

CŒLESTINI III

PONTIFICIS ROMANI

EPISTOLÆ ET PRIVILEGIA

ORDINE CHRONOLOGICO DIGESTA.

De libris adhibitis vide Indicem bibliographicum tomo CLXXIX præfixum

ANNO 1191

I.

Ecclesiæ Portuensi asserit concessionem ab abbate S. Joannis Ravennate factam.

(Laterani, April. 19.)

[FANTUZZI, *Monum. Ravennat. Eccl.* VI, 56.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori et conventui Portuensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto ferventius, favente Domino, regulari observantiæ insudatis tanto sincerius universitatem vestram diligimus, et profectibus vestris ac communiis, ubi cum Deo possumus attentius debemus et volumus providere. Eapropter justis vestris postulationibus concessionem quam dilecti filii nostri abbas et conventus S. Joannis evangelistæ Ravenn. super acquisitis et acquirendis possessionibus de jure ipsorum provida vobis et æqua consideratione fecerunt, sicut in scripto eorum authentico continetur, auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus, statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum apostolorum ejus Petri et Pauli, se noverit incursum.

Datum Laterani xiii Kal. Maii, pontificatus nostri anno I.

II.

Ecclesiæ S. Joannis Rastorfensis protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii. 2.)

[SCHANNAT, *diæcesis Fuldensis*, p. 266.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis CONRADO præposito ecclesiæ Sancti Joannis, et fratribus in Ratesdorf, tam presentibus quam futuris canonicæ substituendis in perpetuum.

Effectum justa postulantis indulgere, et vigor postulat æquitatis, et ordo exigit rationis, præsertim quando potentium voluntas et pietas adjuvat et

A veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam Sancti Joannis Baptistæ, et Sanctæ Cæcilie in Ratesdorf, in qua divino mancipati estis obsequio ad exemplar felicitis recordationis Clementis papæ, prædecessoris nostri sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quæcunque bona, quascunque possessiones eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum, concessione pontificam, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus suis pertinentiis; ecclesiam Sancti Laurentii in Ussine cum ipsa villa et omnibus pertinentiis suis; Dastaha, Ingumarestat, Sulaha, cum earum appendiciis; Geintistat Isileibes, Negilstete cum earum pertinentiis; Melre, Clettistete cum omnibus suis pertinentiis; ~~Kastreiche~~ Nenderich, cum pertinentiis suis; Datinbechr, Scherlinges, Gozoldesdorp, Hasalahe, cum aliis villis et pertinentiis omnium supradictarum villarum. Præterea libertates et immunitates curialium clastralium vestrarum, nec non antiquas et rationabiles consuetudines ecclesiæ vestræ concessas, et hactenus observatas, ratas habemus, et eas futuris temporibus illibatas manere sancimus: auctoritate quoque apostolica nihilominus duximus prohibendum, ne advocatus vester, qui pro tempore fuerit, locum ipsum, vel quæ ad eum pertinent gravare, seu quibuslibet indebitis exactionibus tam in forestis et nemoribus, quam novalibus ecclesiæ vestræ fatigare præsumat; sed his quæ antiquitus sibi concessa sunt, et ad justitiam suam pertinent contentus existat.

Sancimus etiam, sicut ex scripto authentico illustis memoriæ Ottonis, quondam imperatoris statutum dignoscitur ut non liceat cuilibet seu etiam abbati Fuldensis monasterii de rebus ipsius auferre

temere vel minuere, vel aliqui in beneficium concedere; nec licitum sit eidem abbati in vos et res ecclesiæ vestræ exactionis seu vendicationis angariam exercere, salvo antiquo canone, qui eidem abbati vel fratribus ejus aut canonicis specialiter debetur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare vel ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, remque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiat, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniat. Amen, amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velitrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufinæ episcopus.

Ego Pandulfus, Basilicæ XII apostolorum presb. card.

Ego Petrus, tit. S. Cecilie presb. cardinalis.

Ego Jordanus, presb. cardinalis S. Pudencianæ tit. Pastoris.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gerhardus, Sancti Adriani diac. cardinalis.

Ego Gofredus, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Data Romæ apud S. Petrum, per manum Moysi sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi, vicem agentis cancellarii, vi Non. Maii, indict. ix, anno Incarnat. Dom. 1191, pontificatus vero domini Cælestini papæ III, anno primo.

III.

Archiepiscopus, episcopis, abbatibus prioribus et cæteris ecclesiarum prælatibus Petrum quondam archiepiscopum Tarentasiensem, sanctorum ordinibus ascriptum nuntiat.

(Romæ, ap. S. Petrum Maii 10.)

[Acta SS., Maii t. II, 347.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, ve-

nerabilibus fratribus, archiepiscopis, episcopis, et dilectis filiis abbatibus, prioribus, et cæteris ecclesiarum prælatibus salutem et apostolicam benedictionem.

Divinæ laudis gloriam circa sacratissimam sanctorum memoriam universis mortalibus admirandam, tam singulariter quam communiter assiduis præconiis; sed præcipue diebus memorialibus seu festivis solemnitatibus extollendam, universitatis Conditor invisibilis, quibusdam visibilibus signis, veluti quibusdam fulgoribus seu tonitruis per diversa, non tamen adversa, sed potius consona Scripturæ sacræ testimonia manifestat, edocet et confirmat; dum de ipso, qui est sine fine laudabilis et in omnibus suis operibus admirabilis, voce Davidica nuntiatur: *Laudate Dominum in sanctis ejus (Psal. l, 1)*. Et illo: *Mirabilis Deus in sanctis suis (Psal. lxxxvii, 56)*. Et de ipsis sanctis sub quadam admiratione prophetico sermone proponitur: *Qui sunt isti qui ut nubes volant?* etc. (*Isai. lx, 8*). Et cum sit idem optimus et infinitus, innumerabiles volens habere, de quibus debeat collaudari, sicuti ab æterno secundum suæ potentie divitias ordinavit, sanctis sanctos aggregat et adjungit, ut innuitur in ipsius laudis abundantiam redundare dum dicit: *Laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus (Psal. cl, 2)*. Quod autem in sanctis quasi specialiter se laudabilem exhibet, et in eis mirabilis invenitur, in ipsorum doctrina fructifera et operatione salubri miracula concedendo, et eorum numerum augmentando, ad nostram procul dubio, si diligenter velimus attendere, noscitur pertinere salutem. Et tanto majori devotione debemus cognoscere, quod in servis suis ad nostræ salutis augmentum omnipotens Deus operatur, prout in similibus Patres nostri commendabiliter et pie fecisse noscuntur, quanto major fructus inebitantur creditur adfuturus.

Sane intelleximus ex quodam rescripto felicis recordationis Lucii papæ prædecessoris nostri, quod ab eo per duos abbates ordinis Cisterciensis, viros providos et discretos, humiliter et instanter ex parte ipsius ordinis fuerit postulatum, ut beatæ recordationis Petrum quondam Tarentasiensem archiepiscopum canonizare deberet. Qui petitioni sibi porrectæ placitum præbisset assensum, nisi quædam temporum et rerum incommoditas facultatem tunc postulati operis denegasset. Nec de ipsius ullatenus meritis dubitavit, sed nihil eo tempore de miraculis et conversatione ipsius aliquibus fuerat litteris adnotatum, et decuit fratrem postulato communitatis consilio differre, mandans ut de actibus et conversatione memorati Patris ea quæ certa essent interim redigerentur in scriptis; ut cum tempus opportunum adesset, Ecclesia Dei certam et indubitabilem firmitatem haberet, cui circa ea quæ petita fuerant, concedenda securius et fiducialius posset inniti. Quoniam ergo, juxta jam dictum præfati prædecessoris nostri mandatum, ea quæ beatus ille vir vir-

tutibus emicans gessit in vita, et miracula, quæ A
Deus per ipsum post ipsius obitum operatus est, collecta sunt fideliter et redacta in scriptum, quod multorum testimonio commendatum reddimus comprobatum; cum de his per magnas et honestas personas, ut decebat fieri, simus redditii certiores, supradictæ petitioni nobis, quanquam immeritis, in sede apostolica residentibus, item ad Romanam Ecclesiam destinatæ, præbentes assensum, non tam pro supradicti ordinis reverentia, cui libenter acquiescere disposuimus in omnibus piis et justis postulationibus, quam pro gloria Domini dilatanda; jam dictum memorabilem virum, de communi fratrum meorum consilio, canonizavimus, et canonizatum universæ Ecclesiæ Dei per scripta sedis apostolicæ nuntiamus, statuentes ut in universis ecclesiis B seu monasteriis vestris ipsius gloriosi, sancti videlicet Petri, quondam Tarentasiensis archiepiscopi, veneranda memoria singulis annis, tertio Idus Septembris, quo gloriosum corpus ejus fuit de sepulcro cum pia devotione levatum, solemniter celebretur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, vi Idus Maii, pontificatus nostri anno primo, Incarnationis vero Domini: cæ anno 1191.

IV.

Abbatem et conventum Bellæ-Vallis de Petro, quondam archiepiscopi Tarentasiensi, in sanctorum numerum relato certiorum facit.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 10.)

[Acta SS., Maii t. II, 548.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Bellæ-Vallis, salutem et apostolicam benedictionem.

Divinæ laudis gloriam circa sacratissimam sanctorum memoriam universis mortalibus admirandam, etc., sicut supra, usque: Statuentes ut in vestro et in universis vestri ordinis monasteriis ipsius gloriosi, sancti videlicet Petri, quondam Tarentasiensis archiepiscopi veneranda memoria singulis annis in Idus Septembris, quo gloriosum corpus ejus fuit de sepulcro cum pia devotione levatum, solemniter celebretur.

Ad hæc cum divina misericordia vobis tantam concesserit gratiam, ut jam dictum pretiosum corpus in vestro monasterio requiescat, universitatem vestram attente monemus et propensius exhortamur, ut ad ipsius pretiosi sancti memoriam solemniter celebrandam usque adeo unanimiter intendatis, quod omnipotens Dominus in vestris actibus honoretur, et ex illius imitatione vobis æterni præmii cumulus augeatur, ita quod, auctore Domino, manifeste possit agnosci, qualiter succus illius sanctæ radicis atque doctrina in ramorum fructibus maneat et servetur.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, vi Idus Maii, pontificatus nostri anno primo.

V.

Gaufrido electo Eboracensi promittit, Hugonem, episcopum Dunelmensem, ei post acceptam consecrationem subjectum iri.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 11.)

[Monast. Anglic., III, 148.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GAUFRIDO Eborum electo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamvis Ecclesia Romana dixerit aliquis prælati ecclesiarum, diversis respectibus deferendis; cæm tamen ipsa mater Ecclesia, prout congrue visum fuerit, reducere voluerit oculos ad jura debita conferenda, nullatenus est mo'este ferendum, sed potius æquanimiter tolerandum. Hinc est quod tuæ diligentia per scripta præsentia duximus indicandum, quod licet personam venerabilis fratris nostri Hugonis Dunelmensis episcopi, sicut honorabile membrum Ecclesiam sedem apostolicam providerit et duxerit honorandam. Quia tum juri et statui Eborum Ecclesiæ nos oportuit, et docuit providere cum nimium absolum videretur, quod eadem Ecclesia diutius permaneat tanti et unici in regno Angliæ suffraganei solatio destituta; nec quidquam de suo jure minuatur, si jus alterius conservetur, ei dedimus in mandatis, atque præcipimus tibi, sicut suo metropolitano, exemptione qualibet obtenta pro eo a Romana Ecclesia nonobstante, et ante consecrationem, et cum fueris consecratus assistat; et cum eum et Ecclesiam suam decrevimus tibi et Ecclesiæ tuæ, jure metropolitico per omnia conservato, de communi fratrum consilio, subjacere, debitam tibi obedientiam et reverentiam, sublato cujuslibet contradictionis et appellacionis obstaculo, impendere non pos ponat.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, v Idus Maii, pontificatus nostri anno primo.

VI.

Monasterii Sanctæ Mariæ et Sancti Joannis evangelistæ Lubecensis protectionem suscipit bonaque confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 21.)

[SHEM, *histor af Danmark*, VIII, p. 696.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ARNOLDO abbati et conventui Sanctæ Mariæ et S. Joannis evangelistæ in Lubeca, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id persollicitudinem officii nostri ad debitum perducat effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu prædictam ecclesiam, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communitus, statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quas-

cunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium Impræsentiarum juste et canonice possidet aut in futurum justis modis, procurante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Dimidiam villam in Rantzivelt, villam Cleve, dimidiam decimam in Gladeburge majori, et dimidiam in Gladeburge minori, dimidiam decimam Stuthestorp, totam decimam Eteodenwinde, areas in civitate Lubeca, agros in campo ejusdem civitatis, unam super rivum Strieneze, saline in Todeslo, villam Tribernerthorh; in Oldenbruch tres mansos in Tescaio.

Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, protectionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, xii Kal. Junii, pontificatus nostri anno primo.

VII.

Monasterii S. Mariæ et Sancti Joannis evangelistæ in Cismar protectionem suscipit, et privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 23.)

[*Ibid.*]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ARNOLDO abbati et conventui Sanctæ Mariæ et Sancti Joannis evangelistæ in Cismar, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties postulatur a nobis quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et juxta petentium voluntatem consentaneam, rationi effectui prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, prædictam ecclesiam, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti patrocinio commuimus. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes, ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in eodem loco professionem, fas sit, nisi arctioris religionis obtentu, de eo discedere. Discedentem vero

PATROL. CCVI.

A absque communium litterarum cantione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, x Kal. Junii, pontificatus nostri anno primo.

VIII.

B *R[eginaldo], episcopo Bathoniensi, et abbatibus de Radinges et de Waltham mandat, ut quæ Balduinus archiepiscopus monachis Cantuariensibus abstulerit, restituant.*

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 28.)

[*TWYSDEN H. A. Scr., II, 1572.*]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri R. Bathoniensi episcopo, et dilectis filiis de Radinges et de Waltham abbatibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Molestias et injurias quas per bonæ memoriæ B. Cantuariensem archiepiscopum conventus ejus loci passus est, discretionem vestram non credimus ignorare. Quoniam igitur jam dictus archiepiscopus, quamvis de reformando statu fratrum ipsorum in integrum mandatum felicis recordationis Urbani et Clementis prædecessorum nostrorum suscepisset, nondum cum iter peregrinationis arripuit reformarat ad plenum, per apostolica vobis scripta mandamus atque præcipimus, quatenus omni dilatione, contradictione et appellatione cessante, ecclesias cum fructibus inde perceptis et alia quæ sæpe dictus archiepiscopus ipsis absque juris ordine abstulit, nostra freti auctoritate, cum integritate restitui faciatis, et eorum detentores, si opus fuerit, censura non differatis ecclesiastica coercere, modis omnibus observantes, ne in loco quem apostolica condemnavit auctoritas divina de cætero celebrentur, sed potius capella ibidem, ut dicitur, erecta funditus destruat, et sicut a Patribus nostris decretum esse dignoscitur, canonicorum institutionem revocantes, in irritum eos denuntietis et teneatis suspensos, qui in loco ipso post prohibitionem apostolicam divina scienter præsumperunt officia celebrare, donec ad sedem apostolicam veniant absolventi. Illos quoque qui sententiam piæ recordationis papæ Clementis incurrisse noscuntur, cautius ab omnibus faciatis evitari, donec Ecclesiæ satisfactione competenti exhibita, per nos mercantur absolvi. Qui vero hujusmodi commuicaverunt scienter, congrue ad arbitrium vestrum satisfaciant.

Hæc autem omnia tanto districtius vestræ discretionis duximus injungenda, quanto in injuriam apo-

siolica sedis redundare videtur eadem, toties inani-
ter iterare mandatis, et religionem vestram minus
deceret, si mandatum apostolicum segnius exsequi e-
remini, nec possemus sine molestia tantum in vobis
neglectum aliquatenus sustinere, nullis litteris juri
eorum præjudicium facientibus, si quæ apparuerint
a sede apostolica impetratæ, obstantibus. Quod si
omnes his exsequendis nequiveritis interesse, duo
vestrum ea nihilominus exsequantur.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, v Kalendas Junii, pontificatus nostri anno primo.

IX.

Prioris et conventus ecclesiæ Christi Cantuariensis privilegia a Balduino quondam archiepiscopo restituit.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 28.)

[*Ibid.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori et conventui ecclesiæ Christi Cantuariæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ad apostolatus nostri debitum pertinere dignoscitur his, quæ rite et recte ordinata consistunt, vigorem conferre perpetuum, ita nimirum, eis quæ secus fiunt quam deceat vires detrahere, enervare et infirmare tenemur. Eapropter, dilecti in Domino filii, cum B. quondam archiepiscopus sive motu proprio, sive instinctu alieno vos et ecclesiam vestram molestiis multis et injuriis quædamque affligeret, et scripta aliqua a sede apostolica in præjudicium juris vestri falsa suggestione, ut dicitur, impetravit, quem magis tranquillitati vestræ dare operam decuisset; paci vestræ paternæ volentes in posterum sollicitudine providere, omnia quæ per memoratum archiepiscopum circa vos vi vel metu acta sunt auctoritate apostolica revocamus in irritum, et nominatim ea quæ, legato Romanæ Ecclesiæ præsentate et contradicente, contra mandatum sedis apostolicæ facta dicuntur, sicut in authentico ejusdem legati, Joannis videlicet Anagnini quondam presbyteri cardinalis, ob causam vestram in Angliam directi continetur, et quæcunque contra jus vestrum vel privilegiorum vestrorum tenorem idem archiepiscopus impetravit, viribus carere decrevimus, statuentes ut nullus unquam hominum ea quæ male gessit trahere audeat in consequentiam, neque possint ea quæ tacita veritate a sede apostolica impetravit, juri vestro aut privilegiis ullo unquam tempore aliquod præjudicium generare.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ constitutionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, v Kalendas Junii.

X.

Ecclesiam Sancti Laurentii Florentinam tuendam suscipit ejusque bona ac jura confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 3.)

[LAMI, *Eccl. Florent. monum.*, II, 935.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis IDEBRANDO priori S. Laurentii Florentinæ civitatis, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris canonicè substituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter entlescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Sancti Laurentii, quæ caput Florentinæ Ecclesiæ fuisse videtur, in qua divino obsequio mancipati estis, ad exemplar felicitis recordationis Nicolai, Alexandri II, Alexandri III, Lucii, Clementis III, Paschalis II, prædecessorum nostrorum Romanorum pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Parochiam vestræ ecclesiæ pertinentem sicut hæcenus habuistis; hospitale quod juxta ecclesiam supradictam Beati Laurentii situm est cum omnibus pertinentiis suis; hospitale, quod dicitur *Cigareti*, in pleberio Sancti Stephani in pane constructum cum omnibus pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Marci cum omnibus pertinentiis suis; montem Sancti Laurentii, qui ex uno latere proximat terræ Sancti Joannis et duabus viis decurrentibus, et ex alio Sancti Romuli, tertio Sanctæ Mariæ, quarto decurrit ei Via Regia, cum decimis et primitiis suis; montem Gonii, qui de una parte a rivo Tersunula cingitur, ex alia terræ Sancti Romuli jungitur, a tertia parte Sancti Joannis, a quarta decurrit ei via quæ dicitur Subtus, cum decimis et primitiis suis; citinas Sancti Laurentii ibi juxta positas cum decimis et primitiis suis; abataticum portæ Sancti Laurentii cum ipsa etiam congregatione; ecclesiam Sancti Bartholomæi sitam in Fallignano, cum omnibus pertinentiis suis, et possessiones omnes quas in eadem curia possidetis; ecclesiam S. Andræ in Percussina. Quæcunque etiam a prædictis Romanis pontificibus vobis concessa sunt, et ecclesiæ vestræ cum privilegiis confirmata, similiter roboramus. Sane diebus solemnibus in claustris vel in atrio ecclesiæ processiones facere et missas ad tertiam cantare, nullius contradictio vos inhibeat; sed modis omnibus studeatis omnipotentem Dominum glorificare, et salutem animarum vestrarum ipso præstante vigilantè insistere. Prohibemus quoque ut

nemini liceat infra terminos parochiæ vestræ sine auctoritate diocæsani episcopi, et vestro assensu ecclesiam vel oratorium de novo ædificare, salvis privilegiis Romanorum pontificum. Libertates præterea et immunitates antiquas et rationabiles consuetudines ecclesiæ vestræ concessas, et hactenus observatas, habemus ratas, et eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Statuimus insuper ut non liceat episcopo vestro in vos vel ecclesiam vestram sine manifesta et rationabili causa excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare.

Sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem providerint eligendam.

Decernimus ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, vel ejus possessiones auferre aut ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Florentini episcopi canonica justitia. Si quæ igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandulphus, presbyt. card. basilicæ XII Apostolorum.

Ego Petrus, presbyt. card. tituli Sanctæ Cæciliæ.

Ego Petrus, presbyt. card. S. Petri ad Vincula Eudoxiæ.

Ego Jordanus, presbyt. card. Sanctæ Pudentianæ, tit. Pastoris.

Ego Joannes, tit. Sancti Clementis card. Viterbiensis.

A Ego Romanus, tit. Sanctæ Anastasiæ presbyt. cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Joannes, Sancti Theodori diac. card.

Ego Bernardus, Sanctæ Mariæ Novæ diac. cardinalis

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquino diac. cardinalis.

Ego Lotarius, SS. Sergii et Bacchi diac. cardinalis

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diac. card.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii, Sancti Nicolai in Carcere diaconi cardinalis in Nonas Junii, indictione IX, anno Incarnationis Dominicæ 1191, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno primo.

XI.

Monasterii Nonantulani patrocinium suscipit et privilegia ac possessiones confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 8.)

[Vide TIRABOSCHI, *Storia di Nonantola*, II, 288.]

XII.

Opizoni subdiacono Parmensi et magistro Joanni Bergonati mandat ut controversiam inter canonicos cathedralis ecclesiæ Reginæ et S. Prosperi clericos componant.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 16.)

[TIRABOSCHI, *Memor. Moden.*, III, 119.]

C CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis OPIZONI subdiacono nostro canonico Parmensi et magistro JOANNI Pergamensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex parte dilectorum filiorum nostrorum præpositi P. magistri scholarum et aliorum canonicorum Reginæ ecclesiæ nobis est querela proposita, quod præpositus Sancti Prosperi cum clericis suis ad ecclesiam eorum accedens, in Sablato sancto terram partem officii celebrare contendens, et baculum pastorem ad manutenendum in officium exsequendum nitens, illis renitentibus, obtinere, quem jam dictus magister P. ad suam dignitatem spectare proponit, magnas illi injurias irrogavit. Quidam enim ex clericis Sancti Prosperi epistolarum librum de manu cujusdam presbyteri præfati Regini præpositi auferentes ipsum manibus violentis injectis plurimum inhoneste tractarunt. Præterea cujusdam diaconi ad annuntiandum Evangelium præparati albam, qua indutus erat, temerario ausu sciderunt, et alios etiam excessus præsumpsere committere, qui vobis melius poterunt explanari. Is vero qui pro parte præpositi et clericorum Sancti Prosperi proponebat, asseruit quod præscripti præpositus et canonici instrumentum de ipsorum justitiis confici sibi fecerunt, et super injuriis candelarum, et instrumentis communibus exhibendis, et de appellatione ad nos interposita super quibusdam testibus producendis, et super baculo etiam pastorali a præposito ipso

Sancti Prosperi in Sabbato sancto tenendo, et officii etiam quæ pro tertia parte exsequi consueverunt, gravem ipsis injuriam præsumpserunt in magnum præjudicium juris eorum inferre. Quia igitur ex tam diversis assertionibus de rei nobis serie constare nequivit, de nuntiorum utriusque partis assensu idem vobis duximus negotium committendum, discretioni vestræ per apostolica scripta mandantes quatenus, partibus ad vestram præsentiam convocatis, audiatis hinc inde proposita, et eidem negotio, nullius contradictione vel appellacione obstante, finem debitum imponatis. Si quos vero manus violentas in clericis constititerit temere injecisse, tandiu sicut excommunicatos denunciatis ab omnibus arctius evitandos, donec passis injuriam congrue satisfaciant, et cum litteris vestris ad sedem veniant apostolicam absolvendi.

Testes autem quos utraque pars ad suam assertionem nominaverit, si timore vel gratia se subtraxerint eos appellacione remota per censuram ecclesiasticam compellatis, ut testimonium perhibeant veritati.

Datum Romæ, apud S. Petrum, iv Idus Junii, pontificatus vero nostri anno primo.

XIII.

Ecclesiæ S. Sigismundi protectionem suscipit, bonaque ac possessiones confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 13.)

TIRABOSCHI, *Memor. Moden.*, IV, p. 3.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ALBERTO presbytero ecclesiæ Sancti Sigismundi de Sablono, ejusque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitè assumat. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et prælatam ecclesiam Sancti Sigismundi de Sablono, cui, auctore Deo, præesse dignosceris, ad exemplar felix recordationis Alexandri et Lucii prædecessorum nostrorum Romanorum pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi et illibata tuisque successoribus omnino permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Locum ipsum in qua præfata ecclesia sita est cum pertinentiis suis et terminis; qui termini per hos fines distinguuntur : A strata usque ad vineam dominorum de Saviola, et a vinea filiorum Madelgilli usque in fundum fossati Castelli. In Guavaseto mansum unum supra Carrubium quatuor bubulcas terræ, in ripa Rami duas bubulcas, sub Gavageto

A tres bubulcas prati, in Fontanill quatuor bubulcas terræ, in via de Porotheso unam petiam terræ, in Carzeto duas bubulcas prati, in Sabone in Braida de Noceto viginti duas bubulcas, in Pirumplatium quatuor, ibi prope unam, ad meridiem Rami in duabus petiis tres bubulcas, in Runco Joannis presbyteri septem bubulcas, et molendinum in eodem loco; In Cloza unam bubulcam, ibi prope Linarium juxta viam Ursimadii duas petias, juxta viam de Bonizolis duas petias, juxta quercetum Malaquisti unam petiam, in Linario presbyteri Angeli octo bubulcas, et in eodem loco vadum molendini, ibi prope duas petias, in ripa Beccadossi unam petiam, supra viam de Feligaria unam, in clausura dominicata sex bubulcas, ibi prope petiunculam unam, medicamentum molendini de Panario, et duas partes spaldi, in ripis Tresnarie unam petiam, in Braida vicedomorum unam bubulcam, ibi prope unam petiam, juxta Canterellos vineam, in Lammis unam bubulcam prati, in via de Dosis unam bubulcam, in Feligaria campum, qui dicitur Sancti Dalmatii, et mansum Jannulini datum per Araldum et uxorem, quod est decem et septem bubulcarum : decimam præterea omnium dominicatorum octo procerum, videlicet Guidonis et Attonis, in Sablano et in Runca dellis quæ colligitur per cervum a fossato Martanorum sicut vadit via usque ad puteum de Gurda contra Tresnariam et decimam totius dominicatus Wilhelmi de Bomissima et filiorum Corradini, et partem decimæ Michaelis de Bona in Gavaseto; decimas quoque quas ecclesia tua quadraginta annis inconcussè possedit, et impræsentiarum possidet. Libertates et immunitates eidem ecclesiæ rationabiliter indultas et hactenus observatas, ipsi ecclesiæ auctoritate apostolica nihilominus confirmamus. Quia vero decimæ ministris ecclesiarum tam veteri quam nova lege noscuntur esse concessæ, sub interminatione anathematis prohibemus, ut nullus laicus decimas a vobis exigere vel extorquere præsumat. Præterea decimam, sicut vadit via a castello ad crucem Araldellorum, et inde per Cluzam et Cumunio lam usque in et via a castello ad crucem Pedeti usque in finem Frascaritii, exceptis tenuta Spittii de Araldellis singulis et Petrozolis, decimam a clausura Rainerii Malaracti, sicut via vadit usque ad Valescellam de Araldellis usque in Tresnariam, exceptis tenentis de manso Gisoni, et Sigulli, et Stan teis, decimam feudi Brunichi et filiorum Girardi; decimam illius terræ quam dedit ecclesiæ Araldus et domina Cæcilia, decimam vinearum Petrocini Romæ..... Joannis Stantis et Joannis Madelgisii; decimam illarum terrarum quæ dantur ecclesiæ, bubulcam terræ quam dedit Richardus, et unam Feligariæ, et unam quam emit magister Albertus a Foliata juxta Runcum Joannis presbyteri, et molendinum juxta Quercetum Malaquisti. Novas etiam et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis, aliisque ecclesiasticis sæcularibusque personis vobis prohibemus imponi.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat A prælatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et dæcesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Alb...., Albanensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandulphus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Petrus, titulo Sanctæ Cæcilie presbyter cardinalis.

Ego Jordanus, presbyter cardinalis Sanctæ Pudentianæ titulo Pastoris.

Ego Joannes, titulo Sancti Clementis cardinalis et Tuscanensis episcopus.

Ego Rufinus, titulo Sanctæ Praxedis cardinalis Ariminensis episcopus.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Soffredus, Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Bernardus, Sanctæ Mariæ Novæ diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii, Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, Idibus Junii, indictione VIII, Incarnationis Dominicæ anno 1191, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno primo.

XIV.

Monasterium S. Petri Piscariense tuendum suscipit ejusque bona ac privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 13.)

[*Anecdota Ughelliana*, p. 411.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis JOBELI abbati monasterii S. Clementis

A de Insula Piscariæ, quæ Casa aurea vocatur, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis votis annuere, et ea operis exhibitione complere officium nos invitat suscepti regiminis, et ordo videtur exigere rationis. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium ubi corpus B. Clementis papæ et mart. requiescit, quod solius B. Petri juris existit, in quo divino estis obsequio mancipati, ad exemplar prædecessorum nostrorum Romanorum pontificum fel. mem. Leonis, Calisti, Adriani, ac Alexandri sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communitus, ut soli Romanæ Ecclesiæ B subditum ab omnium ecclesiarum, sed personarum jugo liberum habeatur. In primis siquidem statuantes ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti Regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Mansuro igitur in perpetuum decreto statuimus, ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentem legitime possidet, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

In comitatu Pinnensi castrum Insulæ, Castellionem, Vinulam, Pesculum, Roccam de Soti, Corvarium, Petraniquam, Bectoritum, Alannæ Farum, Casale Planum, Colledunum cum omnibus ecclesiis et pertinentiis suis, castrum quod vocatur Casale D. C desiderii cum ecclesiis sancti Petri de Panepenna, S. Martini de Muscufo et S. Justæ de Tagliano, In civitate S. Angeli, cellam S. Clementis, castellum S. Mori cum portu, et suis pertinentiis, ecclesiam S. Cirici de Monte Silvano, ecclesiam S. Salvatoris juxta flumen de Nora cum ipso portu et pertinentiis suis, ecclesiam S. Gervasii cum pertinentiis suis, priores qui cognomine dicuntur Palummani cum familiis et pertinentiis suis, ecclesias sancti Rustici de Saliano, S. Angeli in Monte Apriano, S. Flaviani, S. Mariæ ad Cap., S. Mariæ de Colle cum capella de Rocca et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Nicolai ad Cornisam cum pertinentiis suis.

D In comitatu Theatino Bononisatum cum omnibus ecclesiis et pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariæ de Pesula, ecclesiam S. Angeli de Casula, ecclesiam S. Cesidii, monasterium S. Trinitatis de Lapidaria cum pertinentiis suis. In Carmanico ecclesiam S. Crucis, ecclesiam S. Nicolai cum cellis et aliis pertinentiis suis, ecclesias S. Martini ad Guttam, S. Joannis in Scaviari, S. Silvestri de Oligeto cum pertinentiis suis. In comitatu Aprutino, castrum Guardie, castellum Vetulum, monachicum, castrum S. Georgii cum omnibus ecclesiis et pertinentiis suis. In marchia, castrum Lori, castrum Caldarole, castrum Vestimani, montem Obtetanum, Rotellum, Bricciam, S. Vincentium, S. Angelum ad Favaram cum aliis ecclesiis et

pertinentiis suis. In comitatu Valven. casale quod dicitur S. Trinitatis cum cellis et pertinentiis suis, in civitate Sulmone oratorium, domum et palatium q. Simeonis, casas, casalia, et omnes possessiones, intra vel extra ipsam civitatem vestro monasterio attributas, ecclesiam Sancti Mauri de Amiterno cum pertinentiis suis, montem de Tarino cum rupibus et silvis eorum, cellam S. Clementis in Lisina cum pertinentiis suis. Concedimus etiam vobis vestrisque successoribus, omnem decimationem prædictarum literarum ecclesiæ vestræ, et partem oblationum quæ pro mortuis offeruntur.

Interdicimus insuper ut in supradictis locis nullus episcopus audeat synodum celebrare, vel aliqua jura episcopalia exercere, nisi a te vel a successoribus tuis vocatus fuerit. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum seu clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quocunque malueritis suscipiatis episcopo. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri delibaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Quæcunque præterea in futurum concessione pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, vel aliis justis modis poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus in qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponere, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, et B. Benedicti Regulam duxerint eligendum, electus a Romano pontifice consecratur. Paci quoque et tranquillitati vestræ paternam in posterum sollicitudine providere volentes auctoritate apostolica prohibemus, ne quis infra ambitum domorum vestrarum furtum committere, ignem apponere, hominem capere, aut interficere audeat, seu vobis, vel rebus vestris, aut iis, qui ad vos confugerint, violentiam aliquam temeritate quolibet irrogare.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam monasterium temere perturbare, vel ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua

A jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episc.

Ego Albinus, Albanen. episc.

Ego Octavianus, Ostien. et Velletr. episc.

Ego Joannes, Prænestin. episc.

Ego Pandulfus, basilicæ XII Apostolorum presb. card.

Ego Petrus, presb. card. tit. S. Cæciliæ.

Ego Petrus, presb. card. S. Petri ad Vincula tit. Eudoxiæ.

Ego Jord., S. Pudentianæ tit. Pastoris presb. card.

B Ego Joannes, tit. S. Clementis card. Tuscan. episc.

Ego Joannes Felix, tit. S. Susannæ presbyt. cardin.

Ego Roman., presb. card. tit. S. Anastas.

Ego Guido, presb. card. S. Mariæ trans Tiberinam tit. Callisti.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presbyt. card.

Ego Cinthius, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Gratian., SS. Cosmæ et Damian diac. card.

Ego Berardi, S. Adriani diac. card.

Ego Goffredus, S. Mariæ in Via Lata diacon.

C card.

Ego Gregor., S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Joannes, S. Theodori diac. card.

Ego Bernardus, S. Mariæ Novæ diac. card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Lotarius, SS. Sergii et Bacchi diacon. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmediu diacon. card.

Ego Gregorius, S. Angeli diac. card.

Dat. Romæ, apud S. Petrum, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card., Id. Junii, indict. ix, anno Incarnat. Dominicæ 1191, pontif. vero D. Cælestini papæ tertii anno primo.

XV.

Priori et conventui Cantuariensi privilegia varia concedit.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 20.)

[WILKINS, *Concil.*, I, 494.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, priori et conventui Cantuar., salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut nobis imminet ex officio profectui religionis intendere, ita nihilominus ex eodem officio, cogimur his, quæ statuta regularis ordinis impedire videntur, studio pastoralis sollicitudinis obviare. Eapropter, dilecti in domino filii, dignitatem ecclesiæ vestræ studiosius attendentes, et reputantes

indignum, ut, cum sitis vinculo monasticæ professionis astricti, debeatis alibi quam in vestro capitulo, si quando exceditis, conveniri, præsentibus vobis litteris indulgemus, ne quis fratrum vestrorum, si quando delinquit, ab archiepiscopo vestro cõgi possit, ut extra capitulum vestrum iudicio sistat, super his maxime qui contingunt beati Benedicti Regulam et vestri ordinis disciplinam; sed vos omnes ab eodem archiepiscopo regulariter et honeste tractari statuimus, prout antiqua et rationabilis ecclesiæ vestræ consuetudo requirit. Illud etiam arctius interdicens, ne prædictus archiepiscopus, aut alia quælibet ecclesiastica sæcularisve persona a vobis vel ab aliquo vestrum iuramentum extorqueat, aut vobis impedimentum aliquod præstet, quominus aliquos de vestris pro negotiis ecclesiæ vestræ possitis ad apostolicam sedem libere destinare. Sed quoties necessitas vel utilitas postulaverit mittendo unum vel plures de fratribus vestris ad Romanam Ecclesiam, liberam vobis concedimus facultatem. Indulgemus etiam vobis ut secundum Deum ad profectum capituli libere possitis rebus vestris et quiete disponere, et sigillum vestrum sine contradictione cujuslibet retinere; nec idem archiepiscopus vel alia quævis persona, dispositioni vel administrationi possessionum aut aliarum rerum vestrarum contra privilegia, quæ vobis apostolica sedes indulsit, et contra ecclesiæ vestræ consuetudinem se audeat immiscere.

Prohibemus insuper ne quis vestrum, non requisita prioris et conventus licentia, septa ipsius ecclesiæ exire præsumat; sed quoties archiepiscopus absens fuerit, priori et conventui, juxta ipsius ecclesiæ consuetudinem fratribus exeundi licentiam, cum necessitas imminet, vel cum propter negotia vestra laborare ipsos oportet, sit liberum indulgere. Ad hoc nihilominus per hujus scripti paginam interdicens, ne archiepiscopus priorem vestrum, cum institutus fuerit, contra statuta Lateranensis concilii et consuetudinem ecclesiæ vestræ a prioratus administratione, sine manifesta et rationabili causa removeat, vel ab officii executione suspendat.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, XII Kalendas Julii, pontificatus nostri anno primo.

XVI.

Priori et fratribus Camaldulensibus jus parochiale ecclesiæ S. Margaritæ asserit.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 1.)

[MITTARELLI *Annal. Camaldul.*, App. p. 183.]

CÖLESTINUS, episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Camaldulensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

A Cum a nobis petitur quod justum est et honestum et vigor æquitatis et ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, jus parochiale quod ecclesia vestra Sanctæ Margaritæ per quadraginta annos tenuit inconcusse, donationes quoque seu concessiones quas patroni vel alii fideles juste fecerunt, decimas etiam et alia jura ecclesiæ vestræ vobis competentia, sicut ea universa a quadraginta annis canonice et sine controversia possidetis, vestræ devotioni auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrociniò communimus. Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc.

B Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Kal. Julii, pontificatus nostri anno primo.

XVII.

Monasterium S. Anastasii apud Aquas Salvias tuendum suscipit et ejus possessiones ac bona confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jul. 6.)

[RATTI, *Storia di Genzano*, p. 96.]

XVIII.

Ad capitulum Narbonense. — Confirmat translationem Berengarii episcopi Ilerdensis ad metropolim Narbonensem.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jul. 22.)

[MANI, *Concil.*, XXI, 614.]

C CÖLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis capitulo Narbonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Quod episcoporum mutationes utilitatis vel necessitatis causa possint auctoritate apostolica licite fieri, tam canonum statuta quam antiqua sanctorum Patrum exempla manifestius protestantur. Etenim beatus Petrus, magister noster et princeps, de Antiochia Romam translatus est, ut ibi magis proficeret. Eusebius quoque Alexandriam, Felix Ephesum pro eadem causa fuit hujus almæ sedis auctoritate translatus. Hac itaque ratione considerationis et aliarum plurim mutationis exemplis inducti, nimirum respicientes ad utilitatem Narbonensis Ecclesiæ et necessitatem temporis, quo in vestris partibus hæresum et sectarum studia diversa guerrearumque conflictus solito amplius invaluisse dicuntur, inspecta etiam idoneitate personæ, inquam, laudabiliter convenistis, licet ab initio contradictores aliqui obstitissent, de communi tamen fratrum consilio electionem quam de venerabili fratre nostro Berengario episcopo Ilerdensi fecistis ratam habemus, et, auctoritate apostolica confirmantes, ipsum vobis concedimus in pastorem. Mandantes itaque vobis atque præcipimus quatenus deinceps ei debitum honorem et obedientiam tanquam spirituali Patri vestro appellatione remota tam hilariter quam humiliter impendatis, et ita erga eum vos exhibere curetis, ut et ipse, sicut pater sollicitus, de regimine vestro debeat commendari, et vos tan-

quam devotos filios de obedientia eidem exhibita digna laudum prædicatione prosequatur. Credimus siquidem et speramus quod qui in abbatia et episcopatu se gessit utiliter et honeste, in archiepiscopatu, opitulante Domino, ea poterit operari quæ et in temporalibus Ecclesiæ vestræ proficient, et in spiritualibus correctionem atque meliorationem divina cooperante virtute præstabunt.

Datum Romæ, apud sanctum Petrum, xi Kalendas Augusti, pontificatus nostri anno primo.

XIX.

Monasterii S. Gislæni protectionem suscipit, possessionesque ac jura confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jul. 27.)

[REIFFENBERG, *Monuments*, t. VIII, p. 409.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati monasterii Sancti Gislæni ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium Sancti Gislæni, in quo divino estis obsequio mancipati, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis recordationis Alexandri et Lucii, Romanorum pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui, secundum Deum et beati Benedicti Regulam, in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impresentiarum juste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exponenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis; villam Hornut cum omnibus pertinentiis suis; in villa Slogia, curtem dominicam et carrucatam terræ arabilis, cum curtilibus et omni decima tam ipsius terræ quam omnium feudorum ejusdem villæ; decimas quas habetis de terris Sancti Petri; decimam de vinea Hugonis; villare, quod dicitur Ultramontes cum appendiciis suis Harminiacum et Beweniis; decimam de curte et de terris Sancti Landelini; in Novella, terram arabilem unius carrucate; quartam partem villæ Blegiis cum pertinentiis suis, et districto; villam Waherias et curtem dominicam, ab omni advocacione et decima liberam; in villa, quæ dicitur Wamia, allodium Gonteri et Ægidii, filii ejus, de Cing terramque Hugonis de Engien cum aliis terris, curtilibus, redditibus, pratis et silvis; partem villæ Durni cum

villa et districto; ecclesiam quam sub anno censa centum solidorum Cameracensis monetæ ab ecclesia Sancti Gaugerici possidetis; in villa Chasnen, curtem dominicam, cum terris, pratis, aquis, silvis et curtibus, et portione decimæ ab omni dominio libera et ab aliis partibus divisa; in villa, quæ dicitur Harchies, tres fertones ad pondus Flandriæ, quæ Alnensis debet Ecclesia pro terra Heluidis (seu Helvidis); in Resbaco, curtem dominicam et tres partes totius allodii, tam in terris quam in silvis, in aquis, pratis et redditibus, cum districto; apud Runcherias, sex marcas argenti, ad pondus coloniarum, quas debet Camberonensis Ecclesia sub anno censa pro ejusdem loci terris et altari, cum capella de Herieri ponte; altare de Cella cum appendiciis suis Hornut, et quaternione; ecclesiam de Durno, cum appendiciis suis Blegiis, Hercana, Astices et Slogio; ecclesiam de Villari, cum appendiciis suis Harminiacum et Bewengiis; ecclesiam de Wamia, cum suis pertinentiis Wamiolo et Resiniis; Bassecles cum appendiciis suis; Altregium cum capella de villa, cum omnibus appendiciis suis, ab omni exactione liberum, præter episcopi obsonium; apud Imbrechies, curtem et terras dominicas cum pratis et aquis, duas partes communis allodii, ab omni exactione liberam; altare de Bossut, a personatu et ab omni exactione liberum, præter annum sex solidarum redditum pro episcopi obsonio; altare de Baldurno, cum appendicio suo Villerot, ab omni exactione liberum, præter annum trium solidorum redditum pro episcopi obsonio; altare de Eligenies (Elignies) et de Tumaides; capellam de Ramegnies, liberam a personatu et omni exactione, præter episcopi obsonium; Abechias, cum appendiciis suis Belchi, Molembais, Popiola, Pierwez et aliis appendiciis suis; altaria quoque a bonæ memoriæ Nicolao, quondam Cameracensi episcopo, vobis collata et ejusdem privilegiis confirmata; Harchies, cum appendiciis suis Grandi ecclesia, Stambrusia et capella de Equicampo; altare de Blatum, liberum et sine personatu; capellam de Wierez, liberam, præter sonegium duodecim denariorum; altare de Thulin, cum appendicio suo Hainin; altare de Hunchignies; altare de Herselle; altare de Rascengien; altare de Humbergher; altare de Gog cum terra et aliis appendiciis suis; altare de Louvignies cum appendiciis suis Volziis et capella de Squery; capellam Velfagt, et capellam de Herieriponte, liberam ab omni exactione et personatu; in villa Alemans, curtem dominicam et decimam ipsius curtis et terræ ad eandem curtem pertinentis, in terris, vineis, pratis et silvis; curtem et terras dominicas apud Altregium et partes communis allodii in terris, aquis, pratis, silvis et redditibus, ab omni exactione et advocacione liberam; villam Bassecles cum omnibus appendiciis suis et villicationem ejusdem villæ in elemosynam monasterio vestro concessam. Præterea quidquid terræ sive aquæ continetur inter

Wamiam et Hanneton, ab exitu fontium suorum usque ad loca ubi in Hainam cadunt, et totam piscationem Roæ, et totam piscationem a Cremba-Salice usque ad villam Sancti Gisleni, ex altera parte, usque ad Cremba-Salicem, et ex altera parte, versus Roam usque ad locum ubi Roa, adjuncta Hanneton, cadit in Hainam, excepto uno cartili quod ad nobilem mulierem Beatricem de Bousut pertinere dignoscitur, et quicquid juris habetis de venditione lignorum quæ super ipsam Hainæ ripam, quæ Roæ proxima est, deposita fuerint, quod Wiltragium nuncupatur, vobis nihilominus confirmamus. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat, liceatque vobis clericos vel laicos e sæculo fugientes liberos et absolutos ad conversionem recipere et eos, absque contradictione aliqua, retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in loco vestro professionem, fas sit, absque abbatis sui licentia, de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu, discedere; discedentem vero, absque communium litterarum cautione, nullus audeat retinere. Cum autem omnibus generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Libertates præterea et immunitates nec non antiquas et rationabiles consuetudines, ecclesiæ vestræ concessas et hactenus observatas, ratas habemus et eas futuris temporibus illibatas manere sancimus. Inhibemus insuper ne quis in vos vel ecclesias vestras, sine manifesta et rationabili causa, excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare præsumat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen iustitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obecunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam, providerint eligendum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione cor-

repperit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi, etc. Cunctis autem etc., quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Pandulphus, presbyter cardinalis basilicæ XII Apostolorum.

Ego Joannes, tituli Sancti Clementis, cardinalis, Tusculanus episcopus.

Ego Romanus, tituli Sanctæ Anastasiæ, presbyter cardinalis.

Ego Guido, presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ, trans Tiberim, tituli Calisti.

Ego Cinthius, tituli Sancti Laurentii in Lucina, presbyter cardinalis.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis, Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Joannes, Sancti Theodori diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Lotarius, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii, Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, vi Kalendas Augusti, indictione nona, Incarnationis Dominicæ 1191, pontificatus vero domini Cælestini III papæ anno primo.

XX.

Monasterio Cluniacensi monasterium Balmense asserit.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jul. 28.)

[*Bullar. Cluniac.*, 95.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cluniacensis monasterii, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

Gloriosa et admirabilis divinæ providentiæ majestatis ad hoc diversos gradus et ordines in Ecclesia sua constituit, ut, dum inferiores superioribus debitam obedientiam et reverentiam exhiberent, una fieret ex diversitate connexio, et ordinabiliter gereretur officiorum administratio singulorum. Sicut autem filii obedientiæ in sinu matris Ecclesiæ gratiose consolationis uberibus confrendi sunt, ita rebelles et elati, qui per inobedientiam suam quasi

peccatum ariolandi et idololatriæ seclis incurrunt, A et apud districtum judicem præmia æternæ pacis severitatis ecclesiasticæ disciplinis sunt arctioribus coercendi.

Balmense itaque monasterium, quod per fratres inibi congregatos et odore bonæ opinionis et religionis decore splendescere ac florere debuerat, quia veterem hominem cum actibus suis sequebantur, in peccatis eorum, diabolo suadente, contabuit: unde tam in spiritualibus quam in temporalibus miserabiliter fuerat imminutum. Cum autem placuit ei qui ab æterno cuncta disposuit, ut tantis malis finem imponeret et locum ipsum ad obsequium suum misericorditer revocaret facies eorumdem fratrum implere ignominia voluit, ut per hoc nomen suum inquirerent, et ad viam rectitudinis inviti etiam remearent.

Hac itaque justitia præeunte, felicitis recordationis Eugenius papa, prædecessor noster prædictum Balmense monasterium cum pertinentiis suis Cluniacensi Ecclesiæ in perpetuum statuit possidendum, et privilegii sui munimine confirmavit. Nos itaque tam ipsius Eugenii quam felicitis recordationis Urbani papæ prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, præfatum monasterium, sicut illud juste et rationabiliter vobis concessum esse dignoscitur, cum omnibus quæ impræsentiarum justè et canonice possidet, aut in futurum justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, vobis et per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti privilegio communimus, C ea videlicet ratione, ut ordo monasticus ibi secundum institutionem Cluniacensium fratrum futuris temporibus inviolabiliter observetur, et pro rebellionem, contumacia et offensa, quam Balmensis monasterii abbas et fratres adversus sanctam Romanam exercuerunt Ecclesiæ, quicunque regimen in eodem loco per vos pro tempore obtinuerit nunquam abbatis sed prioris nomen tantummodo sortiatur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet exactionibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus D omnimodis profutura, salva nimirum apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura sua servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant,

et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Cælestinus catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis Tusculanus episcopus.

Ego Joannes Felix, tit. S. Susannæ presbyter cardinalis.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Hugo presb. card. S. Martini tit. Equiciv.

Ego Cyntius, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufinæ episcopus.

Ego Gerardus, S. Adriani diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Joannes, diac. card. S. Theodori.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum Aureum diaconus cardinalis.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, v Kalendas Augusti, indictione ix Incarnationis Dominicæ anno 1191, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno primo.

XXI.

Privilegium pro Henrico Leone et filiis ejus, ne qua excommunicari possint persona, nisi a summo pontifice vel legato ejus a latere.

(Romæ, ap. S. Petrum, Aug. 8.)

[*Orig. Guelf.*, III, 563.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro HENRICO duci, salutem et apostolicam benedictionem.

Si aliquando fidelium omnium mater, Romana videlicet Ecclesia cuiquam principum quem puram semper erga se devotionem habuisse recolit, aliquid prærogativæ clementiæ indulget; quod eam decet exsequitur, nec alicui videri grave debet aliquatenus vel absurdum. Eapropter, dilecte in Domino filii, tuis justis precibus inclinati et fervorem devotionis, quam erga prædecessores nostros hactenus habuisti et ad personam nostram specialiter habere dignosceris, attendentes, ne cuilibet passim liceat te per ecclesiasticam sententiam temere prægravare, nobilitati tuæ de benignitate sedis apostolicæ indulgemus, ne quis in personam tuam, vel personas filiorum tuorum, excepto Romano tantum pontifice, vel legato specialiter ab ipsius latere destinato, nisi de speciali forte mandato nostro, seu illorum qui nobis successerint, excommunicationis sententiam audeat promulgare, nisi forte talis excessus fuerit, qui ex ipso facto pœnam excommunicationis importet. Quod, si aliqua forte fuerit levitate præsumptum sententiam, talem, velt in contemptum sedis apostolicæ latam, decernimus non tenere.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam indulgentiæ nostræ infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli, apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Non. Augusti, pontificatus nostri anno primo.

XXII.

Monasterii S. Ragniberti Jurensis protectionem suscipit, disciplinamque ac possessiones confirmat.
(Romæ, ap. S. Petrum, Aug. 5.)

[GUICHENON, *Histoire de Bresse et de Bugey*, p. 234.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HUMBERTO abbati Sancti Ragniberti Jurensis ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, salutem perpetuam.

Quoties postulatur a nobis quod religioni et honestati convenire dignoscitur, omnino nos decet libenter concedere, et potentium desideriis congruum suffragium impartiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, ac beati Benedicti Regulam in eodem monasterio noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo dictum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, et cum burgo adjacenti; cellam de Chamon, ecclesiam Sancti Michaelis de Monte-Audrico, ecclesiam Sancti Petri de Villari Lagerio cum omnibus appendiciis earum; cellam de Villars Sales, ecclesiam Sancti Juliani de Monte-Majori cum omnibus appendiciis earum, cellam Sanctæ Mariæ de Graveriis et ecclesiam Sancti Petri de Sanciacio, ecclesiam Sancti Petri de Asperomonte, ecclesiam Sancti Balduli, ecclesiam de Manusco cum appendiciis earum, cellam Sanctæ Mariæ de Lueys, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Janua, ecclesiam de Luziaco, ecclesiam Sancti Desiderii, ecclesiam de Campanieu cum appendiciis earum; ecclesiam Sancti Petri de Beoncia, ecclesiam Sancti Andreae de Tenayo, ecclesiam Sancti Mauriti de Argit, ecclesiam Sancti Martini de Vaugiis, ecclesiam Sancti Laurentii de Onciaco, ecclesiam Sancti Petri de Aranda, cellam Sancti Michaelis de Rupæ, ecclesiam Sancti Mauriti de Langiis, ecclesiam Sancti Hilarii de Torciaco,

ecclesiam Sancti Martini de Cleysieu, ecclesiam Sancti Martini de Varey, ecclesiam Sancti Mauriti de Ambutriaco, ecclesiam Sancti Mauriti de Meyri, ecclesiam Sancti Andreae de Rigniaco, cellam Sancti Petri de Vilieu, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Hospitalari, capellam Sanctæ Magdalænæ de Loyes, cellam Sancti Christophori de Burgo, cellam Sancti Vincentii de Faramans, ecclesiam Sancti Martini de Stingiaco, cum appendiciis earum. Liceat quoque vobis clericos et laicos, liberos et absolutos, de sæculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, sine abbatis sui licentia, nisi strictioris religionis obtentu, fas sit ab eodem loco discedere. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus ut infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum, nullus rapinam sive furtum committere, ignem apponere, hominem capere vel interficere, seu aliquam violentiam temere audeat exercere. Statuimus insuper ut nullus infra parochias vestras, ecclesiam vel oratorium de novo, sine vestra et diocessani episcopi licentia, ædificare præsumat, salvis indulgentiis Romanorum pontificum. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocessano episcopo, siquidem catholicæ fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, vobis sine pravitate aliqua præcipimus exhiberi.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare vel ejus possessiones auferre, ablatas retinere, vel minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocessani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi peccatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per ma-

num Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, Nonis Augusti, indictione ix, Incarnationis Dominicæ 1191, pontificatus vero domni Cœlestini papæ III, anno primo.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velleterensis episcopus.

Ego Joannes, Prænестinus episcopus

Ego Joannes, tituli Sancti Clementis, cardinalis Tusculanus.

Ego Joannes Felix, tituli Sanctæ Susannæ presbyter cardinalis.

Ego Guido, presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ trans Tiberim, tituli Calisti.

Ego Hugo, presbyter cardinalis Sancti Martini.

Ego Beraldus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Joannes, Sancti Theodori diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

XXIII.

Præpositi et fratrum ecclesiæ S. Nicolai Stendalensis privilegium confirmat, ut sacramenta ecclesiastica, si diæcesanus episcopus recusaverit tribuere, a quolibet episcopo accipiant.

(Romæ, ap. S. Petrum, ut videtur, Aug. 7.)

[RIEDEL, *Cod. diplom. Brandenburg.*, I, v, 26. — Vide Privilegium iisdem a Clemente III concessum, *Patrologia* tom. CCIV, sub num. 60.]

XXIV.

1. *In ecclesia S. Nicolai Stendalensis, invitis fratribus, synodum fieri eamque interdictioni affici vetat.*
2. *Præposito et fratribus S. Nicolai Stendalensis asserit privilegium de animarum cura, a Lucio III datum.*

(Romæ, ap. S. Petrum, ut videtur, Aug. 7.)

[Vide RIEDEL, *ubi supra*.]

XXV.

Ecclesiæ S. Nicolai Stendalensis protectionem suscipit.

(Romæ, ap. S. Petrum, Aug. 9.)

[*Ibid.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis præposito S. Nicolai in Stendale ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris canonicè substituendis, in perpetuum.

...Vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam S. Nicolai, in qua divino estis obsequio mancipati, ad exemplar piæ recordationis Clementis papæ prædecessoris nostri, in jus et proprietatem beati Petri sub apostolicæ sedis protectione suscipimus, et in futurum concessione pontificali munimus, statuentes ut quascunque possessiones, etc.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, v Idus Augusti, anno Incarnationis Dominicæ 1191, pontificatus Cœlestini papæ III anno primo.

XXVI.

Ecclesiæ S. Mariæ et S. Joannis evangelistæ Suerinensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Oct. 24.)

[LUNG, *Spicil. eccles.*, II, Append., 154.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis Suerinensis Ecclesiæ tam præsentibus quam futuris canonicè substituendis, in perpetuum.

[Apostolici moderaminis clementiæ convenit ecclesiasticos viros diligere et eorum loca pia protectione munire. Dignum namque et honestati conveniens esse dignoscitur, ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, eos a pravorum hominum nequitia tueamur et apostolicæ sedis patrocinio foveamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et felici recordationis Clementis papæ prædecessoris nostri, vestigiis inhærentes, præfatam Suerinensem Ecclesiam in honore beatæ Dei genitricis Mariæ et beati Joannis evangelistæ dedicatam, et a nobili viro Il. duce dotatam, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio confirmamus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impræsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

In Breznæ xxx mansos, in Ylowe iv villas, Curiwiz, Mentina, Qvazentio, Insliz; in Suerin villam unam, Liscowe quæ, mutato nomine, Alta villa vocatur; in Silasne Rampe, in Sadelbandingen Borist; ultra Albiam, Virichim et curias apud Todendorp; Nauliz juxta Lugouve; navale teloneum in Plote, parochiam in Suerin cum omni jure; medietatem decimæ in Sclazne, tertiam partem decimæ in Mikelenburch, tertiam partem decimæ in Ylowe, tertiam partem decimæ in Zareze, tertiam partem decimæ in Warnowe, tertiam partem decimæ in Mariz, totam decimam in villis vestris per Suerinensem episcopatum. Ad decanatum ejusdem Ecclesiæ ii marcas denariorum ex redditibus episcopalibus, i in Mickelenburg, aliam in Ylowe, et ii magnas mensuras annonæ, quæ wichs kepel appellantur; de molendino in aquilonari parte Suerinensis civitatis posito, annuatim i triticeï brachii, alteram siligiis; ad luminaria ejusdem ecclesiæ novellæ teloneum in Plone, et tertiam partem de redditibus in Nauliz. Præterea liberam electionem in eligendo decanos, præpositos et canonicos, et liberam dispositionem in colligendis stipendiis, sicut hactenus habuistis, auctoritate vobis apostolica confirmamus, et ad exsequias et ad tricesimum, et ad anniversarium, ad solvenda debita, ad servientes remunerandos

cujuslibet detineti canonici, in ecclesia stipendium quod vivus habuit, post ejus obitum, sicut Ecclesiæ vestræ consuetudinis est, per annum vacare decernimus. Honorem quoque et dignitatem pontificalis sedis, quam Sverinensis Ecclesiæ hactenus habuisse dignoscitur, per præsentis scripti paginam eidem loco auctoritate apostolica confirmamus. Universam quoque dotem ad usum episcopi assignatam perpetua stabilitate sæpe dictæ Ecclesiæ nihilominus confirmamus, totam videlicet terram Butisowe cum omni utilitate et pertinentiis suis, vi villas in Ylowe, Moytz, Ledarsiz, Gugulvosei, Jastrowe, Pancoviz, Gnesdiz, Liuzchou, et Goderaoc; in Kizin, Wotenchu, prope Dimin, cum aliis villis; villam in Muriz et aliam in Warnowe; insulam Sverin adjacentem usque ad rivulum, et aliam insulam prope Dobin, quæ Libiz dicitur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsanis episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum, etc.

Datum Romæ, apud S. Petrum, per manum Agidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, viii Kalend. Novembris, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1191, pontificatus vero domini Cœlestini papæ III anno primo

XXVII.

[Umberto archiepiscopo Arelatensi?] *concedit ut per censuras ecclesiasticas inordinationes in Provincia exortus compescat.*

(Laterani, Nov. 5.)

[PAPON, *Histoire gén. de Provence*, t. II, p. 27.]
CŒLESTINUS episcopus, etc.

Cum Redemptor humani generis pacem inter Deum et hominem reformaturus in terras descenderit, decet fraternitatem tuam inter tuos parochianos ad eam servandam diligenter intendere, et ad hoc pontificalem opem adhibere. Cum igitur tam in civitate tua quam burgo ipsius similitates audiverimus plurimas pullulare, et ex his homicidia et alia dispendia mutua partium provenire, præsentium tibi auctoritate concedimus, ut illos cives tuos vel burgenses, qui pacem et concordiam, juxta commotionem tuam, cum adversariis contempserint reformare, libere valeas maledicti et excommunicationis vinculo innodare, et eos qui naufragia patientes capiunt vel exspoliant, vel sua illis auferunt, et peregrinos seu mercatores et alios per strata euntes capere vel bona sua diripere, vel augere privilegia de novo præsumpserint, excommunicationis sententia feriendi liberam habeas facultatem; hæreticos insuper et qui eos recipiunt et favorem illis impendunt, Aragonenses, Bramantiones, et familias illas extraneas, quæ tuam dicuntur provinciam dis-

Asipare, et illos præterea qui eos conducunt, et in castris, villis et civitatibus recipiunt, aut vendunt illis, vel ab eis emunt, seu commercium aliquod cum illis ineunt, eadem possis nostra fretus auctoritate, cessante appellatione, punire.

Datum Laterani, Non. Novembris, pontif. nostri anno primo.

XXVIII.

Compositionem inter ecclesias S. Mariæ et S. Crucis Stampensæ factam confirmat.

(Laterani, Nov. 7.)

[FLEUREAU, *Les Antiquitez de la ville et du duché d'Estampes*, p. 390.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ODONI CLEMENTIS, abbati Sanctæ Mariæ Stamparum, notario litterarum charissimi in Christo filii nostri Philippi, illustris Francorum regis, salutem et apostolicam benedictionem.

Causæ, quæ concordia vel judicio terminantur, ne resumant in posterum recidivam, apostolico convenit robore communiri. Inde est quod, tuis precibus inclinati, compositionem, quæ inter ecclesiam tuam et ecclesiam Sanctæ Crucis, de communi consensu partium intercessit, sicut in scriptis præscripti regis, et episcopi Parisiensis abbatis Sanctæ Genovevæ, decani, cantoris et cancellarii Parisiensis Ecclesiæ delegatorum judicium plenius continetur; et inter vos sine pravitate aliqua intercessit, et hactenus est servata, auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communiâmus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, vii Idus Nov., pontificatus nostri anno primo.

XXIX.

Bulla, qua in primis statuit ut in monte Cruenberg orlo S. Benedicti perpetuo observetur, deinde ut bona ejusdem perpetuo illibata permaneant, et in specie, Erctstedt, Saverhausen, Dsthuimb, Bolthaimb, Heit-Zelle, Ingelmarstadt, Rapuldis, domus ejusdem, et alia in Hersfeld, redditus salis in Salzungen. Insuper concedit generali edicto jus celebrandi divini officia cum allegatis conditionibus, item jus eligendi abbatem iuxta Regulam D. Benedicti.

(Laterani, Nov. 12.)

[WENCK, *Hess. Landesg.*, III, Urk., 87.]

XXX.

Monachis Clusanis sub excommunicationis pœna præcipit ut monachorum Savilianensium diplomata, jam diu retenta, iis reddant.

(Laterani, Dec. 2.)

[*Historiæ patriæ Monum.*, Chartæ, I, 970.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et monachis Clusineusibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut nolletis ab aliis infestari, sic ab aliorum

læsione deberetis cautius, sicut viri religiosi et li-
mentes Dominum, abstinere. Ad audientiam siqui-
dem apostolatus nostri, dilectis filiis abbate et fra-
tribus de Savilliano significantibus, pervenisse nove-
ritis quod vos ipsorum privilegia pro vestræ volun-
tatis arbitrio detinetis et sæpius requisiti hactenus
reddere contempstis. Quia igitur eorum jacturam,
sicut qui specialem de ipsis compellimur curam
gerere, nolimus sine debita correctione relinquere
discretioni vestræ, per apostolica scripta mandamus
et districtè præcipimus, quatenus eadem privilegia
memoratis fratribus sine dilatione ac difficultate
reddatis, alioquin noveritis nos venerabili fratri
nostro Mediolanensi archiepiscopo firmiter manda-
visse ut vos ad hoc, nostra fretus auctoritate, per
excommunicationes et interdicti sententiam cogere
non postponat.

Datum Laterani, III Nonas Decembris, pontificatus
nostri anno primo.

XXXI.

*Ad prælatos Angliæ. — Pro Willelmo Eliensi
episcopo.*

(Laterani, Dec. 2.)

[Mansi, *Concil.*, XXII, 594.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, ve-
nerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis in
regno Angliæ constitutis, salutem et apostolicam
benedictionem.

Cum dilectus in Christo filius noster Richardus
illustris rex Anglorum, quando se suscepto signo
crucis ad ulciscendam injuriam Redemptoris ac-
cinxit, tutelæ regni sui curas, quod sicut vir intel-
ligens et requirens Dominum duxit obsequium post-
ponendum, sub apostolica protectione dimiserit,
statutum regni sui ac jura et honorem ipsius tanto
majori studio conservare volumus et debemus,
quanto de nostra protectione confisus, majoribus
periculis personam suam et res pro exaltatione
sanctæ religionis exposuit, et in obsequio Creatoris
laudabilius, faciente Domino cum eo signum in
bonum, atque ferventius, sicut ex suis operibus
elucescit, cognoscitur se habere. Cum igitur quæ-
dam tam contra regnum ipsum, quam contra vene-
rabilem patrem [*f. fratrem*] vestrum Willelmum,
Eliensem episcopum, apostolicæ sedis legatum, cui
regnum tradidit gubernandum, per Joannem comi-
tem Moretonii, et per quosdam alios, accepimus
attentata, quæ nonnulla in se suspicionis continent
argumenta et, si vera sunt, non in modicam nos-
cuntur sedis apostolicæ contumeliam redundare :
eidem præsumptioni tanto maturius duximus oc-
currendum, quanto ex mora ipsa jam dicto regi et
terræ Hierosolymitanæ gravius detrimentum ac no-
bis et Ecclesiæ Romanæ major inde posset iguo-
minia provenire. Proinde universitati vestræ per
apostolica scripta mandamus, et in virtute obedi-
entiæ præcipimus, quatenus si, prout nobis insonuit,
inmemoratus comes, vel alius in jam dictum episco-

pum manus violentas injicere, vel eum capere, vel
juramentum quodlibet ab eo per violentiam extor-
quere, seu eum in captione tenere, seu statum regni
a severitate regia in recessu suo dispositum aliqua-
tenus immutare præsumperit, omni occasione vel
simultate postposita, convenientes in unum, prædi-
ctum comitem, et omnes antedictæ præsumptionis
consiliarios, auctores, complices et fautores, ac-
censis candelis et pulsatis campanis, omni appella-
tione et excusatione, nec non et personarum ac-
ceptione postpositis, publice nuntietis vinculo
excommunicationis astrictos. Et tandiu faciatis
sic excommunicatos ab omnibus arctius evitari,
nec non et in terris illorum, et in aliis quas inva-
serint, præter pœnitentias et parvulorum bap-
tismata, divina penitus sine appellationis obstaculo
prohibeatis celebrari officia : donec jam dicto le-
gato tam a captione quam a juramento primitus
absoluto, et regno ipso in statum a prænominato
rege in recessu suo dispositum reformato, cum
testimonio litterarum ipsius legati, et vestrarum,
pariter ad sedem veniant apostolicam absolvendi :
scituri pro certo quod, si hujus nostri exsecutione
præcepti negligentes fueritis aut remissi, non mi-
norem in vos, præstante Deo, duximus ultionem,
quam si prædicta injuria personæ nostræ vel uni
de fratribus nostris esset irrogata.

Datum Laterani, IV Nonas Decembris, pontifica-
tus nostri anno primo.

XXXII.

*Monasterii S. Petri Savilianensis protectionem susci-
pit possessionesque confirmat..*

(Laterani, Dec. 5.)

[*Historiæ pat. Monum.*, Chart., I, 973.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis WILLELMO abbati et monachis Sancti
Petri de Savilliano, tam præsentibus quam futuris,
regularem vitam professis, in perpetuum.

Effectum justa postulantis indulgere et....
æquitatis et ordo exigit rationis, præsertim quando
petentium voluntatem, et pietas adjuvat, et veritas
non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii,
vestris justis postulationibus clementer annuimus
et præfatum monasterium Sancti Petri de Savil-
liano, in quo divino mancipati estis obsequio, quod
ad jus et proprietatem beati Petri, nullo mediante,
pertinere dignoscitur, ad exemplum felicitis recor-
dationis Lucii papæ prædecessoris nostri sub beati
Petri tutela et nostra protectione suscipimus et præ-
sentis scripti privilegio communimus, in primis
siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secu-
dum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem
loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus
inviolabiliter observetur. Præterea quascunque pos-
sessiones, quæcunque bona prædictum monasterium
in præsens juste et canonice possidet, aut in futu-
rum concessione pontificum, largitione regum vel
principum, oblatione fidelium, seu aliis justis mo-
dis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis

vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Quidquid habetis in Savilliano, in Strepeto Marrenzæ, villa Maxi, Ricrossæ Sarnatario, Duania, Monte Falcono, Sancto Gregorio, Fontana, Caba-lario majore, Cavalario Leone, Solaria, Marchione, Salucia, Centallo, Bosnasio, Gragnasio, Nigella, Crespibulo, Cinglio, Lugia, et Morra majore tam in ecclesiis quam in parochiis et earum decimis, terris, vineis, pratis cultis et incultis, rivis et molen-dinis.

Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis anima-lium vestrorum nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos, e sæculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contra-dictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in eodem loco professionem, fas sit de eodem loco absque abbatis sui licentia, nisi... obtentu, discedere. Discedentem vero sine tuarum litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fue-rit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommuni-catis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare ; chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et cætera ecclesiastica sacra-menta a quocunque malueritis suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque com-munionem apostolicæ sedis habuerit, et ea vobis gratis et sine..... aliqua voluerit exhibere. Sepul-turam quoque ipsius loci liberam esse decernimus ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astu-tia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sa-nioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat D præfatum monasterium temere perturbare aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia in-tegra conserventur eorum, pro quorum guberna-tione ac sustentatione concessa sunt, usibus om-nimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctori-tate, et in prædictis ecclesiis diocæsani episcopi canonica justitia. Ad indicium autem hujus per-ceptæ a sede apostolica libertatis, et quod idem monasterium beati Petri juris existit, bizantium unum annis singulis nobis nostrisque successoribus persolvētis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæculariave persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tenta-

verit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Do-mini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni sub-jaceat. Cunctis autem eidem loco sua juraservantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud distric-tum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen. Bene valete.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.
Ego Pandulphus, presb. card. basilicæ XII Apo-stolorum.

B Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis Tuscu-lanus.

Ego Albinus, Albanus episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Vellet. episc.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Conradus, S. Adriani diaconus card.

Ego Infredus, S. Mariæ in Via Lata card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diacono-cardinalis.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus.

C Ego Lotarius, SS. Sergii et Bacchi diaconus car-dinalis.

Datum Laterano, per manus Ægidii Sancti Nico-lai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, in Nonis Decembris, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1191, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno primo.

XXXIII.

[Hugoni] episcopo Coventrensi possessiones quasdam asserit.

(Laterani, Dec. 5.)

[Monastic. Anglic., III, 232]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Coventrensi, salutem et apostolicam benedictionem.

D Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, et vigor æquitatis et ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum per-ducatur effectum. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis postulationibus grato concurren-tes assensu, ecclesias de Bromlee, de Alrewas et villas de Canok et de Rugglee cum ecclesiis et cæ-teris earum pertinentiis in tua diocæsi constitutas, sicut eas tu et ecclesia tua de Lichfield ex donatione regia, juste et sine controversia possidetis ; tibi et eidem Ecclesiæ auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocínio communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu teme-rario contraire. Si quis autem hoc attentare præ-

sumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, Nonas Decembris, pontificatus nostri anno primo.

XXXIV.

Clericis Cardonensibus ecclesiam de Liemon asserit.

(Laterani, Dec. 16.)

[GUNTHER, *Cod. diplom.* I, 474.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, clericis ecclesie Cardonensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ab ecclesiasticis viris a nobis requiritur quod a ratione non deviat, tanto eis faciliorem debemus præbere consensum, quanto eorum cura nobis specialius est commissa. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, ecclesiam de Liemon, sicut eam metropolitanus vester rationabiliter vobis concessit, et vos eam pacifice possidetis, vobis et ecclesie vestre auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursum.

Datum Laterani, xvii Kal. Januarii, pontificatus nostri anno primo.

XXXV.

Archiepiscopo Strigoniensi asserit jus regis Hungarie coronandi, et i regie domus officialium præpositos vinculo anathematis alligandi et in causis spiritualibus judicandi.

(Laterani, Dec. 20.)

[FÉJÉR, *Cod. diplom. Hung.* II, 276.]

XXXVI.

Ecclesie Teutonicorum Transilvanorum, præposituræ factæ, libertatem confirmat litteris ad Strigoniensem archiepiscopum datæ.

(Laterani, Dec. 20.)

[*Ibid.*]

XXXVII.

Guillelmi, domini Montepessulani, bona privilegiaque confirmat.

(Laterani, Dec. 24.)

[GABRIEL, *Series præsulum*, etc., t. II, p. 240.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro GUILLELMO, domino Montispes., salutem et apost. bened.

Considerantes, dilecte in Domino filii, et diligenter attendentes quantum claræ memoriæ Guillelmi progenitor tuus S. Rom. Ecclesie et nobis ipsis in minori officio constitutis devotus exstiterit, sperantes etiam quod sinceram ipsius erga Rom. Ecclesiam et nos ipsos devotionem tua debet strenuitas imitari, petitionibus tuis gratum impertimur assensum, et personam tuam, filium tuum Guillelmum, et bona quæ jam rationabiliter possides, aut in futurum justis modis, præstante Domino, pote-

ris adipisci, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti patrocinio communimus, statuentes ad instar concessionis fel. mem. Alexandri, prædecessoris nostri, tuo indulgæ progenitori, ut nulli omnino hominum liceat, nisi Rom. pontifici, vel ei cui specialiter ipse mandaverit, aut legato a latere destinato personam tuam excommunicationis vinculo innodare, nisi ipso genere delicti, sicut ex injectione manuum in clericos vel personas religioni obnoxias, aut ex ignis appositione, te contigerit in sententiam excommunicationis incidere. Capellam quoque tuam, quæ in Montepessulano, et aliam quæ est in castro de Palude nullus similiter audeat, interdiceret, quominus tibi, et familiæ tuæ, exclusis excommunicatis et nominatim interdictis, divina in eis officia celebrentur; de una vero quaque capella, quoniam utraque a progenitoribus tuis B. Petro collata est, unus aureus quotannis nostro Lateranensi palatio, sicut prius constitutum est, persolvatur; ita tamen quod decimæ et primitiæ, et alia quæ ad jus parochiale pertinent, Magalon. Ecclesie integra conserventur.

Datum Laterani, ix Kal. Jan., pontificatus nostri anno primo.

XXXVIII.

Theobaldo episcopo Clusino ejusque Ecclesie omnia bona et jura confirmat.

(Laterani, Dec. 27.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* VI, 421.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri nostro THEOBALDO episcopo Clusino, salutem et apostolicam benedictionem.

Miserati inopiam commissæ tibi Ecclesie Clusinæ et prædecessorum nostrorum felices memoriæ Honorii, Eugenii, Anastasii et Adriani Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, Ecclesiam ipsam, cui adjutore Domino præsidet, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, ut clericos ordines, quascunque possessiones et bona impræsentiarum tua Ecclesia possidet, aut in futurum possidebit, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent.

In primis cathedralem ecclesiam Sancti Secundiani, et ecclesiam Sanctæ Mustiolæ, hospitale Sancti Herenei, plebem Sanctæ Mariæ de Balneo, plebem Sancti Donati de Radicofano, plebem Sancti Joannis de Queneto, plebem Sanctæ Mariæ de Spino, cum capella Sancti Joannis, et massaritiis, plebem Sancti Martini de Fabrica, cum omnibus suis pertinentiis, plebem Sancti Joannis de Pupille, plebem Sancti Donati, plebem Sancti Martini cum capella Sancti Quirici de Castello Algisi, plebem Sancti Eleutherii, plebem Sanctæ Mariæ de Peretulo, plebem Sanctæ Mariæ de Runcano, plebem Sancti Donati, plebem Sancti Cervasii, plebem Sancti Severi de Verlano, plebem Sancti Terentiani de Materno, plebem Sanctæ Mariæ de Figline cum capellis suis, plebem Sancti Cæsarii, plebem Sanctorum Cosmæ et Damiani, plebem Sancti Silvestri, plebem

Sancti Victorini cum capella Sancti Martini, plebem Sancti Philippi, Heremum de Vivo, plebem Sanctæ Floræ, cum omnibus suis pertinentiis, plebem Sancti Petri de Auliano cum capella de Lugnole, et quidquid habetis in ecclesia Sancti Leonardi de Castello de Plano, plebem Sanctæ Mariæ de Muscia cum capella de Castellione Ugonis, plebem Sancti Laurentii: curtes etiam ejusdem episcopii, videlicet curtem Sanctæ Floræ de Noceto, curtem de Bugnano cum castello de Potentino et turre sua, sita super flumen Vivo, curtem Sancti Clementis, capellam Sancti Pauli de Moterlo et plebem Sancti Ansanii, curtem de Montealtulo, curtem de Capitino et de Lojano, et Corvaja cum capella sua, montem de Torino, curtem de Bruscaja cum castello Ceculo, curtem de Rasarone, cum capella Sancti Adriani, monasterium Sancti Petri in Campo, curtem Sancti Angeli de Cervinaja, plebem Sancti Mamilliani in Cignano, cum suis pertinentiis, curtem Sancti Quirici de Pulsignano, capellam Sancti Pauli, curtem de Puteolo cum capella Sancti Petri, curtem de Casa Majora cum capella, curtem Sancti Salvatoris, curtem de Caliano, curtem de Mugnano, monasterium Sancti Benedicti, situm juxta fluvium Tressiani; ecclesiam Sancti Pauli de Materno, ecclesiam Sancti Andree de Fracta, capellam Sancti Angeli de Rivo, capellam Sancti Crisanti et Tavernelle cum Roso, ecclesiam Sanctæ Honoratæ cum omnibus suis pertinentiis, curtem de Petrognano, montem Veneris, curtem de Raspista, curtem de Campilli, curtem Sancti Joannis de Terninano, curtem de Valcalla, curtem de Martiniano, curtem de Resiguano, curtem de Fabrica, capellam Sanctæ Mariæ de Flojano, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Fortunula, curtem de Tilliano, curtem de Pistulla, curtem de Valliano, castellum de Carriolo cum tota curte sua, capellam Sancti Justi cum pertinentiis suis, curtem de Cignano, ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam Sancti Laurentii, montem Luculi, quartam partem castelli de Asciano ex testamento comitis Manentis, castellum de Montolla, cum toto districtu suo, et medietatem omnium eorum, quæ habuit a Serra de Sarthiano usque ad flumen Clanii, excepto eo, quod habuit in Colle Franculi. Præterea ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam Sancti Silvestri, ecclesiam Sancti Pantaleonis, capellam Sancti Dominici, ecclesiam Sancti Savini, ecclesiam Sancti Joannis de Guerneto, ecclesiam Sancti Hilarii cum omnibus suis pertinentiis, curtem de Murelle cum omnibus pertinentiis suis. Insuper etiam piscarias, quas habetis in Portu de Casali, in Plano de Lignallia, in Vena de Arrone, et circa pontem Clanis superius et inferius, in Ulma et in Volatu.

Decernimus ergo, ut nullus archiepiscopus in prædicta parochia absque Clusini episcopi licentia ecclesias consecrare; chrisma conficere, clericos ordinare, aut publicam pœnitentiam dare præsumat. Nullus etiam episcopale jus Clusini episcopa-

tus, quartam videlicet partem decimarum et oblationum tam vivorum quam mortuorum, et alia, quæ secundum statuta sacrorum canonum ei debentur, irrationabiliter audeat impedire, vel ipsam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quomolibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur tam clericorum quam pauperum usibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona, etc.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Pandulfus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Melior, SS. Joannis et Pauli presbyter cardinalis.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis, Tusculanus episcopus.

Ego Hugo, presb. card. S. M... tit. Equitii.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episc.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Joffredus, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Bernardus, S. Mariæ Novæ diac. card.

Datum Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano, vi Kal. Jan., indict. xi, Incarnat. Dom. anno 1191, pontific. vero D. Cœlestini papæ III anno primo.

XXXIX.

C Stenaro, episcopo Wexionensi, præcipit, ne in C[olonis] episcopi Lincopiensis possessiones invadat.

(Laterani, Dec. 28.)

[LILJEGREN, *Dipl. Suec.*, I, 124.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri STENARO, Wexionensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Officium nobis injunctum nos admonet et hortatur ut injuriam patientibus assistamus, et eis per apostolicæ auctoritatis subsidium ad obtinendam justitiam, debitum impendamus assensum. Proinde tuæ devotioni per apostolica scripta mandamus quatenus venerabilem fratrem nostrum C. Lingacopensem episcopum super his quæ possidet et antecessores sui pacifice possederant injurias afficere non præsumas, sed ita eum sua justitia gaudere permittas, quod contra te, requirente justitia, non cogamur animadversionem debitam exercere.

Datum Laterani, v Kal. Januarii, pontificatus nostri anno primo.

XL.

C [inthio] tit. S. Laurentii in Lucina presbytero cardinali, apostolicæ sedis legato, et P[etro] archiepiscopo Upsaliensi, et J[eruphalo] episcopo Scarenensi mandat, ut C[olonis] Lincopiensis et S[tenari] Wexionensis episcoporum de diæcesium confinio licentiam discernant.

(Laterani, Dec. 31)

[Ibid.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-

lecto filio C. Sancti Laurentii in Lat. presbytero A cardinali apostolicæ sedis legato, et venerabilibus fratribus P. Upsalensi archiepiscopo et J. Scarceusi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Causam quæ vertitur inter venerabiles fratres nostros C. Lingacopensem et S. Wexlonensem episcopos super terminis episcopatum, experientia vestra duximus committendam, et appellatione remota, sine debito terminandam, per apostolica scripta mandantes quatenus, partibus ad vestram presentiam convocatis, audiat quæ fuerint hiuc inde proposita diligentor, et causam ipsam, appellatione remota, mediante justitia, terminetis. Quod si omnes his exsequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exsequantur.

Datum Laterani, 11 Kal. Januarii, pontificatus nostri anno primo.

XXI.

Monachis S. Augustini Cantuariensibus concedit « ut possint celebrare divina in generali interdicto. » (Vide Chronica IV. Thorn, ap. TWYSDEN, Hist. Angl. Script., II, 1839.)

XXII.

Monasterii S. Augustini Cantuariensis « super benedictione abbatis » privilegium confirmat. (Vide *ibid.*)

XXIII.

Monasterio S. Augustini Cantuariensi « confirmat ecclesiam de Northborne cum capellis ad opus elemosynarum. »

(Vide *ibid.*)

XXIV.

Monasterio S. Augustini Cantuariensi « confirmat prebendam de Gustone ad vestitum monachorum. »

(Vide *ibid.*)

XXV.

Rogero abbati S. Augustini Cantuariensi mandat, videat, « ne aliquis clericorum commissam sibi ecclesiam cuiquam ad firmam assignet. » (Fragmentum).

(TWYSDEN, H. A. Scr., II, 1840.)

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio R. abbati Sancti Augustini, etc.

Audivimus et audientes : et *infra* : Auctoritate apostolica prohibemus, ne aliquis clericorum tuorum commissam sibi ecclesiam cuiquam ad firmam assignet; quod si fecerit liceat tibi eum usque ad satisfactionem congruam ipsius ecclesiæ beneficio auctoritate apostolica spoliare.

XXVI.

Rogero, abbati S. Augustini Cantuariensi permittit, « ut si quis, beneficium ecclesiasticum a monasterio adeptus, solitum fidelitatis juramentum præstare contempserit, eum a beneficii perceptione suspendat. » (Fragmentum.)

(*Ibid.*)

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei.

Cum de antiqua, et *infra* : Præsentibus tibi litteris indulgemus, ut si quis beneficium ecclesiasticum a

monasterio eodem adeptus solitum fidelitatis juramentum præstare contempserit, eum auctoritate nostra a beneficii perceptione suspendas et, donec solitam securitatem præstiterit, facias manere suspensum.

XLVII.

Monasterii Sancti Augustini Cantuariensis privilegia confirmat.

(*Ibid.*)

XLVIII.

Suenoni episcopo Arusiensi significat, se Absaloni archiepiscopo Lundensi permisisse « ut ei cedendi episcopatus licentiam tribuat. »

[LANGEBEK, *Scriptores rerum Danicarum*, t. V, p. 255.]

B COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri SUENONI Arusiensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex litteris venerabilis fratris nostri Absalonis Lundensis archiepiscopi et aliorum relatione didicimus, quod fraternitas tua ita hucusque gessit sollicitudinem pontificalis officii, ut clerus et populus tuæ jurisdictioni subjectus et spiritualiter et temporaliter, superna tibi favente gratia, susceperit incrementum. Quia vero propter senectutis molestiam et multipliciter gravaminis, quod episcopale officium necessario comitatur, suscepto proposuisti oneri cedere, super quo piæ recordationis Urbanus prædecessor noster petitionem tuam ad se directam admisit et indulgentiæ tibi scriptum direxit, memorati archiepiscopi duximus hæc arbitrio committenda ut et ipse tibi cedendi episcopatus, cum requisieris, licentiam tribuat et provideat juxta facultatem ecclesiæ tuæ de bonis ejus, unde honeste valeas sustentari et faciat quæ super hoc statuerit firmiter observari (1).

XLIX.

Absaloni archiepiscopo Lundensi congruenter epistolæ superiori scribit.

(*Ibid.*, p. 256.)

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ABSALONI Lundensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Eam de tua sinceritate conscientiam semper habuimus, ut auctoritate sedis apostolicæ non requireres exsequendum, nisi quod nosceres æquitate honestateque subnixum. Unde tantæ securius tuæ postulationibus fraterpitatis annuimus, quanto puritatem conscientia tuæ certiori apud nos experimento tenemus. Sicut autem tua nobis charitas litteris intimavit, et ex litterarum venerabilis fratris nostri Suenonis Arusiensis episcopi tenore perspeximus felicitis memoris Urbanus papa, prædecessor noster, episcopo jam dicto indulisit, ut, quia eum senectutis molestia et pastoralis nimium sollicitudo gravabat, cedendi episcopatus, cum vellet, haberet liberam facultatem, arbitrioque tuo commisit, ut ei de episcopatus redditibus quos plurimum augmen-

(1) Non potest serius esse datam ac anno 1191: nam tunc obiit Sueno episcopus.

averat, taliter provideres, ut suæ sustentationis occasio nulli deinceps gravamen inferret. Nos igitur tuæ atque illius postulationi annuere in hac parte volentes, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus eidem episcopo, ex quo talis est voluntas ipsius, necessitasque incumbit, auctoritate nostra tribuas cedendi licentiam et provideas juxta facultatem ecclesiæ suæ, unde congrue, quoad vixerit, valeat sustentari. Nos autem, quod super hoc duxeris faciendum, ratum habendum statuimus et præcipimus inviolabiliter observari.

—
ANNO 1191-1192.

L.

[*Episcops quibusdam*] *mandat de uxore R. [Kanuti] Suevorum regis, continentia voto, ob valetudinem suscepto, solvenda.*

[LILJEGREN, *Dipl. Suec.*, 1, 682.]

CÆLESTINUS III.

Charissimus in Christo filius noster R. rex illustris Suevorum apostolatu nostro litteris et nuntio humiliter nuntiavit, quod cum esset adolescens et dilecta uxor ejus juvencula, mutua fide voto contrahendi legitimi matrimonii se astringentes, invicem consensum suum, voluntate parentum, arrharum donatione roboraverunt. Postmodum vero claræ memoriæ N. patre suo ab inimicis occiso, cum [per bellorum adversitatem, undique premere] tur, et habitò cum hostibus suis congressu victus fugatusque fuisset, quia timebat, ne ipsa sponsa ab inimicis suis per violentiam raperetur, et alia similibus ei non inveniretur in regno, quam sibi posset matrimonialiter copulare: de suorum et ejusdem sponsæ parentum consilio factum est, quod in conventu habitum sanctimonialium monasticum sine proposito perpetualiter retinendi suscepit, et ibidem per aliquot annos moram fecit, ne quid ab inimicis injuriæ pateretur, quam cum pace reddita et obtento ab inimicis triumpho, solemniter duxisset cum grandi exultatione uxorem, et ab ea filios suscepisset; unum eorum de communi consensu et electione principum Sueviæ in regnum sibi instituit successorem. Procedente vero tempore, prædicta uxor gravi infirmitate correpta, cum se de hac vita crederet recessuram, timore mortis inducta continentiam vovit; cumque rex ipse nollet eam contristare, concessit ad tempus; nunc autem se continere proponit non posse, et quod licite posset fieri arbitratur ad torum uxoris suæ redire cupit, et ad reprimendas æmulorum suorum detrectationes et obloquia, petiit a nobis dari sibi in mandatis, ut uxorem suam auctoritate nostra, maritali affectione pertractet, non obstante voto continentia incante ab ipsa emisso, et ab eodem rege ad tempus approbato.

Verum quia super his nos ad plenum non potuimus elicere veritatem, F. T. cognitionem horum et decisionem canonicam duximus committendam, per

A apostolica scripta mandantes, ut super his inquiratis diligentius veritatem, et si vobis constiterit, quod prædicta mulier primo fuit inter moniales recepta timore violentiæ et rapinæ, et propositum confitebatur se habuisse nubendi, cum inter eas moram faceret, præsertim cum postmodum in facie Ecclesiæ publice regi nupserit, et usque ad hæc tempora cohabitando filios ex ea suscepit, eam denuntietis præfato monasterio non teneri. Non enim factum illud contractum matrimonii potest dirimere, etsi forte posset matrimonium contrahendum impedire. De alio vero ita sollicitè discretò fraternitatis vestræ discutiat quod, si inveneritis eandem gravi infirmitate depressam continentiam vovisse et virum ejus ad tempus præbuisse consensum, maxime si non idem vir peræque continentiam voverit perpetuam, eandem viro cohabitare faciatis, et invicem utrumque maritali affectione tractare.

—
ANNO 1192.

LI.

Liberianæ basilicæ Prænestinæ bona confirmat.

(Laterani, Jan. 4.)

[UGHELLI, *Italia sacra* t. 1, col. 2° 0]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei....

....Nosque ab hujusmodi collationibus quatenus ibidem hactenus est servatum, præsentì pagina duximus absolvendos. Ad hæc, quia felicitis recordationis Clemens papa III prædecessor noster, dum minori officio constitutus Prænestinae sedi præsidere, in ecclesia vestra palatium de proprio fecerit fabricari, Prænestino episcopo, qui pro tempore fuerit, ipsum inhabitandi, aut alii concedendi, seu a vobis aliquid postulandi omnem interdixit occasione qualibet facultatem, nec quis de nostris successoribus alicui palatium ipsum concedere, aut pro eo quod ipsum de proprio construi fecerit, quidquam a vobis debeat postulare, sed ipsum ita ad usum communem libere habeatis in perpetuum, sicut alias domus obtinetis. Præterea...., qualiter apud ecclesiam vestram a pueritia educatus fuerit, atque nutritus plurimum in veneratione et reverentia locum ipsum habens, cum felicitis recordationis Eugenius papa III de duodecim uncias oblationum B. Petri, et ministeriorum tres uncias ecclesiæ B. Petri concesserit, ipse de consilio fratrum suorum de novem uncias earundem oblationum, quæ sedi apostolicæ remanserunt, vobis, et per vos ecclesiæ supradictæ unam unciam dedit, concessit in perpetuum, et firmavit, detractis tamen consuetis expensis, quas fieri oportebit pro ipsius modulo quantitatibus. Nos vero ipsius vestigiis inhærentes, tam constitutionem, et concessionem palatii quam etiam donationem uncia ipsius ratam habemus, et eam futuris temporibus illibatam manere sancimus.

Decernimus ergo ut nulli hominum liceat, etc.

Datum Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diacon. cardin., 11 Nonas Januarii.

Indict. x, Incarnationis Dominicæ 1191, pontificatus vero D. Cœlestini papæ III anno primo.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanen. episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episc.

Ego.

Ego.

Ego Joannes, tit. S. Joannis.

Ego. tit. S. Eusebil card.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ.

Ego Ugus, presb. cardinalis S. Martini tit. Equitii.

Ego Joa., tit. S. Stephani in Cœlio monte presb. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Renaldus, S. Mariæ Novæ diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

LII.

Ecclesiæ S. Thomæ Halberstadensis, a Theodorico episcopo condita, monachisque Præmonstratensibus tradita, protectionem suscipit.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jan. 20.)

[Jaffé, *Regesta*, 890.]

LIII.

Monasterii Marbacensis bona ac privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jan. 21.)

[Wierdtwein, *Nova Subsidia diplom.*, t. X, p. 161.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis præposito et canonicis Marbacensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et juxta potentium voluntatem apostolicum patrocinium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, possessiones et bona, quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Stantes vero cum generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis portis, exclusis excommunicatis et interdictis, suppressaque voce divina celebrare. Prohibemus insuper ut nulli liceat in vos, vel ecclesiam vestram injuste excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare. Sepulcorum præterea ipsius loci liberam esse decernimus, ut defensorum ecclesiæ vestræ hoc successione juste habentium devotioni et extremæ voluntati, si se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus corpora assumuntur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis

A Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, xii Kal. Februarii, pontificatus nostri anno primo.

LIV.

Monasterii Vallis Sanctæ Mariæ Helmstadiensis protectionem suscipit, possessionesque confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jan. 21.)

[*Orig. Guelf.*, III, 564.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui monasterii Vallis Sanctæ Mariæ ordinis Cisterciensis professis, salutem et apostolicam benedictionem.

B Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus annuentes, monasterium vestrum cum omnibus quæ impræsentiarum rationabiliter possidet, vel in futurum justis modis, patrocinante Domino, poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus; specialiter autem possessiones inferius adnotatas sicut eas juste et sine controversia possidetis, vobis et per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus.

In primis: Curtem Brandesleve cum suis appendicijs, silvam eidem curti contiguam, quam communitatis cum illustri femina Regilinda et filio ejus Gevehardo compromittente. Ex dono nobilis viri Theoderici de Sunnebecke agrum eidem curti contiguum et decimam ejus. In villa Kissellinge tredecim mansos, septem in usus fratrum, et sex ad ecclesiam in eadem villa sitam, primitus ex dono nobilis principis Adelberti palatini, deinde Wichmanni Magdeburgensis episcopi; ex dono comitis Frederici et fratrum suorum de Amuordesleve octo mansos; quatuor in majori Amuordesleve, tres in minori, et unum in Everinge; ex dono Luchardis comitis mansum et dimidium in villa quæ dicitur Grasleve; ex dono Conardi de Holdenstide in villa, quæ dicitur Crispensrod, dimidium mansum. In villa quæ dicitur Winiestede dimidium mansum pretio comparatum; in villa quæ dicitur Uppenrod, dimidium mansum; ex dono nobilium virorum Ottonis et Frederici de Harbiche aream unam in Rodensleve; ex dono nobilis femine Willæ mansum unum in villa, quæ dicitur Memenich. In minori Rodensleve mansum unum, oblatum pro Ottone de Grinde, pro Henrico de Drenleve dimidium mansum in villa quæ dicitur Remkeleve. In minori Sigersleve mansum unum pretio comparatum; in villa quæ dicitur Mammendorp mansos et molendinum unum, empta ab Henrico de Neyadorp: saltum unum ab Rimoue comparatum; ex dono Gertrudis de Amuordesleve dimidium mansum in Brandesleve; ex dono nobilis viri Milbrandi de Selusen dimidium mansum in Brandesleve; in villa

quæ dicitur Hengendorp octo jugera ex dono Adel-
radi pro patre suo; in civitate Helmstat quasdam
curtes et quasdam areas tam dono quam emptione
comparatas; in civitate Magdeburgensi quasdam
areas tam dono quam emptione acquisitas. Sane
laborum vestrorum nullus a vobis decimas exigere
vel extorquere præsumat.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam
nostræ protectionis, confirmationis et constitutionis
infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis
autem hoc attentare præsumpserit, indignationem
omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apo-
stolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, II Kalendas
Februarii, pontificatus nostri anno primo.

I.V.

*Capitolo Jannensi asserit capellæ in urbe Tyro con-
dendæ facultatem a Jocio archiepiscopo Tyrensi
concessam.*

(Romæ, apud. S. Petrum, Febr. f.)

[UCHELLI, *Italia sacra*, IV, 877.]

Dilectis filiis O. præposito et universo capitulo
Jannensi, etc.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles
filiis, etc. Proinde, dilecti in Domino filii, ... con-
cessionem quam ven. frater noster Tyrensis ar-
chiepiscopus de capella in Tyrensi civitate fundanda
concessit, sicut in ejus authentico continetur, aucto-
ritate apostolica confirmamus, etc.

Datum Romæ, ap. S. Petrum, Kal. Febr., ponti-
ficatus nostri anno I.

I.VI.

*Ubaldo archiepiscopo Pisano primatum Sardinia as-
serit. (Fragmentum.)*

Datum Romæ, ap. S. Petrum, per manum Ægidii
S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card., Non.
Febr., indict. x, anno Dom. Incarnat. 1191.

[UCHELLI, *Italia sacra*, III, 409.]

I.VII.

*Monasterii Golbacensis protectionem suscipit, bona-
que et jura confirmat.*

(Romæ, ap. S. Petrum, Febr. 8.)

[SCHÖPFELIN, *Als. dipl.*, I, 296.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis THEOBALDO præposito ecclesiæ S. Laurentii
Golpacensis, ejusque fratribus, salutem et apostoli-
cam benedictionem.

Piæ postulatio voluntatis effec. u debet prosequente
compleri, ut devotionis sinceritas laudabiliter eni-
tescat, et utilitas postulata vires indubitanter assu-
mat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris
justis postulationibus clementer annuimus, et præ-
latam S. Laurentii ecclesiam, in qua divino estis
obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra pro-
tectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio
communitimus; in primis siquidem statuantes, ut
ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Au-
gustini Regulam in eodem loco noscitur institutus,
perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observe-

tur. Præterea quasæunque possessiones, quasæunque
bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et cano-
nice possidet, aut in futurum concessione pontifi-
cum, largitione regum vel principum, oblatione fi-
delium, sen aliis justis modis, præstante Domino,
poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus
et illibata permaneant. In quibus hæc propriis
duximus exprimenda vocabulis:

In valle Golpa dotem reliquiarum, in eadem valle
decimas tam de agricultura quam de nutrimentis;
agros, prata et nemora in eadem valle. Quidquid
habetis in Hostheim et in Ensiheschim et Bercholz
et Wathewilre, Senene vineam unam. Quidquid ha-
betis in valle S. Amarini et in villa Wilri; quidquid
habetis Sulze; quidquid habetis Sulzemata et con-
cambium, quod monachi loci Crescentis vobis dede-
runt ibidem; quidquid habetis Regin; quidquid ha-
betis Sarmenze. In villa Gabulwire curtem quam
inhabitis, curtem de Durrebach, duas colonias,
quas dederunt vobis Adeledis et Mathildis sorores;
tria molendina in eadem villa, vineas, agros et
prata, et duodecim curtes; Behele unam curtem;
quidquid habetis Markense et Ratresel; concambium
quod inter vos et Bertolfum, Morbacensem ab-
batem super loco qui dicebatur Heupech et nunc
Gophach vocatur, quem vobis prædictus abbas con-
cessit pro quibusdam vineis ad furnum calcis, quas
ei dedistis, vobis nihilominus confirmamus.

Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et
absolutos, e sæculo fugientes ad conversionem reci-
pere, et eos absque contradictione aliqua reti-
nere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestro-
rum post factam in vestro monasterio professionem
fas sit, nisi arctioris religionis obtentu, de eo disce-
dere; discedentem vero absque communium lite-
rarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem
generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis,
clausis januis, exclusis excommunicatis et inter-
dictis, non pulsatis campanis, suppressa voce di-
vina officia celebrare. Paci quoque et tranquillitati
vestræ paterna in posterum sollicitudine providere
volentes, auctoritate apostolica constituimus, ut
non teneamini aliquam recipere in sororem, quan-
diu infra annos discretionis fuerit constituta. Aucto-
ritate quoque apostolica prohibemus ut nulli liceat
vos, vel ecclesiam vestram novis et indebitis ex-
actionibus fatigare. Sepulturam præterea ipsius loci
liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et ex-
tremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint,
nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus
obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum,
a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte
vero te, nunc ejusdem loci præposito vel tuorum
quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis
astutia seu violentia præponatur, nisi quem fra-
tres communi consensu aut fratrum major pars con-
silio sanioris, securdum Dei timorem et beati Augu-
stini Regulam providerint eligendum

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam

nam nostræ protectionis et constitutionis infringere, A vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, vi Idus Februarii, pontificatus nostri anno primo.

LVIII.

Patriarchæ Gradensi decimas ecclesiæ S. Archidani Constantinopolitanæ concedit, utque in ejusdem ecclesiæ capellis jure conventuali utatur, permittit.

(Romæ, ap. S. Petrum, Febr. 11.)

[UGHELLI, *Italia Sacra*, V, 1133.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Graden. patriarchæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Si quando a fratribus, et coepiscopis nostris a nobis requiritur quod a tramite rationis non deviet, eorum postulationi facile nos convenit præbere consensum, ut eo fortius circa injunctum sibi officium intendere valeant, et in nostra devotione persistere, quo se a nobis benignius, ac celerius senserint exauditos. Inde est, quod cum ecclesia S. Archidani apud Constantinopolim te habere proponas, quidam suffraganeorum tuorum decimas a parochianis ejusdem ecclesiæ, qui de tuis partibus ad earundem parochiam sæpe domicilia transferunt, ea occasione instanter requirunt, quia patres eorum, avi, sive proavi decimas ipsius aliquando persolverunt et ad ipsas decimas extorquendas suos vicarios transmittere non formidant, non attendentes, quod licet ipsi parochiani, eorum aliquando fuerint, ex quibus se ad alienam parochiam transtulerint, nianum non liceat cuiquam in messem mittere alienam. Ideoque nos indemnitati tuæ sollicitè providere volentes, fraternitati tuæ præsentium auctoritate concedimus, ut liceat tibi a parochianis præscriptæ ecclesiæ tuæ B. Archidani, non obstante quod eorum antecessores prædictis suffraganeis tuis, dum in ipsorum parochia permanebant, decimas persolverunt, libere decimas percipere et tenere. Nihilominus etiam jus conventuale, quod in capellis ecclesiæ præuominatæ tibi de jure competit, sine contradictione cujuslibet de auctoritate nostra, valeas exercere.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, in Idus Februarii, pontificatus nostri anno ..

LIX.

J[oanni], archiepiscopo Lugdunensi, et ejus suffraganeis significat, se monachis Cluniacensibus concessisse ut universos malefactores suos et hominum suorum, qui de provincia fuerint Lugdunensi, si eorum episcopi et ecclesiarum prælati ab eisdem fuerint fratribus tertio requisiti et eos ad satisfac-

tionem illis congruam exhibendam non duxerint compellendos, licitum sit eis illos, candelis accensis, excommunicationis sententiæ atque interdicti subjicere.)

(Romæ, ap. S. Petrum, Febr. 15.)

[*Bullar. Cluniac.*, 94.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus J. Lugdunensi archiepiscopo et suffraganeis ejus, et dilectis filiis abbatibus, decanis et aliis ecclesiarum prælati per Lugdunensem provinciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet universa loca religiosa fovere, ac diligere teneamur, illis tamen propensiori cura intendere nos oportet, quæ sub beati Petri jure consistunt et, nullo mediante, ad provisionem nostram pertinent et tutelam. Inde est quod nos monasterium Cluniacense contra molestationes indebitas speciali volentes libertatis privilegio communire, apostolica ejusdem monasterii fratribus auctoritate indulimus, ut universos malefactores suos et hominum suorum, qui de provincia fuerint Lugdunensi, si eorum episcopi et ecclesiarum prælati ab eisdem fuerint fratribus tertio requisiti, eos ad satisfactionem illis congruam exhibendam non duxerint compellendos, licitum sit eis suisque successoribus illos, candelis accensis, auctoritate apostolica excommunicationis sententiæ atque interdicti subjicere, quos tandiu nuntiat excommunicationis et interdicti vinculo innodatos, donec de perpetratis excessibus satisfecerint competenter; et, si delicti qualitas hoc exegerit, ad apostolicam sedem cum litterarum suarum testimonio venerint absolvendi.

Libertates præterea et immunitates, ac rationabiles consuetudines ipsius monasterii hactenus observatas ratas esse decrevimus, et eas auctoritate apostolica ipsis fratribus, suisque successoribus confirmavimus, arctius inhihentes ne quis possessiones, jura vel bona ejusdem monasterii, præter sedis apostolicæ conscientiam, cui specialiter est subjectum, quomodolibet alienare, vel antiquas et rationabiles ipsius monasterii consuetudines hactenus observatas violare præsumat. Quod si fuerit a quoquam attentatum, statuimus omnino irritandum.

D Præterea quoniam, ut audivimus, parochiani vel ad eos vel ad eorum cellas pertinentes, qui pro manifestis excessibus a memoratis fratribus quomodolibet sententiam ecclesiasticæ districtiois incurrun, interdum ad alia loca se transferunt, ut sic sententiam et justitiam fratrum eludant ipsorum; districtè mandamus atque præcipimus ut eos, qui taliter duxerint correctionem ecclesiasticam contemnendam, et alios malefactores eorundem fratrum, qui vel a vobis vel ab ipsis, aut ab aliis fuerint excommunicationis et interdicti vinculo innodati, cum requisiti fueritis, per parochias vestras tandiu sicut excommunicatos et interdictos facitis, ab omnibus, appellatione postposita, evitari, donec iidem malefactores satisfacere compellantur; et, si

delicti qualitas hoc exegerit, ad sedem apostolicam A
cum testimonio litterarum abbatis vel capituli veniant absolvendi. Vobis quoque districtius inlibemus, ut sententiam ab ipsis fratribus in suos vel hominum suorum malefactores latam auctoritate propria nullatenus relaxetis.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, xv Kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo.

LX.

Ecclesiæ Eugubinæ possessiones, rogatu Bentivoli episcopi confirmat.

(Laterani, Febr. 25.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 641.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BENTIVOLO Eugubino episcopo, ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Quoties illud a nobis, etc., impertiri, etc. Quocirca, ven. fr. episcopo, tuis justis postulationibus clementer impertimur assensum, et Eugubinam Ecclesiam, cui, auctore Deo, præesse dignosceris, ad exemplum felicitis recordationis Alexandri prædecessoris nostri Rom. pontif. cum omnibus ad eam pertinentibus, præsentis scripti pagina communimus, statuantes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona, quæ eadem Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et inlibata permaneat. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Possessionem Cerri, et Cragnani, et ecclesiam S. Cypriani, castrum Albaneti cum pertinentiis suis, castrum Anea cum pertinentiis suis, castrum S. Mariæ, castrum Saliciæ, castrum in Monte, duas partes castri Anagni, castrum collis Casalis, castrum Tertiani, castrum Castilionis Ildebrandi, castrum castellionæ Martiulae, castrum Carbonanæ, castellare post Serram, castellare Sasallera, castrum Burani, dimidium cum publicis circumjacentibus, castrum Arsenii, partem quam Theobaldus dedit episcopatui, cum dimidia cunctarum possessionum suarum, castellare Albaneti, castellare Majulte, castellaris Seuctiani, partem cum villa Decimi, castellare Scattioli, et ecclesiam S. Clementis cum suis pertinentiis, medietatem, castelliones Montis Calui, castellare Agellionis, curtem Campelliones, ecclesiam S. Donati cum suis pertinentiis, canonicam S. Secundi prope dictam civitatem sitam cum omnibus suis pertinentiis, et ecclesiam S. Laurentii, et ecclesiam S. Martini cum omnibus earum pertinentiis, terram S. Mariani, quam tenent filii Carboni, ecclesiam S. Mariæ ad Mertam cum suis pertinentiis. Præterea studii tui sit primitias, decimas, oblationes, tam vivorum quam mortuorum, secundum canonicas distribuere sanctiones.

Decernimus ergo, etc.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandolphus, bas. XII Apostolorum presbyt. card.

Ego Melior, SS. Jo. et Pauli presb. card. tit. par.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presb. card.

Ego Gratinus, SS. Cosmæ et Damiani diaconus card.

Ego Gerardus, S. Adriani diaconus card.

Ego Rofredus, S. Mariæ Inviolatæ diaconus card.

Ego Joannes, S. Theodori diaconus card.

Ego Bernardus, S. Mariæ Novæ diaconus card.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diaconus card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diaconus card.

Dat. Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi card., v Kal. Martii, ind. x, Incarn. Dom. an. 1191, pontif. vero D. Cælestini III anno I.

LXI.

Monasterio Clunacensi ecclesias quasdam assertit.

(Laterani, Febr. 27.)

[*Bullar. Cluniac.*, p. 94.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et monachis Cluniacensium, salutem et apostolicam benedictionem.

Piis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, et vota quæ a recto rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, ecclesiam Sanctæ Mariæ Montis-Meruti juxta Bellamvillam de Sollenat, et Sancti Desiderii ecclesias in archiepiscopatu Lugdunensi, et ecclesiam de Ilermes in episcopatu Bellicensi, sicut eas juste et pacifice possidetis, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, III Kal. Martii, pontificatus nostri anno primo.

LXII.

Ad [Bentivolum] episcopum et ceterum Eugubinum. — De sancti Ubaldi canonizatione.

(Laterani, Mart. 4.)

[MANSI, *Concil.*, XXII, 596.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri B episcopo, et dilectis filiis B. priori, et clero, et populo Eugubino, salutem et apostolicam benedictionem.

Benedictus Deus in donis suis, et sanctus in omnibus operibus suis, qui secundum multitudinem miserationum suarum illis qui natura fuerant illi

iræ spiritum adoptionis, in quo clamamus Abba papa, indulget, et homines ex lutea materia constitutos in consortium angelorum et gloriam sua pietate assumit. Sicut factum est temporibus nostris de sanctæ recordationis Ubaldo pontifice vestro, qui cum pius et justus, dum in carne viveret, haberetur, post transitum a vicinis et longe positus propter miracula, quæ per merita ejus operatus est Deus, sanctus meruit æstimari Impletum est in ipso quod Propheta dixit in Psalmo : *Pro patribus tuis na't sunt tibi filii, constitues eos principes super omnem terram : memores erunt nominis tui, Domine (Psal. XLIV)*. Tu autem, frater episcope, apud sedem apostolicam constitutus opportune et importune in humilitate qua decuit institisti, ut memoriam prædicti pontificis canonizare, et ipsum ascribere sanctorum catalogo auctoritate apostolica debere-mus, consideratione habita ad religiosam vitam ipsius, et ad multa miracula, quæ per eum, postquam ingravavit a sæculo, Omnipotens dignatus est operari. Nos vero opus istud intuentes sensum et intelligentias nostras excedere, quia potius est divini iudicii quam humani, cum ipse solus plene noverit qui sunt ejus, suspendimus desiderium tuum aliquandiu, ut nobis et fratribus nostris quid potius agendum esset Spiritus sancti gratia revelaret. Tua igitur tandem pia supplicatione inducti, et multorum episcoporum, et aliorum testimoniis inclinati, non de propriis meritis, sed de misericordia Creatoris potissimum confidentes, de communi fratrum consilio acquievimus votis vestris, et canonizantes prædictum sanctum auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli, qua fungimur licet immeriti, decrevimus ut festum transitus ipsius sicut beatissimi confessoris apud vos perpetuo habeatur. Quapropter universitatem vestram monemus et exhortamur in Domino, quatenus non in vacuum gratiam istam recipiatis, sed exemplo beati viri renovemini spiritu mentis vestræ, et in reverentia Dei et prædicti sancti, et omnium aliorum, ferventiores solito existatis, et festum ejus septimo decimo Kalendas Junii hilariter annis singulis celebrare sollicite operemini, quod [*f. ita quod*] vestra circa divinum cultum devotio profecisse merito videatur, et alii de facto vestro exemplum profecto assumant, et ipse vestris motus precibus pro totius Ecclesiæ statu apud omnipotentem Dominum intercedat.

Datum Laterani, iv Nonas Martii, pontificatus nostri anno primo.

LXIII.

Ecclesiam Scalensem tuendam suscipit, bonaque ejus confirmat.

(Laterani, Mart. 13.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, VII, 328.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ALEXANDRO Scalensi episcopo ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In apostolicæ sedis specula, disponente Domino,

A constituti, fratres nostros episcopos, tam vicinos, quam longe positos firma debemus charitate diligere, et eorum postulationibus effectum celeriter indulgere. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes Scalensem Ecclesiam, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impresentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, vel oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo opitulante, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

B Scalam majorem cum pertinentiis suis usque ad flumen quod dividit Scalam a Ravello, a parte septentrionis ad lamam Cicini, et inde ad S. Angelum de Petralene, ubi est finis inter Scalam et Ravelam; a parte occidentis totum montem Candirecti usque ad Petram palubarium, sicut vadit per planitiem, et montem Cerbellani cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Juliani cum pertinentiis suis usque Lactariam; a meridie a Planello quod est sub S. Helena, usque ad flumen Camneti, et vadit per Tabernatam, et montem Scanni, et arcum Patalarum, et rodit ad eundem Cerbellani, quidquid habes in civitate Amalphitæ ecclesiam S. Barbaræ cum cellis et omnibus pertinentiis suis, duas apothecas et aliam cellam cum pertinentiis suis. Obeunte vero te, nunquam ejusdem loci episcopo, vel tuorum quolibet successorum nullus ad eandem ecclesiam in episcopum eligatur nisi quem canonici ejusdem ecclesiæ, vel eorum pars consilii sanioris secundum Deum præviderint eligendum.

C Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur tibi, et tuis successoribus, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et metropolitani tui debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisque persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo et tertio commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, a sacratissimo corpore, et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis accipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Coelestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandolphus, basil. XII Apostol. presb. card.

Ego Melior, SS. Joannis et Pauli presbyter cardinalis, tit. Pammachii.

Ego Joannes, tit. S. Clementis card. Tusc. episc.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cœlio monte presb. card.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Dam. diac. card.

Ego Gerardus, S. Adriani diac. card.

Ego Sifredus, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Joannes, S. Theodori diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Datum Laterani, per manum Moysi S. R. E. subdiac., Later. canonici, in Id. Martii, ind. x, Incarn. Dom. ann. 1191, pontificatus vero D. Cœlestini papæ III an. 1.

LXIV.

Ad Guillelmum Scotorum regem. — Ecclesiæ Scoticæ libertates confirmat.

(Laterani, Mart. 13.)

[MANSI, *Concil.*, XXII, 613.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio WILLIELMO, illustri Scotorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum universi Christi jugo subjecti, apud sedem apostolicam patrocinium invenire debeant et favorem, illos tamen specialius convenit promotionis munimine confoveri, quorum fidem et devotionem in pluribus est experta; ut ad ipsius dilectionis favorem tanto amplius provocentur, et ejus reverentia devotiori affectioni subdantur, quanto benevolentia ipsius et gratia pignus se noverint certius assecutos. Eapropter, charissime in Christo filii, reverentiam ac devotionem quam ad Romanam te habuisse a longis retro temporibus Ecclesiam novimus attendentes, præsentis scripti pagina duximus statuendum, ut Scotiana Ecclesia apostolicæ sedi, cujus filia specialius existit, nullo mediante debeat subjacere. In qua hæc sedes episcopales esse noscuntur, ecclesiæ videlicet Sancti Andree, Glasguensis, Dunkeldensis, Dublinensis, Brehinnensis, Aberdonensis, Moraviensis, Rosanensis, Cathinensis. Et nemini liceat, nisi Romano pontifici, vel legato ab ipsius latere destinato, in regnum Scotiæ interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare; et si promulgata fuerit, decernimus non valere. Adjicimus, ut nulli de cætero qui de regno Scotiæ non fuerit, nisi quem apostolica sedes pro-

(2) Anno 1188, Clemens III ecclesias regni Scotiæ exemit a jurisdictione metropolis Anglicanæ, ut liquet ex rescripto ejusdem pontificis ibidem a Baronio recitato. Is tamen memoriæ lapsu rursus illud hic exhibet sub Cœlestini III nomine. Idem præstitum a Labbeo, tom. X *Concil.*, ubi illud tam sub Clementis III quam sub Cœlestini III nomine refert. Clementis III privilegium illud attribuit Bromptonus in Chron. ad annum 1191, qui ultimus fuit Clementis III, ommissa parte subscriptionis. Neque dubitandum quin illud ab hoc pontifice ommissum fuerit;

pter hoc de corpore suo specialiter destinaverit, licitum sit in eo legationis officium exercere.

Prohibemus autem, ut controversiæ quæ fuerint in regno illo de possessionibus ejus exortæ, ad examen extra regnum positorum judicum non trahantur, nisi ad Romanam Ecclesiam fuerit appellatum. Si qua verò scripta contra hoc libertatis statutum apparuerint impetrata, vel in posterum, istius concessionis mentione non habita, contigerit impetrari, nullum tibi, vel ipsi regno circa hujus prærogativæ concessionem præjudicium generetur. Præterea libertates, et immunitates tibi vel ei regno, vel ecclesiis in eo constitutis, a prædecessoribus nostris Romanis pontificibus indultas, et hactenus observatas, ratas habemus, et illibatas futuris temporibus statuimus permanere.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis et prohibitionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum apostolorum Petri et Pauli se noverit incursum.

Datum Laterani, tertio Idus Martii, pontificatus nostri anno primo (2).

LXV.

Abbati monasterii S. Sixti Placentini annuli usum concedit.

(Laterani, Mart. 18.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.*, II, 222.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio... abbati S. Sixti de Placentia, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducat effectum. Eapropter, dilecte in Domino filii, tuis justis postulationibus inclinati usum annuli festivis diebus habendi, de benignitate sedis apostolicæ tibi duximus indulgendum, ita quod ad honorem Dei et tuæ ecclesiæ, ipso valeas in missarum solemnitatibus uti et ipsum tum sine aliqua contradictione gestare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Dat. Laterani, xv Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno primo.

cum jam antea sub ejus prædecessoribus inter Joannem Dunkeldensem et Hugonem Sancti Andree episcopos dissensio exorta fuerit, ut videre est apud Hovedenum in *Annal.*, ubi privilegium, de quo agimus, Clementi III ascribit, et apud Baronium variis in locis. Error inde processisse videtur quod cum librarius quispiam priora rescripti verba hoc modo expressisset: *C. episcopus, servus servorum Dei*, aliqui postea per litteram C. Cœlestinum interpretati fuerint, scripsissentque: *Cœlestinus episc.*, *servus servorum Dei*, etc. PACIUS.

LXVI.

Parthenonem S. Petri Florentinum tuendum suscipit, bonaque ejus confirmat.

(Laterani, Mart.)

[UGNELL, *Italia sacra*, III, 403.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis MARIE abbatisse, et sororibus monasterii S. Petri majoris, quod in suburbio civitatis Florentiæ situm est tam presentibus, quam futuris in perpetuum.

Prudentibus virginibus, quæ sub habitu religionis accensis lampadibus per opera sanctitatis jugiter se præparant ire obviam sponso sedes apost. debet præsidium impertiri, ut tanto firmiter valeant in proposito religioso persistere, quanto terrenorum fluctuum tempestate apostolica concessione fuerint propensius communitæ. Eapropter, dilectæ in Christo filie, vestris justis petitionibus clementer annuimus, et præfatum monasterium S. Petri majoris, quod in suburbio Florentinæ civitatis consistit ad exemplar felicitatis recordationis Anastasii PP. prædecessoris nostri, sub B. Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, ut quascunque possessiones, et quascunque bona, quæ dictum monasterium in præsentem juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis et iis, quæ post vos successerint, illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam videlicet S. Felicis sitam juxta Euan, quam bonæ memoriæ Azo quondam Florentinus episcopus canonice vobis, juxta Regulam B. Benedicti habendam in perpetuum et regendam, disponendamque concessit: universas possessiones, quas nobilis mulier Gisa monasterio vestro rationabiliter contulit, auctoritate apostolica confirmamus, et confirmata vobis, et iis, quæ post vos successerint, et inconcussa perpetuis temporibus decernimus permanere, statuentes, ut nec vobis, nec iis quæ post vos successerint, eandem ecclesiam liceat quolibet titulo a vestro monasterio alienare.

Decernimus ergo, etc. Si qua igitur, etc.; cunctis autem, etc. Amen.

Ego Cælestinus, episcopus catholicæ Ecclesiæ.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandulphus, basilicæ XII Apostolorum presb. card.

Ego Mel., tit. SS. Joannis et Pauli presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Clementis Tusconen. episcopus

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diaconus card.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diaconus card.

A Ego Gerardus, S. Adriani diac. card.

Ego Joannes, S. Theodori diac. card.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum auream diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

Datum Laterani, per manum Mersi sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi . . . Kal. Aprilis, indict. x, Incarnationis Dominicæ an. 1192, pontificatus domni Cælestini papæ III anno primo

LXVII.

[Aynardo]. *archiepiscopo Viennensi ejusque suffraganeis præcipit ne parochianos suos, quominus ordini Carthusiensi bona largiantur, impediri sinant.*

(Laterani, April. 1.)

[Privil. ord. Carth., fol. 3b.]

B COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Viennensi archiepiscopo, et suffraganeis ejus, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex conquestione dilectorum filiorum nostrorum prioris et fratrum Carthusiensium nobis est intimatum quod quidam partium vestrarum tyranni hominibus terrarum suarum, cum non sint servi, districtius inhihent, ne cum ad eorum religionem accedunt, vel cum supremæ voluntatis ordinant testamentum, aliquid etiam mobilium, quæ rationabiliter possident, eis conferre seu testamento legare præsumant: quod quam si omni humanitati contrarium et tam canonum quam totius juris civilis obviæ rationi nemo recte intelligens judicat aut ignorat. Ideoque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, firmiterque præcipimus, quatenus omnibus parochianis suis unusquisque districtius inhihentem procuret, ne tales elemosynas de cætero impedire præsumat. Et si quis hujus mandati contemptor exsiterit, vel eisdem fratres super hujusmodi elemosynis jam receptis vel etiam recipiendis vexare tentaverit, diæcesanus suus eum, omni appellatione et contradictione cessantibus, per excommunicationis sententiam totius terræ suæ interdictum a tali præsumptione compescere non postponat.

Datum Laterani, Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno primo.

LXVIII.

Monasterii Sanctæ Justinae protectionem suscipit, possessionesque ac jura confirmat, imposito monachis bizantii unius censu annuo.

(Laterani, April. 7.)

[MORONDI, *Monumenta Aqnensia*, t. I, p. 97.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis DOMINO abbati S. Justinæ, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris religionem suam professis.....

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nostro decet libenti concedere, et juxta petentium veritatem consentaneum rationi congruum suffragium impertiri. Eapropter, in Domino dilecti filii, vestris iustis postula-

tionibus clementer annuimus, et præfatum monasterium Sanctæ Justinæ, in quo divino estis obsequio mancipati, quod ad Romanam Ecclesiam nullo pertinet mediante sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio constituimus; In primis siquidem statuentes, ut ordo monasti...qui secundum Deum, et B. Benedicti Regulam in eodem loco noscitur institutus perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Propterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste, et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et libera permaneant. In quibus hæc propriis duximus exponenda vocabulis :

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum possessionibus, decimis, et primitiis suis, ecclesiam Sancti Michaelis in eadem civitate constructam cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Salvatoris de Ritorto, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Fontanigallo, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Borio, ecclesiam Sancti Nicolai de Cannova cum omnibus pertinentiis earum, ecclesiam Sancti Michaelis de Puzol, ecclesiam Sanctæ Justinæ de Danavetæ, ecclesiam Sancti Benedicti de Coloniça, ecclesiam Sanctæ Justinæ de Pertice cum omnibus pertinentiis earum, possessiones, et omnia jura, quæ habetis in vico Sezadii, jus quod habetis in ecclesia Sanctæ Mariæ in ipso vico constructæ, decimas quartum, et sicutum in eodem loco, ecclesiam Sancti Jacobi de Castronovo cum pertinentiis suis, quicquid habetis in uno Carpeneto, et in altero, et in Borio, in Castronovo, et in Fontanigollo, in Ritorto, in Danaveta, et in perticis. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus, vel sumptibus colitis, sive de nutritiis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio professionem fas sit, nisi meliore religione obtenta, de eo absque abbatis sui licentia discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione, nullus audeat retinere; chrisma vero vel oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum vel clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi a diocæsano suscipiatis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem sedis apostolicæ habuerit, et gratis vobis, et sine pravitate aliqua voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum quencunque malueritis adire episcopum..... et communionem apostolicæ sedis habentem, qui sua iustus auctoritate vobis quod postulatis impendat. Cum autem generale interdictum

A terræ fuerit, liceat vobis, clausis Januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Interdicimus etiam ut nulli liceat in vos, vel ecclesiam vestram sine mandato Romani pontificis excommunicationis vel interdicti sententiam ferre seu novis et indebitis molestationibus fatigare. Præterea et immunitates antiquas, et rationabiles consuetudines monasterio vestro concessas, et hactenus observatas ratas habemus, et perpetuis temporibus illæsas permanere sancimus. Sepulturam præterea ipsius monasterii liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora mittuntur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentiâ præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut fratrum majori parte consilii sanioris, et secundum Dei timorem, et B. Benedicti Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, eximere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et in prædictis ecclesiis diocæsanorum episcoporum consueta iustitia. Ad indicium autem hujus perceptæ a sede apostolica libertatis bizantium unum nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo..... commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examini districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic bonæ actionis meritum percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Subscriptum signatum sub sigillo pontificatus.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandulfus, presbyter cardinalis basilicæ XII Apostolorum.

Ego.... SS. Joannis et Pauli presbyter cardinalis.

Ego H. S., Clementis card. Tuscanens.

Ego Romanus tit. Sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego C., SS. Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Gerardus, diac. card.

Ego Bernardus, Sanctæ Mariæ Novæ diaconus cardin.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego L., SS. Sergii et B. diac. card.

Ego R., S. Martiæ diac. card.

Datum Laterani, per manum Mōysi sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi Lateranensis canonici, vi Id. Aprilis, indict. x. Incarn. Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domui Cœlestini papæ III anno primo.

LXIX.

Willelmo episcopo Lucensi concedit ut conferat beneficia etiam juris patronatus laici, si intra certum terminum non fuerit ab illis alius presentatus.

(Laterani, April. 12.)

[Baluz., *Miscell.* ed. Luc., IV, 479.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri WILLELMO Lucano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio de universis Ecclesiis sollicitudinem habere tenemur, et earum utilitatibus, auctore Domino, diligenter imminere. Sicut autem ex tua est parte propositum, ordinationes ecclesiarum tuæ diocesis, patronorum votis in diversa trahentibus, ultra modum sæpius differuntur, qua de causa illarum bona plurimum dissipantur; volentes igitur huic male auctoritate apostolica obviari ad exemplar felicitis recordationis Urbani papæ prædecessoris nostri, præsentis tibi scripti pagina duximus indulgendum, ut cum patroni super ecclesiarum, quarum institutio spectat ad te, fuerint repræsentatione discordes, nisi ad concordiam infra terminum in Lateranensi concilio constitutum, te commonente, redierint, termino illo transacto, liberum tibi sit, Ecclesias illas nullius contradictione vel appellatione obstantibus canonice de personis idoneis ordinare.

Datum Laterani, II Idus Aprilis, pontificatus nostri anno I.

LXX.

Monasterium S. Mariæ Locediense tuendum suscipit, ejusque bona ac privilegia confirmat.

(Laterani, April. 14.)

[JERICUS TRIDINENSIS, *Rerum patriæ* libri III, in disert. p. 45.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO abbati monasterii Sanctæ Mariæ Locedii, ejusque fratribus jam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

In religiosa vita degentibus apostolicum convenit esse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter,

dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium Beatæ Dei genitricis, semper virginis Mariæ Locedii, in quo divino estis obsequio mancipati, ad instar felicitis recordationis Alexandri, Lucii, Urbani et Clementis PP. prædecessorum nostrorum Romanorum pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus in primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum in vestro monasterio constitutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfatum monasterium constructum est, cum omnibus pertinentiis suis; grangiam Alerii cum omnibus pertinentiis suis; territorium Stodegandæ, cum omnibus pertinentiis suis; terram quæ fuit episcopi Vercellensis, juxta monasterium positam; grangiam de Montarolio cum omnibus pertinentiis suis; grangiam Ripæmezanzæ cum omnibus pertinentiis suis; grangiam de Poblato cum omnibus pertinentiis suis; grangiam Montiscalvi cum omnibus pertinentiis suis; insulam Ugerii et insulam quæ est juxta Padum. Item grangiam de Salnaria cum omnibus pertinentiis suis; terram quæ sita est in insula de Bremide; castanetum de Zibrana. Præterea possessiones de Pohlito, quas ab abbate et fratribus Sancti Michaelis de Clusa emisistis, et capellam ejusdem loci a prædictis abbate et fratribus ad annuam pensionem decem solidorum canonice monasterio vestro perpetuo concessam, sicut in authenticis scriptis exinde factis continetur, et vos eam pacifice possidetis, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus.

Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, tam de terris cultis quam incultis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino a vobis decimas præsumat exigere. Liceat quoque vobis clericos vel laicos e sæculo fugientes, liberos et absolutos ad conversionem recipere, et in vestro monasterio absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in loco vestro professionem, fas sit de eodem loco sine licentia abbatis vestri discedere; discedentem vero absque communi litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Quod si quispiam retinere eos forte præsumperit, liceat vobis in ipsos monachos vel conversos vestros sententiam regularem ex nostra auctoritate proferre. Paci quoque et tranquillitati

vestræ paterna sollicitudine providere volentes auctoritate apostolica prohibemus ne infra ambitum monasterii vestri et clausuras locorum seu grangiarumstrarum aliquam temere violentiam vel rapinam sive furtum committere, aut ignem apponere, aut hominem capere, vel interficere audeat. Sane si episcopi a vobis aliquid præter obedientiam debitam, vel principes terræ contra libertatem a prædecessoribus nostris et a nobis indultam expetierint, liberum sit vobis auctoritate apostolica denegare quod petetur, ne occasione ista ordo vester, qui hactenus liber existit, humanæ servitutis laqueo vinciat. Quod si episcopi aliquam propter hoc in personas vel Ecclesiam vestram a sententiam promulgaverint, eandem sententiam tanquam contra indulta apostolicæ sedis prolata, statuimus irritandam. Illud insuper auctoritate apostolica prohibemus, ne infra dimidiam leugam prope abbatiam vestram aliqua de novo innovatio fiat, de qua vobis debeat servatæ hactenus libertatis et pacis aliquod præjudicium generari. In causis autem propriis, sive civilem sive criminalem contineant quæstionem, liceat vobis fratres vestros idoneos ad testificandum adducere, atque ipsorum testimonio, sicut rectum fuerit, et propulsare violentiam et justitiam vindicare.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si quæ igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire prætentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Celestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.
Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Laudolphus, basilicæ XII Apost. presb. card.

Ego Michael, SS. Joannis et Pauli presb. card. tit. Pammachii.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Bugus, presb. card. S. Martii tit. S. Equitii.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

A Ego Gerardus, S. Adriani diac. card.

Ego Gofredus, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Bernardus, S. Mariæ Novæ diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Sunfundi diac. card.

Datum Laterani, per manum Ægjdii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, xvi Kal. Maii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno secundo.

LXXI.

Ad decanum et capitulum Rothomagense.— Indulget, ut tempore interdicti divina officia absque solemnitate celebrent.

(In Lateranensi palatio, Apr. 16.)

[MANI, Concil., XXII, 616.]

CÆLESTINUS, etc.

Cum universæ Dei Ecclesiæ, quæ per totius amplitudinem orbis longe lateque diffusæ unam catholicam, id est universalem efficiant, præ o sanguinis sui sponsi redemplam, quam sicut diversa membra unum corpus, uniformitas fidei et doctrinæ connectit; si aliquam earum lædi contigerit, illius offensio sine aliarum fieri læsione non potest; quanquam tanto præ aliis magis caput offenditur, quanto singularum affectu amplius tangitur et firmiter eis connexionem inhæret. Qua de causa contigit ut, cum Romana Ecclesia omnium caput sit et magistra, nos qui ei, licet immeriti præsidemus, cujuslibet oppressio concutiat gravius et flagellet, et eo fortius ad compassionem inducat, quo a nobis specialius speratur in adversitate subsidium et quælibet consuevit Ecclesia contra violentiam hominum perversorum devotius et securius sedis apostolicæ patrocinium invocare. Sicut ante quorundam vestrorum et aliorum complurium nobis est literis intimatum, et multorum jam relatione percepimus, ita universorum refriguit charitas, excrescente malitia iniquorum, ut nulla jam fere Dei ecclesiis, vel ministris earum reverentia impendatur, sanctuarium Domini vi conculcetur, fidei documenta spernantur, et vix valeant aliqui reperiri qui post enormitates quamplurimas adjiciant ut resurgant; se potius in ultionem præcedentium criminum commissis enormiter hactenus accumularent graviora, latentur cum male fecerint (*Prov. 11*), superbia impii dum pauper incenditur (*Psal. 1*), et in perperationem operum iniquorum exsultent. Verum quia perversorum nequitia tantum invaluit, ut in homine non possit remedium vel subsidium inveniri, recurrendum est ad præsidium Creatoris, et orationibus, ac quibuslibet piis operibus propensio insistendum, ut supernæ clementiæ nos dignatio benigne respiciat, et hominem ulterius super nos prævalere non sinat, et in Ecclesiarum oppressionibus non permittat diutius delectari; quia tunc demum secure possumus supernum sperare et expectare præsidium, cum ea diligenter que

ad officium nostrum pertinerint, fuerimus executi. Explicemus summam quæ nobis sunt specialiter de Rothomagensi Ecclesia intimata et remedia curamus quæ potuerimus. . . . (*Hic aliquid deesse videtur.*)

Hæc igitur consideratione inducti, et vestris nihilominus precibus inclinati, præsentî vobis pagina duximus indulgendum, ut cum generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare, ac canonicos vestros et clericos, si fuerint interim sacramentis ecclesiasticis muniti ex hac vita vocati, in cœmeterio ecclesiæ vestræ absque solemnitate officii, cum aqua benedicta et cruce, orationibus humilî voce oblati tradere sepulturæ. Nulli ergo omnino hominum liceat, etc.

Datum in Lateranensi palatio xvi Kal. Maii, pontificatus nostri anno ii.

LXXII.

Ecclesiam Lucensem, petente Guilielmo episcopo, tuendam suscipit, ejusque bona et privilegia corroborat.

(Laterani, April. 21.)

[*Memorie edoc.*, IV, 1, Racc., pag. 48.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GUILIELMO Lucano episcopo, ejusque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Et ordo rationis expostulat, et ecclesiasticæ utilitatis consideratio nos invitat fratres et coepiscopos nostros ampliori charitate diligere et commissas eorum gubernationi Ecclesias patrocinio sedis apostolicæ propensius communire, quo ex suscepti executione officii tanto vigilantiores possint semper existere, quanto a pravorum incurribus securiores se viderint permanere. Eapropter, venerabilis in Christo frater Guilielme episcope, tuis justis postulationibus clementer annuimus et præscriptam Lucanam Ecclesiam, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicitis recordationis Alexandri II, et Paschalis II, et Calixti II, et Urbani II, et Lucii III et Urbani III, Romanorum pontificum sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communitimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impræsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Curtem Lucanam cum suburbanis et viculis suis, mansos et terras ubicunque pertinentes ad ipsam, videlicet villam quæ dicitur Suburbanum; ecclesiam et pratium quod dicitur Sancti Columbanî; ecclesiam Sancti Petri quæ dicitur Summaldi, cum pertinentiis suis; plebem de Lunata et detinam de Carignano, et terram de abbacia San-

cti Donati et reliqua quæ ad ipsam curtem pertinere videntur. His adjicimus plebem et curtem de Marlia cum ecclesia Sancti Terentii, et cum omnibus mansis et terris, atque omni pertinentia sua; duo quoque castella de Morfano cum omnibus pertinentiis et adjacentiis suis, sicut hæcenus ea noveris tenuisse, et terram quæ dicitur Cerbajola; castrum etiam quod dicitur Fundanum cum omnibus pertinentiis suis, nec non castrum de Decimo et plebem ipsius cum omnibus quæ ad eam pertinent; plebem etiam de Gallicano et terram de Censiano et castrum et decimam de Verruca quæ est in Alpibus; decimationem quoque de Verruca, quæ est juxta Bojanum. His etiam connumeramus plebem et castrum Sanctæ Mariæ quod dicitur Ad montem cum tota pertinentia sua et terra de vicio qui dicitur Surrexeri; castrum et curtem Sancti Gervasii cum omnibus quæ ad ea pertinent; plebem de Ficeclo cum capellis suis; capellam Sancti Viû de Valle Arni; plebem de Padule cum capellis suis, et curte de Capannore, et quidquid juris habes in ipso plebeio; plebem de Sibilliana cum omnibus capellis suis et omnibus aliis quæ habes in ipso plebeio; plebem de Aquis cum omnibus capellis suis, et curte de Vivaio, et aliis omnibus tibi pertinentibus in ipso plebeio; plebem de Triballo (Tripallo) cum omnibus capellis suis; plebem de Miliano cum omnibus capellis suis, et curte, et suis pertinentiis; plebem de Apiano cum omnibus capellis suis, et omnibus quæ habes in ipso plebeio; plebem Sancti Stephani cum omnibus capellis suis.

Præterea prædecessoris nostri piæ memoriæ Calixti PP. vestigiis inhærentes tibi tuisque successoribus usum pallii infra missarum solemnia in ecclesia tua de apostolicæ sedis benignitate concedimus, quo duntaxat his diebus utamini, quibus est vobis a prædecessoribus nobis indultum. Insuper etiam auctoritate apostolica prohibemus ne in episcopatu tuo sine assensu tuo vel successorum tuorum monasterium aliquod, vel ecclesia, salvis apostolicæ sedis privilegiis, construatur. Cathecumenos quoque aut infirmorum unctiones in populo a monachis fieri, vel publicas pœnitentias dari, sine tua vel successorum permissione, vetamus. Si vero ad monasterium parochiale ipsius populus pro divini officii susceptione convenerit per capellam presbyterum, cui ab episcopo populi regimen et animarum cura commissa fuerit, sacramenta eadem ministrentur, salvis tamen rationabilibus consuetudinibus cæterarum ecclesiarum. De parochialibus autem ecclesiis quæ a monachis in episcopatu tuo tenentur synodalem beate memoriæ Urbani II papæ sententiam imitantes, statuimus ut in eis, sine tua vel successorum tuorum auctoritate, presbyteri minime collocentur; sed cum vacaverint vobis ab abbatibus et prioribus ad quos eadem Ecclesiæ pertinent præsententur, quibus a vobis animarum cura, si idonei fuerint, committatur, ita quidem ut vobis de cura plebis et de ordine suo debeant

respondere. Porro si Lucanæ parochiæ monasteria vel ecclesiæ inter se causas habuerint, et per alteram partem ad episcopum querela pervenerit, ejus judicio controversia terminetur, salva Romanæ Ecclesiæ auctoritate. Illud quoque arctius interdiximus ne quis excommunicatos vel interdictos Lucani episcopi in prohibitam communionem recipiendi habeat facultatem. Ad hæc præsentî scripto sancimus ut Lucanus episcopus non quorumlibet violentia laicorum, sed juxta canonicas sanctiones ab Ecclesiæ canonicis eligatur. Tibi præterea tuisque successoribus ea quæ de concessione vel confirmatione prædecessorum nostrorum Alexandri II et Paschalis II Romanorum pontificum possides, nihilominus confirmamus. Sententiam autem inter prædecessorem tuum et Ficeclensem abbatem per Ildebrandum, quondam Pistoriensem episcopum, Argentum archipresbyterum, et R. primicerium Lucanos super decimis, ecclesiis et aliis rationaliter datam, sicut in instrumento publico continetur, et hactenus observata est, futuris præcipimus temporibus observari. Renuntiationem quoque quam fecit Bulgarus, comes de Ficecla, Joanni prædecessori tuo de quibusdam possessionibus et ecclesiis, sicut publicum Gerardi notarii contiget instrumentum, vires in posterum habere decernimus. Canonicas quoque consuetudines quas in ecclesiis parochialibus monachorum, et in aliis tui episcopatus, tam in recipiendis synodalibus quam in aliis ab antiquo habuisti et adhuc habere dignosceris, ratas habemus easque auctoritate apostolica confirmamus. Ob reverentiam insuper Ecclesiæ tibi commissæ præscriptus Pater et prædecessor noster Lucius PP. tuis et canonicorum tuorum, nec non etiam cleri, consulum et populi tuæ civitatis precibus inclinatus usum crucis per episcopatum tuum tibi, tuisque successoribus, de consilio fratrum suorum concessit, et apostolica auctoritate firmavit. Quod quidem nos ejus vestigiis inherentes decernimus firmiter permansurum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prælatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur tibi tuisque successoribus usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni.

Cunctis autem eidem loco sua jura facientibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum

A judicem præmiâ æternæ pacis inventiant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

(Sequuntur subscriptiones 14 cardinalium.)

Datum Laterani, per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, xi Kalendarum Maii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno secundo

LXXIII.

Conventui Ulciensi capellam S. Crucis in Alvernia, sitam in territorio Camaleriæ, asserit.

(Laterani, Maii 7.)

B [(Ulciensis Ecclesiæ Chartarium, p. 23.)

LXXIV.

Castellanum et Clugiensem episcopos judices constituit inter Wolcanum, electum Tergestinum, et patriarcham Aquileiensem.

(Laterani, Maii 10)

[MAINATE, *Chroniche di Trieste*, I, 137.]

LXXV.

Privilegium pro abbacia Boscheti seu Vallis Lucidæ, quo summus pontifex sub B. Petri et sua protectione suscipit præfatum monasterium, statuens ut ordo monasticus, qui secundum Deum et B. Benedicti Regulam et institutionem Cisterciensis ordinis in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. (Fragm.)

Ego Cælestinus Ecclesiæ catholicæ episcopus.

Ego Albanus Albanensis episcopus.

Ego Joannes Prænestinus episcopus.

Ego Pandulphus presbyter cardin. eccl. XII Apostolorum.

Ego Melior Sanctorum Joannis et Pauli presb. card. tituli Pammachii.

Ego Joannes tit. S. Clementis cardin. Tuscanensis.

Ego Romanus tit. S. Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Joannes tit. S. Stephani in Cælio monte presb. card.

D Ego Gratianus SS. Cosmæ et Damiani diacon. card.

Ego Bernardus S. Mariæ Novæ diaconus cardinalis

Ego Gregorius tit. S. Gregorii ad Velum Aureum diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus S. Mariæ in Cosmedin. diacon. cardin.

Ego Lotharius SS. Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Datum Romæ apud S. Petrum, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi card., Idus Maii, Indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero D. Cælestini papæ III anno II.

LXXVI.

Monasterii S. Arnulfi Metensis protectionem suscipit, bonaque ac possessiones confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 15.)

[*Histoire de Metz*, III, Pr., p. 153.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BURCHARDO abbati monasterii Sancti Arnulfi, ejusque successoribus regularem vitam professis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, quatenus fidelis devotio celebrem consequatur effectum, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Cujus rei gratia vestris justis postulationibus clementer annuimus, et Patrum et prædecessorum nostrorum felicitis memorie Leonis, Calixti, Innocentii et Alexandri, Romanorum pontificum, vestigiis inhærentes, monasterium Sancti Arnulfi, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Ecclesias scilicet, villas et possessiones et omnia quæ serenissimi Romanæ Ecclesie filii, reges et imperatores, Carolus scilicet Magnus, Ludovicus Pius, Arnulfus, Carolus Calvus, Zenziboldus, Otto, Conradus, Henricus eidem monasterio pia devotione contulerunt, aut ab aliis Christi fidelibus tradita, privilegii sui auctoritate firmaverunt, usibus abbatibus ac fratrum Deo ibi famulantium perpetualiter deservire sancimus, et ad præbendam illorum ea absque omni contradictione integra semper et incònvulsa permaneant; hoc est: Mareolas (*Marieulle*) cum ecclesia et decimatione; decem et octo mansos apud Ars (*Ars-sur-Moselle*), Jussiacum (*Jussy*), cum ecclesia et decimatione, ecclesiam de Gravi (*Gravelotte*), ecclesiam de Arcis (*Ary*), Floriacum (*Fleury*), Flaviniacum (*Flavigny*), cum ecclesia et decimatione, Nungardum (*Nauroy-le-Sec*), cum ecclesia et decimatione; cujus quarta pars cedit presbytero; Vigiacum (*Vigy*), cum ecclesia et decimatione et banno triginta mansorum; ecclesiam de Romeliaco (*Remilly*), cum omni decimatione; præterea Maurivillam (*Morville*), et Baldrecurt (*Baudrecourt*), et decem et octo sedes salinarias apud vicum et Winemunt; Devillare (*Dévillers*); cum ecclesia; Tilium (*Martille*), cum ecclesia; Caminetum (*Cheminot*) vero et Buxerlas (*Bouxières*) cum ecclesiis suis, quas Sancto Arnulfo Hildegardis contulit regina cum decimatione, piscatione, silvis, vineis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis jam factis, vel in quocunque loco supra fluvium Saliæ infra bannum supradictæ curiæ;

A ibi placuerit, per villicos fratrum semper transponendis et faciendis; Pomeriolum (*Pomérieux*), etiam cum quo et per quod ecclesiastico more ipsum sæpe dictum dotatum est monasterium a sancto Leone nono papa; Laium (*Lay Saint-Christophe*) quoque cum ecclesia et decimatione, cujus quinta pars cedit presbytero, et banno quod quædam comitissa Eva nomine, cum silva quæ dicitur Heis cum omni utilitate ac suffusa ejusdem villæ cum ponte, piscatione, ac vesunia supra fluvium Murt, ad præbendam delegaverat fratrum; Bivera (*Bivère, près de Trèves*), cum ecclesia a Fredelinde comitissa eidem monasterio traditum, et Conradi imperatoris auctoritate confirmatum; et quidquid Sanctus Arnulfus habet infra Trevirensen episcopatum; ecclesiam scilicet de Vilers, Walen, Sira Melbranc (*in bulla Innocentii et Alexandri III Melbranc*) cum ecclesia, Corlinges (*Kerlange*) cum ecclesia, Dogaganen, Catinges cum ecclesia et cum reliquis possessionibus quas habet præfatus sanctus in episcopatu Metensi, et in episcopatu Tulensi, ac Viridunensi; cellam de Aulegia (*Oley*), cum ecclesia et decimatione; cellam de Chiniano (*Chiny*), constructam in honore Sanctæ Walburgis cum ecclesiis ad eam pertinentibus, scilicet Florenvilli, Orgeia, Tintiniaco, Casa Petra, Sancta Cæcilia quas Arnulfus comes Sancto Arnulfo tradidit; insuper cellam quæ sita est in foresta quæ dicitur Fault (*Fault dans la forêt de Remilly*), præfato sancto a venerabili episcopo domino Stephano Metensi, contraditam et confirmatam; molendinum quoque prope arenam situm, in quacunque voluerint transponere ripam fluminis Saliæ, intra jus ipsius monasterii; ecclesiam Sancti Victoris, quæ sita est in suburbio Sancti Stephani; ecclesiam de Wisse cum decima et quartario mansi, centena burgi cum banno sub quo constructum est monasterium Beati Arnulfi cum undecim mansis terræ; Campaneola (*Champigneulles*) cum banno, ecclesia et decimatione tota; tertia pars decimæ in omni usu de ecclesia, quæ est apud Porchericourt; tertia pars illudii de Cariseio (*Cherisy*), quæ pertinet ad elemosynam pauperum; allodium de Sarlei (*alibi et de Colmes*), quod dedit Deo et sancto Arnulfo, matrona Judith pro anima sua; ecclesiam Sancti Benigni, cum decima; duas domos infra civitatem sitas, quarum altera dicitur domus Sanctæ Crucis, altera Romanorum aula: hortum quemdam et domum quæ dicitur de Brinul, quæ quidem Gerardus dedit. Hæc omnia, villas scilicet, ecclesias, possessiones vobis et per vos eidem monasterio perpetuo confirmamus, sicut eas rationabiliter possidetis. Statuimus etiam ut præter episcopos et abbates, ac septem ejusdem cœnobii sacerdotes, et tres canonicos de domo Sancti Stephani, priuicerium, decanum, cantorem primum, ad ipsum ejusdem loci missas celebrare præsumat. Præcipimus etiam ut, sicut a nostris prædecessoribus est

statutum, nullus archiepiscopus, nullus episcopus A illud altare violare, aut ibidem divina prohibere præsumat, nisi primum a Romano pontifice fuerit suscepta licentia. Sed et duo annualia mercata : unum quidem in natali Sancti Arnulfi; alterum vero in anniversaria dedicationis ipsius festivitate, vos et successores vestros in eodem loco habere decernimus, sicut hæcenus quiete tenuistis, et ut eadem dedicatio semper ibi festive celebretur ab omnibus, præsentis privilegii auctoritate jubemus. Constituimus etiam paterna dilectione, Burcharde abbas, tibi tuisque successoribus et in perpetuum concedimus, ut in festa ejusdem dedicationis die aliisque præcipuis festivitibus, in missarum celebratione sandalis et dalmatica utamini, sicut vobis a nostris prædecessoribus est indultum et hæcenus observatum, discretionem vestram monentes ut cum augmento hujusmodi honoris in vobis augeatur amor Altissimi. Præterea nullus advocatus de monasterii rebus, præter consuetam advocati justitiam, præsumat quidquam exigere.

Decernimus ergo ut nulli omnino nominum liceat idem cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Metensis episcopi canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus. D

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandolphus, basilicæ XII Apostolorum presb. cardinalis

Ego Meld., Sanctorum Joannis et Pauli presbyter cardinalis tit. Pammachii

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis Tuscanen. episcopus.

Ego Romanus, titulo Sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Solfredus, Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Ego Bernardus, Sanctæ Mariæ Novæ diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Lotharius, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, Idus Maii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno secundo.

LXXVII.

Monasterium Sancti Vincentii Metensis tuendum suscipit bonaque ac privilegia confirmat

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 15.)

[Hist. de Metz, III, 456.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis FRANCONI abbati Sancti Vincentii Metensis, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties postulatur a nobis quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et juxta petentium voluntatem consentaneam rationi, congruum suffragium imperitari. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Sancti Vincentii, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprinenda vocabulis

Ecclesiam Sancti Germani de Castello (2*), cum omnibus appendiciis suis, in hunc videlicet modum, ut altare una cum dotibus et decimis quæ sacerdoti retroactis cedebant temporibus, et altaria capellarum jure proprii pastoris de cætero teneatis; et vicarium ibi dignum pro vestro arbitrio, contradictione nulla voluntati vestræ refragante, constitutis. Hic sane, post vestram electionem, ab episcopo curam recipiat animarum, et portio illa quam vestra ei assignaverit ordinatio contentus, ad alias res aut possessiones ecclesiæ manum exten-

(2*) Chaté-Saint-Germain.

dere non præsumet; ad ipsum spectabit synodos A sedes et dimidiam censuales, et terram illam in observare, et synodalia jura persolvere; vestrum autem erit vestes sacratas cum vasis altaris diligenti custodie deputare, censum solvere statutis temporibus, et monachos in ecclesia ipsa, pro dispositione et voluntate vestra constituere. In eadem villa de castello montem Sancti Germani et totam decimam ad eandem ecclesiam pertinentem, mansionem quoque in eadem villa, et quidquid hactenus in ea vestrum possidet monasterium; decimam agrorum de Champenoys (3), Amanvillers (3'), cum capella et quidquid ad bannum ejus pertinet; apud Ancey (4) ecclesiam et quinque mansos terræ cum vineis indomnicatis et banno; in monte Sancti Quintini vineam Joannis et Putayn, et decimas ipsarum vinearum, et cæteras vineas quas ibi possidetis; mansum unum apud Longam-villam (5); apud Cheseles (6), censuales vineas cum banno, ecclesiam Sancti Marcelli (7) ante portam vestram, et partem decimæ Sancti Martini (8), sicut hactenus possedistis: villam Sancti Juliani (9), cum ecclesia, banno et centenaria, cum omnibus appendiciis suis; vineam in Aculco, quæ collata est pro Sancto Gorgonio ante majorem ecclesiam; apud Alerias (10) sex mansos, cum banno et vineis indomnicatis, et decima; ecclesias Sancti Laurentii (11), cum appendiciis quæ ex ipsa possidetis; ecclesiam Sancti Amandi apud Aneriacum (12); partem decimæ cum jure quod in ipsa habetis ecclesia, et terras quas ibi possidetis; apud Littinges (13) quinque quartarios terræ cum jure quod in ipsa habetis ecclesia; curtem de Corzelles (14), cum ecclesia et banno, et omnibus appendiciis suis; curtem de Challey (15) cum his quæ ad bannum ejus pertinent; allodium de Sorbers (16), cum ecclesia et agrorum vestrorum decima; ecclesiam de Velers (17) cum decima; villam quæ vocatur Wbrisia (18), cum ecclesia et foro quod per omne Sabbatum in atrio est, et quidquid ad bannum ejus pertinet; in Jovilla (19) ecclesiam, et quidquid ad bannum ejus pertinet; sex mansos apud Trummacum (20), et apud Taisey (21) octo, cum bannis et terris indomnicatis; mansum unum in Lymucort (22), villam quæ dicitur ad Sanctum Martinum ante Marsal (23) cum banno et ecclesia, in villa de Marsal viginti novem D

qua quatuor sedes positæ sunt; in villa super Fluvium Oran (24) census et redditus quos ibi possidetis; ante Viridunum Duniacum (25) villam cum ecclesia et quidquid ad bannum ejus pertinet; ecclesiam de Sinoncort (26), ecclesiam Sancti Clementis in Arnavilla (27), et capellam Sancti Gulgulfi in Brocey (28), et duas porciones oblationum tam vivorum quam defunctorum quæ in ipsis ecclesiis offeruntur; decimas quoque omnium agrorum de Bukinella qui spectant ad bannum de Brocey; ecclesiam Sancti Joannis de Siryfontaine (29), ecclesiam de Nonsart, octo mansos terræ apud Acerum et dimidium, cellam monachorum Sancti Vincentii super Mozellam in banno Caliniaci (30); in villa Caliniaci ecclesiam cum appendiciis suis, et quidquid in banno illo possidetis, cum censu tredecim solidorum Catalaunensis monetæ, quos fratres ejus loci debent vobis in festo Sancti Vincentii; in Teutonica terra cellam monachorum quæ vocatur Offainbac (31)

Statuimus etiam ut monasterium Sancti Vincentii respicientis ad sedem episcopalem protomartyris Christi Stephani, atque abbas in pontificis vices supplendas, in inventione atque natali ipsius protomartyris, nec non et dedicatione ecclesiæ, in divinis celebrandis, sicut eis a felicitis recordationis Joanne, Benedicto, Urbano, Alexandro, Romanis pontificibus, est concessum, missas possit cum dalmatica et sandalis celebrare. Sane novallium vestrorum, quæ propriis manibus vel sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus audeo (*lege audeat*) decimas exigere, vel extorquere præsumat. Licet quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos et sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in vestro monasterio professionem fas sit, nisi arctioris religionis obtentu, de eo discedere; discedentem vero absque communi litterarum cautione nullus audeat retinere; chrisma vero, oleum sacrum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi per diocesa-

(3) Champenois, aujourd'hui dépendant de la commanderie de Malte.

(3') Amanvillers

(4) Ancy.

(5) Longeville-devant-Metz.

(6) Chazelles.

(7) Paroisse S. Marcel.

(8) Dîmes entre le Pont des morts et le Pont-Thieffroy.

(9) S. Julien.

(10) Endroit inconnu.

(11) Vallières.

(12) Eumery.

(13) Lutanges

(14) Conzelles-sur-Niéé.

(15) Chailly sur-Niéé.

(16) Sorbé.

(17) Villers-l'Orme.

(18) Varize.

(19) Juville.

(20) Tragny.

(21) Taisey.

(22) Lenoncourt.

(23) S. Martin-devant Marsal

(24) Ce village est détruit. Il était pres de Ville-au-Pré.

(25) Dugny.

(26) Semoucourt près de Dugny

(27) Arnaville,

(28) Brocq.

(29) Endroit inconnu.

(30) Chaligny.

(31) Offembac, oriéuré dans le duché de Deux-Ponts.

num episcopum vobis præcepimus exhiberi. Se- A
pulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatasve retinere, minuere acui quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua B
igitur in futurum, etc

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandulfus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Meli., S. nectorum Joannis et Pauli presbyter cardinalis tit. Pamphili.

Ego Joannes, titulo Sancti Clementis cardinalis Tuscanensis episcopus.

Ego Romanus, titulo Sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Joannes, titulo Sancti Stephani in Cœlio monte presbyter cardinalis.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani C
diaconus cardinalis.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Soffredus, Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis

Ego Bernardus, Sanctæ Mariæ Novæ diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Lotharius, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Datum Romæ, apud sanctum Petrum, per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, Idus Maii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo nonagesimo secundo, pontificatus vero domini Cœlestini papæ tertii anno secundo.

LXXVIII

[*Seffrido*] episcopo Cicestrensi et abbatibus de Radinges et de Waltham mandat, ut clericos de Lamhee a juramento de observatione novæ capelle B [ulduino] quondam archiepiscopo Cantuariensi, præstito absolvant. »

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 16.

[TWYSDEN, *H. A. Scr.*, I, 1595.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Cicestrensi episcopo, et dilectis

A filii de Radinges et de Waltham abbatibus salutem et apostolicam benedictionem.

Summi pontificis moderamini noscitur plurimum convenire ut, sicut a successoribus suis quæ rationabiliter statuit desiderat observari, ita prædecessorum suorum bene constituta et ratione prævia deliberationis providæ judicio stabilita debeat inviolabiliter custodire. Cum itaque felicis memoriæ Urbanus et Clemens prædecessores nostri ædificationem novæ capellæ et clericorum institutionem in præjudicium conventus ecclesiæ factam, quæ gravem parere videbatur materiam scandalorum, de consilio fratrum suorum cardinalium irritaverint, et expressius inhibuerint ne de cætero illam capellam observarent, nec in ea divina officia celebrarent; nos volentes quod ab ipsis in hac parte noscitur stabilitum perpetua firmitate gaudere, ratum id et firmum habentes, et sine refragatione cujusquam præcipimus observari. Et quia quidquid ex eo sequitur vel ob id quod prohibitionis perpetuæ causam habens interdicante canone a summis pontificibus constituto factum est, cassum et inutile canonicæ sanctiones judicant, et idem jura etiam civilia protestantur, discretionem vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus clericos de Lamhee a juramento de observatione novæ capellæ B. quondam Cantuariensi archiepiscopo præstito, auctoritate sedis apostolicæ denuntiatis publice absolutos, ex parte nostra, cessante appellatione, eis districtius injungentes ne de cætero novam capellam vel ecclesiam de Lamhee debeant observare, nec per se, nec per suos in ea ulterius ministrare, eos ecclesiastica censura, dilatione et appellatione postposita, coercentes qui mandato nostro duxerint contraire; nullis litteris obstantibus, harum tenore tacito a sede apostolica impetratis.

Quod si omnes his exsequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exsequantur.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, xvii Kalendarum Junii, pontificatus nostri anno secundo.

LXXIX.

Abbatii monasterii S. Dionysii concedit « ut, appellatione [rivola] non obstante, circa monachorum et conversorum correctionem libere officii sui debitum exsequatur. »

(Laterani, Maii 23.)

[DOUBLET, *Hist. de Saint Denys*, 525.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio abbati monasterii Sancti Dionysii, etc.

Ex parte tua fuit propositum coram nobis, quod monachi et conversi tui monasterii frequenter, ne ad eorum correctionem, prout ad tuum spectat officium, procedere valeas, frustratorie appellationis obstaculum interponunt; sicque, te propter hoc ab hujusmodi correctione cessante, ipsorum excessus remanent impuniti, super quo provideri tibi per sedem apostolicam postulasti. Nolentes igitur ut trahatur ad peccatorum diffugium quod ad oppres-

eorum subsidium esse dignoscitur institutum, tibi auctoritate præsentium concedimus ut, appellatione frivola non obstante, circa eorundem monachorum et conversorum correctionem libere, officii tui debitum exsequaris, etc.

atum Laterani, x Kalendas Junii, pontificatus nostri anno secundo.

LXXX.

Monasterium S. Mariæ in Flumine tuendum suscipit et ejus bona ac privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 27.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, II, 578.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... abbati S. Mariæ in Flumine, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu, etc., ad exemplar felicitis recordationis Lucii papæ prædecessoris nostri sub B. Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuantes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti Regulam atque institutionem Vallisumbrosanorum fratrum in eodem monasterio noscitur institutus, perpetuis, etc., usque permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum, in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis; plebem S. Laurentii in Nucero cum decimis et oblationibus, testamentis et capellis suis, videlicet capellam de casa Figaria, capellam B. Donati, cum omnibus possessionibus et pertinentiis suis; capellam de Paulo cum pertinentiis suis, capellam de Petroniano ac capellam de Monsignano, cum decimis et testamentis earum; medietatem plebis S. Petri in Ceneto, cum medietate decimarum ejusdem plebis; capellam S. Petri Marsii, cum pertinentiis suis, capellam de Balio cum possessionibus ad vestrum monasterium pertinentibus; capellam S. Mariæ de Trexano, capellam de Gagliano, capellam de Pablexio, cum possessionibus et pertinentiis suis; capellam S. Quirici, cum possessionibus suis; capellam de Vergniano, cum suis pertinentiis; capellam de Bivano, et capellam de Alphiano, et capellam de Ravaldino cum possessionibus earum; castrum de monte Vecchio, cum curte et omnibus appendiciis suis; curtem de Nucero, possessiones Ravaldini cum omnibus pertinentiis earum; possessiones S. Laurentii in Nucero, possessiones de Collina de Icolis usque ad parvam, libertates quoque et immunitates a recordandæ memoriæ Friderico quondam Romanorum imperatore semper Augusto monasterio vestro colatas, et a comitibus castri Cari, et castri Novi scriptis publicis, et juramentis interpositis confirmatas, auctoritate apostolica confirmantes perpetuis decernimus temporibus inviolabiliter observandas. Concessionem præterea vobis a bonæ memoriæ T. et O. Liviensibus episcopis juste factam, sicut in eorum scriptis authentice continentur, auctoritate

apostolica confirmamus. Sane novalium vestrorum, quos propriis manibus, vel sumptibus colitis sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos et absolutos ex sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in dicto monasterio professionem fas sit de eo, nisi arctioris religionis obtentu discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. In parochialibus autem ecclesiis quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, et diocæsano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus debeat respondere. Statuimus insuper ut nullus infra fines parochiarum vestrarum sine diocæsani episcopi et vestro assensu ecclesiam, vel oratorium constituere de novo præsumat, salvis privilegiis apostolicæ sedis. Sevulturam præterea ipsius loci liberam, etc.

Decernimus ergo, etc., salva, etc. Si quis, etc. Cunctis autem, etc. Amen, amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandulphus, basilicæ XII Apostol. presb. card.

Ego Melior, SS. Jo. et Pauli tit. Pammachii presb. card.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presb. card.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. cardinalis.

Ego Gerardus, S. Adriani diac. card.

Ego Goffredus, S. Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Ego Bernardus Sanctæ Mariæ Novæ diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aur. diac. cardinalis.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diaconus cardinalis

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Datum Romæ, apud S. Petrum, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card., vi Kal. Junii, indict. x, Incar. Dom. 1192, pontificatus vero D. Cælestini papæ III anno II.

LXXXI.

Ecclesiæ SS. Andree et Nicolai Empulensis protectionem suscipit, canonicorumque possessiones et privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 27.)

[LAMI, *Ecclesiæ Florcnt. Monum.*, t. IV, p. 109.]

COELESTINUS III, servus servorum Dei, dilectis filiis plebano et canonicis ecclesiæ SS. Andree et Nicolai Impoli et ecclesiasticis tam præsentibus quam futuris canonicè instituendis, in perpetuum.

Effectum justa postulantibus indulgere et vigor sequitatis et ordo exigit rationis, præsertim quando potentium voluntatem et pietas adjuvat et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam plebem SS. Andreae et Nicolai de Impoli, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus : statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis de causis, vobis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis ; ecclesias Sancti Domini, Sancti Laurentii, Sanctæ Lucie ; ecclesiam Sanctæ Mariæ, ecclesiam Sancti Donati, ecclesiam Sancti Mamæ, ecclesiam Sancti Michaelis, ecclesiam Sancti Stephani, ecclesias Sancti Christophori, Sancti Jacobi, ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam Sancti Martini, ecclesiam Sanctæ Christinæ, ecclesiam Sancti Leonardi, ecclesiam SS. Simonis et Judæ, ecclesiam Sanctorum Hippolyti et Cassiani, ecclesiam Sancti Justi, ecclesiam Sancti Rufini, ecclesiam Sancti Jacobi, ecclesiam Sancti Fridiani, ecclesiam Sancti Donati, ecclesiam Sanctæ Mariæ, ecclesiam Sancti Angeli, ecclesiam Sanctæ Mariæ, ecclesiam Sancti Martini, ecclesiam Sancti Angeli, ecclesiam Sancti Pontiani, ecclesiam Sanctæ Mariæ, ecclesiam Sancti Bartholomæi et ecclesiam Sanctæ Mariæ cum omnibus eorum pertinentiis. Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Quia vero decimæ ministris ecclesiarum tam veteri quam nova lege noscuntur esse concessæ, sub interminatione anathematis prohibemus ne ullus laicus, decimarum exactione vos aggravare præsumat. Auctoritate quoque apostolica duximus statuendum, ut nulli liceat parochiales ecclesias vestræ plebi subjectas vobis et ecclesiæ vestræ a debita obedientia et subjectione subtrahere, seu novis et indebitis exactionibus vel gravaminibus vos et ecclesiam ipsam præsumat quomodolibet prægravare. Jura vero antiqua et rationabiles consuetudines ecclesiæ vestræ hactenus observatas ratas habemus, et eas futuris temporibus illibatas manere sancimus. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et cætera ecclesiastica sacramenta, per diocesanum episcopum sine aliqua exactione vobis præcipimus exhiberi. In parochialibus vero ecclesiis, quas habetis, plebanus vester qui pro tempore fuerit, clericos, sicut hactenus

A est observatum, instituat : nec aliquis aliquem laicum vel clericum in eis ponere aliqua temeritate præsumat. Prohibemus insuper ut infra fines parochiæ vestræ nullus ecclesiam vel oratorium sine assensu diocæsani episcopi, et vestro, de novo ædificare præsumat, salvis tamen privilegiis Romanorum pontificum. Inhibemus etiam ut nullus in vos vel ecclesiam vestram excommunicationis vel interdicti sententiam sine justa et rationabili causa promulgare præsumat. Decimas præterea, quas a quadraginta annis pacifice possidetis, vobis et per vos ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus. Sepulturam præterea plebatus vestri liberam vobis esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci plebano, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia, præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nullus omnino hominum audeat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Celestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus

Ego Paudulphus, basil. XII Apost. presb. card.

Ego Joannes, Prænest. episcop.

Ego Meld., tit. Sanctorum Joan. et Pauli presbyter card. tit. Pamphachii

Ego Joannes, tit. Sanct. Demet. card. Tuscul. epis.

Ego Romanus, tit. Sanct. Anast. presbyt. cardinalis.

Ego Joannes, tit. Sancti Stephani in Cælio mont. presb. card.

Ego Gratian., SS. Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis

Ego Gerardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Soffredus, Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Ego Joannes, Sancti Theodori diaconus cardinalis.

Ego Bernard., Sanctæ Mariæ Novæ diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus card.

Ego Lotharius, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus card.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconus card., vi Kalendas Junii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domini Coelestini papæ III anno 11.

LXXXII.

Canonici ecclesiæ SS. Petri et Andreæ Paderbornensis prædium Helmgeldere et privilegia de præpositis ac episcopis eligendis asserit.

(Laterani, Maii 30.)

(SCHAFEN, *Annal. Paderborn.*, I, 893.)

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis B. præposito canonicis minoris in Patherburn ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Piis filiorum votis condescendere, et facilem assensum præbere nos comdecet, ut tantæ sint nobis et Ecclesiæ Romanæ devotiores quanto se noverint plenius exauditos. Enpropter, dilecti filii, canonici minoris ecclesiæ in Patherburn, postulationibus vestris aures faciles accommodantes, vobis et successoribus vestris in perpetuum confirmamus, prædium videlicet in Helmgeldere, quod B. pius ecclesiæ vestræ præpositus expeditum a manibus laicorum assignavit in communes usus fratrum, nec non et institutionem, quam idem præpositus ex consensu fratrum inter nos instituit, videlicet, ut quilibet inter vos decedens frater a die decessionis suæ usque ad annum stipendium suum habeat, ad expendendum aliquid causa pietatis, vel ad excipiendum se, si forte obligatus sit debitis. Similiter et præpositi vestri, quam habuistis usque ad hæc tempora liberam electionem, nec non et electionem episcopi vestri, quam cum canonicis majoris apud vos ecclesiæ celebrare consuevistis. Præterea simul et annuas quas cum eisdem canonicis a retroactis temporibus habetis refectiones firmiter vobis confirmantes, apostolica auctoritate inviolabiliter observari præcipimus. Si quis contra hanc nostram confirmationis paginam ausu temerario venire tentaverit, sciat se Dei omnipotentis indignationem et apostolorum ejus Petri et Pauli iudubitanter incurrere.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, iii Kalendas Junii, pontificatus vestri anno secundo.

LXXXIII.

1. Albertum, electum Leodiensem, « Sabbato solemnissimum jejunii Quatuor Temporum, quod in Pentecoste celebratur, » diaconum ordinat. (ÆG. Aureævall. Vita Alberti, ap. Chapeville *Gest. ep. Tung.*, II, 145.) — 2. Brunoni, archiepiscopo Coloniensi, mandat, ut Alberto, electo Leodiensi, « munus conferat consecrationis. » (Sigeberti, cont. Aquinens., 1192, ap. Pertz *M. G. Scr.* VI, 429.) — 3. Wilhelm, archiepiscopo Remensi, scribit, « uti, si Coloniensis refugiat exsequi præceptum apostolicum (de consecrando Alberto electo Leodiensi) metu imperatoris potestatis, id ipsum Remensis nihilominus exsequatur. » (ÆGIDI Aureævall. *Vit. Alberti* p. 145.) — 4. « Omni clero et populo et omnium dignitatum et officiorum ecclesiasticis laicisque personis totius Leodiensis episcopatus mandat et districtè præcipit sub periculo honoris uniuscujusque, ut omnes obediant Alberto Lovaniensi et omnes absoluti a fide et juramento, quod fecerant Bonnensi præposito, quem intruserat imperator, faciant fidem et juramentum subjectionis et obedientiæ Alberto, cuius electionem approbat. » (Ibid.)

(Romæ, ap. S. Petrum)

LXXXIV

Parthenonis S. Cosmæ Taliacotiensis protectionem suscipit, possessionesque et privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 1.)

GATTULA, *Historia abbatiæ Casinensis*, t. II p. 804.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus MABILÆ abbatisse monasterii S. Cosmæ de Taliacotio, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos licet libenti concedere et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Enpropter, dilectæ in Domino filie, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam monasterium, in quo divine mancipatæ estis obsequio, ad exemplar felicitis memorie Alexandri papæ prædecessoris nostri sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis et iis quæ post vos successerint et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Ecclesiam S. Viti cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Joannis de Camerata cum pertinentiis suis, jus quod habetis in ecclesia S. Andreæ, quæ est in Clereto, medietatem oblationum in ecclesiis castri de Taliacoto, in solemnitatibus Paschæ et Natalis Domini et medietatem de oblationibus mortuorum, sepulturam majorum hominum præfati castri, sepulturam podii Bufaræ, cum medietate oblationum mortuorum; decimas molendinorum, quæ suat in

valle SS. Cosmæ et Damiani et in alveo suo triginta modios sementariorum terræ, vineas, terras, silvas, domos, casularia, quæ in prædicto castro habetis, duo molendina, viginti duos pedes terrarum, de quibus homines vestri monasterii sunt infeudati; ecclesiam S. Mariæ de Sorbo cum omnibus pertinentiis suis; medietatem molæ Jo. Trotte, medietatem silvæ capitis aquæ, silvam de Colle de Coei per suos terminos. Præterea refutationem coram prædictis prædecessores nostros promissam, quam nobilis vir Bartholomæus de Talliaco de pravis consuetudinibus quas a vestro monasterio exigebat coram personis pluribus fecit, ratam et firmam habentes auctoritate apostolica prohibentes, ne consuetudines ipsas idem Bartholomæus, vel hæredes ejus aliquo tempore in monasterium exercere præsumant.

Discernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur vobis et successoribus vestris omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et Cassinensis monasterii debita justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco suo jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Pand., basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Melior, SS. Joannis et Pauli presbyter cardinalis tituli Pamphili.

Ego Joannes, tituli S. Clementis cardinalis Tuscan. episcopus.

Ego Romanus, tituli S. Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Gerardus, S. Adriani diac. cardinalis.

Ego Goffredus, S. Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Ego Joannes, S. Theodori diac. cardinalis.

Ego Bernardus, S. Mariæ Novæ diaconus cardinalis.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Datum Romæ, apud S. Petrum, per manum Ægidii

A S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis Kal. Julii, indict. x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero Joanni Cœlestini papæ III anno u.

LXXXV.

Monasterii Altorfensis in Alsatia tutelam suscipit, possessionesque et privilegia confirmat

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 8.)

[SCHŒFFLIN, *Als. dipl.*, I, 297.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis WALTERO abbati monasterii Sancti Ciriaci de Alsatia, quod Altum cœnobium nuncupatur, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium S. Ciriaci de Alsatia, in quo divino estis obsequio mancipati, ad instar felicitis recordationis Leonis papæ, prædecessoris nostri, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes ut ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam, in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium im præsentiarum juste et pacifice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. In quibus hæc propriis duximus exprimeam vocabulis:

Locum ipsum in quo præfatum monasterium constructum est, cum omnibus pertinentiis suis; publicam curiam Altorf, liberum advocatum, officinas suas, monetam, tabernas cum omni jure suo; curiam Tutelheim, cum banno villæ ipsius et justitiam illam, quæ vulgo dicitur Masth; curiam Jethol cum banno; capellam Beati Michaelis; ecclesiam Berbach cum pertinentiis suis; ecclesiam Grindebroch cum pertinentiis suis, prædictam scilicet capellam Beati Michaelis et duas ecclesias istas Berbach et Grindebroch sibi et successoribus suis libere regendam ad ædificium novi monasterii, in perpetuum concedimus; capellam Gierbaden, curiam Tamboch cum pertinentiis suis; curiam Argent apud Sanctam Aureliam cum pertinentiis suis; curiam Tetvitre cum pertinentiis suis; curiam Ergerhenns et Mestershem cum pertinentiis suis; curiam Sigoltesheim cum pertinentiis suis; curiam Wolfenganheim cum pertinentiis suis. Liceat quoque vobis clericos et laicos e sæculo fugientes liberos et absolutos ad conversionem recipere, et in vestro monasterio, absque contra-

dictione aliqua, retinere. Prohibemus insuper ne ulli fratrum vestrorum post factam in loco vestro professionem, tas sit de eodem loco sine licentia abbatis sui discedere; discedentem vero absque communi literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Quod si quisquam illos retinere præsumperit, liceat vobis in ipsos monachos vel conversos vestros sententiam regularem ex nostra auctoritate proferre. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Chrisma vero, oleum sacrum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vel monachorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi a diocesano suscipiatis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem sedis apostolicæ habuerit, et ea vobis gratis et absque pravitare aliqua voluerit exhibere; alioquin liceat vobis, quemcumque malueritis, catholicum adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulator indulgeat. Præsenti quoque pagina prohibemus, ut nullus a vobis vel monasterio vestro, præter antiquam consuetudinem hactenus observatam, quidquam exigere audeat, vel etiam extorquere, nisi quod vestra liberalitas sponte duxerit cuilibet conferendum. Inhibemus etiam, ne tu, fili abbas, vel successores tui bona ipsius monasterii aliquibus infeudare, vendere, seu alienare vel pignori obligare, propria levitate præsumant. Libertates quoque ab ecclesiasticis sæcularibusve personis vobis vel ipsi monasterio rationabiliter indultas, antiquas etiam et rationabiles consuetudines, ibidem hactenus observatas, ratas habemus et auctoritate apostolica confirmamus. Liceat quoque tibi, fili abbas, mitra et annulo cum chirotecis et sandaliis in præcipuis festivitatibus uti; liberumque te esse volumus ab omni ditione et potestate diocæsani tui. Sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint nullus obsistat, salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut possessiones ejus auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi ecclesiastica vel cano-

nica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione corraixerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, vi Idus Junii, iudictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domni Coelestini papæ III anno secundo.

LXXXVI.

Sifridum electum præpositum S. Martini Wormatiensem sancit, statuit que ut eadem præpositura nunquam de cetero Wormatiensi episcopo assignetur, sed curam et administrationem ipsius ver proprium semper præpositum exercentur.

(Romæ, ap. S. Petrum.)

[JAFFÉ, *Regesta*, p. 892.]

LXXXVII.

Universis prioribus et fratribus Carthusiensibus concedit, ne alicui de prioribus aut fratribus eorum sine consensu et voluntate capituli domus suæ vel majoris et sanioris partis licentia pateat appellandi.

(Laterani, Jul. 6.)

[*Privil. ord. Carth.*, fol. 4.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis universis prioribus et fratribus Carthusiensis ordinis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ab omnibus tumultuum sæcularium agitationibus, non solum mentibus et professione, sed etiam locis sitis et habitationibus separati, summa vos oportet diligentia præcavere, ne alicujus temporalis commodi causa vos iterum contra propositum ordinis vestri sæculi turbinibus immergat, et sub recti specie vosmetipsos decipientes, ob temporale commodum acquirendum vel incommodum evitandum, temere causarum vos altercationibus inseratis. Inde enim quod et paci et tranquillitati vestræ providere volentes firmiter inhibemus, ne alicui de prioribus aut fratribus vestris quacunque temeraria præsumptione, sine consensu et voluntate capituli domus suæ, vel majoris et sanioris partis, licentia pateat appellandi. Præterea cum generale vos capitulum, sicut annis singulis consuevistis, celebrare contigerit, si omnes convenire forte nequiverint, quidquid a majori priore ordinis cum majoris partis ac sanioris consilio rationabiliter ac provide statutum fuerit, ratum habeatur et firmum

et ab omnibus vestri ordinis fratribus irrefragabiliter observetur. **A** consilii sacrioris secundum Deum providerint eligendum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incurcurum

Datum Laterani, II Nonas Julii, pontificatus nostri anno secundo.

LXXXVIII.

Canonicorum ecclesiæ S. Mariæ Savonensis possessiones et jura confirmat

(Romæ, Jul. 7.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IV, 735.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GULIELMO præposito et canonicis S. Mariæ de Savona ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Quoties a nobis, etc., usque impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, etc. usque communimus. Statuentes, etc., usque propriis exprimenda vocabulis: Ecclesiam S. Mariæ Magdalensæ cum omni jure suo; ecclesiam Sancti Stephani et Sancti Pontii cum omni jure earum; ecclesiam S. Saturnini et omnia jura parochialia Savonæ, præter id quod terminatum fuit ecclesiæ S. Georgii, ac S. Petri; hospitale de S. Mauro cum omni jure, jus quod habetis in oblationibus de Naulo, et decima tam vini quam bladæ, et decima omnium quæ veniunt in Can. episcopi sicut continetur in instrumento bon. mem. Amici quondam episc. Savonen. Scarsolarum et sponsorum ac navium benedictionis, medietas oblationum, quæ dantur pro iis qui eligunt sepulturam ad quamlibet ecclesiam civitatis; jus quod habetis in cellis, in Lavagnola, in Legino, et in Signo et territorio ejus, et Cugliani et territorio ejus, et totum quod habetis in Mallis, et in Lombardia quidquid, in Sovana et in comitatu ejus; ecclesiam S. Thomæ cum omni jure suo, refectiones quas debet vobis episcopus Savonen. in Nativitate Domini, in Pascha et in Assumptione sanctæ Mariæ. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna dulcedine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut non liceat episcopo vestro vos vel vestram ecclesiam fatigare, libertates præterea, et immunitates antiquas et rationabiles consuetudines ecclesiæ vestræ concessas gratas habemus, et eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Sepulturam præterea Ecclesiæ vestræ liberam esse decernimus ut eorum devotioni extremæque voluntati, qui se illic sepelire deliberaverunt, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci præpositus, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur nisi quem canonici communi consensu, vel canonicorum pars major

Decernimus ergo ut nulli, etc. usque salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanæ episcopi canonica justitia. Si qua igitur, etc. usque subjaceat. Cunctis, etc. usque pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandulphus, basilicæ XII Apostolorum presb. card.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presb. card

Ego Joannes, S. Theodori diac. card.

Ego Benedictus, S. Mariæ Novæ diacon. card.

B Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diacon. card.

Ego Ægidius, S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card.

Datum Romæ, per manus..... Nonis Julii, ind. x, Incarn. Dom. anno 1192, pontif. vero D. Cælestini papæ III anno II.

LXXXIX.

Domus Carthusiensis protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.

Laterani, Jul. 9.)

[Privil. ord. Carth., fol. 4b.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Carthusien., tam præsentibus quam futuris, eremiticam vitam professis in perpetuum.

Cum vos per Dei gratiam multa præmineatis gloria meritorum, et vitam solitariam eligentes divinæ contemplationi arctius intendatis, bonus odor religionis vestræ ad id nos inducit, ut communi et speciali debito quieti vestræ debeamus intendere, et jura vestra summo opere conservare. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et felicitis recordationis Alexandri et Lucii, prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, domum vestram Carthusien. eremi in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo eremiticæ vitæ, qui secundum Deum in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea possessiones omnes a Christi fidelibus pietatis intuitu domui vestræ concessas, et a vobis possessas, quæ infra terminos vestros continentur: scilicet infra locum quod vocatur Clusa et rupem claudentem vallem et pertinentem usque ad molarem claudentem et dividentem Combam-Chaldam, et pervenientem usque ad rupem mediam quæ est super Bochgesos; deinde molarem alium qui ascendendo protenditur usque ad rupem Bovinant: exinde molarem alium qui

descendendo producitur per crepidinem Plataneti a Bovinant usque ad rupem quæ est juxta furnum de la Follia. Similiter ab illo monte qui de eadem rupe porrigitur usque ad montem Aillinart: et a monte Aillinart descendendo extenditur juxta Mortam contra occidentem usque ad rupem quæ est supra Carriam. Et ab hac rupe porrigitur usque ad rupem quæ est Pertuso. Inde postremo protenditur descendendo usque ad flumen quod vocatur Guerus Mortuus, et a Guero Mortuo ascendendo protenditur per rupem claudentem Minorem Carriam usque ad Terrasiam et a Terrasia per crepidinem Plataneti et per la Folle Durtieres usque ad Januarium; et a Januario sicut Alpes vergunt contra Proveysieu usque ad Calmetam Gonceium, et a Calmeta Gonceium porrigitur per crepidinem usque ad rupem de Chavienton; et inde descendit per rupem Berardi usque ad Clusam, vobis et vestris successoribus confirmamus. Quia vero donatores ipsarum possessionum piscationem et venationem ac avium captivum, ovium et caprarum atque omnium domesticorum animalium, pascua et transitum infra præscriptos terminos prohibuerunt, nos eandem prohibitionem nihilominus auctoritate apostolica roboramus.

Ad hæc auctoritate apostolica arctius interdicimus et sub interminatione anathematis prohibemus ne quis infra terminos vestros, vel domorum vestrarum homines capere, furtum seu rapinam committere, aut ignem apponere, vel homicidium facere audeat; aut homines ad domos vestras venientes, vel ab eis redeuntes quomodolibet perturbare; ut ob reverentiam Dei et locorum vestrorum infra hos terminos, non solum vos et fratres vestri, sed etiam alii plenam pacem habeant et quietem. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos a sæculo fugientes ad conversionem vestram recipere et eos absque ullius contradictione in vestro collegio retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, absque licentia prioris sui, fas sit de clauistro vestro discedere, discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere.

Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas præsumat exigere. Adjicientes quoque statuimus ut infra dimidiam leucam a terminis possessionum quas habetis nulli religioso liceat quodlibet ædificium construere vel possessiones acquirere. Consecrationes vero altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipiatis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea vobis gratis et absque pravitate aliqua voluerit exhibere; alioquin liceat vobis quem volueritis catholicum adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Insuper auctoritate

apostolica inhibemus ne ullus episcopus vel quælibet alia persona ad synodos vel conventus forenses vos ire vel judicio sæculari de vestra propria substantia vel possessionibus vestris subjacere compellat; nec ad domus vestras non vocatus causas ordines celebrandi, causas tractandi, vel aliquos publicos conventus convocandi venire præsumat: nec regularem electionem prioris vestri impediatur, aut de instituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit, contra statuta Carthusiensis ordinis se aliquatenus intromittat. Porro si episcopi vel alii ecclesiarum rectores in monasterium vestrum vel personas inibi constitutas suspensionis, excommunicationis vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercenarios vestros pro eo quod decimas non solvitis vel aliqua occasione eorum quæ ab apostolica benignitate vobis indulta sunt; seu benefactores vestros pro eo quod aliqua vobis beneficia vel obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus in quibus vos laboratis et alii feriantur, eandem sententiam protulerint, ipsam tanquam contra apostolicæ sedis indulta prolatam decernimus irritandam; nec litteræ ullæ firmitatem habeant quas tacito nomine Carthusiensis ordinis et contra tenorem apostolicorum privilegiorum constiterit impetrari. Statuimus etiam ut propter communia interdicta terrarum, monasterium vestrum, excommunicatis et interdictis exclusis, a divinis non cogatur officii abstinere. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur; nisi quem fratres communi consensu vel fratrum major pars consilii sanioris secundum Dei timorem et approbata vestri ordinis instituta providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicus Ecclesiæ episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Pandolphus, basilicæ XI Apostolorum orseb. A per aliis domorum negotiis disponendis, contra ipsius ordinis instituta, præter voluntatem prioris et fratrum se aliquatenus intromittat.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis, Tuscanensis episcopus.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Ilugo, presb. card. S. Marci tit. Æquitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presb. card.

Ego Joannes, S. Theodori diac. card.

Ego Bernardus, S. Mariæ Novæ diac. car..

Ego Gregorius, S. Georzii ad Velum aureum diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

Datum Laterani, per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diac. cardinalis, vii Idus Julii, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno secundo.

XC.

Prioris et fratrum Carthusiensium privilegia quædam confirmat.

(Laterani, Jul. 12.)

[Priv. ord. Carth., fol. 4.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Carthusien., salutem et apostolicam benedictionem.

Paci et tranquillitati vestræ tanto propensius providere volentes quanto arctius divinis estis obsequiis mancipati, et in contemplationis arce procul a terrenorum tumultu semoti, piæ postulationi vestræ facilius annuimus, et favorem apostolicum libentius impertimur. Inde est quod, ut instituta vestri ordinis perpetuam habeant firmitatem, prout approbata sunt et a bene utentibus observata, rata in posterum fore decernimus, et auctoritate qua fungimur confirmamus; statuentes ut in domibus ordinis vestri disciplinas quæ fratribus delinquentibus secundum instituta ordinis imponuntur, diocesanis episcopis non liceat retractare, aut contra voluntatem prioris, et majoris et sanioris partis capituli enervare. Nec de priorum electionibus, quas de auctoritate apostolica vester ordo liberas hactenus habuit, se quisque episcopus intromittat, aut ad eas se ingerat non vocatus; seu a prioribus domorum insolitam et indebitam obedientiam valeat extorquere; aut contra jus prioribus debitum et ipsius ordinis instituta domorum obedientias et officia disponere quis attentet. Fratrem etiam aliquem, absque prioris licentia de cella educere, vel ad eum ingredi et in partem trahendo, silentium rumpere, quod nunquam hactenus licuit, temeritate aliqua non præsumat. Nec domos ordinis vestri exactionibus indebitis, seu gravaminibus cuique liceat onerare. In domibus etiam quæ receptioni tantum fratrum sunt ipsius ordinis deputatæ, nullus alius hospitari præsumat, ne per ipsum, aut per eos qui circa eum fuerint, fratrum quietes et silentium valeat perturbari. Nec in capitulo prioris usurpans officium, tam super disciplinis quam su-

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, iv Idus Julii, pontificatus nostri anno secundo.

XCI.

Monasterii S. Mariæ Pomposiani protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat

(Laterani, Jul. 13.)

B [MORBIO, *Storie dei municipi Italiani*, 1, n, p. 76.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ANSELMO abbati monasterii Sanctæ Mariæ quod in insula Pomposia situm est ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessorum nostrorum felices recordationis Cælestini, Eugenii, Anastasii, Adriani, Alexandri, et Lucii Romanorum pontificum vestigiis in hærentes beatæ Dei genitricis semper virginis Mariæ Pomposianum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quiscunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illabata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

D Videlicet massellam integram quæ vocatur Materaria et massam, quæ vocatur Mausculi integram; et fundum unum integrum, qui vocatur Casala: publicum; massam, quæ vocatur Nepotis, et massam quæ vocatur Caput Bovis, terram et vineam sicuti modo vos habetis et tenetis jure beati Petri apostoli, nec non et ripam fluminis Alemonis ex utrisque partibus juxta massam, quæ vocatur Prata extendente ipsa ripa ab Agaziolo usque ad campum Bodulli; terram vineam juxta muros civitatis Ravennæ, cum terræ umbratica in integrum a Pusterula Augusti usque ad portam Taurensem; hortum unum integrum in loco Pontis Calciati in regione Sancti Andree a duobus lateribus jure ipsius Sancti Andree, a reliquis duobus via publica, et massa integra, quæ vocatur Lacus Sanctus cum omnibus rebus et pertinentiis suis, cum plebe et capellis et titulis ipsius, id est Sanctæ Mariæ, Sancti Martini-

Sancti Petri et Sancti Venantii cum decimis et primitiis et omnibus ordinationibus suis, et cum piscaria quæ vocatur Tidini; et fossa archipresbyteri et piscaria quæ vocatur Falce cum loco qui vocatur Montezello; Lacus Sichus cum ripis luminis Padi et Gauri ex utriusque partibus usque ad mare, et a loco Conche Agate ex una parte usque ad mare cum loco integro, qui dicitur Massenzatica inter affines de toto loco ac territorio massæ, quæ vocatur Lacus Sanctus, ab uno latere fossa molenidini de Volta Laterchii descendente in Aquilolo; et a fluvio Rubba usque in Eliam, et per paludem usque in mediam Curbam, et ultra Curbam usque ad Padum super Policini; et ultra Padum super Policinum usque ad gazium episcopi Sanctæ Comaclen. ecclesiæ usque ad fluvium qui vocatur Cœsi; ab alio latere cursus descendens in Concham Agatuli et per ipsam in Gaurum; a tertio latere palus quæ pergit intra rivum Agelli et Mazenzaticam usque Montezellam et Vedetoza currentem in Padum; a quarto latere Vacellinus et Ager Malus et Calis de Vincareto pergente in lacertum. Insuper concedimus vobis piscariam integram quæ vocatur Volana cum rivo Sadalino et Gavalena P. majorem ad ipsam piscariam pertinentem cum particellis in utrisque partibus sicut olim intraverant in mare eidem similiter pertinentes. In episcopatu Concordiæ, in Fana ecclesiam Sancti Martini; in episcopatu Cenetensi ecclesiam Sancti Petri in Colice Sancti Danielis et Sancti Andree de Busco cum capellis suis, ecclesiam Sancti Martini in Cambiardo, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Runco Marzolo, Sanctæ Helenæ et Sanctæ Mariæ in Vidore, et Sanctæ Bonæ cum capellis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Castello, et alias quas in partibus illis habetis; in episcopatu Vicentiæ ecclesiam Sanctæ Mariæ in Turpise, ecclesiam sancti Blaxii in Castro Vivarii; in civitate Veronensi ecclesiam Sancti Mathei; in episcopatu Brixienti ecclesiam Sanctæ Mariæ de sede Marculfi, et Sanctæ Mariæ de Cognomario, et Sanctæ Mariæ de Susilano; in episcopatu Cremonensi ecclesiam Sancti Stephani in Cavalaria cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Astensi ecclesias Sanctæ Mariæ de Flexo et Sancti Joannis de Cerro cum omnibus pertinentiis suis; in episcopatu Bononiensi ecclesias Sanctæ Mariæ de Arcellata cum omnibus pertinentiis suis, et Sancti Venantii cum omnibus pertinentiis suis, et Sancti Blaxii de Luzaco cum tota curie sua, et Sancti Martini in Turrisella, et Sancti Joannis de Castagnolo, et Sancti Blaxii in Falcetto, et aliam ecclesiam in Granarolo, in ipsa civitate ecclesiam Sancti Syri; in civitate Mutinensi ecclesiam Sanctæ Mariæ, in Castro Soleræ ecclesiam Sancti Joannis; in villa ejus ecclesiam Sancti Michaelis; in civitate Ferrariæ ecclesiam Sanctæ Agnetis; in Cattinaria ecclesiam Sanctæ Mariæ, in Bauria ecclesiam Sanctæ Mariæ, in Finale ecclesiam Sancti Michaelis et ecclesiam Sanctæ Mariæ; in Votulato ecclesiam Sancti Petri; in civitate Faventis

tiæ ecclesiam Sancti Clementis; in Prato ecclesiam Sancti Laurentii; in episcopatu Livienti ecclesiam Sanctæ Mariæ; in Manunizola ecclesiam Sancti Michaelis et Sanctæ Mariæ Roccæ cum capellis suis; in Arimino ecclesiam Sanctæ Mariæ in Tribio; in episcopatu Urbinensi ecclesiam Sancti Leonis de Folia et Sancti Angeli de Insula, Sanctæ Mariæ de Petia, et ecclesias Sancti Martini in Umeta, Sancti Heracliani et Sancti Angeli; in Provegio ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Cateneto cum capellis suis, Sanctæ Mariæ de Viuceto cum capellis suis; ecclesiam Sancti Joannis de Prugneto cum capellis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Castro Sancti Marini cum capellis suis. Hæc nimirum omnia vobis vestrisque successoribus legitimis et fratribus religiose viventibus perpetuo habendam concedimus; ita sane ut a vobis singulis quibusque annis pensionis novem tres argenti solidos, difficultate postposita nobis nostrisque successoribus persolvatis. Ad hoc auctoritate publica constituimus ut locus ipse aut res ad eum pertinentes nulli ecclesiasticæ personæ, nisi tantum Romanis pontificibus debeant subjacere. Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos a sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Chrisma vero et oleum sanctum a Comaciensi suscipiatis episcopo si catholicus fuerit, et sine pravitate exactione gratis vobis dare voluerit: sin autem, pro eisdem sacramentis accipiendis ad quemcumque catholicum malueritis episcopum recurratis. Benedictionem quoque abbatis monachorum vestrorum, ordinationes et consecrationes altarium monasterii vestri et eorum quæ in massæ Lacus Sancti sunt a quo volueritis catholico episcopo suscipere licentiam habeatis qui apostolicæ sedis fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Mansuro etiam decreto statuimus ut neque tu, dilecte in Domino fili abbas, neque alius successorum tuorum ad cujuslibet episcopi synodum pergere compellatur, nisi a Romano pontifice vel legato ejus fuerit invitatus. Ad hæc adjicientes decernimus ut nulli archiepiscopo, nulli episcopo liceat monasterio vestro gravamen inferre; nec in ipso aut ejus rebus potestatem exercere. Nulli autem mortalium facultas sit præter abbatis et fratrum monasterii voluntatem colonos seu villanos, famulos aut famulas ad ipsum monasterium pertinentes, aut de cellis, villis, castris seu plebibus fodrum extorquere, aut alias exactiones inferre; sed semper apostolicæ sedis tuitione fovemini, et si necesse fuerit audientiam conservemini. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione

ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si quæ igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hæc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiat et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.
Ego Lanî. basil. XII Apostol. presbyt. card.

Ego Joannes, tit. Sancti Clementis card. Tuscanensis episcopus

Ego Roman., tit. Sanctæ Anastas. presb. card.

Ego Hug., presbyt. card. Sancti Marc. tit. Æquitii.

Ego Joannes, tit. Sancti Stephani in Cœlio monte presbyter card.

Ego Joannes, Sancti Theodori diac. card.

Ego Bernardus, Sanctæ Mariæ Novæ diac. card.

Ego Gregorius, Sancti Gregorii ad Velum aureum. diac. card.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Dat. Laterani, per manum Moysi sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiac. Laterani canonici, III Id. Julii, iad. x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno secundo.

XCII.

Abbati et conventui Cisterciensi ecclesiam Schardeburgensem asserit a Richardo Anglorum rege donatam.

(Laterani, Jul. 30.)

[HENRIQUEZ, *Regula, Constitutiones et privilegia ordinis Cisterciensis*, p. 252.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Cisterciensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, et vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente, complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, ecclesiam de Schardeburg cum omnibus pertinentiis suis et libertatibus, sicut authentica scripta charissimi in Christo filii nostri Richardi illustris regis Anglorum exinde facta testantur, qui vobis ad procuracionem abbatum capituli generalis eandem ecclesiam pia largitione donavit, de voluntate et assensu venerabilis fratris nostri Gausfredi Eboracensis archiepiscopi tunc electi, sicut ejusdem authenticum scriptum testatur, et sicut in litteris venerabilis fratris Joannis Anagninensis Prænestinensis episcopi tunc legati in Anglia continetur,

A devotioni vestræ auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut nulli omnino liceat hæc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Laterani, II Kal. Octobris, pontificatus nostri anno secundo.

XCIII.

Ecclesiarum (Romanarum) S. Mariæ dominæ Rosæ et Beati Laurentii in castello Aureo sitarum, bona confirmat.

(Laterani, Oct. 4.)

[*Collectio bullarum SS. basilicæ Vaticanæ*, t. I, p. 74.]

D CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, JOANNI primicerio nostro rectori ecclesiæ Sanctæ Mariæ Dominæ Rosa, et Beati Laurentii, quæ positæ sunt in castello Aureo, et universis clericis ipsarum ecclesiarum tam presentibus quam futuris in perpetuum.

Monet nos apostolicæ sedis, cui licet immeriti, disponente Domino, præsidemus, auctoritas, pro statu omnium ecclesiarum provida circumspectione satagere, et ne pravorum hominum molestiis agentur, apostolico eas patrocinio communire. Si autem longe positis pastorem curam tenemur impendere, multo fortius erga eas, quæ in urbe Roma constructæ sunt, velut erga peculiare filios hoc debemus implere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus annuentes, ad exemplar felicitis memoriæ Alexandri, Lucii et Clementis prædecessorum nostrorum, excepta communi defensione, speciali quoque privilegio vos munimus; et quascunque possessiones, quæcunque bona prædictæ ecclesiæ impræsentiarum juste, et canonice possident, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, vobis, vestrisque successoribus, auctoritate apostolica in perpetuum confirmamus. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Idem castellum Aureum cum utilitatibus suis, videlicet parietibus altis et antiquis in circuitu positis, cum domibus et caminatis, eisdem parietibus deforis undique copulatis; hortum qui est juxta idem castellum cum utilitatibus suis, et superioribus cryptarum; populum foras portam jam dicti castelli a parte Campitelli et regionis Sancti Angeli, usque in burgum, ab utraque parte viæ, et piscinam cum turre Salitule usque in arcum Sellariorum, et a parte Pinæ juxta præfatos muros ab utraque parte viæ; ecclesiam Sanctæ Lucæ cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Felicis, et fundum qui vocatur Ordecolus cum pertinentiis suis; fundum qui vocatur Porcaritia, Caput Caballum, Galeriam, Rofanione, Servilian. Arcionem vel quibuscunque aliis vocabulis vocantur, cum vineis, silvis, pratis, pascuis,

terris cultis et incultis, pantanis, montibus, vallibus A
et cæteris ad eosdem fundos pertinentibus. Teni-
mentum insuper, de quo transegitis cum ecclesia
Sancti Celsi, positum in supradicto loco qui vocatur
Galeria, et furnum Sarracenum cum terminis, et
omnibus pertinentiis suis positus extra portam beati
Petri longe ab urbe Roma milliario plus minus
octavo via Cornelia inter hos fines: a primo latere
casales juris Diaconæ Sancti Angeli, sicut flojales
et aquarum cursus dividunt; a secundo latere ca-
sales juris monasterii Sancti Andreae apostoli, ancil-
larum Dei, sicut flojales, et aquarum cursus, et
limites dividunt; a tertio latere fundus Vivaroli; a
quarto latere terra episcopi Sanctæ Rufinæ et
fundus Memoli et Priscelli sicut in scriptis authen-
ticis a bonæ memoriæ Gratiano, Gregorio et domina
Rosa, et Imilla ipsarum ecclesiarum fundatoribus
continetur. Fila quoque salinarum, quæ in campo
majori habetis in pedica quæ vocatur Serpentaria,
et in pedica veteri, et in pedica quæ vocatur Fos-
satum majus, et in pedica Cæsarii, affines ad fila,
quæ habetis in pedica Serpentaria: a primo la-
tere est silva et mons Calvarellus; a secundo la-
tere tenet hæres Benedicti de Judica, et ecclesia
Sancti Silvestri; a tertio latere est fossatum ve-
strum et Carrara; a quarto latere Carrara major;
affines ad ea, quæ habetis in pedica veteri; a pri-
mo latere stagnum; a secundo fossatum, a tertio
aliud fossatum; a quarto Carrara. Affines ad
aliud vestrum filum quod in eadem pedica habetis: C
a primo latere ecclesia Sancti Laurentii, a secundo
vestrum fossatum, a tertio filum Sancti Silvestri, a
quarto Carrara. Affines ad ea quæ habetis in pedica
Cæsarii: a primo latere stagnum, a secundo hæres
Lotterengi, a tertio Octavianus, a quarto Carrara.
Pratum unum, infra campum de Meruli situm, sicut
bonæ memoriæ Joannes Nonodecimus papa supradic-
tis ecclesiis vestris pia devotione donavit; duas domos
in balneo Miccino positas, quarum unam tenent filii
Girardi de Conecchio, et alteram hæres Joannis Judæi;
tres domos alias in eodem loco quarum unam hæres
Joannis de Statio et Theodini; aliam hæres Pauli
Guidonis de Rajano, et aliam filii Pauli Pipi tenent;
et cryptam, quam etiam Romanus Pauli Pipi filius
tenet. In regione Parrionis duas domos in unum
conjunctas: domum unam positam in Scortecclari
non longe ab ecclesia Sancti Simeonis, medietatem
aquæ duorum molendinorum in fluvio Tiberis posi-
torum, hortum Casalino in regione Caballi marmo-
rei fere ante ecclesiam Sanctæ Agathæ in Diaconia
positum, octo petias vinearum, quatuor ex una
parte viæ, et quatuor ex alia intra portam Pincia-
nam juxta murum urbis sitas; sed petias duarum
vinearum jacentes in unum in hortis perfectis, qua-
tuor petias, et dimidiam vinealium in Albanen-
territorio sitas, duas in fundo qui vocatur Casa
Intronata, duas et dimidiam in fundo, qui vocatur
Torignanum, sitam; clausuram unam vinearum in
territorio Aricien. constitutam in loco qui vocatur

Mandre; sub monte Sancti Electerii, tres domos
quas intra civitatem Ostien. habetis intrante por-
tam ipsius civitatis manu dextra junctas muro
ejusdem civitatis, terras et vineales in eodem terri-
torio positas non longe a Stagno et Bucina, quatuor
casalinos, et duas cryptas cum curte ante se et
hortis post se introitibus et exitibus eorum extra
portam ejusdem civitatis non longe ab eadem
Ostien. civitate sita in loco, qui vocatur Calcaria;
terras omnes quas habetis in fundo, qui vocatur
Calabriceto, et alias quæ sunt in fundo Ciciliani, et
medietatem duorum fundorum qui vocabantur
Mauri, et Casale: quæ omnia supradictus domnus
Gratianus nobilissimus consul et dux Romanorum,
sicut invenitur in instrumentis antiquis, vestris
sæpe dictis ecclesiis donavit. Duas quoque pedicas
salinariorum, quarum una pedica Petrellæ, altera
Cannuzetti vocantur cum fossatis, gurgis, auditis, et
locis ad antiptila facienda cum introitibus, et exiti-
bus, omnibusque suis pertinentiis; positas in campo
Salinarum Ostien. inter affines a primo latere pon-
tes et stables Tiburtini; a secundo latere silva, a
tertio latere Masellum, a quarto latere Carrara,
quas Paulus nobilissimus vir, Romanorum consul,
Viunisi comitis filius, temporibus domini Adriani
junioris PP. pro anima sua donavit, sicut a felicis
recognitionis Alexandro, Lucio et Clemente, præ-
decessoribus nostris vobis est confirmatum, et in scri-
pto eorum authentico continetur, auctoritate vobis
apostolica in perpetuum confirmamus, et præsentis
scripti patrocinio communimus. Sancimus ad hæc
ut prædictæ ecclesiæ vestræ, videlicet Sanctæ Ma-
riæ, et Sancti Laurentii, nulli nisi Romano pontifici
sint subjectæ, et tam ecclesiæ ipsæ, quam omnia
alia quæ habetis, in ea libertate permaneant, in qua
ex antiquo hactenus fuisse nascuntur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit
præfatas ecclesias temere perturbare, aut earum pos-
sessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu
quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia inægra
conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sus-
tentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura,
salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futu-
rum ecclesiastica, sæcularisve persona, hanc nostræ
constitutionis paginam sciens, contra eam temere
venire tentaverit, secundo tertioque communita,
nisi reatum suum digna satisfactione correxerit,
potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque
se divino judicio existere de perpetrata iniquitate
cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine
Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultionis
subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura ser-
vantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quate-
nus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud
districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant.
Amen, amen, amen.

Ego Coelestinus, catholice Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuen. et Sanctæ Rufinæ episcop.

Ego Pandulfus, basil. XII Apostolorum presb. card.

Ego Melior, Sanctorum Joannis et Pauli presb. card. tit. Pammachii.

Ego Joannes, tit. S. Clementis card. Viterbien. et Tuscanen. episcopus.

Ego Joannes Felix, presb. card. tit. S. Susannæ.

Ego Romanus, tit. Sanctæ Anastasiæ presb. card.

Ego Hugo, presb. card. S. Martini tit. Æquitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cœlio monte presb. card.

Ego Goffredus, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Joannes, Sancti Theodori diac. card.

Ego Bernardus, Sanctæ Mariæ Novæ diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Lotharius, Sanctorum Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

Dat. Lateran., per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, iv Nonas Octobris, indictione x, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno secundo.

XCIV.

Ecclesiæ Venetæ libertatem, privilegia, possessiones, petente Marco episcopo, confirmat. (Fragmentum.)

(Laterani, Nov. 11.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 1249, ubi revocatur Lector ad privilegium Ecclesiæ Castellanzæ a Lucio papa II concessum, quod vide *Patrologiæ* tom. CLXXIX, sub num. 7. Bulla Cælestini data est a Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, iii Id. Novembr., indict. x, Incarnationis Dominicæ an. 1192, pontificatus vero D. Cælestini papæ III anno ii.]

XCv.

Conrado episcopo Ratisponensi attribuit auctoritatem absolvendi eos qui pro ecclesia Ratisponensi dimittentes incendia fecerunt.

(Laterani, Nov. 12.)

[RIED, *Cod. diplom. Ratispon.*, I, 274.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri. . . Ratisponensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto episcopali officio plura incumbunt, quæ subditorum utilitas seu necessitas exposcit impleri, tanto clementius apostolicus debet et favor adesse, et ubi ejus auctoritas necessaria fuerit, benignius adhiberi. Sicut autem ex tua est nobis parte propositum, cum temeritate hominum perversorum Ecclesiæ tuæ gubernationi ac provisioni subjecta sæpius infestetur, et ob hoc necessarium sit, fideles ipsius

A malitiæ illorum opponi, qui ex ipsorum provocatione frequenter incendii reatum incurrunt, ad correctionem malignitatis eorum, quos ab ecclesiarum gravamine timor aut reverentia Judicis superni non retrahit, fraternitati tuæ duximus indulgendum, ut si quos ex fidelibus Ecclesiæ tuæ, vel ex his, qui pro ejus tuitione illis de mandato tuo, seu tuorum ministerialium se opponunt, aliqua occasione contigerit incendii reatum incurrere, absolvendi eos ac pœnitentiam imponendi, nullius contradictione vel appellatione obstante, liberam habeas auctoritate præsentium facultatem. Super eo vero quod apostolicum duxisti oraculum consulendum, quid faciendum sit tibi de his, quos propter guerram principum diversorum in tuo episcopatu morantium incendium accidit aliqua ex causa committere, hoc tibi litteris præsentibus respondemus, ut videlicet in eos, donec congrue satisfecerint, et quæ canones statuunt, fuerint exsecuti, ecclesiasticam exerceas ultionem

Dat. Lateran. ii Id. Novemb., pontificatus nostri anno secundo.

Plumbum : Cælestinus papa III.

XCVI.

Ecclesiæ S. Petri Marchallensis fundationem approbat.

[Hugo, *Annales Præmonst.*, t. II, Prob., p. 83.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis MANEGOLDO præposito ecclesiæ Sancti Petri in Marchall, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, J. H. P. P. M.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Sancti Petri in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscepimus et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini Regulam, atque institutionem Præmonstratensium fratrum in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quascunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis; ecclesiam S. Mariæ, quæ sita est in ipsa villa, cum plebe et mancipiis et jure patronatus, quod nobilis vir dux Sueviæ super

una præbendarum ipsius ecclesiæ libere vobis concessit et prædia, curias, domos, pomæria, hortos et silvam, quæ vocatur Dos Ecclesiæ, et piscationem quam habetis in fluvio Danubii juxta eandem villam decurrentis; duas partes decimarum, quas habetis in Birlingen ecclesiæ, et Wacchingen, in Willer, in Sualsterin, molendinum in Zwisalten, prædium cum curia, quod habetis in Ambra, cum capella ibidem sita, cum vineis, decimis et aliis pertinentiis suis. Sanè laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem fas sit absque præpositi licentia de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Ad hæc etiam inhibemus, ne cui episcopo, vel alii pro vestris decimis cogamini plus persolvere, quam prædecessores eorum a quinquaginta annis infra, usque ad hæc tempora rationabiliter recipere consueverunt. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocæsano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit et gratiam ac communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitate et exactione aliqua vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem, gratiam et communionem apostolicæ sedis habentem, qui nostra fultus auctoritate, vobis, quod postulat, impendat. Prohibemus insuper, ut infra fines parochiæ vestræ, nullus sine assensu diocæsani episcopi et vestro, capellam seu oratorium de novo construere audeat, salvo privilegio Romanorum pontificum. Ad hæc vobis novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis, seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis, sæcularibusve personis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque loci ipsius liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti fuerint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea et possessiones ad jus ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum, et ad ecclesiæ ad quas pertinent, revocandi libera sit vobis de auctoritate nostra facultas. Obiunte vero te, nunc loci ejusdem præposito, vel tuorum quolibet suc-

cessorum, nullus ibi qualibet subreptis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi assensu, vel fratrum pars consilii senioris, secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, sub interminatione anathematis auctoritate apostolica prohibemus ut infra clausuras locorum, sive grangiarum vestrarum nullus rapinam facere, seu furtum committere, ignem apponere, hominem temere capere vel interficere, seu aliquam violentiam audeat exercere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione pia liberalitate concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, ac diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, etc., etc.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, ix Kalend. Decemb., indict. x, anno Incarnationis Dominicæ 1192, pontificatus vero domini Coelestini papæ III anno secundo

C XC VII

Priori et fratribus hospitalis Hierosolymitani ecclesiam Reichartsrodensem asserit.

(Laterani, Dec. 17.)

[USSELMANN, *Episcopatus Wirzburg.*, Prob., p. 54.]

COELESTINUS epis opus, servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus hospitalis Hierosolymitani salutem et apostolicam benedictionem

Cum a nobis petitur, quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem nostri officii ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis precibus inclinati, ecclesiam de Rietardrodam, sicut de donatione Alberti de Hollo, et concessione diocæsani venerabilis fratris Werceburgensis episcopi eam juste et pacifice possidetis, ut in authentico scripto ejusdem episcopi continetur, devotioni vestræ auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Dat. Lateran. xvi Kal. Jan., pontificatus nostri anno secundo.

XCVIII.

Ad universos episcopos et abbates, præpositos et alium clericum per universum regnum Daciæ constitutum litteras mitti.

(Laterani, Dec. 23.)

[Pertz, Archiv., VII, 884.]

XCIX.

Ad Lincolnensem et Rossensem episcopos. — De irritatione sententiæ in Dunelmensem episcopum per Eboracensem nulliter prolatae.

(Laterani.)

[Mansi, Concil., XXI, 595.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Lincolnensi et [GILBERTO] Rossensi episcopis, et dilecto filio abbati de Burgo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ea, quæ a venerabilibus fratribus coepiscopis nostris circumspeditione provida et ratione prævia statuuntur, debemus illibata servare: ita quæ minus quoque considerare aguntur, providentia pleniori corrigere, et in statum debitum nobis imminet reformare. Cum itaque venerabilis frater noster Gaufridus Eboracensis archiepiscopus, in venerabilem fratrem nostrum Hugonem Dunelmensem episcopum, et quosdam alios excommunicationis sententiam promulgasset, et eorum nuntiis ad nostram præsentiam venientibus, in consistorio nostro fuisset hinc inde super ea sententia et quibusdam aliis articulis, plenarie disceptatum: nos cognoscentes tam in ipsum quam in alios jaculatam sententiam inconstite prolata fuisse, nullius causæ rationabilis munimine roboratam, eam de consilio fratrum nostrorum denunciavimus publice non tenere, irritantes eam, ne quid auctoritatis habeat inhibentes. Ut itaque quod nos decrevimus per partes vestras publice nuntietur, per apostolica scripta vobis mandamus, ut eandem sententiam per ecclesias vestras prædicetis auctoritate sedis apostolicæ irritatam, ut fidelium populus tam ipsi episcopo quam aliis una cum episcopo, injuste ligatis, fraternæ communionis participium secure impendat, et ab illorum nullatenus propter hoc communionem recedat.

Datum Laterani.

C.

Abbati et conventui Lirim [Lirinensi?]. — De septuaginta.

Certificari voluisti a nobis quomodo illa clausula quæ solet in privilegiis nostris apponi de iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur, intelligi debeat, et exponi. Cum autem super hoc articulo diversa nostrorum antecessorum manaverint instituta: Leone iustitiam ipsam aliquando in tertiam partem, quandoque vero medietatem, et Urbano III quartam fore censente: nos talem in hac varietate responsum, ut, sicut beatus Hieronymus inquit, unaquæque provincia in sensu suo abundet, et secundum rationabilem consuetudinem regionis illa iustitia circa medietatem

PATROL. CCVI.

A tem vel tertiu, aut quarta parte pro locorum diversitate attendatur.

Datum Laterani, anno II.

ANNO 1193

CI.

Bulla pro canonizatione sancti Bernwardi episcopi Hildesheimensis.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jan. 8.)

[MABILLON, Acta SS. ord. S. Bened., VI, 1, 251.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Hildenesheimensi episcopo, et dilectis filiis clero ejusdem civitatis, universis etiam fidelibus per suam diocesim constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum universorum conditor et Creator mirabilis et gloriosus in sanctis suis frequenter appareat, et dignetur per eos ejus opera suis fidelibus revelare, dignam duximus, et Omnipotenti pariter honorificam, quæ in celebris memoriæ Bernwardo, quondam Hildenesheimensi episcopo, per suam voluntatem gratiam demonstrare, suscipere humiliter et audire, ac præterea eum in sanctorum collegio numerare. Inde est quod de meritis ipsius ac vita laudabili ac miraculis multiplicibus per dilectum filium nostrum Centium, tituli Sancti Laurentii in Lucina presbyterum cardinalem, et venerabilem fratrem nostrum Moguntinum archiepiscopum Conradum, et alios episcopos, et dilectum filium Thidericum abbatem ecclesiæ Sancti Michaelis in Hildenesheim, et honestas personas ac religiosas ejus provincie certiores effecti, et famam illius celebrem, et commendandam memoriæ plenius cognoscentes, fratrum nostrorum deliberatione habita diligenti, prædictum reverendissimum virum in sanctorum catalogo duximus numerandum; et venerandum corpus ejus de terræ gremio erigendum, et inter sanctorum reliquias collocandum, ut tibi a Christi fidelibus assidua devotione officium debitæ venerationis accipiat; et ipsi per intercessionem ejus felicem et Domino complacentem suorum delictorum veniam consequantur. Ideoque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus quod de sancto ipso a nobis tam celebriter institutum est, vos publicantes, eundem sanctum, debitis obsequiis amodo prævenire curetis, ut vestras votivas preces, quas omnium Creatori porrexeritis, per intercessionem ejus placabilem dignetur per suam misericordiam exaudire.

Data Romæ, apud Sanctum Petrum, vi Idus Januarii, pontificatus nostri anno secundo.

CII.

Archiepiscopi et episcopi per Angliam constituti scribit exercitus in Orientem profectos propter dissensiones non explevisse expectationem. Principes moneri vult ut, sedata discordia, Terræ Sanctæ opem ferant.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jan. 11.)

[Mansi, Concil., XXII, 597.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, etc.

terabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ad propulsandam injuriam populi Christiani, et communis notam fidei abolendam, quam ei paganorum spurcitia in captione Sanctæ Terræ, quæ Domini est hæreditas nuncupata, perniciose ac violenter impressit, et ad emendandam etiam civitatem sanctam, et sepulcrum Dominicum ab Sarcenorum et aliorum insuper occupantium immunditiis, ac auferendam illam per auxilium supernæ clementiæ a potestate illorum, sedes apostolica suum debitum recognoscens, per diversas mundi partes nuntios sæpe a suo latere, ac commonitorias litteras destinaverit, et in divina confisa clementia magnas illuc tendentibus impenderit indulgentias: licet, ut fraternitas vestra potest perpendiculari, ad hæc agenda per exhortationes illius viriliter ac devote plurimi se accinxerint, et tot in transmarinis partibus Christi fideles propter hæc sæpe fuerint congregati, ut multitudo eorum oppugnantium numerum non modicum videretur excedere, et auxiliis [f. animis] ac viribus etiam prævalere: non multum tamen proficere potuit, vel his qui ex adverso contendebant obesse, pro eo, sicut ex effectu datur intelligi, quod nisus et actiones eorum qui fuerant ad partes illas profecti, Domino pro parte magna displicebant. Unde merito aliorum peccantium, quia non in Deo, sed viribus propriis confidebant, et non erat ante ipsorum oculos timor Dei, ex præconcepta superbia cor eorum permissum est obscurari, ut alia insuper agerent quæ minime convenirent, divinum contra se suis perversitatibus iudicium provocantes. Verum quia multæ sunt misericordiæ Domini, qui etsi a malorum perversitatem retundendam, et subdenda cervicosorum hominum colla, disciplinæ manus quandoque suas medicinaliter aggravat, et ut elevet opprimit et percutit, aut flagellat ut sanet: si ad eum enim debita fuerimus humilitate reversi, et de peccatis castigati, ac de observandis Creatoris de cætero studio ferventiore mandatis firmum propositum assumpserimus, absque ulla poterimus hæsitacione sperare, quod affluentius gratisque nobis assistet, et de inimicis nominis Christi plenam indulgebis de cælo victoriam, ita quod universa quæ incurrimus hucusque gravamina oblivioni tradantur: omnibus conversis retrorsum, et merito confusione ruentibus, qui oderunt Sion, et gentilibus præsumpserunt contaminationibus maculare.

Attendentibus autem, ac studio diligenti scrutantibus, quales minas populo Israeli, cum ex promissione memoratam supra terram intraret, divina potestas tulerit, non erit dubitationis scrupulus, qui huiusmodi inquisitioni opponat, quare nostrum pro Deo inceptum conamen speratos non sit consecutum effectus. Dicitur enim illis, ut ab habitatorum illis terræ contagiis et spurcitiis abstinere, et illorum vitia imitatione digna non

ducerent, quæ ipsis possint accidere in ruinam: sed legem Domini firmo proposito et omni animi et intentionis nisu servarent. Quibus itaque [f. utique] monitis si devote ac humiliter obedirent, unus eorum mille vinceret, ac decem illis decem millia. Quæ certiori postmodum experimento noverunt, cum pauci de ipsis magnam ex illis et infinitam quasi multitudinem trucidarunt: et dum devote divinis intenderent mandatis, non fuit civitas vel munitio quæ ipsorum posset evitare congressus, vel ipsorum subtrahi conamine aliquo vel consilio potestati. Quare tamen, cum eorum filii, qui Dominum, ut ibi dicitur, non noverunt, ab illorum quæ fuerant sibi legali promulgatione injuncta temere cœpissent observatione deficere, inimici eorum adversus eos cuneos obstruentes, suæ illos potentiæ sæpius subjugaverunt, quos denuo per divinum sibi auxilium subegerunt, cum de commissis excessibus pœnitentes, ac reatum suum recognoscentes, humiliter pia sunt ad Deum devotione conversi. Satis autem indubitanter potestis agnoscere, quod cum ex subortis discordiis proventus speratæ victoriæ, Christianæ militiæ auferretur; causa erat simultatum et odiorum frequentia [f. frequentius] in exercitum pullulantium, quia carnem posuerant brachium suum, et a Domino recesserant corda eorum (Jer. xvii.)

Si ergo volumus sine magno labore in adversariorum perniciem gloriosum per omnia obtinere triumphum: propter hucusque perpessa gravamina non desiciamus animo, sed requirentes cum humilitate ac cordis contritione misericordiam Crætoris, in confusionem eorum perpetuam, insuperabilem poterimus victoriam ex consueta supernæ dignationis merito benignitate sperare. Hæc itaque consideratione induci, universis orbis principibus in remissionem injunximus peccatorum, ut divini amoris et propriæ salutis intuitu, si quis adversus aliquem concepit qualibet occasione rancorem, et si despexerit homini, Crætori dimittat, ne ulterius dissentendi ad invicem occasio præbeatur, quæ hactenus et victoriæ nobis, ut nostis, proventus abstulit, et maximæ multitudinis parti absque ullo commodo periculum mortis induxit: et toto animi studio inter se consilii reperire procurent, quo et interim valeat illud tantillum terræ Domini portionis, quæ adhuc sub Christianorum potestate tenetur, ne a perversorum manibus occupetur, inconcusse servari, et contra impiorum impetus sine aliquo pavore defendi, et accingatur denuo multitudo fidelium quæ illuc sub debita et devota humilitate iura, totam possit terram et sepulcrum Dominicum, devicto et conculcato penitus occupantium furore, liberare.

Ad hæc etiam, quia ex hoc nobis et universo populo Christiano nimium exsuperat causa fletus, et tristari debemus omnibus modis, non lætari, dum videlicet terra, ubi steterunt pedes Domini,

et salutis nostræ sunt sacramenta patrata gentium occupationibus detinetur : torneamenta , quæ causa lætitiæ inventa fuerunt et tironum exercendæ virtutis, penitus inhibemus, ut qui se voluerit exercere, ad terram illam accedat ubi et animæ virtutis viriliter poterit ac salubriter demonstrari. Taliter etiam unitati et pacis concordiæ ad invicem procurent intendere, ut nullus sit qui adversus alium guerram intendat, vel armis injuriam audeat propulsare; sed communiter potius studeant, quæ dissidentium animos studio ac labore diligenti reforment.

Si quis vero, quod non credimus, Dei timore postposito, et reverentia nostra et fidei Christianæ contempta, contra hoc agere aliqua temeritate præsumperit, noverit nos vobis et aliis archiepiscopis et episcopis districtius injunxisse, ut eorum terras, qui contumaciter incæpto hujusmodi duxerint insistendum, interdicto ecclesiastico supponatis, et personas etiam, si opus fuerit, excommunicationis vinculo astringatis, et faciat utramque sententiam inviolabiliter observari. Vobis ergo per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus ad ea quæ prædiximus celeriter adimplenda, omni tarditate et contradictione postpositis, vos accingatis, et studeatis per vestras dioceses, dilatione et appellatione cessante, id executioni mandare

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, III Idus Januarii, pontificatus nostri anno secundo.

CIII.

Bernoni episcopo et capitulo Hildeshemensis interdicit ne corpus S. Bernwardi injussu abbatis fratrumque S. Michaelis aut ipsi temere minuant, aut minui ab aliis patiantur, nec oblationes fidelium perturbari sinant.

(Laterani, Jan. 21.)

[Jaffé, *Regesta*, p. 893.]

CIV.

Monasterii S. Michaelis Hildeshemensis protectionem suscipit possessionesque ac privilegia confirmat.

(Laterani, Jan. 27.)

[*Ibid.*]

CV.

Ecclesiæ Ripensis possessiones quasdam confirmat, petente O[mero] episcopo.

(Laterani, Jan. 30.)

[*Shum, Hist. of Denmark*, VII, 698.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri O. episcopo Ripensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Æquitas juris et consuetudo Ecclesiæ nihilominus appropriata requirunt ut, quæ rationabiliter possidentur, confirmationis auctoritatem ab hac sede recipiant, quæ est ab ipso Jesu Christo supra firmam petram propter merita beati Petri constructa. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis precibus annuentes, donationes et concessionem super mediælate omnium juri regio in civitate

Ripensi attinentium, exceptis Forban, Worek et quadraginta marcorum Sagn, a charissimo in Christo filio Kanuto illustri rege Danorum et progenitoribus suis Ecclesiæ Ripensi, deliberatione provida factas, sicut illa eadem Ecclesia juste ac sine controversia possidet et in ejusdem regis ac venerabilis fratris nostri A. Lundensis archiepiscopi, apostolicæ sedis legati authenticis continentur expressa, tibi et ipsi Ecclesiæ auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum factum sit hanc nostræ paginam confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Quod si quis attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, III Kal. Februarii, pontificatus nostri anno secundo.

CVI.

Castrum Hafnense, post A[bsalonis] archiepiscopi Lundensis mortem Ecclesiæ Roschildensi obveniturum, a Petri episcopi Roschildensis successoribus alienari vetat.

(Laterani, Febr. 12.)

[*Thorælin, Diplom. Arna-Magn.*, I, 64.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PETRO, Roschildensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur, quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Proinde justæ petitioni venerabilis fratris nostri A. Lundensis archiepiscopi, apostolicæ sedis legati, grato concurrentes assensu, præsentis pagina, sub interminatione anathematis prohibemus, ne cui episcoporum, qui in Ecclesia tua pro tempore fuerint castrum de Hafn, quod post obitum ejusdem archiepiscopi ad tuam Ecclesiam devolvetur, ab ipsa Ecclesia vestra liceat alienare.

Decernimus autem ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum

Datum Laterani, II Idus Februarii, pontificatus nostri anno secundo.

CVII.

Privilegium abbati monachisque Fiscanensibus concessum.

(Laterani, Febr. 21.)

[*Neustria pia*, 244.]

CELESTINUS... dilectis filiis abbati et monachis Fiscanensibus...

Requisitis a nobis ut si ab aliquo fuerit postulatum ut causas quæ inter vos et alios agitari noscuntur, personis Rothomagensibus committamus, quæ

veris ex causis suspectos habetis, nullatenus præbeatis assensum, cum ex hoc vestrum monasterium in jure suo non modicam posset sustinere facturam. Quoniam igitur unicuique licet suspectum sibi de ratione judicem recusare, indemnitati vestræ in hac parte providere volentes, præsentibus vobis litteris indulgemus ut, si præfati Rothomagenses a nobis in aliqua causa contra vos fuerint iudices constituti, nulla hujus facta mentione rescripti, minime teneamini sub eorum examine vestris adversariis responderere.

Datum Laterani, vi Kal. Martii, pontif. nostri anno II.

CVIII.

Omnero episcopo Ripensi asserit e omne debitum jura regii quod rurenses Querset appellant, urbani vero Skot et Quersent vocant, et dimidium cuiuslibet juris regii quod in civitate Rip. ascriptum est regie potestati, tribus his exceptis: Forban Sirandweric et causis quadraginta marcarum quod Sweno Grathe rex Danorum omnibus Ecclesie colonis, tam urbicolis quam ruricolis, dimisit.

(Laterani, Febr. 25.)

[TERPAGER, Ripæ Cimbr., 175.]

CIX.

Monasterii S. Benedicti Ringstadensis protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.

(Laterani, Febr. 26.)

[Dänische Bibliothek, III, 140.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ANOSARIO abbati et conventui de Ringstade; et tam præsentibus quam futuris regularia vitam professis in perpetuam memoriam.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et potentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus elementer annuimus, et monasterium vestrum in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; in primis igitur statuantes, ut ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem loco nascitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Propterea quasunque possessiones, quasunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Schot Sanctæ Mariæ de duabus partibus Selandia quæ Susle dicuntur, et de indulgentia adventantium ad sepulcrum sancti Kanuti cum oblationibus et elemosynis, et de Schot Sancti Kanuti in Selandia et Halandia, et de oblatione sanctæ Margarete et

A sancti Kanuti martyris, libertatem villicorum et colonorum regia vobis auctoritate concessam, jus regis vobis super villicos et colonos ab eodem rege concessum. Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus vel sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos vel absolutos e sæculo fugientes ad conversionem vestram recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in monasterio vestro professionem, fas sit sine abbatis sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, de eo discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Libertates præterea et immunitates antiquas et rationabiles consuetudines ecclesiæ vestræ concessas et hactenus observatas ratas habemus, et eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum seu clericorum, qui ad sacros ordines sunt promovendi, vobis per diocesanum episcopum sine gravitate aliqua præcipimus exhiberi. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decrevimus, ut eorum devotio: et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus corpora mortuorum assumuntur. Obviente vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus et commodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni.

Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et

hic ructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus Albanensis episcopus

Ego Octavianus, Ostiensis episc.

Ego Joannes, Prænестinus episc.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episc.

Ego Pandulfus, basilicæ XII Apostolorum presb. card.

Ego Joannes, tit. Sancti Clementis card. Viterbiensis et Tuscanensis episcopus.

Ego Joannes Felix, tit. Sanctæ Susannæ presb. card.

Ego Romanus, tit. Sanctæ Anastasiæ presb. card.

Ego Hugo, presb. card. Sancti Marci tit. Equitii

Ego Joannes, tit. Sancti Stephani in Cœlio monte presb. card.

Ego Enithius, tit. Sancti Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Soffredus, Sanctæ Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Bernardus, Sanctæ Mariæ Novæ diac. card.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Locarius, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diac. card.

Datum Laterani, per manum Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diac. card., iv Kalendas Martii, indictione xi, Incarnationis Dominiæ anno 1192, pontificatus vero domini Cœlestini papæ III anno secundo.

CX

Ad abbatem et conventum Fiscannensem. — Ut liceat eos a beneficio suo remove, qui ecclesiis suis in propria persona non deserviunt.

(Laterani, Febr. 27.)

[MANSI, *Concil.*, XXII, 615.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio R. Fiscannensi abbati salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto monasterium tuæ curæ commissum specialiori jure sedem apostolicam respicit, tanto iis quæ a nobis rationabiliter duxeris requirenda, debemus benignius exaudire. Hac igitur consideratione inducti, præsentis tibi scripti pagina duximus indulgendum, ut quemlibet vicarium ecclesiarum vestrarum, qui eis in persona propria contempserit deservire, liceat tibi canonice præmonitum sine appellationis obstaculo remove. Indulgemus præterea tibi et fratribus tuis, ut si quis aliquem

vestrum convenierit super aliquo debito eorum seculari iudice, respondere minime teneamini, ne occasione hujusmodi, sicut sæpe accidisse proponitur, tuum monasterium aggravetur. Nulli ergo omnino hominum liceat, etc.

Datum Laterani, iii Kalend. Martii, pontificatus nostri anno secundo.

CXI.

Monasterium S. Mariæ de Ferraria (diac. Theanensis) tuendum suscipit ejusque bona ac privilegia confirmat.

(Laterani, Mart. 2.)

[UCHELLI, *Italia sacra*, VI, 554.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis NICOLAO abbati S. Mariæ de Ferraria, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum,

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robor, quod absit! sacræ religionis infringat. Expropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, ut præfatam ecclesiam S. Mariæ de Ferraria, quæ in fundo a nobili viro Richardo quondam comite de Sangro pia vobis donatione concessa ad divinum obsequium construxistis, sed et omnium quod fecistis cum ven. fratre nostro Matthæo Capuano archiepiscopo, et Ecclesia Capuana, a quibus recepistis duas ecclesias dirutas, id est ecclesiam S. Martini, in qua Cisterciensem ordinem instituere statuistis, et S. Lucie cum omnibus tenementis earum, sicut habetis in publico instrumento, et locum illum, ubi est ecclesia S. Angeli, cum ipsa ecclesia et tenimento suo in jus, et proprietatem S. Petri et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ ad instar fel. rec. Lucii et Clementis prædecessorum nostrorum suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Prædia quæ contulit vobis illust. mem. W. com. rex Siciliæ, scilicet startiam de Camillano, startiam de Palmento et giardinum Vallerari, startiam S. Stephani et Pantanolli, et Rivum Januli et fontis Stellæ, et S. Petri Lacusancti, usum pascuorum, et omnium silvarum in eodem tenimento, Vajani, startiam de Flasi, et pedis Montis, quam dedit vobis Tancredus illustris Siciliæ rex in tenimento Theani; tenimentum, quod habetis Intromonte, et in omnibus partibus ejus, et quidquid habetis in Vairano; prædium quod contulit vobis Joannes notarius juxta flumen Vulturani, et quidquid vobis contulit Hugo de Prata, quidquid habetis in territorio S. Angeli,

et omnia pascua in terra ejusdem Hugonis, et quod A habetis in Catalasca, fundum de silva plana, quem habetis ex dono Gimundi; terram, quam contulit vobis mulier nobilis Matthia, et predictus Hugo in flumine Lete, ubi habetis molendinum follæ; ecclesiam S. Crucis cum suo tenimento, rationes ecclesiarum, quas habetis in Neapoli, beneficium, quod dedit vobis nobilis vir Joannes comes Alifis in eadem civitate, et domos, et terras, quas ibi habetis; tenimentum W. de Latina, quod dedit vobis nobilis vir Goffredus de Monte-fusculo; prædium quod contulit vobis comes W. de Caserta in tenimento Tenesciæ, quod fuit Joannis militis Bassi; molendinum, quod vobis contulit comes Rogerius de Molina in Isernia; et molendinum de Pintima, quod dedit vobis Malgerius Torellus, et quod habetis in Petra, et in Martiano, et in Isernia; domus, apothecam et terras, quas Joannes Richardi dedit vobis in Capua, et domos, quas dedit vobis Petrus Alifis in eadem civitate, et quod Sergius contulit vobis in Adversam. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus, vel sumptibus colitis tam de terris cultis quam incultis, etc. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos, etc. Prohibemus insuper ne ulli fratrum vestrorum, etc. Discedentem vero, etc. Quod si quis forte, etc. Paci quoque et tranquillitati vestræ palerna in posterum sollicitudine providere volentes prohibemus auctoritate apostolica, ne quis infra ambitum locorum, seu grangiarum vestrarum furtum rapinamve committere, ignem apponere, hominem capere, vel interficere, seu aliquam violentiam temere audeat exercere. Illud insuper auctoritate apostolica prohibemus, ne infra dimidiam leucam prope abbatiam vestram aliqua de novo habitatio fiat, de qua vobis debeat servatæ hactenus libertatis, et pacis aliquod præjudicium generari. Ordinationes vero monachorum vestrorum a diocæs., etc.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam tenere perturbare, etc., salva sedis, etc. Si qua igitur in futurum, etc. Cunctis autem eidem loco sua jura, etc., sit pax, etc. Amen.

PERFICE GRESSUS MEOS IN SEMITIS TUIS.

[S. Petrus, S. Paulus.]

Cœlestinus papa tertius.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanen. episc.

Ego Octavianus, Ostien. et Velletren. episcopus.

Ego Joannes Prænest. episc.

Ego Petrus Portuensis, et S. Rufinæ episcopus.

Ego Pandulphus, basilicæ XII Apostolorum presb. cardinalis.

Ego Melior, SS. Joannis et Pauli presb. card. et Pam.

Ego Joannes, ut. S. Stephani in Cœlio monte presb. card.

Ego Centius, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Goffredus, tit. S. Praxedis presb. card.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presb. card. tit. Eudoxiæ.

Ego Gratianus SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Joannes, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cœsmedin diac. card.

Datum Laterani per manum Ægidii, S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card. vi Non. Martii, ind. ii, Incarn. Domini 1192, pontif. vero D. Cœlestini papæ III anno secundo.

CXII.

Monasterii Sanctæ Mariæ Esromensis protectionem suscipit, et possessiones juraque confirmat.

(Laterani, Mart. 5.)

[THORKELIN, *Diplom. Arna-Magn.*, I, 281.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis WALBERTO, abbati monasterii Sanctæ Mariæ de Esrom ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perve-tuum.

Regularem vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium Sanctæ Mariæ de Esrom in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, In primis siquidem statuantes ut ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona, idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus adjacentiis et pertinentiis suis, claustrum ipsum de Esrom, cum silvis, pratis, molendinis, piscariis et omnibus pertinentiis suis; Willingeruth, Hafraholem, Byrgisholm, Sande, Thumathorp, Totelolt cum omnibus attinentiis suis; Halesæ cum omnibus quæ pertinent; Stenholt, domos Sancti Martini, Hiarnethorp, Cracadal, Mothorp in Hallandia, et Glumstenswigh, cum villis, pratis, silvis, et reliquis appendiciis suis; decimas quoque parochiæ quæ dicitur Esbernetorp

quam Absalon Lundensis archiepiscopus vobis A dedit et scripto authentico confirmavit. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ne ulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, fas sit de ipso sine licentia sui abbatis discedere; discedentem vero sine communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Paci quoque et tranquillitati vestræ paternam in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus ne quis infra clausuras B locorum seu grangiarum vestrarum, furtum rapinamve committere, ignem apponere, hominem capere vel interficere audeat, seu aliquam violentiam exercere. Insuper etiam auctoritate apostolica sancimus ut, quemadmodum a prædecessoribus nostris statutum est, nullus episcopus, neque alia persona ad synodos vel conventus forenses vos ire compellat. Sed nec ad domos vestras causas ordines celebrandi, chrisma conficiendi, causas tractandi, vel aliquos conventus publicos convocandi, quisquam, vobis invitis, præsumat accedere. Sancimus etiam ut, si episcopus in cuius parochia domus vestra fundata est, tertio per intervalla temporum, cum humilitate qua convenit, requisitus substitutum abbatem benedicere forte noluerit, liceat eidem C abbati proprios novitios benedicere, et alia quæ ad officium suum pertinent exercere, donec idem episcopus duritiam suam recogitet, et benedicendum abbatem benedicere non recuset. Sane si episcopus aliquid a vobis præter obedientiam debitam, vel principes terræ contra libertatem ordinis, a prædecessoribus nostris et nobis indultam, expetierint, liberum sit vobis auctoritate apostolica denegare quod petitur, ne occasione ista prædictus ordo qui hactenus liber exstitit, humanæ servitutis laqueo vincatur. Illud adjicientes ut nullus episcopus regularem abbatis vestri electionem impediatur, aut de instituendo vel removendo, seu deponendo eo qui pro tempore fuerit, contra statuta Cisterciensis D ordinis, et auctoritatem privilegiorum nostrorum se ullatenus intromittat. Quod si episcopi aliquam propter hoc in ecclesias vestras vel personas sententiam promulgaverint, eandem sententiam tanquam contra apostolicæ sedis indulta prolatam, statimus irritandam. Cum vero propriorum episcoporum copiam non potestis habere, si aliquem episcopum per vos transire contigerit, de quo plenam notitiam habeatis, ab illo et vicinis episcopis, cum diœcesana sedes vacaverit, benedictiones vasorum et vestium, monachorum ordinationes, et altarium consecrationes recipere valeatis; sic tamen ut propriis episcopis, ex hoc in posterum nullum præjudicium generetur.

Auctoritate etiam apostolica interdiximus, ne quis vicinos, vel mercenarios vestros, pro eo quod vos ad laborandum adjuverint, in illis diebus in quibus vos laboratis et alii feriantur, vel aliqua occasione eorum, quæ ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactorum vestros pro eo quod aliqua beneficia de proprio vobis vel obsequio ex charitate præstiterint, interdicerere aut vinculo anathematis audeat innodare. Quod si quis aliquem de familia vestra, donec in famulatu vestro peruanserit, detentionem decimarum vel aliud quid a sede apostolica ordini vestro concessum, excommunicationis vel interdicti sententiam promulgaverit, liceat vobis eos metu mortis absolvere, et si eorum presbyteri humiliter requisiti id efficere forte noluerint, vel malitiose distulerint, ipsis ecclesiastica sacramenta conferre. Liceat quoque vobis in monachos vel conversos vestros, qui de claustris vestris sine licentia abbatis sui exierint, si forte, vobis invitis, aliquis eos retinere præsumperit, sententiam regularem ex nostra auctoritate proferre.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive C persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commoniti, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis Ecclesiæ episcopus,

Ego Octavianus.

Ego Joannes, Prænestianensis Ecclesiæ episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Pandulphus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Melior, Sanctorum Joannis et Pauli presbyter cardinalis.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis, Viterbiensis et Tusc. episcopus.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Guido, presbyter cardinalis, S. Mariæ Transiberinæ tit. Calisti.

Ego Hugo, presb. card. S. Marci tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cœlio monte presb. card.

Ego Cinthinus, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Somfridus, tit. S. Praxedis presb. card.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presb. card. tit. Eudoxiæ.

Ego Findantius, tit. S. Marcelli presb. card.

Ego Gravous, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diac. B card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

Ego Bobo, S. Theodori diac. card.

Ego Petrus, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Centius, S. Lucæ in Orthea diac. card.

Datum Laterani, per manum Ægidii Sancti Nicolaj in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, III Nonas Martii, indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno 1192, pontificatus vero domni Cœlestini papæ MI anno secundo.

XCIII.

A[bsaloni], archiepiscopo Lundensi, asserit castrum Hafnense, post obitum ejus Roskildensi ecclesiæ eventurum.

(Laterani, Mart. 20.)

THEORÆTEN, Dipt. Arna-Magn., I, 65.]

CELESTINUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI A. LUNDENSI ARCHIEPISCOPO, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Cum a nobis petitur, quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis precibus inclinatus, castrum de Hafn, quod illustris memoriæ W. rex Daciæ tuæ fraternitati contulit, sicut ex ejus donatione juste illud et pacifice possides, et ipsum tibi dilectus filius noster Centius tit. Sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis tunc apostolicæ sedis legatus auctoritate, quaungebatur, tibi confirmavit, tuæ devotioni auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem quoque hujus rei evidentiam authenticum scriptum confirmationis ejusdem cardinalis, hic inferius duximus adnectendum, cujus tenor talis est:

Centius, Dei gratia tit. Sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis, apostolicæ sedis legatus, A., eadem gratia Lundensis Ecclesiæ archiepiscopo, apostolicæ sedis legato, Suethicæque primati salutem et in'imæ dilectionis affectum.

Cum legationis officio in Dacia fungeremur, indu-

A bitanter cognovimus quod illustris memoriæ W. rex Daciæ castrum de Hafn tuæ fraternitati contulit, et tali conditione interposita, Roskildensi ecclesiæ pia consideratione dedisti ut ipsum debeas quoad vixeris detinere, post decessum tuum ad ecclesiam illam libere devolvendum. Habita igitur ratione confirmationum domni papæ Urbani et Clementis, nec non et canonicorum Roskildensium sub jam dictæ conditione tenore, sicut ipsum juste et sine controversia possides cum omnibus pertinentiis suis, auctoritate qua fungimur tibi confirmamus, et patrocinio præsentis scripti communimus.

Videlicet villam illam de Hafn, mansionem de Otterslesf cum omnibus pertinentiis suis, scilicet Særeslesf, Solbiarga, Walese, Wikislesf, Walbi mansum unum, Brunshoga, S. brøthorp, mansionem de Grafnatøfte, et de Mirthoga, et de Barsvertha, et de Wigarum cum omnibus pertinentiis earum; mansiones de Husfretok, de Averahi, mansiones de Burgabi et de Martharum cum omnibus pertinentiis earum. Præterea universam partem eorum quæ bonæ memoriæ Nicolaus castellanus tuus sive in Falstria, sive in Sialandia acquisivit juxta tenorem pacti, quod inter vos convenit, utrum in facta partitione ante mortem habita divisione cum ejus hæredibus tibi obvenit, præsentis pagina dilectioni tuæ confirmamus. Ad hæc ecclesiam de Hafn, et de Brunshoga et de Amabe, quos prius castro assignaveras, tuæ provisioni regendas committimus, quatenus, omni reclamacione cessante, liberam habeas de eis disponendi facultatem, et post discessum tuum, tam ecclesiæ quam universæ diætæ possessiones ad ecclesiam Roskildensem et ejus episcopum libere et absque hesitatione aliqua revertantur.

Præterea quoniam, sicut cognovimus, et utilitas Sialandensium et usque regni conversationem tuam in Sialandia sæpius exposulatur, præsentis scripti auctoritate tibi confirmamus, quatenus quicumque in episcopatu Sialandensi canonice in episcopum fuerit substitutus, cum eo quoties adesse volueris, sub debito honore et reverentia tanquam paterfamilias communem mensam habeas, ipse vero in agendis suis consilio suo et dispositione utatur, et tanquam filius patri per omnia obediens ad alienandum tibi in Scania laborem, D quoties volueris et necessitas voluerit, dissimulare non præsumat.

Quoniam hæc personæ tuæ, justis exigentibus rationibus indulimus, volumus ut personam non excedant, sed post discessum tuum, quicumque in Dacia pro tempore fuerit archiepiscopus, intuitu hujus nostræ confirmationis nullum in jam dictis ad episcopum Sialandensem vel ejus episcopatum respectum habeat.

Nulli igitur omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, III Kal. Aprilis, pontificatus Auctoritate apostolica districtius inhibemus ne ecclesias prædictorum fratrum diœcesana vobis lege subjectas sine manifesta et rationabili causa ullis vestrum interdicto supponat, et occasione unius ecclesiæ a qua nonnunquam aliquid forte delinqueretur, aliæ ejusdem diœcesis, sicut a quibusdam vestrum hactenus perpetratum esse accepimus, ulla sententia prægraventur. Ad hæc si aliqui parochiantis cujusquam ecclesiarum vestrarum anti-madversione fuerit canonica percellendus, nequaquam pro unius culpa tota parochia divinorum celebratione fraudetur, nisi dominus loci fuerit qui peccavit, vel in culpa sua favorem habuerit aliorum. In monachos autem ejusdem ecclesiæ nullus contra privilegia sedis apostolicæ excommunicationis et interdicti sententiam audeat promulgare: scituri quod si contra hujus prohibitionis tenorem quisquam vestrum venire præsumperit, factum ejus impunitum nequaquam, auctore Deo, relinquemus, et quod in fratrum prædictorum gravamen fuerit perpetratum, firmitatem aliquam non habebit.

CXIV.

Et episcopi Lucensis et prioris Camaldulensis jura de S. Jucundæ ecclesia conservari jubet.

(Laterani, Mart. 30.)

[MARTINI, *Annal. Camaldul.*, IV., App., p. 184.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri... episcopo et dilectis filiis capitulo Lucano et priori Camaldulensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Debitum injunctæ sollicitudinis nos hortatur ut sic aliquibus sua jura faciamus cum integritate servari, quod per eos non possit aliis conductis iniqua per subreptionem inferri. Significamus autem vobis quod intentio nostra non fuit ut, permutazione ordinis facta in ecclesia Sanctæ Jucundæ, Lucana Ecclesia quamlibet sui juris vel honoris diminutionem sive injuriam pateretur. Prohibemus itaque et debita distinctione vetamus ne tu, filii prior, aut fratres tuæ professionis seu vestri successores honorem et jus, quod episcopo et canonicis Lucanis in præfata ecclesia competit, quomolibet auferre, imminuere, vel perturbare aliquatenus præsumatis, sed hæc eis integritate plena pacifice semper, et fraterna charitate conservare velitis. Et ne sub tali occasione inter vos ulla possit in posterum suboriri discordia aut, quod abai l a vobis fratres Camaldulensis ordinis vel a vestris successoribus Ecclesia Lucana aliquam sui juris aliquando sentiat diminutionem, volumus et statuimus, atque præsentis pagina stabilimus, et firmiter in perpetuum decernimus observandum, ut vos, episcopus scilicet et canonici Lucani seu vestri successores, debitum jus, honorem et consuetudinem, quam in monasterio illo et parochia ejus hactenus habuistis, cum integritate debita, absque ulla prædictorum fratrum vel quorumlibet molestia, quiete consequamini, et semper inconcusse amodo teneatis.

Decernimus autem ut nulli, etc., nostræ constitutionis, etc.

Datum Laterani, III Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

CXV.

Bulla pro monasterio Fiscannensi. — Vetat ne interdicto subjeantur ecclesiæ monasterio Fiscannensi subjecta.

(Laterani, April. 1.)

[MARTEN, *Anecd.*, I, 652.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, in quorum parochiis ecclesiæ monasterii Fiscannensis existunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum Fiscannense monasterium specialiter beati Petri juris existat, nec dubium vobis debet existere, nec incertum quin injuræ fratrum in eo Domino famulantium specialiter videantur ad Romanam Ecclesiam redundare; ideoque universitati vestræ au-

toritate apostolica districtius inhibemus ne ecclesias prædictorum fratrum diœcesana vobis lege subjectas sine manifesta et rationabili causa ullis vestrum interdicto supponat, et occasione unius ecclesiæ a qua nonnunquam aliquid forte delinqueretur, aliæ ejusdem diœcesis, sicut a quibusdam vestrum hactenus perpetratum esse accepimus, ulla sententia prægraventur. Ad hæc si aliqui parochiantis cujusquam ecclesiarum vestrarum anti-madversione fuerit canonica percellendus, nequaquam pro unius culpa tota parochia divinorum celebratione fraudetur, nisi dominus loci fuerit qui peccavit, vel in culpa sua favorem habuerit aliorum. In monachos autem ejusdem ecclesiæ nullus contra privilegia sedis apostolicæ excommunicationis et interdicti sententiam audeat promulgare: scituri quod si contra hujus prohibitionis tenorem quisquam vestrum venire præsumperit, factum ejus impunitum nequaquam, auctore Deo, relinquemus, et quod in fratrum prædictorum gravamen fuerit perpetratum, firmitatem aliquam non habebit.

Datum Lateranis, Kalendis Aprilis, pontificatus nostri anno secundo

CXVI.

Substitutionem Præmonstratensium in eum monachorum Sancti Vincentii Vratislaviensis confirmat.

(Laterani, April. 7.)

[HUGO, *Annales Præmonst.*, t. II, Prob., p. 202.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et canonicis cœnobii Sancti Vincentii, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum in monasterio vestro sicut venerabilium fratrum nostrorum Coloniensis archiepiscopi, et Syrosli Vratislaviensis episcopi, diœcesani vestri et aliorum plurium litteras intelleximus nigri ordinis monachi fuerint instituti, pro eo, quod iidem monachi male vivendo bona monasterii dilapidarunt, nec sæpius requisiti curaverunt proprium excessum corrigere, quæ timebatur, ne idem locus, qui celebris olim exstiterat, per illorum incuriam irreparabilem jacturam incurreret et quasi ad extremam pauperiem deveniret. De assensu nobilium virorum ducis Boleslai, comitum Petri, Wlodimiri, Dimili et Leonardi patronorum istius loci qui de illius ruina plurimum tristantur, in isto monasterio viros Præmonstratensis ordinis delibere provida ordinastis. Credentes igitur quod illa dexteræ sit Excelsi mutatio, nos, tam vestris quam prædictorum nobilium preclibus provocati, prædictam ordinationem vestram sicut a vobis rationabiliter facta est, auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario, etc.

Datum Laterani, VII Idus Aprilis, pontificatus nostri anno II.

CXVII.

Bulla, pro confirmatione bonorum concessorum monasterio Sancti Vincentii Vratislaviensis.

(Laterani, April. 8.)

[*Ibid.*, p. 691.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis CYPRIANO abbati Sancti Vincentii in Wratis. ejusdem fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in Domino, in perpetuam memoriam.

Religiosam vitam eligentibus, apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod abest! sacræ religionis refringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam S. Vincentii ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuantes ut ordo canonicus qui, secundum Deum et beati Augustini Regulam atque institutionem Præmonstratensium fratrum, in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, capellam S. Martini in Wratislovia, capellam in Legnice, cum villis et redditibus suis et forum in festo S. Vincentii, per octo dies institutum, et tabernam in sine Pontis, forum in Kostenbluts, tabernam in Polonica, cum villis Grabssin, Socolnice, et Chenesce, et Sobasisce, quam dux Vladislaus pro dimidia Trebnica vobis dedit; Wirbrice, Odrum, Crescenicam et Olavam quam dedit Petrus comes; Goreck, quam dedit Beronis; Pacostaus villam Tasson dedit; Ultonissa comitissa dedit aliam villam, Sandironius Sueccino; Jordan aliam; Christon juxta Lignice, Audine, Battoma, Coleson, Divigor, Vejovo; Vitoslaus Zaseph; Andreas Laurenty, Sulislagus Polnicam, Praga Saloriam, Pros dedit villam Nazarenove; Gustis dedit Rattibor; Ragobina dedit Plumascu; Dobeslaus dedit; Albertus Vidaon, Waldislaus dux dedit Sevarios, cum omni progeuie sua et eorum villas Mevinec; Golissa, Suanis, Sulgut, Susem, Uronice, Ares; Robertus Wratisl. episcopus, capellam S. Michaelis juxta monasterium B. V. Mariæ constructum cum omnibus ad eam pertinentibus, eidem monasterio tradidit. Dux Mezories dedit forum in Chenese, tabernariam libertatem foro et hominibus. Sane laborum vestrorum, nullus a

A vobis decimas extigere, vel extorquere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam, temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione pro libertate concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi card., vi Idus Aprilis, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 119, pontificatus vero domni Cœlestini papæ anno secundo.

CXVIII.

Cirium Pisanorum privilegia, a Guidone quondam rege Hierosolymitano, et Sibylla, uxore ejus, ac Ricardo Anglorum rege, et Conrado quondam Montisferrati marchione, constituta confirmat.

(Laterani, April. 8.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 417.

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Pisanis civibus salutem et apostolicam benedictionem.

Sedis apostolicæ circumspèctio circa eos benigniori cura versatur, et ipsorum commodis propensius intendere consuevit, quorum fidem, et devotionem certiori experimento cognovit, et studium etiam plurimum noscit utilitatibus inservire. Hac igitur consideratione inducti nihilominus precibus inclinati, libertates, et immunitates, ac cætera, quæ vobis dilectus filius noster nobilis vir D. G. quondam Hierosolymitanus rex cum Sibylla uxore sua per regnum ipsius vestro considerato multiplici studio, ac labore indulsit, et scripti sui munimine confirmavit. Quæ insuper charissimus in Christo filius noster Rich. illustris Anglorum rex, et bonæ memoriæ C. quondam marchio Montisferrati rata habuerunt, et firma, sicut ab eis consulte, ac provide facta sunt, et in scriptis exinde confectis plenarie continentur, auctoritate duximus apostolica roboranda, et præsentis scripti patrocinio munienda.

Nalli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ paginam communitatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, et bea-

torum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, vi Idus Aprilis, pontificatus nostri anno ii.

CXIX.

Monasterii S. Benigni Divionensis protectionem suscipit possessionesque ac privilegia confirmat.

(Laterani, April. 16.)

[PÉRARD, *Recueil*, 267.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO, abbati monasterii Sancti Benigni, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenter concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium Sancti Benigni, in quo divino estis obsequio mancipati, ad instar felicitis recordationis Alexandri papæ prædecessoris nostri, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communitus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quasunque possessiones, quasunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrique successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfatum monasterium constructum est, cum omnibus pertinentiis suis. In episcopatu Lingonensi cellam Sancti Amatoris, cum ecclesia Sancti Ferreoli cum atrii, tam ecclesiis quam aliis rebus ad ipsum pertinentibus; cellam de Montiniaco; cellam de Nogent cum capella ejusdem castelli; cellam Sanctæ Mariæ apud Saxonis Fontem; cellam Sancti Stephani, cum capella ejusdem castri apud Wangionem Rivum, cum omnibus ad eas pertinentibus; cellam de Granceio; locum Clementini Prati qui dicitur Moreius, in quo conversi consistunt, et ut idem conversi ecclesiæ Divionensi perpetuo subjecti sint, præcipimus, neque alicujus factione a tua vel ecclesiæ Divionensis subjectione se removeant. Apostolica auctoritate confirmamus medietatem monetæ, ut absque permissu abbatis non minuatur, non augmentetur, nec alio transferatur; et vestram partem theloni, statuentes ut nulli omnino hominum liceat de cætero super hæc idem monasterium infestare, aut ei exinde aliquam molestiam vel diminutionem inferre. Villam Dianetum cum appendiciis suis, villam Casnedum, item Casnetum, Hispaniacum, Marcenniacum, Norgias, Veresas, Sa-

riacum et decimam ejusdem, Longovicum, Asiriacum, Plumberias, Prunedum, Escheriacum, Flacciacum, Magnum Montem, Vinarias, Sauriacum in silva, cum decimis eorum. In episcopatu Tulensi cellam Bertiniacæ curtis; cellam de Solini Monte, cum ecclesiis, villis, terris, et omnibus ad eas pertinentibus. In episcopatu Eduensi cellam Belnæ, cum ecclesiis de Viliaco et Caslegio, de Prato Ferreo, cum omnibus suis pertinentiis; cellam de Sarmatia; cellam Curtis Bertaudi; cellam de Arneto cum omnibus ad easdem pertinentibus. In archiepiscopatu Bisuntino, cellam Sancti Marcelli; cellam de Ansonis villa, cellam de Sarcogagis, cellam de Logia Novella; ecclesiam de Torpa apud Salinas; cellas Sancti Petri. Sancti Michaelis; capellam Sanctæ Mariæ Magdalensæ, et omnia ad eam pertinentia. In episcopatu Cabilonensi cellam Sanctæ Mariæ, cellam de Paluel, cum omnibus ad eas pertinentibus. In episcopatu Valentiniensi cellam Sancti Genesii de Monte Madriano cum suis pertinentiis, ecclesiam de Vuilpileriis et de Cornaz, et de Glum. In episcopatu Bajocensi cellam Sancti Vigoris, cum suis pertinentiis. In episcopatu Nonnensi cellam Sancti Benigni apud Vulnonem, cum omnibus pertinentiis suis, cellam de Eschino, cum omnibus appendiciis suis; cellam de Ruth cum eis, quæ ad eas pertinent; capellam de Iles cum decimis et terris ibidem datis. In episcopatu Gebennensi ecclesiam de Villare cum omnibus suis appendiciis. In episcopatu Lausansenensi cellam Sanctæ Mariæ Magdalensæ de Barlay, cum ecclesiis et terris ibidem datis; ecclesiam Sancti Philiberti et Sancti Joannis Baptistæ; ecclesiam de Longo-Vico; ecclesiam de Sareio, ecclesiam de Asiriaco, ecclesiam de Fainalo, ecclesiam Sancti Joannis apud Landonem, ecclesiam de Vivariis, ecclesiam de Villare, ecclesiam de Plumbariis, ecclesiam de Prunedo, ecclesiam de Missiniaco, ecclesiam de Spaniaco, ecclesiam de Casnedo, ecclesiam de Martenniaco, ecclesiam de Norgiis, ecclesiam de Varesiis, ecclesiam de Escheriaco, ecclesiam Sancti Apollinaris, ecclesiam de Orgeolo, ecclesiam Sancti Germani de Lariaco, ecclesiam de Hulmeto, ecclesiam de Ruz, in quibus sanctimonialiales consistunt; et ne ipsæ sanctimonialiales se unquam a subjectione vestra aliqua temeritate removeant, prohibemus. Domum quoque hospitalem receptioni pauperum deputatam, quam Dominicus cognomento Dives, ex assensu fratris sui Ewardi, ecclesiæ vestræ perpetuo possidendam contulit, et bonæ memoriæ M. Lingonensis episcopus confirmavit, nos, sicut in ipsius scripto authentico continetur, auctoritate apostolica confirmamus, prohibentes ne alicujus factionis astutia a subjectione vestræ domus eadem subtrahatur. Confirmamus etiam vobis xxv libras Divionensium monetæ, quas claræ memoriæ Hugo dux Burgundias, et xv libras quas Odo filius ejus, dux Burgundias, vobis in pedagio Divionensi percipiendas annuatim concesserunt.

Sane noxallium vestrorum quæ propfius manibus A aut sumptibus collitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus omnino a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen iustitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. In parochialibus autem ecclesiis quas tenetis liceat vobis clericos eligere, et diocæsano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat; ita ut de plebis quidem cura episcopo, vobis vero de temporalibus debeant respondere. Liceat præterea vobis clericos vel laicos liberos et absolutos et sæculo fugientes, ad conversionem recipere, et in vestro monasterio absque contradictione aliqua recipere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in loco vestro professionem, fas sit de eodem loco absque licentia abbatis sui, nisi obtentu arctioris religionis, discedere; discedentem vero sine communium litterarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere. Præterea libertates et immunitates, et antiquas et rationabiles consuetudines monasterii vestri integras et illibatas præsentii decreto manere sancimus. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præscriptum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimode profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cõgnoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Coelestinus, catholicæ Ecclesie episcopus.

Ego Pandulfus basilicæ XII Apostolorum presb. card.

Ego Sancterum Petri et Pauli presb. card. tit. Panmachii.

Ego Jordanus, presb. card. S. Pudencianæ tit. Pastoris.

Ego Joannes, tit. S. Clementis card. Tuscanus. episcopus.

Ego Romanus, tit. S. Anastasie presb. card.

Ego Hugo, presb. card. S. Marci tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Caelio monte presb. card.

Ego Goffredus, tit. S. Praxedis presb. card.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presb. card. tit. Eudoxiæ.

Ego Fidantius, tit. S. Marcelli

Ego Albinus, Albanensis episcopus

Ego Octavianus, Ostiensis et Velleitrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus. . . , S. Rufinæ episcopus.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

C Datum Laterani, per manum Ægidii, Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diac. card., XVI Kalendas Maii, indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno 1193, pontificatus vero domini Coelestini papæ III anno tertio.

CXX.

Privilegium pro Ecclesia Januensî

(Laterani, April. 25.)

[MANSI, *Concil.* XXII, 619.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio OGERIO præposito, OTHONI archidiacono, et canonicis Januensibus tam præsentibus quam futuris canonicè substituendis in perpetuum.

Effectum justa postulantes indulgere, et vigor æquitatis, et ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntates et pietas adjuvat, et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et Januensem Ecclesiam, in qua divino estis obsequio mancipati, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicitis recordationis Alexandri, Urbani et Gregorii Romanorum pontificum sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitus, statuentes ut quæcunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis uo-

dis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam videlicet S. Laurentii in Accon cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariæ Magdaleneæ cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Jacobi de Galignano cum pertinentiis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Quic. cum pertinentiis suis, ecclesiam de Veguli et ecclesiam S. Bartholomæi de Stallano cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Antonini de Auripalatio cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Salvatoris de Sarzano cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Joannis de Sexto cum decimis et possessionibus ejusdem loci, donationes Gibellei, et aliorum locorum, quas Bertandus comes S. Ægidii rationabiliter Ecclesiæ vestræ fecit, sicut in ejus instrumento habetur, et vos legitime possidetis. Concessionem præterea, quam bonæ memoriæ Syrus Januensis archiepiscopus super decimis, et terris decimalibus civium Januensium vobis fecit, sicut rationabiliter facta est, et in authentico scripto ipsius archiepiscopi continetur, ratam esse decernimus, et obtinere præcipimus firmitatem. Honestas etiam et rationabiles consuetudines, quas in oblationibus vivorum, et in candelis, aliisque oblationibus defunctorum, ad quorum exsequias iuvitami, hactenus habuistis, nec non antiquam consuetudinem et rationabilem, quam in perceptione antiquarum oblationum Ecclesiæ, vel in aliis proventibus, vel processionibus Ecclesiæ ipsius habetis, ratas habemus, et eas vobis, vestrisque successoribus auctoritate apostolica confirmamus. Præterea beatæ memoriæ Lucii papæ prædecessoris nostri vestigiis libærentes, ut missam pro defunctis sequenti die post eorum tumulationem, in ecclesia, in qua sepulti fuerint, celebrare possitis, quandiu videlicet in exsequiis ipsis aliquo impedimento detenti non celebrabitis. Et ut, præsentem archiepiscopo, si ipse pro aliquo impedimento missam celebrare nequiverit, vos etiam libere celebretis; atque ut idem archiepiscopus in nullum canonicorum sine aliorum consilio sententiam ferat; et, si tulerit, minime teneat, sicut vobis statutum, et hactenus observatum, firmum et inviolabile manere sancimus. Concedimus insuper, et auctoritate apostolica confirmamus, ut institutio, quæ assensu et voluntate bonæ memoriæ Hugonis Januensis archiepiscopi super numero clericorum in Ecclesia vestra recipiendorum provide facta est inconcussa, et stabilis perseveret, nisi forte intantum augeri contigerit Ecclesiæ facultates, ut merito possit et debeat etiam canonicorum numerus augmentari. Illam quoque ordinationem, qua provisum est inter vos, ut capitulum vestrum puniendi canonice fratrem suum, qui se in utilitatibus Ecclesiæ pertractandis a communitate capituli nequiter segregaverit, habeat potestatem, in sua firmitate concedimus permanere. Sententiam insuper, quæ pro vobis circa ecclesiam S. Bartholomæi

A super legato Willelmi Gatæ per iudices a sede apostolica delegatos rationabiliter noscitur promulgata, sicut in scripto authentico continetur, auctoritate apostolica confirmamus. Compositionem præterea quæ facta est inter Ecclesiam vestram et abbatem S. Syri de loco benedictionis, et forma obedientiæ, sicut absque pravitate facta hinc inde recepta est, et in scripto publico continetur, ratam esse censemus et præsentem privilegio roboramus.

Sententiam quoque ab abbate S. Andræ de Sexto inter vos et fratrem Justum ex delegatione apostolica canonice promulgatam auctoritate sedis apostolicæ confirmamus; adjicientes etiam indulgemus ut liceat Ecclesiæ vestræ præposito de concilio archiepiscopi sui, eos, qui eidem Ecclesiæ decimas subtrahunt, vel res ejus auferre præsumunt, vinculo anathematis innodare. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Auctoritate quoque apostolica prohibemus, ne quis in vos vel Ecclesiam vestram, excommunicationis, suspensionis vel interdicti sententiam sine manifesta et rationabili causa promulgare præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas reinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanæ episcopi canonica justitia, et Januensis archiepiscopi debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hæc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholice Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufinæ episcopus.

Ego Pandolphus, basilicæ XII Apostolorum presb. card.

Ego Mel., SS. Jo. et Pauli presb. card. tit. Pammac.

Ego **Jordanus**, presb. card. S. Pudentianæ tit. A
Pastoris.

Ego **Joannes**, tit. S. Clementis card., Tuscanensis episcopus.

Ego **Joannes Fel.**, tit. S. . . .

Ego **Romanus**, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego **Joannes**, tit. S. Stephani in monte Coelio presb. card.

Ego **Cinthius**, S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego **Fidantius**, tit. S. Marcelli presb. card.

Ego **Grat.**, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego **Gregorius**, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego **Gregorius**, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego **Gregorius**, S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego **Lotharius**, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego **Petrus**, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego **Cencius**, S. Luciae in Orffa diac. card.

Datum Laterani, per manum **Ægidii S. Nicolai** in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, ix Kal. Maii, indictione xi, Incarnationis Dominicæ an. 1193, pontific. vero D. Celestini papæ tertii anno iii.

CXXI.

Meinardo, Livoniæ gentis e, iscopo de incæptæ prædicationis projectu gratulatur, etc.

(Laterani, April. 27.)

[*Mittheilungen aus dem Geb. d. Gesch. Liv-Esth-und Kurlands, t. III, p. 323.*]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri **MEINARDO** Livoniæ gentis episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Auditis laudum præconiis, quæ de tuis actis referuntur et tuæ incæptæ prædicationis projectu ab inde commeantibus intellecto; uberes gratiarum Creatori persolvimus actiones, qui et talenti tibi voluntatem dignatus est inspirare, et ex multitudine miserationum suarum proventum ei congruum indulgere. Cum enim ipse dicat: *Sine me nihil potestis facere* (Joan. xv), si quid boni ab homine incæptum fuit vel peractum, ipsi procul dubio est computandum. Licet enim apostolica simus edocti tuba, quod adiaceat nobis velle; sed non possumus perficere et invenire, nisi tantum ipse, quantum opus virtutis, et sua præveniat gratia, et eadem perduxerit ad effectum, quibus nisus humanus et inutili casso labore consummetur ac penitus evanescent. Quia vero incæptæ doctrinæ fructus agnoscis, qui cælestem panem legem Domini ignorantibus gustandum cum sudore et labore plurimo præbuiti; quamvis Rachelis amplexus, quo recreaberis in claustris, te quodammodo retrahat, exercitia tamen suscepta laboriosæ Liæ, quæ per divinam gratiam secundior existat in prole, nullo modo abhorreas, sed tanto potius ac fiducialius amplexeris, quanto ex eis fructus provenit copiosior, et plurimum utilitati deservit. Expediit enim et infidelibus, qui cælesti doctrina indigent, ut eis viam lucis et salutis insinues; et conversis etiam noviter, ut panem sustentationis ac

confortationis in melius sine cessatione refringas. ne si, quod absit! tua super hoc sollicitudo desistat in via, quæ cœperunt, quotidiano viatico non superabundante deficiat, et ita sudor incæpti laboris, ex subsequenti defectu vincatur, inutiliter emanasse.

Insistas ergo, venerabilis frater, et per temetipsum, et per alios, quos tibi et vitæ, et merito et doctrinæ videris adjuvandos, et omni nisu coneris; ut doctrinæ verbis et exemplis operum, per tuum ministerium populus et numero et merito Creatori serviens augeatur. Nos enim de consilio fratrum nostrorum, auctoritate tibi præsentium indulgemus: ut plenariam habeas potestatem, adiungendi tibi, quos necessarios videris et quos cognoveris ministris opportunos. Et ut hæc securiori conscientia

perficere valeas, et tibi noscas, et eis quos tibi dixeris adiungendos, prædicationis officium a nobis injunctum, paternam ad hoc præstandum tibi impertimur benedictionem. Cæterum, quia plures ex diversis ordinibus ad hujusmodi pium officium ad instantiam tuam vel propria devotione accesserant hactenus et forte accedent in futurum, dispensandi cum eis in cibis, potibus, quin et vestibus et prædicationis officio injungendi liberam tibi tribuimus auctoritate apostolica facultatem. Tuum igitur erit, in his talem habere, ut et sperata doctrinæ Christi utilitas per tuam sollicitudinem cumulatus proveniat indigentibus, et tam pio studio cum fratribus tuis, qui semper hujusmodi laborem exercent, æternæ beatitudinis mercedem plenius valeas obtinere.

Datum Laterani, v Kal. Maii 1193.

CXXII.

Joanni decano et capitulo Rothomagensi concedit, et cum generale interdictum terræ fuerit, liceat iis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce officia celebrare.

(Laterani, Maii 11.)

[*CHERUEL, Hist. de Rouen, t. I, p. 256.*]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis **JOANNI** decano et capitulo Rothomagensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum humanum affectum assidue conveniat Creatoris laudibus occupari, non videtur abs re si quandoque in aliquo ecclesiasticæ disciplinæ severitati detrahatur, ut divinæ laudis præconia non ex toto debeant reticere. Licet enim ob aliquorum excessus solemnes sint præsertim celebrationes inhibita, ac contra infrenitatem eorum sententiæ promulgata, circa eos tamen possunt hujusmodi late sententiæ mitigari, qui participes culpæ non sunt, et iniquorum contra quos animadvertit Ecclesia abhorreat, et, pro posse, communionem evitant. Hac igitur consideratione inducti et vestris nihilominus precibus inclinati, præsentibus vobis pagina duximus indulgendum, ut, cum generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa

voce, divina officia celebrare, ac canonicos vestros et clericos, si fuerint interim ecclesiasticis sacramentis muniti, ex hac vita vocati, in cœmeterio ecclesiæ vestræ, absque solemnitate officii, cum aqua benedicta et cruce, orationibus humili voce oblati, tradere sepulturæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam indulgentiæ nostræ infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, quinta die Iduum Maii, pontificatus nostri anno tertio.

CXXIII.

Ecclesiam B. Petri Guastallensem tuendam suscipit, ejusque bona et jura confirmat

(Laterani, Maii 15.)

[*Affo, Ist. di Guast., I, 351.*]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GIBERTO archipresbytero ecclesiæ beati Petri quæ in Varistalla pago sita est, et ejusdem fratribus tam præsentibus quam futuris substituendis canonice in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec dum valeat gratum servitium cohiberi, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, loca quæ B. Petri virtute existunt et ad Rom. specialiter spectare dignoscitur Ecclesiam sedis apostolicæ munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam B. Petri quæ in Varistallensi pago sita est, quæ juris Romanæ Ecclesiæ esse dignoscitur, a prædecessore nostro felicis memoriæ PP. Gregorio V in plebem de capella promotam et successorum ejus sanctæ recordationis Paschalis, Innocentii, Eugenii, Adriani, Alexandri et Gregorii Romanorum pontificum privilegiis roboratam sub ejusdem apostolorum principis, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, seu decimas eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione et liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Deo, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Concedimus quoque vobis decimationes terrarum totius curtis vestræ quæ nunc excoluntur vel in posterum excoluntur, nec non etiam terras ab abbatibus Sancti Sixti de Placentia, per publica instrumenta rationabiliter ecclesiæ vestræ collatas, quemadmodum nunc eas quiete habere noscimini, auctoritate vobis apostolica confirmamus. Præterea, publicas pœnitentias, causas matrimoniorum, excommunicationes delinquentium, institutiones ecclesiarum, et destitutiones, et ædificationes, et omnia alia spiritualia totius parochiæ vestræ, præter ea quæ ad officium

A episcopale tantum pertinent, sicut hactenus habuistis, et impræsentiarum rationabiliter possidetis ecclesiæ vestræ, auctoritate apostolica nihilominus duximus confirmanda. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes ecclesiarum, ordinationes clericorum, a quocunque malueritis catholico suscipiendi episcopo licentiam vobis liberam indulgemus. Ad hæc adjicientes decernimus ut nullus ecclesiam infra terminos vestræ parochiæ, nisi quæ vobis debeatur esse subjecta, absque vestra licentia ædificare præsumat. Capellas quoque Sancti Bartholomæi, S. Georgii, S. Martini, S. Jacobi, ad Jus vestræ ecclesiæ pertinentes, et a præfatis antecessoribus nostris vobis firmatas in vestra subjectioe perpetuo manere sancimus.

B Decernimus ergo ut nulli omnino archiepiscopo, episcopo, abbati, duci, marchioni seu capitaneo, judici aut castaldioni, nec alicui hominum liceat præfatam ecclesiam perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva tamen omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Ad iudicium autem hujus apostolicæ a sede perceptæ libertatis tres bizantios nobis nostrisque successoribus annis singulis exsolvetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisve sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostien. et Veliternus episcopus.

D pus

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufinæ episcopus.

Ego Rolandus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Melior, presbyter cardinalis SS. Joannis et Pauli tituli Pammachii.

Ego Petrus, tituli S. E... presb. card.

Ego Joannes, tit. Sancti Clementis card. Tuscan. episcopus.

Ego Joannes Felix, tituli S. Susannæ presbyter cardinalis.

Ego Romanus, tituli Sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Guido, presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ, A tituli Calixti.

Ego Joahnes, tituli Sancti Stephani in Cœllo monte presb. card.

Ego Gofredus, tituli Sanctæ Prædix presbyter cardinalis.

Ego Germanus, SS. Cosmæ et Damiani, diaconus cardin.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Mariæ Majoris diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diaconus card.

Ego Lotarius, SS. Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diaconus card.

Ego Petrus, S. Mariæ Majoris diac. card.

Ego Cencius, S. Lucie in Hortibus diac. card.

Datum Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card., Id. Maii, ind. xi, Incarn. Domini 1193, pontificatus vero domni Cælestini III anno iii.

CXXIV.

Monasterium S. Mariæ et S. Rumoni Tavistockense tuendum suscipit, et ejus bona ac jura confirmat.

(Laterani, Maii 29.)

[Mon. Angl., 1, 998.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HERBERTI abbati de Tavistockia, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Commisæ nobis apostolicæ sedis auctoritas nos hortatur, ut locis et personis ipsius auxilium devotione debita implorantibus tuitionis præsidium impendere debeamus. Quia, sicut injusta poscentibus nullus tribuendus est effectus, sic et legitima et iusta desiderantium non est differenda petitio. Eapropter, dilecte in Domino filii Herberti abbas, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et monasterium de Tavistock quod in honore beatæ Mariæ et sancti Rumoni confessoris et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, cujus juris existit, tutela et proprietate tantum manere censuimus, et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, tam ecclesiastica quam mundana, idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabula:

Ecclesiam Beatæ Mariæ et Sancti Rumoni confessoris de Tavistock, in qua sedes abbatia existit, cum eadem villa et mercato ejusdem villæ et capellis et omnibus aliis pertinentiis suis. Midelton et ec-

clesiam Sancti Constantini confessoris in eadem villa constructam cum omnibus pertinentiis suis: Hathellegam cum ecclesia Sancti Joannis Baptistæ in eadem villa fundata, et omnibus pertinentiis suis; Boryngton cum ecclesia Sanctæ Trinitatis in eadem villa sita; Lega et Abbedyham cum ecclesia Sanctæ Helenæ ibidem constructa; Werdegele, Oedlog, Auri, Tornebury, Ruaburga et unam domum in civitate Exoniæ; Devenobury, et ecclesiam Beatæ Mariæ ibidem fundatam; Wella, Daggecumba, Plymstok, Raddon, Hundetorre, Odatreu, Savyok, et ecclesiam Beatæ Mariæ ibidem fundatam; Anton cum ecclesiis ibidem fundatis, et pertinentiis suis; Rame, Tregrenon, Penhangar, Talcar, Wulrynton, cum matrice ecclesia Sancti Paterni et capellis ejusdem villæ et omnibus ad eam spectantibus; Okerewille, Pourton cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus suis vobis rationabiliter collatis. Infra insulas etiam de Sully, insulam Sancti Nicolai, insulam Sancti Sampsonis, insulam Sancti Elidii, insulam Sanctæ Theonæ virginis, et insulam qua Hutho vocatur, cum appendiciis suis, et omnes ecclesias et oratoria, per omnes insulas de Sully constructa cum decimis et obventionibus et aliis pertinentiis suis; et duas beccatas terre in insula de Aganas, et tres beccatas terre in insula de Eunox. Ecclesiam quoque Sancti Michaelis de Roota cum terris et redditibus suis; ecclesiam de Lambertum cum omnibus pertinentiis suis, a domino fundi W.

Giffard in piam et perpetuam elemosynam vobis et monasterio vestro collatam, et a bonæ memoræ B. Exoniensi episcopo confirmatam, et de vobis ad mandatum de tribus pauperibus quotidie pascentis, et ad alia pietatis opera exsequenda J. quondam Exoniensis episcopi assensu assignatum. Ecclesiam quoque Sancti Petri de Montocranilton cum terra de Nordecumba et aliis pertinentiis suis.

Obeunte vero te Herberto nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullas ibi quolibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consilio vel pars consilii sanioris secundum timorem Dei, et sancti Benedicti Regulam, absque ullius contradictione, decreverint abbatem eligendum. Custodiam etiam domus vestre, et rerum et possessionum vestrarum dispositionem in manibus vestris, donec vestre provideatur ecclesiæ manere censuimus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salva tamen illarum ecclesiarum canonica justitia a quibus mortuorum corpora assumuntur. Indulgentiam etiam et liceat vobis ecclesias vestras, cum vacaverint, in hospitalitatis usum in domo vestra jugiter observandæ convertere, idoneos ad eas eligendo capellanos, qui diocæzano episcopo presentati eidem de spiritualibus, vobis vero de temporalibus debeant respondere; ita quidem quod episcopus illos repel-

lendi qui sibi fuerint præsentati, nullam prorsus habeat sine causa rationabili potestatem.

Sane novalium vestrorum et eorum quæ propriis manibus aut sumptibus excolitis sive animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere aut extorquere præsumat, sed potius vobis reservatæ in usus hospitalitatis convertantur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum, nec episcopo fas sit præfatum cœnobium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si vero aliquod scriptum vel privilegium contra hanc libertatem vobis et monasterio vestro a nobis indultam et præsentis privilegii auctoritate confirmatam aliquando apparuerit, eidem libertati nulla ratione præjudicet. Ad indicium autem hujus a sede apostolica perceptæ libertatis, tres aureos pro monasterio Beatæ Mariæ et Sancti Rumoni confessoris prælibati nobis nostrisque successoribus annis singulis exsolvetis.

Si qua igitur in futurum ecclesiasticæ sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinis districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et in futura apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Datum Laterani, per manum Egilii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, 17 Kal. Junii, ab Incarnatione Nativitatis Dominicæ anno 1193, pontificatus domni nostri Cœlestini papæ III anno tertio.

CXXV.

Parthenonis Sixenensis protectionem suscipit, et possessiones ac privilegia confirmat.

(Laterani, Jun. 3.)

[Bosio, *Dell'istoria della sacra milit. di Giov.*, 1, 388.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus priorissæ, et sororibus de Sixena, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam profitentibus in p. m.

Prudentibus virginibus, quæ sub habitu religionis, accensis lampadibus, jugiter se præparant ire obviam sponso, apostolica sedes suum debet patrocinium impertiri, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eas a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. E propter

PATROL. CCVI.

A dilectæ nobis in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et monasterium vestrum, in quo estis divino obsequio mancipatæ, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripto privilegio communicamus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum, et beati Augustini Regulam, in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibi temporibus, inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bonæ, idem monasterium justè, et canonice possidet, aut in futurum, concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Villam, novam præsinenam, senam novalium, vestrisque propriis manibus, vel sumptibus, colitis; sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimam exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis personas liberas, et absolutas, e sæculo fugientes ad conversationem vestram recipere; et eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli sororum vestrarum, post factam in vestro monasterio professionem, fas sit, absque priorissæ licentia, nisi arctioris religionis obtentu, de eo discedere; discedentem vero, absque communium litterarum cautione, nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Ad hæc auctoritate apostolica prohibemus, ut nulli liceat in vos, vel monasterium, sine manifesta et rationabili causa excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare. Præterea institutiones a venerabili fratre nostro Oscen. episcopo, et dilecto filio magistro hospitalis Empostæ, et aliis viris religiosis, de assensu charissimæ filiæ nostræ Sanciæ illustris reginæ Aragonum, in ipso monasterio rationabiliter factas, auctoritate apostolica confirmamus. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci priorissa, vel earum aliqua, quæ tibi successerit; nulla ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum major pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Augustini Regulam, providerint eligendam.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus perturbare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione concessa sunt, usibus omnino profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et magistri hospitalis Empostæ debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam

temere venire tentaverit; secundo tertiove commo-
nita, talis, nisi reatum suum digna satisfactione
correxerit, potestate, honoribusque, ac sui careat
dignitate; reumque se divino iudicio existere, de
perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris
nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo
examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem
eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini
nostri Jesu Christi: quatenus et hic fructum bonæ
actionis percipiant, et apud districtum judicem præ-
mia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostien. episcopus.

Ego Petrus, Portuen. episcopus.

Ego Pandulphus, basilicæ XII Apostolorum pres-
byter card.

Ego Meliar, SS. Joannis et Pauli tit. Pammachii
presbyter card.

Ego Petrus, presbyter cardinalis tit. Sanctæ Cæ-
cilie.

Ego Jordanus, presbyter cardinalis tit. Sanctæ
Pudentianæ.

Ego Joannes, episc. Tuscanen. et Viterb. S. Cle-
mentis presb. card.

Ego Romanus, tit. Sanctæ Anastasiæ presbyter
card.

Ego Guido, presb. card. S. Mariæ trans Tiberim,
tit. Calisti.

Ego Hugo, presbyter card. S. Martini, tit.
Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte
presb. card.

Ego Bran., Sanctorum Cosmæ et Damiani dia-
conus card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diaconus
cardinalis.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diaconus
card.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum
diaconus card.

Ego Lotarius, Sanctorum Sergii et Bacchi dia-
conus cardinalis.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diaconus.

Ego Bobo, Sancti Theodori diaconus cardi-
nalis.

Datum Laterani, per manus Ægidii Sancti Nicolai
in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, 11 Nonas
Junii, Indictione XI, Incarnationis Dominicæ anno
4193, pontificatus vero domni Cælestini papæ III
anno tertio.

CXXVI.

*Monasterium de Monte S. Petri (Heisterbacense)
tuendum suscipit et ejus bona juraque confir-
mat.*

(Laterani, Jun. 10.)

[LACOMBLET., *Urk. sur die Gesch.*, t. 1, p. 374.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei,

A dilectis filiis HERMANNO abbati monasterii de monte
S. Petri ejusque fratribus tam præsentibus quam
futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum con-
venit adesse præsidium, ne forte edjustilibet temeri-
tatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut ro-
bur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapro-
pter, dilecti in Christo filii, vestris justis postula-
tionibus elementer annuimus, et præfatum mona-
sterium S. Dei genitricis et virginis Mariæ in monte
S. Petri, in quo divino mancipati estis obsequio,
sub beati Petri et nostra protectione suscipimus,
et præsentis scripti privilegio commonimus; in
primis siquidem statuantes ut ordo monasticus, qui
secundum Deum et beati Benedicti Regulam, atque

B institutionem Cisterciensium fratrum in eodem
monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis
ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præ-
terea quascumque possessiones, quæcunque bona,
idem monasterium impræsentiarum juste et cano-
nice possidet, aut in futurum concessione pontifi-
cum, largitione regum vel principum, oblatione fi-
delium, seu aliis justis modis, præstante Domino,
poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus
et illibata permaneant. In quibus hæc propriis
duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo monasterium vestrum situm
est, cum omnibus pertinentiis suis; grangiam quæ
Burge appellatur cum omnibus appendiciis suis,
C terras, silvas, et quidquid habetis in territorio
Megdenheim, vineas, domos, agros, quæ habetis
Bunne, Zudendorp, Dudensdorp; annuales etiam
decimarum vestrarum pensiones a vestris episcopis
vobis concessas, archidiaconorum et pastorum il-
lius temporis communi et voluntario assensu, ratas
habemus et confirmamus. Præfatas vero possessiones
cum omnibus pertinentiis suis quas habetis in
bosco, in plano, in pratis et pasèuis, in aquis et
aquarum decursibus, et omnibus aliis libertatibus
ad eas pertinentibus vobis liberas confirmamus.
Sane laborum vestrorum quos propriis mani-
bus aut sumptibus colitis, tam de terris cul-
tis aut in cultis, sive de hortis et virgultis, et
vineis, clausuris, et piscationibus vestris, sive de

D nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis
decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat
quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolu-
tos e sæculo fugientes ad conversionem recipere,
et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohi-
bemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post fa-
ctam in vestro monasterio professionem, fas sit
absque abbatis sui licentia de eodem loco discedere;
discedentem vero absque communium literarum
cautione, nullus audeat retinere, quod si quis forte
retinere præsumperit, licitum sit vobis in ipsos
monachos sive conversos sententiam regularem pro-
ferre. Illud districtius inhibentes, ne terras, seu
quodlibet beneficium ecclesiæ vestræ collatum,
liccat alicui personaliter dari, sive alio modo alio-

nari, absque consensu totius capituli, vel majoris partis et sanioris. Si quæ vero donationes vel alienationes aliter quam dictum est factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hæc etiam prohibemus ne aliquis monachus sive conversus sub professione domus vestræ astrictus, sine consensu et licentia abbatis, et majoris partis capituli vestri pro aliquo fide jubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra pretium capituli vestri providentia constitutum, nisi propter manifestam domus vestræ utilitatem, quod si facere præsumserit, non teneatur conventus pro his aliquatenus respondere. Licitum præterea sit vobis in causis propriis, sive civilem sive criminalem contineant quæstionem, fratrum vestrorum testimoniiis uti, ne pro defectu testium, jus vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhihemus ne ullus episcopus vel quælibet alia persona ad synodos vel conventus forenses vos ire vel iudicio sæculari de vestra propria substantia vel possessionibus vestris subjacere compellat, nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel aliquos publicos conventus convocandi venire præsumat, nec regularem electionem abbatis vestri impediatur, aut de instituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit contra statuta Cisterciensis ordinis se aliquatenus intromittat. Si vero episcopus in cujus parochia domus vestra fundata est, cum humilitate ac devotione qua convenit requisitus substitutum abbatem benedicere, et alia quæ ad officium episcopale pertinent vobis conferre forte renuerit, licitum sit eidem abbati, si tamen sacerdos fuerit, proprios novitios benedicere, et alia quæ ad officium suum pertinent exercere, et vobis omnia ab alio episcopo percipere, quæ a vestro fuerint indebite denegata. Illud adjicientes ut in recipiendis professionibus, quæ a benedictis vel benedicendis abbatibus exhibentur, ea sint episcopi forma et expressione contenti, quæ ab origine ordinis noscitur instituta, ut scilicet abbates ipsi, salvo ordine suo, profiteri debeant, et contra statuta ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Pro consecrationibus vero altarium vel ecclesiarum sive pro oleo sancto vel quolibet ecclesiastico sacramento nullus a vobis sub obtentu consuetudinis vel alio modo quidquam audeat extorquere, sed hæc omnia gratis vobis episcopus diœcesanus impendat, alioquin licet vobis quemcumque malueritis catholicum ad re antistitem, gratiam et communionem sacrosanctæ Romanæ sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Quod si sedes diœcesani episcopi forte vacaverit interim omnia ecclesiastica sacramenta a vicinis episcopis accipere libere et absque contradictione possitis, sic tamen ut ex hoc in posterum propriis episcopis nullum præjudicium generetur. Quia vero interdum proprium episcoporum copiam non habetis, si quem episcopum Romanæ sedis, ut diximus, communionem habentem, et de quo plenam notitiam habeat

is, per vos transire contigerit, ab illo benedictiones vasorum, et vestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum, auctoritate sedis apostolicæ recipere valeatis. Porro si episcopi vel alii ecclesiarum rectores, in monasteria vestra vel personas inibi constitutas, suspensionis, excommunicationis vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercenarios viros pro eo quod decimas non solvitis, vel aliqua occasione eorum quæ ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros pro eo quod aliqua vobis beneficia vel obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint, in illis diebus in quibus vos laboratis et alii feriantur, eandem sententiam protulerint, ipsam tanquam contra sedis apostolicæ indulta prolata decernimus irritandam, nec litteræ ullæ firmitatem habeant, quas tacito nomine Cisterciensis ordinis, et contra tenorem apostolicorum privilegiorum constiterint impetrari. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates et immunitates, a prædecessoribus nostris Romanis pontificibus ordini vestro concessas, nec non libertates, et exemptiones sæcularium exactionum a regibus et principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti privilegio communimus.

Decernimus ergo, etc.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufinæ episcopus.

Ego Pandulfus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Melior, SS. Joannis et Pauli presbyter cardinalis, tit. Pammachii.

Ego Petrus, tit. Sanctæ Cæcilie presbyter cardinalis.

Ego Jordanus, presbyter cardinalis S. Pudencianæ tit. Pastoris.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Guido, presbyter cardinalis S. Mariæ trans Tiberim tit. Calisti.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presbyter cardinalis.

Ego Soffredus, tit. S. Praxedis presbyter cardinalis.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presbyter cardinalis, tit. Eudoxiæ.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diaconus A cardinalis.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Lotarius, SS. Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Petrus, S. Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum Egidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, iv Idus Junii, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1193, pontificatus vero domni Cœlestini papæ III anno tertio.

CXXVII.

Walterii archiepiscopi Rothomagensis quæstionibus respondet de appellationibus, etc

(Laterani, Jun. 17.)

[Mansi, Concil., XXI, 630.]

Prudentiam tuam (debita laudum prosequimur actione pro eo quod more prudentis viri in articulis juris super quibus aliquando dubitas sedem ducis apostolicam consulendam, ad quam utique omnes difficiles quæstiones, et causas antiqui Patres statuerunt decere referri.) Sane consuluisti nos, utrum cum, causa appellationis cessante, committitur, et reus sub eodem iudice actorem reconvenit, vel eisdem, quod quidem ex constitutione tam canonica, quam Forënsis juris licite fieri potest, et actor super reconventionem appellationis re interponit, appellationi sit huiusmodi deferendum. Nos vero ita sentimus, quod cum in hoc actoris, et rei una sit causa, et eadem eodem iure circa remedium appellationis uti debet uterque. (Unde nec appellationi taliter interpositæ deferendum esse credimus, etenim ipso Christo attestante, qui est Veritas, didicimus; quod omnia quæcunque voluit aliqui, ut eis homines faciant, eadem et ipsi facere debeant, nec jurisperitus ab hac sententia discrepat; quapropter authentica, quæ incipit, et consequitur in quo id de facienda reconventionem expresse habetur, et alibi statuitur, ut eodem iure quis utatur quod duxerit in alium statuendum) : ideo, sicut desiderant ut sibi juxta respondeant mandatoris justitia fiat, appellatione remota; ita debet, et eadem ratione se reconveniendi in sua justitia respondere.

Secundo requiris cum pluribus articulis in una commissione positis in uno tantum contingit, appellatione remota, expresse vetari, utrum appellatio teneat si super aliis fuerit appellatum. In hoc taliter respondemus, quod cum secundum beatum Gregorium verba intentioni deserviunt, et sit nostra intentio, ut de omnibus articulis, qui in commissione nostra ponuntur justitia non opposita, appellatio suam sortiatur effectum, in omnibus intelligitur appellatio interdicta. Nihil enim interest utrum primo an medio, licet etiam in fine inhibeatur appellatio, cum sicut nos docent utriusque juris argumenta

expressa, et ea quæ in principio rescriptorum ad medium, et ad finem atque principium, et quæ in fine ad principium atque medium sæpe numero reverti contingit.

Tertio postulas edoceri cum aliquis iudicem tanquam suspectum recusat, an causam suspicionis debeat allegare, et causam, nisi manifesta sit coram eodem iudice probare teneatur utrum etiam iudex possit in ipso negotio procedere, si ille qui suspicionem objicit, causam ejus non velit, vel non valet iure probare. In hoc nimirum tale duximus consultationi vestræ dare responsum, quod cum aliquis iudicem se suspectum habere proponit suspicionis causam coram eodem iudice allegare tenetur, ne possit alias quodlibet pro suæ voluntatis arbitrio, quorumlibet iudicium frustratorie declinare; sed partes, ut in aliquem iudicem, vel aliquos non valde remotos conveniant per eundem iudicem, qui nominatur suspectus debent cogi, coram quo licet quibus si causa suspicionis intra competentem terminum probata non fuerit, tunc demum auctoritate sua utetur, quod si coram ipsis, in quo convenitur evidens fuerit suspicionis causa probata, iudex recusatus a causæ cognitione supersedere tenebitur. Ipsa namque ratio dicitur, et plurimi probatur exemplis, quod suspecti, et inimici iudices esse non debeant, cum sicut decretale prohibet institutum nihil gratius et amabilius quis dare valeat inimico, quam si ea ad impetendum commisit, quem lædere et damnificare intendit.

(Illam præterea quæstionem ultimo loco proponis utrum iudex cognoscere possit, an frustratorie sit, an causa rationabili appellatum, et si appellans rationabilem appellationis causam non opposuerit, aut non probaverit quantum opponit, an iudex huius appellationis obtentu teneatur a causæ cognitione cessare: hic non placet nobis aliud diffinire, quam ab antecessoribus nostris, et jurisperitis utriusque fuerit diffinitum, cautum etenim est in lege, quod appellatione interposita, sive recepta sit, sive non, tempore medio nihil immutari oportet. Canonica nihilominus continent instituta ut qui volunt, vel quibus necesse fuerit ad Romanam Ecclesiam, quasi ad caput suum suffragari possint, et sine impedimento quolibet appellatione, ad quam nimirum sine ulla custodia, vel ulla excommunicatione, vel damnatione, seu spoliatione ire libere concedatur, qui utique sacrarum canonum sanctiones passim appellare permittitur: ideo iudex cum causam ante se tractaverit, quam sic per appellationem suspensam esse perspexerit, a cognitione causæ quam citius abstinebit.)

Quinto igitur loco supplicas informari utrum cum tribus, vel pluribus causa committitur, ita ut si omnes interesse nequiverint, duo nihilominus exsequuntur; si a duobus reus tantum fuerit convocatus, venire necessario teneatur, et si citatus fuerit (a duobus tantum), seu pluribus coram duobus apparuerit, tertio autem ulteriori nec venire, ne se

per litteras excusante, ut solet fieri, an duo præ-
sentes in causam possint procedere, et eam diffinire
et sine canonico terminare. Nostra in hoc casu talis
existit responsio, quod cum aliquis delegatorum
judicum per certum nuntium, vel excusationem
litteratorie destinatam non ostendit, se interesse
non posse, licet alias de eodem canonice constare
nequiverit, residui ad causæ cognitionem proce-
dere non debent, et qui sic processerint nihil egisse
reputabuntur; illa quippe fuit antiqua sedis apo-
stolicæ provisio, ut hujusmodi cognitiones, et deci-
siones duobus quam uni, tribus quam duobus liben-
tius delegaret, cum sicut sacri canones attestantur
integrum sit iudicium, quod plurimorum sententiis
confirmatur; mandati siquidem finis excedere pro-
baretur, si quis citra formam accepti rescripti præsu-
meret iudicare.

Adjicimus quod ubi fuerit in commissione appo-
situm, ut si omnes interesse nequiverint, duo in. ex.
et si aliquis ex ipsis cum possit, noluerit interesse,
duo nihilominus in causa procedant, licet ille ter-
tius gravissime sit arguendus pro eo quod manda-
tum apostolicum exsequi subterfugit aut contemp-
sit. Idem per omnia dicemus cum causa commit-
tatur duobus, eo apposito; quod si omnes interesse
non possint, alter nihilominus exsequatur.

Sexta nobis proposita ex parte tua quæstio contine-
bat quod cum aliquibus iudicibus causa committitur,
et quandoque contingit, quod reus actori objicit,
quod stare non potest iudicio, utpote vinculo
excommunicationis astrictus, si reus non velit eum
statim excommunicatum probare, si non possit an
actor nihilominus debeat audiri, donec super eo
quod ei objicitur, rei veritas fuerit denudata. Hanc
dubitationem taliter amovemus, quod si ille qui tale
quod objicit statim vel intra terminum competen-
tem non probaverit legitime quod intendit, actori
permitti debet ut sine offendiculo quolibet audiatur.
Cæterum si velle ex confessione actoris, vel alio
quolibet legitimo modo constiterit actorem esse
vinculo excommunicationis astrictum, a iudicibus
delegatis secundum formam Ecclesiæ valet absolvi
ita tamen, ut si propter aliam justam causam, et
evidenter ab ordinario iudice, vel delegato fuerit
excommunicatus, ad excommunicatorem mitti de-
beat absolvendus; qui si malitiam adhibuerit, delega-
ti iudices id ritu ecclesiastico libere prosequuntur;
dummodo non tale genus sit illius excommunica-
tionis cujus absolutio sedi apostolicæ reservatur.
Explorati juris quidem existit ut delegatis iudicibus,
quibus principale, et accessorium committitur. Si
vero ab eis iudicibus fuerit absolutus præstito sci-
licet juramento quod stabit mandato Ecclesiæ.

Rursus interrogas an coram illis delegatis iudi-
cibus, vel coram ordinario, a quo est excommuni-
catus, teneatur super eadem causa, pro qua fuit
vinculo excommunicationis innodatus respondere,
et quorum debeat stare mandato. In quo quidem
casu taliter respondemus, quod coram ipsis ex-

A communicatoribus super illa causa pro qua excom-
municatus fuit stare debeat, et eorum servare man-
datum, nisi specialiter illud negotium a sede apo-
stolica fuerit alii delegatum qui excommunicatores
si malitiose distulerint, tunc delegati eandem ju-
risdictionem quam in principali et in accessorio
exercebunt.

Datum Laterani, xv Kal. Julii, pontificatus nostri
anno iii.

CXXVIII.

*trōipstatis ante majorem ecclesiam Senensis iura
confirmat.*

(Laterani, Jun. 17.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, IV, 585.]

B CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei,
Dilectis filiis INCONTRATO, et fratribus hospitalis
ante majorem Senarum ecclesiam positi, salutem
et apostolicam benedictionem.

In eo sumus loco, licet immeriti constituti, ut
devotionem fidelium de bono debeamus in melius
monitis et hortationibus in Domino roborare, et
eorum justis desideriis et petitionibus nostri apo-
stolatus favorem benignius impertiri. Sane quia
Senenses canonici possessiones ipsius hospitalis
ex majori parte pro suæ voluntatis arbitrio, sicut
dicitur, inutiliter alienarunt, et ad hoc zelo cupi-
ditatis inducti ipsum opus pietatis a vobis et aliis
in Domino laudabiliter et moderate confectum in
eleemosynis et aliis beneficiis, quæ illic, largiente
Domino, conferuntur, molestare et instrumentum
compositionis de utriusque partis consensu editum
et approbatum infringere, et vos nituntur eorum
obedientiæ subjugare: vestri, et ipsius hospitalis
indemnitati volentes nunc et in posterum provi-
dere, præsentibus vobis pagina duximus indulgendum,
quatenus canonicis ipsis vel eorum successoribus
vos vel successores vestri, salvo tenore instru-
menti per manus Raymundi iudicis, et notarii
Senensis confecti, et ab utraque parte recepti et
approbati, in nullo teneamini quomodolibet re-
spondere. Quod utique, sicut rationabiliter factum
est, et ab utraque parte approbatum atque re-
ceptum, ratum et firmum habentes, vobis et suc-
cessoribus vestris, decedente ipsius hospitalis
rectore, idoneam ibi personam eligendi et insti-
tuendi, sublato appellationis et contradictionis ob-
staculo, plenam concedimus potestatem, qui se-
cundum Deum fratribus præesse debeat, et re-
ceptioni et sustentationi peregrinorum et pauperum,
et commissæ sibi domus meliorationi intendere
noverit, et ipsam piis studiis et bonis actibus am-
pliare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
paginam indulgentiæ nostræ infringere, vel ei ausu
temerario contraire. Si quis autem hoc attentare
præsumperit, indignationem omnipotentis Dei,
et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se
noverit incursum.

Datum Laterani, xv Kalendas Julii, pontificatus
nostri anno tertio.

CXXIX

Boleslai episcopi Vacensis constitutionem, approbante Jobo archiepiscopo Strigoniensi factam, de synodo quotannis die Nativitatis B. Mariæ (8 Sept.) celebranda confirmat.

(Romæ, Jun. 20.)

[FÉJER, *Cod. diplom. Hung.*, II, 290.]

CXXX.

Ecclesiam Melphiensem, petente Guillelmo episcopo, tuendam suscipit et ejus bona juraque confirmat.

(Laterani, Jun. 29.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 925.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GUILLELMO Melphien. episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In apostolicæ sedis specula, disponente Domino, constitutus, fratres nostros episcopos tam vicinos, quam longe positos fraterna debemus charitate diligere, et eorum quieti et tranquillitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Eapropter, vener. in Christo frater, tuis justis postulationibus clementius annuentes Melphien. Ecclesiam, cui, auctore Domino, præesse dignosceris sub B. Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripto privilegio communimus, statuentes, ut quasunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Ad exemplar quoque prædecessorum nostrorum Paschalis, et Alexandri Romanorum pontificum apostolica auctoritate sancimus, ne in Lavellano oppido, quod Melphiæ proximum est, ullo deinceps tempore episcopalis cathedra statuatur, sicut est hactenus observatum, ipsum vero oppidum cum pertinentiis suis, et finibus, tibi tuisque cathedraticis successoribus perpetuo regendum, et episcopali jure tenendum, disponendumque firmamus. Præterea villam Salsulæ, Gaudianam et possessiones S. Joannis de Illiceto ita semper in propria Melphien. Ecclesiæ possessione permanere censemus, sicut a bon. mem. duce Rogerio suis temporibus traditæ, et chirographo suo confirmatæ sunt, hoc ipsum de Judæorum censu, balnearum redditu villanorum, vectigalibus, molendinis, vineis, agris, cæterisve rebus, quas intra, vel extra civitatem Melphien. idem dux Ecclesiæ vestræ contulit præsentis privilegii pagina constituimus. Porro in legitimum sempiternum sancimus, ut quicumque deinceps episcopi in Melphien. Ecclesiam, Deo auctore successerint, ab apostolicæ sedis pontifice consecrationis gratiam sortiantur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum

A liceat prædictam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia, et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione, et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostram constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita. nisi reatum suum digna satisfactione emendarit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Datum Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card., III Kalendas Julii, ind. XII, Incarn. Dom. anno 1193, pontificatus vero D. Coelestini papæ III anno III.

CXXXI.

Ecclesiæ Balneensis possessiones et privilegia confirmat.

(Laterani, Jul. 25.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, IV, App., p. 187.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis AUGUSTINO archipresbytero ecclesiæ Balneensis ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, religiosam vitam professis in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas, etc. *Confirmat Coelestinus Balneensi ecclesiæ ea quæ prædecessores sui Innocentius anno 1156, Adrianus IV 1156, et Alexander III circa annum 1181, eidem ecclesiæ concesserant, ut in bullis jam relatis (32).*

Ego Coelestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufinæ episcopus.

Ego Pandulfus, basilicæ XII Apostolorum presb. card.

Ego Petrus, tit. S. Cæcilie presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Clementis Tuscan. episcopus.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Guido, presb. card. S. Mariæ transTiberium tit. Calisti.

Ego Hugo, presb. card. S. Martini tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in monte Cælio presb. card.

Ego Cynthius, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presb. card. tit. Eudoxiæ.

Ego Joannes, presb. card. tit. S. Priscæ.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Lotherius, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Bobo, S. Theodori diac. card.

Ego Petrus, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Cencius, S. Lucie in Horthea diac. card.

Datum Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. cardinalis, viii Kalend. Augusti, indictione xi, Incarnationis Dominicæ anno 1193, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno tertio.

CXXXII.

Diæcesis Theanensis fines, episcoporum possessiones et privilegia, petente Theodino episcopo, confirmat.

(Laterani, Sept. 29.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, VI, 587.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri THEODINO Theanensi episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In eminenti apostolicæ sedis specula, disponente Domino, licet immeriti constituti, fratres nostros episcopos tam vicinos quam longe positos fraterna debemus charitatè diligere, et eorum quieti et tranquillitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Eapropter, venerabilis in Christo fr. Theodine episcopi, tuis Justis postulationibus annuentes ad instar prædecessorum nostrorum fel. record. Paschalis, Adriani, Alexandri, Lucii et Clementis Romanorum pontificum præsentis scripti auctoritate sancimus, ut universi parochiæ fines, sicut a Joannis recol. me. XVIII papæ privilegio, quod Sandrario episcopo indultum est, determinati esse noscuntur, ita omnino integri tam tibi quam tuis successoribus perpetuo conserventur, scilicet a primo latere, sicut ingreditur aqua de Sexto fluvium Vulturum, et sicut ipse fluvius descendit usque ad montem Anezzone, et quomodo ascendit terra ipsius montis, et exit in sinem de Melanico; a secundo latere, quomodo vadit terra de monte, qui dicitur Petra Molaria, et de monte Majone, et descendit in Decempondera, et vadit in staffilum, et descendit... de scabello, et in ipsa rigago mittit in Sagonem, sicut idem Sagon vadit in locum, qui dicitur Balurum, ubi se conjungere videtur Rivi, qui dicitur Porti; a tertio latere, quando ascenditur sursum per ipsum rivum usque in pontem de Censano, et revolvit per solium invadit in Pontem fractum, et ascendit in vallonem et progreditur in Cartelera, et exit in vadum, qui dicitur Area, et ascendit in Castellucum, et ex inde pergit in rigagineum, quæ ducit juxta ecclesiam S. Mariæ, quæ est in Baloneo ma-

jore, et ipsa rigago mittit in flumine de Gavigliano; a quarto latere est idem fluvius, et aqua, quæ dicitur Branta, et vadit in Silicum, deinde pergit in furcam S. Martini, et exinde vadit per ipsos montes, et descendit per vallem de Almagno in supradicta aqua de Sexto, intra quos fines Theanensis civitas, et castella continentur hæc, Petra Molaria, Rocca Romana, Riardus, castrum S. Felicia Sajanum, castrum quod nominatur Petra Marzana, Bairanum, Pensinæ, Præsentianum, Minianum, Caminum, Casale Caspuli, Rocca Banterani, Cucuruzium, Mertula, Gallucium, Rocca S. Crucis... terra Marzanellum, Cajanum, Colonia S. Joannis, inclusas seu alia nonnulla, monasteria quoque, seu ecclesiæ clericorum seu monachorum. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona ipsa Theanensis Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. Porro ejusdem episcopatus clericos cujuscunque ordinis sint, et laicorum potestate subtractos sub tuo jure præcipimus permanere adhuc, cum jampridem inter bon. mem. Petrum prædecessorem tuum, et clericos Minianenses super solutionem cathedratici quæstio mota fuisset, tandem fel. rec. Lucius papa prædecessor noster tunc tit. S. Praxedis presb. et Joannes SS. Sergii et Bacchi diaconi cardinales ex delegatione Romani pontificis recognoverunt de causa, et receptis idoneis testibus, quod prædecessores ejusdem episcopi a singulis presbyteris Minianensibus duodecim denarios per quadraginta annos nomine cathedratici percepisset, et plurium assertione comperto, quod hujusmodi consuetudo in Capuanæ et Beneventanæ, et aliis circumadjacentibus provinciis servaretur cathedraticum ipsum sibi, et successoribus suis a sacerdotibus præscripti castri secundum consuetudinem solvendum, quam utique sententiam, sicut ab eodem Lucio prædicto cardinale prolata, et sanctæ mem. Adriano, et dicto Lucio, atque Clemente prædecessoribus nostris Romanis pontificibus noscitur confirmata futura censemur manere temporibus illibata. Præterea libertates, et immunitates a dilecto filio nobili viro Gimundo de Rocca Romana Theanensis Ecclesiæ rationabiliter concessas, sicut in scripto authentico confecto plenius continetur, ratas et eas futuris temporibus illibatas, ad majorem vero firmitatem scriptum illud de verbo ad verbum huic præsentis paginæ jussimus inserendum, quod sic se habet:

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Amen. Incarn. ejus 1189, et 23 anno regni domini nostri secundi Guillelmi Dei gratia magnifici regis, mensæ Februarii, indiet. vii, honori S. matris Ecclesiæ, ejusque juri quisque Christianus tanto propensius debet insistere, quanto in ipsius utero renascendi

sumit initium, et per eam vitæ perpetuæ præstolatur eventum, id est quod nos Guimundus de Rocca Romana notum fieri volumus tam præsentibus quam absentibus, quod cum multiplices et variaz questiones et super distinctis capitulis inter dominam Petrum venerabilem in Christo Patrem nostram Theanensem episcopum pro parte Ecclesiæ sue et... verterentur, tandem per communium amicorum colloquia ad pacis unitatem, et concordiam studuimus pervenire: asserebat enim idem venerabilis episcopus presbyteros et clericos in terra nostra habitantes a nobis et balivis nostris frequenter gravari et opprimi in illicitis et injustis exactionibus, et in tolligiis animalium suorum: de tertia quoque parte decimæ de demanii nostri questionem movebat idem dominus episcopus, quod non permittebamus eum habere integre et quiete sicut Pater noster dominus Andreas bon. mem. olim Roccæ Romanæ dominus Ecclesiæ suæ concesserat. Querebatur insuper quod non permitteremus eum uti ecclesia S. Joannis in Clusas, secundum tenorem privilegii sui, quod remissum est Theanensi Ecclesiæ per prænominationem dominum Andream Patrem nostrum. Nos itaque ad bonam pacis et concordiaz plenitudinem reformari cupientes, habito amicorum et quorundam fidelium nostrorum consilio, simulque pro animarum avi et genitoris nostri salute, atque pro redemptione peccatorum nostrorum in presentia Nicolai Theanensis iudicis, et Petri notarii, aliorumque subscriptorum testium, ad hanc super prædictis capitulis concordiam et pactionem studuimus pervenire. Concedimus namque et perpetua stabilitate firmamus, ut presbyteri et clerici in terra nostra habitantes, qui patrimonium, vel tenimentum laicale a nobis non habent, a nobis, vel a balivis nostris nullam in personis, vel rebus suis molestiam patiantur, sed ab eis adjutorium exigatur; sed si forte nobis ex gratia aliquid largiri voluerint, libere et absque iniquitatione animi Deo et Ecclesiæ servire permittantur. Si vero aliqui sint, qui patrimonium aut tenimentum a nobis habeant, secundum quod exigimus a fratribus eorum, vel pro juribus patrimonii seu tenimenti ab eis adjutorium exigatur. Si quis vero clericorum vel sacerdotum criminaliter vel civiliter, seu de rebus ecclesiasticis amissarum, vel conventus ab episcopo, vel ab alio apud episcopum fuerint, episcopi et capituli Theanensis omnis examinatio, iudicium et castigatio. Si vero clericus aliquis, vel laicus aliquem sacerdotum, vel clericorum de terra nostra apud archiepiscopum, qui in terra nostra per episcopum erit constitutus vel amicabiliter apud syndicum congregationis nostræ terræ convenire voluerit, si ibi potuerit diffiniri, libere erit, si autem per eos terminari nequiverit, et per alterutram partem ad majorem ecclesiam fuerit appellatum, sive sententia fuerit retractanda ad cognitionem majoris ecclesiæ referatur, in his autem omnibus, neque nos, neque

balivi nostri in iudiciis, seu coercitionibus clericorum, aut sacerdotum nullatenus nos intermitteremus. Clericos vero et sacerdotes terræ nostræ cum processione solemnī in festo S. Joannis ante portam Latinam non solum accedere ad majorem ecclesiam permittemus; verum etiam venire nolentes districtione plenissima compellemus. Præterea laicos homines, et fideles Theanensis Ecclesiæ in casali Anguillari, et Scarpato seu in aliis adjacentibus locis habitantes, nullis oppressionibus, nullis gravaminibus, nullis exactionibus aliquo modo fatigabimus, aut fatigare faciemus secundum dominium eorum coercere, et iudicare, libera sit Theanensis Ecclesiæ ejus rectorum; et si intestati decesserint, possessiones et bona eorum libere et absque conditione ad Theanensem Ecclesiam devolvantur. Animalia quoque et bona eorum non capiemus, non capi faciemus, neque nos, neque balivi nostri de eis, vel de rebus eorum aliquatenus nos intermitteremus, hoc excepto, quod in Pascha et in Nativitate Domini in Vexeniis secundum quod facere antecessoribus nostris consueverunt, visitabunt, pro eo quod ipsi et ecclesiæ eorum securitatem habent in terra nostra, et commodum inde recipiunt in pascuis, lignis et aquis sicut alii homines de terra nostra; si vero in ultima voluntate affectu supremæ voluntatis de rebus mobilibus nos amplecti aliquis eorum voluerit, nobis aliquid relinquendo, liberum eis sit nobis sicut cuilibet alio extraneo relinquere secundum coactionem causam nostram, vel balivorum nostrorum; tertiam vero partem decimæ demanii nostri libere et absolute concedimus Theanensi Ecclesiæ habendam, secundum quod dominus Andreas pater noster eidem Ecclesiæ concessit. Postremo ecclesiæ S. Joannis ad clusas sedum tenorem privilegii a Patre nostro eidem Ecclesiæ collati libere et absolute dimittimus, salvo quod Bonus homo canonicus, qui ex concessione memorati episcopi eandem ecclesiam est adeptus in vita sua pacifice et quiete possideat, et anniversaria secundum tenorem privilegii nostri a canonicis prædictæ Ecclesiæ fiant. Prædicto autem Bono homine defuncto, episcopus in demanio ecclesiam ipsam habeat, eumque libere, et sine contradictione possideat. Hanc autem nostram concessionem et super prædictis capitulis, seu constitutionibus, ordinatione, et compositione in manibus tuis, domine venerabilis Pater, domine Theanensis episcopo, pro parte et vice Ecclesiæ tuæ in presentia memorati iudicis, et notarii, et subscriptorum testium per traditionem confirmamus, obligantes nos et nostras hæredes vobis qui supra venerabili episcopo pro parte, et vice jam dictæ Ecclesiæ contra hanc nostram concordiam, pactionem atque concessionem nullo tempore venire. Nam si nos, qui supra Guimundus, vel nostri hæredes, vel aliquis pro parte et vice nostra hoc scriptum de hoc quod continet per quaecumque incendium dirumpere, vel removere, seu reformare conenserimus, aut in quavis parte refutare tentaverimus,

centum bizantios aureos pœnæ nos et hæredes nostros vobis qui supra venerabili Theanensi episcopo, ejusque successoribus et parte jam dictæ Ecclesiæ componere obligavimus, et omnia supradicta complere: et hæc charta de hoc quod continet firmæ et stabilis permaneat semper, et de his omnibus complendis . . . nostro vobis qui supra venerabili Theanensi episcopo dedimus, et fidejussores inde posuimus per convenientiam, nos ipsos unde, si necesse fuerit, ad pignorandum obligavimus nos et nostros hæredes vobis, vestrisque successoribus, et partem dictæ Ecclesiæ de rebus nostris mobilibus, et immobilibus pignorari licita et illicita usque ad legem, et taliter nos qui supra Guimundus de Rocca Romana, qualiter nobis ætuum et congruum fuit qui supra venerabili Patri Petro Theanensi episcopo pro parte et vice memorata Ecclesiæ Theanensis notificemus, et te Petrum notarium, qui interfuisti scribere rogavimus. Scripsi ego Petrus notarius, et interfui in territorio Theanensi, ubi dicitur Verclanicum. »

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia illibata et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodo profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove monita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisve sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructus bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus, Ostien. et Velitrensis episcopus.

Ego Petrus Portuensis et S. Rufinæ episcopus.

Ego Pandulphus, basilicæ XII Apostolorum presb. cardinalis.

Ego Joannes, tit. S. Clementis card. Tusulanus episcopus.

Ego Jo. Felix, presb. card. tit. S. Susanæ.

Ego Romanus, tit. S. Anastasiæ presb. card.

Ego Guido, presb. card. tit. S. Mariæ trans Tiberim.

Ego Hugo presb. card. tit. SS. Silvestri et Martini tit. Equitii.

Ego Gregorius, tit. S. Mariæ in Porticu diaconus.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. cardinalis.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

Datam Laterani, per manum Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diac. card., III Kal. Octobris, ind. XII, Incarn. Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno tertio.

CXXXIII.

Abbati et conventui Vallumbrosano significat, Joannem Galbertum, congregationis Vallumbrosanæ institutorem, petente abbate et conventu Passinianensi in sanctorum numero relatum esse.

(Laterani, Oct. 6.)

[Acta Sanctorum, Jul. t. III, 338.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Vallis-Umbrosæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Gloriosus Deus in sanctis suis, et in majestate mirabilis ministros suos qui sibi veraciter et sincere ministrant, non solum immarcescibili bravio et æterno remanerat, verum etiam in præsentī vita per exhibitionem plurium miraculorum commendabiles reddit, et, secundum propheticum verbum, eos facit in æterna esse memoria, et ab omnibus celebriter venerari. Nec enim quisquam catholicus ambigit, cum et hoc Scriptura sacra testetur, quod in sanctis laudatur Dominus, et qui honorat eos ipsum Dominum prorsus honorat, ipso attestante qui dicit: « Qui vos honorat me honorat, et qui vos recipit me recipit (Matth. x, 40). » Et item: « Quod uni ex meis minimis fecistis, mihi fecistis (Matth. xxv, 40). » Et quidem rationi consentaneum esse probatur, ut quandoquidem omnipotens Pater Filii sui cohæredes eo quo ipsum honore voluit insigniri, ipso orante et dicente: « Volo, Pater, ut ubi ego sum, illie sit et minister meus (Joan. xii, 26). » Et rursum: « Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus, qui in cælis est (Joan. xii, 26); » homines qui ex terrena materia sunt, ipsius memoriam celebrent et venerentur in terris, cujus nomen creditur scriptum esse in cælis.

Ilac nimirum consideratione inducti, cum preces dilectorum filiorum nostrorum Georgii abbatis et conventus Passinianensis monasterii, vestrumque testimonium recepissemus et litteras, ut inclytæ recordationis Joannem, quondam abbatem, Vallis-Umbrosanæ congregationis institutorem, qui Creatoris sui servus prudens extitit et fidelis, et familiaræ sibi commissæ in tempore tritice mensuram impendit; et quem, quia fuit super pauca fidelis, post obitum suum super multa Dominus ipse constituit, et multis miraculorum privilegiis insignivit, istis etiam temporibus, ut dicitur, incessanter illustrat, sanctorum catalogo annumerare et consociare vellemus. Visum itaque est nobis, et communi consilio fratrum insedit, et vicinorum episcoporum et aliorum prælatorum Ecclesiæ, deberemus de conversatione ejusdem boni viri et miraculis testimonio præstolari.]

Demum v. ro cum episcoporum, abbatum, priorum, archidiaconorum, plebanorum præpositorum, ecclesiasticorum et monasticorum conventuum atque aliorum super ejusdem ministri Jesu Christi vita et conversatione atque miraculis recepissimus testimonia et preces super canonizando eodem, fratrum nostrorum convenientia requisita et habita, referentes gratias Creatori, qui Ecclesiam suam semper nova prole multiplicat, et tam rosarum quam liliorum flore decorat, prænominatum beatum Joannem canonizavimus, et numero confessorum Christi decrevimus adjungendum. Confessorum omnium Regem prece humili deposcentes ut ejusdem confessoris, qui sibi propter lucidas et conspicuas placuit actiones, precibus et meritis recolendis, ab instantibus periculis eruamur, et in nostris necessitatibus ipsius patrimonium sentiamus.

Vestræ itaque devotioni per apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quatenus de tanti patroni suffragio, quem genuit et nutrit ipsa Italia, spiritaliter gratulemini, et ejus memoriam certo die inter alios confessores veneratione celebri recolatis, ipsius festivitatem colere studeatis, in eo divinam omnipotentiam exaltantes. Si enim, attestante voce Dominica, Deum diligere comprobatur qui mandata ejus observat, a fructibus prænominati sancti viri cognoscitur, quod apud Deum possit et debeat efficaciter exaudiri; qui evangelicæ prædicationis non surdus auditor, mundi gaudia, tanquam stercora reputans, dereliquit, et sequens Christi vestigia non solum in vestro monasterio monasticam religionem instituit, verum etiam septem monasteria fabricavit, et ad ultimum Passinianense monasterium reparans, in eo præsentem vitam laudabili decessu sultit. Illud tamen inter ejus miracula primum et præcipuum invenitur, quod pro quodam opere misericordiæ cuidam in se delinquenti, ante ipsum in modum crucis prostrato, provide et clementer exhibito, imago Crucifixi ei adhuc in sæculari militia existenti, caput dicitur inclinasse.

Datum Laterani, ii Nonas Octobris, pontificatus nostri anno tertio.

CXXXIV.

Ecclesiæ S. Joannis Calciniensis protectionem suscipit et possessiones juraque confirmat.

(Laterani, Nov. 13.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, III, 1179.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUIDONI, ecclesiæ Sancti Joannis de Calcina plebano, ejusque successoribus canonice instituendis in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri consensum. Eapropter, dilecte in Domino filii Guido plebane, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et ad exemplar felicis memoriæ Adriani et Alexandri Romanorum pontificum præ-

decessorum nostrorum præfatam ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Ecclesias Sanctæ Mariæ, et Sancti Michaelis de Monteclo, ecclesiam Sancti Leonardi de Cerbaria et ecclesiam Sancti Prosperi in Blentina, ecclesiam Sancti Petri de Curte et Sancti Justi, ecclesiam Sancti Andreae de Sala, et parochiam de Bassiliana; ecclesiam Sancti Fridiani de loco qui Tredecim dicitur: in villa quæ vocatur Rapida, ecclesiam Sancti Laurentii, et Sancti Christofori, ecclesiam Sancti Martini de Ponte-Era, ecclesiam Sancti Michaelis de Travalda, et Sancti Thomæ: in villa quæ Calcina dicitur, ecclesiam Sancti Quirici, Sancti Georgii, Sancti Fridiani, Sancti Andreae, Sancti Laurentii, Sancti Stephani, et ecclesiam Sancti Michaelis. Præterea sententiam, quam bonæ memoriæ Villanus quondam Pisanus archiepiscopus inter te et vicedominum Pisanæ Ecclesiæ ac plebanum de Vico canonice tulit, sicut in ejus authentico continetur, auctoritate apostolica confirmamus. Ad majorem autem hujus rei firmitatem, eandem sententiam huic nostræ paginæ de verbo ad verbum duximus inserendam.

Cum vigilanti animo diligentique studio omnibus, et his maxime quibus episcopalis est cura injuncta, conveniat ea, quæ sunt discordiæ, quieta et pacifica reddere, et amicabilem finem inter litigantes imponere, præcipue inter ecclesiasticos viros et servos Dei, quos litigare non oportet, quibus quidem nulla fere ratione conceditur, ut in foro sæcularis magistratus disceptare præsumant, ego Villanus, Dei gratia Pisanæ Ecclesiæ archiepiscopus, cum diligenter audissem questionem liti et controversiæ quæ vertebatur inter Homicium venerabilem vicedominum Pisanæ Ecclesiæ, plebanum de Vico, et plebanum de Calcina, nomine Gerardum, de quadam capella et ejus parochia in honore sancti Fridiani constructa in loco qui dicitur Tredecim, quas præfatus vicedominus plebanus de Vico sui juris esse contendebat, et jam dictæ plebis plebanus de Calcina ex adverso sui juris nihilominus asserebat, causa hinc inde in præsentia nostra diu multumque protracta, et tandem in laudatione vestra consensu utrarumque partium posita, consilio disertissimorum assessorum nostrorum magistri Benencase, et Manfredi judicis, atque Carpini, taliter nostro arbitrio seu laudatione diffinivimus, videlicet, ut baptismalis ecclesia de Vico pacifice et quiete habeat parochiali jure tres domos præcipuas, quæ de Tredecim illuc habitare venerunt, et hoc nullo modo minuent territorium prædictæ ecclesiæ. His ita præcipuis, perpetuo jure habitis, con-

cedimus insuper eidem plebi de Vico integram medietatem totius territorii supradictæ capellæ : ecclesiam vero liberam omnino et absolutam perpetuo jure concedimus et confirmamus plebi de Calcinaria, et aliam medietatem totius territorii ejusdem ecclesiæ Sancti Fridiani cum medietate massariatarum præter tres supradictas. Ad sedandam igitur discordiam utriusque partis, et ut pax inter eas amodo sit atque concordia, consilium habuimus, ut taliter causam parochiarum, velut dictum est, distinguamus, et hanc diffinitionem statuimus servari illibatam, et ut nulla persona sæcularis vel ecclesiastica licentiam habeat contra eam veniendi. Si qua vero partium, sciens hanc nostri arbitrii, seu laudationis paginam, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfecerit, a corpore et sanguine Domini aliena fiat. Servanti eam sit salus, pax et benedictio Christi. Ut autem firmum hoc nostrum arbitrium seu laudatio in perpetuum permaneat, nostri sigilli adnotatione impressimus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen canonica justitia illarum ecclesiarum, a quibus assumpti fuerint.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis præfutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Pisani archiepiscopi justitia et debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum sum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænестinus episcopus.

Ego Pandulfus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Petrus, titulo Sanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis.

A Ego Joannes, titulo Sancti Clementis Tuscanus episcopus.

Ego Joannes Felix, titulo Sanctæ Susannæ presbyter cardinalis.

Ego Romanus, titulo Sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Guido, presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ trans-Tiberim, titulo Calixti.

Ego Joannes titulo Sancti Stephani in Cælio monte presbyter cardinalis.

Ego Centius, titulo Sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis.

Ego Soffredus, titulo Sanctæ Prædixis presbyter cardinalis.

B Ego Bernardus, Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis titulo Sanctæ Eudoxiæ.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Lotarius, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Ego Bobo, Sancti Theodori diaconus cardinalis.

C Ego Petrus, Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Ego Cencius, Sanctæ Luciæ in Orchea diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum Ægidii, Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, Idus Novembris, indictione duodecima, Incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domni Cælestini papæ tertii anno tertio.

CXXXV.

Guillelmo archiepiscopo Ravennati concedit, ut bona quædam Argentinis jure emphyteutico tradat.

(Laterani, Dec. 3.)

[RUBI, *Hist. Rav.*, p. 361.]

CXXXVI.

D Præposito de monte S. Walburgis, G. cantori S. Gregorii et scholastico S. Mariæ ad Gradus Colonienensis mandat ut monasterio Duitiensi ab habitatoribus Winsæ villæ decimam quamdam præstari jubeant.

(Laterani, Dec. 25.)

[LEDEBUR, *Allg. Archiv.*, XV, 285.]

CXXXVII.

[Guillelmo], Ravennati archiepiscopo.

(Laterani.)

[MANSI, *Concil.*, XXII, 634.]

(33) Ut super aliqua, etc., et infra quæsi visti etiam, quomodo intelligatur quod in forma tradenda pallii retinetur, videlicet tradimus tibi pallium, ut

(33) Ex his litteris desumptum est cap. *Ut su, er aliqua*, 8, De reb. Eccl. non alien.

utaris eo in Ecclesia tua, et intra qualibet ec- A
clesia tuæ provincie. Si vero te vestibus sacris ec-
clesiam processionaliter, vel alio modo exire con-
tigerit, tunc pallio minime uti debes.

Datum Laterani, anno III.

CXXXVIII.

[Sicardo], Cremonensi episcopo.

(Laterani.)

[Ibid.]

Licet appellationis remedium, et infra : Nos igitur
tantæ clericorum incommoditati pastoralis volentes
solicitudine præcavere, et laicis ipsis auferre ma-
teriam clericos suggillandi, vel eos sub eodem judi-
cio coercendi, tibi taliter duximus super hoc respon-
dendum, ut si cuilibet clerici tibi subiecti questio
ad tuam fuerit fraternitatem delata, et quod in que-
stione vertitur quadraginta solidorum valentiam
non attingat, clerico qui ex hoc et sedem apostoli-
cam duxerit appellare necessitatem tibi non imposi-
mus differendi quominus, si malueris, causam
sine appellationis obstaculo valeas terminare, nisi
manifesta contra te suspicionis et rationabilis causa
fuerit ostensa.

Datum Laterani, anno III.

CXXXIX.

.Biterensi episcopo, de decimis.

(Laterani.)

[Ibid., col. 635.]

(34) Ex parte dilectorum nostrorum filiorum can-
onicorum Ecclesie tuæ nobis est querela proposita,
quod quidam agricultores, cum simul, vel in diver-
sis temporibus anni in eodem agro vel horto diversa
semina sumpserint, non tamen de illorum seminum
fructibus decimas eis exsolvunt; quidam etiam dec-
imas de agrorum proventus non curant exsolvere
nisi quibusdam prius deductis expensis, quas faciunt
pro illis ad aream ad horrea deportandis. Quia igitur
per hoc canonicis, ipsi et Ecclesie Dei non
modica injuria irrogatur, cum levis absque imp-
pensis decimas sit injunctum persolvi; fraternitati
tuæ per apostolicum scriptum mandamus qualiter
inquisita diligentius veritate, si rem noveris taliter
se habere, agricultores illos, ut de omnibus fructi-
bus prædiorum, nullis subtractis expensis, sed inte-
gras potius decimas, et absque diminutione persol-
vant, per censuram ecclesiasticam, omni contra di-
ctionem et appellationem remota, compellas, et auctori-
tate nostra districtè inhibeas, ne talia de cætero
aliqua cupiditate, seu præsumptione attentent.

Datum Laterani, anno III.

CXL.

Abbati Viziliacensi de divortis.

(Laterani.)

[Ibid.]

Plerumque accidit, ut proponis, in parochia tua
mulieres a viris suis fornicationis causa recedunt,
et sic usque ad mortem ipsorum permanere no-
scentur. Ipsi vero defunctis, cum a consanguineis

(34) Cap. Ex parte, 21, De decimis.

ad quos hæreditates eorum deveniunt, dotem suam
cum dotalitio suo repetunt, eis audientiam denegant,
et nolunt restituere, ob eam causam quia eo ipso
se indignas fecisse putantur, quod a viris suis causa
fornicationis duxerint recedendum. (Præterea in
tuo petitorio adiecisti, quod cum causæ tibi a sede
apostolica delegantur, in litteris citatoris rescriptum
apostolicum inseris, ut eo viso deliberare valeat,
qui ab altero convertitur coram non ad primam, et
secundam canonicam citationem, sed ad tertiam
peremptoriam tantummodo veniat, actore ad omnes
citationes veniente, et ipse actor intentionem suam
in jure proponat, reus vexationi ejus intendens, tunc
primo deliberatorias inquirat inducias, cum actor
eidem authenticum offerat, ut conferat cum rescri-
pto, quod in prima citatione recepit. Asserens etiam
quod tam longo citationum spatio, si voluit, plenæ
deliberationis tempus potuit habere. Quia igitur
quid agendum in utroque apostolico responso desi-
deras edoceri in primo taliter respondemus) quod,
si mulier tuæ fornicationis causa per iudicium Ec-
clesiæ, aut propria levitate a viro recedit, nec postea
reconciliatur eidem, eo defuncto, dotem vel dota-
litium suum repetere jure non potest. In secundo
vero casu dicimus quod prædicto modo reo ad judi-
cium convocato, si ex rescripto sibi transmissio
plene potuit instrui super eodem quo conveniebatur,
induciæ deliberatoriæ non sunt ulterius indulgendæ,
sed procedendum est potius ad causæ examina-
tionem, et finem ei debitum imponendum.

Datum Laterani, anno III.

CXLI.

Ad quemdam de excommunicatione.

[Ibid., col. 636.]

A nobis fuit ex parte tua questum, si quis ita
pronuntiaverit, quisquis furtim fecerit excommuni-
catus sit, hæc generalis sententia ad ipsius excom-
municatoris subditos restringatur, an generaliter
extendatur ad omnes, qui non sunt de jurisdictione
ipsius. Ad quod utique dicimus, quod hæc sententia
non nisi subditi obligantur, nisi forte plus ei con-
tulerit major, et largior auctoritas delegantis. (Præ-
terea requisiti fuimus, si quis iudex ita protulerit,
nisi Sempronio intra decem dies satisfeceris, te ex-
communicatum aut suspensum, aut interdictum
esse cognoscas, et ille in quem sententia talis fertur
medio tempore appellans, ad dictam statutam mi-
nime satisfacit utrum tali sententia ille ligetur, an
interpositione appellationis tutus existat. Videtur
autem nobis quod hujusmodi sententiæ obstaculum
appellationis debeat impedire.

Datum Laterani, anno III.

CXLII.

Anconitano episcopo. — De sententia excommuni-
cationis.

[Ibid., col. 637.]

Significavit nobis, etc., et infra : Verum clericos
illos, qui scienter, et sponte participaverunt excom-
municatis a nobis, et ipsos in officiis receperunt.

eadem cum ipsis sententia non dubitamus involvi, A quos etiam pro beneficio suæ absolutionis habendo, ad nos volumus cum litterarum tuarum insinuatione transmitti.

CXLIII.

Priori et capitulo Dekum.

[*Ibid.*, col. 637.]

Bonæ memoriæ, etc., et *infra*: Ab hac itaque primâ confirmatione quasi suborta exhibitâ est in auditorio nostro secunda, quæ ita se habet: Similiter eisdem videlicet posterioribus litteris hæc clausula poneretur; non obstantibus aliquibus litteris confirmationis latæ sententiæ auditor causa, et sine debita terminetur. Utrum sic primæ revocari deberent. Ad hæc dicimus quod per ultimas primæ forent penitus irritandæ. Verum si diceretur, sicut frequentius in B rescriptis apostolicis consuevit apponi: nullis litteris veritati et iustitiæ præjudicantibus, vel sub alia forma verborum, dammodo non diceretur de litteris confirmationis, expresse dicimus quod tandiu suum vigorem haberet, donec de iuribus, vel falsa sententia cognitio plenior habeatur.

CXLIV-XLV.

Monasterio S. Augustini Cantuariensi concedit, ne quisquam abbatem vel monachos ejusdem monasterii aliqua sententia gravare præsumat, nisi fuerit a Romani pontificis latere destinatus. (Fragmentum.

[TWYSDEN, *H. A. Scr.*, II, 1840.]

CÆLESTINUS episcopus, etc.

Quanto monasterium vestrum, et *infra*: Paci et tranquillitati vestræ paterna sollicitudine providere C volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ne Cantuariensis archiepiscopus vel archidiaconus, seu officialis ejus, vel aliquis legatus obtentu legationis monasterium ingredi, vel abbatem vel monachos ejus, aliqua gravare sententia, vel sumptibus molestare, ecclesias, clericos aut homines vestros interdiceret vel excommunicare attentet, nisi fuerit a Romani pontificis latere destinatus, vel mandatum ab eo susceperit speciale ad vos nominatim directum.

CXLVI.

Huberto, archiepiscopo Cantuariensi, apostolicæ sedis legato interdicat, ne ab abbate monachisque Sancti Augustini obedientiam exigat.

[*Ibid.*, 1841.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, HUBERTO Cantuariensi archiepiscopo, etc.

Si diligenter velis attendere quantum gratiæ et honoris sacrosancta Romana Ecclesia mater tua tibi contulerit his diebus, credimus firmiter et speramus quod ad ea dirigeres actus tuos, quæ illi merito debeant complacere. Non enim fraternitatis tuæ prudentiam credimus ignorare, quod prædecessoribus tuis nunquam fuit gratia illa exhibitâ quam nos tibi nostris temporibus caravimus exhibere, et ideo summa est tibi sollicitudine præcavendum, ut non ea efficias per quæ nos in aliquo offendere videaris. Ad nostram siquidem audientiam noveris pervenisse, quod postquam exercere curasti officium,

legationis tibi injunctæ, a dilectis filiis abbate et conventu Sancti Augustini Cant., qui ad nos nullo mediante pertinent, cum instantia postulasti ut tibi obedientiam exhiberent; quod utique, si verum est, tanto nos gravat amplius et molestat, quanto magis id videtur contra nos et Romanam Ecclesiam attentatum. Nam legati quos a nostro latere ad diversas provincias aliquando destinavimus nunquam id ab aliquibus ecclesiis audivimus exegisse.

Nolentes igitur prædictæ ecclesiæ gravamen clausis oculis pertransire, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus totaliter ab hujusmodi desistas proposito, et ab aliarum ecclesiarum eidem ecclesiæ pertinentibus gravaminibus conquiescas, quod de te nullam querimoniam audiamus, quia quantumcumque personam tuam sineora in Domino charitate diligamus, id non possemus in patientia sustinere.

CXLVII.

Rogero} abbati S. Augustini Cantuariensi de superiore epistola significat. Interdicat ei ne Huberto archiepiscopo obedientiam exhibeat.

[*Ibid.*]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio R. abbati S. Augustini, etc.

Cum ecclesia tuæ curæ commissa, et *infra*: Super eo autem quod a te et fratribus tuis Hubertus frater noster, Cantuariensis archiepiscopus, apostolicæ sedis legatus, prout accepimus, exigebat, eidem scripta apostolica destinavimus, ut a vestris gravaminibus conquiescat. Volumus autem et auctoritate apostolica firmiter inhibemus, ut si aliquando a vobis duxerit exigendam, ei nullam præsumatis obedientiam exhibere.

ANNO 1195.

CXLVIII.

Ad Canutum Danorum regem. (Fragmentum.)

[PERTZ, *Archiv.*, VII, 384.]

... Ex parte siquidem ven. fratris nostri Waldemari, Slesvicensis episcopi, nostris est auribus intimatum quod cum W. dux, frater tuus, ipsi et Ecclesiæ suæ castra, possessiones ac bona plurima per violentiam abstulisset...

CXLIX.

Bulla in gratiam S. Jacobi Pruviniensis.

(Laterani.)

[*Gall. Christ.*, XII, Instr., 61.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Aurelianiensi episcopo et dilectis filiis abbati S. Evurtii et decano Parisiensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Gravem dilectorum filiorum nostrorum, abbas et fratrum S. Jacobi Pruviniensis, querelam accepimus quod cum ecclesia Sancti Quiriaci Pruviniensis canonice ipsis concessa fuisset, ut ordo secundum B. Augustini Regulam perpetuis libere temporibus servaretur. Et felicitis recordationis Innocentius papa prædecessor noster sub protectione sua personas

et bona ipsorum recipiens ordinis observantiam in eadem ecclesia privilegii sui munimine perpetuo roborasset... Procedente tamen tempore laicali, expulsi violentia locum ipsum deserere et in quoddam xenodochium se recipere sunt coacti. Et cum in sacris sit canonibus sub excommunicatione inhibita, ne loca quæ religiosis semel observantiis deputata noscuntur, ad sæcularium clericorum cultum et dissolutiores consuetudines reducantur; unde canonici regulariter viventes ejecti sunt, ibidem sæcularium clericorum conventus per laicalem est potentiam introductus. Cumque memorati regulares coram piæ recordationis Alexandro papa prædecessore nostro suam quondam querelam proposuissent et ab ipso restitutionis litteras impetrassent, tam litteræ restitutionis, quam univæsa quæ habebant munimenta chartarum et privilegiorum quibus aliquo tempore potuissent inñiti, illis ablata fuerunt, et ut nunquam recuperari valerent igne consumpta, cumque tanta eis injuria irrogata fuisset persequentium minus valde conterriti intra se gementes et dolentes nullam fuerunt ausi super tantis violentiis et injuriis hæcenus proponere quæstionem. Vestræ itaque discretioni et constantiæ de qua plurimum confidimus, hoc totum negotium committentes per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus accedentes ad locum vel personas ad hoc necessarias ad vestram præsentiam sine dilationis dispendio evocantes, inquiratis diligentius de totius processu negotii, veritatem et Deum solum habentes præ oculis; omni quoque gratia personarum postposita, quod canonicum fuerit super his auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo statuere non tardetis, hujus ita controversiæ litigium terminantes, quod ad nos deinceps non debeat super hoc querimonia reportari. Si qui vero se temere duxerint opponendos, quo minus secundum Deum et mandatum apostolicum in hoc negotio procedatis, ipsos auctoritate nostra siue appellationis obstaculo per severitatem ecclesiasticam a tantæ præsumptionis audacia compescatis; quod si omnes his exsequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exsequantur.

Datum Laterani..., pontificatus nostri anno tertio.

—
ANNO 1194.

—
CL.

Adalberto archiepiscopo Salzburgensi, munus apostolicæ legationis tribuit.

(Laterani, Jan. 21.)

[HANSIZIUS, *Germania sacra*, t. II, p. 306.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ADALBERTO Salzburgensi archiepiscopo, apostolicæ sedis legato, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam ex injuncto nobis servitutis officio tenemur ad universos tam vicinos, quam longe positos

aciem nostræ considerationis extendere, et in his, quæ Dei sunt, quantum nobis divina gratia ministrare voluerit providere, cum universi, prout expeliret, nostram nequeant adire præsentiam, necesse habemus quibusdam de fratribus et coepiscopis nostris, de quorum fide et industria plenarie confidamus, onus tantæ sollicitudinis impertiri. Inde siquidem est, venerabilis in Christo frater, quod taxatis viarum periculis, et tam multiplicibus impedimentis, quæ provenire possunt, præsertim in hujus malitia temporis, illis qui de tam remotis partibus necesse habent ad sedem apostolicam laborare tibi per universam provinciam tuam de fratrum nostrorum consilio, legationis officium de prudentia tua, fideique sinceritate quam erga nos, et Ecclesiam Romanam geris, plurimum confidentes impendimus, præsentium auctoritate mandantes, ut vice nostra, quæ corrigenda videris, auctoritate apostolica corrigas, et emendes et quæ bene disposita sunt foveas et conserves, quæ vero prava, vel a rectitudinis tramite deviare cognoveris, ad statum satagas reducere meliorem; sententias etiam quas in contumaces rationabiliter tuleris, aut rebelles, usque ad emendationem debitam firmitatem volumus omnimodam obtinere.

Datum Laterani, Januarii 21, pontificatus nostri, anno III.

CLI.

Monasterio Steingadensi asserit bona a Welfone duce collata.

(Laterani, Jan. 28.)

[*Mon. Boic.*, VI, 503.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis præposito et fratribus monasterii de Steingademe, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos aciem præbere consensum, et vota quæ a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus annuentes, monasterium et personas vestras, cum omnibus quæ impræsentiarum rationaliter possidetis aut in futurum justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, specialiter autem ea quæ bonæ memoriæ Welfo, quondam dux, qui monasterium ipsum construxisse dignoscitur, et dolasse pluribus donis, ei pia devotione concessit et tradidit, vobis et per vos ipsi monasterio auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, v Kal. Februarii, pontificatus nostri anno tertio.

CLII.

Monasterium S. Laurentii Aversanum tuendum suscipit ejusque bona ac privilegia confirmat.

(Laterani, Mart. 8.)

[MARGARINI, *Bullar. Casin.*, II, 220.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis MATTHÆO abbati monasterii Sancti Laurentii de Aversa ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Effectum justa postulantis indulgere et vigor æquitatis et ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntates et pietas adjuvat et veritas non relinquit. Quapropter, dilecti in Domini filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium quod existit juris beati Petri specialiter, in quo Domino estis obsequio mancipati ad exemplar prædecessorum nostrorum felicitis memorie Urbani, Alexandri et Lucii Romanorum pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuente ut ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Universas quoque ecclesias, villas et opida, quæ monasterium ipsum rationabiliter possidet, vobis et eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus. Missas autem absque abbatis vel fratrum voluntate omni modis prohibemus; ne in servorum Dei recessibus, sæcularibus occasio præbeatur ulla conventibus. Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Nec liceat alicui episcopo ipsum monasterium vel cellas ejus interdiceret, aut excommunicare. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, seu clericorum monasterio pertinentium qui ad sacros sunt ordines promovendi, a quocunque malueritis catholico episcopo suscipietis, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Capellanos vel clericos qui ipsi monasterio vel ejus cellis deserviunt excommunicari vel ab officio suspendi, sive ad synodum vocari ab aliquo episcopo prohibemus. Ad hæc etiam pro speciali ipsius monasterii libertate, qua Romanæ Ecclesie, nullo mediante, adhærere dignoscitur, ad honorem ac reverentiam gloriosissimi martyris Laurentii, cujus ibidem reliquie sunt recondite, usum mitræ ubilibet in celebrationibus divinorum et quotidianum usum annuli, tibi tuisque

A successoribus indulgemus. Clericos etiam sive laicos liberos et absolutos, qui conversionis causa ad monasterium vestrum sive in vita sive in morte venire voluerit, liceat vobis vestrisque successoribus absque alienius contradictione recipere. Sepulchram quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extreme voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeynte vero te, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu aut fratrum major pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum; electus autem ad Romanum pontificem benedicendus accedat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reanque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loci jura sua servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus Ostiensis et Velitrensis episcopus.

Ego Petrus Pozzillus, tit. S. Rufinæ episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Pandulphus, præb. card. tit. Basilicæ XII Apostolorum.

Ego Petrus, tit. S. Cæciliæ presb. cardinalis.

Ego Jordanus, tit. S. Pudencianæ tit. Pastoris presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis Viterbiensis et Tuscanensis episcopus.

Ego Romanus, tit. Sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Hugo, presbyter cardinalis tit. S. Martini tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani presbyter cardinalis.

Ego Horatius, tit. S. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis.

Ego Soffredus, tit. S. Praxedis presbyter cardinalis.

Ego Joannes, tit. S. Priscæ presbyter cardinalis.

Ego Gratianus, tit. Sanctorum Cosmæ et Damiani A
card.

Ego Gregorius, tit. S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Lotharius, tit. S. Georgii ad Voluum aureum
diaconus cardinalis.

Ego Lotharius, diac. card. tit. Sanctorum Sergii
et Bacchi.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diacon. c. rd.

Ego Robertus, S. Theodori diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manus Moysi sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ subdiaconi, viii idus Martii, indiet.
xii, Incarnationis Dominicæ anno 1193, pontificatus
vero domni Cœlestini papæ III, anno iii.

Signum Cœlestini papæ III.

PERFICE GRESSUS MEOS IN SEMITIS TUIS.

CLIII.

Ad capitulum Mutinense.

(Romæ, ap. S. Petrum, April. 27.)

[TIRABOSCHI, *Mem. storiche Moden.*, IV, p. 43.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis præposito et capitulo Mutinensi, salutem
et apostolicam benedictionem.

Fervens et sincera devotio quam circa nos et Ro-
manam Ecclesiam geritis monet nos propensius, et
hortatur, ut in his quæ juste requiritis facile no-
strum vobis debeamus præstare favorem, præsertim
cum a nobis ea requirere vos contingat quæ ad pa-
cem vestræ ecclesiæ pertineant et profectum. Inno-
tuit siquidem nobis ex rescripto felicitis memoriæ
Alexandri papæ prædecessoris nostri, quod vos olim
consideratis facultatibus Mutinensis Ecclesiæ dili-
genter deliberato consilio statuistis, ut eadem eccle-
sia plures quatuordecim canonicis vel pauciores ha-
bere non debeat, nisi facultates ipsius ecclesiæ,
Domino largiente, exrescerent, quod plures posset
decenter habere. Nos autem vestris postulationibus
annuentes, prescriptam constitutionem ratam habe-
mus et firmam eam quæ ad instar ejusdem præde-
cessoris nostri auctoritate apostolica confirmantes
præsentis scripti patrocinio communiimus, statu-
tes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam
nostræ confirmationis infringere vel ei ausu teme-
rario contraire. Si quis autem hoc attentare præ-
sumpserit, indignationem omnipotentis Dei et bea-
torum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit
incursurum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, v Kal. Mai, ponti-
ficatus nostri anno quarto.

CLIV.

*Prioratum Bromholmense ex ditione monacherum
Arensiensium examit.*

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 7.)

[*Mon. Angl.*, I, 635.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dile-
cto filio nobili viro WILLIELMO de Glanvill advocato
prioratus de Bromholm, salutem et apostolicam be-
nedictionem.

Cum teneamur de singulis profectibus cogi-
tare, commodis tamen eorum præcipue qui se reli-
gioni manciparunt nos oportet intendere, et ipsorum
onera, quantum cum Deo possumus, supportare.
Audevimus siquidem quod, cum antecessores tui
domum quamdam in fundo suo apud Bromholm in-
tuitu divinæ pietatis fundassent, et eam possessio-
nibus quibus fratres ibidem Domino sub habitu re-
ligionis servire possent sustentari, ditassent, me-
nachi de Acra quia rogati duos de commonachis
suis ad ipsam domum destinaverunt, ut fratres ejus-
dem ordinis sui observantiam plenius edocerent,
ipsam domum monachis suis cæcis, claudis, debili-
bus et viribus corporis destitutis querere et fratres
observantiam ordinis et ipsi domui accommodos ab
B ea extrahere et elongare non verentur.

Nos vero indemnitate supradicti prioratus paterna
volentes sollicitudine providere, et quæ circa eam
perperam attentantur, falce correctionis apostolicæ
resecare, auctoritate tibi præsentium et per te præ-
libatæ domui duximus indulgendum, ut supradicta
domus de Bromholm ab indebita memoratorum
monachorum de Acra jurisdictione et molestatione,
sine appellationis et contradictionis obstaculo perpe-
tuo maneat absoluta. Adjicimus etiam, ut obeunte
eo qui nunc temporis præfatæ domui prior præest,
nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia
præponatur, nisi quem tua discretio et fratres com-
muni consilio, vel pars consilii sanioris, secundum
timorem Dei et beati Benedicti Regulam priorem
C providerint eligendum.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam
nostræ indulgentiæ infringere, vel ei ausu temerario
contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit,
indignationem omnipotentis Dei et beatorum Pe-
tri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Nonas Maii,
pontificatus nostri anno quarto.

CLV.

*Bulla pro reformatione monasterii S. Casarii
Arelateusis.*

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 10.)

[*Gall. Christ. nov.*, I, Instr. p. 400.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, ve-
nerabili fratri ... Arelatensi archiepiscopo, salu-
tem, etc.

Nostris est auribus renuntiatum quod cum a B.
Casario quondam Arelatensi antistite, monasterium
quoddam, scilicet monialium, infra muros civitatis
tuz, in allodio quodam institutum sit et fundatum,
ita quod successoribus ejus reverentiam et obedi-
entiam impendere teneantur, de bonis ecclesie
tuz, sicut in antiquis et aliis privilegiis continetur,
monasterio earum ditato, tempore iniquitatem ex
adipo protrahentes, prædictæ Ecclesiæ matris digni-
tatem antiquam, et reverentiam depravare, et
ab ipsius obedientia declinare præsumunt, ut di-
scurrendi per civitatem et burgum, et alia plurima
honestati suæ contraria præsumendi facultas illis

libera concedatur. Eligunt enim secundum con-
scientiam suam, ut audivimus, abbatissas, et alias
personas in ecclesia sua, creant sorores, quotquot
volunt recipiunt, infirmos per villam publice visi-
tare, et molieres per se ipsas velare præsumunt;
quæ omnia et religionis earum faciem decolorant
et Ecclesiæ tuæ dignitatem videntur plurimum de-
rogare. Ne igitur archiepiscopalis auctoritas, et
Ecclesiæ tuæ dignitas dispendium utilius in hac
parte sui juris incurrat, et sanctimonialibus ipsæ de
inobedientia valeant notabiles inveniri, abbatissæ
et sanctimonialibus prædicti monasterii per aposto-
lica scripta præcipiendo mandavimus, ut tibi et
Ecclesiæ tuæ tam debitam quam devotam obedi-
entiam impendentes, nihil horum quæ præmissa sunt
ulterius attentare præsumant; ideoque fraternitati
tuæ per apostolica scripta mandamus, ut eas a temeritate
sua ad devotionem antiquam, et reverentiam eccle-
siæ tuæ, auctoritate nostra, sublato appellationis
obstaculo, revocare non differas, et a præmissorum
penitus attentatione arcere.

Datum Romæ, apud S. Petrum, vi Idus Maii, pon-
tificatus nostri anno quarto.

CLVI.

[Francisco] Aretino, [Bono] Senensi, et Pistoriensi
episcopis mandat, ut ab abbate et monachis et
Passinianensibus rogati corpus S. Joannis Gal-
berti et ab eo loco in quo positum sit erigentes,
devotionem fidelium ad venerationem ipsius salu-
briter excitent.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 23.)

[Acta SS., Jul. t. III, 359.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, ve-
nerabilibus fratribus Aretino, Senensi et Pistoriensi
episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Saluti nostræ plurimum credimus expedire, si
eorum in terris celebrem habeamus memoriam, eo-
rum merita solemnibus recolendo præconiis, quo-
rum in cælis speramus intercessionibus assiduis
adjuvari. Hinc est igitur, quod cum dilectus filius
noster Gregorius abbas monasterii de Passiniano
ad sedem apostolicam accessisset, et de sancta con-
versatione, vita et meritis beati Joannis confesso-
ris, cujus venerabile corpus in ejus ecclesia requie-
scit, plurima certa indicia coram nobis et fratribus
obtulisset; nos auditis virtutum ejus et miraculo-
rum insigniis, et quod inter carnales spirituales,
inter homines etiam conversationem angelicam ha-
buisset, ipsum, qui corporaliter dissolutus cum
Christo jam esse meruit, ne debito ipsius honori et
gloriæ quodammodo detrabere videremur, si sanctifi-
catum a Deo permitteremus ulterius devotionis
humanæ carere veneratione; de fratrum nostrorum
consilio sanctorum catalogo censuimus ascribend-
um.

Cum igitur lucerna ejus sic arserit hactenus in
hoc mundo, quod per Dei gratiam jam non sub mo-
dio, sed super candelabrum meruerit collocari, in

(35) FORTE HAIMONI. HARD.

PATROL. CCVI.

A se ardens per opera charitatis, aliis lucens per
exemplum, fraternitatem vestram monemus et hor-
tamur in Domino, per apostolica scripta mandantes,
quatenus a prædicto abbate et fratribus ejus fuerit
requisiti, ad jam dictum monasterium pariter
accedatis, et cum honore et reverentia, quam in
talibus adhiheri oportet, corpus sancti viri ab eo
loco, in quo positum fuerat, sicut decet sanctum,
solemniter erigentes, devotionem fidelium ad ve-
nerationem ipsius salubriter excitetis, ipsumque
festivitate solemniori pronuntietis constituto die an-
nis singulis specialiter excolendum.

Datum Romæ, ap. S. Petrum, i Kal. Junii, pon-
tificatus nostri anno quarto.

CLVII.

B Ad decanum et archidiaconos Lincolnienſis Ecclesiæ.
— Contra Gaufridum Eboracensem archiepisco-
pum.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 31.)

[MANSI, Concil., XXII, 601.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei,
dilectis filiis HAIMO decano Lincolnienſis, et ROGERO
de Leicestrie, et WINEMERO de Northampton, ar-
chidiaconis in Lincolnienſi diocesi constitutis, sa-
lute[m] et apostolicam benedictionem.

Exposuerunt nobis dilectissimi filii nostri, Simon
decanus, et capitulum ecclesiæ Sancti Petri Ebo-
raci, quod post appellationem ad nos interpositam,
clerici de capella venerabilis fratris nostri ejusdem
ecclesiæ archiepiscopi, et quidam alii ejusdem ci-
vitat[is] in cathedrali ecclesia, in grave præjudicium
ipsorum canonicorum intrusi, exclusis vicariis et
clericis ejusdem ecclesiæ, in ea ministrare, et con-
tra approbatam et antiquam consuetudinem loca et
stalla personarum in choro et capitulo usurpantes,
ordinem ecclesiæ pervertere præsumperunt. Vo-
lentes vero hujusmodi præsumptionibus, prout
convenit, obviari, discretionis vestræ per apostolica
scripta præcipiendo mandamus, quatenus, si vera
sunt quæ præmissimus, præsumptores illos, ut ipsi
ecclesiæ S. Petri et canonicis super his in præsentia
vestra debitam satisfactionem exhibeant, per cen-
suram ecclesiasticam, appellatione postposita, com-
pellatis. Damna etiam, quæ per eosdem clericos
prædicto capitulo constitit irrogata, sicut justum
fuerit, resarciri faciatis, quod si omnes his exse-
quendis interesse nequiveritis, duo vestrum ea
nihilominus exsequantur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ii Kalendas
Junii, pontificatus nostri anno quarto.

CLVIII.

C Arpino Polymniacensi et Willelmo Cupersano episco-
pis mandat ut in Cupersano S. Benedicti mona-
sterium, quondam copiosum, nunc prælatorum
vicio-egentissimum convenienti atque idoneum ab-
batem eligendum curent.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 2.)

[UGHELLI, Italia sacra, VII, 705.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, ve-

nerabilibus fratribus A. Polimnian. et W. Cupersan. A favoribus suis qui sunt de vestra provincia unum de servientibus supradictis scilicet Gilebertum per violentiam cepit, et tam ipsum quam alios de bonis et rebus omnibus sine juris ordine spolavit. Cum autem post multa gravamina super hoc clericis memoratis illata fuissent, ex utraque parte in arbitros compromissum, nulla tamen ex parte clericorum posita cautione, iidem arbitri partibus in sua presentia constitutis plenum dare arbitrium noluerunt, asserentes se non debere super earum consuetudinibus vel libertatibus arbitrari, nec esse ad hoc ex forma compromissionis asstrictos. Istud tamen pro sua voluntate dixerunt, ut præfati servientes usque ad instans festum Nativitatis beati Joannis nec amplius sine ipsorum licentia in eorundem clericorum servitio et protectione Ecclesiæ liberius permanerent, integra substratorum restitutione gaudentes. Quia igitur clerici sæpediti ad consuetudinem ac libertatum Ecclesiæ suæ observantias se litterentur juramento teneri, et idcirco earum non posse pati tuta conscientia læsionem, petierunt sibi in casu isto per commissionis nostræ litteras provideri.

Cum omnium Ecclesiarum curam debeamus gerere pastorem, illarum tamen provisioni specialius convenit providere, quæ ad Romanam Ecclesiam nullo pertinent mediante. Pervenit siquidem ad audientiam nostram quod monasterium S. Benedicti de Cupersano, quod possessionibus et facultatibus multis ditatum fuerit, et in eo quadraginta monachi sub Regula B. Benedicti quondam in eorumantes suum impendebant Domino famulatum, ad tantam dicitur penuriam devenisse per incuriam prælatorum, quod vix ibi tres vel quatuor monachi, qui divina ibi ministeria celebrent tam assidue quam devote possunt aliquatenus inveniri. Cumque per Mulciensem episcopum, cui administratio ipsius B monasterii de apostolica fuerat auctoritate commissa, crederemus idem monasterium sublevandum, evenerunt in contrarium universa, quod ablati bonis omnibus monasterii antedicti fugam petiit et monasterium rebus suis omnibus totaliter deseruit spoliatum. Volentes igitur ut monasterium ipsum, quod ad Romanam Ecclesiam nullo pertinet mediante, amplius propter pastoris absentiam incurere valeat detrimentum, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, qualiter ad præfatum monasterium pariter accedentes, monachis auctoritate nostra eligendi abbatem de corpore monasterii, si in eodem fuerit idonea persona inventa, et licentiam tribuatis, alioquin talem sibi aliunde curent eligere prælatum, per quem idem C monasterium tam in spiritualibus, quam in temporalibus grata suscipere valeat incrementa. Ut autem eidem monasterio auctoritate nostra citius consulatur, quod volumus nihilominus, et mandamus, atque præcipimus sine dilationis dispendio exsequi procuretis.

Datum Romæ apud S. Petrum, iv Non. Julii, pontif. nostri an. iv.

CLIX.

M[ichaeli] archiepiscopo et M. archidiacono Senonensi mandat, judicent in:er capitulum Carnotense et comitissam Carnotensem.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 6.)

[Theodori Pœnitentiale, II, 567.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri M. archiepiscopo et dilecto filio M. archidiacono Senonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut Henricus archidiaconus, Raginaldus de Mascengio præpositus, Simon de Berou, Radulfus de Bellovidere, et Gernundus de Levesvilla, et capitulum Carnotense transmissa nobis insinuatione monstrarunt, cum juxta consuetam Carnotensis Ecclesiæ libertatem Gilebertum, Laurentium, Willelmum, Robertum et Andream laicos Carnot. sub cura ejusdem ecclesiæ pariterque protectione receptos ad servitium suum domesticum revocassent, remissa Carnotensis sine defectu justitiæ, cum

A favoribus suis qui sunt de vestra provincia unum de servientibus supradictis scilicet Gilebertum per violentiam cepit, et tam ipsum quam alios de bonis et rebus omnibus sine juris ordine spolavit. Cum autem post multa gravamina super hoc clericis memoratis illata fuissent, ex utraque parte in arbitros compromissum, nulla tamen ex parte clericorum posita cautione, iidem arbitri partibus in sua presentia constitutis plenum dare arbitrium noluerunt, asserentes se non debere super earum consuetudinibus vel libertatibus arbitrari, nec esse ad hoc ex forma compromissionis asstrictos. Istud tamen pro sua voluntate dixerunt, ut præfati servientes usque ad instans festum Nativitatis beati Joannis nec amplius sine ipsorum licentia in eorundem clericorum servitio et protectione Ecclesiæ liberius permanerent, integra substratorum restitutione gaudentes. Quia igitur clerici sæpediti ad consuetudinem ac libertatum Ecclesiæ suæ observantias se litterentur juramento teneri, et idcirco earum non posse pati tuta conscientia læsionem, petierunt sibi in casu isto per commissionis nostræ litteras provideri.

Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus arbitros memoratos mouere attentius, et inducere studeatis, ut inter partes præmissas perfectæ concordie viam studeant invenire. Quod et si arbitri memorati facere forte noluerint, vel eas super quæstione jam dicta, secundum quod rationi consentaneum fuerit expedire, vos auctoritate nostra partes ad vestram presentiam convocetis; et iis quæ fuerint hinc inde præposita, diligenter auditis et cognitis, causam super his appellatione remota, mediante justitia, terminetis; non permissuri clericos memoratos, dum coram arbitris vel sub examine vestro justitiæ parere voluerint, præmissorum servientium privari possessione, et indebite vel contra libertates seu consuetudines approbatas Ecclesiæ suæ aliquid temere attentari, nullis litteris veritatis justitiæ præjudicantibus, si quæ apparuerint a sede apostolica impetratæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, viii Idus Junii, pontificatus nostri anno quarto.

CLX.

[Adelardo], episcopo Veronensi, mandat ut a duce Austriæ juramentum recipiat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 6.)

[TWISDEN, H. A. Scr., I, 675.]

COELESTINUS papa Veronensi episcopo.

Volumus et per apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quatenus a duce Austriæ juramentum recipias, cum alia cautione quam expedire noveris, quod mandatis nostris quæ sibi per te, vel litteras, aut nuntium, vel nuntios nostros fecerimus, per omnia sine fraude parebit. Quo recepto, in ejus virtute sibi præcipias, ut obsides regis Anglorum universas absolvas; conditiones omnes quas exegit

ab ipso, relaxet, et oblata sibi per eum et suos, et quæ de ipsius regis iniqua redemptione percepit sibi per universa restituens, eosdem obsides faciat cum securitate ad propria remeare, et ut amodo talia non attentet. Nihilominus etiam de injuria et damnis congrue satisfaciatur irrogatis. Illis demum rite completis et peractis, ei et suis absolutionis munus impendas, et interdictum cui erat ipsius terra subjecta relaxes. Illud etiam eidem duci et suis nihilominus, præstita sibi absolutione, sub debito prædicti juramenti præcipias quod, quam citius poterunt, ad partes Jerosolymitanas accedant, et tanto tempore moram in servitio Christi faciant, quanto præfatus rex in captione dignoscitur existisse. Quod si non observaverint ipsum et suos in eandem excommunicationis sententiam appellatione remota reducas.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, VIII Idus Junii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXI.

Ad episcopum Lincolniensem. — Jubet inquisitionem fieri de excessibus Eboracensis archiepiscopi.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 8.)

[MANSI, *Concil.*, XXII, 599.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Lincolnienſi episcopo, et dilectis filiis archidiaconis de Northampton, et priori de Ponte sancto, salutem.

Mediator Dei et hominum Dominus Jesus Christus, cujus providentia in sui dispositione non fallitur, totius Ecclesiæ disciplinæ caput et magisterium sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ voluit reservari, et omnes alias ipsius ordinationi et correctioni subesse: ita quod concessa ei specialiter plenitudine potestatis, ejus etiam sit [at. proprium] cæterarum excessus corrigere, et quod laudabiliter agitur, auctoritate apostolici culminis approbare. Unde nos, qui ad ejus regimen divina sumus dispositione assumpti, ea volumus fratres et coepiscopos nostros cautela et discretione diligere, ne videamur affectum et familiaritatem eorum, vocationis nostræ officio anteferre; præsertim cum habeat suos fines dilectio, qua quisque tenetur ad hominem, non ad hominis errorem diligendum. Sane ad audientiam nostram ex personarum, et capituli Eboracensis ecclesiæ insinuatione pervenit, et id ipsum dilectorum filiorum nostrorum Roberti Eboracensis, et Rogeri de Selebi, et aliorum undecim abbatum Præmonstratensis ordinis testimonia manifeste declarare videntur, quod venerabilis frater Gaufridus Eboracensis archiepiscopus, sacramenta injuncti sibi officii vilipendens, venatione, aucupio et aliis militariis curis inutiliter occupatus, ordinationi clericorum, ecclesiarum dedicationibus, et synodis celebrandis, nec manuum nec operam post sui promotionem adhibuit, nec abbatem aliquem benedixit: licet tam contra clericos quam abbates ad maledicendum

et excommunicandum, linguam consuereſcit iuxta motum proprium indiscrete relaxare. Libertates ecclesiæ suæ ac consuetudines approbatas evacuat et subvertit; appellationes, quæ solent esse ad remedium oppressorum, ad Romanæ sedis injuriam reduxit in contemptum; plures, pro eo quod ad nos appellationes emisserant, vinculis fecit carceralibus vehementer astringi; personas Ecclesiæ suæ, post appellationem ad nos factam, honoribus et beneficiis spoliavit; quosdam canonicorum, appellatione contempta, excommunicationi subjecit, privilegia Romanorum pontificum in ejus præsentia omnino auctoritate frustrantur; et qui forte alias tutus esset in ostensione privilegii nostri, optati coram eo beneficium præsidii demeretur. Cum contingit aliquem ad subtractam sibi ecclesiam, vel possessionem, per judices delegatos auctoritate nostra restitui, eum, per quem debuerat judicium executioni mandari, statim sentiet inimicum. Plures enim taliter restitutos destituit, et ecclesias per ministros suos aggrediens, fores ecclesiarum fregisse, et eos proponit per violentiam expulisse. Quamplures etiam reatum perjurii fecit perniciosè incurrere, ipsos ab obedientia, quam archidiaconis suis canonicè servandam juramento promiserant, quadam necessitatis violentia, retrahendo. Præterea majorem ecclesiam multitudine armatorum aggrediens, fores capituli per violentiam confringi et asportari fecit, et bona canonicorum, et aliorum plurium, qui res suas tam in ecclesia quam in thesauraria deposuerant, fecit per violentiam detineri: pro quibus omnibus Eboracense capitulum ad nostram audientiam appellavit. Comperimus etiam ex testimonio prædictorum, quod ecclesiis quandoque vacantibus, præsentatas sibi ab his ad quos præsentatio pertinet, personas idoneas non admittit; sed eas aut pueris aut minus honestis personis assignat, usus pariter præsentantis et instituentis officio; aut facit eas ex sola voluntate vacare, ut earum fructus ipsius usibus applicentur, et quod sustentationi alicujus clerici honesti debebatur, sibi non metuit retinere. Adjecerunt etiam, quod cum spiritualia dona gratis debeant et sine pravitate distribui, frequenter cum donat ecclesiam, aut eam scindit per partes contra statuta ecclesiæ canonica, aut in ea novam et indebitam retinet pensionem, et quamplures excommunicatos vel suspensos non nisi pecunia interveniente absolvit. Religiosi vero viri et honesti in conspectu ejus despecti et contemptibiles sunt, viles et suspectæ personæ de facili familiaritatem ejus et gratiam assequuntur. Unde, si sic vivitur et in talibus fuerit conversatio sua timendum est ne gregi sibi commisso potius sit lapis offensionis, et scandali petra, quam eruditionis exemplum, vel contra spirituales nequitias solatium aut tutela. Quia igitur quæ præmissa sunt, sollicitudinem inquisitionis exposcunt, discretioni vestræ,

de qua plene confidimus, inquisitionem horum A duximus committendam : per apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus ad Eboracensem ecclesiam accedatis, et convocatis abbatibus, et prioribus, et aliis ecclesiasticis personis Eboracensis diocesis, diligentius inquiratis, utrum Eboracensem ecclesiam et provinciam tam inutiliter et perniciose tractavit : et si super præmissis legitimi accusatores apparuerint, audiatis quæ contra præfatum archiepiscopum duxerint proponenda : et, eis diligenter auditis et cognitis, attestationes sub sigillis vestris inclusas nobis transmittite procuretis, assignantes partibus terminum competentem, quo sufficienter instructæ ad apostolicam sedem accedant, quod canonicum est, ibi, dante Domino, recepturæ. Si vero accusatores defecerint, et fama publica fuerit contra ipsum, ei purgationem cum tribus episcopis, et totidem abbatibus, auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, indicatis : in qua si forte defecerit, ipsum ab archiepiscopali officio et administratione suspensum apostolico conspectui faciatis præsentari, ut, auctore Domino, ibi plenius doceatur, qualiter eum et sibi consimiles in domo Dei oporteat ministrare. Si vero idem archiepiscopus aliquid contra eos duxerit proponendum, illud nihilominus audiatis, et ad nos sub sigillis vestris transmittatis inclusum, ut super his quod canonicum fuerit, statuatur. Sane si dictus archiepiscopus in elusionem mandati nostri, antequam citatio vestra ad eum perveniat, appellationem interposuerit, vel iter arripuerit ad sedem apostolicam veniendi : vos ei terminum trium mensium statuatis, infra quem se debeat in propria persona nostro conspectui præsentare. Quod si non fecerit, vos eum extunc ab omni pontificali officio et archiepiscopatus administratione denuntietis auctoritate nostra, remota appellatione, suspensum. Quod si omnes his exsequendis interesse nequiveritis, duo vestrum nihilominus ea exsequantur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, vi Idus Junii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXII.

Ecclesie Nidrosiensis protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 15.)

[THEOBELIN, *Diplom. Arn. Magn.*, II, 13.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HEIRICO, Nidrosiensi archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Ea cura et diligentia volumus fratrum et coepiscoporum nostrorum dignitates et jura servari ut in iis, in quibus favorem apostolicum, prævia ratione deposcunt, illum sibi sentiant benignius suffragari. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et personam tuam atque Nidrosiensem Ecclesiam cui, auctore Deo,

præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuantes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, eadem Nidrosiensis Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Libertates autem et immunitates, quas de concessionibus regum, præcipue regis magni Norvagiensis, Ecclesia tuo subjecta regimini hæcenus obtinuisse dignoscitur, tibi et Ecclesie ipsi auctoritate apostolica confirmamus, et perpetuam habere decernimus firmitatem. Licitum quoque sit tibi et successoribus tuis in capellis, a regia libertate fundatis vel dotatis, sicut in aliis ecclesiis vel capellis provincie tuæ, idoneas instituere sine ipsorum assensu vel præsentatione personarum, secundum renuntiationem, quam de jure patronatus per publica instrumenta et per privilegia sua constat eosdem reges fecisse.

Statuimus insuper ut in electionibus episcoporum et abbatum provincie tuæ nulla vis, nulla potentia, nulla auctoritas vel consensus regis seu principis interveniat, nec favore ipsorum quisquam officium ecclesiasticæ prælationis obtineat, nisi quem concordati electione illi ad quos electio pertinet vacanti ecclesie scientia et moribus judicaverint aptiorem. Clericos etiam regni Norvagiæ debita volentes libertate gaudere, præsentis pagina districtius prohibemus, ne aliquis episcopus, abbas seu clericus, cum ipsi regalia non habeant, arma sumere vel in expeditionem ire, vel ad hoc quidquam de suo impendere compellantur; nisi forte necessitas tam gravis imminet, quod id a diocesano episcopo et sapientioribus et discretioribus viris ecclesiasticis communicato consilio fieri permittatur. Si vero aliquis clericus, qui nec prælationem obtineat ecclesie nec ejus sit ministrio vel officio, quod absque dispendio Ecclesie deserere non possit, specialiter deputatus, expeditionem sequi a suo episcopo permittatur in eo ibi officio serviat, quod professioni suæ vel ordini competere dignosceatur. Specialiter autem presbyteros vel clericos et laicos beati Olavi martyris servitio deputatos, et sacerdotes alios omnes, tam in rure quam civitate morantes, juxta regie pietatis privilegium sunt exempti, ab illis angustiis immunes esse omnino censemus, quæ lingua Norvagiæ certo et appropriato vocabulo nuncupatur Læidangir.

Præterea vobis concedimus triginta mensuras farinæ quæ Lest vocabulo appropriato dicuntur, pro emendis vestibus ad opus ministrorum beati Olavi, mittere in Islandiam, illis præsertim temporibus, quibus id patriæ patietur ubertas. Et vectigalia quæ de una navi, ab Islandia venient, annis singulis ecclesie beati Olavi debentur, eidem

auctoritate apostolica confirmamus; omnes etiam ad ejus ecclesiam devotionis causa et peregrinationis intuitu accedentes, tam advenas quam indigenas, sive guerræ tempus sit, sive pacis, in eundo et redendo firma volumus et statuimus securitate gaudere potiori, et eos qui rei de talium molestatione inventi fuerint, pœnæ canonicæ, in eos generali deliberatione statutæ, decernimus subjacere. Illis quos Interfici, tali conflictu a peregrinis pro defensione sua contigerit sepulcrum censentes ecclesiasticam denegari; clericis vero in causis, canonico jure prohibitis interdicens penitus sæculare judicium, et illos qui contra prohibitionem communem et nostram specialiter super hoc venire tentaverint, et subire judicium sæculare secundum arbitrium diœcesani episcopi censemus canonice puniendos. Ecclesias etiam dedicatas, sine permissione diœcesani episcopi nulli omnino fas sit destruere, sive de loco ad locum aliqua occasione transferrè. Nulli etiam regi vel principi liceat approbatas patriæ leges et scriptas, absque consensu episcoporum et sapientium consilio, et pecuniarias pœnas, tam in clericis quam in laicis contra antiquam consuetudinem, in ecclesiarum seu clericorum dispendium immutare vel ab aliquo episcopo seu abbate, regalia non habente, ante consecrationem seu benedictionem, aut post, fidelitatis exigere sacramentum. Sed et in dandis decimis de terris et mansionibus suis reges omnino sequantur canonicas sanctiones. Nihilominus præsentium tibi auctoritate concedimus, ut secundum quod prædecessores tui obtinuisse noscuntur liceat tibi et successoribus tuis, non ad voluptatem sed ad tuum et Ecclesiæ commodum, aves, falcones scilicet et astures, et griseos emere, prout a prædecessoribus tuis est hactenus observatum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini ReJemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subiaceat.

Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Cælestinus catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus Albanensis episcopus.

Ego Octavianus Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes Prænestinus episcopus.

Ego Petrus Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Pandulfus basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Petrus tit. Sanctæ Cæcilie presbyter cardinalis.

Ego Joannes tit. Sancti Clementis cardinalis Viterbiensis et Tusculanensis episcopus.

Ego Guido presb. card. Sanctæ Mariæ Transiberim tit. Calisti.

Ego Hugutio presb. card. Sancti Martini tit. Equitij.

Ego Joannes tit. Sancti Stephani in Cælio monte presb. card.

Ego Cynthius tit. Sancti Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Soffredus tit. Sanctæ Prædix presb. card.

Ego Bernardus Sancti Petri ad Vincula cardinalis tit. Eudoxiæ.

Ego Joannes tit. Sanctæ Priscæ presb. card.

Ego Gratianus Sanctorum Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius Sancti Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Lotarius Sanctorum Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus Sanctæ Mariæ in Cosmidin diac. card.

Ego Bobo Sancti Theodori diac. card.

Ego Petrus Sanctæ Mariæ in Via Lata diac. card.

Ego Cencius Sanctæ Lucie in Orchea diac. card.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Ægidii, Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, xvii Kalendas Julii, incarnationis Domini anno 1194, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno quarto.

CLXIII.

Ecclesiæ S. Petri Eboracensis protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.

(Romæ, apud S. Petrum, Jun. 16.)

[WILKINS, *Concil.*, I, 503.]

CÆLESTINUS episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis SIMONI, decano et capitulo ecclesiæ Sancti Petri Eborum, eorumque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Cum Romana Ecclesia, cui dante Domino præsidemus, justis postulantium votis pia semper consueverit benignitate adesse, dignum est et consonum, ut illi de speciali ejus præsidio et protectione confidant, et ut possint ea contra malignorum incursus, tanquam optatæ defensionis clypeo, præmuniri, quorum fides et devotio in honore ipsius et reverentia certo rerum experimento probatur. Ea-

propter, dilecti in Domino filii, iustis postulationibus vestris clementer annuimus, ecclesiam vestram, in qua divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus. Propterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Scilicet villam de Dalton cum pertinentiis; villam de Cotom cum pertinentiis; villam de Brothton cum ecclesia, molendino et omnibus aliis pertinentiis; villam de Helderby cum pertinentiis; terram de Ulfrikby cum pertinentiis; terram de Gispesmare cum pertinentiis; terram de Ledesham cum pertinentiis; terram de Hoton cum pertinentiis; ecclesiam de Burgo cum capella et omnibus aliis pertinentiis; ecclesiam de Lanum cum capella et decimis molendinorum archiepiscopi et omnibus aliis pertinentiis; ecclesiam de Burton cum pertinentiis; ecclesiam de Lesyngton cum pertinentiis; ecclesiam de Quetungkebur cum pertinentiis; ecclesiam Sancti Joannis ad pontem Eborum; ecclesiam Sancti Joannis in Marisco; ecclesiam Sancti Laurentii in Walmegut cum pertinentiis infra civitatem et extra; ecclesiam Sancti Andreæ in Hecmangergat; ecclesiam Sancti Marci in Conyngstrete; ecclesiam Sanctæ Mariæ ultra Usam; sexaginta solidos de manerio de Patrington; duas marcas argenti de nundinis Sancti Petri ad Vincula in Eborum; de synodalibus xi solidos ad cantariam, et centum solidos ad cantariam, et centum solidos ad magistrum scholarum spectantes. Antiquas quoque et rationabiles ecclesiæ vestræ consuetudines et hæcenus observatas vobis et vestris successoribus confirmamus, et decernimus eas in ecclesia vestra futuris temporibus absque contradictione cujuslibet firmiter observandas. Auctoritate apostolica nihilominus prohibemus, ne archiepiscopus vester, qui pro tempore fuerit, in decanum vel aliquam personam, canonicos vel eorum ministros, sive clerici sint sive laici, aliquam excommunicationis, interdicti, seu suspensionis sententiam, contra immunitatem quam prædecessores vestri et vos hæcenus habuistis, sine assensu decani et capituli audeat promulgare, vel eos a choro arcere vel ab ecclesiarum ingressu; quod si præsumserit, eam decernimus non tenere. Statuimus insuper ne decanus, qui secundum Deum in ecclesia vestra fuerit institutus, contra ecclesiæ vestræ solitam libertatem et consuetudinem hæcenus observatam, homagium obtentu beneficii ecclesiastici archiepiscopo facere teneatur.

Præterea paterno intuitu providere volentes ne in his quæ ad vos spectare noscuntur, læsio-

nam aliquam incurris, electionem liberam magistri domus hospitalis Sancti Petri Eborum, sicut eam ex antiqua et approbata consuetudine hæcenus ecclesia vestra obtinuit, vobis vestrisque successoribus confirmamus; ita quod qui id pro tempore fuerit assumendus, non nisi per electionem vestram consuetam assumatur. Et ne status ecclesiæ vestræ temeritate qualibet circa observantias rationabiles mutationis seu turbationis incurrat, dignitates, libertates, immunitates quæ a regibus et principibus seu archiepiscopis vestris vobis et ecclesiæ vestræ rationabiliter sunt concessæ et Romanis pontificibus approbatæ, seu etiam regum seu principum vel archiepiscoporum, necnon episcoporum, Romanorum pontificum authenticis continentur, ratas esse censemus et eas perpetuam obtinere firmitatem.

Prohibemus insuper ne archiepiscopus vel aliquis alius contra antiquam et approbatam Eborum ecclesiæ libertatem, personas seu canonicos, aut clericos vel homines vestros in debitis et consuetis excommunicationibus prægravare eos pecuniaria pœna mulctare præsumat, nec sine satisfactione debita relaxare sententias quas capitulum vestrum, secundum antiquam et approbatam ecclesiæ vestræ consuetudinem, in invasiones rerum seu possessionum suarum illicitas, aut temerarie detentos, et in vestros homines graviter delinquentes, rationabiliter duxerit proferendas. Ordinationem quoque canonicorum seu personarum, sicut ab ipsa fundatione loci hæcenus est observatum, liberam esse decernimus: ut videlicet honesta idonea persona, cui archiepiscopus vester vacantem in ecclesia vestra præbendam vel dignitatem duxerit conferendam, secundum antiquam ecclesiæ vestræ consuetudinem, decano et capitulo præsentetur. Receptus autem per capitulum in canonicum per librum et panem per manum decani et capituli debeat investiri: postmodum vero in osculo fratrum receptus, de conservanda fidelitate ecclesiæ vestræ et libertatibus et consuetudinibus juri consentaneis pro viribus defendendis; secretis capituli non delegendis juramentum consuetum et debitum interponat: et tunc de mandato decani et capituli per manum cantoris, prout moris est, installetur. Si quis vero contra consuetudinem antiquam et approbatam in ecclesia vestra per aliquem fuerit introductus, nec pro persona nec pro canonico habeatur. Si vero archiepiscopus vester vacantem in ecclesia vestra præbendam vel personatum infra Lateranensis concilii secundum formam præscriptam idoneæ personæ, canonica admonitione præmissa, non contulerit, liceat vobis auctoritate apostolica, nullius contradictione vel appellatione obstante, illam contra ejusdem concilii statuta conferre.

Decrevimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire,

seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subjaceat; cuncti autem ejusdem loci jura servantes, fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præsentia æternæ pacis inveniant.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, confirmationis, prohibitionis, atque concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, xvi Kalendas Julii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXIV.

Capitulo Tarraconensi præcipit ut Willelmum Raymundi, qui Berengarium archiepiscopum in urbe Gerunda crudeliter interfecerit, anathematizatum denuntiet terramque ejus interdicto afficiat; præterea regem et reginam Aragonum sub excommunicationis et interdicti pœna hortentur ut Willelmum sociosque de toto regno proscribant, ecclesiæque Tarraconensi et ablata reddant et de injuriis satisficiant.

(Romæ, ap. S. Petrum, Jun. 17.)

[MAN 1, Concil. XXII, 643.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis capitulo Tarraconensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Plangendum esset potius quam scribendum super tam nefario scelere quod filius iniquitatis Willelmus Raymundi obstinata et pertinaci audacia perpetrare præsumpsit non timens in Patrem suum et dominum, et cujus nepem in uxorem habebat, videlicet bonæ et piæ memoriæ Berengarium archiepiscopum vestrum sceleratas manus inmittere, et ipsum crudeli gladio mortaliter trucidare. Cum enim, sicut audivimus, Willelmus ipse proprius homo fuisset archiepiscopi, ac plura beneficia percepisset ab eo, nepotem etiam, ut diximus, ejusdem haberet uxorem perniciose simulatione confinxit et per nuntium suæ conceptæ iniquitatis interpretem eidem mandavit antistiti, quod uxor sua, videlicet neptis ejus, vellet cum eo super quodam negotio consilium et tractatum habere. Præsentis igitur quod ob hoc deberet venire Gerundam, venit obviam quasi pacificus, ut secundum propheticum oraculum, sicut fraudulentus vasa pessima portans, cum impie vul-

neravit, et de mulo cui in sedebat prostravit in terram. O immane scelus et omni detestatione dignissimum! Quo pacis et religionis Christianæ jura læduntur, et arma filii exacuuntur in Patrem! Expediebat potius ut, juxta prophetam gladium ille in vomerem, seu lancea converteretur in falcem (*Isa. II*). Ut autem iniquitas illius nequam hominis prodiret ex adipe non fuit contentus ei lethale vulnus infligere, sed post ipsum ictu tertio repetitum, cum archiepiscopi capellano qui aderat, inciperet confiteri, tanquam vir sanguinum confessionem ejus, qui et habitu Cisterciensis ordinis erat indutus, nec Deum timens, nec homini deferens, jam exutus humana pietate, et diabolica feritate vestitus, totis conabatur viribus impedire. Verumtamen auctor summæ pietatis, qui neminem vult perire (*II Petr. III*), tandem eidem archiepiscopo contulit gratiam consistendi, quod in ipsa confessione, dum in eum persecutoris gladio insaniret, juxta consilium sacerdotis, interfectori suo pepercit, Deum ad imitationem gloriosi protomartyris pro eo incessanter exorans. Denique ille insatiabilis homicida, cum eum prima vice semivivum reliquisset in terra, et tantum distetisset ab illo, quantum duo aut tres jactus balistræ possent, ut putabatur, emitti, more tortuosi serpentis, vel cancri potius, retroversus tot vulnera eidem infixit, quod vix locus vulneribus poterat inveniri; et ut nihil de malitia sua omitteret, quin potius ut totum virus emitteret, quod ore combiberat truculento, a superbis suæ in quo erat equo descendit, et post tot et tam atrociam vulnera, cerebrum ejus cuspidem mucrone effudit. Proh dolor, ut quid mortalia cogis pectora, iræ detestabile monstrum! Ecce quam turpiter pastorem Ecclesiæ trucidare fecisti, ecce cadit columna Ecclesiæ! Sed quid inde? ipso apponente manum ejus dextera facit virtutem, conculcabitur filius Belial; mentietur iniquitas sibi, et maleficium non dicimus hominis, sed non hominis dedita pœna luetur. Consurgete igitur boni æmulatores Ecclesiæ Dei et filii, debitum vestri officii viriliter exercete. Doleat de tanto scelere consummato non solum Tarraconensis provincia, sed etiam tota Hispania, quinimo Christianitas universa, et eo vehementiori in ipso dolore admiratione stupescat, quod non tantum ipse archiepiscopus, sed etiam tertius ab isto sub tempore unius et ejusdem principis per gladium ambo interfecti fuerunt, quodque dolendi materiam non minuit, sed augmentat, non solum rex Aragonum et regina illustres hinc malo non condolere dicuntur, verum etiam addere afflictionem afflictis, et Ecclesiam vestram conterere multiplici jam contritione contritam. Cum enim, de quo si verum est valde miramur, super his querimoniam statim ad conspectum eorum transmissa fuisset justitiam exinde facere non curaverunt, illius Isaïæ non memores quod dicitur: *In justitia regnabit, rex et principes in iudicio præerunt* (*Isai. xxxii*); et illius Sapientis quo ita præcipitur: *Diligite justitiam qui iudicatis terram*

(Sap. 1). Unde accidit ut rigorem justitiæ nequissimus ille non trepidans, ita liberis quocunque vult gressibus evagatur, ac si pecudem aut vitulum occidisset, et facta est res mali et perniciosi exempli, usque adeo quod nulla ecclesiastica persona per milliariū longe a propria sede sine periculi metu progrediatur, et reverentia debita Ecclesiæ vestræ, ac ministris ipsius jam fere elanguit, et emerit inventum. Æstimati sunt quippe clerici, qui genus electum et regale, populus etiam acquisitionis et grex peculiaris Christi censetur, tanquam oves occisionis, facti vicinis suis opprobrium, subsannatio et derisus. Prædicti quoque rex et regina, cum per seipsos et suos, tum per hospitalarios et religiosos, ipsam Ecclesiā vestram tam in civitate quam extra damnis plurimis et gravibus injuriis affecerunt, et cum fere ad nihilum sit redacta, et sic in occisione suorum pastorum per malitiam filiorum hominum laceretur, jam non invenitur aliquis qui in eadem cervicem suam audeat pontificali supponere servituti. Quia igitur tam nefarium scelus incorrectum seu impunitum relinqui non debet, sed adeo sunt tanta maledicta puniendā, quod qui audierint similia facere non attemptent, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, et in virtute obedientiæ sub pœna officiorum et beneficiorum, et interminatione anathematis districte præcipimus, quatenus prædictum Willelmum perditionis et proditoris filium, et complices ejus tam clericos quam laicos, omni occasione, dilatione et appellatione seposita, pulsatis campanis et candelis accensis solemniter anathematizatos denunciare curetis, et totam terram eorum, atque aliam in qua præsentibus fuerint, interdicto subdatis. Nec sententias quas dederitis relaxetis, donec ipse Willelmus anathematizatus cum complicibus suis ad apostolicam sedem accedat. Verum illos clericos decernimus beneficiis ecclesiasticis perpetuo esse privatos, qui præbuere consilium sive consensum, ut prædictus pontifex interiret. Præcipiatis autem sine aliqua exceptione omnibus illis militibus et aliis laicis, qui sunt in terra Ecclesiæ vestræ metropolitico jure subjecta, ut ipsum nequam et sequaces ejus tanquam Saracenos desperatissimos persequantur, eisque interdicto igne et aqua non communicent quoquo modo. Sed neque eum in venditione vel emptione aliqua seu traditione victualium, aut receptione hospitiorum participare præsumant, donec nudis pedibus super terram in multa abstinentia et asperitate vestium ad apostolicam sedem accedat. Cæterum regem et reginam et alios principes et barones cumimoda diligentia moneatis ex parte nostra fortiter injungentes ut sæpeditum Willelmum et complices ejus de toto regno proscribant, et Ecclesiæ vestræ universa restituentes ablata, et confiscantes bona illorum qui scelus commiserunt jam dictum, de damnis et injuriis irrogatis Ecclesiæ satisficiant, et permittant eam tam in bonis suis, quam in libertate electionis habenda pacifice per-

manere. Quod si hæc pro commonitione vestra non fecerint, omni gratia et timore postposito, sublato ejuslibet contradictionis vel appellationis obstaculo, BB. apostolorum Petri et Pauli, et nostra auctoritate suffulti, in personas regis et reginæ atque aliorum, et in terras tam excommunicationis quam interdicti sententiam promulgetis, et faciatis irrefragabiliter observari. Volumus igitur et per apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus; quatenus in aliquam personam idoneam concorditer, et canonice convenire curetis, et studeatis illum eligendo in archiepiscopum nominare, per quem status Ecclesiæ dirigatur, et tam in spiritualibus quam temporalibus commodum possit omnimodum experiri. Ita vero in persecutione eorum quæ prædicta sunt coadjutores et cooperatores per omnia existatis, ut de conculcatione matris vestræ, ex occisione patris, tanquam veraces filii ostendatis ex intimo vos dolere.

Datum Romæ apud S. Petrum, xv Kal. Julii, pontificatus nostri anno iv.

CLXY.

Ecclesiæ Hallensis, quæ dicitur ad Novum Opus, protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.

(Romæ, apud S. Petrum, Jun. 17.)

[LUDWIG, Rel., V, 63.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis DUDONI Hallensi præposito, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a provi-
sore omnium honorum commissa, ut religiosas diligamus personas, et bene Deo placentes studeamus modis omnibus propagare; nec enim Deo gratus apostolicus impenditur famulatus, nisi ex charitatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conservatus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulacionibus clementer annuimus, et Hallensem ecclesiam quæ dicitur ad Novum Opus, in qua jam diu divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini Regulam ibidem institutus esse dignoscitur, perpetuis temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis;

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis; parochiam in Hallo, ecclesiam Sanctæ Gertrudis et Sancti Georgii, capellam Sancti Pauli, Sancti Lamberti, Sancti Nicolai et Sancti Egidii; capellam in Gevekeosteyn;

ecclesiam Trote et Motzelitz, ecclesiam Dugaw et A
Cormbecke, ecclesiam Stuvne cum omnibus suis
pertinentiis et omnibus utilitatibus ad præfatas
ecclesias seu capellas pertinentibus, et cum archi-
diaconatu Hallensi, qui protenditur usque ad hos
fines, scilicet: a fluvio Sala usque ad Schrisize, a
fluvio Elstra usque ad Vonam. Præterea novam
villam ecclesiæ vestræ adjacentem, cum omnibus
libertatibus et possessionibus suis. Molendina etiam
et piscationes in fluvio Sale sitas eum hortis et
pratis ipsi fluvio circumpositis; ix mansos in Hal-
lensi marchia; decimam datam pro villa Honstede;
ix mansos et iv jugera molendini in Wizeke; c
mansos in Swinze, quos bonæ memoriæ Fredericus
imperator ecclesiæ vestræ concessit, et xxx mansos
in Juterbock, quos bonæ recordationis Wichman- B
nus, Magdeburgensis archiepiscopus, ipsi ecclesiæ
contulit, et omnes vineas, silvas, terras cultas et
incultas et prata et decursus aquarum, quæ ad ec-
clesiam vestram spectare, et infra fines superius
a notatos contineri noscuntur, vobis et per vos
ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirma-
mus.

Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et
absolutos et sæculo fugientes ad conversionem
recipere, et eos absque contradictione aliqua
retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum ve-
strorum, post factam in ecclesia vestra professio-
nem, nisi arctioris religionis obtentu, absque præ-
positi sui licentia, liceat de eodem loco discedere; C
discedentem vero absque communium litterarum
cautione nullus audeat retinere. Interdicimus etiam
ne cui liceat in vos vel ecclesias vestras sine man-
ifesta et rationabili causa excommunicationis seu
interdicti sententiam ferre, seu vos novis et indebi-
tis exactionibus fatigare; libertates quoque et im-
munitates antiquas et rationabiles consuetudines,
ecclesiæ vestræ concessas et hactenus observatas
ratas habemus et eas perpetuis temporibus illibatas
permanere sancimus. Inhibemus insuper, ut infra
fines parochiæ vestræ nullus sine assensu diocæsani
episcopi et vestro copellam seu oratorium de novo
construere audeat, salvis tamen privilegiis Roma-
norum pontificum. Cum autem generale interdictum
terræ fuerit, liceat vobis, elausis januis, exclusis D
excommunicatis et interdictis, non pulsatis cam-
panis, suppressa voce divina officia celebrare. Chris-
ma vero, oleum sanctum, consecrationem altarium
seu basilicarum, ordinationes canonicorum seu cle-
ricorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint
promovendi, a diocæsano episcopo, si catholicus
fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ
sedis habuerit, vobis gratis et sine pravitate aliqua
volumus adhiberi. Sepulturam quoque loci ipsius
liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et ex-
ternæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint,
nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nul-
lus obsistat; salva tamen justitia illarum eccle-
siarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur,

Obcurante vero te, nunc ejusdem loci præposito-
vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qual-
libet subreptionis astutia seu violentia præponatur,
nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum
pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et
beati Augustini Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat
præfatum ecclesiam temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia
integra conserventur eorum pro quorum gubernatione
ac sustentatione concessa sunt, usibus om-
nimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate
et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur
in futurum ecclesiastica sæcularisve persona
hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra
eam temere venire tentaverit, secundo tertiove
commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione
correxerit, potestatis honorisque sui dignitate car-
reat, reamque se divino iudicio existere de perpe-
trata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo cor-
pore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri
Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine
districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco
sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu
Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis per-
cipiant, et apud districtum judicem præmia æter-
næ pacis inveniant. Amen.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum
Ægidii Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconi
cardinalis, xv Kalendas Julii, indictione xii, In-
carnationis Dominicæ anno 1194, pontificatus
vero domni Cælestini papæ III anno quarto.

CLXVI.

*Parthenonis S. Mariæ Hinsbergensis protectionem
suscipit possessionesque confirmat.*

[Hugo, *Annales Præmonst.*, I, Prob., p. 651.]

CÆLÆSTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis in Christo, officio magistræ et sororibus ec-
clesiæ S. Mariæ in Heinsberg tam præsentibus
quam futuris, regularem vitam professis in perpe-
tuum.

...Vestris justis postulationibus clementer annuen-
tes et præfatum monasterium S. Mariæ, in quo di-
vino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra
protectione suscipimus et præsentis scripti privile-
gio communimus. In primis siquidem statuentes ut
ordo monasticus, qui secundum Deum et B. Augu-
stini Regulam in eodem loco institutus esse digno-
scitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter
observetur...

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est,
cum omnibus suis pertinentiis, possessiones quas
habetis in Heinsberg et bona quæ habetis in Hun-
lerse et in Hoenge et alia quæ a bonæ memoriæ
Philippo Coloniensi archiepiscopo et a Radulpho
quondam Leodiensi episcopo monasterio vestro

confirmata sunt, vobis auctoritate apostolica confirmamus...

Datum Laterani per manum Ægidii, S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, vi Nonas Julii, indictione xii, anno Dominicæ Incarnationis 1194, pontificatus vero domini Coelestini papæ III anno iv.

CLXVII

1. Joanni, abbati monasterii SS. Facundi et Primitivi Sahagunensis, ejusque successoribus concedit, « ut iis liceat, dummodo presbyteri sint, in ipso monasterio et in aliis ecclesiis ejusdem solemnem et pontificalem dare benedictionem et tam clericos, quam laicos in burgo et in cauto aliisque exemptis ecclesiis commorantes, appellatione remota ligare vel solvere. » Alia privilegia addit.
2. Joanni abbati et conventui monasterii SS. Facundi et Primitivi Sahagunensis concedit, « ut non liceat alicui omnino personæ præter Romanum pontificem aut legatum cardinalem apostolicæ sedis, in monachos eorum ubi libet habitantes excommunicationis, suspensionis aut interdicti sententiam promulgare. » Alia privilegia adjungit.
3. Iisdem asserit monasterium a Berengario de Medina conditum.

(Laterani, Jul. 14.)

[ESCALONA, *Hist. de Sahagun*, p. 563 et seq.]

CLXVIII.

Rogero abbati monasterii S. Severini Neapolitani annuli usum concedit.

(Laterani, Julii 20.)

[MARGARINI, *Bull. Cas.*, II, 223.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ROGERO abbati S. Severini Neapolitani, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicæ sedis auctoritas, eos quos sibi fideles et devotos esse cognoscit, semper diligere consuevit, et ipsos insigni aliquo honore ecclesiastico decorare, ad indicium gratiæ specialis. Quapropter, devotionem quam erga beatum Petrum et nos habere dignosceris attendentes, ut in ea erga nos et Romanam Ecclesiam devotior semper existas, et cæteri qui viderint ad ejus devotionem amplius animentur, personam et ecclesiam tuam speciali beneficio duximus honorandam. Cum igitur usus annuli personaliter fuerit tibi concessus ad preces et instantiam dilecti filii Alberti subdiaconi et capellani nostri, qui nobis charus plurimum et acceptus existit, tibi et per te et successoribus tuis regulariter substituendis, de apostolica benignitate, usum ejusdem annuli duximus perpetuo concedendum.

Datum Laterani, xiii Kalendas Augusti, pontificatus nostri anno iv.

CLXIX.

Monasterii Bonæ-Spei protectionem suscipit bonaque ac privilegia confirmat.

(Laterani, Nov. 10.)

[HUGO, *Annales Præmonst.* t. I, Prob., p. 304.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ROBERTO abbati ecclesiæ Beatæ Mariæ de Bonâ-Spe, ejusque fratribus, tam præsentibus,

A quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus, apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Et propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam beatæ Mariæ de Bonâ-Spe, in qua divino estis obsequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Alexandri papæ prædecessoris nostri, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuantes ut ordo canonicus, qui secundum Deum, et beati Augustini Regulam atque institutionem Præmonstratensium fratrum, in eadem ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Locum ipsum, in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus terris, silvis, pratis, aquis, pascuis, et omnibus appendiciis suis. Terram de Bergesiis, et adjacentes possessiones in territorio Bruile, cum annuis redditibus, quos in eisdem villis habetis. Partem decimæ in Lestinis, quam sub annuo censu octo librarum Valeucenensium a canonicis Walecuriæ tenetis, et molendinum, quod in eadem villa ab ecclesia Sanctæ Mariæ Cameracensis, sub annuo censu sex modiorum annonæ, ad minorem mensuram solvendæ possidetis. Molendinum de Vallibus. Terras et redditus, quos in territorio Vellerellæ siccæ habetis. Curiam de Riveriolis, quam Henricus miles, una cum uxore sua Mathilde, et liberis suis, ab omni terragio quod juri suo competebat, per manum Balduini comitis Ainiensis, intuitu elemosynæ, liberam esse fecit; et quidquid aliud titulo elemosynæ vobis donavit. Partem terræ, quæ fuit Sancti Salyatoris. Aliam partem terræ, quæ dicitur Lemeis. Allogium de Ramelgiis. Terram, quam a Templariis, respectu annui census viginti trium modiorum annonæ, et totidem avenæ, ad minorem mensuram solvendæ, possidetis. Quindecim binaria allodii, quæ duæ conversæ sorores in elemosynam vobis dederunt. Totam decimam terrarum vestrarum, et pecorum in Ramelgiis. Et quædam dotalia de Merbiolis, pro quibus quindecim solidos Valencenses canonici Sancti Ursinarii anquatim persolvitis. Boscum, qui dicitur Roseria, et quidquid ad curtem de Riveriolis pertinere dignoscitur. Curiam de Dagnies salvo annuo censu decem modiorum annonæ, quem hæredibus Badonis persolvitis. Partem decimæ ejusdem villæ, quam censualiter habe-

is. Molendinum, et quidquid illic in terris, pratis et aquis de jure possidetis. Curiam de Gays, cum omnibus appendiciis suis, et decimarum animalium ejusdem curiæ, quam sub censu quinque solidorum Valencenensium ab ecclesia Sancti Humberti de Marigdis possidetis. Curiam de Marteri, cum omnibus appendiciis suis. Partem terræ, quam habetis ab ecclesia Sancti Joannis de Valencenis, salvo censu quinque modiorum avenæ et duorum modiorum bonæ siliginis et dimidii, duorum modiorum totidem çaponum, quem annis singulis eis debetis. Totam decimam annonæ curiæ de Morteri, et pecorum, pro qua decem modios annonæ, et tres solidos Valencenenses canonicis Cameracensibus annuatim persolvitis. Quidquid possidetis in Burgo de Valencenis, et in loco qui dicitur Cortanna. Curiam de Regenii, cum omnibus appendiciis suis, terris videlicet, pratis, aquis, silvis, pascuis. Terram de Carriel. Curiam Sancti Nicolai cum appendiciis suis. Curiam de Courrieres, cum appendiciis suis, salvo censu quinque solidorum Nivellesium, quem debetis abbatissæ Nivellesi et totidem hæredibus Gillardi. Curiam de Bostelen, cum appendiciis suis, et decimam animalium, ejusdem curiæ, sub annuo censu quinque solidorum Valencenensium, quos persolvitis super altare de Theozies. Decimam animalium curiæ infra abbatiam, sub annuo censu sex denariorum Valencenensium, quos canonicis Cameracensibus persolvitis. Altare de Lengnies, et ipsam villam cum omnibus suis pertinentiis. Altare de Curcellis, et alodium Sancti Foillani, sub annuo censu sexaginta solidorum Namurcensium, quem canonicis Sancti Foillani de fossis annuatim persolvitis. Majorem decimam, et omnia, quæ in eadem villa habetis. Altare de Gennelines, et omnem decimam, et dotaliitæ ejusdem villæ. Altare de Orbais, cum appendiciis suis. Altare de Carneriis, cum appendiciis suis. Altare de Morlanguais, cum appendiciis suis. Altare de Haina Sancti Pauli. Altare de Felny. Altare de cruce. Altare de Ressaïs. Altare de monte Sanctæ Aldegundis, cum appendiciis suis. Altare de monte Sanctæ Genovefæ, cum appendiciis suis. Altare de Herchelina, cum appendiciis suis. Altare de Senessia, et dotaliitæ, et omnem decimam ejusdem villæ, cum omnibus appendiciis suis. Altare de Rues famelico. Molendinum de Berkellies, et terras, et omnia quæ ibi possidetis. Decimas et molendinum et redditus, quos in villa de Merbiis possidetis.

Sanenovalium vestrorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos, liberos et absolutos, e sæculo fugientes, ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in loco vestro professionem fas sit, absque abbatis sui licentia, de eodem loco discedere: discedentem vero, absque

communium litterarum cautione, nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. In parochiis vero ecclesiis, quas habetis, liceat vobis quatuor, aut tres ad minus de canonicis vestris ponere, quorum unus diocæsano episcopo præsentetur, ut ei curam animarum committat; ita quidem, quod ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus, et de ordinis observantia debeat respondere. Licitum præterea sit vobis in causis propriis, sive civilem, sive criminalem contineant quæstionem, fratrum vestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium jus vestrum in aliquo valeat depravari. Pro chrismate vero, oleo sancto, consecrationibus ecclesiarum, ordinationibus clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, sive abbate deducendo ad sedem, vel quibuslibet aliis ecclesiasticis sacramentis, nullus a vobis, aut sub obtentu consuetudinis, aut quolibet alio modo, quidpiam audeat postulare. Interdicimus etiam, ne cui liceat in vos, vel monasterium vestrum, sine manifesta et rationabili causa, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgare, seu vos novis et indubitatis exactionibus fatigare. Sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obveniente vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia, præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Augustini Regulam, atque ordinem Præmonstratensium fratrum, providerint eligendum. Paci quoque ac tranquillitati vestræ paternam in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuris locorum, seu grangiarum vestrarum nullus violentiam, vel rapinam, seu furtum committere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem capere, vel interficere audeat. Præterea omnes libertates, et immunitates, a prædecessoribus nostris Romanis pontificibus ordini vestro concessas, nec non libertates, et exemptiones sæcularium exactionum a regibus, et principibus rationabiliter pia vobis devotione indultas, auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communitus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia. Si

qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve A
 persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens,
 contra eam temere venire tentaverit, secundo ter-
 tiorve communita, nisi reatum suum congrua satis-
 factione correxerit, potestatis honorisque sui digni-
 tate careat, reamque se divino iudicio existere de per-
 petrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore
 et sanguine Dei, et Domini Redemptoris nostri Jesu
 Christi aliena fiat, atque in extremo examine divi-
 næ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua
 jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi,
 qua:enus et hic fructum bonæ actionis percipiant,
 et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis
 inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Coelestinus catholice Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus Albanensis episcopus.

Ego Octavianus Ostiensis et Velletrensis epi-
 scopus.

Ego Joannes Prænестinus episcopus.

Ego Petrus Portuensis et Sanctæ Rufinæ epi-
 scopus.

Ego Pan. basilicæ XII Apostolorum presbyter car-
 dinalis.

Ego Petrus titulo S. Cæciliæ presbyter car-
 dinalis.

Ego Joannes titulo S. Clementis card. Viter-
 biensis.

Ego Guido Sanctæ Mariæ Transiberinæ, titulo
 Calixti presbyter cardinalis.

Ego Hugo presbyter cardinalis Sancti Martini ti-
 tulo Equitii.

Ego Joannes titulo S. Stephani in Cælio monte
 presbyter cardinalis.

Ego Cinthius titulo Sancti Laurentii in Lucina
 presbyter cardinalis.

Ego Soffredus titulo S. Praxedis presbyter
 card.

Ego Bernardus Sancti Petri ad Vincula presbyter
 cardinalis, titulo Eudoxiæ.

Ego Fid. titulo S. Marcelli presbyter cardinalis.

Ego Joannes titulo S. Priscæ presbyter cardinalis.

Ego Gratianus Sanctorum Cosmæ et Damiani dia-
 conus cardinalis.

Ego Gregorius S. Mariæ in Porticu diaconus
 card.

Ego Gregorius Sancti Georgii ad Velum aureum
 diaconus cardinalis.

Ego Lotarius Sanctorum Sergii et Bacchi dia-
 conus cardinalis.

Ego Gregorius Sancti Angeli diaconus car-
 dinalis.

Ego Petrus Stae.... in Via Lata diaconus car-
 dinalis.

Datum Laterani, per manum Centii, Sanctæ Lucie
 in Orthea diaconi cardinalis, domini papæ came-
 rarii, iv Id. Novembris, indict. xiii, Incarnationis
 Dominicæ anno 1194, pontificatus vero domni Cœ-
 lestini papæ III anno quarto.

CLXX.

*Monasterii S. Crucis Donaverdensis protectionem
 suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.*

(Romæ, ap. S. Petrum, Nov. 16.)

[*Mon. Boic., XVI, 17.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei,
 dilectis illis EVERARDO abbati monasterii Sanctæ
 Crucis in Woerda, ejusdemque fratribus tam præ-
 sentibus quam futuris regularem vitam professis in
 perpetuam memoriam.

Suscepti regiminis administratione compellimur
 pro ecclesiarum statu satagere; et ne possint ali-
 quorum indebitis molestationibus fatigari, eas
 apostolicæ sedis patrocinio communitæ. Eapropter,
 dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus
 B clementer annuimus, et præfatum monasterium
 Sanctæ Crucis, in quo divino mancipati estis obse-
 quio, quod ad jus et proprietatem beati Petri
 pertinere dignoscitur, ad exemplar felicitis recor-
 dationis Innocentii papæ prædecessoris nostri, sub
 ejusdem apostolorum principis et nostra protectione
 suscipimus, et præsentis scripti privilegio commu-
 nimus. In primis siquidem statuantes ut ordo mo-
 nasticus qui secundum Deum et beati Benedicti
 Regulam in monasterio vestro institutus esse di-
 gnoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabi-
 liter observetur. Præterea quascunque possessiones,
 quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum
 juste et canonice possidet, aut in futurum conces-
 sione pontificum, largitione regum vel principum,
 C oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo pro-
 pitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque suc-
 cessoribus et illibata permaneant. In quibus hæc
 proprii duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfatum monasterium
 situm est, cum hortis, pratis, nemoribus, mansis
 et omnibus aliis pertinentiis suis. Decimationes
 Cenovialis curiæ vestræ, et decimationes novalis
 quod dicitur Wicharfruth, sicut ea justè ac sine
 controversia possidetis, vobis et per vos ecclesiæ
 vestræ auctoritate apostolica confirmamus. Sane
 novalium vestrorum quæ propriis manibus ac
 sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium
 vestrorum nullus a vobis decimas exigere vel ex-
 torquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos et
 D laicos, liberos et absolutos et sæculo fugientes ad
 conversionem recipere, et eos absque contradi-
 ctione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli
 fratrum vestrorum post factam in vestro monaste-
 rio professionem fas sit de eodem loco absque ab-
 batis sui licentia, nisi auctoris religionis obtentu,
 discedere; discedentem vero absque communium
 litterarum licentia et cautione nullus audeat reti-
 nere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit,
 liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis
 et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa
 voce divina officia celebrare. Inhibemus ad hæc
 ut infra fines territorii monasterii vestri nullus
 sine assensu diocesanæ episcopi et vestro, capel-

Iam seu oratorium de novo construere audeat; A salvis privilegiis Romanorum pontificum. Ad hæc novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis aliisque omnibus ecclesiasticis sæcularibusve personis, omnino fieri prohibemus. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationem monachorum, seu clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocæsano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitare et exactione aliqua vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem, gratiam et communionem apostolicæ sedis habentem, qui nostra fultus auctoritate vobis quod postulatur impendat.

Præterea libertates et immunitates antiquas et rationabiles consuetudines ecclesiæ vestræ concessas et hactenus observatas, ratas habemus et eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Sepulturam quoque loci ipsius liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi assensu, vel fratrum pars consilii senioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, sub interminatione anathematis, auctoritate apostolica inhibemus, ut intra clausuras locorum vestrorum nullus rapinam facere seu furtum committere, ignem apponere, homines capere vel interficere, seu aliquam violentiam audeat exercere.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione pia liberalitate concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus a sede apostolica perceptæ libertatis, unum aureum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena

fluat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Cælestinus catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Pandulphus basilicæ XII Apostolorum presb. card.

Ego Petrus S. Cæcilie presb. card.

Ego Joannes tit. S. Clementis card., Viterbiensis et Tusculanus episcopus.

Ego Hugo presbyter cardinalis S. Martini tit. Equitii.

Ego Joannes tit. S. Stephani in Cælio monte presb. card.

Ego Soffredus tit. S. Praxedis presb. card.

Ego Bernardus S. Petri ad Vincula presb. card. tit. Eudoxiæ.

Ego Fidantius tit. S. Marcelli presb. card.

Ego Joannes ecclesiæ S. Priscæ presb. card.

Ego Albinus Albanensis episcopus.

Ego Joannes Prænestinus episcopus.

Ego Petrus Portuensis S. Rufinæ episcopus.

Ego Gregorius Sactæ Mariæ in Porticu diae. card.

Ego Petrus Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconus card.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Centii Sanctæ Lucie in Hofsea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, xvi Kalendas Decembris, indictione xiii, anno Dominicæ Incarnationis 1194, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno quarto.

CLXXI.

Episcopo Lincolnensi præcipit, ne S. Noti monachos in possessione Esnebirrensis et Torneiensis ecclesiarum impediatur.

(Romæ, ap. S. Petrum, Nov. 19.)

[*Monast. Angl.*, I, 370.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Lincolnensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum illicitis gravaminibus molestantur, eos protectionis suæ munimine, tanquam pia mater solita est confovere. Unde quia singulis ad nos clamantibus apostolum tenemur præsidium impertiri, intuitu pietatis et misericordiæ priori et conventui Sancti Noti, ecclesiam de Esnebiria et Tornea, de quibus jam annuam pensionem acceperunt, præsentî pagina confirmamus. Siquidem prædicti prior et conventus in transitu viarum et strata celeberrima constituti, omnibus transeuntibus cibum et potum petentibus pro Dei misericordia largiantur; et redditum prædictarum ecclesiarum proprio usui hæptum se expendere profitentur.

Eapropter fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus, pro reverentia beatorum apostolorum Petri et Pauli et nostra, prænominatis priori et conventui prædictas ecclesias, sicut eas juste et rationabiliter possident, et præsentis scripti testimonio sunt communiti, appellatione remota et nullis litteris obstantibus, in pace possideri permittatis, et a decanis, ab archidiacono et ab omnibus hominum officialium insolentibus, auctoritate beati Petri et nostra præmunitionis defensetis, et si quis hujusmodi confirmationi et prædictis priori et conventui in hoc præsumpserit contradicere, auctoritate nostra excommunicatum publice denuntietis.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, XIII Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno quarto

CLXXII.

Monasterii Scotorum S. Jacobi Ratisponensis protectionem suscipit et possessiones juraque confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Nov. 22.)

[RIED, *Cod. diplom. Ratispon.*, I, 279.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PATRICIO abbati monasterii Beati Jacobi Ratispon. ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

(*Reliquus tenor verbotenus concordat cum Protectio-rio Lucii papæ III eidem cænobio an. 1185, 10 Aprilis concessio. Vide Patrologiæ t. CCL.*)

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Sequitur dein subscriptio xvi cardinalium.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, per manum Cencii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi card., domini papæ camerarii, x Kal. Decembris, indictione XIII, anno Dominicæ Incarnationis 1194, pontificatus domini Cœlestini papæ III anno quarto.

Plumbum : COELESTINUS PP. III.

CLXXIII.

Episcopo Foropopuliensi mandat, curet, ut ecclesia S. Mariæ de Portu permaneat in possessione ecclesiæ S. Joannis in Marmorato, a canonicis Ravennatibus donatæ.

(Laterani, Dec. 10.)

[FANTUZZI, *Monumenti Ravennati*, t. VI, p. 58.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Foropompilien. episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Constitutus in præsentia nostra dilectus filius G... prior Ecclesiæ S. Mariæ de Portu sua nobis insinuatione monstravit quod cum dilecti filii..... archid. Raven. ecclesiæ ac fratres ejus ecclesiam S. Joannis in Marmorato cum suis pertinentiis sibi et ecclesiæ de Portu archiepiscopo consentiente concesserint, et exinde publicum fecerint instrumentum, sacerdotes, et parochiani ejusdem ecclesiæ contra donationem ipsam eximere venientes, priorem ipsum et ecclesiam suam super donatione illa molestare non cessant. Inde est quod fraterni-

tati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus si verum est quod asseritur, molestatores jam dictos moneas ardentius, et inducas, ut a molestatione prioris et ecclesiæ Port. omnino desistant; alioquin eos ad hoc ecclesiastica censura sicut justum fuerit, appellatione cessante, compellas.

Datum Laterani, IV Idus Decembris, pontificatus nostri anno quarto.

CLXXIV.

Ecclesiam S. Reparatæ Lucensem tuendam suscipit ejusque bona ac privilegia confirmat.

(Laterani, Dec. 17.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, VI, 443.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis MARTINO priori ecclesiæ Sanctæ Reparatæ, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, canonicè substituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulacionibus clementer annuimus, et prædecessorum nostrorum fidelis recordacionis Edgennii, Anastasii, Adriani, Alexandri, Urfani, et Clementis Romanorum pontificum, vestigiis inhaerentes, præfatam Ecclesiam Sanctæ Reparatæ, quæ in Lucana civitate Plebis vocabulo fungitur, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis; præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Omne jus quod habetis in ecclesia Sancti Cassiani et in ecclesia Sancti Justi ad Arcum; universam etiã parochiam vestram et parochianos atque decimas quas juste habetis, vobis auctoritate sedis apostolicæ confirmamus. Præterea omne jus, quod habetis in ecclesia Sancti Laurentii de Picciolorano, sicut per sententiam Rolandi præpositi Sancti Georgii, et Guidonis prioris Sancti Donati, judicium a sede apostolica delegatorum, vobis adjudicatum esse dignoscitur, et in eorum scripto authentico continentur, et vos sine controversia possidetis : celebrationem quoque missæ majoris in festo Sancti Laurentii, et alia quæ in prædicta ecclesia rationabiliter hactenus habuistis, vobis nihilominus confirmamus. Prohibemus etiam ut nemini liceat parochianis vestris, vobis inconsultis, poenitentias dare, nisi forte in tanta necessitate fuerint, quod ad vos nequeant habere recursum. Nulli quoque fas sit parochianorum vestrorum aliquem ad sepulturam recipere, nisi salva ecclesiæ vestræ canonica justitia. Nec etiam episcopo,

nec alicui facultas sit novas et minus canonicas consuetudines contra voluntatem vestram in ecclesiam ipsam inducere, vel exactiones indebitas exercere. Celebrationem baptismi, quæ ab episcopo et canonicis Sancti Martini in vestra consuevit ecclesia in die Sabbati sancti fieri, antiquas etiam processiones ac stationes, et missas majores, quæ in eadem ecclesia præfixis diebus ab eisdem canonicis celebrari solent, vobis et per vos ecclesiæ vestræ nihilominus confirmamus. Præterea capellani civitatis vestræ, quos ad baptizandos pueros in baptismo solemniter vocaveritis, sicut hactenus est servatum, si per contumaciam venire noluerint, per censuram ecclesiasticam a vestro episcopo sine appellationis obstaculo compellantur. Constituimus autem ut illis Dominicis diebus et præcipuis festivitibus, in quibus canonici majoris ecclesiæ ad jam dictam ecclesiam cum processione venire consueverunt, si forte aliqua pravitate vel malitia ducti ad locum ipsum, prout antiqua consuetudo est, venire noluerint, majores missas, ac vesperas, et alia divina officia, quæ ipsi celebrare debuerant, per vos ipsos auctoritate apostolica solemniter celebretis.

Liceat præterea vobis clericos litteratos et honestos, undecunque sint, cum episcoporum suorum commendatitiis litteris, si forte ignoti fuerint, absque alicujus contradictione in fratres cum assensu episcopi vestri suscipere. Quod si episcopus ipse contra vos malignari voluerit, et rationabilem noluerit occasionem prætereundere, clericos ipsos nihilominus suscipiatis. Adjicimus quoque ut nec episcopo, nec canonicis facultas sit locum vestrum vel clericos inibi commorantes absque rationabili et manifesta causa interdictioni vel excommunicationi subijcere. Sepulturam insuper ecclesiæ vestræ liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia matricis ecclesiæ. Obviente vero te nunc ejusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia prapronatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars major consilii sanioris, secundum Dei timorem, providerint eligendum. Electus autem de more repræsentetur episcopo et canonicis majoris ecclesiæ confirmandus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, etc.

Ego Cælestinus catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus Albanensis episcopus.

Ego Octavianus Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes Prænestinus episcopus.

Ego Pandulfus presbyter cardinalis basilicæ XII Apostolorum.

Ego, etc.

Datum Laterani per manum Cencii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ caue-

rarii, xvi Kal. Januarii, indictione xiiii, Incarnationis Dominicæ 1194, pontificatus vero domni Cælestini papæ tertii anno iv.

Desideratur bulla plumbea.

CLXXV.

Monasterium S. Prosperi Reginum sub S. Romana Ecclesiæ protectione recipit, ejusque bona ac jura confirmat.

(Laterani, Decemb. 24.)

[MARGARINI, Bull. Catin., II, 223.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus cœnobii Sancti Prosperi sub civitatem Regii constitutis, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, ac petentium desideriis congruam suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam monasterium Sancti Prosperi, quod ad Romanam Ecclesiam noscitur pertinere, in quo divino estis obsequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Alexandri, scilicet prædecessoris nostri, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstate Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permanent. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum, in quo præfatam monasterium situm est, cum omnibus tenementis et pertinentiis suis et cum cœmeterio suo; novem jugera terræ cum capella Sancti Nazarii, quam a superscripta ecclesia Sancti Prosperi intra castrum ejusdem civitatis sita per commutationem juste factam, abbas qui tunc temporis erat, accepit; necnon et totam illam terram de Corticella, in circuito ipsius monasterii quæ ab episcopis, vel canonicis, vel a quibuscunque fidelibus jam dicto monasterio data est; insuper duodecim mansos in Fossulæ, quatuor in Palude, quatuor in Campagnola, tres in Quinta, unum in Curte nova, unum in Gurgo, unum in Fossudunde, quinque in Bagnolo, et capella Sanctæ Mustiolæ cum suis pertinentiis, unum mansum in Crustulo veteri, unum in vico de Sbragato, unum in Magno Casali, et capella Sancti Sylvestri, cum dominicato de eadem villa de Magno Casali, tres mansos in Regio et ducatu Regii, braidan regis et omnem terram prædicti monasterii

circa eandem civitatem sitam; tres mansos in Rodano, tres in Marmirolo, unum in Aliano, unum in Bibiano, unum in Riano, unum in Mulazano, unum in Pianzo, unum in castro Oleriani, et curtem de Vasseto cum Lama Craularia, et campo, et rivum de Vasseto, quæ a Carolo piissimo rege per præceptum, juxta fines ibidem designatos Regiensi Ecclesiæ data esse dignoscitur; et terram quam dedit Rolandus filius Eriberti. In Motilena quatuor mansos cum capella et quadam parte castri. In Albinea quatuor mansos et capellam Sanctæ Mariæ in Pisinam cum Oliveto sibi adjacente. In Verginiano duos mansos, et octo mansos quos dedit Adicio filius Athonis filii Gandulphi, et capellam Sancti Dalmatii in Medule quam dedit Albertus comes cum omnibus suis pertinentiis. In Speciano mansum unum, unum in Florianis, unum in monte Baranzonis, quamdam partem in capella Sancti Martini in Revere, duas in ecclesia Sanctæ Mariæ, unam in Sancto Florentino, unam in Sancto Laurentio, duos mansos in Pulianello, et quidquid intra Italicum regnum juste possidet, seu possidere de jure debet.

Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos et absolutos, a sæculo fugientes in monasterio vestro ad conversionem recipere, et eos sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in eodem monasterio professionem, fas sit de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu, discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione, nullus audeat retinere. Obeunte vero abbate, qui pro tempore fuerit, sive suorum quolibet successorum, nullus ibi quilibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum major pars consilii sanioris secundum Deum et beati Benedicti Regulam providerint eligendum. Ob reverentiam etiam beati Prosperi confessoris Domini, præsentis auctoritate statuimus, ut liceat abbati et fratribus ipsius monasterii, quibus idem abbas injunxerit, dummodo sacerdotis fungantur officio, populis undecunque ejusdem sanctissimi confessoris limina visitantibus, vel ipsius terræ incolis ad eandem ecclesiam convenientibus, super ipsius sacras reliquias missarum solemniter celebrare, et congrue ipsos pane verbi Dei reficere, et orationum vestrarum, aliorumque bonorum operum quæ in monasterio ipso jugiter fiunt per tempus, constituere. Præcipimus quoque, ne quis ejusdem civitatis episcopus, sed nec quidem aliquis primas, vel metropolitanus, aut quælibet magna parvaque ecclesiastica secularive persona, quidquam eorum, quæ supra taxavimus, pervertere audeat, quavis occasione inibi missas publice celebrare, aut ordinationem aliquam quamvis par-

vissimam, sine voluntate albat et fratrum agere, aut excommunicationem contra eos facere, vel aliquod officium contradicere, sed neque aliquam potestatem, vel jurisdictionem contra ipsum venerabile cœnobium exercere præsumat. Sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illi sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minnere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Ad iudicium autem hujus a sede apostolica perceptæ libertatis, bisantium unum nobis nostrisque successoribus annis singulis exsolvetis. Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Cælestinus catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Petrus Portuensis tit. S. Rufinæ episcopus.

Ego Joannes Prænestinns episcopus.

Ego Albinus Albauensis episcopus.

Ego Pandulfus presbyter cardinalis tit. basilicæ XII Apostolorum.

Ego Cinthius tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Fredericus tit. S. Marcelli presb. card.

Ego Joannes tit. S. Priscæ presb. card.

Ego Nicolaus diaconus cardinalis tit. S. Mariæ in Cosmedin.

Ego Gregorius diaconus cardinalis tit. Sancti Angeli.

Ego B. tit. S. Theodori diac. card.

Ego Petrus tit. Sanctæ Mariæ in Via Lata.

Datum Laterani per manum Cencii S. Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domini papæ camerarii, ix Kal. Januarii, indictione XIII, Incarnationis Dominicæ anno 1194, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno IV.

CLXXVI.

D Gilberto episcopo Clavomontano respondet et ut interdictum in aliqua ecclesia per aliquem vel aliquos ex canonicis sine ejus assensu positam, nullatenus debeat observare.

(Augustini Tarracon. Opp., IV, 387.)

—
ANNO 1193.

—
CLXXVII.

Bernardo episcopo Faventino permittit ut monasterium Camundiense in fusu ejus a priore subiectum monasterio Aceretensi, in priorem statum restituat.

(Laterani, Jan. 3.)

[Tonduzzi, *Hist. di Faenza*, p. 250.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, va-

nerabili fratri **Bernardo** Faventino episcopo salutem A et apostolicam benedictionem.

Sicut unire episcopatus, atque potestati subicere alienæ, ad summum pontificem pertinere dignoscitur, ita episcoporum interest et ecclesiarum suæ diocesis unio et subjectio earumdem. Cum itaque, sicut nobis innotuit, prior Gamundien. monasterium suum quod est in tua diocesi et de tuo debet ordinari cõsistenti, monasterio de Acereta, tuo assensu minime requisito, subjecerit, sive univeris, fraternitati tuæ præsentis pagina indulgemus, ut quod fecit super hoc, te inconsulto, tibi liceat auctoritate apostolica, sicut justum fuerit, infirmare, non obstante assensu, vel confirmatione, quam metropolitanus interposuisset cum in diocesi sui suffraganei absque ipsius assensu non debeat aliquid hujusmodi contra B consultationes canonicas attentare. Nos quoque decernimus id, prout dictum est, irritandum, statuente ut nulli omnino hominum liceat, etc. Si quis autem, etc.

Datum Laterani, in Nonas Januarii, pontificatus nostri anno iv.

CLXXVIII.

Canonicorum Maurianensium possessiones quasdam confirmat.

(Romæ, apud S. Petrum, Jan. 6.)

[CIBRARIO ET PROMIS, *Docum.*, p. 103.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis majoris ecclesiæ Maurianensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis petitionum desideriis dignum est nos facilem præbere consensum et vota quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, possessiones illas quas nobilis vir Thomas comes Maurianensis et antecessores illius vobis et ecclesiæ vestræ contulisse noscuntur, sicut vos eas juste ac sine controversia possidetis, vobis et per vos ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, viii Id. Jan., pontificatus nostri anno iv.

CLXXIX.

Compositionem inter abbatem S. Benedicti Placentinam et Martinum, abbatem S. Mariæ Vallumbrosanum, de jure et institutione cœnobii S. Jacobi Taurinensis factam confirmat.

(Laterani, Jan. 21.)

[LAMI, *Deliciae eruditorum*, 1737, p. 226.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati, et conventui S. Benedicti Placentino, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis petitionum desideriis dignum est nos facilem

PATROL. CCVI.

A præbere consensum et vota quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Cum autem inter te, fili abbas, ac dilectum filium nostrum Martinum abbatem S. Mariæ Vallumbrosæ, nomine monasterii vestri, super jure et institutione cœnobii S. Jacobi Taurinensis controversia fuisset exorta, tandem quæstio ipsa fuit amicabili compositione sopita, cujus utique compositionis tenor in publico scripto exinde facto plenius explicatur. Ut igitur compositio deberet de cætero inconcusse servari, ne per aliquorum malitiam possit infringi, eam sicut provide ac sine pravitate facta est, et recepta et hæcenus observata, et in eodem scripto plenarie continetur, auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus.

B Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis et constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, xii Kal. Febr., pontificatus nostri anno iv.

CLXXX.

Episcopo Castellano (Veneto) præcipit, ut ecclesiam S. Bartholomæi canonicis S. Salvatoreis tribuat.

(Laterani, Jan. 27.)

[CORNELII, *Ecclesiæ Venetæ*, XIV, 121.]

C **CÆLESTINUS** episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Castellano, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis locis pacem et tranquillitatem prospicere, et jura sua integra conservare cura suscepti regimini suggerit, et debitum postulat charitatis. Cum igitur inter dilectos filios... priorem et canonicos Sancti Salvatoris de Rivoalto et... plebanum S. Bartholomæi nonnunquam scandalum sit exortum pro eo videlicet, quod vicini præfatæ ecclesiæ S. Salvatoris et ecclesiæ S. Bartholomæi parochialia jura persolvunt, prædicti canonici jam pridem ad te vel prædecessorem tuum litteras impetrarunt, ut ecclesiam ipsam, salvis omnibus justitiis Castellanae ecclesiæ, de episcopali munificentia obtinerent quod quia impletum usque modo non exstitit. Nosque de tua devotione spem gerimus, quod commodum ipsorum fratrum libenter, etiam nobis tacentibus, exsecueris, fraternitatem tuam hortamur in Domino, et per apostolica scripta mandamus, quatenus præfatam ecclesiam S. Bartholomæi divino intuitu, et pro reverentia beati Petri et nostra memoratis canonicis pia liberalitate concedas pacifice possidendam, salvis tibi et successoribus tuis jure pontificali, et aliis justitiis, quas inde consuevistis habere. Ita quod iidem canonici propter hoc tibi possint devotiores existere, et nos devotionem tuam de divinis operibus debeamus in Domino commendare.

Datum Laterani, vi Kal. Februarii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXXXI.

Petro archiepiscopo Compostellano concedit e ut cum in lege contineatur humana quod in tributis et publicis functionibus nulla præscriptio locum obtineat, et illa vota sint quasi tributa quæ Deo et B. Jacobo in Hispania statuerit annis singulis exsolvenda rex Rammirus, illa quæ in eis præscriptio obijciatur, locum non habeat aut vigorem.

(Laterani, Jan. 31.)

[FERRER, *Hist. del apostol. de Jesu Cristo San Iago*, Madrid 1610, fol., p. 279 b.]

CLXXXII.

Capitulo Bremensi licentiam permittit ut fratres beneficiarios qui debitos capitulo canones statuto tempore non præstiterint, beneficiis privent.

(Laterani, Febr. 8.)

[LAPPENBERG, *Hamb. Urkund.*, I, 266.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis F[REDERICO] majori præposito, R[ODULFO] decano, et capitulo Bremensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad audientiam nostram pervenisse noscatis quod quidam ex vobis debitos canones fratrum stipendiis deputatos aliquando subtrahunt, aliquando solutionem illorum diutius differentes, congruo tempore non impendunt, per quod sæpius præbetur occasio fratribus conquerendi et subtrahendi se a divinis obsequiis, et recalitrandi etiam disciplinis majorum, cum de tepiditate vel negligentia seu aliis excessibus arguuntur. Ut igitur talium præsumptio modo debito corrigatur, præsentis vobis scripti pagina duximus indulgendum, ut si aliqui de cætero census seu canonem communibus stipendiis debitum malitiose ultra constitutum terminum detinuerint, et post trinam commotionem hoc ad mandatum vestrum corrigere prætermiserint, beneficia, de quibus canones ipsi debent exsolvi, de communi consilio vel majoris et sanioris partis, auferendi eis, absque appellationis obstaculo, liberam habeatis auctoritate apostolica facultatem.

Datum Laterani, vi Idus Februarii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXXXIII.

[Hermann]o Monasteriensi et [Gerhard]o Osnabrugensi episcopis mandat ut quosdam Ecclesie Bremensis ministeriales anathematizent, si bona eidem ecclesie injuste ablata non restituerint.

(Laterani, Febr.)

[*Ibid.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Monasteriensi et Osnabrugensi episcopis, et dilecto filio, Raderstadensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut in audientia est nostra propositum, dilecti filii, Alardus, Henricus, Otto, Fredericus, ministeriales Bremensis Ecclesie, quamplures redditus, alia bona ipsius Ecclesie ac venerabilis fratris nostri, Hartwici archiepiscopi, in salutis sue peri-

A culum detinere nequaquam verentur. In quorum utique detentione tanto amplius suum Creatorem offendunt, quanto illis utilius adesse possunt et contra quorumlibet violentiam magis tenentur auxiliium et præsidium fortius imperiri. Unde nos eis dedimus in mandatis, ac sub interminatione anathematis districte injunximus, ut redditus et bona illa eidem archiepiscopo et Ecclesie sue sine dilatione vel difficultate restituant et permittant sine perturbatione percipere ac tenere. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus et districte injungimus, quatenus, [si] hi prænominati ministeriales mandatum nostrum distulerint vel neglexerint adimplere, vos ad Bremensem civitatem accedentes, ipsos, nullius contradictione vel appellatione obstante, anathematis vinculo innodare minime differatis et terras eorum subdatis interdictio et utramque sententiam usque ad congruam satisfactionem auctoritate nostra publice nuntiatis ac nuntiari faciatis inviolabiliter observandam, pœna debita percellentes, si qui alterutrum temere præsumperint violare: nullis litteris obstantibus, si quæ apparuerint a sede apostolica, istarum mentione non habita, impetratæ. Quod si omnes his exsequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exsequantur.

Data Laterani, x Februarii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXXXIV.

C *Capitulo Bremensi concedit ut cautio de indemnitate ecclesie, ab Hartwigo archiepiscopo e tempore concordie præstita, permaneat inviolata.*

(Laterani, Febr. 15.)

[*Ibid.*, p. 267.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, FRIDERICO, majori præposito, et RODULFO decano et capitulo Bremensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, et vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectû prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, cautionem, quam venerabilis frater noster Hartwicus, Ecclesie vestrae archiepiscopus, tempore concordie inter ipsum et vos celebratæ super indemnitate Ecclesie ipsius Ecclesie præstitit, sicut provide ac sine pravitate facta est et recepta, ut inconvulsa debeat permanere, auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, xv Kal. Martii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXXXV.

Ecclesiæ S. Donatiani Brugensi asserit legatum in testamento Margarete, quondam Flandriæ comitissæ, constitutum.

(Laterani, Febr. 15.)

[MIRÆI, *Opera dipl.*, II, 1351.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GERARDO et canonicis Sancti Donatiani Brugensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum tam vigor æquitalis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus annuentes, centum solidos quos Margareta, quondam comitissa Flandriæ, distribuendos in die anniversarii sui Ecclesiæ vestræ in testamento legavit, cum xv libris, quotidianæ distributioni canonicorum sine diminutione qualibet assignandis, et xxx libras ad opus trium præbendarum quæ nonnisi presbyteris ibidem assidue servantibus debent in Ecclesiâ vestra conferri, sicut illa juste et pacifice possidetis, vobis et Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis vero hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, xv Kal. Martii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXXXVI.

Petente Siphredo tituli S. Praxedis presbytero cardinali, ecclesiæ S. Praxedis privilegia concedit.

(Laterani, Febr. 28.)

[LAMI, *Deliciæ erudit.*, 1737, p. 227.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SIPHREDO tituli S. Praxedis presbytero cardinali, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ex injuncto, quod, licet indigni, gerimus, apostolatus officio, nobis imminet omnium Ecclesiarum sollicitudinem gerere, ad eas tenemur specialiter oculos paternæ provisionis extendere, quæ in urbe positæ ad nos specialius spectare noscuntur, et ad nullum alium, sicut condecet, habentes respectum providentiæ nostræ et curam, speciali quadam prærogativa expectaverit, et expectant favorabilis subventionis. auxilium. Cum igitur ecclesiâ S. Praxedis priori et fratribus S. Mariæ de Rheno per bonæ memoriæ Anastasium antecessorem nostrum olim ordinanda et disponenda commissa fuisset, ut ordo canonicus in ea perpetuis temporibus servaretur illæsus, deficiente tandem in ipsa religionis vigore et per injuriam fratrum, qui in eadem deservierant, usurariis debitis enormiter excrescentibus, instantius a nobis et sæpius postulastis ut reparationi ejusdem Ecclesiæ paterna sollicitudine deberemus intendere et providere

A cautius, ne ad extremam exanitionem deducta cogeretur, omnimodis expectare. Tuis igitur instantissimis postulationibus, prout debuimus, annuentes, per fratres nostros ad ecclesiam supra dictam descendimus et contra nimium defectum, quo laborare dicebatur, necessarium cognoscentes prædictos priorem et fratres S. Mariæ de Rheno per litteras nostras commonuimus ut accederent ad præsentiam nostram, de his quæ prædiximus responsuri. Quia igitur per annum circiter expectati, in his quæ per suos enormiter acta fuerant, nullum curaverunt emendationis remedium adhibere, nos, sicut et debuimus, nolentes ut sæpe dicta ecclesiâ tam in spiritualibus, quam in temporalibus, prorsus extenuatæ deficeret, ipsam de communi consilio omnium fratrum nostrorum ab omni cura, ordinatione, subjectione et obedientia sæpe dictorum fratrum et ecclesiæ sanctæ Mariæ de Rheno subtraximus, tam privilegia quam scripta omnia quæ de ipsa ecclesiâ S. Praxedis eidem ab Ecclesiâ Romana indulta fuerant et omnem ordinationem, quæ in ea fuerant, decernentes in posterum juribus omnino carere, ipsam tibi et successoribus tuis disponendi et ordinandi, tam in temporalibus quam in spiritualibus, liberam concedimus auctoritate apostolica facultatem.

Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, ii Kal. Martii, pontificatus nostri anno iv.

CLXXXVII.

[Adolfo] archiepiscopo, et decano cathedralis ecclesiæ ac præposito S. Andreæ Coloniensibus scribit de discordia inter Adolfum comitem Schauenburgensem et Hurlwigum, archiepiscopum Hamburgensem, quorum alter, Stadio castro comitatuque Studiensi occupatis, magno Ecclesiæ Hamburgensis incommodum castrum Harburgense construxerit, alter jam antea comitis, Hierosoymam profecti, fines inuasisse dicitur. Monasteriensi e. Osabrugiensi episcopis datum mandatum esse, ut comitem, nisi illata archiepiscopo damna sarcisset, excommunicarent. Qui si audientes præcepto non fuerint, ipsi et comitem excommunicatum et episcopos dignitatibus submotos declarent.

(Laterani, Mart. 3.)

[LAPPENBERG, *Hamb. Urkund.*, I, 268.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo et dilectis filiis, decano majoris ecclesiæ et præposito Sancti Andreæ Coloniensis salutem et apostolicam benedictionem.

Cum venissent ad apostolicam sedem dilecti filii nostri, R[udolfus] decanus et B[urchardus] canonicus Bremensis Ecclesiæ, ipsius Ecclesiæ ac venerabilis fratris nostri, H. archiepiscopi ejus, nobis litteras præsentarunt, in quibus quam multa gravamina continebantur expressa, quæ nobilis vir Adulfus, comes de Scowenbruch (sic), sua ipsis violentia irrogarat. Idem enim comes, sicut ipsi et assertione

propria et litterarum quas detulerunt continentia A denotarunt, quoddam castrum ejusdem archiepiscopi et ecclesiæ suæ, Stadium nomine, ac comitiam Stadiensem injuste detinuit aliquandiu et adhuc illicite in propriæ salutis periculum detinere contendit. Construxit etiam castrum novum in proprietate ipsius ecclesiæ apud locum qui dicitur Horebruch, in magnum ejusdem ecclesiæ detrimentum, cum nuntii archiepiscopi et ipsius Ecclesiæ pro gravaminibus quæ ipsis jam dictus comes assidue inferēbat, ad sedem essent apostolicam destinati. Præterea comes ipse clericos ejusdem archiepiscopi ad ejus synodum sæpius vetat accedere ac ministeriales ejus debitum ei non permittit servitium exhibere, et alias quam multas injurias ei et Ecclesiæ suæ non metuūt irrogare. Pro parte vero præscripti comitis dilectus filius noster, magister Bruno, præfatis decano et socio suo, cum ipsius comitis litteris ad nostram audientiam illius nomine destinatis, e contrario se opposuit, asserens quod dum comes ipse in Jerosolymitana peregrinatione maneret, idem archiepiscopus invasit terras illius et ei ac hominibus suis damna gravia irrogavit. Qua de causa idem comes post reditum suum coram dilecto filio nostro Centio, titulo Sancti Laurentii in Lucina presbytero cardinali, tunc apostolicæ sedis legato, dum a partibus Daciæ remearet, super his proposuit quæstionem. Qui utriusque parti iudices delegavit, a quibus cum archiepiscopus citatus fuisset, promisit compositionem cum comite se facturum et de his omnibus satisfactionem ei congruam impensurum. Et sic talia promittendo nec ad iudicium eorum accessit, nec quæ promisit curavit ullatenus adimplere.

Cæterum cum sæpeditus archiepiscopus eundem comitem super quibusdam aliis vellet quæstionibus convenire et eum intenderet excommunicationi supponere, comes ipse super hujusmodi eum habens suspensum, ad sedem apostolicam appellavit, festum beati Thomæ apostoli proxime præteritum terminum appellationi præfigens. Pro cuius utique prosecutione præfatum ad nos curavit suum nuntium destinare. Quia vero ejusdem archiepiscopi et Ecclesiæ suæ gravamina, quibus assidue deprimuntur, nostra etiam reputare debemus, præfato comiti sub interminatione divini iudicii districte præcepimus ut prædicta omnia quæ in præjudicium ipsius archiepiscopi et ecclesiæ suæ detinere proponitur, prout eis de jure competunt, sine difficultate seu dilatione restituat, et de damnis illatis et injuriis satisfaciat competenter et ab eorum de cætero penitus gravamine ac molestatione desistat. Facta vero restitutione et congrue satisfacto, ut diximus, de injuriis et damnis ab eo ipsi archiepiscopo et commissæ sibi Ecclesiæ irrogatis, si super memoratis articulis vel aliis contra ipsum archiepiscopum vel ecclesiam suam quidquam duxerit proponendum, coram venerabilibus fratribus nostris, Bambergeni et Osnaburgensi episcopis, et dilecto

filio, abbati Hersuithelusensi, secundum juris formam proponat. Nos enim ipsis iudicibus in obedientiæ virtute districte præcepimus ut, si præfatus comes præceptum nostrum neglexerit adimplere, ipsi ad Bremensem civitatem pariter accedentes eundem comitem ac suos in hujusmodi præsumptione fautores, nullius contradictione vel appellatione obstante, vinculo excommunicationis astringant et universam terram suæ potestati subjectam subjiciant ecclesiastico interdicto. Et utramque sententiam singulis Dominicis et festivis diebus tandiu publice nuntient et nuntiare faciant inviolabiliter observandam, donec ad mandatum prædicti archiepiscopi et Ecclesiæ suæ humiliter revertatur ac quæ prædiximus impleat universa, et firmam præstet etiam cautionem, quod eundem archiepiscopum cum sua Ecclesia in his vel aliis enormiter non gravabit. Quod si præfatus comes, facta, ut diximus, restitutione plenaria et de damnis ac injuriis irrogatis congrue satisfacto, contra ipsum archiepiscopum et Ecclesiam ejus proponere quidquam voluerit, ipsi audiant causam et eam, justitia mediante, decident, facientes auctoritate nostra per ecclesiasticam censuram quod decreverint inviolabiliter observari. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus et districte præcipimus, quatenus, si memorati iudices super horum executione tepidi, quod non credimus, fuerint vel remissi, vos ea quæ prædiximus, omni contradictione ac appellatione postposita, executioni mandare curetis. Et si jam dicti iudices usque ad festum sancti Michaelis mense Septembris proxime futurum satisfacturi de apostolici præcepti contemptu ad Romanam Ecclesiam non accesserint, vos eos a suis officiis, auctoritate suffulti apostolica, suspendatis, nullis litteris obstantibus, si quæ apparuerint a sede apostolica, istarum mentione non habita, impetratæ. Quod si omnes his exsequendis noquiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exsequantur.

Datum Laterani, v Nonas Martii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXXXVIII.

Monasterio Raitenhaselacensi capellam Ceidlaru assignavit.

(Laterani, Id. Martii.)

[Mon. Boic., VI, 360.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Riccardo abbati et conventui de Reidenhasla, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, devotionem, quam erga beatum Petrum et nos ipsos habere cognoscimini, attendentes, personas ac monasterium vestrum cum omnibus quæ impresentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum

justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter capellam de Cidelare cum omnibus pertinentiis suis, sicut dilectus filius Fridericus advocatus de Berge, de assensu et voluntate venerabilis fratris nostri Alberti Salzburgensis archiepiscopi noscitur concessisse, et vos juste et sine controversia possidetis, vobis et per vos vestro monasterio confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Statuentes autem, ut si vos in aliquo gravari præsenseritis, liceat vobis sedem apostolicam appellare.

Nulli ergo omnino hominum fas sit personas vestras vel monasterium vobis commissum temere perturbare, seu hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, Idus Martii, pontificatus nostri anno quarto.

CLXXXIX.

Monasterii S. Zenonis Reichenhallensis patrocinium suscipit, et possessiones juraque confirmat.

(Laterani, Mart. 16.)

[*Mon. Boica*, III, 552]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis WICHMANNO, præposito ecclesiæ S. Zenonis Hallensis, ejusque fratribus tam presentibus ac futuris religiosam vitam professis in perpetuum.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et potentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam S. Zenonis in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes ut, etc. Præterea quascunque possessiones, etc.

Sane novalium vestrorum, etc.

Liceat quoque vobis clericos et laicos, liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in vestra ecclesia professionem, nisi arctioris religionis obtentu, absque præpositi sui licentia liceat ab eodem loco discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Libertates quoque et immunitates antiquas et rationabiles consuetudines, ecclesiæ vestræ concessas et in capellis in parochia vestra sitis hactenus observatas, ratas habemus et eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Inhibemus insuper ut infra fines parochiæ vestræ nullus sine assensu diocæsani episcopi et vestro capellam seu oratorium de novo construere

audeat, salvo privilegio Romanorum pontificum. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi a diocæsano suscipiatis episcopo, si catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, ea vobis gratis et sine pravitate aliqua volumus exhiberi. Sepulturam præterea ipsius loci, etc. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci præposito, etc. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna impofterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra fines locorum vestrorum, nullus rapinam vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere et interficere, seu violentiam aliquam temere audeat exercere.

Decernimus ergo, etc.

Si qua igitur, etc.

Datum Laterani, per manum Centii Sanctæ Luciæ in Horthea diaconi cardinalis, Romanæ curiæ camerarii, xvii Kalendas Aprilis, indictione xiii, anno Dominicæ Incarnationis 1194, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno quarto.

CXC.

Ad Hubertum archiepiscopum Cantuariensem. — Ei legationem apostolicæ sedis committit.

(Laterani, Mart. 18.)

[*Mansi, Concil.*, XXII, 601.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri HUBERTO, Cantuariensi archiepiscopo, apostolicæ sedis legato, salutem et apostolicam benedictionem.

Sinceritas devotionis et fidei consuetæ, quam Anglicana semper Ecclesia circa sacrosanctam Romanam Ecclesiam conservavit, in tua, sicut bene confidimus, providentia et virtute reffloruit et placidi fervoris accepit acceptabile incrementum [*at. sacramentum*]. Talis enim ad Romanam Ecclesiam tuæ fraternitatis emanavit opinio, quæ in tuæ honestatis odore nos recreat, et constantiæ quam habes vigore confortat; ita ut confidentiam, quam de tua probitate concepimus, in nostro jam apertius opere declaremus. Supplicante itaque charissimo in Christo filio nostro Richardo illustri rege Anglorum, et universis suffraganeis Cantuariensis Ecclesiæ, ut Anglicana Ecclesia legatum apostolicæ sedis pro suis et regni profectibus obtineret: tum pro devotione, quam ad Cantuariensem ecclesiam pro meritis illius gloriosi martyris habemus; pro tuæ probitatis et honestatis intuitu, eorum precibus assensum præstitimus et favorem, maxime quia multum credimus ecclesiæ et regni utilitatibus expedire, si talem in ministerio supradicto regio illa recipiat, qualem prædicti regis, et eorum instantia, de conversationis merito et fidei devotiona commendant. Ideoque nos ad honorem Dei, et

Cantuariensis Ecclesiæ salutem, et pacem per totum regnum Angliæ, non obstante exceptione vel privilegio venerabili fratri nostro Gaufrido Eboracensi archiepiscopo, aut ecclesiæ suæ vel alii facto, officium tibi legationis concedimus, per apostolica scripta mandantes, quatenus illam cum fraternæ obedientiæ humilitate suscipias, et secundum datam tibi cœlitus facultatem ad emendanda ea quæ necesse est emendari, et ad statuenda quæ fuerint statuenda, debitæ diligentiæ manum auctoritate ipsius legationis apponas: ita nimirum in omnibus reverentiam matris tuæ Romanæ Ecclesiæ prompta devotione custodiens, ut eam de profectu ministerii, quod tibi læta committit, tuis etiam facias operibus lætiorem.

Datum Laterani, xv Kalendas Apr., pontificatus nostri anno iv.

CXCI.

Ad omnes Angliæ episcopos. — De reverentia exhibenda Huberto Cantuariensi archiepiscopo, sedis apostolicæ legato.

(Laterani, Mart. 18.)

[*Ibid.*, 602.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus in Christo, Eboracensi archiepiscopo, et universis episcopis, et dilectis filiis abbatibus et prioribus, et aliis ecclesiarum prælatibus per regnum Angliæ constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Divinæ sapientiæ inscrutabilis altitudo sacrosanc-
tam Ecclesiam in hujus mundi latitudine stabilivit, et ita regimen et gubernationem in ipsius inimitabili provisione esse voluit, ut ad eam salubriter gubernandam plures assumerentur in partem sollicitudinibus, quamvis pro unitatis ecclesiasticæ firmamento Romana Ecclesia acceperit plenitudinem potestatis. Voluit enim, ut secundum quod Ecclesiam alloquitur in Propheta, pro patribus ejus filii uacerentur, qui super omnem terram principes constituti, virtutum meritis et verbo doctrinæ, rudes, ad fidem profectos, ad justitiam erudirent. Unde sacrosancta Romana Ecclesia, cui Dominus super cæteras contulit ecclesiæ magistratum; pium ad alias materna provisione respectum providit ab initio, et laudabili hactenus consuetudine custodivit, ut de diversis mundi partibus ad earum ministerium implendum viros prudentes assumeret: quorum auctoritas et doctrina sub Romani pontificis moderamine constituta, quod ipse non poterat procul distantibus ecclesiis ministraret. Unde nos qui, licet insufficientibus meritis in sublimi sumus ejusdem specula constituti, patrum posterorum vestigiis in hærentes, ita intendimus cum Dei adjutorio inunctum nobis ministerium circa proximas ecclesias gerere, ut his, a quibus etiam positione distamus, opportuna debeat providentia non deesse. Specialiter autem ad præsens, Anglicanam Ecclesiam paternæ considerationis acie intuentes, ad salutem ipsius, et speciales in Christo profectus, communi consilio

A fratrum nostrorum decernimus, ut venerabilis frater noster Hubertus Cantuariensis archiepiscopus de cujus meritis et virtute, sapientia pariter et doctrina, Ecclesia universalis congaudet, ministerio legationis accepto, vices nostras ad honorem Ecclesiæ, et totius regni salutem et pacem, per totum regnum Angliæ, non obstante exceptione vel privilegio tibi aut ecclesiæ tuæ, frater archiepiscopo, vel alii facto, libere exsequatur. Presentium itaque auctoritate universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus eidem tanquam apostolicæ sedis legato reverentiam exhibeatis debitam et honorem; atque ejus salubria monita et mandata recipiatis humiliter et servetis, quæ auctoritate legationis, qua fungitur secundum Dominum, duxerit statuenda, firmiter observantes.

Datum Laterani, xv Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

CXCH.

[*Anselmo*] episcopo Fulginatensi mandat, ut abbatem S. Silvestri Ospellensis ad prioris Camaldulensis obedientiam revocet.

(Laterani, Mart. 20.)

[*MITTARELLI, Annal. Camaldul.*, IV, App., p. 193.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Fulginatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectus filius prior Camaldulensis sua nobis con-
questione monstravit, quod abbas Sancti Silvestri de Ospello obedientiam et reverentiam, quam antecessores sui jam dicto priori et suis antecessoribus exhibuisse noscuntur, pro suæ voluntatis arbitrio denegat exhibere. Volentes itaque ejusdem prioris et Ecclesiæ suæ indemnitati paterna sollicitudine providere, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus inquiras super præmissis diligentius veritatem, et si ita tibi constiterit, jam dictum abbatem ad obedientiam et reverentiam debitam jam dicto priori exhibendam per ecclesiasticam censuram compellas.

Datum Laterani, xiii Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

CXCHII.

Adalbertum archiepiscopum Salzburgensem, laudibus effert et quod in morte Leopoldi, quondam ducis Austriæ, ad satisfaciendum de excessibus, et ea quæ pro redemptione illustris regis Angliæ male accepisset, cum integritate reddenda, filium ejus jurare cum majoribus terræ coegerit.

(Laterani, Mart. 22.)

[*HANSIZIUS, Germania sacra*, t. II, p. 955.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili A. Salzburgensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto nobis et tibi major est ab omnium Creatore collata potestas, et pluribus, auctore Deo, præsidemus, qui ex actibus nostris sumunt exemplum, tanto nobis est potius præcavendum ut tales nos exhibeamus in susceptæ administrationis officio quod subditos nobis populos verbo pariter et

exemplo instruamus et talenta nobis credita duplicare et triplicare possimus. Sacræ siquidem Scripturæ testimonio cautum habetur fortius et expressum, quod cum auferuntur dona, rationes etiam crescant donorum, cui plus committitur, ab eo plura legimus exigenda. Cæterum cum personam tuam et archiepiscopalis dignitas et litterarum profunditas potius reddat insignem, ut in eis fidelis inventus supra multa constitui merearis a Domino, totis viribus elaboras, et devotos ecclesiæ filios tuæ potestati subjectos taliter protegas et defendas, ut contumaces et rebelles sedi apostolicæ et ecclesiasticæ disciplinæ poterit impugnes. Fratritatem siquidem tuam plurimum commendamus, quod in morte L. quondam ducis Austriæ, cujus excessus et contumacia aures omnium fidelium Christiano nomini subjectorum offendit, te juxta pontificalis officii debitum taliter exhibuisti, quod ad satisfaciendum de suis excessibus, et ea quæ pro redemptione illustris regis Angliæ male acceperat, cum integritate reddenda filium ejus, quia de vita patris desperabatur, jurare cum majoribus terræ suæ cogeres, patri denegans ecclesiasticam sepulturam, nisi se de prædictis satisfactorum ad plenum juratoria firmaret cautione. Quia ergo, quod rationabiliter a te factum est, nobis et fratribus gratum est plurimum et acceptum, nec illud volumus ratione quolibet revocari, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus dictum F. quondam ipsius filium sacramentum servare, ac si quæ de illis retinuit, quæ cautione juratoria resignare tenetur, ut sine diminutione restituat, moneas diligentius et inducas, et si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam cessante appellatione compellas.

Data Laterani, xi Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno IV

CXCV.

Ecclesiæ S. Mariæ in Uznam protectionem suscipit possessionesque ac privilegia confirmat.

(Laterani, Mart. 23.)

[HASSELBACH, *Cod. Pomerun. dipl.*, I, 175.]

CXCV.

Ad canonicos Urgellenses. — De facianda electione episcopi.

(Laterani, Mart. 27.)

[MANSI, *Concil.*, XXII, 615.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis Urgellensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Per litteras... quondam episcopi vestri, dilecti filii nostri nobilis viri comitis Urgellensis, et veras accepimus quod ipse episcopus propter multam sui debilitatem atque senectutem renuntiavit episcopatu et intendit in aliquo religionis loco Creatori suo residuum temporis dedicare. Nos igitur compatiētes eidem, et Ecclesiæ vestræ ut litati providere volentes, renuntiationem ejus admittimus et ratam habemus, vobis per apostolica

scripta mandantes quatenus, invocata Spiritus sancti gratiā, talem personam vobis studeatis juxta sacros canones præficere in pastorem per quam spiritualia et temporalia Ecclesiæ gratum suscipiant incrementum. Quod si forte, quod absit! supereminante inimico homine zizania, concors et canonica electio inter vos non potuerit celebrari, noveritis nos venerabilibus fratribus nostris Tarracoeni archiepiscopo et episcopo Hilerdensi præcipiendo mandare, ut ambo vel alter eorum, nullius contradictione vel appellatione obstante, vobis præficiant aliquam personam idoneam in pastorem.

Datum Laterani, vi Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

CXCVI.

Archipresbytero et primicerio Lucensi de libera sepultura monasterio S. Petri Puteolensi concessa significat

(Laterani, Mart. 27.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, IV, App., p. 194.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, archipresbytero et... primicerio Lucensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Attendentes devotionem, quam erga nos et Romanam Ecclesiam dilecti filii abbas, et monachi S. Petri de Puteolis Lucensis diocesis habere noscuntur, ipsorum Ecclesiæ liberam esse concessimus, juxta quod est moris ecclesiastici, sepulturam. Quapropter per apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus, quatenus, nec vos contra concessionis nostræ paginam eandem ecclesiam infestetis, nec permittatis ab aliis molestari; contradictores, si qui apparuerint, a præsumptione per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes.

Datum Laterani, vi Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

CXCVII.

P. abbati S. Petri et magistro Rudolpho, decano Salzburgensi, mandat, ut Rapotonem de Steine et Eberhardum comitem de Dornbach, qui sub duce Austriæ militantes monasterium Baumburgense incendio ac rapina vexaverint, ad sarcinendum damnum cogant.

(Laterani, April. 1.)

[*Mon. Boica*, II, 194.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis P. abbati Sancti Petri, et magistro Rudolpho, decano Salzburgensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilecti filii... O... præpositus et fratres ecclesiæ Baumburgensis ad nos querimoniam destinaverunt, quod Rapoto de Steine, cum olim duci Austriæ in quodam bello suum impertiretur auxilium et favorem, claustrum ecclesiæ suæ incendio devastavit; cujus incendii damnum prædictus dux emendaturum se promiserat, nisi tam subito decessisset. Præterea comes Eberhardus de Dornberch memorato

dnici favendo eorum homines est deprædatus, et quosdam hominum captivos abducens redemptionem intolerabilem extorsit ab eis.

Nolentes igitur hujusmodi excessus, sicut nec debemus, sub dissimulatione transire, præsentium vobis auctoritate mandamus, quatenus, si vera sunt quæ dicuntur, malefactores illos tandiu faciatis excommunicationis vinculo subjacere, donec super prædictis omnibus Ecclesiæ mandato parebunt.

Datum Laterani, Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

CXCVIII.

Monasterio Baumburgensi asserit prædium Anegatterperg ab Elisabetha de Ortenberg et Rapotone ac Heinrico, filiis ejus, donatum.

(Laterani, April. 5.)

[*Ibid.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis præposito et capitulo Sanctæ Margarete in Baumburch, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, et vota quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrenter assensu, prædium quod dicitur Anegatterperge, et vineas, quæ dilecta in Christo filia Elisabetha de Ortemperch, filiis Rapotone et Heinrico in hac parte assensum ei præbentibus et favorem, pro remedio animæ suæ vobis libere noscitur contulisse, sicut ea juste ac pacifice possidetis, vobis et per vos ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communitus.

Nulli ergo omnino hominum liceat, etc.

Datum Laterani, Nonas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

CXCI.

Monasterio S. Petri Puteolensî liberam sepulturam concedit, et ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat.

(Laterani, April. 5.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, IV, Ap. p. 191.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et monachis S. Petri de Puteolis in Lucensi diocesi constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Incumbit nobis ex debito pontificalis officii, ut justa petentibus audientiam cum efficacia præbeamus, maxime ubi eorum vota et pietas adjuvat, et explorata juris veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis precibus annuentes, sepulturam monasterii vestri liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Liceat quoque

vobis clericos et laicos, liberos et absolutos e sacro fugientes ad conversionem recipere, et eos sine contradictione aliqua retinere.

Decernimus ergo, etc.

Datum Laterani, Nonis Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

CC.

Monasterii Scotorum Wirzburgensis protectionem suscipit possessionesque ac jura confirmat.

(Laterani, April. 7.)

[LUDEWIG, *Geschichtschreiber von Wirtzburg*, 997.]

CCI.

Ad Galterium Augustodun. et Garnerium Trecesem episcopos. — De dirimendo matrimonio Galcheri de Salinis et M. dominæ de Borbonio.

(Laterani, April. 14.)

[*Gallia Christiana nova*, IV, Instr., 93.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus G. Eduensi, G. Trecesem episcopis, et dilecto filio ... abbati monasterii in Argona, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ex assumpto regiminis universalis officio, de salute gregis sollicitudini nostræ commissi curam omnimodam gerere teneamur, circa matrimonia tanto magis cautos et sollicitos nos esse convenit, quanto ex ipsis, si indiscrete agantur, majora pericula proveniunt animabus, si vel illi videlicet, quos Deus conjunxit, per hominem minus rationaliter separentur, vel invicem cohabitare sinantur, quos contra Deum constat esse ab homine copulatos. Significantibus autem consanguineis dilectæ in Christo filia nobilis mulieris M. dominæ de Borbonio ad nostram noveritis audientiam pervenisse, quod nobilis vir Galcherus de Salinis dictus vir ejus, ipsam in ea linea consanguinitatis attingit, infra quam nec matrimonium contrahi potest, nec contractum subsistere secundum sacrorum canonum instituta. Quoniam igitur nobis non constitit de substantia veritatis, discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus evocatis ad vestram præsentiam, qui fuerint evocandi, et inquisita super præmissis diligentius veritate, quod canonicum fuerit, non obstante super principali seu etiam incidenti questione contradictionis vel appellationis obstaculo, statuat et faciatis quidquid exinde duxeritis statuendum per censuram ecclesiasticam firmiter observari, provisiuri attentius ut sic eadem mulieri favorabiliter assistatis, ne in jure suo aliquid sustineat detrimentum. Verum quia ipsa, sicut accepimus, quondam fuit ab eodem G. arcæ custodiæ deputata, et ob hoc de periculo proprii corporis sibi timens, ad suos de novo consanguineos liberata confugit, volumus et præsentium vobis auctoritate mandamus, firmiterque præcipimus, ut ne rursus lite pendente periculum idem incurrat, eam omni contradictione et appellatione remota, tutelæ venerabilis fratris nostri Willelmi Remensis archiepiscopi, S. Sabinæ cardinalis, apostolicæ sedis legati, sine dilatione cum

difficultate aliqua, auctoritate apostolica committatis, nec prædicto viro aliquatenus restitui permittatis, donec causa ipsa fuerit sine canonico terminata. Si qua vero partium legitime citata, præsentiam vestram adire, vel iudicio vestro parere noluerit, vos in eadem causa nihilominus, appellatione cessante, prout ratio dictaverit procedatis. Cæterum quia sicut nobis est intimatum, venerabilis frater noster Henricus Bituric. archiepiscopus in ipsam excommunicationis sententiam promulgavit, volumus ut ab ea juxta formam Ecclesiæ sufficienti cautione recepta, quod coram vobis debeat juri parere, ipsam auctoritate nostra sublato appellationis remedio absolvatis. Quod si post iter ab hujus negotii procuratoribus ad nos arreptum, quidquam contra prædictam mulierem attentatum temere fuerit aut mutatum ante litem ingressum, in statum pristinum appellatione postposita reducatis, eos qui nominati fuerint ut testimonium perhibeant veritati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, ad id per distractionem ecclesiasticam appellatione remota cogentes, nullis litteris obstantibus, si quæ appaerint, harum tenore non habito, a sede apostolica impetratæ. Quod si omnes his exsequendis nequivertis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Datum Laterani, xviii Kal. Maii, pontificatus nostri anno v.

CCII.

Monasterii S. Alexandri Parmensis protectionem suscipit bonaque confirmat.

(Laterani, April. 17.)

[*Affo, Storia di Parma, III, 305.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus GUILLE abbatisse monasterii Sancti Alexandri, quod in civitate Parmensi situm est, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum pro omnibus ecclesiis et religiosis locis ex adjuncto nobis officio debeamus sollicitudinem gerere, pro illis tamen magis studiosos nos esse convenit qui beato Petro specialiter inhærere et ad ejus jus pertinere noscuntur. Proinde, dilecta in Domino filia Guilla abbatisa, tuis et sororum tuarum rationabilibus postulationibus clementer annuimus, et Beati Alexandri monasterium, in quo divino estis obsequio mancipatæ, quod utique beati Petri juris existit, sub apostolicæ sedis tutelam protectionemque suscipimus et apostolicæ sedis patrocinio commuimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem cœnobium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis poterit adipisci, firma vobis vobisque succedentibus, et per vos eidem cœnobio in perpetuum et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Intra civitatem Parmensem ecclesiam Beati Bartholomæi cum suis omnibus pertinentiis; in Fabrorio ecclesiam Sancti Andreæ cum omnibus ad eam pertinentibus, et cum dominicatu; terras seu possessiones quas in Faligaria habetis; in Fodico ecclesiam B. Jacobi cum pertinentiis suis; in Belena ecclesiam Beati Laurentii cum suis omnibus pertinentiis, quicquid etiam in terris, vineis et domibus apud Melajanum et Colornium possidetis; prope eandem civitatem Parmensem quæcunque apud Meletatum, Baganzolim, Valeriam, et Vicogibili, in terris, vineis, domibus et dominicatus possidetis. Apud Vigorcolum clausuram unam vinearum cum terris aliis et villanis; quæcunque præterea in Juliniano et in Purpurano tam in terris et vineis, quam in villanis domibus et aliis rebus possidetis; ea vero quæ apud Vigattuti, Morturani, vel in basilica Nola, in Moliolo, in Castello novo, in Feline, in Vigodemeri, in Traversedula, in Puvilio, in Berotto, in Cadecomazi, in Noceto, in terris, vineis et aliis rebus possidetis, præsentibus vobis scripto firmamus.;

Decimam etiam laborum vestrorum quos propriis excolitis sumptibus, nullus a vobis exigere præsumat. Chrisma sane, oleum sanctum, consecrationes altarium seu ecclesiarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi a diocesano suscipiatis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam sedis apostolicæ habuerit, atque ea gratis et absque pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin catholicum quem malueritis adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulget. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbatissa, vel quacunque sororum quæ tibi in regimine abbatisse successerint, nulla ibi persona qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam sorores ejusdem loci aut pars earundem consilii sanioris secundum Dei timorem et Regulam beati Benedicti elegerint. Porro sepulturam ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati fuerint, nullus obsistat.

Nulli ergo omnino hominum fas sit præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad indicium autem perceptæ hujus a Romana Ecclesia libertatis, et quod idem monasterium beati Petri juris existat bisantium unum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis.

Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis episcopus.

Ego Albinus, Albanus episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufini episcopus.

Ego Pandulfus, basil. XII Apostolorum presb. cardinalis.

Ego Petrus, tit. Sanctæ Cæcilie presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Clementis card. Viterbiensis et Tusculanus episcopus.

Ego Guido, S. Mariæ Transtiberim tit. Calisti presb. card.

Ego Hugo, presb. card. S. Martini tit.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presb. card.

Ego Cinthius, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Soffredus, tit. S. Prædix presb. card.

Ego Bernardus, Sancti Petri ad Vincula presb. card. tit. Euxodie.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani B. diac. card.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Lotarius, Sanctorum Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diac. card.

Ego Gregorius, Sancti Angeli diac. card.

Ego Bobo, Sancti Theodori diac. card.

Ego Petrus, Sanctæ Mariæ in Via Lata diac. card.

Datum Laterani, per manum Centhii Sanctæ Lucie in Orthea diac. card., domini papæ camerarii, xv Kalend. Maii, indictione XIII, Incarnationis Dominiæ anno 1195, pontificatus vero domni Cælestini C. papæ III anno quinto.

CCLIII.

Abbatî monasterii S. Dionysii concedit ut, monachos et conversos suos, appellatione eorum non obstante, corrigat.

(Laterani, April. 18.)

[DOUBLET, *Hist. de Saint-Denys*, p. 526.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio abbati monasterii S. Dionysii, in diœcesi Parisiensi constituti, salutem et apostolicam benedictionem.

Nobis intimare curasti, quod cum correctioni velis intendere subditorum, et monachos tuos regularibus instruere disciplinis, ipsi vocem ad nos appellationis emittunt, et sic ad defensionem iniquitatis usurpant quod ad præsidium innocentium dignoscitur institutum. Ut igitur hujusmodi maleficiis occurratur tibi auctoritate apostolica duximus indulgendum, ut tibi liceat, non obstantibus hujusmodi frustratoriis appellationibus, secundum Regulam corrigere tuorum monachorum excessus, et quos videris se minus religiose gerentes, ad vitam compellere regularem.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, etc.

Datum Laterani, xiv Kalendas Maii, pontificatus nostri anno quinto.

ECIV.

Monasterio S. Alexandri Parmensi ecclesiam S. Cæcilie assertit.

(Laterani, April. 19.)

[AFFO, *Storia di Parma*, III, 305.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectæ in Christo filie abbatissæ S. Alexandri Parmensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ea quæ a venerabilibus fratribus nostris gerentibus legationis officium, ratione prævia statuuntur, ne processu temporis in dubium valeant temeritate quorumlibet revocari, paterna volumus sollicitudine præcavere, et eorum institutiones apostolicæ confirmationis litteris communi. Eapropter, dilecta in Christo filia, tuis justis postulationibus grato concurrentes assensu constitutionem quam dilectus filius noster Petrus S. Cæcilie in fundo monasterii vestri constructam fecisse dicitur, sicut ea rationaliter et sine pravitate qualibet facta est, et ut ejusdem cardinalis authentico continetur, devotioni tuæ auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communitus. Ad majorem autem hujus confirmationis apostolicæ firmitatem, authenticum ipsius cardinalis de verbo ad verbum præsentibus duximus litteris inserendum, quod tale est:

«Petrus, Dei gratia titulo S. Cæcilie presbyter cardinalis, apostolicæ sedis legatus, universis in Christo fidelibus, salutem in perpetuum. Cum essemus Parmæ et legationis officio fungeremur, cognovimus parochiam ecclesiæ S. Gervasii in tantum crevisse quod necesse erat, ut nova ecclesia surgeret, in qua pars ipsius populi divina posset percipere sacramenta, unde in proprio fundo monasterii S. Alexandri a venerabili fratre nostro Bernardo Parmensi episcopo crucem poni fecimus, simul et lapidem benedictum ad ecclesiam in honorem Dei et memoriam Beatæ Cæcilie virginis et martyris in capite Pontis construendam, et ipsi monasterio S. Alexandri subjiciendam, sed ne de finibus parochiæ posset in posterum inter veterem et novam ecclesiam discordia oriri, sic parochiam terminamus, ut omnes, qui habitant super terram ipsius abbatissæ, et domos illorum de Cistelle, et sex alias, et si quæ novæ versus montana surrexerint ipsius novæ ecclesiæ sint parochiani, statuantes ut sacerdotes et clerici qui in ipsa nova ecclesia pro tempore fuerint, extra ipsos terminos, nullum de parochianis prædictæ ecclesiæ veteris ad pertinentiam ad peras vel baculos dandos, nec ad oblationes in præcipuis festivitibus, nec mulieres de partu surgentes recipiant, nisi forte de licentia fuerit sacerdotum ecclesiæ memoratæ, et ut interdicta episcopi, vel capituli, si sedes episcopalis vacaret, generalia et spiritualia servent, et ad capitulum sicut alii capellani veniant, et quod in eo statutum fuerit observent.»

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam

nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, xiii Kal. Maii, pontificatus nostri anno quinto.

CCV

Privilegium pro ecclesia S. Genesii.

(Laterani, April. 24.)

[BALUZ., *Miscell.* ed. Mansi, III, 426.]

CÆLESTINUS episcopus ... dilectis filiis GREGORIO præposito S. Genesii, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris canonicè constituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitè assumat. Quia igitur, o filii in Christo charissimi, vos per divinam gratiam aspirati mores vestros cohærere et sub vitæ canonicæ disciplina et communiter secundum sanctorum Patrum institutionem disposuistis omnipotenti Domino servire, nos votis vestris paterno congratulamur affectu; unde etiam prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Alexandri II, Paschalis, Eugenii, Anastasii, Alexandri, Lucii et Clementis Romanorum pontificum instituta sequentes, vitæ canonicæ ordinem, quem estis professi, præsentis privilegii auctoritate firmamus, et ecclesiam vestram sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus; statuentes ut quas-cunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia impræsentiarum justè et canonicè possidet largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda:

Locum ipsum in quo plebs ipsa sita est cum omnibus pertinentiis suis, quartam partem decimarum totius vestræ plebis, et omnia quæ felicitis memoriæ Joannes episcopus canonicum vestræ concessit ecclesiæ, domum, et leprosorum cum ecclesia S. Lazari juxta eandem plebem cum pertinentiis suis, universa etiam quæ a Langobardis de S. Miniato vobis legitime data sunt ac chirographis confirmata, elemosynarum etiam quæ pro defunctis alicubi infra plebis spatia sepultis offeruntur tertiam partem, quemadmodum a bona memoria Paschalis prædecessoris nostri vobis concessum est et scripto suo firmatum. In burgo quoque ecclesia S. Ægidii cum pertinentiis suis, ecclesia S. Christophori et S. Justi et S. Angeli supra burgum cum omnibus pertinentiis suis. In eodem etiam burgo ecclesiam S. Petri, et in castro Sancti Miniatis ecclesiam S. Mariæ

A cum pertinentiis suis, in quibus duabus per eos qui ibi fuerint per nostram providentiam ordinati divina semper officia celebrentur, et quidquid juris habetis in eadem ecclesia S. Mariæ per ecclesiam Sanctæ Christinæ, item ecclesiam S. Bartholomæi cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Blasii, ecclesiam S. Stephani, ecclesiam S. Laurentii de Nocida, ecclesiam S. Petri supra Fontem, ecclesiam S. Andreæ juxta castrum Ciculum, ecclesiam S. Michaelis infra muros, ecclesiam S. Jacobi et S. Lucie, ecclesiam S. Donati de Faugnana, ecclesiam S. Martini de Castilione, ecclesiam S. Hippolyti de Marzana, ecclesiam S. Mariæ de Calenzano, ecclesiam S. Quintini, ecclesiam de Colle, ecclesiam de Capriano, ecclesiam de Canneto, ecclesiam S. Mariæ de Montarso, ecclesiam de Monterotundo, ecclesiam de Planatole, ecclesiam de Brusciano, ecclesiam S. Stephani de Turre, ecclesiam S. Petri de Marcignana, ecclesiam S. Donati de Insula, ecclesiam S. Angeli de Rophia, ecclesiam S. Philippi de Pinu, ecclesiam S. Prosperi de Montalprandi cum omnibus pertinentiis earum, et si quis in posterum infra unius plebis spatium ædificare contigerit. Quidquid etiam juris habetis in curte Sanctiminiatis de Empulo de Monterappoli, et in curte de Marrignana.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Petrus, tit. S. Cæciliæ presb. card.

Ego Unde, S. Prudent. presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Clementis card. Viterbiens. et Tuscan. episcopus.

Ego Guido, S. Mariæ in Transtiberim tit. Calisti presb. card.

Ego Hugus, tit. S. Martini presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Stephani presb. card.

Ego Cintius, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Soffredus, tit. S. Praxedis presb. card.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presb. card.

Ego Fidus, tit. S. Marcelli presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Priscæ presb. card.

Ego Albinus, Alban. episc.

Ego Octavianus, Belletrensis episc.

Ego Joannes, Prænestinus episc.

Ego Petrus, Portuensis S. Ruinæ episc.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gerardus, tit. S. Adriani diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Agro diac. card.

Ego Gregorius, tit. S. Georgii ad Vellaurentis (sic) diac. card.

Ego Lotarius, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Carmeld. (sic) diac. card.

Ego Gregorius, S. Angeli diac. card.

Ego Bobo, S. Theodori diac. card.

Ego Petrus, S. Mariæ in Via Lata diac. card.

Actum Laterani, per manum Cirini [Cinthii] S. Lucie in Hortea (sic) diac. cardinalis, domini papæ camerarii, viii Kal. Maii, indictione xiii, Incarnat. Dominicæ 1194, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno iv.

CGVI.

Ad præpositum et canonicos Sancti Georgii de Ganaceto in diocesi Mutinensi.—Omnia illorum bona ac privilegia confirmat.

(Luterani, April. 25.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 209.]

COEDESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO præposito ecclesiæ Sancti Georgii de Ganaceto, ejusque fratribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Præ postulato voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter entescat, et utiliter postulata vires indubitanter assumant. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Sancti Georgii de Ganaceto, in qua divino estis obsequio mancipati, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicitis recordationis Lucii, Urbani, Gregorii, et Clementis Romanorum pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communi-^Bmus; statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum, in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, et aliis quæ in curie Ganaceti et parochia vestra habetis. Quæcunque habetis in Villanova, Saliceto, Soleria, in curie Lamine, campo Galliani, Albareti, Citanova, Bajoria, Pirradelle, Curli, Cugnenti, Rainmi, Fredi, Malliagalli, in Nirano, Monte Urs, Casale, Cugnope, et Montegibbio. Ecclesiam Sancti Zenonis de Lanima: ecclesiam Sancti Matthæi, quæ est juxta fluvium Stule, cum omnibus eorum pertinentiis. In episcopatu Bononiensi possessiones quas habetis in curti-^Cbus Sancti Marci, Restalini, Manzolini, et Montebelli. In episcopatu Regio possessiones quas habetis in loco qui dicitur Sanctus Fabianus, Fontana, Substiliolo, Casale Montalto, et Querzole. In episcopatu Ferrariensi possessiones quas habetis in comitatu Ficaroli, et in Sadriano, et in curti-^Dbus Manegii, et Trecente, et in villa Sancti Anastasii et lacum qui dicitur Damparolo.

Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos e sæculo fugientes, liberos et absolutos, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Ad hæc, quia decimæ ministris Ecclesiarum tam veteri quam nova lege noscuntur esse indultæ vos decimarum exactione per laicos vexari sub interpositione anathematis prohibemus. Interdicimus insuper ut nullus infra

A parochiam vestram, quæ curtem Ganaceti retinet, sine diocæsani episcopi et vestro assensu, ecclesiam vel oratorium de novo edificare præsumat, salvis tamen privilegiis Romanorum pontificum. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare.

Libertates quoque et immunitates, necnon antiquas et rationabiles consuetudines a Mutinensibus episcopis et aliis personis ecclesiæ vestræ justè concessas et hactenus observatas, ratas habemus, et eas futuris temporibus illibatas manere sancimus. Causas etiam matrimoniorum agendi parochianis vestris, privatas et publicas pœnitentias dandi, eligendi etiam prælatum et fratres, sicut a quadraginta annis in vestra ecclesia rationabiliter et pacifice noscitur observatum, vobis liberam concedimus facultatem. Sane et instrumento supradictorum prædecessorum nostrorum Lucii, Urbani, Gregorii et Clementis, accepimus quod de voluntate bonæ memoriæ Gerardi quondam archiepiscopi Ravenatis, deliberatione provida statuitis ut ecclesiæ vestra octo tantum canonicis sit contenta, cum ipsis facultates non suppetant quibus plures valeant congrue sustentari. Nos vero, qui bene acta cunctorum ex injuncto nobis officio debemus et volumus approbare, ad instar jam dictorum antecessorum nostrorum, constitutionem ipsam, sicut a vobis canonicè facta est, et in authentico ejusdem archiepiscopi continetur, ratam esse decernimus, et præsentis scripti pagina communi-^Cmus, nisi facultates ejusdem Ecclesiæ contigerit ex processu temporis ampliari, quod pluribus necessaria possent congrua sufficientia ministrare. Ad hæc auctoritate apostolica constituimus ut nullus in ecclesiam vestram interdictum, aut in vos excommunicationis vinculum, suspensionis sententiam sine manifesta et rationabili causa promulgare præsumat. Sententias quoque a bonæ memoriæ..... Mutinensi episcopo sub causa, quæ vertebatur inter vos et presbyterum Stephanum, pro ecclesia Sancti Jacobi de Aquajonga super jure parochiali, et a bonæ memoriæ Theobaldo Ferrariensi episcopo, ex delegatione Lucii papæ, super quæstione quæ inter vos et Isaac quondam abbatem de Vangaditio agebatur, canonicè latis, sicut in eorum scriptis authenticis rationabiliter continetur, quæ executioni mandatæ sunt, ratas habemus, et auctoritate apostolica confirmamus. Sepulturam præterea illius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte sint excommunicati vel interdicti, nullus obsistat.

Decernimus ergo, etc.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prænestinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis episcopus.

Ego Pand., basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Petrus, tituli Sanctæ Cæcilie presbyter cardinalis.

Ego Jordanus, presbyter cardinalis Sanctæ Prædicationis Past. tituli.

Ego Hugo, presbyter cardinalis Sancti Martini tituli.

Ego Sofridus, tituli Sanctæ Praxedis presbyter cardinalis.

Ego Bernardus, Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis.

Ego Gra..., Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Data Laterani, per manum Centii Sanctæ.... in Orthea diaconi cardinalis, domini papæ camerarii, VII Kal. Maii, indictione XIII, Incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domni Cælestini papæ tertii anno quinto.

CCVII.

Henrici Romanorum regis intentionem laudat de pace procuranda, de Hierosolymitanæ terræ subsidio mittendo et in melius promovendo communi bono populi Christiani. Legatos suos commendat.

(Laterani, April. 27.)

[JARRÉ, *Regesta Rom. pont.*, p. 900, ex cod. Reichersbergensi.]

Charissimo in Christo filio H[ENRICO] illustri Romanorum imperatori et semper Augusto, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet ex communi debito Romanus pontifex imperatorem Romanum in visceribus charitatis habere ac diligere teneatur, nos tamen ex speciali [dilectione], qui imperialem coronam nostris manibus in capite tuo posuimus, excellentiam tuam amplectari debemus. Quam utique quoad Deum indesinenter fuimus amplexati, qui salutem animæ tuæ intinuis desideriis optavimus et optamus. Verum quod aliquandiu stylum tibi scribendi suspendimus, tuorum hominum excessus causa fuerunt; quorum temeritati quia potentia tua non restitit, veriti sumus ne malefactis eorum consensus imperialis favorabilis accessisset, et ea de tuo mandato fecissent. Sed quia cor principis in manu Dei est, qui quocunque voluerit vertit illud, grates sunt Regi regum copiosius exhibendæ. Sed devotionis sinceritatem, quam erga matrem tuam Romanam Ecclesiam constanter exhibere teneris, tam per litteras tuas, fratribus nostris multa plenas devotione directas, quam per legatos multæ magnitudinis te plenius habere ostendisti. Etenim de pace procuranda, Hierosolymitanæ terræ subsidio [mittendo], et in melius promovendo communi bono universi populi Christiani, verbum humiliter attulerunt, et visum est nobis ex conjectura multiplici, quod tua sit finalis intentio, quidquid a tuis actum est enormiter, correctionis studio propensius emendare, et

A ad eum vias tuas ex toto dirigere, in cujus ditione sunt omnium potestates et jura regnorum, per quem reges regnant, dominantur principes, qui regibus dat salutem et imperatores via regia incedere, quos facit feliciter imperare. Sedes nimirum si apostolica sublimitati imperatoris usque ad hæc tempora scribere prætermisit, non hoc fecit ex indignatione seu fastu superbiæ, sed quia medullitus affectabat, ut ad satisfaciendum Ecclesiæ, quæ offensa gravissime videbatur, quasi excitaretis a somno et matrem tuam in his tanquam pius filius complaceres. Non enim oportuit nos aliter agere, qui alios longe positos ad Ecclesiæ devotionem cum effectu nequaquam invitare possemus, nec aliorum scandala evitare, nisi te, qui filius et defensor debes esse Romanæ Ecclesiæ specialis, et quo nullus sæcularium principum ei est propinquior, alloquio apostolicæ salutationis aliquandiu intermisso, ad hoc ipsum inducere curarem. Quoniam igitur secundum doctrinam apostoli monemus, quos charos habemus, imperialem magnitudinem quantum possumus exhortamur, ut illud attendentes, quod in Evangelio suo Redemptor humani generis asseverat: « Nil prodest homini, si lucratur universum mundum, animæ vero suæ detrimentum patiat, » ita studeas temporalia bona transire et exercere imperii potestatem in terris, ut non amittas sed potius lucreris æterna, ab eo in cælis indeficiens bravium consequaris, cujus imperium permanet in æternum, qui revera non corruptibilibus auro vel argento, sed effuso sanguine proprio genibus redemit humanum. Hoc siquidem ab ipso Domino indubitanter impetrabis, si semper in conspectu tuo eum provideas, si ejus Ecclesiæ illibata jura conserves et quæ in divinæ majestatis offensam atque ipsius Ecclesiæ manifestam injuriam præsumpta fuerunt, cum acceleratione omnimoda emendes et facias emendari. Spem utique bonam circa hujusmodi de imperiali providentia concipientes ad plenum, licet tres mittere decrevimus, venerabili tamen fratre Prænestino episcopo [Joanne] debilitate corporis impedito, dilectos filios nostros, P[etrum] S. Cæcilie presbyterum, et G[ratianum] Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconum cardinalem, viros utique providos et discretos, in Ecclesia Romana præcipuos, qui bonum Ecclesiæ ac imperii semper affectant, ad tuam præsentiam duximus de fratrum consilio destinandos, in eorum studiosius ore ponentes, quæ ex parte nostra principali excellentiæ diligentius intimabunt. Quorum verbis eam fidem volumus adhiberi, ac si de ore nostro præsentialiter elata fuissent. Tu vero, fili charissime, quandoquidem vides nostrum silentium interruptum et ad scribendum tibi nostræ vocis organa relaxata, sic apostolicæ salutationis ac benedictionis fruaris eloquio, ut in te fructus desideratum inveniat et pro tui felici statu imperii atque incolumitate personæ apud Deum universalis Ecclesia jugiter interpellat, ceteri etiam imperator tuos gressus ad

preces Ecclesiæ dirigat in viam salutis æternæ. A talis incursum aut eos a proposito revocet, aut robor, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulatiombus annuimus, et præfatam ecclesiam B. Pancratii martyris, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum, et Regulam beati Augustini in eadem ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

CCVIII.

Privilegium pro monasterio Lucensi (diœc. Olomucensis).

(Laterani, April. 27.)

[Hugo, *Annal Præmonst.* t. II, Prob., p. 47.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Lucensis cœnobii, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, tanquam pia mater, protectionis suæ munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, devotionem quam erga beatum Petrum et nos ipsos habere dignoscimini, attendentes, personas et monasterium vestrum, cum omnibus bonis quæ impræsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus; specialiter autem possessiones et alia bona quæ bonæ memoriæ Otto dux quondam Bohemiæ et Maria mater ipsius monasterio vestro, piæ devotionis intuitu, contulerunt, vobis, et per vos ipsi cœnobio, sicut ea juste ac sine controversia possidetis, auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum fas sit personas et monasterium vestrum vel bona temere perturbare seu hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursum.

Datum Laterani, v Kal. Maii, pontificatus nostri anno quinto.

CCIX.

Compositionem inter Heinricum præpositum Hadmerstebensem et nobilem virum Gardulfum super sita ecclesiæ S. Stephani per interuentum Clonradi Moguntini archiepiscopi, Sabinensis episcopi, factam, confirmat.

(Laterani, April. 27.)

[Jaffé, *Regesta*, 901, qui ait hoc privilegium exstare in tergo bullæ Eugenii III, datæ an. 1145, die 26 mensis Octobris. (Vide *Patr.* t. CLXXIX sub num. 42), quæ asservatur Berolini ap. D. G. B. Friedländer.]

CCX.

Monasterii Ranshovensis tutelam suscipit, bonaque et jura confirmat.

(Laterani, April. 29.)

[*Mon. Boica*, II, 525.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Eticnoni præposito Ranshovensis ecclesiæ Beati Pancratii martyris, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeri-

Ecclesiam ipsam Beati Pancratii martyris cum decima et jure parochiali. Capellam S. Michaelis in eodem loco sitam; capellam Neuchirchen, Hatterperig, Geroltzberig, et capellam in Monte S. Egidii, et capellam S. Stephani protomartyris in Praunawe, cum pertinentiis earum. Capellam Hochwerich cum pertinentiis suis, in ea libertate in qua bonæ memoriæ Ebenhardus Salzburgensis archiepiscopus vobis scripto proprio rationabiliter confirmavit; ut videlicet nullus, præter ipsum archiepiscopum et diœcesanum episcopum et ecclesiæ vestræ præpositum, aliquid debeat ordinare. Qui liquid juris in capellis per quascunque regiones a ministerialibus ecclesiæ vestræ concessum est; hoc videlicet in confinio Chremsmunster in capella Nonspach, in parochia Althaim et Heinchirchen, in parochia Zeidlarn, et in aliis in vicino vel in longinquo a jure parochiali liberis, sicut est hactenus observatum, præsentem vobis pagina confirmamus. Terminum quoque ejusdem ecclesiæ S. Pancratii quemadmodum recolendæ memoriæ Heinricus II, imperator Romani imperii cum episcopis suis, scilicet Dietmaro archiepiscopo Salzburgensis Ecclesiæ, et Perngero Pataviensis Ecclesiæ episcopo, et Niceno Laodicensis Ecclesiæ episcopo cum aliis XII episcopis, duxit provide statuendum, et Chunradus II, Romanorum rex, scripto suo authentico eidem ecclesiæ confirmavit, incipientem videlicet de Elanawe usque Gruzenewen, et Grewen, et Bibenpach, Rantwinsbrunen, quoinde ad Iden; Raperch quoque et Wiwersengen et Berchsteig; Rechingen utique et Huolvowen, et Langen quoque perferinam semitam. Capellam S. Georgii martyris, deinde Swarzegreben et usque Auwerbach; deinde per Adalbrechtzberch, deinde per Puchkirchen; deinde in flumine Maticha, sicut in antiquis vestris privilegiis contingitur, et usque ad hæc tempora noscitur observari, vobis et eidem ecclesiæ volumus, et apostolica auctoritate præcipimus inviolabiliter observari.

Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Chrisma vero, oleum sacerum, consecrationes altarium, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea vobis gratis, et absque aliqua pravitate voluerit exhibere; alioquin ad quemcumque maluerit antistitem, gratiam et communionem apostolicæ sedis habentem libere recurratis, qui, nostra fuit auctoritate, vobis quæ postulantur impendat. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci præposito, vel ad alterius loci regimen transcunte, sive quolibet tuorum successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars major, seu consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum. Ad hæc quoniam locus vester sic est institutus, ut advocatus honorum ducis Bavarizæ in partibus illis ejusdem quoque loci sit advocatus, prohibemus ut nec ipsi, nec alicui subministro ejus liceat eundem locum injustis gravaminibus infestare; sed eum, vice jam dicti ducis, sicut ipse instituit et scripto suo firmavit, cum mancipiis et possessionibus ejus, idem advocatus defendere ac tueri debet, eo tenore, ut querimonias tam vestras quam mancipiorum vestrorum audiat, et congruam justitiam faciat; dummodo tales sunt causæ, quæ foris ecclesiasticum non requirant: paratam vero nullam a vobis propter hoc exigat, sed tantum de horreo ducis, qui pro tempore fuit, secundum antiquam institutionem tempore suo accipiat. Super hoc idem advocatus in claustro, vel mancipiis aut possessionibus vestris nullam disponendi habeat potestatem: exactiones quoque indebitas super vos, vel super mancipia vestra a quoquam fieri penitus inhibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat; salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbatissa, vel earum aliqua quæ tibi successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti Regulam providerint eligendam.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, etc.

Datum Laterani, per manum Cencii Sanctæ Lucie in Orthica diaconi cardinalis, domini papæ camerarii, III Kalendas Maii, indictione XIII, incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno quinto.

CCXI.

Parthenonem Vilichensem tuendum suscipit et ejus possessiones ac jura confirmat.

(Laterani, April. 29.)

[LACOMBLET *Urk. sur die Gesch.*, t. I, p. 580.]
CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei,

dilectis in Christo filiabus, abbatissæ Vilekensis monasterii ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Prudentibus virginibus quæ sub habitu religionis accensis lampadibus per opera sanctitatis jugiter se præparant ire obviam Sponso, sedes apostolica debet patrocinium impertiri. . . . Statuentes ut ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

....Liceat quoque vobis personas e sæculo fugientes liberare et absolutas ad conversionem recipere, et eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli sororum vestrarum post factam in eodem monasterio professionem fas sit, de eodem loco nisi arctioris religionis obtentu, discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Benedictiones vero monialium, ordinationes capellanorum vestrorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano episcopo sine pravitate vobis volumus exhiberi. Sepulturam præterea monasterii vestri liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbatissa, vel earum aliqua quæ tibi successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti Regulam providerint eligendam.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, etc.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episc.

Ego Joannes, Prænестinus episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episc.

Ego Pandolphus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Petrus, tit. S. Cæciliæ presbyter cardinalis.

Ego Jørdanus, Sanctæ Pudentianæ tit. Pastoris presbyter cardinalis.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis, Viterbiensis et Tuscanensis episcopus.

Ego Guido, S. Mariæ Transiberim tit. Calisti presbyter cardinalis.

Ego Hugo, presbyter cardinalis S. Martini tit. A Equitii.

Ego Soffredus, tit. S. Praxedis presbyter cardinalis.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presbyter cardinalis tit. Eudoxiæ.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Gerardus, S. Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum auream diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Ego Bobo, S. Theodori diaconus cardinalis.

Ego Petrus, S. Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Data Laterani, per manum Centii S. Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, III Kal. Mæii, indictione tertia decima, Incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domni Cœlestini papæ tertii anno quinto.

CXXII.

[Michaeli] archiepiscopo Senonensi scribit dolere se quod [Philippus] rex, inconsulta sede Romana, cum [Ingeburga], Kanuti Danorum regis sorore divorcium fecerit, et Cent. subdiaconum, notarium suum, litterasque suas parum verecunde susceperit. Sententiam illum divorcii casset. Mandat ut si rex, ea vivente, aliam superducere voluerit, id eidem inhibere firmiter procuret.

(Laterani, Maii 13.)

[Radulph de Diceto Imag. Hist., ap. Twysden, Hist. Angl. Scr., I, 681.]

COELESTINUS papa, Senonensi archiepiscopo, salutem.

Cum in regno Gallie catholici semper æquitatis cultores divina fuerint principes institutione promoti a sacrosancta Romana Ecclesia, cujus fidem et unitatem servarunt, quadam sunt prærogativa privilegium benedictionis et gratiæ consecuti. Quorum quidem exaltationem et gloriam nos etiam adhuc in minori officio constituti, et libenter promovimus et libentius consulimus promovendam. Nunc autem in apostolatus cœmine provocati, charissimum in Christo filium nostrum Philippum illustrem regem Franciæ, recolentes memoriæ prædecessorum suorum tam bonitate quam prudentia successorem, paternæ semper charitatis brachiis amplexati, dignis eum titulis honorare, et quantum cum Deo possumus exaltare propensius cupientes. Cæterum eum fama hilaris et jucunda de matrimonio inter charissimos filios nostros in Christo prædictum illustrem Franciæ regem et I. reginam illustrem sororem charissimam in Christo filii nostri K. [Kanuti] regis Danorum illustris solemniter et rite contracto prius ad notitiam sedis apostolicæ pervenisset, et postmodum de ipso matrimonio ad pravam suggestionem quorundam tale quid ordine turbato non sine honestatis ecclesiasticæ lesione

A fuisse præsumptum audivimus, de quo et propter injuriam Deo et propter infamiam consulatibus et consentientibus irrogatam, non modicum contristamur: et quidem si magnitudo regia considerasset attentius, attendissent et secum nihilominus qui hujus præsumptionis cooperatores fuerunt quantum sit matrimonii sacramentum, non fuisset ut credimus hoc modo processum. Constat enim cuiusdam divinam paginam revolventi, quod ipse Dominus matrimonium instituit, et in paradiso ante peccatum ad officium propter sobolem propagandam, dicens: *Crescite et multiplicamini et replete terram (Gen. 1)*; et extra paradisum ad remedium post peccatum propter fornicationem vitandam. Unde ipse primus homo Spiritu sancto afflatus inquit:

B *Propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adhærebit uxori, et erunt duo in carne una (Gen. 2).*

Quanta sit etiam matrimonii dignitas et quam circumspecta debeat ad tractandum de eo procedere gravitas, Dominus innuit. Qui cum interrogatus fuisset si licitum esset uxorem dimittere, et questum esset ab eo super hæreditate duorum fratrum commugiter dividenda, in uno læcens et in altero sic respondens: *Quicumque dimiserit uxorem suam præter causam fornicationis mœchatur (Matth. 5)*. Per hoc nimirum ostendit quod Ecclesia in cognitione matrimoniorum quasi cæteris difficiliore, cum majori quam in aliis procedere debeat gravitate. Et cum ipse alibi dicat: *Quod Deus conjunxit, homo non separet (Matth. 19)*, adverti potest quam graviter ille delinquat, et quantum sit ei ab ira ventura timendum, per quem tanti sacramenti Christi et Ecclesiæ religio perturbatur. Præterea non est à temeritatis vitio alienum, quod in tam arduo et difficili negotio non fuit censura sedis apostolicæ requisita, per quam vel ipsum canonicè finiretur, vel committeretur aliquibus qui idem, servato juris ordine, secundum statuta canonica terminarent. Hic revera contra sanctorum Patrum veneranda concilia processum est manifeste, qui majores et difficiliore questionibus ab universis ad sedem apostolicam censuerunt debere perferri, quod usque in hodiernum diem non solum a Gallicana Ecclesia præterquam in præsentis articulo, verum etiam a longe remotioribus devotissime observatur.

C Ut autem inde aliquantulum ordiamur, nonne hoc negotium de præcipuis et magis arduis unum esse dignoscitur; utpote quod tam inter eximias regales personas, et a progenitorum regali prosapia descendentes, super causa tam difficili vertitur, ut secundum statuta Patrum deberet auditorio Romanæ Ecclesiæ reservari. Si hoc et alia privilegia hujus sedis beati Petri cui nos, licet immeriti, præsidemus, quique remotissimi etiam barbari custodiam illibata, quanto diligentius ea servare tenentur constituti propius et Latini, et qui de beneficis prædictæ sedis copiosius et frequentius sustentantur? Non utique mediocriter errat qui

privilegio beati Petri obviare non timet, et canonicis sanctionibus contraire. Verum prælati Ecclesie qui huic rei favorem aut consilium præbuerunt, etsi non ob aliud saltem metu poenæ debuerunt ab hujusmodi abstinere, et illud specialiter sollicita mente revolvere quod in sacris canonibus de Theogaldo Treverensi et Guntaro Coloniensi archiepiscopis legitur; qui depositionis sententia meruere percelli, pro eo quod in matrimoniali causa Lotharii regis et Tebergæ uxoris ejus normam æquitatis nequiter temerantes sanctiones canonicas excesserunt. Quod vero hic fuerit aque vel magis excessum ex ipsa rei evidentia demonstratur. Nam cum regina per verba præsentis temporis expresso utrinque consensu, hinc inde primo præstitis juramentis, sacerdotati benedictione sicut est consuetudinis accedente, postquam fuit in reginam inuncta et honorifice coronata, præfato regi matrimonialiter copulata et etiam cognita, sicut fertur, nihil debuit contra ipsam indefensam et ignorantem quid penitus ageretur, utpote linguæ Francorum ignarâ, tam inordinabiliter a quolibet attentari. Nos vero qui ipsum regem catholicum et Ecclesie Romanæ valde devotum ab inclytæ memoriæ progenitoribus suis specialiter in visceribus charitatis habemus, volentes animæ suæ saluti et integritati famæ magis consulere quam ei male suadentium satisfacere voluntati, per dilectum filium Cent., subdiaconum, notarium nostrum, apostolicæ sedis legatum, ad hoc specialiter missum et litteras nostras rogavimus excellentiam ejus, monuimus et attentius fuimus exhortati, ac ei in remissionem injunximus peccatorum, ut illud Evangelii attenta consideratione revolvens quo dicitur *nihil prodesse homini si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur (Matth. xvi)*, dum tempus haberet de animæ suæ salute esset sollicitus, et prædictam uxorem suam quam a se consilio iniquo amoverat, quamque generositatis egregiæ ac multæ decus honestatis adornat, maritali affectione tractaret, nec illis aures contra hoc accommodare curaret, qui quæ sua sunt non quæ Jesu Christi quærentes, ad imitationem hominis inimici qui in agro bene seminato zizania respersit, pro lucro reputant si possint, inter aliquos odium et discordiam seminare. Sed idem rex legatum prædictum et litteras nostras devotione qua decuit, sicut accepimus, non recepit. Nos autem, sicut novit Dominus, licet propter hoc simus conturbati, pro salute tamen animæ ejus de qua nos oportet propensius cogitare amplius contristamur, volentes ipsum ea semper efficere, quæ et Creatori suo placere debeant, et suæ animæ dispendium non incurrat. Inde est quod publicum instrumentum super genealogia ex parte venerabilium fratrum nostrorum Lunden. archiepiscopi et suffraganeorum ejus nobis transmissum et famam

A publicam attendentes, sententiam illam divortii contra ordinem juris prolatam, de fratrum nostrorum consilio cassantes et penitus irritantes, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quatenus, si supradictus rex suæ conditionis oblitus ea vivente aliquam superducere forte voluerit, vos auctoritate freti apostolica id eidem inhibere firmiter procuretis.

Dat. Laterani, in Idus Martii (36), pontificatus nostri anno v.

CCXIII.

Willelmo archiepiscopo Remensi, S. Sabine cardinali, apostolicæ sedis legato, et ejus suffraganeis eodem mandat quæ superiore ad archiep. Senon. epistola.

[Mansi, Concil., XXII, 621.]

CCXIV.

Philippo Francorum regi et sententiam illam divortii (cum Ingeburga facti) a sese irritatam et cassatam nuntiat. Hortatur ut uxorem recipiat et maritali affectione pertractet.

(Marten., Ampl. Collect., I, 1007.)

CÆLESTINUS, etc.

Cum in regno Galliarum, etc., ut supra, epist. 212, fere in eundem modum usque, discordiam seminare. Nos autem publicum instrumentum super ipsa genealogia ex parte venerabilium fratrum nostrorum Lunden. archiepiscopi et suffraganeorum ejus nobis transmissum et famam publicam attendentes, sententiam illam divortii, contra ordinem juris prolatam, de fratrum nostrorum consilio penitus irritamus atque cassamus. Rogamus igitur regiam excellentiam, monemus, preculamur, et in remissionem tibi injungimus peccatorum, quatenus prædictam uxorem tuam pro Deo et salute animæ tuæ recipias, et maritali affectione pertractes. Nos enim si quam propter hoc quod tam taliter dimissisti, videris maculam peccati contraxisse, id de beatorum Petri et Pauli auctoritate tibi misericorditer condonamus.

Sane regiam celsitudinem volumus non latere quod eam circa personam tuam in Domino gerimus voluntatem: quod si factum istud cum honestate nostra et salute animæ tuæ possemus aliquatenus sustinere, nequaquam per nos in eo tantum fuisset processum; sed licet tu ipse, prout credimus, non ignoras, id, salva conscientia, et absque animæ tuæ periculo non potuimus clausis oculis pertransire.

CCXV.

Confirmatio sententiarum excommunicationis, et interdicti latorum auctoritate Walteri archiepiscopi contra cives Rothomagensis.

(Laterani, Mail 15.)

[Petri Besensis Opp., p. 796.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus WALTERO Rothomagensi archiepiscopo, et suffraganeis suis.

Cum universæ Dei Ecclesie per totius amplitudi-

nem orbis longe lateque diffusæ unam catholicam, id est universalem, efficiant pretio sanguinis sponsi sui redemptam, quam sicut diversa membra unum constituunt corpus, uniformitas fidei et doctrinæ connectit, si aliquam earum lædi contigerit, illius offensio sine aliarum fieri læsione non potest, in quam tanto præ aliis magis caput offenditur, quanto singularum affectu, amplius tangitur et firmiter eis connexionem inhæret. Quia de causa contigit ut, cum Romana Ecclesia omnium caput sit et magistra, nos, qui ei licet immeriti præsidemus, cujuslibet oppressio concutiat gravius et flagellet, et eo fortius ad compassionem inducat, quo a nobis specialius speratur in adversitate subsidium, et qualibet consuevit Ecclesia contra violentiam hominum perversorum, devotius et securius sedis apostolicæ patrocinium invocare. Sicut autem quorundam vestrorum et aliorum quamplurium nobis est litteris intimatum, et multorum jam relatione percepimus, ita universorum refriguit charitas, excrescente malitia iniquorum, ut nulla jam fere Dei ecclesiis, vel ministris earum reverentia impendatur; sanctuarium Domini vi conculcetur, fidei documenta spernantur, et vix valeant aliqui reperiri qui, post enormitates quamplurimas, adjiciant ut resurgant, sed potius in ultionem præcedentium criminum, commissis enormiter hæcenus accumulent graviora, lætentur cum malefecerint, superbiant impii dum pauper incenditur, et in perpetrations operum iniquorum exultent. Verum quia perversorum nequitia tantum invaluit, ut in hominibus non possit remedium vel subsidium inveniri, recurrendum est ad præsidium Creatoris, et orationibus, et quibuslibet piis operibus propensius insistendum, ut clementiæ supernæ nos dignatio benigne respiciat, et hominem ulterius super nos prævalere non sinat, et in Ecclesiarum oppressionibus non permittat diutius delectari. Quia tunc demum secure possumus superum sperare ac expectare præsidium, cum ea diligenter quæ ad nostrum officium pertinuerunt, fuerimus executi; explicemus summam quæ nobis sunt de Rothomagensi Ecclesia intimata, et remedia curemus quæ potuerimus adhibere.

Cum autem oportuerit te olim, frater archiepiscopo, clarissimo in Christo filio nostro Richardo, illustri Anglorum regi, in peregrinatione seu captione urauente, regni negotiis occupari, populus tuæ civitatis diabolica instigatione commotus in tuam cathedralen ecclesiam et in alias tibi subditas atque in ministris earum erupit hostiliter et crudeliter debacchari, bona eorum diripere, et molestias eis ac contumelias nimium graves inferre; unde communicato consilia prælatorum et aliorum religiosorum et peritorum virorum, in malefactores illos, quia commoniti respiscere contemnebant, anathematis sententia promulgat; illi vero quæ ad ipsorum correctionem et salutem erubescensiam fuerat promulgatum, in fomentum nequitie assumentes, fortius et pertinacius ecclesias et earum ministros

A postmodum persequentes, quosdam ex ministris ipsis crudeliter interimere, quosdam membris genitalibus mutilare, alios graviter cædere, et contumeliis quampluribus afficere præsumserunt, diruerunt canonicorum domos, quasdam igne apposito combusserunt, et in diebus paschalibus eorum pecuaria et virgulta extirparunt. Licet autem post aliqua temporum intervallo de tui super his mandati observatione et satisfactione præstanda, iidem malefactores exhibuerint juramentum, quod firma-verunt sacramento, contempserunt contumaciter postmodum adimplere. Tot igitur ipsius Ecclesiæ gravaminibus ac subjectorum ejus paterno compati-entibus affectu, et volentes tantis oppressionibus apostolici præsidii remedium adhibere, præscriptam B sententiam, sicut rationabiliter ac pro jure lata est, ratam decrevimus et firmam habendam, fraternitati vestræ per apostolica scripta districte præcipiendo, mandantes quatenus sententiam illam nullius contradictione vel appellatione obstante, singulis Dominicis festivisque diebus per totas dioceses vestras, pulsatis campanis et candelis extinctis, tandiu nuntietis et nuntiare faciatis publice observandam, donec ablata reddiderint de damnis tam crudeliter irrogatis, et illatis injuriis: ii, qui eidem sententiæ sunt obligati satisfaciant competenter, et eam ad minus fratris archiepiscopi testimonio litterarum pro absolute et penitentia super tantis excessibus nostro se conspectui repræsentent. Si quas etiam sententias propter ejusmodi C gravamina canonice vos vel aliqui vestrum duxeritis promulgandas, usque ad debitam satisfactionem præcipimus publicari. Cæterum quia prædictis gravaminibus de occulto Dei judicio alia supervenire gravamina que per exercitum Franciæ tuis canonicis, frater archiepiscopo, et clericis aliis nimis enormiter fuerint illata, et ad frequentem admonitionem per te atque alios factam de rebus ablatis, et damnis illatis, non fuit aliquatenus satisfactio præstita, terra quæ de tua diocesi specialiter est subjecta, communicato presbyterorum virorum consilio, interdicti sententiæ subjecisti, quosdam et clericos in illa terra manentes, qui tuam contempserunt servare sententiam, excommunicationis et sententiis interdicti inviolabiliter observentur, donec tibi et ecclesiis et clero quibus sunt illatæ injuriæ, congrue fuerit satisfactum.

Datum Lateran., 11. Maii, pontif. nostri ann. v.

CCXVI.

Cænobiarchis S. Chrysogoni facultatem a decessoribus suis obentam utendi pontificalibus insignibus concedit et confirmat.

(Laterani, Maii 18.)

[FARLATI, *Illyricum sacrum*, V. 65.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio VINCENTIO abbati Sancti Chrysogoni Jaderini, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum te devotum et fidelem Ecclesiæ filium esse credamus, honori tuo libenter intendimus, et perso-

nam tuam aliquo speciali privilegio duximus honorandam, et ut ferventius in nostra et Romanæ Ecclesiæ devotione persistat, quo te noveris per nos honore ac dignitate ecclesiastica decoratum. Eapropter, dilecte in Domino filii, devotionem tuam et prudentiam attendentes, usum mitræ, annuli, baculi ac sandalium, sicut prædecessores tui hactenus habuisse noscuntur de benignitate sedis apostolicæ tibi duximus concedendum, ut ipsis ecclesiasticis insignibus solemnibus processionibus et præcipuis festivitibus Ecclesiæ tuæ de auctoritate sedis apostolicæ tam infra monasterium tuum quam ecclesias pertinentes ad ipsum libere potiaris.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum apostolorum ejus Petri et Pauli se noverit incursum.

Datum Laterani, xv Kal. Junii, pontificatus anno v.

CCXVII.

Capituli Carnotensis privilegia infringi vetat.

(Laterani, Jun. 2.)

[Theodori Pœnitentiale, II, 307.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... decano et capitulo Carnotensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Curam debemus sollicitam et studium modis omnibus adhibere, ut privilegia et libertates quæ a nobis et prædecessoribus nostris rationabiliter Dei ecclesiis conceduntur, in sua semper consistere valeant firmitate: et ne cujuslibet temeritatis incursum possint infringi, auctoritate nobis concessa studiosius imminet præcavendum. Quocirca præsentium auctoritate districtius inhibemus, ne aliquis archiepiscopus, episcopus, vel alia quælibet persona contra privilegia vobis ab apostolica sede indulta præsumat aliquid attestare, per quod vobis vel Ecclesiæ vestræ præjudicium in aliquo generetur. Quod si forte præsumperit, illud decernimus fore vacuum penitus et manere, etc.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ paginam inhibitionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, iv Nonas Junii, pontificatus nostri anno quinto.

CCXVIII.

Canonicis S. Quintini præcipit, ne lædant privilegium canonicis S. Pecinæ a sepe concessum.

(Laterani, Jun. 15.)

[COLLIETTE, *Mém. du Vermandois*, t. II, p. 525.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis decano et capitulo Sancti Quintini, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum dilectis filiis canonicis sanctæ Pecinæ, no-

stra sit auctoritate prohibitum ut nullum in ecclesia sua per vos, in canonicum reciperent, et in fratrem, donec præbenda ipsius ecclesiæ, juxta antiquam et approbatam consuetudinem fuerint ad octavam præbendarum numerum revocata. Vos, quod grave ferimus et molestum, aperte videmini contra ipsam inhibitionem nostram eniti: et quosdam in ea, ne ipsæ præbendæ ad prædictum numerum redigantur, præsumitis ordinare. Unde præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus, ut eidem inhibitioni in nullo præsumatis aliquatenus derogare, sed ipsam in suo robore conservetis penitus illibatam; alioquin noveritis nos venerabili fratri nostro Atrebatensi episcopo dedisse firmiter in mandatis, ut vos a præsumptione vestra, nostra fretus auctoritate, per censuram ecclesiasticam, sublato appellationis impedimento, compescat.

Datum Laterani, xvii Kalend. Julii, pontificatus nostri anno v.

CCXIX.

[*Michaeli*] archiepiscopo et archidiacono Senonensi mandat ne quædam capituli Carnotensis privilegia infringi patiantur.

(Laterani, Jun. 19.)

[Theodori Pœnitentiale, II, p. 304.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo et dilecto filio... archidiacono Senonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum pro dilectis filiis... decano et capitulo Carnotensis Ecclesiæ sententia super consuetudinibus et libertatibus Ecclesiæ de burgensibus Carnoti ad eorumdem canonicorum servitium recipiendis et deferendis a nobis legitime lata fuerit, et antiquæ et rationabiles consuetudines ejusdem Ecclesiæ, ad quas observandas venerabilis frater noster... Carnotensis episcopus juramento tenetur approbata ipsius juramenti forma, a nobis fuerint plenius confirmata et eisdem ab apostolica sede benigne fuerit indultum, ut nulli liceat contra privilegia ipsius Ecclesiæ, nisi super hoc speciale habuerit apostolicæ sedis mandatum, aliqua temeritate venire, libera ipsis facultate concessa servos et ancillas suas qui aut quæ contra eos occasione communis vel cujuscunque rebellionis venire præsumperint ad servitium proprium revocandi ac compositione quæ inter ipsos episcopum et capitulum Ecclesiæ Carnot. super precariis de Normannia, de Masengeio, de Ungreio, et de Alversio, et super præposituris de Nongento, de Fontaneto, de Amilliaco et de Belsia amicabiliter intervenerat et fuerat redacta in scriptis, auctoritatis apostolicæ munimine confirmata et eidem indulta, ne sub sæculari iudice, nisi in causa possessionum quæ sæculariter possidentur, vel cum reus exceptiones suas contra eos sub eis coram quibus convenitur legitime voluerit comprobare, ipsi vel eorum aliquis responderet cogatur; ad instantiam dilecti filii nostri R. Carnotensis canonici, qui in promer-

dis negotiis Ecclesiæ suæ opportune et importune non destitit laborare, ne quæ a nobis ipsis indulta sunt vel nostrarum litterarum munimine roborata temeritate cujuslibet in irritum valeant revocari, per vestræ discretionis studium ipsi Ecclesiæ volumus paterna sollicitudine præcavere. Ideoque discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus quæ præmissa sunt facientes auctoritate nostra irrevocabiliter observari contradictores, si qui forsitan apparuerint, nisi ad admonitionem vestram a sua nequitia duxerint desistendum, ecclesiastica districtione appellatione postposita feriat; et faciatis donec resipuerint ab omnibus arctius evitari, nullis litteris obstantibus, harum tenore tacito, si quæ apparuerint a sede apostolica impetrare.

Datum Laterani, XIII Kalendas Julii, pontificatus nostri anno quinto.

CCXX:

Statuit ut nullus canonicus trahatur ad iudicium sæculare, nisi ratione feodi.

(Laterani, Jun. ?)

[Ibid., p. 437.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis decano et capitulo Carnotensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Iustus potentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum et vota quæ a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, auctoritate vobis præsentium indulgentius, ut nullus vos vel aliquem vestrum ad iudicium pertrahat sæculare, nisi ratione feodi vel alterius sæcularis cujuslibet possessionis super aliquo quod ad eam pertineat aliqua causa vertatur, vel aliquis a vobis coram iudice sæculari conventus, in ejusdem præsentia exceptiones quas contra vos proposuerit voluerit comprobare. Statuentes ut si aliquis contra hanc apostolicæ sedis indulgentiam venire præsumpserit, licitum vobis sit in ipsam ecclesiasticæ districtiōnis sententiam appellatione postposita promulgare.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, ... Kalendas Julii, pontificatus nostri anno quinto.

CCXXI.

Sententiam latam inter Taonem abbatem de Fontana Taonis et plebanum Massarium confirmat.

(Laterani, Jul. 3.)

[ZACHARIA, *Anecdota mediæ ævi*, p. 347.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, TAONI abbati et fratribus de Fontana Taoni, salutem et apostolicam benedictionem.

A Cum a nobis petitur, quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu arbitrium a dilectis filiis Sinibaldo plebano de Villiano, et presbytero papæ ecclesiæ S. Salvatoris rectore inter vos, et Massarium de Montecucco super ecclesiis de Stagiano et S. Simeonis de Stagiano et de Podio Montiscuccoli rationabiliter promulgarunt, sicut ab utraque parte præceptum est, et in scripto exinde confecto plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communitus. Ad majorem vero firmitatem scriptum illud de B verbo ad verbum huic præsentis paginæ jussimus inserendum, quod sic se habet :

In nomine Domini nostri Jesu Christi Dei æterni, anno ab ejus Nativitate 1192 domno Henrico imperante, iv Non. Maii, indic. decima. Cum lis et controversia verteretur inter Taonem abbatem de Fontana Taonis litigantem pro se vice et nomine suæ ecclesiæ ex una parte, et plebanum Massarium litigantem pro se vice et nomine plebis de Montecuccoli, unde is custos et rector esse videtur, ex altera, pro ecclesia videlicet de Stagiano, et S. Simonis de Periano, et de Podio Montis Cuccoli, in quo ipsa plebs est constructa et ædificata, placuit utrique parti hanc litem et controversiam nobis Sinibaldo plebano de Vigliano, et presbytero papæ rectori ecclesiæ S. Salvatoris committere, ut eam libero et proprio nostro arbitrio finiremus, quomodocunque nobis placeret. Nos itaque jam dicti arbitri huic controversiæ finem imponere, eamque per omnia sopire volentes, habito prudentium virorum consilio, et specialiter domini Boni venerabilis Pistoriensis episcopi, visis etiam et perceptis privilegiis, et chartulis, quæ ab utraque parte exinde fiebant, statuimus atque decernimus, et per laudum et arbitrium dicimus, quod de cætero prædicta ecclesia S. Miniatis de Stagiano sit in potestate plebani Montis Cuccoli, videlicet, quod liceat ei et teneatur illuc dirigere sacerdotem, qui divina celebret, recipiens inde plebanus, quidquid intuitu populi de Stagiano eidem provenit ecclesiæ, sive pro feudo, sive pro oblationibus tam vivorum quam mortuorum. Si vero plebanus ibi ponere voluerit proprium sacerdotem, ponat, dum tamen de consensu abbatis fiat, et eidem abbas malitiose non contradicat. De capella vero Sancti Simonis de Periano ita ordinamus atque sancimus, ut ab hac hora in antea liceat abbati ponere sacerdotem in eadem ecclesia, quemcumque voluerit, irrequisito plebano, presbyter vero ibi positus infra octo dies proximos ad plebem vadat, et populum ad ipsam plebem pertinentem de manu plebani ascripiat, et plebanus eum de eo maneat; presbyter autem pro eodem populo obedientiam plebano promittat, hoc modo, quod quamcumque sententiam plebanus in populum, vel in aliquem de populo intulerit, ipse presbyter observet, et observari faciat, et teneatur

presbyter ire ad plebem, litanias, festiuitates, ad baptismum et mortuos sepeliendos. De festo S. Simonis ita laudamus, et arbitrio confirmamus quidquid abbas de Farculis, et magister Minias statuerunt, scilicet ut plebanus annuatim vadat ad festum S. Simonis, sociatus tantum duobus clericis, et tanquam Maasarius plebanus in diuinis officiis, et in mensa tam spirituali quam corporali honoretur, populus vero ejusdem capellæ quotidiana officia audiat in præscripta capella. Ad litanias vero, et festiuitates plebis, et baptismum ad plebem vadat. De plebe vero Montis Cuccoli dicimus, atque decernimus quod abbas de cætero nihil juris, vel actionis in plebe, vel in podio habeat, vel requirat, nisi hoc tantum, ut plebanus vel rector, qui pro tempore fuerit in eadem plebe, annuatim de modo in antea in mense Iunuarii abbati, vel ejus certo nuntio quatuor libras boni olei nomine pensionis persolvat, vel persolui faciat ad rectam libram venalem mercati civitatis Pistoriensis, et nihil amplius. Quod si statuto tempore non persolverit, teneatur in duplum restituere. Statuimus etiam, ut non licent abbati, vel alicui suo monacho alicui de populo superscriptæ plebis pœnitentiam dare sine licentia plebani. Quicumque tamen de toto corpore, vel districtu plebis sepulturam apud abbatiam eligere voluerit a plebano, vel ejus clericis non vetetur, dum tamen quartam partem de eo quod iudicaverit, de rebus mobilibus plebano tribuat, vel tribui faciat. Præterea præfate plebis plebanus semel in anno teneatur cum toto populo plebis abbatiam sæpe dictam cum litanis visitare. Adjicientes insuper et firmiter statuentes, quod si aliquo tempore aliqua partium contra aliquid vel aliqua prædictorum temerario ausu venire tenuerit, et omnia ea, quæ a nobis superius statuta, et per laudum et arbitrium pronuntiata sunt, non observaverit, inobediens pars viginti libras bonorum denariorum Pisanorum nomine pœna alteri parti persolvat laudum servanti. Qua pœna data atque soluta, omnia prædicta semper firma, et in suo robore permaneant duratura. Acta sunt autem hæc omnia in civitate Pistorii in palatio domini episcopi presentia jam dicti domini Boni Pistoriensis episcopi, et Nivaldi præpositi, et Bosonis archipresbyteri, et presbyteri Melioris Basilii, et presbyteri Accompanati concanonicorum S. Zenonis, presentia quoque quorundam ordinarii, Daliotti Pedronis Monpeslieri quondam Martini, Jacobi Duliotti, Marcepi quondam Guidalotti, Actis quondam nigri, Jacobi Pistorensis, Averardi Melani, Ugolini et Cacciaqueræ quondam Guerrieri, et aliorum quamplurium rogatorum testium, dominus Gregorius monachus ac sacerdos, et Camarlinghus prædictæ abbatiæ, omnibus prædictis consensit, et parabolam dedit. Gerardus item monachus omnibus prædictis assensum præbuit. Ruffus, qui dicitur Raynerius, clericus ejusdem abbatiæ, omnia prædicta semper firma et rata habere promissit. Item Parisius, Bardus, Geoardus, Bellinus, Picciolius, Maganulus conversi ejusdem abbatiæ, omnia, quæ superius sunt statuta et laudata, semper firma

A et inviolata habere promittentes per omnia eis consenserunt. Ex parte autem plebis presbyteri Bonus et Armisius Calincione subdiaconus, Bernardus canonicus, Leonardus clericus plebis, assensum omnibus prædictis præbuerunt. Ego Avianus domni Frederici diuæ memoriæ Romanorum imperatoris iudex, et sacri palatii notarius omnibus prædictis interfui, et eadem a prædictis arbitris proferri audiens, et videns de mandato eorum nihil addens, vel minuens, fideliter scripsi, et in publicum redegi.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, v Nonas Julii, pontificatus nostri anno quinto.

CCXXII.

Ecclesiæ S. Mariæ et S. Theobaldi Metensi indulgentiarum privilegia concedit.

(Laterani, Jul. 4.)

[Histoire de Metz, III, 160.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Sanctæ Mariæ Sanctique Theobaldi canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum omnium Ecclesiarum militantibus pia sollicitudine teneamur intendere, maxime tamen eas fovere arctiusque debemus amplecti, quarum novella plantatio est, et teneris adhuc radicibus innituntur; et quoniam subsidia non habent Deo in eis servientibus sufficientia, pleniori indigent nostræ consolationis ubere lactari. Inde, dilecti in Christo filii, laudabile propositum vestrum attendentes, ac ferventem in divino cultu devotionem, porro qui novellam de patrimoniis vestris, plantastis canonicam, quique novam a fundamentis erigitis ecclesiam, quamvis propriæ vobis non suppetant facultates, quod venerabilis frater noster Bertrannus Metensis episcopus, de pietate Domini confusus vobis induxit, ratum habemus, et auctoritate apostolica confirmamus. Quicumque igitur bis in anno, secunda scilicet feria Paschæ, et die dedicationis ecclesiæ vestræ, quæ celebratur in natali beati Laurentii martyris, nomine peregrinationis, ecclesiam vestram visitabunt, a peccatis patrum et matrum, quæ sine læsione fuerunt, de parte Dei et nostræ se noverint absolutos, pœnitentias et peccata quæ ab eorum memoria recesserunt remittimus, et de pœnitentiis sibi injunctis quadraginta dies. Præterea si qui sanctorum limina adire proposuerint, et de expensis viæ necessariis juxta consensum episcopi sui, vel ejus quem episcopus loco ejus delegaverit, ecclesiæ vestræ in remissionem peccatorum suorum conferre voluerint, viam et peregrinationem auctoritate Dei et nostræ, eis indulgemus.

Datum Laterani, iv Nonas Julii, pontificatus nostri anno quinto.

CCXXIII.

Ecclesiæ Sipontinæ archidiacono, archipresbytero et primicerio mitræ, podii et annuli usum concessit.

(Laterani, Jul. 11.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, VII, 828.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, ven. fr. HUGONI archiepiscopo, et dilecto filio capitulo Sipontino salutem et apostolicam benedictionem.

Cum tu, frater episcope, a longe retroactis temporibus in servitio nostro fueris laudabiliter conversatus, dignum duximus ad instantiam tuam, concessam tibi Sipontinam Ecclesiam honorare. Inde est quod pagina præsentii concedimus ut ejusdem Ecclesiæ archidiaconus, archipresbyter et primicerii, et successores eorum, mitris deinceps, podiis, et annulis decorentur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, v Idus Julii, pontif. nostri anno v.

CCXXIV.

Hu[berto] archiep. Cantuar., ap. sedis legato, et ejus suffraganeis mandat ut homines ad subsidium terræ Hierosolymitanæ ferendum adhortentur. Richardum regem admoneri vult ut milites et peditos bene instructos eo transmittat.

(Laterani, Jul. 23.)

[*Radulf. de Diceto Imag. Hist.*, ap. TWYSDEN, *Hist. Angl. Script.*, I, 684.]

COELESTINUS episcopus... ven. frat. Cantuariensi archiepiscopo, ap. sedis legato, HUB., et suffraganeis, et dilectis filiis Ecclesiarum prælati in provincia Cantuar. constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Misericors et miserator Dominus qui ut humani generis lapsum sua misericordia restauraret, de utero virgineo carnem sumere ac mortis non dubitavit subire discrimen, nolens nos quos de tenebris et umbra mortis sua morte redemit, nostrorum meritorum exigentia iterum manibus tradi inimici, omnem filium quem recipit miserando castigat, monitis nos aliquando, quandoque flagellis corripuens, et cum meritis et peccatis nostris talia et majora debere conspiciamus, ad meliorem vitam facilius et libentius inclinemus. Verum cum diebus nostris in tantum excreverit malitia modernorum, ut nec sacræ Scripturæ monitis nec infirmitatis nostræ corripiamur flagellis, manum suam super nos in tantum voluit aggravare, ac terram nativitatis suæ, quod sine cordis amaritudine non possumus explicare, in manibus tradere paganorum, ut cum propheta merito deplorantes, *Deus, venerunt gentes in hæreditatem* (*Psal. lxxviii*), etc., auribus nostris audierimus, quod quibusdam etiam ad majorem compunctionem datum est intueri morticina san-

A ctorum in escas tradita volatilibus cæli, et sanguinem eorum in potum bestiis terræ. Audientes pariter abominationem desolationis factæ in loco sancto, cum ibi sicut dicitur ab *Agarenis* factum sit prostibulum meretricum ubi quondam mensa panum fuerat et propositio sancta, et ibi sit usque hodie stabulum jumentorum ubi corpus Christi et sepultum exstitit et a fidelibus percipi consuevit. Signum etiam salutare, videlicet sacratissimum lignum crucis in quo Apostolus typicè gloriabatur cum diceret: *Nos autem gloriari oportet in cruce Domini nostri Jesu Christi* (*Galat. vi*), in quo est salus, vita et resurrectio nostra, per quem salvi et liberi sumus; in exterminio terræ illius peccatis Christiani populi exigentibus in illorum potestatem devenit, qui crucifixum cum cruce pariter detestantur et filios Ecclesiæ totis conatibus persequuntur. Jerusalem præterea quondam *pacis visio*, et terra veteribus patribus reprobata, in qua Dominus noster pro nobis pati voluit, et certa suæ divinitatis argumenta monstrare, quæ etiam quondam a Christianæ fidei professoribus consueverat devotissime ac frequentissime visitari, calcatur pedibus iniquorum et illorum spurcicia inquinatur quibus olim et timori fuerat et horrore, ut solita gloria et divitiis spoliata, et religiosis viduata et deserta cultoribus ad seipsam conversa deploret: *Quomodo sedet sola civitas plena populo, facta est quasi vidua dominæ gentium* (*Thren. i*). Quis igitur Christicola tantæ desolationis non immemor lacrymas teneat? Quis, hujus calamitatis audita miseria, non condoleat columbæ gementi? Quis hujus immoderati doloris consolationem recipiat? cum non sit qui consoletur Ecclesiam lacrymantem ex omnibus charis ejus. Accingimini ergo, fratres, ad verbum Dei populis evangelizandum et gloriam; accingantur quibus licet materialem gladium in persecutores fidei exercere, ut injuriam crucis vindicta celeri ulciscantur; accingantur quibus datum est solis orationibus et contemplationibus vacare, ut Dominum possint assidua oratione placare. *Ecce enim expetiit nos Satanas ut in hac turbatione eribraret sicut triticum* (*Luc. xxii*). Ecce qui nunc cum Christo non fuerit, juxta evangelicæ auctoritatis doctrinam ipse erit aversus. Et quem ad præsens crucifixi non movebit injuria, in signo non confidat alterius salutari. Nec aliquorum volumus prudentiam admirari, si diversi mundi principes qui ad expugnandam gentem Saracenicam hactenus in hasta et gladio sunt profecti, quasi nihil penitus profecerunt, quia non hasta et gladio salvos facit Dominus de sua misericordia confidentes, sed in multitudine miserationum suarum salvabit eos. Nec nostra merita hactenus usque adeo profecerunt ut iratum Dominum ad misericordiam provocaverimus et in edelam: licet enim quondam filii Israel ad vindicandam mortem uxoris levitæ de monte Ephraim contra tribum Benjamin ascenderunt, Domino præcipiente, armati; non

tamen prius eos potuerint aliquatenus superare quam ab illis semel et secundo fugati excessus suos et iniquitatem propriam purgavissent. Ascendite igitur spe ad cor altum, charissimi, ut in mirabilibus suis exaltetur Dominus. Effundite coram illo corda vestra ut adiaciat misereri Deus, et servet in ira misericordiam suam, et post tempestatem et fletum exultationem inducat. Sumant crucis signaculum qui hactenus arma militaria inter Christianos populos assumpserunt, nec desperent de paucitate, nec in multitudine glorientur. Si enim ac defensionem terræ nativitatibus Christi, passionis, resurrectionis et ascensionis ipsius cum humilitate debita voluerint festinare, Dominus conterens bella qui currus et exercitus Pharaonis projecit in mare, docet manus eorum ad prælium et digitos ipsorum ab bella, et multitudinem paganorum ut paleam ante faciem venti protinus exsufflavit, et ut lutum platearum delebit eos.

Vos autem, fratres, archiepiscopo et episcopi, quibus post summæ sedis pontificem cura est universorum et animarum sollicitudo commissa, precibus instantibus ad Dominum incessanter subiectos vobis populos ut, assumpto crucis signaculo, ad confundendos et confutandos persecutores Christianæ fidei accingantur, prædicationibus assiduis laboretis. Speramus siquidem, et vos ipsi sperare debetis, quod Dominus in verbo prædicationis et orationis vestræ rete laxabit, et tales ad defensionem orientalis provinciæ propitius excitabit, quorum potius exigentia meritorum quam armorum fiducia exsurget Deus et inimici dissipabuntur ipsius, et fugient a facie ejus qui oderunt eum. Nos autem illis qui pro divinitatis amore laborem hujus perfectionis assumere et quantum in se fuerit implere studuerint, de indulto nobis a Deo auctoritatis officio illam remissionem impositæ poenitentiae per sacerdotale ministerium facimus, quam prædecessores nostri noscuntur suis temporibus statuisse, ut videlicet qui corde contrito et humiliato spiritu laborem hujus itineris assumpserint, et in poenitentia peccatorum et fide recta decesserint, plenam suorum criminum indulgentiam, et vitam propter hoc consequantur æternam. Sive autem supervixerint sive mortui fuerint, de omnibus peccatis suis de quibus fuerint recte confessi impositæ satisfactionis relaxationem de omnipotentis Dei misericordia, et apostolorum Petri et Pauli auctoritate et nostra se noverint habituros. Bona quoque ipsorum ex quo crucem acceperint cum familiis suis sub sanctæ Romanæ Ecclesiæ, nec non et archiepiscoporum atque aliorum prælatorum Ecclesiæ Dei protectione consistant, et nullam de his quæ in susceptione crucis quiete possederint, donec de ipsorum reditu vel obitu certissime cognoscatur, sustineant questionem, sed bona ipsorum integra interim remaneant et quieta. Illi autem qui in subsidium terræ illius de bonis suis transmiserint, de peccatis suis veniam consequantur juxta suorum

A moderamina prælatorum. Verum tibi, frater archiepiscopo, cui sollicitudo legationis regni Anglorum est ab apostolica sede commissa, honoris hujus laborem duximus injungendum, mandantes ut apud charissimum in Christo filium nostrum Richardum, Anglorum regem illustrem, ut ad defensionem terræ Jerosolymitanæ milites et pedites bene instructos transmittat, assiduis exhortationibus elaboras, et provinciam circueis Anglicanam opportunis et importunis prædicationibus instes, ut pro defensione Christianitatis assumpto crucis signaculo terram visitent transmarinam. Vobis autem, fratres episcopi et dilecti filii ecclesiarum prælati, præsentium auctoritate mandamus, ut dictum archiepiscopum vestrum, tanquam apostolicæ sedis legatum, benigne recipere ac honorifice pertractare curetis, et monitis ejus et mandatis salubribus obedire.

Dat. Laterani, viii Kalend. Augusti, pontificatus nostri anno quinto.

CCXXV.

Ecclesiæ Pennensi duo castella asserit peten' Oddone episcopo.

(Laterani, Jul. 31.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 1125.]

CŒLESTINUS.... ven. fratri ODDONI Pennensi episcopo, salutem ..

Cum a nobis petitur quod justum.... Eapropter, ven. in Christo frater... duo castella, videlicet Paliano et Colle Alto cum omnibus pertinentiis suis, quæ tuo studio et diligentia Pennensi Ecclesiæ acquisivisti.... confirmamus et præsentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo...

Datum Laterani, ii Kal. Augusti, pontificatus nostri anno v.

CCXXVI.

Archiepiscopis, episcopis, et aliis Ecclesiarum prælati per totam Alemanniam et Teutoniam constitutis mandat inducant populum et ut in personis et rebus secundum justam dispositionem [Petri] Sanctæ Cæcilie et [Joannis] tit. Sancti Stephani in Cælio mon e presbyterorum cardinalium ipsi Hierosolymitanæ regioni succurrant.

(Laterani, Aug. 1.)

[SUDENDORF, *Registrum*, I, 82.]

CCXXVII.

Litteris ad capitulum Beati Martini Turonensis prohibet ne pensio vel modiatio rerum Ecclesiæ ultra decem libros sine cautione concedatur; tum statuit ut canonici ab officiis absentes prentur sex denariis, quos de communi percipiebant singulis diebus.

(Laterani, Aug. 30.)

[*Défense de Saint-Martin de Tours*, 27.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis capitulo Beati Martini Turonensis, salutem et apostolicam benedictionem

Apostolicæ sedis cui, divina disponente clementia, licet immeriti præsidemus, auctoritas nos inducit, ut Ecclesiarum utilitatibus debeamus, quantum largitio divina permisit, paterna solli-

citadine providere, et si qua forte in eis quæ ipsis videantur dispendium importare, sub obtentu pravæ consuetudinis observantur, decet nos ea ex debito officii nostri sollicitius rescicare. Sane ad audientiam apostolatus nostri pervenit quod vos sæpe pensionem vel modulationem redditus ecclesiæ vestræ fidejussoribus, vel pignoribus exinde non receptis, ad certum pretium magis offerenti ab eo juratoria tantum cautione recepta conceditis, et ea occasione crebro contingit, quod ipse de pretio non soluto, perjurium et Ecclesiæ damnum et jacturam incurrit. Volentes igitur ut hæc de cætero caveantur, auctoritate præsentium sub anathemate prohibemus, ne de cætero pensionem vel modulationem rerum Ecclesiæ quæ decem librarum summam excedat, alicui sine sufficiente fidejussoria vel pignoratitia cautione, concedere præsumatis, nec uni personæ ultra tres modulationes, quæ majoris quam decem librarum valoris existant, conferre, temeritate qualibet attentetis. Præterea quia relatum est nobis quod in ecclesia vestra sæpe contingit, quod quando divina celebrantur officia quidam canonicorum vel in claustris resident, vel nulla rationabili causa compulsi tanquam gyrovagi circumquaque voluntate propria discurrentes, cum aliis qui celebrationi divinarum assistunt, ipsis officiis non intersunt, unde ecclesia ipsa sæpe a divinarum obsequiorum sollemnitate fraudatur, et aliis canonicis materia provenit delinquendi. Præceptum statuimus auctoritate, ut quoties divina celebrantur officia, si canonicorum aliquis, nisi forte rationabili causa et a capitula accepta licentia se duxerit absentandum, sex denarii quos unusquisque canonicus de communi percipere diebus singulis consuevit et debet, et, omni contradictione et appellatione cessante, penitus denegentur, ut quos divinus amor ad servitium nequaquam Salvatoris inducit, debiti saltem subtractione stipendii compellantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostram prohibitionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, vi Kalendas Septembris, pontificatus nostri anno quinto.

CCXXVIII.

Ecclesiæ Auxitanensis protectionem suscipit, bonaque et jura confirmat.

(Laterani, Sept. 12.)

[Cl. de Bauskias, *Chron. de l'Egl. d'Auch.*, 40.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri BERNARDO Auxitanensis Ecclesiæ archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuam memoriam.

In eminenti solis apostolicæ specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos tam propinquos quam longe positos fraterna debemus

charitate diligere, et ecclesiis sibi a Deo commissis paterna sollicitudine providere. Quocirca, venerabilis in Christo frater Bernarde, archiepiscope, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Auxitanam Ecclesiam, cui, auctore Domino, præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuente ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, vel aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Adjicimus etiam, ut eadem Auxitanensis Ecclesia, quæ soli sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ noscitur subjecta fuisse, nulli prorsus alicui debeat subjeci potestati, sed in ea libertate consistat, quam ipsam recolendæ memoriæ Clodovæus quondam Francorum rex de Saracenorum manibus liberatam pia devotione donavit et multis ac variis donis, nec non et possessionibus ampliavit; addens quod quidquid juris in ecclesia illa vel civitate habebat totum in usus ejusdem loci archiepiscopi nomine perpetui et successorum suorum ex tunc et in perpetuum proveniret, sicut memoratus rex archiepiscopo, qui Ecclesiam præscriptam tum temporis præsidebat, noscitur indulgisse, et prædecessores tui hactenus possederunt. Ad hæc quidquid in corpore civitatis vel extra, citra flumen Ercii vel ultra jure parochiali, sive jure fundi, memorata Auxitanensis Ecclesia in vineis, culturis et aliis terris, ac molendinis hucusque possedit, infra illos videlicet terminos, qui ab antiquioribus xeridica sunt terminatione distincti atque calcati :

Ecclesiam Sancti Laurentii extra muros, ecclesiam Sancti Martini cum appendiciis suis, ecclesiam Sancti Petri; quartas etiam omnium ecclesiarum, de quibus eas habere et sub custode suo prædecessores tui percipere consueverunt, sicut ipsas a tempore bonæ memoriæ Austindi quondam Auxitanensis archiepiscopi, qui eandem quartas dicitur acquisivisse, et antecessores tui habuisse noscuntur, tibi et successoribus tuis præsentis privilegii pagina communimus. In Armaniacho ecclesiam de Nugarol cum tota parochia sua, sicut Beruardus comes cum uxore sua Naupasia, et filiis suis Geraldo et Ottone quondam ipsi Auxitanensi Ecclesiæ vendiderunt, nihil juris in ea vel pertinentiis ejus sibi vel posteris suis reservantes, et eandem venditionem cum rerum suarum additamentis super Evangelia sancta firmantes; ecclesiam castelli de Corneliano, cum domibus, possessoribus, decimis, oblationibus et parochianorum suorum cæmeterio; ecclesiam Sancti Saturnini Sotiensis, cum ipso castro et appendiciis suis; ecclesiam Sancti

Petri de Vico cum ipso castro et appendiciis suis, cum decimis et cœmeteriis suis; ecclesiam de Lugajano. In Pardiaco ecclesiam Sancti Christophori et Sanctæ Mariæ de Marceliano cum decimis et oblationibus suis. In Asteriaco ecclesiam de Idrag, cum ipso castro et appendiciis suis; castrum quoque de Jamaguera cum ipsa ecclesia, decimis, terris et hominibus; ecclesiam Sanctæ Venantiæ cum tota villa, et quod habet in ecclesia de Duroforti; ecclesiam de Arbeissano, ecclesiam de Vignau, ecclesiam de Gaubissano, ecclesiam de Artigna, ecclesiam de Castello novo, ecclesiam de Sajano, et censum quem habet in grangia de Artignes, videlicet xxx mensuras tritici de J. Pala; ecclesiam de Barrads, ecclesiam de Pipios, ecclesiam de Orlessano. In Magnoaco ecclesiam Sancti Mammetis. In civitate Elizana ecclesiam Sanctæ Mariæ cum decimis, oblationibus et parochianorum suorum cœmeterio. In ipso burgo possessiones et proprias domos quas ibi habes. In Ausano ecclesiam de Agraulet cum vineis et aliis appendiciis suis; ecclesiam de Fremosens et Sancti Petri de Genens, et ecclesiam Sancti Joannis de Hispanis, cum possessionibus et aliis pertinentiis suis; ecclesiam de Lasta, ecclesiam de Castiliono cum decimis et oblationibus, et aliis pertinentiis suis; ecclesiam de Principanio, ecclesiam de Bretos, ecclesiam Sancti Agidii de Peyrusse. In Juliacensi archidiaconatu medietatem preventuum ecclesiæ de Laviniaco: in Corrensaqueis ecclesiam Sancti Joannis, et Sancti Bibiani, et Sancti Martini de Berdale, cum appendiciis, decimis et cœmeteriis suis; ecclesiam de Cablesolas, totam villam Sanctæ Christiænæ, cum terris, vineis et villariis. In Angles ecclesiam de Insula, et jus quod habes in eadem villa; ecclesiam Sancti Michaelis de Crotera, tertiam partem ecclesiæ Sancti Joannis de Ordesano, decimas de Barser, ecclesiam de Villa nova, et ipsam ecclesiam Despeirolii, ecclesiam de Basiano, ecclesiam de Despesos, et quod habes in ecclesia de Rutissano, et in ecclesia Sancti Joannis, ecclesiam de Arcaïag. In Hispania, ecclesiam de Pedrola, et Azoer, cum terris, decimis et oblationibus suis; domos et possessiones quas habes Tudelæ. In Sarreria ecclesiam Sancti Ferreoli, et Sancti Frajolfi. Episcopatus quoque inferius adnotatos Ecclesiæ Auxitanensis metropolitanæ jure subjectos, tibi tuisque successoribus auctoritate apostolica nihilominus confirmamus, videlicet Bigorritanum, Lascurrensem, Olorensem, Aquensem, Bayonensem, Adurensem, Vasatensem, Convenarum, Conseranensem et Lactorensem. Usum insuper pallii, plenitudine videlicet pontificalis officii tuæ fraternitati apostolicæ sedis liberalitate largimur; quo utique illis diebus utaris, quibus antecessores tuos usos esse cognoscis, videlicet in Nativitate Domini, in festo protomartyris Stephani, Circuncisionis Domini, Epiphania, Hypapanti, Domi-

nica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabbato sancto, Pascha, feria II post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festivitibus beatæ Mariæ, in natalitio beati Joannis Baptistæ, commemoratione Omnium Sanctorum, solemnitatibus omnium apostolorum, dedicationibus ecclesiarum, consecrationibus episcoporum, ordinationibus clericorum, ecclesiæ tuæ principalibus festivitibus, et anniversario tuæ consecrationis die. Convenit igitur te diligentius, providentius providere, quomodo sit honor hujus indumenti, modestia, actuum vivacitate servandus, et ut ei morum tuorum ornamenta convenient, et tu valeas esse utrobique, auctore Domino, conspicuus et quem pastoralis curæ constringit officium, dilectionem..... fratribus exhibere, et ipsi etiam adversarii..... sequaris cum omnibus, piis vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale iudicium cum superhumerali actione conjunctum. Ita procedas in conspectu Dei, et hominum oculis, quatenus commisso tibi gregi virtutis præstes exemplum, et ipsi adversarii videntis opera tua bona glorificent Patrem tuum qui in cœlis est. Sit in lingua tua ædificationis sermo, sit zeli fervor in animo; et præter hæc cuncta quæ officio tuo conveniunt, cum ea temperantia agas ut quæ pallii dignitas expetit, videaris frequenter amplecti; et gloriam sempiternam acquirere tibi possis in cœlis. Ad exemplar felicis recordationis prædecessorum nostrorum Calixti, Innocentii, Lucii, Eugenii, Anastasii, Adriani et Alexandri Romanorum pontificum, statuimus ut mortuorum corpora deinceps apud eandem matricem Auxitanam Ecclesiam sepeliantur, ut videlicet eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obstat, salva iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Cœmeteria quoque ecclesiarum, et ecclesiastica beneficia nullus in Auxitana provincia hæreditatis jure deinceps audeat possidere. Quod si quis hoc facere contenderit, censura canonica percussatur. Auctoritate quoque apostolica interdicimus ut nec clerici, nec monachi seu quilibet religiosi, interdictos vel excommunicatos tuos vel ministrorum tuorum in ecclesiis scienter recipiant, vel illis præsentibus divina officia celebrent, nec ad religionis habitum eosdem excommunicatos suscipiant, nec si mortui fuerint, eos sepeliant. Nec contra sententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire præsumat, nisi forte periculum mortis imminet, et dum præsentiam tuam habere nequeverit, per alium secundum formam ecclesiasticam satisfactione præmissa oportet ligatum absolvi. Antiquas et rationabiles consuetudines et regulares observantias circa ordinem canonicum et institutiones, seu destinationes personarum quas prædecessores tui hactenus tenuerunt, tibi nihil

ominus confirmamus. Adjuicimus etiam ut liceat tibi, frater archiepiscopo, auctoritate nostra, habito consilio canonicorum regularium, in Auxitana Ecclesia substituere regulares, disponendi quoque et libere ordinandi honores, et beneficia, dignitates et officia ipsius ecclesiæ, in capitulo canonicorum regularium, in personis regularibus tantum, et non in aliis, liberam habeas facultatem. Non liceat tibi seu alii cuilibet personæ in eandem ecclesiam canonicos intrmittere sæculares. Statuimus insuper, ut beneficia Ecclesiæ ac dignitates quæ ipsa Ecclesia, vel canonici tui impræsentiarum juste et canonicè possident, de ipsis canonicis regularibus et non de aliis personis, præter consensum majoris et sanioris partis capituli ordinentur.

Statuimus quoque, et a te, frater archiepiscopo, inviolabiliter observari præcepimus, ut quicumque in prælibatis ecclesiis Sancti Martini extra civitatem, Sancti Nicolai de Nugarol, Sancti Saturnini de Sotio, Sancti Petri de Vico, Sanctæ Candidæ de Jeguno, Sancti Jacobi de Idrag, canonicari voluerint, capitulo Auxitanæ Ecclesiæ prius se præsentent, et in ejus præsentia assensu et auctoritate in nominatis ecclesiis divinis obsequiis mancipandi canonicam suscipiant, et eidem matri ecclesiæ, tanquam spiritali matri suæ debitam semper obedientiam et reverentiam humiliter exhibeant, prout consuetum est hactenus et servatum. Sancimus etiam juxta decretum beati recordationis Urbani papæ, in parochialibus ecclesiis quos infra episcopatum tuum monachi tenent, tuo consilio presbyteros collocent, qui presbyteri a te parochiæ curam cum abbatum consensu suscipiant, et de plebis cura tibi rationem reddant, abbati vero pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus debitam subjectionem exhibeant. Obeunte vero te, ejusdem Ecclesiæ archiepiscopo, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem canonici regulares ejusdem Ecclesiæ communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et sanctorum Patrum institutionem providerint eligendum; et eidem electioni nulla de cætero sæcularis persona seu potestas se aliqua occasione ingerere, seu immiscere, eamque impedire, seu perturbare aliquo modo præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva nimirum apostolicæ sedis auctoritate.

Si qua igitur, etc. Cunctis autem, etc.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

A Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Sanctæ Rufinæ episcopus.

¶ Ego Guido, presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ Traustiberim tit. Calixti.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Hugo, Sancti Martini presbyter cardinalis tit. Equitii.

Ego Lentinus, tituli S. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis.

Ego Fid., tituli Sancti Marcelli presbyter cardinalis.

Ego Joannes, tit. Sanctæ Priscæ presbyter cardinalis.

B Ego Geraldus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Angeli diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum Cencii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, ii Idus Septembris, indictione XIII, Incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno v.

CCXXIX.

Ad Bajocensem, Abrincensem, Sagiensem, et Constantiensem episcopos. — De seditione in canonicos a civibus Rothomagensibus mota, et de satisfactione ipsis facienda.

(Laterani, Oct. 11.)

[MARTEN., *Anecd.*, I, 659.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Bajocensi, Abrincensi, Sagiensi et Constantiensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex conquestione filiorum dilectorum, decani et capituli Rothomagensis, ad audientiam apostolatus nostri pervenit, quod populus Rothomagensis murum atrii Rothomagensis ecclesiæ, cum quibusdam eidem appendentibus ædificiis, temerario ausu destruxit. Cumque vos ad civitatem accederetis, prædictum populum ipsum et communiam in spiritu lenitatis diligentius monuistis, ut super tam enormi excessu Deo et sanctæ Ecclesiæ satisfactionem curarent congruam exhibere. Sed cum, tam a nobis quam a dilecto filio prædicto Rothomagensi decano, sæpe et sæpius fuissent admoniti, id emendare penitus contempserunt. Vos autem, sicut ex litteris vestris agnovimus, auctoritate et assensu venerabilis fratris nostri Rothomagensis archiepiscopi, in eos excommunicationis sententiam protulistis; sed ipsi, iniquitatis spiritu suadente, in majorem insolentiam prorumpentes, in sacra ræ-

Jori hebdomada ante festum Resurrectionis Dominicæ, manus profanas in sacerdotes Domini immit- tentes, quosdam ex iis occiderunt, et quosdam contumelia affectos, membris genitalibus turpiter et nefarie detruncarunt, ac in ipso die Resurrectionis Dominicæ domos canonicorum Rothomagensis Ecclesiæ ex parte diruerunt, et ex parte incendio consumperunt; virgulta eorum nihilominus radicitus amputantes; tandem post multas admonitiones, et charissimi in Christo filii nostri Richardi illustris regis Angliæ sæpius iterata mandata, tactis sanctis Evangeliiis, omnes pariter juraverunt se fore super omnibus quæ superscripta sunt super judicio Ecclesiæ, absque omni diffugio parituros. Cæterum cum vos vocati postmodum ad civitatem venissetis prædictam, et judicium juxta præstitum ab eis juramentum vestra discretio injungeret observandum; ascitis vobiscum viris prudentibus et discretis, de assensu et auctoritate præfati archiepiscopi, firmiter decrevistis, ut communia civitatis ejusdem ad damnorum restitutionem integram teneretur, et ut murum atrii ipsius ecclesiæ a communia ipsa destructum cum appendiciis et pertinentiis suis, sine difficultate aliqua restauraret, domos quoque canonicorum et clericorum Rothomagensium per eamdem dirutas et combustas restituere non differret; illi vero de communia, qui in canonicos vel clericos manus violentas ausu temerario injecerunt, passis injuriam congrue satisfactis, ad sedem apostolicam properarent pro absolutionis beneficio obtinendo. Quoniam igitur non est licitum aliquibus temere contra præstitum juramentum venire, eisdem civibus per scripta nostra mandamus, et districte præcipimus, ut juxta quod promiserunt, et exinde tenentur, juramento astricti curent taliter satisfacere, quod Deo et Ecclesiæ, quos offenderunt, sit plenarie satisfactum, et eorum exinde devotio possit merito commendari. Quod si forte præceptum vestrum adimplere distulerint, fraternitati vestræ præsentium tenore et auctoritate præcipiendo mandamus, quatenus sententiam a vobis in eundem populum promulgatam, quam nos ratam habemus, appellatione postposita, faciatis executioni mandari.

Datum Laterani, v Idus Octobris, pontificatus nostri anno v.

CCXXX.

Ad cives Rothomagenses. — Ejusdem argumenti.

(Laterani, Oct. 11.)

[*Ibid.*]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, populo Rothomagensi.

Quod vobis salutationis alloquium non impendimus, non ex nostra duritia, sed vestra potius noveritis contumacia provenisse. Ex conquestione sane dilectorum filiorum decani et capituli Rothomagensis, ad audientiam apostolatus nostri per- venit, quod vos murum atrii Rothomagensis ecclesiæ, cum quibusdam eidem muro appendentibus

A ecclesiæ ædificiis, ausu temerario destruxistis. Cumque venerabiles fratres vestri, Bajocensis, Abrincensis, Sagiensis et Constantiensis episcopi, ad civitatem Rothomagensem accederent, vos et communiam in spiritu lenitatis diligentius monuerunt ut super tam enormi excessu, Deo et sanctæ Ecclesiæ satisfactionem curaretis congruam exhibere: sed cum, tam ab eisdem episcopis quam a prædicto filio Rothomagensi decano sæpe et sæpius fuissetis diligenter admoniti, vos id emendare penitus contempsistis. Ipsi vero, sicut ex litteris eorum cognovimus, auctoritate et assensu venerabilis fratris nostri Galteri Rothomagensis archiepiscopi, in vos sententiam excommunicationis protulerunt. Sed vos, iniquitatis spiritu suadente, in majorem insolentiam prorumpentes, in sacra majori hebdomada ante festum Resurrectionis Dominicæ, manus profanas in sacerdotes Domini immit- tentes, quosdam ex eis occidistis, et quosdam contumelia affectos membris genitalibus turpiter et nefarie detruncastis, ac in ipso die Resurrectionis Dominicæ ex parte maxima diruistis, et ex parte incendio consumpsistis, virgulta eorum nihilominus radicitus amputantes. Tandem post multas ammonitiones, et charissimi in Christo filii Richardi, illustris regis Anglorum, sæpius iterata mandata, tactis sacrosanctis Evangeliiis, omnes pariter jurastis super omnibus quæ præscripta sunt judicio Ecclesiæ, absque omni diffugio parituros. Cæterum cum prædicti episcopi ad civitatem ipsam vocati postea accessissent, ut judicium juxta præstitum a vobis juramentum injungerent observandum, ascitis sibi viris prudentibus et discretis, de assensu et auctoritate præfati archiepiscopi, firmiter decreverunt, ut communia civitatis vestræ ad damnorum et ablaturum restitutionem integram teneretur, et ut murum atrii ipsius ecclesiæ a communia ipsa destructum, cum appendiciis et pertinentiis suis sine difficultate aliqua restauraret, domos quoque canonicorum et clericorum Rothomagensium per eam dirutas et combustas restituere non differret. Illi vero de communia qui in canonicos vel clericos manus violentas, ausu temerario injecerunt, passis injuriam congrue satisfactis, ad sedem apostolicam properarent pro beneficio absolutionis obtinendo. Quoniam igitur non est licitum aliquibus contra præstitum juramentum tenere venire, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus et districte præcipimus, quatenus juxta quod promisistis, et exinde tenemini juramento astricti, taliter satisfacere percuretis quoad Deo et Ecclesiæ, quos offendistis, sit plenarie satisfactum, et vestra exinde devotio possit merito commendari. Alioquin noveritis nos sententiam, quam iidem episcopi pertulerunt, ratam habere et ipsam faciemus per eosdem executioni demandari.

Datum Lateranis, v Idus Octobris, pontificatus nostri anno quinto.

CCXXX bis.

Ecclesie S. Mariæ de Novo-Castro protectionem suscipit, donationes, bona, ac possessiones ejus confirmat.

(Laterani, Oct. 29.)

[MATILE, *Monum. de l'Hist. de Neuchâtel*, I, 35.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO præposito et canonicis ecclesie Sanctæ Mariæ de Novo-Castro, tam presentibus quam futuris, canonicè in perpetuum.

. Infra postulantibus indulgere et vigor acquiri et ordo exigit rationis, præsertim quando potentium voluntatem et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et ecclesiam Sanctæ Mariæ de Novo Castro in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communitus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, vel oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et inlibata remaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo prælata ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis, vineas et alia quæ ibidem habetis, ecclesiam de Haris cum omnibus pertinentiis suis; ecclesiam de Furnis cum omnibus appendiciis et pertinentiis suis, vineas et alia quæ habetis apud Sarrières, terram et alia quæ habetis apud Pusoz, terram quam habetis apud Marens, terram et alia quæ habetis apud Finis, terram et alia quæ habetis apud Boudeviler, et ea quæ habetis alibi. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum vestrarum, ordinationes canonicorum et clericorum vestrorum qui ad ordines fuerint promovendi, et alia ecclesiastica sacramenta per diocesanam episcopum, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem sedis apostolicæ habuerit, vobis gratis et absque exactione aliqua volumus exhiberi. Ad hæc auctoritate apostolica districtè inhibemus, ne quis in vos et ecclesias vestras excommunicationis vel interdicti sententiam absque manifesta et rationabili causa promulgare, seu vos novis et indebitis exactionibus fatigare præumat. In parochialibus autem ecclesiis quas habetis, liberum sit vobis sacerdotes eligere, et eos diocesano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis vero de temporalibus respondere debeant. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis vel interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Præterea libertates et immunitates, nec non antiquas

A et rationabiles consuetudines vobis et ecclesie vestre concessas et hæcenus observatas, ratas habemus, et eas futuris temporibus illibatas manere sancimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuerè, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Coelestinus, catholicæ Ecclesie episcopus.

B Ego Pandolphus, basilicæ XII Apostolorum præbyter cardinalis.

Ego Joannes, titulo Sancti Clementis cardinalis Viterbiensis et Constantinensis episcopus.

Ego Guido, presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ Transtiberim titulo Callxti.

Ego Hugo, presbyter cardinalis Sancti Martini titulo.

Ego Centhius, titulo Sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis.

Ego Goffredus, titulo Sanctæ Prædix presbyter cardinalis.

Ego Fildus, titulo Sancti Marcelli presbyter cardinalis.

C Ego Joannes, titulo Sanctæ Prænæstæ presbyter cardinalis.

Ego Bernardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Angelii diaconus cardinalis.

Ego Bobo, Sancti Theodori diaconus cardinalis.

D Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Datum Laterani, per manum Ceptii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi cardinalis domini papæ camerarii, xiii Kalendas Novembris, indictione xiii, incarnationis Dominicæ anno 1193, pontificatus vero domini Coelestini papæ III anno quinto.

CCXXXI.

Privilegium pro monasterio Beccenst.

(Laterani, Nov. 17.)

[Lanfranci Opp., p. 353.]

COELESTINUS episcopus. . . dilectis filiis CALTERO

abbati et conventui Becceſi ſalutem et ap. he-

Sacrosancta Romana Eccleſia devotos et humiles filios ex aſſuetæ pietatis officio diligere propenſius conſuevit, et ne pravorum hominum moleſtijs agitentur, eos tanquam pia mater ſuæ protectionis munimine conſovere. Eapropter, dilecti in Domino filii, juſtis veſtris poſtulationibus annuentes, perſonas veſtras et monaſterium veſtrum cum omnibus pertinentiis ſuis, et omnibus quæ impræſentiarum poſſideatis, et in futuro juſtis modis, præſtante Domino, poteritis adipiſci, ſub beati Petri et noſtra protectione ſuſcipimus, et præſentis ſcripti patrocinio communimus; ſtatuentes ut nullus archiepiſcopus, epiſcopus, archidiaconus, decanus, ſeu ulla eccleſiaſtica ſuperior, inferiorve perſona, nec etiam legatus ſedis apoſtolicæ, niſi ſpeciale mandatum habuerit, vos, monaſterium veſtrum, ſive ſpeciales eccleſias, vel alias poſſeſſiones veſtras, vel earum cuſtoles, ſive adminiſtratores ſuſpenſionis, interditi, ſive excommunicationis ſententiæ ſubjicere, vel a vobis, vel poſſeſſoribus veſtris quidquam, quod vobis moleſtiam inferat, vel gravamen, vel præſcis monaſterii veſtri conſuetudinibus derogat, ullo auſu exigere vel extorquere præſumat, et ſi præſumptum fuerit, viribus careat, et penitus evaneſcat. Inhibemus etiam, ne aliqua eccleſiaſtica perſona aliquam eccleſiarum veſtrarum gratia vel familiaritate qualibet alieni conferre præſumat, vel ſibi ipſi retineat, vel vobis ſuper hoc moleſtiam inferat, vel gravamen; vel a laicali perſona aliquem ſibi ſuſcipiat præſentatum, ſed illum ſolum recipiat, quem ſibi charitatis intuitu duxeritis præſentandum, quam ſi forte recipere, vel inſtituere diſtulerit; tandiu ex indulgentia noſtra veſtras vacantes eccleſias in deportatione habeatis, donec ad præſentationem veſtram per diœceſanos epiſcopos ordinetur. Avaritiam quoque quorundam radicibus extirpare volentes nihilominus inhibemus, ne quis in domibus veſtris, quas ſine diſpendio, in proprio poteſtatis dominio retinere poteſtis, monachos inſtituere vos compellat.

Præterea vobis auctoritate apoſtolica indulgemus, ut eccleſias veſtras cum pertinentiis earum, in quarumcunque provincia ſive diœceſi eſſe noſcantur, refectioni pauperum, et ſuſceptioni hoſpitiſum libere poſſitis communi aſſenſu provide deputare. Ita quod nulli liceat eaſdem eccleſias ab uſu et utilitate pauperum et hoſpitiſum, vi vel potentia, vel temeritate qualibet revocare. Liceat quoque vobis clericos et laicos ex ſæculo fugientes ad conversionem recipere, et abſque contradictione qualibet retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clauſis januis, non pulſatis campanis, excluſis tamen illis, quos excommunicatos vel interdictos eſſe noveritis, divina officia celebrare. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni et ultimæ vo-

luntati, qui ſe illi ſepelire deliberaverunt, nullus obſiſtat.

Cæterum ſi quemlibet patronum, vel parochianum eccleſiæ veſtræ contigerit pro ſpeciali delicto ſuo, interdicto ſupponi, illis non minus excluſis, ut alios parochianos veſtros, qui complices eorum non fuerunt, liceat vobis ad divina recipere, et eis tam in morte quam in vita ſecundum morem Eccleſiæ ſubvenire, auctoritate apoſtolica indulgemus. Præmiſſis quoque duximus adjungendum, ut a prioribus tuis, ſili abbas, priores ſecundum beati Benedicti Regulam, et antiquam monaſterii tui conſuetudinem hæcenus obſervatam, certis et ſtatutis de cauſis amovendi, et alios, quos videris expedire, ſubrogandi liberam habeas, nullo cogente, tu et ſucceſſores tui, ex indulgentia ſedis apoſtolicæ facultatem. Obeunte autem te, vel quolibet ſucceſſorum, vel ad majoris cumulum dignitatis divinitus evocato, nulla ſæcularis eccleſiaſtica, laicave perſona electioni veſtræ intereſſe præſumat, niſi forte de communi, vel majoris, vel ſenioris partis fratrum conſenſu ad hoc fuerit præcibus evocata.

Cum autem ſecundum Deum, et ordinis veſtri regulam, eligeritis aliquem in abbatem, ipſum diœceſano veſtro præſentetis, cujus electionem, ſi idem diœceſanus confirmare, vel ipſi electo ſine mora, et nota pravitatis, benedictionis manus diſtulerit impertiri; quemlibet alium adeatis antiſtitentem, qui, dummodo catholicus ſit, et gratiam Romani pontificis habeat, quod poſtulatur ſatagat indulgere.

Interdicimus etiam, ne quis intra fines parochialium eccleſiarum veſtrarum oratorium, ſive eccleſiam ſine aſſenſu veſtro conſtituere, ſive de novilibus, quæ de propriis manibus, aut ſumptibus colitis, de fructibus hortorum, ſive de nutrimentis animalium veſtrorum decimas a vobis exigere, vel extorquere præſumat.

Ad hæc præſenti pagina duximus inhibendum ne quis archiepiſcopus, epiſcopus, archidiaconus, decanus, ſive etiam legatus ſedis apoſtolicæ procuracionem aliquam, ſeu aliquid nomine procuracionis a vobis, ſive a domo veſtra extra ambitum muros exigere vel extorquere nitatur. In adhibita temperantia, quam convenit, præcipimus obſervari; in minoribus autem, quorum ad hoc non ſuppetunt facultates, id omnino fieri prohibemus. Paci quoque et tranquillitati veſtræ volentes in poſterum providere, ne quibuſlibet archiepiſcopis, epiſcopis, archidiaconis, decanis, vel officialibus eorum, vos ſuper aliquibus querelis in cauſam trahere liceat, niſi de ſpeciali mandato ſedis apoſtolicæ, diſtrictius inhibemus. Verum ſi qui contra vos in jure voluerint experiri, in citramarinis partibus coram dilectis filiis Sancti Victoris, Sanctæ Genovefæ abbatibus, et cantore Parienſi; in tranſmarinis vero coram Weſtmonaſterienſi Sancti Albani et Sancti Eduandi abbatibus, quibus ſuper hoc ſcribitis, cauſam ſuam ordinarie judiciario proſequantur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas sit hanc nostræ protectionis, permissionis seu inhibitionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani decimo, quinto Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno quinto.

CCXXXII.

Monasterii S. Mariæ Germerodensis protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat.

(Laterani, Dec. 20.)

[KCHENBECKER, *Anal. Hass*, IX, 148.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Ludovico præposito Sanctæ Mariæ in Germerode ejusque fratribus et sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis.

Quoties a nobis petitur quod juri et religioni convenire dignoscitur animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam Sanctæ Mariæ de Germerode in qua divino mancipati estis obsequio ad instar felicitis recordationis Lucii papæ prædecessoris nostri sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuente ut ordo canonicus qui secundum Deum et beati Augustini Regulam atque institutionem Præmonstratensium fratrum institutus esse dignoscitur, in domo vestra perpetuis temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcumque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, vel aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est, quam Ruckerus comes de Bilsteyn pro remedio animæ suæ Deo et beatæ Mariæ cum curte adjacente contulit, et omnibus appendiciis suis, villis, curtibus, mansibus, terris, cultis et incultis, vis etque invis, silvis, nemoribus, pratis, pascuis, rivis, aquis, aquarumque decursibus cum omnibus sibi attinentibus sive ex fidelium oblationibus vel propriis laboribus juste et legaliter acquisitis. Curtos etiam Wolfartrodt, Arnolffrodt, Luprestadt, Reymetshussenn, Sigerzhusen, Voothmanrodt, Fridericdorpp, Rudolfshusen, Honeshe, Welsbech, Ruchellinge, et Sal qui annuatim ecclesiæ solvitur in Sothe, Berharssdorpp totam villam. Præterea possessiones sitas in his villis Grucinge, Herholtshusenn, Francquartshussenn, Vorwerch, Boledstedde Cvera, Honsolre, Luderbech, Rudansshusen, Hetre, Berther, Heppenrodt, Hasla, Rodenkir-

chen, Cozenwinden, Wolsten, Holsten, Holtzhusen, Hasla, Tense Trintberch, Huntzenrödt, Hassbach, Mutherodt, Hennenrodt, Tunnefeld, Bassendrot, Hermensassen, Johendorpp, Rinerichdorpp, Wisse-ner, Theffer, Elkenhagen. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis sive de vestris novalium nutrimentis nullus a vobis decimas præsumat exigere. Liceat quoque vobis clericos et laicos et sorores, liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere et eos sine contradictione aliqua retinere. Cum autem generale interdictum.... fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, suppressa voce, non pulsatis campanis, divina officia celebrare. Obviente vero..., nunc ejusdem loci præposito, vel suorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptione, astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres et sorores communi consensu vel fratrum vel sororum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendi. Sed neque advocatiam sibi quisquam usurpet nisi major natu de progenie fundatoris, qui sine omni violentia et injuria officium gerat et a malignorum decursibus teneatur, quandiu jus advocatiæ sibi voluerit conservari. Sepulturam quoque loci illius liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat reamque ac divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subveniat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud discretum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani, per manum Centii Sanctæ Lucæ in Orthea diaconi cardinalis domini papæ camerarii, xiii Kalendas Januarii, indictione xiii, incarnationis Dominicæ anno 1114 [leg. 1195], pontificatus vero domini Coelestini papæ anno quinto.

CCXXXIII.

Ad Simonem decanum Eboracensem. — De administratione ejusdem diœcesis.

(Laterani, Dec. 25.)

[*Mansi, Concil., XII, 604.*]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio SIMONI, decano Eboracensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum universalis Ecclesiæ regimen nobis, licet insufficientibus, divina favente gratia sit commissum, et singularum ex eis casibus præcavere tenemur et utilitatibus providere: illud nobis est summo opere præcavendum, ne inde Ecclesiæ in temporalibus vel spiritualibus detrimentum incurrant, unde ipsarum honorem et commodum credimus procurare. Cum enim pensatis personarum meritis, et diligenter inspectis, aliquis juxta suorum exigentiam meritorum per nos fuerit suæ dignitatis potestate suspensus, et ab ecclesiarum prælatione ad tempus amotus: ne subtilis pastoris cura privatis malignandi materia tribuatur et occasio litigandi, eis tali debemus providere persona, quæ et litigantium dirimere quæstiones, et subditorum excessus corrigere noverit; et, quantum sui officii debitum patitur, et diligit, et affectet. Inde est, quod cum Eboracensis archiepiscopus, ejus actibus exigentibus, et contumacia faciente, qui abusus patientia nostra, neque a suis iniquitatibus destitit, nec nostro se conspectui, indulto sibi misericorditer termino, præsentavit, ab usu pallii, et episcopalis officii executione, a ministracione quoque tam spiritualium quam temporalium, et beneficiorum perceptione, nostra sit auctoritate suspensus discretionis tuæ auctoritate præsentium duximus indulgendum, ut cum consilio canonicorum in Eboracensi Ecclesia residentium, clericorum Eboracensis diœcesis excessus corrigere valeas, et querelantium tam clericorum quam laicorum Eboracensis diœcesis controversias, quæ judicio exigunt ecclesiastico terminari, canonicè definire, canonica severitate, appellatione remota, percellens eum qui super hoc contumaciter duxerit resistendum, donec eidem ecclesiæ aliter fuerit sollicitudine nostra provisum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, x Kalendas Januarii, pontificatus nostri anno quinto

CCXXXIV.

Ad clericos Eboracenses. — Ejusdem argumenti.

(Laterani, Dec. 25.)

[*Ibid., 605.*]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis universis abbatibus, prioribus, archidiaconis, et aliis clericis, comitibus, et baroni-

Abus, et aliis in Eboracensi provincia constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quam misericorditer Romana Ecclesia super facto Eboracensis archiepiscopi processerit videre licet, si litterarum nostrarum tenorem, quas utraque partium a sede apostolica diversis temporibus impetravit, diligenter attendatis. Cum enim, significantibus dilectis filiis decano et capitulo Eboracensi, et non paucis abbatibus, prioribus, et aliis Ecclesiæ prælatis in regno Angliæ constitutis, ad apostolatus nostri audientiam pervenisset, dictum archiepiscopum, pastoralis officii debito prætermisso, sæcularibus negotiis implicari, et non divinis obsequiis, non clericis ordinandis, non ecclesiis dedicandis, non synodis celebrandis, non benedicens abbatibus, sed venationibus et aucupio totius animi sui studium applicare, et exercere alia quæ commisso sibi officio pontificali et honori non modicum derogant: non statim formavimus iudicium contra eum, sed inquisitionem sanæ ipsius venerabili fratri nostro Lincolnensi episcopo, et dilectis filiis archidiacono de Northampton et priori de Ponte fracto [*al. sancto*] duximus committendam; cupientes ipsum archiepiscopum per interminationem suspensionis, si de his quæ nobis fuerant significata constaret, vel si ea legitime comprobari non possent, per exhibitionem canonicæ purgationis, quam ei cum tribus episcopis et totidem abbatibus feceramus iudici; a suis excessibus deterrere, et ad veritatis tramitem revocare. Verum quoniam idem archiepiscopus, antequam citatio eorundem iudicum pervenisset, ad sedem appellavit apostolicam: dicti iudices juxta litterarum nostrarum tenorem, spatio ei trium mensium indulto, Kalendas Junii, quo appellationem interpositam prosequi non differret, ipsi procuraverunt pro termino assignare. Deinde vero cum archiepiscopus ipse iter arripuisset ad sedem apostolicam veniendi, tinens ne propter inclementiam aeris aliquod periculi ipsius periculum eveniret, a nobis litteris et nuntiis postulavit, ut statutum sibi terminum deberemus misericorditer prorogare. Nos vero precibus ipsius annuentes, et credentes quod eo citius de suis excessibus paeniteret, quod nos ad audiendas petitiones suas magis propitios et faciles inveniret, terminum usque ad octavas B. Martini proximo præterituras prosequendæ appellationis ad ipsum purgandum statuimus, n. memoratis iudicibus dantes nihilominus in mandatis, ut si tunc inde archiepiscopus nostro aspectui neglexerit se præsentare, exinde juxta priorum litterarum tenorem in causa procederent; et quæ ipsis per easdem litteras mandata fuerant, exsequi procurarent. Cæterum memorato termino jam transacto, cum ad Romanam Ecclesiam nec accesserit, nec aliquem moris it responsalem, qui absentiam suam quolibet modo excusaret: ipsius inobedientiam et contumaciam attendentes, ipsum ab usu pallii et pontificalis officii executione, administratione etiam tam tempo-

ralium quam spiritualium, ac perceptiōne beneficiorum duximus suspendendum : memoratis iudicibus per apostolica scripta mandantes, ut eum per totam Eboracensem diœcesim, et provinciam, suspensum a nobis publice statuant nuntiare. Ideoque universitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus eidem archiepiscopo, vel officialibus ejus, nec in spiritualibus nec in temporalibus præsumatis aliquatenus respondere; sed si quas inter aliquos vestrum in Eboracensi diœcesi positorum questiones oriri contingat, quæ iudicio ecclesiastico debeant terminari : ad audientiam dilecti filii nostri Simonis Eboracensis decani easdem controversias deferatis, ipsius iudicium recepturi humiliter, et firmiter servaturi : scientes nos eidem decano hæc solita sedis apostolicæ misericordia induxisse, ut cum consilio canonicorum suorum in Eboracensi Ecclesia residentium, excessus corrigat clericorum, et eorum ac laicorum qui ecclesiasticam audientiam exigunt, in Eboracensi diœcesi desinat questiones.

Datum Laterani, x Kalendas Januarii, pontificatus anno quinto.

CCXXXV.

Ad Lincolnensem episcopum. — Ejusdem argumenti.

(Laterani, Dec. 25.)

[*Ibid.*, 606.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Lincolnensi episcopo, et dilectis filiis archidiacono de Northampton, et priori de Ponte fracto [*id.* sancto], salutem et apostolicam benedictionem.

Cum sacrosancta Romana Ecclesia super immobile fundamentum, lapidem scilicet angularem et verum, perpetua stabilitate fundata, de se ipsa Veritate dicente : *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam* (Matth. xvi), per beati Petri merita ecclesiarum omnium magisterium cepit et primatum, ad principem apostolorum Domino protestante : *Si diligis me, pasce oves meas* (Joan. xiii); et non solum corporum, sed etiam animarum iudicariam accepit potestatem, eodem apostolorum principe audiente a Domino : *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in caelis* (Matth. xvi); nos, quos non propria merita, sed sola divina miseratione, ad summi pontificatus apicem evocavit, si iudicia nostra recta volumus et provida deliberatione formare, et potestatem nobis tradita non abuti, illius debemus, quantum humana permittit fragilitas, exempla sectari, in quo sedes apostolica fundata consistit, et a quo cæterarum ecclesiarum curam suscepit, et ligandi atque solvendi plenitudinem potestatis. Mirabilis enim super omnia Deus, et inscrutabilis divini consilii altitudo, licet incomprehensibilia sint iudicia ejus; et investigabiles viæ ipsius, aliquid tamen ex his, quæ in inferioribus operatur, si recte conspiciamus, nobis et aliis ecclesiarum prælatis in forma iudicii innuit imitandum, qui cum sterilem arborem de vinea sua, juxta

A illud Evangelii, præceperit succidendam, ne terram fertilem occuparet, præmisit, dicens : *Ecce tres anni sunt, ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, et non invento, succide ergo illam* (Luc. xiii). Hoc siquidem nos, licet minimi, et humanæ fragilitatis subjacentes defectibus, intra nos ipsos assidua meditatione pensantes, auditis excessibus Eboracensis archiepiscopi, et de inhonestâ vita, et de inutili conversione ejus rumoribus in nostra et fratrum nostrorum audientia recitatis, non statim formavimus iudicium contra eum; sed exemplo illius, cujus miserationes super cætera opera ejus, ut sterilis arbor pullularet in fructus, et vigorem reciperet jam amissum, non modico temporis spatio ad correctionem ipsius, multiplicatis litteris et mandatis non destitimus laborare : nunc eum ad viam salutis nostris monitis revocantes, nunc per interminationem suspensionis officii et beneficii deterrentes ab iniquitatis suæ semitis et erroris, sicut vobis, qui totam rei seriem et processum negotii quoad ordinem agnovistis, credimus manifestum. Sane ad audientiam nostram ex personarum de capituli Eboracensis Ecclesiæ insinuatione pervenit, et id ipsum dilectorum nostrorum Roberti de Eboraco et Rogeri de Selebi, et aliorum undecim abbatum Præmonstratensis ordinis testimonia manifeste declarare videntur : quod Gaufridus Eboracensis archiepiscopus sacramenta inuncti sibi officii villipeadens, venatione, aucupio, et aliis miliaribus curis inutiliter occupatus, ordinationi clericorum, ecclesiarum dedicationibus, aut synodis celebrandis, nec manuum nec operam post sui promotionem adhibuit, nec abbatem aliquem benedixit, licet contra clericos quam abbates ad maledicendum et excommunicandum linguam consuaverit juxta motum proprium indiscrete laxare. Libertates Ecclesiæ suæ, ac consuetudines approbatas evacuat ac subvertit : appellationes, quæ solent esse ad remedium oppressorum, ad Romanæ sedis injuriam reduxit in contemptum : et plures, pro eo quod ad nos appellationem miserant, vinculis fecit carceralibus vehementer astringi. Personas Ecclesiæ suæ post appellationem ad nos factam honoribus et beneficiis spoliavit : quosdam canonicorum appellatione contempta excommunicationi subjecti : privilegia Romanorum pontificum, in ejus presentia sua, omnino auctoritate frustrantur; et qui forte alias tutus esset, in ostensione privilegii nostri, optati coram eo præsidii beneficium demeretur. Cum contigit aliquem ad subtractam sibi ecclesiam vel possessionem per iudices delegatos auctoritate nostra restitui, eum, per quem iudicium debuerat executioni mandari, statim sentiet inimicum. Plures enim taliter restitutos destituit, et ecclesias suas per ministros suos violenter aggrediens, fores earum fregisse, et eos propenditur per violentiam expulisse : quamplures reatum perjurii fecit perniciose incurrere, ipsos ab obedientia, quam archiepiscopus suis canonicis servandaum juramento pro-

miserant, quam necessitatis violentia retrahendo. A Præterea majorem ecclesiam cum multitudine armatorum aggrediens, fores capituli per violentiam confringi et asportari fecit, et bona canonicorum et clericorum plurimum, qui res suas tam in ecclesia quam in thesauraria ibi deposuerant, fecit per potentiam detineri. Pro quibus omnibus Eboracense capitulum ad nostram præsentiam appellavit. Comperimus etiam ex testimonio prædictorum, quod ecclesiis quandoque vacantibus, præsentatas sibi ab his ad quos præsentatio pertinet personas idoneas non admittit; sed eas aut pueris et minus honestis personis assignat, usus pariter et præsentantis et instituentis officio, aut facit eas de sola voluntate vacare, ut earum fructus usibus ipsius applicentur, et quod sustentationi alicujus honesti clerici debeatur, sibi non metuit retinere. Adjecerunt etiam, quod cum spiritualia dona gratis debeant et sine pravitate distribui, frequenter cum donat ecclesiam, vel eam scindit per partes contra statuta canonica, vel in ea sibi novam et indebitam retinet possessionem [f. pensionem], et quamplures excommunicatos, vel suspensos, non nisi pecunia interveniente absolvit: religiosi vero et honesti viri in conspectu ejus despecti et contemptibiles fiunt; viles et suspectæ personæ de facili familiaritatem ejus et gratiam assequuntur. Nos vero de rumoribus tam profanis auditis non semel, sed sæpius, et tam prædictorum quam aliorum prælatorum, in regno Angliæ, et in Eboracensi provincia positorum litteris, nostris auribus frequentius inculcatis, volentes eum a suis excessibus deterrere, et ad exsequendum pastoralis officii debitum revocare: inquisitionem famæ ipsius vobis duximus committendam, ut convocatis abbatibus, et prioribus, et aliis ecclesiasticis personis Eboracensis diocesis, inquireretis de præmissis diligentius veritatem, et si accusatores legitimi procederent contra eum, auditis quæ proponerentur hinc et inde, et depositionibus testium redactis in scriptis, eas sigillorum vestrorum signatas munimine ad sedem apostolicam transmittere deberetis; assignato partibus termino competenti, quo ad audiendam sententiam nostro se conspectui præsentarent. Hoc etiam iisdem litteris meminimus fuisse insertum, ut deficientibus accusatoribus, si fama publica faceret contra eum, purgationem ipsius cum tribus episcopis et totidem abbatibus, sublato appellationis obstaculo, indicere curaretis. In qua si forte deficeret, ipsum ab archiepiscopali officio et administratione suspensum, nostro feceratis conspectui præsentari; si vero archiepiscopus memoratus, antequam citatio vestra perveniret ad ipsum, ad sedem apostolicam appellaret, induciis ei trium mensium indultis, si infra eos interpositam appellationem prosequi negligeret vel differret, ipsum ab omni pontificali officio et archiepiscopatus administratione nostra nuntiaretis auctoritate suspensum. Quia vero idem archiepiscopus, antequam per vos

citaretur ad causam, sicut nobis suis litteris et nuntiis intimavit, sedem curavit apostolicam appellare: et vos ei ad proseguendam appellationem Kalendas Januarii pro termino assignastis: ipsius laboribus et expensis parcere disponentes, ac timentes, si [f. ne si] æstivo tempore ad Urbem accederet, aliquod personæ ipsius ex aeris inclementia periculum proveniret, cum, sicut nobis intimatum fuerat, iter arripuisset ad sedem apostolicam veniendi, et paratus existeret de objectis sibi criminibus respondere, de solita sedis apostolicæ benignitate proseguendæ appellationis ab ipso usque ad Octavas Beati Martini proximo præterituras terminum duximus prorogandum; omnia quæ fuerunt contra eum impetrata, usque ad eundem terminum suspendentes, et revocantes in statum pristinum quicquid contra eum post appellationem ad nos interpositam priorum litterarum obtenta fuisset a nobis vel aliis immutatum. Vobis etiam per apostolica scripta distincte mandavimus, ut, nisi in Octavis Sancti Martini nostro conspectui se præsentaret, juxta formam primæ commissionis, sublato cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, procedere nullatenus differetis. Verum quoniam memoratus archiepiscopus, abusus patientia nostra, nec ad Romanam Ecclesiam accessit, nec responsalem aliquem destinavit, qui vel ejus absentiam excusaret, cum eum non modicum ultra præfixum sibi terminum misericorditer curaverimus expectare, licet eo ipso videatur confessus de crimine, quod nostro se conspectui præsentare neglexerit, ipsum ab usu pallii, et omnis episcopalis officii executione, a ministratione quoque tam spiritualium quam temporalium, et beneficiorum perceptione ipsius Eboracensis Ecclesiæ, et provincie, duximus suspendendum: ut sic saltem a suæ iniquitatis pertinacia respiciens, canonicæ severitatis censuram in se non exigit fortius exerceri. Ideoque discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eum, per omnes ecclesias Eboracensis diocesis et provincie suspensum a nobis publice nuntiatis: omnibus clericis et laicis ejusdem provincie ex parte nostra firmiter injungentes, ne ipsi archiepiscopo vel officialibus ejus in temporalibus vel spiritualibus respondere præsumant, donec de ipso archiepiscopo aliud duxerimus statuendum. Mandamus autem et per vos volumus in Eboracensi diocesi nuntiari, ut si forsitan inter aliquos quæstiones moveri contingat, quas ecclesiastico judicio convenialiter terminari, ad audientiam dilecti filii nostri Simonis Eboracensis decani, cui cum consilio canonicorum in eadem ecclesia residentium, et clericorum excessus committimus corrigendos, et litigantium tam clericorum quam laicorum controversias decidendas, referant, ipsius judicium suscepturi humiliter et firmiter servaturi. Ad hæc, omnia, quæ auctoritate litterarum nostrarum, antequam ad vos secundarum notitia pervenisset, super negotiis eundem archi-

piscopum contingentibus, tam restitutionibus ablatorum, quam de aliis provide et rationabiliter statutis, rata decrevimus permanere: mandantes ut auctoritate nostra suffulti, ad Eboracensem Ecclesiam accedentes, juxta priorum litterarum tenorem, tam in inquisitione famæ, quam restitutione ablatorum canonicis facienda, nihilominus procedatis, non impediende appellatione vel absentia archiepiscopi memorati, nec obstantibus litteris in primarum litterarum præjudicium hactenus impetratis. Ad hæc, præsentium vobis auctoritate injungimus, quatenus sententiam excommunicationis in quosdam canonicos, vicarios, clericos et servientes canonicorum Eboracensis ecclesiæ, ab eodem archiepiscopo post appellationem ad nos interpositam, promulgatam, irritam judicetis penitus et inanem: ita tamen, ut dictos canonicos et alios in eadem sententia nominatos ad majorem cautelam auctoritate apostolicæ sellis absolvatis. Omnes autem illos, qui in Benedictum clericum supradicti decani, Gualterum presbyterum, Richardum de Semare, et quinque de Cavel clericos, et alios clericos Eboracensis Ecclesiæ, manus temerarias injecerunt, vel qui eis violentiam præceperunt inferri, tandiu nuntietis, appellatione remota, excommunicationis vinculo detineri, donec passis injuriam congrue satisfecerint, et cum vestrarum testimonio litterarum ad sedem veniant apostolicam absolvendi. Quod si omnes his exsequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exsequantur.

Datum Laterani, x Kalendas Januarii, pontificatus nostri anno quinto.

CCXXXVI.

Sententiam a Michaele archiepiscopo et M. archidiacono Senonensi latam inter capitulum Carnotense et Adeliciam comitissam Blesensem confirmat.

(Laterani.)

[Theodori Penitentie, II, p. 565.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis G. decano et capitulo Carnotensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Si litigantibus revocandi ea quæ judicio vel concordia statuuntur audacia præberetur, frustra imponeretur litibus finis et judiciaria potestas esset pro nihilo reputanda. Verum approbata priorum Patrum institutio litigantium cupiens malitiam refrenare constitutiones judicum auctoritate firmatas ad majorem cautelam et perpetuam firmitatem redigi recepit in scriptis, et Ecclesia Romana, quæ de mandato ipsius recte fuerint definita, litteris consuevit apostolicis confirmare. Sane eum inter vos et dilectam filiam in Christo nobilem mulierem Adeliciam comitissam Blesensem, super libertatibus et consuetudinibus Carnotensis Ecclesiæ quæstio vertetur; post arbitrium venerabilis fratris nostri Willelmi Remensis archiepiscopi, Sanctæ Sabinæ cardinalis, apostolicæ sedis legati, et Adelæ Illustris reginæ Francorum. Inde perlata ea fuit venerabili

A fratri nostro M. archiepiscopo et dilecto filio M. archidiacono Senonensi ab apostolica sede commissa, qui cum partes legitime citavissent, et intellexissent earum plenius rationes, pro vobis diffinitivam sententiam promulgarunt. Cæterum cum eadem causa fulset ad nos, transmissis procuratoribus utriusque partis cum litteris de rati habitatione patentibus, per appellationem delata, nos ipsam cum emergenti super quadam Indulgentia quæstione dilectis filiis nostris Hugoni titulo Sancti Martini presbytero et P. Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconis cardinalibus commisimus audiendam. In quorum præsentia utriusque partis procuratoribus constitutis, procurator Ecclesiæ vestræ sententiam prædictorum judicum inductis rationibus confirmari humiliter postulavit. Verum cum pars adversa multipliciter allegaret dictam sententiam non esse auctoritate apostolica roborandam, postulans potius pro ipsa comitissa quendam contra consuetudines vestras indulgentiam quam vester contendebat nuntius suis rationibus repellendam: memorati auditores factum cum allegationibus utriusque partis super utraque quæstione quibusdam fratribus nostris de mandato nostro scriptis medianibus exhibentes, de ipsorum consilio testes ex abundanti a parte vestra super quibusdam articulis receperunt. Quæ cum ad nostram fratrumque nostrorum communem discussionem omnia referrentur, discussis partium meritis, communi fratrum consilio, indulgentiam ipsam quæ contra consuetudines vestras in gravamen Carnotensis Ecclesiæ petebatur prorsus duximus irritandam. Attendentes etiam ipsius sententiæ a præmissis judicibus auctoritate nostra pro vobis late justitiam, eandem sententiam, sicut in ipsorum judicum authentico continebatur, auctoritate præsentium confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Ad majorem autem cautelam, ipsum authenticum in nostra lectum præsentia, de verbo ad verbum duximus litteris inserendum, quod tale est: *Excellentissimo Patri et domino suo Cælestino divina electione summo pontifici, M. Senonensis Ecclesiæ minister humilissimus et M. ejusdem Ecclesiæ archidiaconus, salutem et tam debitam quam et devotam in omnibus obedientiam. Noverit sanctitas vestra, reverendissime Pater, quod cum controversia inter dilectos filios capitulum Carnotense et Adulam nobilem comitissam Blesensem vertetur super libertatibus et consuetudinibus Carnotensis Ecclesiæ de servientibus recipiendis et tenendis et super quibusdam eorundem canonicorum servientibus ad eorum servitium domesticum juxta easdem consuetudines sub Ecclesiæ tuitione receptis, nec non et super compromissione a partibus facta in excellentem dominam nostram Adelam Francorum reginam et venerabilem Patrem Willermum Remensem archiepiscopum, ad nos emanavit mandatum nostrum sub hac forma:*

Cælestinus episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri M. archiepiscopo et dilecto filio M. archi-

diacono Senonensi, salutem et apostolicam benedictionem. Sicut Henricus archidiaconus, etc. vide epistolam 159, supra.

Nos igitur juxta tenorem rescripti vestri, Pater sanctissime, partes ad nostram presentiam convocavimus, auditisque allegationibus; et atestationibus hinc inde productis et diligenter discussis, tandem prudentum virorum et jurisperitorum freti consilio, negotium ipsum ad sententiam diffinitivam in hunc modum produximus; siquidem compromissum factum in dominam reginam et dominum Remensem et arbitrium ab eisdem prolatum, prorsus irritum duximus, et cassum, tum quia in arbitrio nulla fuerat pena constituta, tum quod nobis liquido constitit arbitrium contra formam compromissi fuisse promulgatum. Libertates et consuetudines de legitimorum virorum testimonio comprobatas et infra subnotatas adjudicavimus Ecclesie Carnotensi, decernentes ut canonicis ejusdem Ecclesie libere liceat, burgenses Carnot. qui ad eorum domesticum servitium transierint, præter seruos principis Carnotensis recipere, ut tueri, eadem libertate et immunitate cum ipsis canonicis gaudeant una cum rebus et familiis suis, relicta tamen omni negotiatione et usura; hoc excepto, quod in tempore messis annonas, et in tempore vindemiarum vinum pro voluntate sua emere possunt et vendere, sicut et canonici, et de velleribus ovium suarum pannos facere et eos sine consuetudine laicali vendere; ad quorum perfectionem, si quid defuerit, et aliunde fuerit comparatum, eis sine solutione telonei id facere licebit. De omnibus nutrituris suis et eorum proventibus facere possunt sub eadem libertate. Majestatis igitur vestre genibus provoluti devotius supplicamus, ut nostræ definitioni auctoritate vestra promulgata robur apostolica confirmationis apponentes, eam observari inviolabiliter faciatis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hæc nostre paginam confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, iv Non., pontificatus nostri anno quinto.

CCXXXVII.

Monasterii S. Mariæ Dauleiensis protectionem suscipit, bonaque a privilegia confirmat.

[Dom CALMET, Histoire de Lorraine, II, Pr., p. 408.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis WARNERIO, priori monasterii Sanctæ Mariæ de Dauleio, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et justis petentium desideriis apostolicum patrocinium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium S. Mariæ de

A Dauleio, in quo divino participati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitus; in primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundum Domini et beati Benedicti Regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

B Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, etc..

Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem, fas sit absque prioris sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, de eodem loco discedere; discedentes vero absque communi litterarum cautione, nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non presatis campanis, suppressâ voce, divina officia celebrare. In parochialibus autem ecclesiis quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere et diocæsano episcopo præsentare. Quibus, si idonei reperti fuerint, episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis vero de temporalibus debeant respondere.

C Præterea libertates et immunitates vobis et monasterio vestro concessas, nec non antiquas et rationabiles consuetudines hactenus observatas, ratas habemus et eas futuris temporibus illibatas manere sancimus. Sepulturam quoque ejusdem loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur.

D Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, imminuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia et monasterii Sancti Apri debita reverentia. Si quis igitur in futurum ecclesiastica sæcularive personæ hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat,

dignitate, reamque se divino iudicio existere de A
perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo
corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris
nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo
examine divinæ ultioni subiaceat. Cunctis autem
eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini
nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ
actionis percipiant, et apud districtum iudicem
præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Data anno 1195.

—
ANNO 1196.

—
CCXXXVIII.

*Ad Hubertum Cantuariensem archiepiscopum. — De
negotiiis Terræ Sanctæ.*

(Laterani, Jan. 12.)

[MANSI, *Concil.*, XXII, 610.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, ve-
nerabili fratri HUBERTO Cantuariensi archiepiscopo,
et apostolicæ sedis legato, salutem et apostolicam
benedictionem.

Ex parte tua in audientia fuit nostra proposi-
tum, quod multi sunt in Anglia, qui, ut sepulcrum
Domini visitarent, et illi Terræ Sanctæ in qua ste-
terunt pedes Domini subsidium opportunum con-
ferrent, crucem Dominicam assumpserunt; et licet
votum possint perficere, tamen ab executione
ejusdem se subtrahunt in suarum periculum anima-
rum. Sunt etiam quidam qui, licet crucem susce-
perint, pro paupertate tamen et corporis debilitate,
vel alia justa causa, emissum votum non possunt,
sicut convenit, adimplere. Verum quia quid super
his agendum sit circa eos, nos duxit fraternitas
tua consulendos: auctoritate tibi præsentium re-
spondemus, per apostolica scripta mandantes, qua-
tenus omnes illos, qui votum tale emiserunt, sicut
dictum est, et ad illud explendum propriæ suppetunt
facultates, nisi ex justa causa omittendum, eos
ad exsequendum quod gratis vovisse dicuntur, per
censuram ecclesiasticam, appellatione remota, com-
pellas. Cæterum de his qui paupertate et corporis
debilitate, vel alio justo impedimento, votum quod
emisisse noscuntur, non possunt, sicut convenit,
adimplere; volumus ut, cum super his veritas tibi
fuerit declarata, pœnitentia congrua eis injuncta,
licentiam eis tribuas remanendi: eisdem firmiter
injungens, ut, quam cito exsequendi votum suum
libera eis fuerit attributa facultas, id exsequi sine
dilatatione aliqua non postponant. His vero, quos
pro infirmitate corporis tibi constiterit nullatenus
posse in propria persona votum suum prosequi,
nam personam idoneam, vel plures, secundum
quod facultates eorum suppetierint, ultra mare
transmittant in suis expensis, per annum, vel am-
plius juxta tuum arbitrium, ibidem in Jesu Christi
obsequio moraturas.

Datum Laterani, ii Idus Januarii, pontificatus
nostri anno v.

CCXXXIX.

*Ad Walterum Rothomagensem archiepiscopum. — Ut
eos coercent qui Eccles. censuras contemnebant*

(Laterani, Jan. 13.)

[MANSI, *Concil.*, XXII, 617.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei,
venerabili fratri Rothomagensi archiepiscopo salu-
tem et apostolicam benedictionem.

Eos qui contra prælatos suos supercilium electio-
nis assumunt, et in contumacia perdurantes, nec
eorum sententiam servant, nec monitis deferunt
vel mandatis, non minus credimus debere puniri,
quam devotorum et humilium obedientia remun-
rari debet, et ab omnibus merito commendari. Nisi
enim superbia fuerit contumacium edomata, et
apostolicæ sedis auctoritate depressa, ordo eccle-
siasticus deperibit, et quibuslibet incentivum ac-
crescit, et materia delinquendi. Ad audientiam
siquidem apostolatus nostri, te significante, perve-
nit, quod cum quosdam propter suos excessus ex-
communicationis vinculo innodatis et ab omnibus
deceveris evitandos, religiosi et alii quidam in tua
diœcesi constituti, ipsos ad communionem suam
recipere ausu temerario præsumperunt et ad ce-
lebrationem admittere divinorum. Licet autem tales
ipso jure minori sunt excommunicatione astricti,
et ex hoc a corporis et sanguinis Christi participa-
tione amoti, ut tamen citius pœniteant, et a
suis iniquitatibus resipiscant, nisi ad communitio-
nem tuam sua voluerint præsumptione desistere,
et de hoc quod hactenus attentarunt satisfactionem
congruam exhibere; ut eos vinculo excommunicatio-
nis in nodes, et communionem ecclesiasticam
interdicat, liberam tibi tribuimus auctoritate præ-
sentium, facultatem. Nulli ergo, etc.

Datum Laterani, Idibus Januarii, pontificatus no-
stri anno v.

—
CCXL.

*Alberto episcopo Vercellensi, et abbati Locediensi
mandat, sub anathematis pœna interdiciant mona-
chis S. Justi ne contra canonicorum Ulciensium
privilegium burgensibus Secusiensibus sacramenta
ecclesiastica tribuant.*

(Laterani, Jan. 20.)

[*Ulciensis Ecclesiæ Chartarium*, p. 106.]

—
CCXLI.

*Gerardo, episcopo Bononiensi, concedit, si sacerdotes
ecclesiarum tum civitatis tum diœcesis Bononiensis
decesserint, ut numeris eorum aliis mandandi ha-
beat potestatem.*

(Laterani, Jan. 27.)

[SAVIOLI, *Ann. Bol.*, II, II, 183.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, ve-
nerabili fratri GERARDO Bononiensi episcopo, salu-
tem et apostolicam benedictionem.

Cum in Dei Ecclesiis personæ debeant idoneæ
ordinari, et loco decedentium aliæ infra certum
tempus, secundum statuta concilii Lateranensis
institutæ, si quando aliter fiat graviter ferimus ei, ut
citius corrigatur, auctoritatem apostolicam libentius

impertimur. Eapropter, venerabilis in Christo frater, petitionibus tuis gratum impendentes assensum, auctoritate tibi præsentium indulgemus, ut in ecclesiis tam civitatis quam diœcesis Bononiensis quæ tibi sunt lege diœcesana subjecte et in quibus duo vel plures consueverunt presbyteri ministrare, iuxta facultates earum loco decedentium personarum alias auctoritate concilii Lateranensis instituas, nullius super hoc contradictione vel appellatione obstante.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, anno Domini 1195, vi Kal. Februarii, pontificatus nostri anno v.

CCXLII.

Monasterii Sanctæ Mariæ Baumgartensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat.

(Laterani, Febr. 9.)

[WURDTWEIN, *Nova Subsidia dipl.*, t. X, p. 170.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, MAXIMIANO abbati monasterii Sanctæ Mariæ de Bongarth ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis enervet. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium Sanctæ Dei genitricis et virginis Mariæ de Bongarth, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dignoscitur perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum, in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, et adjacenti grangia de Bongarth terram de Cilkenberth cultam et incultam; molendinum de Heisco cum vineis adjacentibus et pratis; quidquid etiam habetis in vineis, terris arabilibus, et pratis et silvis et cæteris rebus apud villam d. Ephekeb, et in adjacentiis ejus; vineam de Borsperch et de Birkereth, nec non et molendinum quod

A fecit fieri venerabilis frater noster Conradus Argentinensis episcopus; terram de Salemerch; grangiam de Howarth, terram Tecelini et Humberti, et quidquid habetis in eadem grangia; grangiam de Ancseim cum omnibus pertinentiis suis, eleemosynam Walfridi de Bissofheim in vineis, terris, pratis, curiis, domibus et molendino apud Ergesseyim; grangiam de Baldenem cum omnibus appendiciis suis; grangiam de Hanso cum decimatione et omnibus pertinentiis suis; grangiam de Fossa cum omnibus appendiciis suis. Usuaria etiam nemorum et pasturas animalium ad omnes vestros per totam terram usus, castri quod dicitur Spicemberg; terras arabiles et vineas de Tambach, vineas de Blineswilre et de Nothehalt; et de Cella. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus et sumptibus colitis, tam de terris cultis quam incultis, sive de arvis et virgultis vestris, vel de nutritiis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit absque abbatis sui licentia de eodem loco discedere. Discedentem vero absque communi litterarum cautione nullus audeat retinere: quod si quis forte retinere præsumperit, licitum sit vobis in ipsos monachos, sive conversos sententiam regularem proferre. Illud districtius inhibentes, ne terras, seu quodlibet beneficium ecclesiæ vestræ collatum liceat alicui personaliter dari sive alio modo alienari, absque consensu totius capituli, vel majoris partis et sanioris. Si quæ vero donationes, vel alienationes aliter quam dictum est factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis monachus sive conversus sub professione vestræ domus astrictus sine consensu et licentia abbatis et majoris partis capituli vestri pro aliquo fidejubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra pretium, capituli vestri providentia constitutum, nisi propter manifestam domus vestræ utilitatem: quod si facere præsumperit, non teneatur conventus pro his aliquatenus respondere; licitum præterea sit vobis in causis propriis, sive civilem, sive criminalem contineant quæstionem, fratrum vestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium jus vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ne nullus episcopus vel quælibet alia persona ad synodos vel conventus forenses vos ire, vel iudicio sæculari de vestra propria substantia, vel possessionibus vestris subjacere compellat, nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel aliquos publicos conventus convocandi venire præsumat, nec regularem electionem abbatis vestri impediatur, aut de instituendo vel removendo eo, qui pro tempore fuerit, contra statuta Cisterciensis ordinis se aliquatenus intru-

B
C
D

mittat. Si vero episcopus, in cujus parochia domus vestra fundata est, cum humilitate ac devotione qua convenit, requisitus substitutum abbatem benedicere, et alia quæ ad officium episcopale pertinent, vobis conferre renuerit, licitum sit eidem abbati, si tamen sacerdos fuerit, proprios novitios benedicere, et alia quæ ad officium suum pertinent exercere, et vobis omnia ab alio episcopo percipere, quæ a vestro fuerint indebite denegata, illud adijciantes, ut in recipiendis professionibus, quæ a benedictis vel benedicendis abbatibus exhibentur, ea sint episcopi forma et expressione contenti, quæ ab origine ordinis nascitur instituta, ut scilicet abbates ipsi salvo ordine suo profiteri debeant, et contra statuta ordinis sui nullam professionem facere compellantur; pro consecrationibus vero altarium et ecclesiarum, sive pro oleo sancto, vel quolibet ecclesiarum sacramento nullus a vobis sub obtentu consuetudinis, vel alio modo quidquam audeat extorquere, sed hæc omnia gratis vobis episcopus diocesis impendat, alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem gratiam et communionem sacrosanctæ Romanæ sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis, quod postulatur, impendat: quod si sedes diocesis episcopi forte vacaverit, interim omnia ecclesiastica sacramenta a vicinis episcopis accipere libere et absque contradictione possitis; sic tamen ut ex hoc in posterum propriis episcopis nullum præjudicium generetur. Quia vero interdum propriorum episcoporum copiam non habetis, si quem episcoporum Romanæ sedis, ut diximus, communionem habentem, et de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones vasorum et vestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum auctoritate apostolicæ sedis recipere valeatis. Porro si episcopi, vel alii ecclesiarum rectores in monasteria vestra, vel personas inibi constitutas suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam pronulgaverint, sive etiam in mercenarios vestros pro eo, quod decimas non solvitis, vel aliqua occasione eorum, quæ ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros, pro eo quod aliqua vobis beneficia vel obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum juerint in illis diebus, in quibus vos laboratis, et alii feriantur, eandem sententiam protulerint, ipsam tanquam contra sedis apostolicæ indulta prolatam duximus irritandam, nec litteræ illæ firmitatem habeant, quas tacito nomine Cisterciensis ordinis et contra tenorem apostolicorum privilegiorum constitit impetrari. Paci quoque et tranquillitati vestræ paternam in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates et immunitates

A a prædecessoribus nostris Romanis pontificibus ordini vestro concessas, nec non libertates et exemptiones sæcularium exactionum a regibus et principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti privilegio confirmamus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, B contra eam temere venire præsumpserit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Coelestinus, catholice Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

C Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes, Prenestinus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Pandulfus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Melior, Sanctorum Joannis et Pauli presbyter cardinalis titulo Pammachii.

Ego Jordanus, Sanctæ Pudencianæ titulo Pastoris presbyter cardinalis.

Ego Joannes, Dei gratia ecclesiæ Sancti Clementis cardinalis presbyter.

D Ego Guido, presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ Transtiberim, titulo Calixti.

Ego Hugo, presbyter cardinalis Sancti Marci, titulo Equitii.

Ego Centius, titulo Sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis.

Ego Soffredus, titulo Sanctæ Praxedis presbyter cardinalis.

Ego Fidantius, titulo Sancti Marcelli presbyter cardinalis.

Ego Joannes, titulo Sanctæ Priscæ presbyter cardinalis.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Lotarius, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Angeli diaconus cardinalis.

Ego Bobo, Sancti Theodori diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum Centii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domini papæ camerarii, v Idus Februarii, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus domini Cælestini papæ III anno quinto.

CCXLIII.

Abbati Longi-Pontis concedit e ne quis in grangiis ad monasterium pertinentibus procuraciones postulet aut homagium a servitoribus expetat.

(Laterani, Febr. 6.)

[*Abbat. Longi pontis Chronic.*, 105.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio abbati Longi Pontis, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet cunctarum Ecclesiarum vobis cura imminet generalis, et earum nos oporteat opportunitatibus, quantum cum Domino possumus præcavere, religiosi tamen qui Domino disposuerunt in claustris silentio militare et ab altercationum litigiis suas amovere penitus voluntates, propensiori sollicitudine assistere volumus et debemus, et eos a pravorum hominum molestiis defensare. Ad audientiam siquidem nostram, te referente, pervenit quod quidam potentes in grangiis ad tuum monasterium pertinentibus sumptuosas sibi procuraciones postulant exhiberi, quas cum habere velint, res vestras per violentiam auferunt ad solutionem hujusmodi expensorum. Alii quosdam mercenarios ad servitium monasterii tui commorantes et advenas, qui nulla eis sunt ratione subjecti capiunt et exspoliant, et ad faciendum eis homagium indebita præsumptione compellunt. Nolentes igitur quod monasterium tuum hujusmodi de cætero vexationibus fatigetur, præsentis pagina sub interminatione anathematis inhibemus, ne aliquis in grangiis monasterii tui præsumat hujusmodi procuraciones indebitas extorquere, vel homines ad servitium monasterii tui commorantes ad præstandum homagium aliqua ratione compellere, vel ab eis sua injuste auferre. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, viii Idus Februarii, pontificatus nostri anno quinto.

CCXLIV.

[*Ægidio*] episcopo Mutinensi asserit jus canonicum in episcopatus sui ecclesiis instituendum.

(Laterani, Febr. 12.)

[*TIRABOSCHI, Memor. Moden.*, IV, 18.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri [*Ægidio*] Mutinensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ad universalis Ecclesiæ regimen non nostris meritis, sed, Domino disponente, vocati simus, sic ad eas nostræ considerationis aciem dilatare debemus, ut quæ in eis contra jus canonicum et approbatam consuetudinem in fratrum et coepiscoporum nostrorum præjudicium attentantur, corrigere debeamus et in melius commutare. Pervenit siquidem ad nos ex tenore litterarum quas ad sedem apostolicam destinasti, quod licet institutio clericorum in ecclesiis tuæ diocesis ad te jure et consuetudine pertineat approbata, dilecti filii Sancti Viti et de Baisoria archipresbyteri, post electionem tuam, te inscio et penitus inconsulto, magistrum Martinum ecclesiæ tuæ præpositum, et quosdam alios, sicut dicitur, in canonicos receperunt, eis spretis et penitus reprobatis, pro quibus tua fraternitas intervenire curaverat, et rogare. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis petitionibus annuentes, ordinationis hujusmodi in prædictis ecclesiis et aliis in quibus jus instituendi habere dignosceris, præter tuam conscientiam attentatas omnino cassamus, et decernimus non tenere. Statuentes ut, sicut in tua diocesi hactenus est servatum, nullus in ecclesiis quæ tibi sunt diocæsana lege subjectæ, præter auctoritatem tuam in clericum admittatur, vel si admissus fuerit, talis institutio nullam obtineat firmitatem. Ad hæc fraternitati tuæ auctoritate præsentium indulgemus ut eos, qui possessiones ecclesiarum tuæ diocæseso tenere turbare præsumperint, vel auferre, nisi post triam admonitionem tuam a suæ præsumptionis audacia duxerint desistendum, excommunicationi subicias, et ab omnibus, appellatione remota, præcipias evitari.

Datum Laterani, ii Idus Februarii, pontificatus nostri anno quinto.

CCXLV.

Privilegium pro ecclesia S. Sepulcri Hierosolymitana.

(Laterani, Febr. 13.)

[*Eug. de ROSIÈRE, Cartulaire du Saint-Sépulcre*, 253.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GAURAYDO, priori ecclesiæ Sancti Sepulcri, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, religiosam vitam professis in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati noscitur convenire, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum

suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessorum nostrorum piæ memoriæ Honorii, Innocentii, Coelestini et Lucii, Eugenii et Alexandri, Romanorum pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini Regulam in ipsa ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Medietatem oblationum omnium, quæ ad Sepulcrum Domini pertinebunt vel deferentur, sed de cera duas ecclesiæ partes, unam pro luminaribus ecclesiæ, alteram vero ad servitium canonicorum semper habebit, tertia vero tantum venerabilis fratris nostri monachi, patriarchæ vestri, et successorum ejus usibus cedet, vivificæ nihilominus crucis, quæ quidem custodiæ vestræ deputatur, oblationes omnes, excepta sola die Parasæve, aut cum eundem patriarcham vel successores suos necessitas compulerit eam in expeditionem portare; necnon et magnum altare, quod est in choro vestro, cum oblationibus omnibus eidem provenientibus; carcerem quoque et altare cum omnibus, quæ ibidem offeruntur; altare Sancti Petri et Sancti Stephani et inventionem cum altaribus et oblationibus cunctis; altare, quod est ad caput Sancti Sepulcri, parochiale cum oblationibus suis; cathedram, quæ est post magnum altare, et omnia, quæ ibidem, vel in quocunque præscriptorum altarium missam patriarcha celebraverit, ad suam manum sive ad pedem offerentur; omnes etiam oblationes compassi, quod in medio chori vestri est; plateam, quæ est inter portam ecclesiæ et columnas, et aliam plateam inter easdem columnas et Hospitalis Sancti Joannis, sicut in longum et latum protenditur; domos insuper, stationes, terras et quidquid in quarterio ecclesiæ et patriarchæ habetis, et de cætero justè acquirere poteritis; et omnes domos, stationes et terras, quæ infra Jerusalem vel extra possidetis; item omnes furnos Jerusalem, exceptis duobus, unum Hospitalis et unum de Latina, et specialiter illum quem vobis patriarcha reddidit testimonio Petri, Tyrensis archiepiscopi, quem a vobis commodatum tenuerat. Præterea ecclesiam et cœmeterium extra portam David, juxta viam qua itur Bethlehem; dimidiam etiam partem illius possessionis, quam primus rex Balduinus pro excambio episcopatus Bethlehemitici præfatæ Dominici Sepulcri ecclesiæ dedit;

omnes decimas civitatis Jerusalem et totius episcopatus, exceptis decimis funde, a bonæ memoriæ Arnulpho, quondam Jerosolymitano patriarcha, rationabiliter vobis concessas, sicut eas impræsentiarum pacifice possidetis, et alias etiam decimas quas in eadem civitate et episcopatu legitime poteritis in posterum adipisci, vobis et ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus. In Neapoli terram, quam Amalricus, illustris Jerosolymorum rex, in novo burgo vobis donavit, et ecclesiam, quam ibidem cum cœmeterio ex concessione felicitis recordationis Amalrici, Jerosolymitani patriarchæ ædificare cœpistis, et quidquid juris habetis apud Neapolim et in confinibus ejus; viginti et unum casalia, quæ dux Godfridus cum pertinentiis suis ecclesiæ vestræ dedit; villas etiam, quas ædificastis, Machomariam videlicet magnam et parvam et Bethsurit, et alias omnes, quas ædificaturi estis, ubi Latini habitabunt, cum ecclesiis et omni integritate justitiæ et juris parochialis; item Thecue cum omnibus pertinentiis suis, et ecclesiam Quarrentene cum pertinentiis suis; Geladium et terram, quam emistis a Joanne Gomagno, et omnia casalia cum pertinentiis eorum, quæ emistis ab Hugone de Ybelluo; ecclesiam Sancti Petri in Joppen cum honoris et dignitatis suæ integritate, quemadmodum eam quiete nunc possidetis, et decimam, quam recepistis in toto comitatu illo a rege et religiosis hominibus et ab omnibus Christianis; quidquid juris habetis apud Ascalonam et in confinio ejus; quidquid juris habetis sub potestate et dominio domini de Arsurii, apud Cæsaream et in toto episcopatu ejus; castrum Feliculi, domum juxta Cayfas, Gebul, Lo Cara; cuncta etiam, quæ in toto archiepiscopatu Nazareno et in Accouensi episcopatu atque in toto Tyrensi archiepiscopatu, et omnia nihilominus, quæ in universo patriarchatu et in regno Jerosolymitano rationabiliter possidetis vel possessuri estis; item quidquid juris apud montem Peregrinum et in toto episcopatu Tripolitano habetis, et in Antiochia et in toto patriarchatu et principatu ejus, vel in futurum, Deo donante, legitime acquirere poteritis; præterea omnes possessiones, quas citra mare habetis in regno Siciliae, videlicet in ipsa Sicilia, in Calabria et in tota Apulia, primum ecclesiam Sancti Sepulcri et Sancti Laurentii apud Brundisium cum omnibus pertinentiis suis, apud Barolum ecclesiam Sancti Sepulcri cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Troiæ cum omnibus pertinentiis suis, apud Beneventum ecclesiam Sancti Theodori cum omnibus pertinentiis suis; quidquid juris Romæ et in omnibus finibus ejus, in Tuscia et in tota Italia habetis vel habituri estis; omnia insuper, quæ in toto regno Franciæ et universis eidem subjacentibus jure provinciis, necnon et in cunctis regnis et comitatibus Hispaniarum, seu ubique locorum in partibus ultramontanis sæpèdicta Dominici Sepulcri ecclesia legitime possidere dignoscitur, vel in futurum,

largiente Domino, acquirere poterit; omnes nihilominus antiquas et rationabiles ecclesiæ consuetudines vobis vestrisque successoribus perpetualiter confirmamus. Sane de his et aliis possessionibus et bonis vestris liberam disponendi, communi tamen consilio, ad honorem Dei et ecclesiæ vestræ profectum habeatis facultatem.

Transfretante autem patriarcha Jerosolymitano, prior et canonici, qui pro tempore in eadem ecclesia fuerint, domum, ut justum est, et familiam patriarchæ et omnia, quæ ad jus spectant intus et extra custodient et regent, donec ipse redierit. Obeunte ejusdem loci patriarcha, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem canonici ipsius loci communi assensu vel canonicorum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et sanctorum Patrum instituta canonice providerint eligendum. Nihilominus quoque vobis auctoritate apostolica confirmamus stationes Templi Domini, Montis Sion, Montis Oliveti et Vallis Josaphat in festivitatis eorum, sicut ecclesia Dominicæ Resurrectionis easdem semper consuevit habere, ita quod, absente patriarcha, liceat priori, qui pro tempore fuerit, missam in eis solemniter celebrare et processionem cum canonicis. Addicimus etiam ut licitum sit vobis malefactores vestros et specialiter vobis decimas auferentes, qui de vestra parochia fuerint, infra Jerusalem vel extra, nisi legitime commoniti satisfecerint, interdicti et excommunicationis sententia in patriarchæ vestræ absentia condemnare. Statuimus quoque ut non liceat patriarchæ sive priori res ecclesiæ, nisi de communi aut sanioris partis canonicorum consilio, distrahere aut quomodolibet alienare seu possessiones impignorare; ea vero, quæ ab ecclesia vestra in damnum et detrimentum ipsius jam alienata noscuntur, licitum sit vobis rationabiliter revocare. Sancimus etiam ut non sit fas patriarchæ sive priori aliquem de vobis sine consilio et assensu capituli vel sanioris partis ejusdem ad aliquam obedientiam cismarinam dirigere seu ab officio suo suspendere et a consortio canonicorum remove, nisi ob manifestam culpam suam, quæ publica fuerit, aut unde confessus sive convictus existat; præterea confratribus vestris, nisi excommunicati aut nominatim fuerint interdicti, corpus Domini et ecclesiastica sepultura non negetur. Ad hæc supradictis adjungimus ut patriarcha nil de rebus ecclesiæ vestræ, quod sibi de jure non competit a canonicis vel confratribus per obedientiam exigere audeat. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum decimas a vobis nullus præsumat exigere. Porro medietatem possessionum, quæ inter vos communes sunt, ut in Anglia, in Dacia, in Alemannia, Polonia, Rutenia, Avagia, Hungaria, Constantinopolim et in omnibus finibus ejus, in quibus medietatem expensarum facere debetis, vobis confirmamus.

A Decernimus ergo ut nulli hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus commodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et Jerosolymitani patriarchæ canonica justitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanensis episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

C Ego Pandulfus, basilicæ X.I Apostolorum presbyter et cardinalis.

Ego Melior Sanctorum Joannis et Pauli presbyter cardinalis tituli Pamphacii.

Ego Jordanus, Sanctæ Pudencianæ tituli Pastoris presbyter cardinalis.

Ego Joannes, tituli Sancti Clementis cardinalis, Viterbinus et Tuscanus episcopus.

Ego Hugo presbyter cardinalis Sancti Martini tituli Equitii.

Ego Cintius, tituli Sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis.

Ego Sofredus, tituli Sanctæ Praxedis presbyter cardinalis.

D Ego Fidantius, tituli Sancti Marcelli presbyter cardinalis.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Girardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Lotarius, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Angeli diaconus cardinalis.

Ego Bobo, Sancti Theodori diaconus cardinalis.

Data Laterani, per manum Centii, Sanctæ Lucie

in Orthea diaconi cardinalis, domini papæ camerarii, A
Idus Februarias, inductione xiv, Incarnationis Do-
minicæ anno 1195, pontificatus vero domini Cœ-
lestini papæ III anno quinto.

CCXLVI.

*Permutationem et possessionis Bocharn a præposito
et capitulo ecclesiæ Augiensis factam cum C[on-
rado] episcopo et canonicis Ratisponensibus, con-
firmat.*

(Laterani, Febr. 15.)

[*Mon. Boica*, I, 223.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis præposito et capitulo Augensis Ecclesiæ
salutem et apostolicam benedictionem.

Iustis potentium desideriis dignum est nos faci-
lem præbere consensum, et vota quæ a rationis tra-
mite non discordant effectu prosequente complere.
Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis
postulationibus grato concurrentes assensu permu-
tationem possessionis Bocharn, quam cum venera-
bili fratre nostro C. episcopo et dilectis filiis cano-
nicis Ratisponensibus contraxistis, sicut rationabi-
liter et sine qualibet pravitate facta est, et ex utra-
que parte recepta, et ejusdem episcopi authentico
continetur, vobis et per vos ecclesiæ vestræ aucto-
ritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti
patrocinio communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam
nostræ confirmationis infringere, et ejus ausu temerario
contraire. Si quis autem hoc attentare præsum-
pserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum
Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incur-
surum.

Datum Laterani, xv Kalendas Martii, pontificatus
nostri anno quinto.

CCXLVI bis.

*Ad clerum, magnates et plebem Cypriensem. — Si-
gnificat se, petente Amalrico rege, Laodicensem
archidiaconum, et Alanum Cypri cancellarium de-
legasse ut in hac insula, hucusque schismatica,
quidquid ad dotes Ecclesiæ conferendas spectaret,
nonobstante appellationis obstaculo, ordinarent.*

(Laterani, Febr. 20.)

[*DE MAS-LATRIE, Histoire de l'île de Chypre. Paris,
1854, in-8°, 1re partie. Documents, p. 599, ex
chartulario Sanctæ Sophiæ Venetæ, charta n. 2.*]

CELESTINUS, episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis, clero, magnatibus et populo Cypri, sa-
lutem et apostolicam benedictionem.

Fundavit Deus in unitate fidei supra petram ecclesie
firmamentum, cujus a sui nascentis exordio, collata
beato Petro ejusque vicariis potestate, Romane sedi
primatum contulit, et indulsit totius magisterii
principatum; ex qua si quidem per partes orbis
plurimas et diversas in unius doctrine spiritu ec-
clesiæ, velut a matre filie procreate ab ejusdem
uberibus in edificationem fidelium lac nutriantur,
necessaria suggerere documenta, ut inde omnes

(37) Le roi Guy de Lusignan.

asuscipiant regulas magisterii ubi totius ecclesie
Christus posuit principatum, ut, que uniuscujusque
sacerdotalis dignitatis mater esse dinoscitur, sit
etiam ellectandis filiis magistra ecclesiastice ratio-
nis; quia et Dei privilegio possidet et sanctorum
Patrum sanctionibus evidenter declaratur ab uni-
tate fidei prorsus exorbitare probantur qui secus
aliquando sentientes, divinis obviare institutionibus
moliuntur, vendicantes sibi magisterium non a Deo,
aurientes scientiam non a fonte, ac proprie volun-
tatis vestigia prosecuti in oberrare deviiis pericu-
lose nituntur.

Sane, quia, sicut ex tenore litterarum dilecti filii
nobilis viri A. domini Cipri, perpendimus evidenter,
ipse Dei scientiam, ejus inspiratione dumtaxat, in
singularitate fidei possidet, et Romanam ecclesiam,
capud et magistram ecclesiarum omnium recogno-
scens, Cipri insulam, cujus dominium divina potius
credimus quam humana ei potestate collatum, a
suis tandem erroribus suo diligenti studio revocatum,
a beluato fermentatorum scismate ad unitatem or-
todoxe matris ecclesie reducere studio se contendit,
sicut per dilectum filium magistrum B. archidiacono-
num Laodicensem, nuntium suum, virum utique
providum et discretum, nobis est manifestius inti-
matum; omnipotenti Deo grates referimus copiosas,
et sue devotionis fervorem plurimum in Domino
comendamus. Certa utique nobis est de sua probi-
tate fiducia, cum illud inter alia summamus
interiorum argumentum quod, recolende memorie, Jero-
solimitanum quondam rex frater suus (37), se pro
ecclesia murum defensionis opposuit, et suam in
pluribus expertus est constantiam probitatis. Cete-
rum, auditis devotionis et sincere fidei supplicati-
onibus, apostolatu nostro affectuose porrectis, cum grato
ascensu votum suum ac desiderium promovere vol-
lentes, dicto magistro B. et dilecto filio A [lano (38)]
cancellario Cipri, vices nostras in hac parte duxi-
mus committendas, ut quicquid exinde, tam super
decimis quam dotibus ecclesie conferendis, dignæ
cum Deo viderint statuendum nostra autoritate
ferri, sine appellationis obstaculo, non differant or-
dinare, quod ratum nos faciemus et firmum invio-
labilitate observari. Ideoque universitati vestre per
apostolica scripta precipiendo mandamus quatenus
ipsis, ut super hujusmodi liberam possint et opta-
tum in Domino habere processum, diligentem ope-
ram, favorem, consilium et auxilium, appellatione
seposita, exhibere et conferre curetis.

Datum Laterani, x Kal. Martii, pontificatus no-
stri anno quinto.

CCXLVII.

*Ecclesiam S. Albani Basiliensem tuendam suscipit,
et ejus bona juraque confirmat.*

(Laterani, Febr. 21.)

[*SCHROEPFLIN, Als. dipl., I, 302.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-

(38) Alain, qui devint archevêque de Nicosie.

lectis filiis **TRZOBENICO**, præposito ecclesiæ Sancti Albani in territorio Basiliensi constructæ, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Quolies a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere et justa petentium desideriis apostolicum patrocinium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Sancti Albani in qua divino estis mancipati obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eadem ecclesiâ institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidei, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsam, in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis. In civitate ipsa Basiliensi ecclesias Sancti Albani et Sancti Martini, sicut fluvius Birsicus determinat; ecclesiam Bussisenheim cum appendiciis suis et omni jure suo. Jus quod habetis in ecclesia de villa quæ dicitur Kemp, et medietatem villæ cum suis appendiciis. Ecclesiam de Hægendorf in villa quæ dicitur Inferior Basilea; ecclesiam et villam de Appenwilre cum earum pertinentiis; Loerrach cum ecclesia et omnibus suis appendiciis, tam in vineis quam in agris, pratis et silvis; ecclesiam de Howingen cum suis appendiciis; ecclesiam de Candro cum suis appendiciis; ecclesiam de Aenschossingen cum suis appendiciis; silvam quæ sita est juxta Sanctum Albanum; molendina in ripa Birse cum pratis adjacentibus; tres partes decimarum in villa quæ dicitur Huningen, ita tamen quod sacerdos ejusdem villæ et Sancti Martini debet recipere quartam partem. Rinwilr, Leidinchoven, Habenchesheim, Guzwilre, Sierentze; in villa quæ dicitur Westhalda curtem unam cum vineis; Ufheim, Marswilre, Ramspach, Michelenbach, Oberwilr, Bratello, Gelterchingen, Durmin, Hollnstein, Metten, Bladolsheim, Binningen, Magstat, Utingen cum omnibus suis appendiciis. Possessiones et bona illa quæ bonæ memoriæ Burkardus Basiliensis episcopus ecclesiæ vestræ concessit et scripti sui munimine confirmavit, vobis nihilominus præsentis privilegii pagina confirmamus. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit absque præpositi sui licentia, nisi ætioris re-

ligionis obtentu, de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Ad hæc auctoritate apostolica districtius inhibemus, ne quis in vos vel ecclesias vestras excommunicationis vel interdicti sententiam, absque manifesta et rationabili causa promulgare, seu vos novis et indebitis exactionibus fatigare præsumat. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, licitum vobis sit, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, submissa voce divina officia celebrare. Sepulturam præterea ejusdem loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illie sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Præterea libertates et immunitates nec non antiquas et rationabiles consuetudines vobis et ecclesiæ vestræ concessas, et hactenus approbatas, vobis auctoritate apostolica confirmamus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam vestram temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia, et Cluniacensis monasterii debita reverentia. Si qua igitur in futurum, etc.

Datum Laterani, per manum Centii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domini papæ camerarii, ix Kalendas Martii, indictione ix, Incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domini Cælestini papæ III anno quinto.

CCXLVIII.

Monasterii S. Petri Aldenburgensis protectionem suscipit bonaque ac privilegia confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, Febr. 25.)

[*Chronicon monasterii Aldenburgensis*, ed. Van de Putte, p. 106.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HERMANNO abbati Sancti Petri Aldenburgensis ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Effectum justa postulantes indulgere et vigor æquitatis et ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntates et pietas adjuvat et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obser-

vetur. Præterea quascunquæ possessiones, quæcun- A que bona idem monasterium, impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum, concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis ; tertiam partem decimæ totius parochiæ de Aldenborgh, tertiam partem præterea decimæ et oblationes omnes et quæcunquæ de altari Sanctæ Mariæ proveniunt, exceptis beneficiis quæ ad presbyteratum pertinent, quæ omnia sub annuo censu octo librarum et undecim solidorum, quos annuatim debetis persolvere, quemadmodum in privilegiis Tornacensis Ecclesiæ continetur, vobis auctoritate apostolica confirmamus; decimam de Euringhem, terram quam habetis apud Aldenborgh. Sane novalem vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos vel absolutos e sæculo fugientes ad curationem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit absque abbatis sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, ab eodem loco discedere; discedentem vero absque communi fratrum cautione nullus audeat retinere. Nihilominus etiam arctius inhibemus ne episcopo, archidiacono, vel eorum ministerialibus, canonicis seu clericis aliis, pro confirmatione, inthronizatione, vel benedictione abbatis cappam sericam aut quidquid aliud facultas vel licentia pateat a nobis obtentu cujuslibet consuetudinis exigendi, si vero pro iis a vobis quidquid exegerint, cum detestabile sit et obvium rationi, libere vobis liceant eis quod postulaverint denegari. Interdicta si terra fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Sepulturam præterea ejusdem loci liberam esse decernimus, et eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverunt, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi subreptionis qualibet astutia seu violentia præponatur nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam, providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino homini liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra

conserventur eorum, pro quorum gubernatione aut sustentatione concessasunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocessani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertioque commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, pietatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Romæ, apud S. Petrum, per manum Centii Sanctæ Luciæ in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, v Kal. Martii, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domini Coelestini papæ III anno quinto.

CCXLIX.

Parthenonis S. Mariæ Kluaynardensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat.

(Laterani, Febr. 26.)

[*Monastic. Angl.*, II, 1045.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus AENETI abbatisse monasterii S. Mariæ de Kluaynard, ejusdem sororibus tam præsentibus quam futuris religiosam vitam professis, in perpetuum.

Prudentibus virginibus quæ sub habitu religionis, accensis lampadibus per opera sanctitatis, jugiter se præparant ire obviam sponso, sedes apostolica debet præsidium impertire, ne forte cujuslibet temeritatis incursum aut eas a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium de Kluaynard, in quo divino estis obsequio mancipatæ, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, sub præsentis scripti privilegio communimus, in primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui secundum Domini et beati Augustini Regulam atque institutionem Froensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus immutabiliter observetur. Præterea quascunquæ possessiones, quæcunquæ bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis et eis quæ vobis successerint, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis; Lesna-

benny, Grhlem, Balinchuleman, Rosinbardan, cum earum pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Luscha, cum decem aggeribus de elemosyna Joannis Dublinensis archiepiscopi in adjacenti campo; Cuodmua, Arrd, Grenog, Lesamulin, Kellathlechy cum earum pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Dublinia cum villis Balinsgellan, Kelnactalmanais, Kelbrigi, Glendual cum earum pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Damliay cum villa Balimleochid cum suis pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Thermunkechin cum villa Achadersamid, cum suis pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Scrin cum adjacenti campo Dumdonnuill, cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Odra cum ipsa villa et omnibus suis pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Brigidiæ de Athtrim, cum pertinentiis suis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Kenenus, cum mansione sua in eadem civitate et villa Disnerthicechan; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Favor cum villa Kellarthalgach cum pertinentiis suis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Durmaig, cum suis possessionibus; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Kluaynmacnois ad Orientem, cum villa de Kellogainechan cum suis pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ ad Occidentem cum villa Drumalgach cum suis pertinentiis; ecclesiam Sanctæ Mariæ de Evachdun, cum villa Kelgel cum suis pertinentiis.

Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis personas liberas et absolutas, a sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli sororum vestrarum, post factam in loco vestro professionem, fas sit, absque abbatisæ suæ licentia, de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu, discedere; discedentem vero, absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Inhibemus etiam ne ullus archiepiscopus, episcopus, vel alia quælibet persona, nisi a vobis fuerit requisitus, in vestro monasterio conventus publicos convocare, causas seu alia negotia pertractare præsumat, nisi a Romano pontifice vel ejus legato super hoc mandatum receperit. Novas etiam et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis sæcularibusque personis vobis omnino fieri prohibemus.

Ad hæc etiam duximus inhiendum, ne ulli archiepiscopo, vel episcopo seu aliæ personæ a vobis pro decimis vestris, injuste aliud petere, et recipere liceat quam fuerit a prædecessoribus eorum usque ad hæc tempora requisitum. Decimas et possessiones ad jus ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a laicis detinentur, redimendi et legi-

A time liberandi de manibus eorum, et ad ecclesias ad quas pertinent revocandi, libera sit vobis de auctoritate nostra facultas. Eas etiam decimas quas monasterium vestrum a quadraginta annis inconcusse possedit, et impræsentiarum rationabiliter possidet, vobis, et per vos eidem monasterio nihilominus confirmamus. Libertates præterea et mutationes vestras antiquas, et rationabiles consuetudines monasterio vestro concessas, hactenus observatas, et eas futuris temporibus illibatas manere sancimus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salva tamen justitia illarum ecclesiarum B a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Obeunte vero te, tunc ejusdem loci abbatisa, vel earum qualibet, quæ ibi successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendam. Paci quoque ac tranquillitati vestræ paternam impostorum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus ut infra clausuras locorum vestrorum nullus rapinam seu furtum committere, sanguinem fundere, hominem tenere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere.

Decernimus ergo, etc.

C Datum Laterani, etc., iv Kalendas Martii, indictione iv, Incarnationis Dominicæ anno 1195, pontificatus vero domini Cælestini papæ I anno quinto.

CCL.

Ad magistrum et fratres militiae Templi. — De decimis.

(Laterani, Febr. 26.)

[ROSIÈRE, *Cartul. du Saint-Sépulcre*, 273]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis magistro et militiae fratribus Templi salutem et apostolicam benedictionem.

Conquesti sunt apostolatus nostro dilecti filii prior et canonici Dominici Sepulcri quod conventionem inter vos et ipsos super decimis, quas in locis ad eos vel eorum ecclesiam pertinentibus possidetis, vel estis imposterum possessuri, factam et in scriptis redactam contra juris ordinem præsumitis in irritum revocare. Cum enim inter vos convenisset ut medietatem omnium decimarum de locis prædictis annuatim tam eis quam eorum successoribus sine contradictione qualibet fideliter redderitis, vos promissionem non servantes eandem debitam de jam dictis decimis diminuere portionem nullatenus formidatis. Quapropter universitati vestræ per apostolica scripta mandamus et in obedientiæ virtute præcipimus quatenus, sicut vobis privilegia vestra vultis a nobis integra et illibata servari, ita, sicut tenemini eidem, inviolabiliter observetis,

ne ad quos querela super hoc veniens iterata nos A
debeat contra vos merito provocare.

Data Laterani, iv Kalendas Martii, pontificatus
nostri anno quinto.

CCLI.

*Comitem Tolosanum hortatur, ut damna monasterio
S. Egidii illata resarciat; alioquin eum ostendit a
Bituricensi, Narbonensi, Arelatensi et Aquensi
archiepiscopis excommunicatum iri.*

(Romæ, apud S. Petrum, Mart. 1.)

[*Hist. de Languedoc*, III, Pr., p. 181.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro comiti Tolosano, salutem, etc.

Cum recolendæ memoriæ patrem tuum, olim minori fungentes officio, sincere dilexerimus charitatis affectu, postquam nos, licet immeritos, in sede apostolica voluntati divinæ placuit collocare, illius antiquæ dilectionis nequaquam immemores, ad personam tuam ejusdem charitatis insignia transfundere disposuimus, nisi actus tui voluntatis nostræ propositum retardarent. Verum ea de tuis ad nos actionibus referuntur, per quæ animus noster ab ipsius dilectionis ardore, quanquam invitus, cogitur revocari, nec potest ille verus amor et integer suum erga te conservare vigorem, nisi forte de temerariis excessibus, quibus jam tibi, sicut audivimus, præcipitium præparasti, debita fuerit satisfactio subsecuta. Audivimus siquidem, et non modicum dolorem concepimus, audientes quod ad ecclesiarum et religiosorum locorum justitiam nullum habens divinæ pietatis consideratione respectum, ecclesiam de Asperano et ædificia quæ ibi erant, omniaque ad eandem ecclesiam pertinentia, in quibus ædificiis dilectus filius noster abbas Sancti Egidii plusquam LX, millia solidorum, se asserit expendisse, et ecclesiam de Scieura hostiliter destruxisse, messes earum de Cassanica, de Stagello, pro tua diripiens voluntate, ecclesiam quoque Sancti Genesii violenter bonis omnibus spoliasti; domo etiam Sancti Amantii bonis omnibus destituta, quoddam etiam molendinum, et messes ejusdem domus per violentiam occupasti, et in animæ tuæ perniciem detinere illicite præsumpsisti, nec in iis tuus fuit furor aversus; sed ut magis tuæ malitiæ perversus notaretur, in suggestionem monasterii Sancti Egidii, quod ad nos nullo pertinet mediante, quoddam etiam castrum in ejusdem allodio construere temere præsumpsisti; in quo nimirum excessu, præter alias injurias, quæ ipsi cænobio per te contra juramentum tuum, sicut in instrumento bulla tua munito evidenter apparet, irrogata dicuntur, abbas et conventus ejusdem loci grave admodum et damnosum requiruntur præjudicium sustinere. Quia igitur eo modo illud amplectimur, ut jacturam ipsius, tanquam nobis illatam, nos ipsi graviter patiamur, nobilitati tuæ per apostolica scripta mandamus, et sub anathematis interminatione districte præcipimus, quatenus prædictum castrum dirui facias sine mora; super aliis injuriis et damnis præfato monasterio irrogatis, ita satisfactorius ad plenum, quod

nulla eidem abbati et conventui de te remaneat materia conquerendi, ipsumque monasterium in omni jure suo conserves indemne; alioquin noveris nos venerabilibus fratribus nostris Bituricensi, Narbonensi, Arelatensi, et Aquensi archiepiscopis, et eorum suffraganeis districte præcipiendo mandasse, ut te et omnes bajulos et fautores tuos, auctoritate nostra, omni contradictione, dilatione et appellatione cessante, vinculo excommunicationis innodent, et totam terram tuam subiciant interdicto, et tandiu sententiam ipsas singulis Dominicis diebus, publice, accensis candelis, pulsatis campanis non differant innovare, factantque per universas ecclesias suarum diocesium solemniter innovare, et in universis aliis terris ad quas te venire contigerit, dum in eis præsens fueris, divina prohibeant officia celebrari, donec satisfactionem exhibueris super præmissis omnibus competentem; sciturus pro certo, quod si in incepta malitia duxeris persistendum, nos a juramento fidelitatis, quo tibi tenentur stricti, universos tuos homines absolvimus.

Datum Romæ apud S. Petrum, Kalendas Martii, pontificatus nostri anno quinto.

CCCLII.

*Privilegium pro monasterio S. Laurentii
Wedinghusensi.*

(Laterani, Mart. 7.)

[*Hugo, Annales Præmonst.*, t. I, Probat., p. 417.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis CHRISTIANO abbati monasterii Sancti Laurentii in Wedinckusen, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, præclara vite professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium Sancti Laurentii in Wedinckusen, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus qui secundum Deum et beati Augustini Regulam atque institutionem Præmonstratensium fratrum in eodem loco institutus dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona, idem monasterium impræsentiarum juste possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimens vocabulis:

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis; curiam in Marselde quod Henricus comes de Arnesbery, qui monasterium vestrum pia consideratione inductus

fundavit, concedentibus Henrico et Godefrido filiis suis, eidem monasterio tradidit perpetuo possidendum, cum omnibus pertinentiis suis; curiam quæ dicitur Evenbo, montem qui dicitur Echols, et montem qui dicitur Cetus, mansum unum Weltere, mansum unum Eenole, mansum unum Buren, mansum unum Hagenen, mansum unum Holthausen, Ginele, Hagenbole, Mollensclea, Wige, decimam Wanden quam habetis ex dono Everhardi de Arthei, et fratris ejus Jonathæ, Eoolbem in Wirte quam supradicti fratres Henricus et Godefridus monasterio vestro cum omnibus pertinentiis suis, deliberatione provida, concesserunt; jus quod habetur in monasterio monialium Rumbecke. Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, de hortis et virgultis, et piscationibus vestris, de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos habere, et absolutos e sæculo fugientes ad monasterium recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasteriis vestris professionem, fas sit absque abbatis sui licentia, de eodem loco discedere: discedentem vero absque communi litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Ad hæc inhibemus nemini episcopo vel alii plus a vobis pro vestris decimis petere, aut recipere liceat quam fuerit a prædecessoribus concessum et usque ad hæc tempora requisitum. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare; chrismum vero, oleum sacrum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacrum ordinem fuerint promovendi, a diocesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et communionem sanctæ Romanæ sedis habuerit, et nisi vobis voluerit sine pravitate quadam exhibere; alioquin liceat vobis quemcumque volueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem sedis apostolicæ habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatis impendat. Prohibemus insuper ut infra fines parochiæ vestræ nullus sine assensu diocesani episcopi et vestro capellam vel oratorium de novo construere audeat, salvo privilegio Romanorum pontificum. Ad hæc novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, archidiaconis, decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis sæcularibusve personis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea et possessiones et jus ecclesiarum vestrarum spectantes quæ a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum et

A ad ecclesias ad quas pertinent, revocandi, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica confirmamus ut infra clausuras locorum vel grangiarum vestrarum, nullus rapinam vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates et immunitates a prædecessoribus nostris Romanis pontificibus ordini vestro concessas, nec non et libertates et exemptiones sæcularium exactionum a regibus et principibus et fidelibus rationabiliter indultas, auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti privilegio communimus.

B Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus et commodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, qui et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ottomanus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Petrus, tit. Sanctæ Cæcilie presbyter card.

Ego Joannes, Sanctæ Pudentianæ tit. Pastor presb. cardinalis.

Ego Joannes, ecclesiæ Sancti Clementis cardinalis Viterbiensis et Tusculanus episcopus.

Ego Hugo, presb. cardinalis tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. Sancti Stephani in Cælio monte presb. card.

Ego Cintius, tit. Sancti Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Loffricius, tit. Sanctæ Prædæsis presb. card.

Ego Bernardus, Sancti Petri presb. card. tit. Eudoxiæ.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diac. card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Lotharius SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diac. card.

Ego Bobo, Sancti Theodori diac. card

Datum Laterani per manum Centii, Sancti. Lucie in Orthea diac. cardinalis domini papæ camerarii, Non. Martii, indictione xiv, Incarnationis Domini 1196, pontificatus nostri domini Cœlestini papæ III anno quinto.

CCLIII.

Ad capitulum Nidrosiense. — Prohibet ne quis laicus in diœcesi Nidrosiensi jurisdictionem ecclesiasticam exercent.

(Laterani, Mart. 17.)

[THORKELIN, *Diplom. Arna-Magn.*, II, 17.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Nidrosiensi capitulo, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ecclesiasticæ dignitates et spiritualis jurisdictionis a laicorum personis debeant esse alienæ, mirari non sufficimus, quod post canonicas institutiones felicitis recordationis Adriani papæ prædecessoris nostri, quibus tres archidiaconatus in Ecclesia vestra distinxit, et decanum duxit unicum ordinandum, per laicos jurisdictiones conquiremini, ecclesiasticas exerceri, et eis in spiritualibus indebitam potestatem concedi. Volentes igitur tam detestabile vitium a Nidrosiensi Ecclesia removere, auctoritate præsentium distinctius inhibemus, ne aliquis laicus in diœcesi vestra ecclesiasticam jurisdictionem exercent, vel causas audiat aut definiat, quæ iudicio existunt ecclesiastico terminari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani, xvi Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quinto.

CCLIV.

Monasterii S. Mauritii Agaunensis possessiones et privilegia confirmat.

(Laterani, April. 2.)

[Vide GUICHENON, *Bibl. Seb.*, p. 262.]

CCLV.

Willelmo abbati S. Mauritii Agaunensis usum mitræ et annuli tribuit.

(Laterani, April. 6.)

[GALLIA *Christ.*, XII, 431, Prob.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio WILLELMO abbati S. Mauritii Agaunensis salutem et apostolicam benedictionem.

Cum monasterium S. Mauritii S. Romanæ Ecclesiæ subsit et sub tuitione S. Petri existat, dignum credimus et conveniens rationi ut per sedem apo-

stolicam specialis privilegii prærogativa lætetur, et libertas cognoscatur ex munere, et dignitas patreat ex ornatu. Eapropter, dilecte in Domino fili, devotionem Ecclesiæ tuæ, quam circa Romanam Ecclesiam sen per exhibuit, at eadentes, considerantes etiam religionis constantiam, quam te multorum testimonio didicimus obtinere, tibi et successoribus tuis de benignitate apostolicæ sedis usum mitræ et annuli duximus concedendum, quibus infra Ecclesiam tuam ad missarum solemniam in festivis diebus utaris. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contravenire. Si quis autem hæc præsumperit, iram Dei omnipotentis, et indignationem SS. Petri et Pauli apostolorum noverit se incursum.

Datum Laterani, vii Idus Aprilis, pontificatus nostri anno quinto.

CCLVI.

Berardo, electo archiepiscopo Messanensi, a decimum integram fluminis Dionysii, asserit

(Laterani, April. 10.)

[PINNA, *Sicilia sacra*, t. I, p. 400.]

Datum Laterani, iv Idus Aprilis, pontificatus anno v.

CCLVII.

Decernit ut Bernardo archiepiscopo Messanensi, parochiam Iustranti a, Græcis et Latinis abbatibus necessaria procurantur.

(Laterani, 13 April.)

[*Ibid.*]

Bernardus, quem Bernardum Lellus, Bertium vocat Bonfiglius, monachus S. Benedicti, Messanensis fuit antistes: ei facultatem fecit Cœlestinus papa III, dato diplomate Laterani, Idibus Aprilis, pont. anno v, sal. 1196, ut cum parochiam suam visitaret, abbates Græcos et Latinos ad procurationem sibi debitam et consuetam compellere posset.

CCLVIII.

Ad [Willelmum] Magalonensem episcopum

(Laterani, April. 22.)

[GABRIEL, *Series præsulum*, etc., t. II, p. 245.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Magalonensi episcopo, s. et ap. h.

Ad culmen licet immeriti summi pontificatus assumpti, justas petitiones nos admittere convenit singulorum et jura fratrum et coepiscoporum nostrorum specialius in Domino confovere, quia dum prælationi ecclesiarum honor debitus conservatur illas, vigor ecclesiasticus suscipit firmitatem et disciplina ecclesiastica nunquam potest deperire. Pervenit siquidem ad apostolatus nostri notitiam, quod cum plerumque in ecclesia tua, archidiaconatum et sacristiam vacare contingat illi quorum assensum teneris requirere dignitatibus conferendis nihil rationabile vel canonicum nominatis a te personis objicientes, institutionem tuam mali-

tiose impedire nitantur, et ordinationi ipsi voluntate ducti propria contradicunt. Nolentes igitur quod malevola tergiversatione quorumlibet in ecclesiis consuetæ dignitatis institutio prorogetur, fraternitati tuæ præsentî pagina indulgemus. Quod si illi, quorum in prædictarum dignitatum ordinatione teneris postulare assensum, aliquid rationabile vel canonicum contra personas a te nominatas non objecerint, et requisiti legitime, non probaverint; liceat tibi, eorum contradictione vel appellatione penitus non obstante, personam idoneam ipsius ecclesiæ ad prædictas dignitates vacantes infra tempus a Lateranensi concilio constitutum auctoritate apostolica ordinare.

Decernimus ergo ut nulli hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, x Kal. Maii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLIX.

Ad [Willelmum] episcopum et capitulum Ecclesiæ Magalonensis.

(Laterani, April. 22.)

[*Ibid.*, p. 217.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo Magalonensi et dilectis filiis capitulo Magalonensi, s. et ap. b.

Ad hoc sumus, licet immeriti, ad apicem summi pontificatus assumpti, ut bonis digna meritorum præmia in Domino largiamur, et malitiosis obviamus, quantum possumus, actibus singulorum.

Quoniam igitur, sicut veridica relatione recepimus, tam tu, frater episcope, quam bonæ memoriæ prædecessor tuus, cum ad Romanam Ecclesiam veniretis capti fuistis et rebus omnibus spoliati, et socii vestri ad redemptionem coacti, et nunc etiam superabundante in partibus vestris malitia plurimorum multi canonici et homines Magalonensis Ecclesiæ a parochianis et a vicinis vestris sæpius capiuntur. Volentes vestris et ecclesiæ vestræ, quantum possumus, indemnitatibus præcavere, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut quicumque de diocesi vestra episcopum, canonicos vel homines Magalonensis Ecclesiæ ceperit, aut bona eorum abstulerit violenter, commonitus canonice reatum suum digna non curaverit emendatione corrigere, et vobis et ecclesiæ vestræ satisfacere competenter, malefactor ipse extunc, sicut excommunicatus ab omnibus arctius evitetur, et terra ejus et locus in quo idem malefactor commorabitur, et persona capta, vel res detinebuntur ablata, usque ad condignam satisfactionem, ecclesiastico subjiciatur interdicto.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumperit, indi-

gnationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, x Kal. Maii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLX.

Priori et monachis S. Pancrati de Leves interdicat ne pensiones quasdam solvant, neve ecclesias antequam vacent alicui promittant.

(Laterani, April. 27.)

[RYMER, *Fœdera*, I, 93.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... priori et monachis S. Pancrati de Leves, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ in præjudicium ecclesiarum, præter jurâ ordinem, perperam attentantur, auctoritate sunt apostolica corrigenda, et cum nobis immineat, ex injunctæ servitutis officio, de singulis ecclesiis per universum orbem diffusis paterna sollicitudine cogitare, ipsarum debemus utilitati consulere, et onera sublevare tenemur.

Accepimus siquidem quod ad instantiam quorundam nobilium, quibus favorem vestrum non poteratis de facili denegare, primas, secundas et tertias vacantes ecclesias quibusdam clericis promissistis, quibus interim certas solvistis pensiones, ex quarum solutione ecclesia vestra non modicum aggravatur. Eapropter vestris postulationibus favorem apostolicum impendentes, vos et ecclesiam vestram ab hujusmodi promissionibus, apostolicæ sedis auctoritate absolvimus, et ad talium pensionum solutionem decernimus non teneri; districtius inhibentes ne ecclesias, antequam vacent, alicui promittere præsumatis, vel de ipsis aliquem investire.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis et inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, v Kalendas Maii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXI.

Pontem Litiæ cum capella capitulo Parmensi confirmat.

(Romæ, ap. S. Petrum, April. 29.)

[AFFO, *Storia di Parma*, III, 309.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GIRARDO archidiacono et capitulo Ecclesiæ Parmensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur, quod justum et honestum est, tam rigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, Pontem Litiæ cum capella, sicut ea juste et sine controversia possidejis, devotioni vestræ auctoritate apostolica confirmamus.

et præsentis scripti patrocinio communimus; stantientes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ, apud S. Petrum, iii Kal. Maii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXII.

Bulla pro parthenone Crisenonis.

(Romæ, ap. Sanctum Petrum, Maii 1.)

[*Call. Christ. XII, Instr., 140.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis B in Christo filiabus SARRÆ abbatissæ de Crisenone, ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Prudentibus virginibus quæ sub habitu religionis accensis lampadibus per opera sanctitatis jugiter se præparant ire obviam Sponso, sedes apostolica debet patrocinium impertiri, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eas a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis enervet. Eapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum locum de Crisenone, in quo divino estis mancipatæ obsequio, felicitis recordationis Eugenii papæ prædecessoris nostri vestigiis inherentes, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quasunque possessiones, quasunque bona impræsentiarum juste et canonice possidetis, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis, vestrisque succedentibus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimentia vocabulis:

Locum ipsum in quo cœnobium vestrum situm est, cum omnibus pertinentiis suis; furnum de foro Antissiodori; furnum de S. Gervasio cum usuario de bosco de Bar; molendina de pratis; clausum vinearum; et agnum de Sanctolivis, octoginta brunellos salis, usuarium de bosco de Fretai. Apud Basernam duos modios bladi; in molendinis filii nobilis viri Narioudi unum, et alium in redditibus Galfridi; et tertiam partem allodii in bosco et plano, et aquis et omnibus costumis et consuetudinibus et duos modios vini in clauso Narioudi domini Baserne; et apud Baserne unum sextarium frumenti. Apud Chistri decem solidos censuales; apud Valan censum et bladum; apud monasterellum ecclesiam cum repræsentatione sacerdotis, viginti solidos et decem libras ceræ, et quinquaginta solidos de teloneo villæ Liniaci, et dimidiam partem minutarum decimarum; in Campis decimam vini et bladi; apud Apoignis decem solidos censuales; ad Sanctum-Cirum decimam bladi et cæterorum; apud Malliacum-villam medietatem mi-

autarum decimarum, et de Malliaco castello decimam de Roan. Iterum apud Antissiodorum duos furnos ad portam Feschel, et furnum de S. Eusebio, et vineas quamplures; molendina de Cren. Apud Rippam tria sextaria bladi, et quinque solidos censuales; apud Noers unum modium bladi in molendino de Montet; apud Ultenatum furnum; in campis de Mondefeis partem decimæ; apud Malliacum decem libras in venditionibus; usuarium mortui nemoris in bosco de Arsiaco; apud Marriacum sufficientem usum terræ, petræ et nemorum ad opus molendinorum de Cren; apud Pratum-Gilberti grangiam cum territorio suo et censum cum costumis et consuetudinibus; ecclesiam de Luehiaco cum repræsentatione sacerdotis; villam de Lissi cum appendiciis suis, et ecclesiam ejusdem villæ cum repræsentatione sacerdotis; grangiam de Charnei cum territorio suo; molendina de Arsiaco, et decimam bladi et vini, et duos solidos censuales, et quartam partem oblationum per tria festa, grangiam de Vertenaco cum territorio suo, vineas et domos Varziaci cum appendiciis suis, grangiam de Chalmes cum territorio suo, apud Truciacum censum et costumam, apud Sementeron tertiam partem decimæ, et totam minutam decimam, medietatem decimæ de Chassi, censum apud Crevent et consuetudines, apud Jussi censum, ad Colonias censum et costumam, apud Castrum-Censorium annualia præbendarum canonicorum, apud Nuiliacum in Campania medietatem in decimis, apud Lisigni decem solidos censuales, apud Fonroone medietatem furni, jus quod habetis in monasterio de Firmitate vobis nihilominus confirmantes. Sepulturam præterea ejusdem loci vestri liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbatissa, vel earum aliqua quæ tibi successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti Regulam providerint eligendam.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum cœnobium vestrum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum, etc.

Datum Romæ, apud S. Petrum, per manum Cencii S. Lucie in Orchea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, Kalendis Maii, indictione xiv, incarnationis Dominicæ 1196, pontificatus vero domni Coelestini III anno sexto.

CCLXIII.

Huberto, archiepiscopo Cantuariensi mandat, copiam faciat monachis Torneiensibus ut in locum dejecti abbatis successorem substituunt.

(Laterani, Maii 6.)

[TWYNDEN, *H. A. Scr.*, I, 696.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, HUBERTO Cantuariensi archiepiscopo.

Cum de agro Domini lolium messem triticeam oppressurum falce sit apostolica rescandum, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus abbate de Torneie, tam ab administratione quam ab officio abbatiae amoto, monachis auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, licentiam tribuas in abbatem personam idoneam eligendi. Ad hæc ne prædicti abbatis excessus remaneat impunitus, volumus et præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus auctoritate nostra ipsum capi facias, et tam diu carcerali custodiæ mancipari, donec super hoc nostræ receptoris beneplacitum voluntatis.

Datum Laterani, pridie Nonas Maii, pontificatus nostri anno quinto.

CCLXIV.

Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Portu Ravennatem tuendam suscipit, et ejus bona ac jura confirmat.

(Laterani, Maii 11.)

[FANTUZZI, *Mon. Ravenn.*, II, 167.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Vardo priori ecclesie S. Mariæ in Portu Ravennatæ, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Commissæ nobis apostolicæ sedis nos hortatur auctoritas ut locis et personis ejus auxilium devotione debita implorantibus tuitionis præsidium impendere debeamus. Quia, sicut injusta petentibus, nullus est tribuendus assensus, ita legitima et justa postulantium non est differenda petitio, eorum præsertim qui cum honestate vitæ et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Domino deservire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Beatæ Dei genitricis Mariæ cum omnibus ad eam pertinentibus, ad exemplar felicitis memoriæ Innocentii et Adriani Romanorum pontificum prædecessorum nostrorum, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona, eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est et cum tota insula; locum qui dicitur Corrizolo cum palude sua juxta Bidentem, et Badarenum posita usque ad portum Gaii Cæsaris, et ad viam quæ vadit

A juxta podia S. Severi usque ad mare; quidquid juris habetis in partibus Ravennati tam in civitate quam extra, aquimolum cum redimine, et adjacentiis suis extra portam S. Laurentii Raven. ubi molendinum construxistis juxta pontem in superiori et exteriori parte ejusdem pontis, quem vos tenetis a jure B. Petri sub censu unius denarii Lucensis monetæ Ecclesie Romanæ annualiter persolvenda; quidquid juris habetis in episcopatu Cerviæ salinas, et tumbas, et domos, cum terris et vineis, quæ sunt positæ in loco qui dicitur Bovaredo, et locum Sancti Pelegrini cum terris, vineis, campis et pratis; et quidquid juris habetis in episcopatu Cæsena cum ecclesia Sanctæ Crucis, quæ est de jure B. Petri, cum omnibus quæ habetis in eodem vicariatu; quidquid habetis in comitatu Auximano, quidquid habetis in comitatu Senogagl. et locum qui dicitur Mons Crucis cum capella ibidem ædificata; quidquid juris habetis in episcopatu Fanensi cum capella, cui vocabulum est, Sancta Maria de Mari; quidquid juris habetis in episcopatu Pesauriensi et Ariminensi; quidquid habetis in episcopatu Populiensi et episcopatu Livieni cum capella Sancti Augustini; quidquid juris habetis in episcopatu Faventino cum capella S. Mariæ, quæ dicitur in Stratella; quidquid habetis in episcopatu Imolensi et Bononiensi, sive in partibus Medicinæ et in plebe de Veterana; quidquid juris habetis in comitatu Mantuæ cum ecclesia Sancti Bartholomæi, et ecclesia S. Mariæ de Venetia cum omnibus pertinentiis suis; quidquid habetis in episcopatu Padovani et Tarvisinensi, et in episcopatu Clodiensi; quidquid habetis in episcopatu Comacensi, et in loco qui dicitur Gatula, et Vincareta, et Fossa-Bovaria cum omnibus vallibus et paludibus eidem suis pertinentiis; quidquid habetis in saltu Ferrariæ cum capella Sanctæ Margaretæ, et quidquid bonæ memoriæ Gualterius, Moyses, Anselmus, Gerardus, Ravennates archiepiscopi in massa de Costanciago, et in Sandolo, et in Argenta, seu in aliis locis et fundis vobis concesserunt intuitu pietatis. Quæcunque etiam a Firman., Ariminen., Cesenat., Cervien., Livien., Comaclen., et Mantuan. episcopis eidem ecclesie sunt concessa; quæcunque ab Aliponto abbate S. Andreæ de Cereto ex partibus Istriæ per Enphit. vestri prædecessores acquisiverunt, seu ab aliis abbatibus aliorum monasteriorum concessa sunt. Præterea quidquid vobis concesserunt abbates S. Apollinaris in Classe, et S. Joannis evangelistæ, et cantores S. Ravennatis ecclesie, sicut in eorum scriptis authenticis continetur. Liceat etiam vobis clericos e sæculo fugientes ad conversionem in congregatione vestra suscipere absque alicujus episcopi vel præpositi contradictione vel molestia, sed et laicos de quibuslibet parochiis vestræ societati ad disciplinæ videlicet regularis conversionem per vos ipsos adjungi, nisi forte aliquibus se legalibus conditionibus teneantur obnoxii, et nullus episcopus vel præpositus vobis interdiceret valeat. Nulli quoque

fratrum ejusdem ecclesiæ licentia pateat post factam apud vos professionem de claustris vel domo vestra aliqua occasione discedere sine prioris ecclesiæ vestræ aut absque communis congregationis licentia. Quod si quis ex clericis vel laicis professis de claustris, vel de domo vestra discesserit, et communitus redire contempserit, priori ejusdem ecclesiæ, qui pro tempore fuerit, ex apostolica auctoritate sit facultas ejusmodi e suis officiis suspendere et excommunicare; suspensum vero vel excommunicatum nullus episcoporum abbatumve suscipere vel retinere præsumat. Quæ omnia apostolica auctoritate concedimus, quoad apud vos canonici ordinis tenor, Deo præstante, viguerit. Præterea clericorum tonsuram in vestro loco regulariter per professionem volentium vivere nostra auctoritate vobis facere liceat. Porro clericorum vestrorum ordinationem a quocunque malueritis catholico episcopo suscipiendi licentiam habeatis, si quando Ravennas Ecclesia forte antistitem non habuerit, vel si is, qui in ea fuerit, constiterit non esse catholicum, aut si ea gratis vobis concedere noluerit. Sane fructuum vestrorum decimas ubilibet vestris laboribus, sumptibusque colligitis nullus episcoporum vel episcopaliū ministrorum a vobis exigere audeat. Sepulturam quoque sacrorum locorum vestrorum liberam omnino esse decernimus, sicut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte sint excommunicati vel interdicti, nullus obsistat. Ad hæc adjicientes statuimus auctoritate præsentis privilegii, ut præfata ecclesia vestra cum omnibus ubilibet ad se pertinentibus ab omni sit extraordinaria functione immunis, ut videlicet si aliquando archiepiscopum Ravennatis, vel quemlibet alium episcopum in cujus parochia aliquam ecclesiam vel possessiones habetis, vel decedente archiepiscopo, clericos vel laicos ejusdem ecclesiæ ad Romanum pontificem vel ad imperium cujuslibet rei gratia proficisci contigerit, nullam vobis exactionem in argento, aut equitaturis, aut aliquibus aliis stipendiis de ejusdem ecclesiæ rebus facere audeant, seu ibidem hospitando aliquod unquam gravamen inferre. Præterea si, ingruente bello, cives Ravennates vel aliarum civitatum, vel locorum homines pro militibus, vel pro tuenda civitate, vel castro collectam fecerint, jam dictam ecclesiam vestram ab omni exactione nihilominus immunem esse præcipimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate.

Si qua igitur in futurum, etc. Cunctis autem eidem loco, etc.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanen. episcopus.

A Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Melior, SS. Joannis et Pauli presb. card. tit. Pammachii.

Ego Jordanus, S. Pudentianæ presb. card. tit. Pastoris.

Ego Joannes, tit. S. Clementis card. Viterbiensis et Tuscan. episcopus.

Ego Guido, presb. card. S. Mariæ Transtiberinæ, tit. Calixti.

Ego Hugo, presb. card. S. Martini, tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio-Monte, presb. card.

B Ego Cinthius, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Soffredus, presb. card. tit. S. Prædixis.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gerardus, S. Adriani diaconus card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diaconus card.

Ego Lotharius, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

Datum Laterani, per manum Cencii S. Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii. v Idus Maii, indictione xiv, Incarnat. Dominicæ anno 1196, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno vi.

CCLXV.

C *Ecclesiæ Parisiensis possessiones ac privilegia confirmat.*

(Laterani, Maii 14.)

[*Cartulaire de Notre-Dame de Paris*, I, 26.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri MAURITIO Parisiensi episcopo, ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Quanto nobilis et gloriosa Parisiensis Ecclesia pro sede regis Francorum existit famosior, et in amore et reverentia beati Petri et sanctæ Romanæ Ecclesiæ, venerabilis frater, Mauriti episcopo, etc., ut in privilegio Innocentii II, usque ad : Spectare noscuntur.

D Jus etiam episcopale in subscriptis abbatibus et earum parochiis seu parochianis omnibus, videlicet in abbacia de Latiniacensi, in abbacia Fossatensi, in abbacia Sancti Maglorii, in abbacia Sancti Victoris, in abbacia vallis Sanctæ Mariæ, in abbacia de Sarnicia, in abbacia Herivallis, in abbacia Hermentiarum, in abbacia Montis Estivi, in abbacia sanctimonialium de Monte Martyrum, in abbacia de Hedera, in abbacia de Kala, in abbacia de Gif, in abbacia Sancti Ciriaci et in abbacia vallis Profundæ, et in ecclesia super Argenteolis.

Paci quoque et tranquillitati Parisiensis Ecclesiæ providere volentes, etc., ut in privilegiis Innocentii II et Lucii II.

Datum Laterani, per manum Cencii, Sanctæ Lu-

Luciæ in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, 11 Idus Maii, indictione XIV, anno Domini Incarnationis 1196, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno sexto.

CCLXVI.

Capituli Matisconensis consuetudines confirmat.

(Laterani, Maii 15.)

[SEVERTII Chronol. hist., II, 146.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Matisconensi capitulo, salutem et apostolicam benedictionem.

EA QUÆ A FRATRIBUS nostris gerentibus legationis officium deliberatione provida statuuntur et confirmantur, munimine roborari debent. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato consulentes assensu, rationabiles consuetudines ecclesiæ vestræ hactenus approbatas, quas dilectus filius Melchior tit. BB. Joannis et Pauli presbyter cardinalis, in partibus ipsis tunc apostolicæ sedis legatus, approbavit et confirmavit, prout in ejus scripto authentico continentur, quod ad majorem firmitatem in posterum de verbo ad verbum præsentibus litteris inseri fecimus et transcribi. Cujus tenor est talis:

Melchior Dei gratia tituli SS. Joannis et Pauli presb. cardinalis, apostolicæ sedis legatus, dilectis filiis decano et capitulo Matisconensi, salutem in Domino.

Piarum desideria voluntatum majoribus convenit studiis adjuvari, ut si quid eis defuerit firmitatis, superiorum favore adhibito, suum effectum consequantur. Sane cum tu, dilecte decane, ad præsentiam nostram accederes, pro ecclesiæ tuæ negotiis promovendis, inter cætera ipsius ecclesiæ consuetudines approbatas confirmari a nobis suppliciter postulasti, quas etiam bonæ memoriæ [Stephani] Matisconensis quondam episcopi ostendisti scripto authentico roboratas. Nos ergo tuis iustis postulationibus annuentes, auctoritate duximus præsentium statuendum; ut cum Matisconensis episcopus rite fuerit per tempora consecratus, in primis promittat se cum omni vigilantia et cura consuetudines et jura ecclesiæ, atque capituli aut clericorum quibus præficiuntur, observaturum. Hæc autem sunt quæ hucusque de consuetudine et jure ecclesia obtinuit. Episcopus de canonico vel de quolibet alio e choro ecclesiæ et e clero, dum in communi capitulo respondere voluerit, injustitiam facere vel alios compellere non debet. Quotiescunque vero requisitus fuerit super injuria vel damno illato canonicis vel clericis ejusdem ecclesiæ, maxime de possessionibus et rebus ad ecclesiam pertinentibus; statim de malefactoribus condignam justitiam facere debet. In canonicis eligendis vel præbendis dandis episcopus interesse non debet; excepto quod canonici electi in capitulo librum pro investitura de manu ejus accipiunt. Item vacante decania vel cantoria, liberam habet capitulum, sine episcopo eligendi facultatem. Deinde, ex communi consensu electo, vocatus ad hoc episcopus ascendendo in choro honoris, confirmat dignitatem. Episcopus de ecclesia quos voluerit et ubi voluerit, archidiaconos eliaet, electos tamen in capitulo præsen-

tabit, et exinde in choro sedium suarum eis dabit investituram. Si de corpore ecclesiæ eligatur episcopus, quascunque detineat ab ea possessiones, statim ad ipsum (corpus) revertuntur. In communi tamen remanent, quousque consecratus sit; aut si forte reprobatas fuerit, possessiones suas recuperabit. Episcopus tres procuraciones (refectiones) generales debet singulis annis in refectorio, in Natali Domini primam, in passione B. Vincentii secundam, in Pascha tertiam; et tria pigmenta, in Adventu Domini primum pro abbacia, secundum pro sacristana, tertium pro episcopatu. Episcopus in capellanos qui ad capitulum pertinent, nullas habet exactiones, excepto eo quod pro modo suo et tempore hospitium, si forte necesse fuerit, negare non debet. Episcopus, quia sacrista est, debet diruta templi tecta reficere, signa fracta refundere (et capitulum relicta cuncta ædificia templi, turrium, pavimenti, etc.), et quæ necessaria sunt ad divina officia, tam in luminaribus, quam in aliis providere, etiamque candelam in refectorio hospitibus ecclesiæ. Hæc omnia quæ hactenus sine contradictione observata sunt in ecclesia vestra, rata firmaque habemus, et auctoritate legationis qua fungimur, confirmamus, sub interminatione anathematis inhibentes ne quis eis præsumat ausu temerario contraire.

Quæ nimirum ut inviolabiliter observentur (hic et deinceps papa Cælestinus resumit sermonem), impressione sigilli nostri præsentem fecimus paginam roborari, quam præsentem paginam confirmamus, et jus scripti patrocinio communimus. Statuimus etiam ut constitutio illa, quam idem cardinalis de consilio venerabilis fratris episcopi vestri et nostri, de clericis illis qui erant in officiis divinis Matisconensis Ecclesiæ negligentes constituit, firma penitus et illibata consistat, ne aliquis vestrum vel successorum vestrorum eam præsumat temeritate quolibet violare.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, aut ei ausu temerario contraire præsumat. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, Idibus Maii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXVII.

Decernit, ad quos spectare debeat in clero Mutinensi onus expensarum in adventu aut transitu legatorum sanctæ sedis, et metropolitani.

(Laterani, Maii 21.)

[MURATORI, Antiq. Ital., V, 1055.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Mutinensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Per litteras fraternitatis tuæ nuper nostro apostolatu destinatas nobis significare curasti, quod cum in civitate tua talis consuetudo fuerit ab antiquo, ut prima die episcopus, secundo canonici, tertio abbas Sancti Petri, quarto clerici civitatis

eiusdem legatos debeant sedis apostolicæ procurare, A in hoc tu solis plurimum aggravaris; quia, cum aliquando legatus Romanæ Ecclesiæ, vel metropolitanus tuus in civitate ipsa per unum diem tantummodo commoratur, tu solus ei procurationem exhibes, nec alii, qui tenentur, tibi alicujus subventionis subsidia subministrant. Nolentes igitur, quod tu, sicut non convenit, in receptione aggravaveris ipsorum, præsentibus duximus pagina statnendum quod si aliquando legatus Romanæ Ecclesiæ, vel metropolitanus in Mutinensi civitate per tot dies moram non fecerit, quod singulas procurationes per ordinem recipiat memoratas, illi, qui ad exhibendas procurationes tenentur, tibi studeant de ipsa procuratione proportionaliter respondere, ut nec tu possis in exhibendis procurationibus indelitate aggravari, et Romanæ Ecclesiæ ab iis, qui tenentur, debitus honor et servitium impendatur.

Datum Laterani, XII Kalendas Junii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXVIII.

S[icardo], episcopo Cremonensi mandat ne ecclesiam S. Crucis Cremonensem a patronis et vicinis ejusdem administrationi in monasterii Nonantulani injuriam patiatur.

(Laterani, Jun. 4.)

[TIRABOSCHI, *Storia di Nonantola*, II, 324.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri S. Cremonensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Conquerentibus dilectis filiis abbate et conventu C Nonantulano ad nostram audientiam est delatum, quod ecclesia Sanctæ Crucis de Cremona ad eos specialiter et de jure pertineat, et priorem et monachos et capellanum usque ad hæc tempora instituere ac destituere consueverint in eadem, patroni et vicini ejusdem ecclesiæ, reverentia ecclesiastica prætermissa, in eorum præjudicium ipsam ecclesiam detinere pro sua voluntate conantur; et priorem et capellanum in ea contra juris ordinem ordinare. Adjectum est etiam quod quamdam vineam ejusdem ecclesiæ contra voluntatem ibi manentium pignori obligarunt. Quia igitur ista, si vera sunt, non debent clausis oculis pertransiri, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus dictos præsumptores, ut ecclesiam ipsam memoratis abbati et conventui Nonantulano in ea libertate dimittant, qua consueverunt, sine contradictione cuiuslibet ordinandam, et de bonis propriis vineam redimant supradictam, moneas efficaciter et inducas; et, si opus fuerit, ecclesiastica censura, cessante appellatione compellas.

Datum Laterani, II Nonas Junii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXIX.

Confirmatio compositionis inter archiepiscopum et clericos Spalatenses.

(Laterani, Jun. 15.)

[FARLATI, *Illyricum sacr.*, III, 226.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei,

venerabili fratri archiepiscopo, et dilectis filiis canonicis Spalatensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum inter te, frater archiepiscope, et tuæ civitatis clericos super variis articulis quæstio verteretur, eam nostro conspectui præsentastis, ut sub nostro examine ventilata sine debito clauderetur, a quibus utique clericis tu, frater archiepiscope, postulabas ut quartam partem decimationis et oblationum de corpore civitatis tibi debitam exhiberent. Petebas etiam ut eo tempore, quo ad Romanam Ecclesiam accederes, tu vel successores tui, idem clerici tibi adjutorium impenderent opportunum. Ipsi vero tibi ad hæc taliter respondebant, quod prædecessores tui quinque hebdomarios, presbyterum scilicet, levitam, subdiaconum, acolythum et sacristam per totam tenerentur hebdomadam procurare, et hoc eis importabile videretur, ita convenerunt cum canonicis, ut pro recompensatione procurationum supradictarum haberent ipsi quartam partem decimationis et oblationum de corpore civitatis, sicut in scriptis bonæ memoriæ Gaudii, Gerardi et Petri prædecessorum tuorum continetur expressum. Petebant insuper duodecim prandia constituta et certis festivitibus anni percipienda, potationes Sabbatorum et procuraciones tribus hebdomariis singulis diebus Dominicis exhibenda. Cum igitur nos multis et variis negotiis occupati, ad hæc intendere non possemus, venerabilem fratrem nostrum J[ohannem] Viterbiensem episcopum Sancti Clementis, et dilectum filium G. de Sancto Apostolo Sanctæ Mariæ in Porticu diacon. cardinalem vobis concessimus auditores; in quorum siquidem vos præsentia constituti post multas disceptationes et allegationes hinc inde seniori usi consilio taliter convenistis, quod quartam partem decimationis et oblationum civitatis vos clerici ipsi archiepiscopo constituatis, et tu, frater archiepiscope, dabis clericis memoratis de ipsa quarta parte decimationis et oblationum per tuum procuratorem annuatim viginti perperos pro recompensatione supradictarum procuracionum, et quod residuum fuerit de ipsa quarta in usus tuos et commodum convertatur. Præterea sex tantum prandia dabis eisdem statutis festivitibus anni, scilicet sancti Domnii, Pentecostes, in translatione sancti Domnii, sancti Anastasii, sanctorum Cosmæ et Damiani, et sancti Vincentii; potationes Sabbatorum, et tribus hebdomariis singulis Dominicis diebus procuraciones. Ab omnibus et aliis adjutoriis, quæ a totius civitatis clericis debito expetebas tam pro te quam pro successoribus tuis, prædictos clericos perpetuo reddes immunes. Quam utique conventionum amicabilem de assensu et voluntate utriusque partis factam, nos ratam habentes et firmam, non obstantibus scriptis supradictis, vel aliis in præjudicium ipsius archiepiscopi apparentibus, eam auctoritate apostolica confirmamus et præsentibus scripti patrocinio communitimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, xvii Kalend. Julii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXX.

Ad Scardonensem et Tininensem episcopos.

(Laterani, Jun. 15.)

[FARLATI, *Illyr. sacr.*, III, p. 227.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Scardonensi et Tininensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum venerabilis frater noster archiepiscopus vester, et ejus canonici in nostra essent præsentia constituti, super decima parte decimationum, quæ de toto archiepiscopatu extra civitatem proveniunt, ipsi canonici adversus eundem archiepiscopum cœperunt proponere quætionem, et eam ab ipso cum instantia postulare. Verum quia non venerant ad hoc sufficienter instructi, vestro duximus examini committendam et sine debito terminandam. Ideoque fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus convocatis audiat, quæ hinc inde duxerint proponenda, et causam inter eos justitia vel concordia terminetis.

Datum Laterani, xvii Kal. Julii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXI.

Monasterii S. Trinitatis Fiscanensis, Romano tantum pontifici subjecti, privilegia possessionesque auget.

(Laterani, Jun. 25.)

[*Neustria pia*, 242.]

Licet ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio, viros religiosos communiter honorare et diligere debeamus, ac ecclesiis sibi commissis suam justitiam conservare; illis tamen propensiori cura nos convenit providere, qui B. Petro specialiori prærogativa noscuntur peculiariter adhærere. Fiscanense siquidem monasterium S. Trinitatis, utpote in religione fundatum, ac longe retro temporibus nobile exstitit ac famosum, nec alicui, nisi tantum Romano pontifici subjectum: pro quibus omnibus locum ipsum ampliore gratia et benevolentia dignum fore censemus, et familiariter sub pio apostolicæ sedis gremio volumus confovere. Verum, cum sicut nobis exponi fecistis, quemdam monachum vestrum in Angliam pro tuenda libertate monasterii Fiscanensis, cum prædecessorum nostrorum, Romanorum pontificum privilegiis mitteretis, dum mare inter terram vestram et Angliam interpositum transmearet, contigit ut tempestate ferina monachus ille quassatus privilegia perderet, cum rebus aliis quas habebat. Nos igitur providere volentes, ne quia illa privilegia non habetis, jus vestrum in

aliquo diminui valeat vel turbari, omnes dignitates, libertates et beneficia monasterio vestro a Romanis pontificibus, prædecessoribus nostris, indulta, præsentis authentici pagina confirmantes, præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, cum omnibus Ecclesiis infra nominandis, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona, ideam monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Ecclesias videlicet totius parochiæ Fiscanensis; ecclesiam de Esleetot, ecclesiam de Limpivilla, ecclesiam de Turmovilla, ecclesiam de Wite flou, ecclesiam de Palluel, ecclesiam S. Richarii, ecclesiam de Ingovilla, ecclesiam de S. Waterico, ecclesiam de Magna-villa, ecclesiam de Wellis et duas ecclesias, quæ sunt apud Dunum. Apud Rothomagum, ecclesiam S. Gervasii, ecclesiam S. Mariæ de Wasto, ecclesiam S. Albini super Sedan et ecclesiam de Torvilla. In episcopatu Lexoviensi ecclesiam de Dudecheravilla; in episcopatu Bajocensi omnes ecclesias de Argentiis, cum pertinentiis et omnes de Dimondevilla, et ecclesiam S. Gabrielis. In Anglia, ecclesiam de Stauinges cum capellis suis. (In *monastico Anglico* tom. II habetur Cogesensis prioratus in agro Oxoniensi). In Francia, ecclesiam de Avisco-monte, abbatiam quoque de Bernayo, abbatiam S. Taurini Ebroicensis, abbatiam S. Berthæ de Tornesio. Et ordinationes earum vobis et per vos Fiscanensi Ecclesiæ confirmamus.

Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, de suo vel de alieno, si oportuerit, collegio, secundum Dei timorem, et B. Benedicti Regulam, providerint eligendum. Electus autem ad sedem apostolicam, aut quem maluerit catholicum episcopum, Romani pontificis licentia et mandato, benedicendus accedat. Sane nominalium vestrorum quæ propriis manibus vel sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas expetere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos, e sæculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in eodem loco professionem, fas sit, nisi arctioris religionis obtenta licentia, de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere; chrisma vero, oleum

sanctum, ordinationes monachorum, seu clericorum vestrorum, consecrationes altarium seu basilicarum prædictarum, a quocunque malueritis catholico recipiatis episcopo, qui nostra saltus auctoritate, quod postulat, impendat. Ad hæc adficientes statuimus, ut ad nullius concilium, abbas ipsius loci accedere compellatur, nisi a Romano pontifice vel ab ejus legato fuerit evocatus. Nec vestra Ecclesia, vel abbas, vel monachi aut clerici vestri servientes in ecclesiis a jurisdictione episcoporum prorsus exemptis, præter Romanum pontificem vel ejus legatum, a divinis interdicanur officiis, vel excommunicationi subdantur. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus, et eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. In parochialibus vero ecclesiis, quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, et diocæsano episcopo præsentare: quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis vero de temporalibus debeant respondere.

Quidquid præterea dignitatis, libertatis vel beneficii ab apostolica sede, Fiscannense monasterium obtinere cognoscitur, nos quoque vobis et ecclesiæ vestræ itidem concedimus et firmamus. Nec episcopis vel episcoporum ministris, nec personis quibuslibet, liceat exactiones aliquas aut molestias Fiscannensi cænobio, vel ecclesiis supradictis, vel clericis eisdem deservientibus irrogare; sed liberi et quieti persistant, quatenus omnipotenti Deo liberius valeant vota persolvere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

A Datum Laterani, per manum Centii S. Lucie in Orchea diaconi cardinal., domini papæ camerarii, vii Kalend. Julii, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ ann. 1196, pontificatus vero domini Coelestini papæ III anno sexto.

Ego Coelestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Albinus, Albanens. episcopus.

Ego Octavianus, Ostiens. et Vellitrens. episcopus.

Ego Petrus Fornerius, S. Rufinæ episcopus.

Ego Joannes titul. S. Clementis card. Viterbiens. et Tuscanell. episcopus.

Ego Guido, presbyter card. S. Mariæ, et S. Calixti.

Ego Joannes, titul. S. Stephani in Cælio moeste presbyter. card.

B Ego Centius, titul. S. Laurentii in Lucina presbyter card.

Ego Joffredus, titul. S. Praxedis presbyter card.

Ego Federicus, titul. S. Marcelli, presbyter card.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Damiani, diaconus cardinal.

Ego Gerardus, S. Adriani, diaconus card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diaconus card.

Ego Gregorius S. Mariæ in Aquiro, diaconus card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin, diaconus card.

C Ego Bobo, S. Theodori, diaconus card.

CCLXXII.

*Monasterii Sanctæ Mariæ Vandagitiensis possessio-
nes et privilegia confirmat.*

(Laterani, Jun. 26.)

[MITTARELLI, *Ann. Cam.*, IV, App., p. 202.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ALICHO abbati monasterii Sanctæ Mariæ Vandagitiensis, etc.

Apostolicæ sedis, cui auctore Domino præsidemus, nos hortatur auctoritas pro ecclesiarum statu satagere, et quæ ad earum sunt quietem disposita propensiore diligentia stabilire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prædictum Vandagitiense monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, quod uti recolendæ memoriæ ab Hugone quondam marchione constat esse constructum, atque a prædecessoribus nostris sanctæ recordationis Silvestro, Calisto, Innocentio et Alexandro Romanis pontificibus libertati donatum est, atque ad jus beati Petri sanctæque Romanæ Ecclesiæ speciali prærogativa pertinens, apostolicæ sedis privilegio communimus, statuentes ut, quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste, etc., firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Villam abbatis in qua monasterium est, cum plebe Sancti Joannis; Vandagitiæ cum ecclesia

Sancti Michaelis; villam quæ dicitur Salvaterra, A cum ecclesia Sancti Antonini; Cavazanam cum ecclesia Sancti Laurentii; ecclesiam Sancti Andree de Ramo de Palo cum pertinentiis suis. Infra civitatem Veronensem ecclesiam Sancti Salvatoris, cum omnibus suis pertinentiis. Quascunque etiam possessiones habetis in Ilasi, et in Bardulino, et in quibuscunque locis Veronensis episcopatus. Infra episcopatum Vicentinum terram de Albareto. In episcopatu Patavino ecclesiam Sancti Petri sitam in Montesilice cum suis omnibus pertinentiis, partem vallis Almerici cum ecclesia Sancti Andree; in Este ecclesiam Sancti Firmi, et ecclesiam Sancti Petri cum suis pertinentiis; in Palso ecclesiam Sancti Michaelis, possessiones in curia Ville et in aliis ejusdem episcopatus. In episcopatu Adriensi Venezia cum ecclesia Sancti Martini; Prosettam cum ecclesia Sancti Leonis; in Contina ecclesiam Sancti Sixti; in Goviano ecclesiam Sancti Bartholomæi; in villa Comeda ecclesiam Sancti Petri, et quascunque possessiones alias in eodem episcopatu habetis vel in comitatu. Possessiones in episcopatu Ferrariensi; et in episcopatu Bononiensi ecclesiam Sanctorum Simonis et Judæ de Urbisano cum pertinentiis suis. Prædictorum denique nostrorum statuta prædecessorum sine ulla volentes servare refragatione monasterium ipsum sub Romanorum duntaxat pontificum tuitione positum a reliquorum dominio episcoporum cum universis quas nunc possidere dignoscitur ecclesiis, seu quas imposterum juste acquisiverit, omnino liberum sit, et a synodalibus quibuslibet exactionibus absolutum permanere decernimus.

Tibi itaque, fili abbas, tuisque omnibus successoribus liceat vestras quaslibet ecclesias cum cœmeteriis, baptisneriis, capitulis et synodis quiete possidere, easque per proprios ordinare sacerdotes, nullius episcopi obstante contradictione. Reliquorum vero vestrorum promotiones, et consecrationes basilicarum, sed et infantum in villis vestris positorum consignationes, ut a catholicis, quos invitare volueritis, episcopis præ reverentia sedis apostolicæ, nullius interveniente morbo venalitatis peragantur, perpetua stabilitate sancimus. Presbyteris insuper in parochialibus, monasteriisque ecclesiis quocunque tempore constitutis vulgarum pariter et secretorum criminum sibi commissis populis injungendi pœnitentias præsentis auctoritate privilegii sit indulta licentia. Ad eosdem etiam spectabit solutiones quæstionum, quæ de conjugii emergerint, ac difficiliora quoque negotia, ut juxta sanctorum Patrum terminentur instituta ad te, fili abbas, tuosque referre successores. Studii præterea vestri sit sacrosanctum chrisma singulis annis per vestros a catholico quocunque malueritis episcopo legatos accipere, acceptum vero baptismalibus ex more ecclesiarum distribuere, sicut omnimode hactenus fecisse noscimini.

Sane cunctis abbatibus decimis, simulque Vanga-

ditia, Salvaterræ et Cavazzanæ, seu etiam Rimpali, ac de territorio Prosette, Saguedi et Venezze pietatis intuitu ex integro vobis habendas concedimus. In aliis autem locis prædiorum, quæ propria a vobis exulta sumptibus fuerint, ac reddituum vestrorum decimationes nostra vobis auctoritate vindicabitis, sicut ea inconcusse a quadraginta retro annis habuistis, et hæc facere consuevistis. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris de suo vel aliorum religiosorum collegio, si, quod absit! idoneus ibi repertus non fuerit, secundum Deum timorem, et beati Benedicti Regulam elegerint; B electus autem ad Romanum pontificem confirmandus accedat.

Decernimus ergo, quod nulli omnino hominum liceat, etc., salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularive persona, etc.

Datum Laterani, per manum Centii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, vi Kalendas Julii, indictione xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1196, pontificatus vero domni Cælestini anno sexto.

CCLXXIII.

Alberto episcopo Vercellensi et Petro abbati Locediensi mandat ut pacem inter Bonifacium archiepiscopum et canonicos Januenses componant.

(Laterani, Jul. 11.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IV, 881.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ALBERTO Vercellensi episcopo, et dilecto filio PETRO abbati de Locedio, salutem et apostolicam benedictionem.

Laudabile propositum bonitatis et immobilis fidei puritatem, quam in bonis actibus exercetis, provida meditatione pensantes ad multorum servitium vos sæpius incitamus, et plura negotia, quæ vobis fiducialius committimus exsequenda. Sane ad vestram volumus notitiam pervenire, quod cum Ecclesiam et civitatem Januensem in quocunque fuerimus officio constituti, quadam semper dilexerimus sinceritatis prærogativa personas etiam arctiori fuimus charitatis vinculo amplexati, de unanimi concordia, et vera pacis tranquillitate, quæ, Domino cooperante, hactenus in eadem viguit civitate, de qua, et ipsis primum, et postmodum universæ Christianitati multa commoda pervenerunt, sicut ex manifestis rerum indiciis potest perpendi, gaudio magno sumus et exultatione gavisi, voluntate promptissima exoptantes, quod a tam laudabili proposito, et opera commendabili, ullo tempore non cessarent; verum humani generis inimicus, qui unanimes non diligit voluntates, sed et in cordibus dissidentium habitat, et ad scissuras faciendas nequiter elaborat, zizania inter venerabilem fratrem nostrum Bonifacium Januensem archiepisco-

pum, et ejus canonicos seminavit, et qui fuerant a per concordiam filii, a paterna gratia facti sunt alieni, et paternus amor more solito non blanditur. Discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus ad supradictam civitatem personaliter accedentes ad reformandum inter eos pacem et concordiam propensius laboretis, ipsam archiepiscopum diligentius inducentes, ut a corde suo conceptum rancorem amoveat, et canonicos suos paterna benignitate diligens, si quam, eundem offendendo, culpam contraxisse videntur, non ad animum revocet sed ea ex cordis affectu omnino relaxet, et tanquam bonus pater suis filiis compati et misereri adiscat. Postmodum vero commonitionem vestram ad ipsos canonicos convertentes eosdem inducere studeatis, ut archiepiscopum tanquam Patrem, et animarum suarum rectorem diligant propensius, et honorent et ejus correctionibus inherendo salubribus monitis obedire procurent, et a sua non dissentiant voluntate. Demum vero (quod Deus avertat!) si partes commonitionibus vestris acquiescere forte noluerint, sed in sua duxerit duritia persistendum, audiat quæ hinc inde proposita fuerint, et secundum quod Deus vestris cordibus inspiraverit, et noveritis expedire, quæstiones inter illos exortas sine appellationis obstaculo, mediante justitia, terminetis.

Datum Laterani, v Idus Julii, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXIV.

Hugoni, abbati Cluniacensi, permittit e ut in abbatibus ad monasterium Cluniacense pertinentibus, quæ secundum Deum et beati Benedicti Regulam et statuta ordinis viderit corrigenda, corrigat.

(Laterani, Aug. 5.)

[Bullar. Cluniac., 95.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HUGONI, abbati Cluniacensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur, quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis precibus inclinatus, ut in abbatibus ad Cluniacense monasterium pertinentibus liceat tibi, quæ secundum Deum et beati Benedicti Regulam et statuta ordinis videris corrigenda, corrigere, et ibidem statuta statuenda, liberam tibi, contradictione et appellatione cessantibus, auctoritate præsentium concedimus facultatem. Sententiam quoque, quam in contumaces et rebelles duxeris canonicè promulgandam, ratam habentes et firmam, ipsam faciemus, auctore Domino, inviolabiliter observari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, Nonis Augusti, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXV.

[Michneli], archiepiscopo Senonensi, et abbati Sanctæ Columbæ mandat, cogant comitem Nivernensem ad domum de Colenges prioratus de Charitate restituat.

(Laterani, Aug. 6.)

[Ibid.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Senonensi archiepiscopo, et dilecto filio abbati Sanctæ Columbæ in Senonensi diocesi constituto, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex insinuatione dilectorum filiorum abbatis et conventus Cluniacensis nos accepisse noveritis, quod cum prioratus eorum de Charitate tempore quo charissimus in Christo filius noster Philippus illustris Francorum rex Hierosolymam profectus est, in penitentia et peccatis habitantium exigentibus, nimio fuisset debitorum onere gravatus, et Petrus de Croyon serviens nobilis viri comitis Nivernensis, nimium ipsos affligeret et gravaret, prior et fratres ejusdem loci domum de Colenges ad ipsum priorem spectantem, pro tredecim mille solidis inveniendis ipsi priori venditioni exponere sunt coacti; unde prioratus de Charitate damnificatus est plurimum et gravatus. Et licet ipse comes ad instantiam prædicti abbatis Cluniacensis postmodum in præsentia venerabilis fratris nostri W. Remensis archiepiscopi Sanctæ Sabinæ cardinalis, apostolicæ sedis legati, tunc curam et sollicitudinem regni Franciæ, simul cum charissima in Christo filia nostra illustri regina Francorum, matre regis ipsius gerentis, tactis sacrosanctis Evangeliiis juramento firmavit, quod priori et fratribus de Charitate reipsa pecunia sua domum prætaxatam cum omnibus pertinentiis redderet pacifice possidendam, nunquam postmodum, quamvis ipsi fratres, ut dicitur, pecuniam illam ei vellent restituere, illud quod juraverat voluit adimplere.

Cum igitur cura et sollicitudo omnium ecclesiarum sit nobis commissa, volentes indemnitati ipsius prioratus de Charitate, prout debemus paterno affectu sollicito providere, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus firmiter injungentes, quatenus supradictum comitem Nivernensem qui eandem domum de Cobenges servientis nomine, sicut dicitur, occupavit, et in proprios usus convertit, ut ipsum servientem, si prædicta domus ei fuit restituta, auctoritate nostra monere et inducere efficaciter laboretis, ut domum ipsam prioratus supradicto, recepta ab ipsis pecunia restituta, sine difficultate qualibet restituere non omittat: et si quid in ipsa domo ab ipso comite vel prædicto serviente superædificatum est non computetur ipsis fratribus, sed de redditibus domus receptis illud fiat. Si non idem comes aut ipse serviens duxerit restituendum, vos nostra freti auctoritate tam ipsum comitem quam quoslibet alios domum ipsam tenentes, ad eandem domum cum pertinentiis præfatis fratribus per excommunicationis et interdicti sententias, sublato contradictionis et appellationis obstaculo, compeli-

latis, facientes utramque sententiam usque ad condignam satisfactionem inviolabiliter observari, nullis litteris obstantibus a sede apostolica impetratis. Quod si ambo eis exsequendis nequiveritis interesse, tu frater archiepiscope, ea nihilominus exsequaris.

Datum Laterani, viii Idus Augusti, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXVI.

Canonici ecclesie S. Salvatoris Venetæ asserit ecclesiam S. Bartholomæi a Marco episcopo tributam.

(Laterani, Aug. 8.)

[CORNELII, *Eccles. Venet.*, XIV, 124.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ... priori et canonicis S. Salvatoris de Rivoalto, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis precibus grato concurrentes assensu, ecclesiam S. Bartholomæi pro evitacione scandali, quod sæpe inter vos et ... plebanum ipsius oriebatur, a venerabili fratre nostro Marco Castellano episcopo cum thesauro, libris, ornamentis, donibus et aliis possessionibus, ac pertinentiis suis pia vobis et successoribus vestris deliberatione concessam, sicut eam juste ac pacifice possidetis, et in scripto ejusdem episcopi plenarie continetur vobis et per vos ecclesie vestre auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre confirmationis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, vi Idus Augusti, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXVII.

Archiepiscopis, episcopis, abbatibus, decanis, aliisque ecclesiarum praelatis mandat, ut direptores et vexatores fratrum Cluniacensium laicos excommunicent, clericos a muneribus submoveant.

(Laterani, Aug. 8.)

[*Bullar. Cluniac.*, 96.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis et dilectis filiis abbatibus, decanis, aliisque ecclesiarum praelatis ad quos littere istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Non absque dolore cordis et plurima turbatione didicimus, quod ita in plerisque partibus ecclesiastica censura dissolvitur, et canonice sententiae severitas enervatur, ut viri religiosi et hi maxime qui per sedis apostolice privilegia majori donati sunt libertate, passim a malefactoribus suis injuriam sustineant et rapinas, dum vix invenitur qui congrua eis protectione subveniat, et pro fovenda pauperum innocentia murum defensionis opponat.

A Specialiter autem dilecti filii nostri fratres Cluniacenses, tam de frequentibus injuriis suis, quam de ipso quotidiano defectu justitiae conquerentes, universitatem vestram per litteras petierunt apostolicas excitari, ut ita videlicet eis in tribulationibus suis contra malefactores eorum prompta debeatis magnanimitate consurgere, quod ab angustiis quas sustinent, et pressuris nostro possint presidio respirare.

Ideoque universitati vestre per apostolica scripta districte mandamus, quatenus illos qui in aliquem de fratribus ipsis, vel conversis instigante diabolo manus violentas injecerint, vel res seu domos eorum, vel hominum suorum irreverenter invaserint, vel decimas laborum seu nutrimentorum suorum spretis privilegiis apostolice sedis extorserint, aut ea, quae predictis fratribus ex testamento decedentium relinquentur, contra justitiam detinuerint, si laici fuerint, eos candelis accensis, sublata appellatione excommunicationis sententia percellatis; clericos autem appellatione remota ab officio et beneficio suspendatis, neutram relaxaturi sententiam, donec predictis fratribus satisfaciant plenarie, et hi precipue qui pro violenta manuum injectione vinculo fuerint anathematis innodati, cum dioecesani episcopi litteris ad sedem apostolicam venientes, ab eodem vinculo mereantur absolvi. Villas autem, in quibus bona predictorum fratrum, seu hominum suorum per violentiam detenta fuerint, quandiu sunt ibi interdicti sententiae supponatis.

C Datum Laterani, vi Idus Augusti, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXVIII.

Magistro Leoni, procuratori Constantinopolitano, mandat, ut episcopo Castellano (Veneto) decimas de bonis Joannis Canalo-Lupi exhiberi ab hæredibus cogat.

(Laterani, Aug. 12.)

[CORNELIUS, *Eccles. Venet.*, t. XIII, p. 225.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio magistro LEONI procuratori Constantinopolitano, salutem et apostolicam benedictionem.

Venerabilis frater noster Castellanus episcopus transmissa nobis querela proposuit, quod decimationes quae ipsum et ejus ecclesiam de bonis, quae fuerunt olim Joannis Canalo-Lupi de jure contingunt, eidem detinentur injusto et ipsis minus licite defraudantur. Nolentes igitur ut dictus episcopus sui juris lesionem incurrat, per apostolica tibi scripta mandamus quatenus hæredes et commissarios ejusdem defuncti ad debitam solutionem decimationum ipsorum nuntio praefati episcopi, cum requisitus fueris, faciendam per censuram ecclesiasticam, sicut justum fuerit, appellatione cessante, compellas. Volumus etiam et mandamus ut memorati episcopi in omnibus justitiis suis, et precipue in decimis, quas sui praedecessores hactenus habuerunt, et quae ad ipsum et ejus ecclesiam rationabiliter pertinere noscuntur, auctoritate nostra conserves in-

deninem, nullis litteris veritatis et justitiæ præjudicantibus a sede apostolica impetratis.

Datum Laterani ii Idus Augusti, pontificatus nostri anno vi.

CCLXXIX.

Joachimi abbatis de Flore constitutiones de vita monachorum et monasteriorum cœnobio ejus subjectorum et de rebus ab ipsis fratribus possessis et eorum numero confirmat.

(Romæ, Aug. 25.)

[Acta SS. Maii, t. VII, 125.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis JOACHIMO, abbati et conventui de Flore, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum in nostra esses, filii abbas, præsentia constitutus, tuis nobis relationibus exposuisti quasdam B constitutiones de vita monachorum tuorum et monasteriorum tuo cœnobio subjectorum, et de rebus ab ipsis fratribus possidentis et eorum numero te fecisse; quas, ut in eisdem monasteriis et ab ipsis fratribus observentur, confirmari a nobis cum instantia postulasti. Nos igitur tuis precibus inclinati prædictas constitutiones, sicut a te provide factæ sunt, auctoritate apostolica confirmamus, firmiter inhibentes, ne ipsarum constitutionum forma in monasteriis supradictis temeritate cujuslibet enervetur.

Nulli ergo, etc.

Datum Romæ, viii Kalendas Septembris, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXX.

[Ægidio] episcopo Mutinensi permittit ut clericorum quorundam inobedientiam vindicet.

(Laterani, Nov. 8.)

[TIRABOSCHI, Mem. Moden., IV, 18.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Mutinensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum præter commune debitum charitatis te tanquam charissimum fratrem nostrum præcipue dilectionis vinculo ampleximur, ut debitum tibi honor et obedientia consueta sine diminutione qualibet a tuis subditis impendatur, gratum nobis est admodum et acceptum, et quantum cum nostra possumus honestate, ad hoc studium intendimus et operam D impendere diligentem. Audivimus sane, et audientes nequaquam potuimus non mirari quod clerici plebis de Baioaria et quidam alii diœcesana tibi lege subjecti, occasione archiepiscopalis protectionis, contra te elationis cornua contumaciter assumptis, debitam tibi obedientiam subtrahere tanta præsumptione conantur, quod eorum excessus nequaquam prævalet emendare, nec eorum pravis actibus, prout convenit, contraire. Ne igitur præfati clerici diutius sua temeritate gaudeant, et inobedientiæ vitio pro sua voluntate laborent, præsentium tibi auctoritate liberam tribuimus facultatem, ut tam de supradictæ plebis quam de aliis tuæ diœcesis clericis, secundum antiquam et rationabilem

A consuetudinem, sublato obstaculo appellationis disponere valeas, et prout justum fuerit, ordinare.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, vi Idus Novembris, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXXI.

Archiepiscopo Ravennati et ejus suffraganeis mandat, sub excommunicationis pœna cives Mutinenses commoneant, monasterio Nonantulano quæ abstulerint reddant.

(Laterani, Nov. 14.)

[TIRABOSCHI, Storia di Nonantola, II, 324.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Ravennati archiepiscopo et suffraganeis ejus, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad audientiam apostolatus nostri, dilectis filiis B abbate et conventu monasterii Nonantulani conquerentibus, est delatum, quod cives Mutinenses nullum ad ecclesiarum cultum respectum habentes eorum ecclesias libris et paramentis aliis, et eorum homines bobus et universa suppellectili cujusdam occasione collectæ per violentiam spoliaverunt. Volentes igitur ab ecclesiarum molestationibus et ministrorum earum ex debito administrationis nobis injunctæ laicalem violentiam fortius propulsare, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus præfatos cives Mutinenses, ut quæ nequiter dictis ecclesiis abstulerunt præfatis abbati et conventui sine difficultate restituant, moneatis et efficaciter inducatis. Quod si forte in contumacia duxerint persistendum, principales ipsius iniquitatis auctores, omni appellatione cessante, anathematis sententia feriatis, et terram ipsam interdicto ecclesiastico supponentes, singulis Dominicis et festivis diebus, accensis candelis et pulsatis campanis, per universas ecclesias vestrarum diœcesium ipsas sententias innovari publice faciatis, et tandiu ab omnibus observari, donec de prædictis omnibus satisfactionem præstiterint competentem.

Datum Laterani, xix Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXXII.

Episcopo Atrebatensi et abbati S. Victoris ac priori S. Martini de Campis Parisiensis mandat, ut Ecclesiam Calensem Ecclesiæ Parisiensi subjiciant.

(Laterani, Nov. 25.)

[Collection des Cartulaires, IV, 65.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Atrebatensi episcopo, et dilectis filiis abbati S. Victoris, et priori S. Martini de Campis Parisiensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum homines simus et humanitatis lege detenti, non debet nobis videri mirabile si quem aliquando scrupulum contingat in nostris actibus, secundum id quod humanum est, apparere. Cum enim olim dilectus filius Martinus, presbyter Calensis Ecclesie, nuntius ad presentiam nostram accessisset, et quoddam nobis, ex parte ejusdem Ecclesie exhibuisset authenticum quorundam prudentum virorum sigillis et testimonio consignatum, quo Calensis Ecclesia a jurisdictione Parisiensis Ecclesie se asserebat exemptam, nos eidem scripto omnimodam fidem adhibentes eidem nuntio, super exemptione jam dicta, munitionis nostrae litteras duximus concedendas. Procedente vero tempore, cum nuntius memoratus super eodem negotio conaretur a nobis privilegium impetrare, Ecclesia Parisiensis id in suum prejudicium attentatum agnoscens, dilectum filium magistrum Thomam ad agendum pro se ad sedem apostolicam destinavit. Nuntius igitur utriusque Ecclesie in nostra presentia constitutis, dilectos filios B. tituli Sanctae Mariae Transiberim presbyterum, et G. Sanctae Mariae in Porticu diaconum, cardinales concessimus auditores. In quorum presentia, cum inter ipsos fuisset aliquandiu disceptatum, memoratus magister Thomas per felicis recordationis Innocentii, Eugenii, Alexandri et aliorum plurium Romanorum pontificum privilegia, per benedictionem insuper abbatisae et virginum consecrationes a Parisiensi episcopo factas, Calensem Ecclesiam Parisiensi Ecclesie subjectionem debere constanter a nobis proponens, et a triginta annis vel quadraginta continue eidem episcopo et archidiacono et praedecessoribus ejus in obedientia et procuracionibus tempore visitationis et aliis temporalibus respondisse, quoddam nobis attulit instrumentum, dilectorum filiorum Hugonis V Dionysii et Roberti IV Sancti Germani Parisiensis abbatum sigillis et testimonio roboratum; cujus tenore didicimus quod, cum venerabiles fratres nostri Ambianensis et Tornacensis episcopi et iidem abbates causae supradictae quae inter Parisiensem et Calensem Ecclesias vertebatur ex compromisso cognitores existerent, receptis utriusque Ecclesie litteris, et poena quingentarum librarum de observatione arbitrii hinc inde imposita, praestita etiam super hoc etiam ab eadem abbatissa fidei cautione, tam ipsa quam conventu suo proclamantibus, in exemptionem et libertatem, quorundam privilegiorum obtentu sibi a quibusdam episcopis Parisiensibus indultorum; iidem episcopi et abbates, auditis allegationibus, authenticis diligenter inspectis, audita etiam abbatissae confessione in jure, videlicet quod benedictionis munus a Parisiensi episcopo recepisset, professione etiam manu propria scripta et super altare posita, Parisiensi Ecclesie subjectionem et obedientiam promisisset, habito de pace tractatu, cum non posset modus compositionis occurrere, communicato prudentum virorum consilio super quaestione jam dicta, Calensem Ecclesiam condemnarunt. Et cum hoc

ad audientiam charissimi in Christo filii illustris regis Francorum ab abbatissa appellatum fuisset, idem appellationi minime deferentes, eo quod jura non sinunt ab arbitris appellare, pronuntiaverunt ipsam Calensem Ecclesiam nulla ab aliis abbatibus libertatis praerogativa differre, quae, auctoritate privilegiorum apostolicae sedis, Parisiensis Ecclesiae sunt subjectae. Quia vero abbatissa saepe dicta religionem juramenti contemnere non formidans, eidem sententiae parere contemnit, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus, si praemissis veritas suffragatur, litteris exemptionis sive exsecutoris vel indulgentis a praedictis abbatissa et conventu a nobis obtentis, appellatione quoque ad memoratum regem interposita nequaquam obstantibus, sublato cujuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, per censuram ecclesiasticam memoratam Calensem Ecclesiam Parisiensi, tanquam matri Ecclesiae, faciatis esse subjectam. Si vero aliter res se habuerit, partibus ad vestram presentiam convocatis, audiatis quae hinc inde duxerint proponenda, et causam ipsam, appellatione remota, sine canonico terminetis, et faciatis quod decreveritis per censuram ecclesiasticam a partibus inviolabiliter observari.

Quod si omnes his exsequendis nequiveritis interesse, duo vestrum nihilominus ea exsequantur.

Datum Laterani, ix Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXXIII.

Litteris ad [Oddonem] episcopum Pennensem e sententiam depositionis in clericos de Arsita latam confirmat.

(Laterani, Nov. 30.)

[UGNELLI, *Italia sacra*, I, 1125.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Pennen. episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Aequum est et consentaneum rationi, ut ea quae a delegatis a nobis ratione praevia statuuntur, firma debeant et illibata consistere, et confirmationis nostrae munimine roborari, ut nullatenus in posterum praesumptione quorumlibet violentur. Sane cum olim clerici de Arsita, Ecclesiae tuae, sicut asseris, juramento fidelitatis astricti interdictum eis a te impositum non servantes, et postmodum tam per te quam per ven. fratrem nostrum Valvensis episcopum de auctoritate nostra excommunicationis fuissent sententia involuti. Quia neutram sententiam servaverunt, de mandato tamen nostro in eos per te, et memoratum episcopum depositionis fuit sententia promulgata, sicut tua nobis relatio patefecit. Volentes igitur, ut quod per eos factum est, robur futuris temporibus debite obtineat firmitatis, ut isti nullatenus de sua valeant nequitia gloriari, quia contra prelatos suos erigere calcaneum non verentur, sententiam depositionis a te, et memorato episcopo in clericos de Arsita latam, sicut rationabiliter lata est, nec legitime appellationis remedio sublevata, auctoritate apostol-

lica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio A
communimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, etc. Si quis autem, etc.

Datum Laterani 11 Kal. Decembris, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXXIV.

Bulla pro monialibus S. Juliani Antissiod.

(Laterani, Dec. 3.)

[*Gall. Christ. XII, Instr., 142.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Senonensi archiepiscopo, et Nivernensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Transmissa nobis dilectarum in Christo filiarum abbatissæ et monialium S. Juliani Antissiodorensis conquestione accepimus, quod cum venerabilis B frater noster Antissiodorensis episcopus eis tanquam bonus pater deberet in benedictionibus confovere, et suæ religionis otium, quod suscepisse videntur, aliquibus quæstionum tumultibus non turbare, ipse (quod vix credere possumus) occasione indulgentiæ a sede apostolica impetratæ, eas aggravat multipliciter et infestat. Et cum indulgentia ipsa pro melioratione monasterii a nobis eidem episcopo fuerit de benignitate sedis apostolicæ concessa, ipse, sicut dicitur, non ad ejusdem monasterii utilitatem permissa sibi utitur potestate, sed potius lucrum temporale attendens, quam salutem considerans animarum, ipsas assiduè quæstionibus propulsando fatigat, et earum jura lædit C multipliciter et perturbat. Et cum eundem episcopum deberent habere in suis justitiis defensorem, ipsum adversarium sentiunt et cognoscunt: et cum per officiales suos de malefactoribus ipsius monasterii justitiam requirunt consequi vel habere, tot et tanta ab ipso et suis eidem monasterio gravamina inferuntur, quod nisi eis per sedis apostolicæ clementiam cito succurratur, oportet ipsas (prout aiunt) et habitum susceptæ religionis deserere, et ab ipso monasterio exulare.
abbatissa. ecclesiam de Colangiis, in qua jus præsentationis. W. de S. Prisco clericum præsentarunt. illius institutionem recusans, nihil canonicum obiciens in personam, et præsentationem eidem abbatissæ admittere recusavit. volumus nec debemus quod sicut ipsum non convenit, ut occasione indulgentiæ nostræ molestet monasterium ante dictum, cum etiam de. conversatione laudabili, et administratione honesta, plurimum testimonia de illis partibus recepimus prælatorum, eidem episcopo per scripturam nostram. firmiterque præcipimus ut monasterium ipsum. molestatione indebita non fatiget, et abbatissam et moniales permittat in sancto habitu Domino pacifice deservire: et si eas in aliquo usque nunc irrationabiliter offendisse dignoscitur, per seipsum celeri emendatione castiget. Ideoque fra-

ternitati vestræ per apostolica scripta mandavimus, quatenus si prædictus episcopus ea quæ prædiximus celeriter emendare noluerit, vos ipsum ab indebita molestatione monasterii anted cti, abbatissæ et monialium, prout expedire videritis, sublato appellationis obstaculo, compescatis; et tam monasterium ipsum quam moniales, de auctoritate apostolica omnibus quæstionibus protegere et defendere procuretis. quod si ambo his exequendis nequiveritis interesse, tu frater archiepiscope, eis nihilominus.

Datum Laterani, tertio Nonas Decembris, pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXXV.

Abbatibus S. Petri Salzbürgensi et Ebersbergensi, ac præposito S. Andreæ Frisingensi mandat ut fratres Garzenses contra C. comitem Medelingensem tueantur.

(Laterani, Dec. 11)

[*LANG, Regesta, I, 366.*]

CCLXXXVI.

Abbati Hemmerodensi et scholastico majoris ecclesie Trevirensis mandat ut judicent inter fratres S. Petri Moguntini et eorum præpositum Sifricum de Eppenstein.

(Laterani, Dec. 12.)

[*JOANNIS, Rer. Mogunt. Script., II, 482.*]

CCLXXXVII.

Privilegium pro monasterio S. Dionysii

(Laterani, Dec. 13.)

[*D. FÉLIBIEN, Hist. de l'abbaye de Saint-Denis, Preuves, p. cxiv.*]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio JOANNI eleemosynario S. Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis potentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum et vota quæ a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Quapropter, dilecte in Domino fili, tuis precibus inclinati domum et nemus Berengerii et alias possessiones quas tuo studio ad opus domus eleemosynariæ acquisisti, auctoritate tibi apostolica confirmamus, statuentes ut possessiones illas et quidquid ibi vel alibi in futurum, Domino concedente, poteris adipisci, libere et quiete dum vixeris administres. Ita tamen quod post obitum tuum omnes possessiones illæ ad domum eleemosynariam pleno jure pervenire debeant et devolvi, sicut a dilectis filiis H. abbate et conventu S. Dionysii tibi propter bonam et piam intentionem quam ad domum eleemosynariam habere dignosceris est concessum et in eorum scripto authentico continetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hanc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. Lat., 1dib. Decemb., pontificatus nostri anno sexto.

CCLXXXVII bis.

Ecclesiæ Nicosiensis possessiones et privilegia confirmat.

(Laterani, Dec. 13.)

[DE MAS-LATRIE, *Histoire de l'île de Chypre*, première partie, Documents, p. 601, ex chartulario Sanctæ Sophiæ Venetæ, charta n. 8, Cf. n. 9 (39).]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ALANO, Nicosiensi archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

In eminenti Apostolice Sedis specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos tam propinquos quam longe positos fraterna debemus caritate diligere, et ecclesiis sibi a Deo commissis paterna sollicitudine providere. Ea propter, venerabilis in Christo frater archiepiscopo, tuis justis postulationibus clementer annuimus et prefactam Nicosiensem ecclesiam, cui, auctore Domino, preesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communitus; statuentes ut quascumque possessiones, quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum, concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, prestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo prefata Nicosiensis ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, dotem etiam ejusdem ecclesie, videlicet duo casalia a karissimo in Christo filio Aymerico, illustre rege Cypri, ipsi ecclesie data et assignata, scilicet Ornithia (40) et Ascendia (41); decimas insuper istarum regionum Cypri que, ex constitutione Sedis Apostolice, ad ipsam Nicosiensem ecclesiam pertinent, Nicosie videlicet, cum pertinentiis suis, la Solie (42), la Thomas (43), la Tremetossie (44), le Quit (45), la Quercherie (46), Cherin (47), Lapiton (48), Melyas (49), Maratha (50), Syvorie (51), Cambi (52), Xindas (53) et feodum, Briem (54), et Asquia (55), et Pigni (56) et Prastrove (57), auctoritate apostolica tibi et tuis successoribus confirmamus.

Episcopatus quoque inferius annotatos, videlicet Paphensem, Limichioniensem et Famaugustanum, tibi

A tuisque successoribus statuimus esse de cetero metropolitico jure subjectos.

Usus insuper palei tibi tuisque successoribus caritatis intuitu concedimus, ut tu eo hiis diebus utaris qui inferius exprimentur, videlicet: In Nativitate Domini, in festivitate prothomartiris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphania, Ypompanti (58), dominica in Ramispalmarum (59-60), Cena Domini, Sabbato Sancto, Pascha, secunda feria post Pascha, Ascensione, Pentecoste, in natalicio beati Johannis Baptiste, tribus festivitibus beate Marie, commemoratione Omnium Sanctorum, solemnitatibus omnium apostolorum, dedicationibus ecclesiarum, consecrationibus episcoporum, et ordinationibus clericorum, ecclesie tue principalibus festivitibus et anniversario tuo tue consecrationis die. Convenit igitur te diligentius providere quomodo sit honor hujus indumenti modesta actuum vivacitate servandus, et ut ei morum tuorum ornamenta convenient et tu esse valeas utrobique, auctore Domino, conspicuum et quem pastoralis cure constringit officium dilectione proberis fratribus exhibere, et ipsi etiam adversarii propter mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu, pacem sequaris cum omnibus, piis vices operibus, virtutibus poleas, fulgeat in pectore tuo rationale iudicii, cum superhumerali actione conjunctum, ita procedas in conspectu Dei et oculis hominum, quatinus commisso tibi gregi virtus prestes exemplum, et ipsi adversarii videntes opera tua bona, glorificent Patrem tuum qui in celis est. Sit in lingua tua edificationis sermo, sit zeli fervor in animo, et preter hec cuncta que officio tuo conveniunt cum temperantia agas, ut que palei dignitas expetit videaris frequenter amplecti, et gloriam sempiternam acquirere tibi possis in celis.

Presenti etiam decreto districtius inhihemus ut emitteria ecclesiarum et ecclesiastica beneficia nullis hereditario jure possideat. Quod si quis facere forte contenderit, censura ecclesiastica compescatur. Ne autem in posterum tua vel successorum tuorum jura valeant quomodolibet deperire, prohibemus ne monachi in provincia tua capellanas teneant, sacerdotis seu capellanis officium vel beneficium sine auctoritate pontificali usurpent; sed presbiteris capellanis integre conserventur

de Famauguste.

(51) Sygouri ou Sivori, dans la Messorée.

(52) Second texte: *Cambyn*. Situation incertaine.

(53) Synta, dans la Messorée.

(54) Inconnu.

(55) Aschia ou Pacha-Keui, au centre de la Messorée.

(56) Pighi, au nord-est de la Messorée.

(57) *Prastone* ou *Prastove* semblerait être Péristeroua, près de Pighi, dans la Messorée; mais peut-être faut-il lire Prastionc, qui serait plutôt Prastio ou Prastion tou Sygouri, également dans la Messorée.

(58) La Purification de la Vierge.

(59-60) Le dimanche des Rameaux.

(39) Le n° 9 est une confirmation de la bulle de Célestin III par Innocent III, du 1er février 1201.

(40) Ornithi, au sud-est de Nicosie.

(41) Second texte: *Affendia*. C'est Aphendia, près d'Ornithi.

(42) Solia, dans la vallée de ce nom.

(43) Situation inconnue.

(44) Tremethoussia, dans la Messorée.

(45) Chiti, près de Larnaka.

(46) Mieux dans le second texte: *la Quitrie*, Kythrea, à l'est de Nicosie.

(47) Xéri, au sud de Nicosie.

(48) Second texte: *Lapizon*, Lapithos.

(49) Peut-être Milia, à l'extrémité de la Messorée, vers le Karpas.

(50) Maratha, dans la Messorée, au nord-ouest

quecumque ad jus pertinent capellanie. Statuimus A preterea ut nullus cujuscumque ordinis clericus ecclesias in vita sua tantum sibi concessas, ad jus archiepiscopi pertinentes, sine conscientia vel consensu tuo et successorum tuorum faciat censuales (61), vel in cujusquam transferat potestatem; et si factum fuerit, irritum habeatur. Prohibemus insuper ne interdictos vel excommunicatos tuos ad divinum officium vel communionem ecclesiasticam sine conscientia vel consensu tuo aut successorum tuorum quisquam admittat, aut contra sententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire presumat, nisi forte periculum imminet, ut, dum presentiam tuam habere nequiverit, per alium secundum formam ecclesie, satisfactione premissa, oporteat ligatum absolvi. Porro crucem, vexillum scilicet Dominicum, per tuam diocesem et episcopatus superius nominatos, ante te deferendi licentiam impertimur. Auctoritate insuper apostolica prohibemus ne quis, infra fines tue diocesis, sine tuo vel successorum tuorum assensu, ecclesiam vel oratorium construere de novo presumat, salvis privilegiis pontificum Romanorum. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci archiepiscopo, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia preponatur, nisi quem canonici ipsius loci cum suffraganeorum consilio canonice provideant eligendum.

Decernimus ergo ut nulli hominum omnino liceat prefatam Nicosiensem ecclesiam temere perturbare, C aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo terciove commonitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divine ultioni subjaceat. D Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum judicem premia eterne pacis inveniant. Amen.

Ego Celestinus, catholice Ecclesie episcopus.

Ego Octavianus, Hostiensis et Velitrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufine episcopus.

(61) On ne voulait pas que les clercs à qui auraient été accordés les églises ou bénéfices dépendant de l'archevêché pussent les céder ou en affermer les biens à qui que ce fût, sans la connaissance et l'autorisation expresse du métropolitain.

(62) Au Ms. *Palforis*.

(63) Le Ms. est ici fautif. Le cardinal Jean a

Ego Melior, sanctorum Johannis et Pauli presbyter cardinalis, tituli Pamachi, subscripsi.

Ego Jordanus, sancte Pudentiane, tituli Pastoris (62), presbyter cardinalis, subscripsi.

Ego Johannes, tituli Clementis, sancti Inluensis (63) et Tuscanensis episcopus, subscripsi.

Ego Guido, sancte Marie Transiberin, tituli Callisti, presbyter cardinalis, subscripsi.

Ego Hugo, presbyter cardinalis sancti Martini, tituli Equicii, subscripsi.

Ego Johannes, tituli sancti Stephani in Celio monte presbyter cardinalis, subscripsi.

Ego Soffredus, sancte Praxedis presbyter cardinalis, subscripsi.

Ego Johannes, tituli sancte Prisce presbyter cardinalis, subscripsi. B

Ego Gracianus, sanctorum Cosme et Damiani diaconus cardinalis, subscripsi.

Ego Berrardus, sancti Adriani diaconus cardinalis, subscripsi.

Ego Gregorius, sancte Marie in Portu diaconus cardinalis, subscripsi.

Ego Gregorius, sancte Marie in Aquiro diaconus cardinalis, subscripsi.

Ego Gregorius, santi Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis, subscripsi.

Ego Nicola, sancte Mare in Cosmidin diaconus cardinalis, subscripsi.

Ego Bobo, sancti Theodori diaconus cardinalis, subscripsi.

Datum Laterani, per manum Censii, sancte Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domini pape camerarii, idus Decembris, indictione xv, Incarnationis Domini anno 1196, pontificatus vero domini Celestini pape anno vi.

—
ANNO 1196 1197.

—
CCLXXXVIII.

Ad decanum et capitulum Rothomagensis. — Super annalibus præbendarum.

(Laterani, Nov. 27.)

[Mansi, *Concil.*, XXII, 619.]

COELESTINUS, etc., dilectis filiis decano et capitulo Rothomagensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos debemus iubenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino, vestris justis precibus inclinati, antiquam vestre Ecclesie consuetudinem super annalibus præbendarum decedentium canonicorum, consensu archi-

souscrit ainsi d'autres bulles : « Ego Johannes episcopus Tuscanensis et Viterbiensis, S. Clementis presbyter cardinalis, subscripsi. » (Paoli, *Cod. dipl.* t. I, p. 514.) « Ego Johannes, tituli sancti Clementis cardinalis, Tuscanensis episcopus, subscripsi. » (Paris, *Archives de l'Empire*, Section historique, L. 235, 1.)

episcopi et totius capituli roboratam, sicut in authenticis eorum instrumentis apparet; scilicet ut quolibet decedente canonico fructus omnes præbendæ illius anni, in quo obierit, in usus pios secundum rationabilem defuncti dispositionem, aut, cessante dispositione, secundum capituli arbitrium erogarentur, auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio munimus. Nulli ergo hominum, etc.

Datum Turonis [leg. Lateranis], v Kal. Dec. 1196.

ANNO 1196-1197.

CCLXXXIX.

Abbati et conventui S. Joannis in Vineis præscribitur ne in ipsorum ecclesia fratres recipiantur ultra nonaginta, vel aliquis qui decimum quintum annum non attigerit.

(Laterani.)

[Hist. de l'abbaye de Saint-Jean des Vignes, Preuv., 305.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, abbati et conventui Sancti Joannis in Vineis, salutem et apostolicam benedictionem.

Significatum est siquidem nobis per litteras nostro apostolatu præsentatas quod cum prædecessores vestri magnis potentibus personis nimium favorabiles se exhibendo, tot consueverint sæpe in fratres recipere, ut ecclesiæ vestræ dormitorium, vel resectorium commode nullatenus caperet, nec redditus ecclesiæ sufficere possent ad victui necessaria administranda; ita quod aliquando pro eorumdem potentium magnatum instantia, quidam cum essent in ætate teneriores, nec possent observare regularis ordinis disciplinam, in ecclesia vestra ponerentur, ad apostolicæ sedis consilium et auxilium duxistis super his omnibus recurrendum, humiliter et cum devotione omnimoda postulantes, ut auctoritate apostolica statueretur in posterum, ultra nonagesimum numerum personarum, et aliquis puer infra decimum quintum annum in consortium vestrum recipi, nec debeat admitti. Nos igitur vestris precibus annuentes, præsentium auctoritate, statuimus ultra nonaginta fratres in ecclesia vestra non admitti debeant, vel aliquis puer recipiatur in ecclesia vestra quem nondum constiterit quintum decimum annum attigisse.

Datum Laterani, pontificatus nostr. anno sexto.

CCXC.

Sententiam ab O[ber]to archiepiscopo Mediolanensi latam inter Matth. magistrum et conversos hospitalis S. Smpliciani confirmat.

(Decret. Greg., l. v, tit. 40, c. 15.)

In his, quæ ambiguitatem continent. Et infra: Innotuit apostolatu nostro, quod cum inter magistrum M. et conversos hospitalis Sancti Smpliciani super eodem hospitali in præsentia Mediolan.

(64) Les pièces nos 3, 4, 5 et 6 sont des répétitions ou confirmations de cette bulle. Nous avons mis à profit diverses corrections qu'elles ont four-

A archiepiscopi quæstio verteretur, ipse archiepiscopus post cognitionem causæ in prolotione sententiæ his verbis non fuit usus: Talem partem condemno, vel talem absolvo; sed pronuntiavit ita: Statuo, et præcipio. Et infra: Attendentes igitur quod hoc verbum, Statuo, rem perfectam significat, et cum effectu non verbotenus accipitur. Item secundum Gregorium, quod præcipitur imperatur, et quod imperatur, necesse est fieri; et aliquando si non fiat, pœnam habet. Considerantes nihilominus quod non debet aliquis considerare verba, sed voluntatem, cum non intentio verbis, sed verba intentioni debeant deservire, interpretamur procuratoribus utriusque partis præsentibus, et diffinimus, quod præfati archiepiscopi verba tali forma prolata, perpetuo valituræ sententiæ obtineant firmitatem.

ANNO 1197.

CCXC bis.

Alano electo Nicosiensi archiepiscopo, petente ejusdem Ecclesiæ capitulo, pallium mittit.

(Laterani, Jan. 3.)

[De MAS-LATRIE, Histoire de l'île de Chypre, 1re partie, Documents, p. 605, ex chartulario Sanctæ Sophiæ Venetæ, charta n. 1. Cf. n. 3, 4, 5, 6, (64).]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Paphensi, Limiconiensi et Famaugustano episcopis, et dilectis filiis universis ecclesiarum prelati et aliis clericis per Nicosiensem diocesim constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Inscrutabilis profunditas divini consilii, cujus muta terrena et celestia disponuntur, supra petram esse statuit (65) ecclesie fundamentum, et beatum Petrum, quem ipsius ecclesie vicarium instituit et magistrum, cum Simon antea vocaretur, Petrum voluit, mutato nomine, appellare, ut ille qui ecclesie, cujus fundamentum supra petram, que Christus est, dinoscitur ordinatum, debebat per preceptum dominicum, magisterium obtinere, Petrus nomine vocaretur, qui et populos in fundamento fidei solidaret, et ligandi atque solvendi haberet plenariam potestatem. Verum Dominus ac redemptor noster qui, quando vult et quomodo vult, inspirat de omnibus et disponit, dignatus est insulam Cypri, que a longis retro temporibus a magistra Sedis Apostolicæ facta fuerat aliena, ad ecclesie Romane gremium, que, dispositione divina, mater cunctarum esse dinoscitur generalis, nostris temporibus revocare, inspirans charissimo in Christo filio nostro A. illustri regi Cypri, ut a nobis, penes quem, licet immeritis, plenitudo residet potestatis, nuncio et litteris postularet quod in eadem

nies pour améliorer la copie du texte n° 1, qui est la première pièce transcrite dans le cartulaire.

(65) Au Ms. statum; dans la pièce n° 3, statuit.

insula una ecclesia que esset metropolis et tres sedes episcopales, de Sedis Apostolicæ auctoritate statuerentur; quibus ipse se dotes assignaturum proposuit competentes et in eisdem tales instituerentur prelati, qui populum Domini verbo salutis pascere et predicatione assidua edoceret. Cujus utique pium in Domino propositum commendantes, de comuni fratrum nostrorum consilio, ejus petitioni annuimus, et A[flano], tunc cancellario prefati regis, nunc Nicosiensi archiepiscopo, et tibi, frater Paphensis episcopo, tunc archidiacone Laudicensis (66), in ipsa insula legationis officium exercentibus, plenam vobis secundum Deum ordinandi ecclesias et accipiendi dotes a predicto rege eisdem ecclesiis assignandas tribuimus potestatem. Ceterum Nicosiense capitulum, ad celebrandam electionem archiepiscopi canonice procedentes, eundem cancellarium in ipsorum archiepiscopum, voto unanimi, postularunt, et postmodum, de auctoritate legationis qua ipse tecum, frater Paphensis episcopo, ipse fungebatur, sicut vobis fuerat ab Apostolica Sede indultum, per venerabiles fratres nostros Nazarenum archiepiscopum, Bellehemitanum et Aconensem episcopos, munus ei fuerit consecrationis impensum: Et quia idem Nicosiense capitulum pallium (67) ab Apostolica Sede jam dicto archiepiscopo Nicosiensi concedi pariter et transmitti humiliter postularent, ipsorum petitionibus inclinati, pallium per te, frater Paphensis episcopo, principaliter, secundario vero per dilectos filios nostros Leonardum et Radulphum, canonicos Nicosienses, eidem archiepiscopo duximus transmittendum. Quocirca, universitati vestre per apostolica scripta mandamus quatenus ei debitam in omnibus obedientiam et reverentiam exhibentes, salubria ejus monita et precepta, omni contradictione postposita, suscipiatis et firmiter observetis.

Datum Laterani, III Nonas Januarii, pontificatus nostri anno sexto.

CCXCI.

Monasterii Sorocensis libertates immunitatesque confirmat.

(Laterani, Jan. 19.)

[Sæm, *Hist. of Denmark*, VIII, 706.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... abbati et conventui de Sorve, salutem et apostolicam benedictionem.

Incumbit nobis ex debito pastoralis officii, ut justa petentibus audientiam cum efficientia præbeamus, maxime ubi eorum vota et pietas adjuvat, et explorati juris veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus

(66) On ne sait rien de ce prélat, qui, après avoir été archidiacre de Laodicée, en Syrie, était alors évêque de Paphos.

(67) Le pallium était une bande d'étoffe de laine blanche, ornée de croix, que le prélat portait autour du cou et sur les épaules, en laissant retomber ses extrémités, l'une devant, l'autre par derrière.

A gratam conniventiam impendentes, libertates et immunitates a charissimo in Christo filio Kanuto illustri rege Danorum et inclytæ memoriæ Waldemaro quondam patre ipsius, in colonos monasterii vestri et cœnobio vestro concessas, videlicet ut ab omni regio servitio sicut liberi et immunes, sicut in eorundem regum et venerabilis fratris nostri A. Lundensis archiepiscopi, apostolicæ sedis legati, scriptis authenticis continetur, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communitus.

Decernimus ut nulli omnino hominum liceat hanc nostræ paginam confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Dat. Laterani, XIV Kal. Februarii.

CCXCII.

Monasterii Capellensis tutelam suscipit bonaque et jura confirmat.

(Laterani, Jan. 26.)

[WENCK, *Hessische Landesgeschichte*, tom. III, p. 125.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis NICOLAO abbati de Capella ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in pp. m.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse presidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et ecclesiam de Capella præfata, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communitus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini Regulam atque institutionem Præmonstratensium fratrum in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum, in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis; curiam in Eversdorff cum toto prædio Albrechteroth, et Hongeren cum omnibus pertinentiis suis, Buchholz, Egendorf, et Luminesvelt cum omnibus pertinentiis suis,

C'est le signe le plus élevé de la dignité épiscopale. Le pape ne l'accordait que très-exceptionnellement aux évêques; il était réservé aux patriarches et aux archevêques, et ne se mettait qu'à certaines grandes fêtes déterminées. Le pape seul pouvait et peut encore, car l'usage n'en est pas entièrement perdu, s'en revêtir quand il le juge convenable.

Luknrot, Wichter, Weldebere, Solahusen, et aliud Solnhusen et Landershusen cum omnibus pertinentiis suis, Alboldesberc et Bezingen cum prædiis suis; curiam in Wirne cum toto prædio suo, curiam in Grimeldesdorf, curiam in Engilgis et curiam in Utershusen, cum omnibus pertinentiis suis. In Leigenbach redditus quatuordecim solidorum; in Wolghusen quinquaginta solidos, in Wirabin decem et octo solidos, in Rikershusen triginta quatuor solidos, in Bldenbach quatuordecim solidos, in Grimelderoth quatuor solidos et dimidium, in Gerlahesdorf decem solidos, in Bubenhusen decem et octo solidos, in Geifridesdorf decem et novem solidos, in Hermannésdorf tres solidos, in Egendorf quinque solidos, in Beidenhusen triginta quatuor solidos, in Grimoldesdorf et Frilgendorf duo talenta et decem et septem solidos, in Solnhusen duo talenta et octo solidos, in Rohenroth duodecim solidos et dimidium, in Wegebach duos solidos, in Holzmannshusen viginti septem solidos, in Aldendorf quatuor solidos, in Sigozeshusen sex solidos, in Bisoplieshusen duodecim solidos, in Limpach quinque solidos, in Eichen duos solidos et dimidium, in Lenterscheit sexdecim solidos, in Malznettem quatuor solidos et dimidium, in Slachtersroth sex solidos et dimidium, in Husteden triginta solidos, in Buchholz quatuor solidos, in Salzuden septem solidos, in Virne quinque solidos, in Aldendorf viginti quatuor solidos, in Megenharderoth octo solidos, in Engilgis quindecim solidos et dimidium, in Ura tres solidos, molendinum in Virne, in Hofshusen duodecim solidos Coloniensis monetæ, in Eppenhagen unum solidum, in Heiwigeshagen quatuor solidos, in Kukershusen decem solidos, in Bunebach novem solidos, in Belferoth duodecim solidos, in Wildingen tres solidos, in Wikardesdorf duos solidos, in Wichte duo talenta et quatuordecim solidos, in Paleblaz Domzelar, Heidebach, Elbach, Hegenebach, triginta tres solidos et dimidium; in Seipach triginta solidos, in Milsungen octo solidos, in Holzhusen octo solidos, in Unshusen quatuor solidos, in Sachsenhusen septem solidos, in Dielichen septem solidos, in Scastebach septem solidos, in Rudolvshagene septem solidos, in Gerstefe sex solidos, in Eichagene quatuordecim solidos et dimidium, in Jazbach octo solidos et dimidium, in Nouuselbach duos solidos, in Schegelbiz tres solidos, in Drumershusen et Steincile prædium unum, in Bettenhusen viginti duos solidos, in Munstre quatuordecim solidos, in Frowenroth sex solidos et Verse quinque solidos.

Sane novallium vestrorum quod propriis manibus aut sumptibus colitur sive de nutrimentis animarum vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis cæmpanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Liceat quoque vobis clericos et laicos, liberos et absolutos e æ-

culo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in ecclesia vestra professionem fas sit, nisi forte arctioris religionis obtentu, absque abbatis sui licentia de eodem loco discedere, discedentem vero absque omnium litterarum cautione nullus audeat retinere. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et communionem sacrosanctæ Romanæ sedis habuerit, alioquin liceat vobis quemcumque volueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem apostolicæ sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quidem postulata impendat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullas obstant, salva tamen justitia laicorum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea et possessiones ad jus ecclesiæ vestræ spectantes, quæ a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum, et ad vestram ecclesiam revocandi, libera sit vobis de nostrâ auctoritate facultas. Occurrete vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nisi ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia proponatur, nisi quæ fratres communi consensu, vel fratrum pars major et sanioris consilii, secundum Deum et B. Augustini Regulam provideat eligendum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel aliquas delinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanî episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divina ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

Ego Celestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus, Ostien. et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ.

Ego Mellior, SS. Joannis et Pauli presbyter cardinalis tituli Pammachii.

Ego Joannes, Sancti Clementis cardin. Viterbiensis et Tuscanensis episcopus.

Ego Hugo, presbyter cardinalis Sancti Martini tituli Equitii.

Ego Joannes, tituli Sancti Stephani in Cœlio monte presbyter cardinalis.

Ego Soffredus, tituli Sanctæ Praxedis presbyter cardinalis.

Ego Bernardus, Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis tituli S. Eudoxiæ.

Ego Joannes, tituli Sanctæ Priscæ presbyter cardinalis.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Gregorii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum Censii Sanctæ Luciæ in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ camera-rii, vii Kal. Februarii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1196, pontificatus vero domini Cœlestini papæ III anno sexto.

CCXCIII.

Ecclesiæ Sancti Exuperii Corboliensis protectionem suscipit possessionesque corroborat, confirmata insuper compositione inter abbatem et Mauricium Parisiensem episcopum et de procuracione episcopis in Ecclesia Paris. exsolvenda.

(Laterani, Febr. 1.)

[Jean BOCQUET, *Vie de S. Spire et S. Leu*, p. 52. Paris, 1627, in-8°.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HUGONI abbati et canonicis ecclesiæ Sancti Exuperii Corboliensis, tam præsentibus quam futuris, canonicè substituendis, in perpetuum.

Effectum justa postulantis indulgere, et vigor æquitatis et ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntatem et pietas adjuvat, et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus; et præfatam ecclesiam Sancti Exuperii Corboliensis, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis; claustrum cum hospitibus in eodem claustro manentibus; villam Balcœrtis, hospites de Fonteneto cum terris cultis et

incultis, hospites cum terris cultis et incultis quos habetis apud Chevanes; hospites cum terris cultis et incultis quos habetis apud Soisiacum; villam cum terris, pratis et nemoribus de Villadudone; omnia quod habetis apud Euriacum, et quod habetis apud Vilarecel, et ea quæ habetis apud Castras, molendina, prata, vineas et omnia alia quæ habetis in Corboliensi territorio, et aliis territoriis, et modium bladi quem habetis in majori decima de Soisiaco, de donatione Pagani et M. uxoris ejus; nundinas quas habetis apud Corbolum in solemnitatibus beati Exuperii et beati Ægidii, et præbendam in usus ecclesiæ vestræ, a te, fili abbas, cum assensu charissimæ in Christo filiæ A. illustris Francorum reginæ, pietatis intuitu ac pia deliberatione concessam. Compositionem insuper quæ inter vos et bonæ memoriæ Mauritium Parisiensem episcopum, super procuracionibus de cætero episcopis, qui in Ecclesia Parisiensi pro tempore fuerint exsolvendi, amicabiliter intercessit, sicut provide facta est et ab utraque parte recepta et hactenus observata, et in scripto exinde confecto plenarie continetur, præsentis privilegio confirmamus. Præterea libertates et immunitates ab ecclesiarum prælatibus, regibus et principibus ecclesiæ vestræ concessas, nec non antiquas et rationabiles consuetudines hactenus observatas, ratas habemus, et eas futuris temporibus illibatas decernimus permanere.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexacionibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernacione ac sustentacione concessa sunt, utilis omnimodis profutura, salva apostolicæ sedis auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Conradus, Moguntinensis archiepiscopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Joannes, tituli S. Clementis cardinalis Viterbiensis et Tusculan. episcopus.

Ego Melior, Sanctorum Joannis et Pauli cardin. tituli Pammachii.

Ego Petrus, tituli Sanctæ Cæciliæ presb. card.

Ego Jordanus, presbyter card. Sanctæ Pudencianæ tituli Pastoris.

Ego Guido, Sanctæ Mariæ Transiberim tituli Calixti presbyter card.

Ego Hugo, presbyter card. S. Martini, tituli Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cœlio monte presbyter card

Ego Cinthius, tituli S. Laurentii in Lucina presbyter card

Ego Soffredus, tit. S. Praxedis presbyter card.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presbyter A
card. tit. S. Eudoxiæ.

Ego Joannes, tituli Sanctæ Priscæ presbyter
cardinalis.

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani
diaconus card.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diac. card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diac.
card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diac.
card.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum
diac. card.

Ego Lotharius, Sanctorum Sergii et Dacchi diac.
card.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diac. B
card.

Ego Bobo, Sancti Theodori diac. card.

Data Laterani, per manum Centii Sanctæ Lucie
in Orthea diaconi cardinalis domni papæ camerarii,
Kal. Februarii, indictione xv, Incarnationis Domi-
nicæ anno 1196, pontificatus vero domni Cœlestini
papæ III anno sexto.

CCXCIV.

*Geraldo episcopo Cadurcensi concedit ut percipiat
in ecclesia S. Amatoris sumptus necessarios pro
itinere ad sedem apostolicam et pro aliis ad Eccle-
siam suam spectantibus.*

(Laterani, Febr. 1.)

[Series episcop. Cadurcens., 76.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, C
venerabili fratri GERALDO Cadurcensi episcopo, salu-
tem et apostolicam benedictionem.

Fratrum cœpiscoporum nostrorum justis petiti-
onibus dignum est nos faciem præbere assensum,
et eorum pia desideria in Domino promovere.
Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis justis
postulationibus annuentes ea quæ in ecclesia B. Ma-
riæ Rupis Amatoris, testimonio multorum episco-
porum et abbatum, et aliorum didicimus te habere
videlicet sumptus necessarios tibi, et familiæ tuæ,
et hospitibus tuis, te præsentem vel absentem, sum-
ptus et equituras in itinere ad sedem apostolicam
accedendi, et in aliis pro tua ecclesia faciendis,
sicut ea hactenus in pace te didicimus possidere,
tibi et successoribus tuis donamus, concedimus,
auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis
scripti patrocinio communitus. Concedimus insu-
per ut hæc omnia prædicta tibi et successoribus
tuis liceat per vos vel ministros vestros ab eadem
ecclesia accipere cum ii qui in eadem præsentem
ecclesia, ministrare distulerint.

Decernimus ergo ut nulli hominum liceat hanc
paginam nostræ concessionis et confirmationis in-
fringere, aut ei ausu temerario præsumat contraire.
Si quis autem hoc attentare præsumperit, indigna-
tionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et
Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, Kal. Februarii, pontificatus no-
stri anno vi.

CCXCV. VI.

[Ottoni], episcopo Bobiensi, mandat, hortetur I[un-
francum], episcopum Papiensem, ne canonicos Plu-
centinos privet decimis de territorio Portus Albaræ.

(Laterani, Febr. 10.)

[CAMP, Hist. di Piac., II, 375.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei,
venerabili fratri Bobiensi episcopo salutem et
apostolicam benedictionem.

Significavit nobis dilecti filii canonici Placen-
tini quod, cum in territorio Portus-Albaræ a longo
tempore decimas habuissent, inter Alfanum quon-
dam Papiensem episcopum et ipsos super illis olim
questio est suborta, quam utique controversiam
bonæ memoriæ V., quondam Romanæ Ecclesiæ car-
dinalis, tunc apostolicæ sedis legatus diligenter
cognoscens, pro jam dictis canonicis sententiam
promulgavit, quæ sententia postmodum per sedem
apostolicam fuit confirmata. Cunctis iidem cano-
nici easdem decimas illius auctoritate sententiæ
possiderent, denuo super quibusdam ejusdem loci
decimationibus inter archipresbyterum ejusdem
loci et dictos canonicos Placentinos fuit questio
suscitata. Et cum ex delegatione apostolica vene-
rabili fratri episcopo et etiam præposito Laudensi
eadem controversia commissa fuisset; ipsi utrius-
que partis rationes studiosius inspexerunt, et habito
prudentum virorum consilio decimas illas memo-
ratis canonicis adjudicare curarunt. Processu vero
temporis venerabilis frater noster L., nunc Papien-
sis episcopus, quod illæ decimæ ad eosdem cano-
nicos pertinerent non faciens aliquam mentionem, a
sede apostolica impetravit, ut de laboribus propriis
nemini teneretur decimas exhibere, et sic in præ-
dicto loco vel territorio propriis sumptibus laborem
exercens sub tali occasione canonicos illos decimis
illis, et suo jure nititur spoliare.

Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta
mandamus, quatenus prædictum episcopum, ut
occasione illius indulgentiæ præfatos canonicos
illis decimis non destituat, cum ex ipsa illorum
juri nullum præjudicium afferre velimus, seu deci-
mationes sibi solitas minorari, si rem ita se habere
inveneris, auctoritate nostra, cessante appellatione,
prout justum fuerit, cogere non omittas.

Datum Laterani, iv Idus Februarii, pontificatus
nostri anno sexto.

CCXCVII.

*Capitulo Onoldsbaccensi archidiaconatum Rangove
confirmat*

(Laterani, Febr. 27.)

[USSERMANN, Episcopatus Würzburg., Prob., 54.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis capitulo de Onoldsbach salutem et
apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos faciem
præbere consensum, et vota, quæ a rationis
tramite non discordant, effectu orogequente com-
plere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis

postulationibus grato concurrentes assensu archidiaconatum Rangowe cum omnibus pertinentiis suis, sicut ipsum ecclesia vestra a quinquaginta annis iuste ac sine controversia noscitur possedisse, ecclesie ipsi auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lateran., III Kal. Martii, pontificatus nostri anno sexto.

CCXCVM.

Sororibus S. Mariae SueSSIONENSIBUS concedit, ut, non obstante juramento quondam facto, de assensu abbatissarum sive praelatarum, iis liceat quaslibet idoneas recipere moniales.

(Laterani, Mart. 1.)

[D. GRAMAIN, *Hist. de Notre-Dame de Soissons*, pag. 445.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus abbatissae et conventui monasterii Sanctae Mariae SueSSION., salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolica dignitatis officio provocamur et communi debitam charitatis requirit ut locis Dei dicatis nostrae provisionis manum taliter apponamus, quod per aliquorum violentiam aliquatenus non turbetur, sed ad laudem et ad gloriam nominis Jesu Christi tam temporaliter quam spiritualiter optatum cum ipsius adjutorio recipiant incrementum. Sane ad apostolatus nostri audientiam pervenit quod retroactis temporibus plures ad abbatiam vestram confluerant a vicinis locis moniales. Cum tandem propter multitudinem earum de facultatibus monasterii, prout necesse erat, victum non poterant obtinere, praedecessores vestro juramento inter se firmanerunt quod a tempore illo in antea nullam ab alia ecclesia reciperent monialem, sed modo, cum paucae sint quae juramentum firmanerunt et ecclesia vestra suo defraudetur officio, tum quia paucae sunt residentes, tum quia aetate senes et decrepita, quaedam vero in aetate tenerissima sint, nec valeant regularis ordinis disciplinam observare, ad apostolicae sedis consilium et auxilium ducitis super his omnibus recurrendum, humiliter et cum devotione omnimoda postulantes, ut auctoritate apostolica statueretur in posterum ut a vicinis ecclesiis liceret vobis idoneas recipere moniales. Nos igitur vestris postulationibus annuentes praesentium auctoritate vobis duximus indulgendum, ut non obstante praedicto juramento de assensu abbatissarum sive praelatarum suarum vobis liceat quaslibet idoneas recipere moniales.

Decernimus ergo ut nulli hominum liceat hanc nostrae concessionis paginam et indulgentiam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis

A autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, Kalend. Martii, pontificatus nostri anno VI.

CCXCVIII bis.

Ecclesiae S. Mariae et S. Joannis evangelistae Capenbergensis protectionem suscipit, bona possessionesque confirmat.

(Laterani, Mart. 7.)

[NIESERT, *Münsterische Urkund.*, III, 294.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis HERIMANNO abbati ecclesiae Sanctae Mariae et S. Joannis apostoli in Capenberg, ejusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursum aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et praefatam ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti Joannis apostoli, in qua divino participati estis obsequio, ad exemplar felicitis recordationis Eugenii papae praedecessoris nostri, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuente ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini Regulam atque institutionem Praemonstratensium fratrum in eadem ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascunque possessiones, quaecunque bona eadem ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo praefata ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam in Alen et ecclesiam in Werne, quas vel bona memoriae Wernerus Monasteriensis episcopus cum decantis et parochiis earum ecclesiae vestrae contulit, vel ejusdem episcopi successores vobis postea confirmarunt; ecclesiam in Burk, quam venerabilis frater noster Herimannus Monasteriensis episcopus ecclesiae vestrae provida deliberatione concessit; curti in Lohusen, quam Fridericus, comes de Alena, vobis tradidit titulo venditionis, et agros eidem curti adjacentes, quos vobis nobiles de Erperole vendiderunt. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de hortis et virgultis et piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri

deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea et possessiones ad jus ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a laicis continentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum, et ad ecclesias ad quas pertinent revocandi, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas.

Decernimus ergo ut, nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum, etc. Cunctis autem eisdem loco, etc.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Hugo, presbyter cardinalis S. Martini tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presb. cardinalis.

Ego Carth., tit. S. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis

Ego Soffredus, tit. S. Praxedis presb. cardinalis.

Ego Bernardus, Sancti Petri ad Vincula presb. cardinalis tit. Eudoxiæ.

Ego Petrus, tit. S. Cæcilie presb. cardinalis.

Ego Jordanus, Sanctæ Pudentianæ tit. Pastoris presb. cardinalis.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis. Viterbiensis et Tuscanus episcopus.

Ego Guido, presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ Transiberim tit. Calixti

Ego Gratianus, Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus card.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Georgius, S. Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diaconus card.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diacon. card.

Ego Lotharius, Sanctorum Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diacon. cardinalis.

Ego Bobo, Sancti Theodori diac. card.

Datum Laterani, per manum Centii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, Non. Martii, indictione xv, Incarnationis Domini-

nicæ anno 1196, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno sexto.

(L. S.)

Plumbeum sigillum appendet ex filis sericis flavæ ac rubri coloris.

CCXCIX.

Ad capitulum Lingonense. — De residentia canonicorum.

(Laterani, Mart. 12.)

[MANST, Concil., XXII, 623.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis decano et capitulo Lingonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus inclinati, institutionem a bonæ memoriæ P. quondam Tusculano episcopo in Ecclesia Lingonensi factam, et per delegatos postmodum iudices Clarævallii, et Lougivadi abbates innovatam, et communi omnium canonicorum juramento firmatam; videlicet ne quis præbendæ fructum præsumat accipere, nisi annuatim sedecim septimanas in Ecclesia moram fecerit continue, vel interpolatim; ita quod uni principalium horarum matutini vel majoris missæ, sive vesperrarum intersit officio; salva tamen Ecclesiæ consuetudine de scholaribus, vel collateralibus episcopi et decani ad sedem apostolicam accedentibus, auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli, etc.

Datum Laterani, iv Idus Martii, pontificatus nostri anno sexto.

CCC.

Preposito Brandenburgensi usum mitræ, annuli, chirotecarum, sandaliorum concedit, petente Sifrido comite et castellano Brandenburgensi.

(Laterani, Mart. 18.)

[RIEDEL, Codex diplomaticus Brandenburgensis, t. I pars VIII, p. 122.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio, præposito de Brandeburc, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet semen verbi divini a quocunque prolatum pretiosum existat, nec quo habitu prædicator utatur, sed quid prædicet, sit potius attendendum, quia tamen in oculis hominum ornatus attenditur vestium et servonum, instituta sunt in Dei Ecclesia insignia dignitatum quibus in Dei officii et verbi propagatione divini illi tantum utantur, quibus de apostolica fuerit benignitate indultum. Eapropter, dilecte in Domino filii, tuis postulationibus annuentes, qui in medio nationis prævæ et perversæ, scilicet inter Slavos et inimicos Christiani nominis constitutus, aliquibus postulas insigniis decorari, ut doctrinæ pabulum salutaris et verbum fidei, quod eorum cordibus assidua prædicatione infundis, ab eis tanto grätius et facilius admittatur, quanto pluribus te viderint

insignitum, usum mitræ, annuli, chirothecarum et sandaliorum infra ecclesiam tuam solemnibus tantum diebus, cum verbum prædicationis duxeris proponendum, in missarum solemnibus ad preces nobilis viri, Sifredi, comitis et castellani in Brandeburg, personæ tuæ auctoritate præsentium indulgemus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ paginam concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, xv Kalendarum Aprilis, pontificatus nostri anno sexto.

CCCL.

Ecclesiæ de Altavilla donationem capitulo S. Petri Moguntini confirmat.

(Laterani, Mart. 29.)

[WURDTWEIN *Diæces. Mogunt.*, II, 344.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis capitulo S. Petri Moguntini, salutem et apostolicam benedictionem.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilius præbere consensum et vota quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente, complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu ecclesiam in Altavilla, quam Sifridus de Eppinstein præpositus vester de assensu venerabilis fratris nostri Moguntini archiepiscopi, Sabinensis episcopi vobis ad stipendiorum eontuht supplementum, scilicet ut in eadem ecclesia instituatîs sacerdotem et de præventibus ipsius competentem præbendam assignetis eidem, et quod residuum fuerit, vestris utilitatibus devolvatur, auctoritate vobis apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostram paginam confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, iv Kalend. Aprilis, pontificatus nostri anno septimo.

CCCLII.

Monachis S. Blasii in Nigra Silva permittit, ut quibusdam diebus festis cantent: Gloria in excelsis Deo, et Sequentiam.

(Laterani, April. 8.)

[GERBERT, *Historia Nigræ Silvæ*, t. III, p. 113.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui S. Blasii in Constantiensi diocesi constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Li et singulis diebus Domino debeamus canticum jubilationis exsolvere, sanctorum Patrum tamen institutio deliberatione provida ordinavit, ut in diebus festivis cum majoribus debeamus modulationibus decantare, et quæ in solemnitatibus essent

a fidelibus depromenda, vel quæ aliquo tempore verificanda dispositione mirabili stabilivit. Verum in hoc devotionem vestram in Domino multipliciter commendamus, quod ab apostolica sede, penes quam, disponente Domino, plenitudo residet potestatis, concedere vobis humiliter postulastis, ut in Annuntiatione et Purificatione beatæ Virginis et festo S. Blasii vobis liceat, cum infra Septuagesimam evenerint, *Gloria in excelsis Deo* et *Sequentiam* ad missam cantare. Nos igitur vestris postulationibus annuentes, auctoritate vobis præsentium indulgemus ut liceat vobis in festivitibus antedictis *Gloria in excelsis Deo* et *Sequentiam* in missarum solemnibus decantare, devotionem vestram attentius commonescentes, ut sicut voce cupitis angelici cantici esse participes, sic vos tales exhibeatis in opere quod in æterna patria angelorum possitis, faciente Domino, consortia adipisci.

Datum Laterani, vi Idus Aprilis, pontificatus nostri anno vii.

CCCLIII.

Monasterii Wadegozingsensis jura et possessiones confirmat.

(Laterani, April. 18.)

[Hoco, *Annales Præmonstr.*, t. II, Prob., p. 623.]

CŒLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GODFRIDO abbati de Wadegozen ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus, apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quasunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permancant in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Jus patronatus et curam animarum ecclesiæ Sancti Michaelis in Buckenheim; jus patronatus ecclesiæ Sancti Martini, in eadem villa cum omnibus appendiciis suis; ecclesiam Sanctæ Mariæ in Rampach cum decimis, oblationibus et aliis appendiciis suis; cellam in Marceto cum agris, pratis, vineis, molendinis, decimis, oblationibus et aliis appendiciis suis; ecclesiam de Willari cum omni integritate, ecclesiam de Raldingen cum decimis et aliis pertinentiis suis; in Marceto piscariam et molendinum. Item in Marceto, in Hardinge, in Bute, in Fremestorf tantum viginti diurnales, prædium in Husted, terram dominicalem de Gey-

penberg et quod apud Bestente possidebat; alodium in Burgalben, ecclesiam Sancti Adolphi in eadem villa cum decimis advocatia et aliis pertinentiis suis, et aliam quartam partem quam a Templariis acquisivisset, alodium in Singescheit, alodium in Borbach et dimidium mansum Nove, quartam partem mansi, octavam partem nemoris, quod dicitur Putzernualt, mansum unum apud Pize, bona omnia quæ habetis in Siswilre. Sane novalem vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos e sæculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in eadem ecclesia professionem, fas sit de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu, discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Ad hæc etiam prohibemus ne cui episcopo, vel aliis plus a vobis pro vestris decimis petere et recipere liceat quam fuerit prædecessoribus eorum, usque ad hæc tempora requisitum; cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare; chrisma vero, oleum sacrum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes canonicorum seu clericorum vestrorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipietis episcopo, siquidem Catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis vobis et absque pravitate aliqua voluerit exhibere, alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem gratiam et communionem apostolicæ sedis habentem qui nostra fultus auctoritate, vobis quod postulatis impendat. Prohibemus insuper ut infra fines parochiæ vestræ, nullus sine assensu diocesani episcopi et nostro, capellam seu oratorium de novo construere audeat, salvo privilegio Romanorum pontificum; ad hoc novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis sæcularibusve personis omnino fieri prohibemus. Sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea et possessiones ad jus ecclesiarum vestrarum spectantes quæ a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum et ad ecclesias ad quas pertinent revocandi, libere sit vobis de auctoritate nostra facultas. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis, astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres com-

munis consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundo Dei timorem et beati Augustini Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed inconcussa et illibata perseverent eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva diocesani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate carcat, reamque se divino judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscatur et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud supremum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani, per manum Cencii Sanctæ Lucie in Orchea diaconi cardinalis, domni papæ camerarii, xiv Kalendas Maii, indictione xv, incarnationis Dominicæ anno 1197, pontificatus vero Cælestini papæ III anno septimo.

CCCIV.

Universis fidelibus in regno Dacie constitutis, qui ad ecclesiam Arusiensem saxeo muro construendum pecuniam dederint, de injunctis pro suis excessibus pœnitentiis xl dies indulget.

(Laterani, April. 23)

[LANGEBEK, *Script. rerum Dan.*, t. VI, p. 387.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, universis Christi fidelibus in regno Dacie constitutis, et accedentibus seu transitum habentibus per Arusiensem Ecclesiam, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum inter varios humanæ fragilitatis eventus non est facile habitantibus super terram incursus evadere delictorum, proposita sunt ad salutis nostræ remedium opera pietatis, quibus tanto amplius Dominum valeamus habere propitium, quanto ea devotius in necessitatibus exercuerimus proximorum. Cum autem venerabilis frater noster Petrus Arusiensis episcopus æternæ retributionis intuitu ad honorem Dei et laudabile commodum cleri et populi suæ curæ commissi, cathedralem ecclesiam quæ temporibus antecessorum suorum de lignea solummodo materia constructa fuit, lapidibus construere disposuerit, quod in terra vestra fieri sine gravi labore ac sumptu non potest, universitatem vestram rogans, monemus, exhortamur attentius et per apostolica scripta mandamus, ac in remissionem peccaminum injungimus, quatenus divini amoris intuitu et communis utilitatis obtentu de bonis vobis

a Deo collatis ad tam pium et laudabile opus explendum, grata et munifica impendatis subsidia charitatis, ut vobis adminiculantibus citius et melius ecclesia ipsa construi valeat, et vos per hæc et alia bona, quæ, Domino inspirante, feceritis, ad æternitatis possitis gloriam pervenire. His autem, qui operi memorato juxta sibi a Domino facultatem indultam, manum porrexerint charitatis, de injunctis pro suis excessibus poenitentis XL dies de misericordii condentes Creatoris clementia indulgentus.

Datum Laterani, ix Kal. Maii, pontificatus nostri anno septimo.

CCCV.

Canonicis Arusiensibus asserit præbendas sex, a Petro episcopo collatas.

(Laterani, April. 23.)

[Ibid.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PETRO ARUSIENSIS episcopo, salutem et apostolicam benedictionem

Officii nostri debitum et charitas ordinata requirit, ut quæ a fratribus et cœpiscopis nostris acta laudabiliter fuerint, auctoritatis nostræ præsidio inconvulsam oblineant firmitatem, et plenam in futuro agendi fiduciam tribuant potiora. Sicut autem ex parte tua, venerabilis in Christo frater, nostris est auribus intimatum, de bonis patrimonialibus et aliis, quæ rationaliter acquisisti ac de iis quæ commissa tibi ecclesia prius habuerat, sex præbendas provide statuisti canonicis assignandas, qui eidem ecclesiæ debeant deservire. Nos igitur statutum ipsum dignis in Domino laudibus commendantes, ut firmiter omnibus futuris temporibus observetur, prout circumspicte ac provide factum est, sicut in authentico venerabilis fratris nostri Asgeri, Lundensis archiepiscopi, apostolicæ sedis legati, expressius continetur, auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communitimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel eius ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, ix Kal. Maii, pontificatus nostri anno septimo.

CCCVI.

Universis fidelibus per Burdigalensem provinciam constitutis Geraldum, monasterii Silvæ-Majoris fundatorem, in Sanctos relatum nuntiatur.

(Laterani, April. 27.)

MAMILLON, Acta SS. ord. S. Bened., Sæc. VI, p. II, p. 374.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, universis Christi fidelibus per provinciam Burdigalensem constitutis, salutem et apostolicam benedictionem

A Sicut phialæ aureæ odoramentorum, plenæ orationibus sanctorum in conspectu Altissimi, ad expianctam criminum nostrorum corruptelam odorem suavitatis emittunt, ita salutis nostræ plurimum credimus expedire, si eorum in terris celebrem habeamus memoriam; ipsorum merita solemnibus recolendo præconiis, quorum in celo speramus intercessionibus assiduis adjuvari. Sane cum dilecti filii G. et P. monachi Silvæ-Majoris ad sedem apostolicam accessissent, et de sancta conversatione, vita et meritis beati Geraldii, ipsius monasterii fundatoris, tam per litteras venerabilium fratrum nostrorum Burdigalensis archiepiscopi et suffraganeorum ejus, quam aliorum, abbatum videlicet et nobilium, nos plenarie instruxissent, et plurima certe indicia eorum nobis et fratribus obtulissent; et per venerabiles fratres nostros Rothomagensem archiepiscopum, Catalaunensem episcopum, et quosdam alios, (qui miracula quæ Dominus per illius sancti viri merita operatur plenius cognoverunt) certiores fuisset effecti; auditis etiam virtutis ejus et miraculorum insigniis, et quod inter carnales spiritualem, inter homines etiam angelicam conservationem habuisset, ipsum, qui corporaliter dissolutus cum Christo esse meruit, (ne debito ipsius honori et gloriæ quodammodo videretur detrudere, si sanctificationem a Domino permitteremus ulterius devotionis humanæ veneratione carere) de fratrum nostrorum consilio canonizavimus, et decrevimus ipsum in sanctorum catalogo numerandum. Cum ergo lucerna ejus sic arserit in hoc mundo, quod per Dei gratiam jam non sub modio, sed super candelabrum meruerit collocari, ut in se ardens per opera charitatis, luceat aliis per exemplum: universitatem vestram rogamus, monemus, et auctoritate qua fungimur præcipiendo mandamus, quatenus ad venerationem ipsius devote ac salubriter excitati, ipsum festivitatem solemnem, constituta die, annis singulis excolatis, ut idem orationibus votivis pulsatus, pro nobis apud Dominum intercedat.

Datum Laterani, v Kalendas Maii, pontificatus nostri anno VII.

CCCVII.

D [Gerardo], episcopo Bononiensi permittit ut excommunicet eos, qui bonam Ecclesiæ occupaverint.

(Laterani, Maii 2)

[SAVIOLI, Ann. Bol., II, II, 200.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Bonon. episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Petitionibus tuis favorem nos apostolicum exhibere officii nostri debitum exigit, et tuæ devotionis sinceritas hortatur fortius et inducit. Eapropter, venerabilis in Christo frater, petitionibus tuis grato concurrentes assensu, invasores possessionum Bononiensis Ecclesiæ et illicitos detentores excommunicationis sententia percipiendi et absolvendi eos, satisfactione recepta qui ob prædictam causam

inveneris excommunicatione teneri, liberam tibi a Lupo, ² de Castelleto, ⁴ d'Avaran, de Croignon et de ⁵ Foncambalada, de Madiraco, de Loupiac, de Berabat, de Baignas, de Benalgia veteri, de Gribon et Aguilaco, de Ardenas, ⁶ de Daiguaco, cum omnibus pertinentiis eorumdem prioratum; ecclesias etiam ⁷ de Espiet, de Caniac, de Sancto Leono, de Montinac, de Corbillac, ⁸ de Sancto Sidonio, de Dlassaco, de Sancto Germano de Campet; prioratus quoque ⁹ S. Andreæ de nomine Domini, ¹⁰ de Poitio Dodonis cum ecclesiis suis S. Christophori et S. Severini; prioratum S. Martini et S. Saturnini de Boens, et ¹¹ S. Vincentii de Porteto, et S. Laurentii d'Escures, cum omnibus pertinentiis eorum; quidquid habetis apud Brojas et Jalani.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ paginam concessionis infringere, vel ei ausu temerario indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, anno Incarnationis Dominicæ 1197, vi Nonas Maii, pontificatus nostri anno septimo.

CCCVIII.

Conobiti Silve-Majoris prædia et privilegia recenset et confirmat.

(Laterani, Maii 10.)

[Gall. Christ. nov., II, Instrum., 316]

Cœlestinus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Petro, abbati monasterii Sanctæ Mariæ Silve-Majoris, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos docet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Expropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino manipati estis obsequio, ad exemplar felicis recordationis Lucii papæ prædecessoris nostri sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; in primis quidem statuantes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam in eodem monasterio noscitur institutus, perpetuis illidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quæcumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium impresentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. In quibus hæc propriis duximus exprimendæ vocabulis:

Locum ipsum, in quo præfatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis; in eadem villa ecclesias S. Petri et S. Joannis: grangias ad istum monasterium pertinentes, scilicet Malforat, cum terra de Bunasse: grangiam de Daignac et de Carensac, cum ecclesia de Nerigean: grangia de Fontgravosa et S. Nicolai de Genisaco, et de Montfaitol cum pertinentiis earum: deciman, molendina, colonus, quæ specialiter ad monasterium vestrum spectant; prioratus quoque de ¹ Senon, ² de Sancto

³ de Castelleto, ⁴ d'Avaran, de Croignon et de ⁵ Foncambalada, de Madiraco, de Loupiac, de Berabat, de Baignas, de Benalgia veteri, de Gribon et Aguilaco, de Ardenas, ⁶ de Daiguaco, cum omnibus pertinentiis eorumdem prioratum; ecclesias etiam ⁷ de Espiet, de Caniac, de Sancto Leono, de Montinac, de Corbillac, ⁸ de Sancto Sidonio, de Dlassaco, de Sancto Germano de Campet; prioratus quoque ⁹ S. Andreæ de nomine Domini, ¹⁰ de Poitio Dodonis cum ecclesiis suis S. Christophori et S. Severini; prioratum S. Martini et S. Saturnini de Boens, et ¹¹ S. Vincentii de Porteto, et S. Laurentii d'Escures, cum omnibus pertinentiis eorum; quidquid habetis apud Brojas et Jalani.

In Xantonensi diocesi prioratum S. Nicolai de Royan, cum ecclesia sua S. Mariæ de lesula que est in Arvento et possessionibus suis de Oleron et Pratoruel. In Vasatensi diocesi ecclesiam ¹² de Brana, cum aliis possessionibus vestris; prioratus S. Joannis de Blaignac, et S. Petri de Castet, cum ecclesia sua de Siurac; prioratus de Ruffo, de ¹³ Sorsaco, de Coiraco, de Fistals, de la Gardera, de Niaco, ¹⁴ de Lingone, cum omnibus pertinentiis eorum et ¹⁵ de Bello Foute cum pertinentiis suis. In Petragoricensi diocesi prioratus S. Martini ¹⁶ Campi-Martini, et ¹⁷ de Scurviaco, de Pitoue, et S. Ulrici et S. Nicolai de Gerson, ¹⁸ de Loupehaco, cum ecclesia sua de Miuzac; prioratus S. Saturnini ¹⁹ de Puteo, cum ecclesiis suis S. Mariæ de Belpojet et de Louasio; prioratum ²⁰ de la Vernia, cum ecclesiis suis S. Martini de Combis et ²¹ de Crossia; prioratum ²² S. Pastoris, cum ecclesiis sibi pertinentibus, et prioratum de ²³ Ateuaco et ²⁴ de Nausia, cum omnibus pertinentiis eorum, et de Sioraco, cum pertinentiis suis. In Agenuensi diocesi prioratum S. Antonii, et de Runauld, cum ecclesia S. Rufinæ et de Maureliaco, et S. Mariæ de Culturis, prioratus S. Sylvestri de Pena, ²⁵ S. Petri de Gontaldo de Escassefort, cum ecclesiis et aliis pertinentiis suis; prioratus etiam de Montburt, de Culesau, S. Caprasii de Lavardac, S. Mariæ ²⁶ de la Fita, ²⁷ de Caubeosa cum ecclesia ejus S. Andreæ, cum omnibus pertinentiis eorum. In Caturcensi diocesi monasterium monialium, scilicet ²⁸ Pomaretum, cum prioratibus, ecclesiis et aliis possessionibus suis, salutatem de Blanquefort. In Auxitauensi diocesi prioratum ²⁹ Gavarreti, cum decima et censu totius villæ, furnis et aliis possessionibus suis; prioratus de Lucader, de Mauvaisin, de ³⁰ Gilo, de ³¹ Perquerio, de ³² Boga del-mont de Canens. In Aragonensi diocesi prioratus de ³³ Rosta, de Pintano, ³⁴ de Uocastello, de ³⁵ Exca, de Prateilla, de Alcalá, cum ecclesiis, decimis et aliis possessionibus eorum. In Lincolnensi diocesi in Au-

¹ Senon. ² S. Loubez. ³ de Castelleu. ⁴ de Daron. ⁵ Foncambalas. ⁶ la Daux Renaugo vieille. ⁷ Espiet. ⁸ S. Sidoin. ⁹ S. Andras. ¹⁰ Pny Dodon. ¹¹ Portets. ¹² de Branc. Ruch. ¹³ Soursac. Ses-eas. ¹⁴ Langon. ¹⁵ Belfont. ¹⁶ Camp-Martin. ¹⁷ Escarnac. ¹⁸ Loupehac de Villefrauche. ¹⁹ de Puch. ²⁰ de Verdils. ²¹ Creisse. ²² S. Pastour. ²³ de Cadetes et Tenac. ²⁴ les Nauses. ²⁵ de Goutant de Nogaret. ²⁶ la Hite. ²⁷ Cabeouse. ²⁸ la Pomarec. ²⁹ de Bavarret. ³⁰ du Gel. ³¹ Perquier. ³² Bougué. ³³ Reusta. ³⁴ up Castille. ³⁵ Exac.

glia, prioratum de ³⁶ Proella, cum pertinentiis suis. In Cameracensi diœcesi abbatiam S. ³⁷ Dionysii de Brocares, cum ecclesiis, decimis et aliis pertinentiis suis. In Sussionensi diœcesi prioratus ³⁸ S. Leodegarii et ³⁹ S. Pauli de neinore, et Bellævallis. In Laudunensi diœcesi, prioratus de Gesy et S. Probæ et de Lampion. In Remensi diœcesi prioratum ⁴⁰ Novæii. In Catalaunensi diœcesi prioratum de Chentry. In Senonensi diœcesi prioratum Neronisvillæ. In Aurelianen. diœcesi prioratum S. Bartholomæi ⁴¹ de Sede Meri, cum ecclesiis S. Joannis de ⁴² Cury, et S. Simphoriani de Complens. ⁴³ Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos et e sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, expulsis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. In parochialibus autem ecclesiis, quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, et diœcesano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum vel clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diœcesano accipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea vobis gratis, et absque pravitate aliqua voluerit exhibere: atquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, qui, nostra fultus auctoritate, quod postulat indulgeat.

Ad hoc, præsentî decreto statuimus, ut obeunte te, nunc ipsius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam providerit eligendum. A laicis autem decimas exigî, sub interminatione anathematis prohibemus. Inhibemus quoque ne infra terminos parochiarum vestrarum ecclesias vel oratorium sine assensu diœcesani episcopi et vestro quisquam ædificare præsumat, salvis tamen privilegiis Romanæ ecclesiæ.... Libertates præterea et immunitates a felicitis et ordinationis Alexandro papa prædecessore nostro,

sive ab archiepiscopis et ducibus Aquitanix. necnon et aliis illius terræ baronibus monasterio et hominibus vestris pietatis et religionis consideratione indultas ratas habentes, auctoritate apostolica confirmamus, statuentes ut, sicut ab eodem prædecessore nostro statutum fuisse dignoscitur, nulla ecclesiastica sæcularisve persona habitatores vestros ad arma compellere, vel indebitas exactiones ab eis extorquere præsumat... Sepulturam præterea illius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extreme voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Decernimus ergo, ut nulli hominum fas sit præfatam ecclesiam tenere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diœcesani episcopi canonica justitia... Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura sua servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Petrus, tituli S. Cæcilix presb. cardinalis.

Ego Jordanus presbyter cardinalis S. Pudeni, tituli Pastoris.

Ego Joannes, tituli S. Clementis card. Viterbiensis, et Tusculanus episcopus.

Ego Guido, presbyter cardinalis S. Mariæ Transiberinæ, tituli Calixti.

Ego Hugo, presbyter cardinalis S. Martini tituli Equicij.

Ego Joannes, tituli S. Stephani in Cœlio monte presbyter cardinalis.

Ego Sostredus, tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis.

³⁶ Beroelle. ³⁷ S. Denys en Brogueraye lès Mons en Hainault. ³⁸ S. Leger. ³⁹ S. Paul aux bois. ⁴⁰ Nanvy. ⁴¹ Semois. ⁴² Cureya. ⁴³ His beneficiis adde, prioratus S. Annæ de Artoleia; S. Catharinæ de deserto; S. Joannis de Campania; S. Laurentii de obscuris: in diœcesi Burdigalensi. In diœcesi Vasatensi, prioratus S. Martini de Coyraço. Ecclesias parochiales in diœcesi Burdigal. S. Romani de Targon cum sua annexa. S. Genesii de Toigac. S. Dionysii de Climat vulgo S. Denys. S. Mariæ de Cretonio vulgo Creon. S. Petri de Bat. In diœcesi Vasatensi, eccles. parochiales B. Mariæ de Boleson. In diœcesi Aginnensi, prioratus S. Antonii de Aginno. eccles. parochial. S. Hilarii de Verdegas. S. ParJulviti. S. Gemmæ, S. Albini et S. Stephani de Freignac.

Ego Joannes, tituli S. Priscæ presbyter cardinalis.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et S. Rufinæ episc.

Ego Gran... Sanctorum Cosmæ et Damiani episcopus.

Ego Gerardus, S. Adriani diaconus cardin.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aigro diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, S. Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Lotarius, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmidin diaconus cardinalis.

Ego Bobo, S. Theodori diaconus card.

Datum Laterani, per manus Censii S. Lucie in Orthea diaconi cardinalis, domini papæ camerarii, sexto Idus Maii, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1197, pontificatus vero domini Cælestini papæ tertii anno septimo.

CCCIX.

Canonicam Sancte Mariæ Pisaurensem tuendam suscipit et ejus bona confirmat.

(Laterani, Maii 12.)

[COLLUCI, *Antichita Picene*, tom. IV, App., p. xxxii.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis RAMBALDO præposito beatæ Mariæ Pensaurien., ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris canonicis substituendis, in perpetuum.

In apostolicæ sedis regimine, disponente Domino, constituti necesse habemus omnibus ecclesiis salubriter, auxiliante Domino, providere et justis petentium votis clementer annuere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus benignum impartientes assensum prædictam canonicam Sanctæ Mariæ, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessorum nostrorum sanctæ memoriæ Alexandri II, Nicolai II et Eugenii III Romanorum pontificum sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem canonica impræsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Domnicatam domum, quam inhabitamini juxta Pensaurien. ecclesiam sitam, alias etiam domos et hortos circa eandem sitos cum capella Sancti Joan-

nis; ecclesiam Sancti Clementis cum omnibus que in ejus parochia habetis; ecclesiam Sancti Nicolai juxta portam Maris cum parochia et omnibus suis pertinentiis; ecclesiam Sancti Angeli de Gattullo cum omnibus que in ipsius parochia habetis; ecclesiam Sanctæ Colombæ cum parochia et possessionibus quas in ea habetis; ecclesiam Sancti Martini de Ruibale cum parochia et pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Bartholomæi de Monte cum parochia et aliis pertinentiis suis; ecclesiam Sanctæ Marinæ, et oratorium juxta montem Consepjan cum parochia et omnibus pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Zenonis cum parochia et pertinentiis suis; parochiam que fuit olim Sancti Andree de Bernard cum omnibus que ibidem habetis; plebem Sancti Christophori et Sancti Quirici cum omnibus suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Apollinaris et ecclesiam Sancti Hermetis cum parochiis et omnibus earum pertinentiis; campum et vineam extra portam Collinam, vineam juxta pontem Foliæ, et quidquid habetis in suburbio Gattuli, et vineam Scopetuli, et quidquid habetis in curia Gallione, et in curia Granarole, seu in ecclesia ejus, et in curia Bonci tam in terris quam vineis et olivetis, et quidquid habetis in ecclesia Sancti Casciani et parochia, et possessionibus ejus, ea que juste habetis in ecclesia Sancti Heracliani, et quidquid habetis in tota diocesi Pensaurien. cum decimis, primitiis vivorum redditibus, terris, vineis, hortis, olivetis, silvis, pratis, pascuis et panteriis auctoritate apostolica confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfata canonica temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ potestate, et diocæsani episc. canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinis districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmium æternæ pacis inveniunt. Amen, amen.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episc.

Ego Octavianus, Ostien. et Velletr. episc.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufin. episc.

Ego Petrus, tit. Sanctæ Cæciliæ presb. card.

Ego Jordanus, Sanctæ Pud. tit. Pastoris presb. card.

Ego Joannes, tit. Sancti Clementis, Viterbiensis A
episc. presb. card.

Ego Guido, presb. card. Sanctæ Mariæ Transl-
derini.

Ego Hugo, presb. card. Sancti Martini tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. Sanctæ Stephani in Caelio
monte presb. card.

Ego Cinth. tit. Sancti Laurentii in Lucina presb.
card.

Ego Joannes, tit. Sanctæ Priscæ presb. card.

Ego Fra..., Cosmæ et Damiani diac. card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diac.
card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diac.
card.

Ego Gregorius, Sancti Petri ad Velum aureum B
diac. card.

Ego Lotarius, Sanctorum Sergii et Bacchi diac.
card.

Ego Nicolaus, Sanctæ Mariæ in Cosmedin diac.
card.

Ego Bobo, Sancti Theodori diac. card.

Datum Laterani, per manum.
Centii Sanctæ Lucie in Orthæa diaconi cardinalis,
domini papæ camerarii iv Idus Maii, indictione xv
anno Dominicæ Incarnationis 1197, pontificatus
vero domini Cœlestini papæ III anno vii.

CCCX.

*Conventiones factas inter abbatissam S. Alexandri
et Hugonem Parmensis Ecclesiæ canonicum et
plebis S. Pancratii archipresbyterum confirmat.* C

(Laterani, Maii 28.)

[AFFO, Storia di Parma, III, 311.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei,
dilectis in Christo filiabus GUILLÆ abbatissæ ac
sororibus Sancti Alexandri Parmensis, salutem et
apostolicam benedictionem.

Ea quæ concorditer vel iudicio rationabiliter sta-
tuuntur firma debent et illibata consistere, et ne
processu temporis in recidivæ contentionis scrup-
ulum relabatur, apostolico sunt munimine robo-
randa. Eapropter, dilectæ in Christo filie, vestris
postulationis grato concurrentes assensu composi-
tionem quæ inter vos et magistrum Hugonem D
Parmensem canonicum et plebis Sancti Pancratii
archipresbyterum super ecclesia Sancti Andreae de
Fabrore rationabiliter intercessit sicut sine privi-
tate facta est et ab utraque parte recepta, et hac-
tenus observata et in instrumento eximie confecto
noscitur contineri, auctoritate apostolica confir-
mamus et præsentis scripti patrocinio commu-
niamus.

Nulli ergo omnino hominum fas sit hanc nostræ
confirmacionis paginam infringere, vel ei ausu
temerario contraire. Si quis autem hoc attentare
presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et
beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se nove-
rit incursurum.

Datum Laterani, v Kalendas Junii, pontificatus
nostri anno septimo.

CCCXI.

*Monasterio S. Dionysii asserit patronatum ecclesiæ
B. Mariæ de Medonta, a Philippo Francorum rege
concessum.*

(Laterani, Maii 28.)

[DODDART, Hist. de Saint-Denis, p. 537.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis HUGONI abbati Sancti Dionysii, ejusque
fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem
vitam professis in perpetuum, salutem et aposto-
licam benedictionem.

Quoties a nobis petitur quod religioni et honestati
convenire dignoscitur, animo nos læcet libenti con-
cedere, et petentium desideriis congruum suffra-
gium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino fidei,
vestris justis postulationibus clementius annuentes,
concessionem patronatus ecclesiæ Beatæ Mariæ de
Medonta, a charissimo in Christo filio nostro Phi-
lippo illustri rege Francorum vobis factam, ratam
habentes et firmam, eandem auctoritate apostolica
confirmamus et præsentis scripti privilegio commu-
nimus; statuentes ut in præfata ecclesia Sanctæ
Mariæ cum omnibus appendiciis suis vobis concessa,
decedentibus canonicis ejusdem ecclesiæ, loco eorum
monachi vestri ordinentur, per quos gratis in ead-
em ecclesia Deo servitium assidue impendatur.
Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona
eadem ecclesia impræsentiarum rationabiliter pos-
sidet aut in futurum concessionem pontificum, largi-
tione regum vel principum, oblatione fidelium,
seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit
adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et il-
libata permaneant.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum li-
ceat præfatum ecclesiam tenere perturbare, aut
ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare;
sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum
gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usi-
bus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ
auctoritate, et diocesanæ episcopî canonica justitia.
Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve
persona, hanc nostræ constitutionis paginam
sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo
tertiove commonita, nisi reatum suum congrua
satisfactione correxerit, potestatis honorisque
aut careat dignitate, reamque se divino iudicio
existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et
a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Do-
mini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, at-
que in extremo examine divinæ ultioni subjaceat.
Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus
sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et
hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud di-
strictum judicem præmia æternæ pacis inveniant.
Amen.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Petrus, tit. S. Cæcilie presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis Viterbiensis et Tuscan. episc.

Ego Guido, S. Mariæ Transtiberim tit. Calixti presb. card.

Ego Hugo, presb. card. S. Martini tit. Equitii.

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presb. card.

Ego Cinthius, tit. S. Laurentii in Lucina presb. card.

Ego Soffredus, tit. S. Praxedis presb. card.

Ego Joannes, tit. S. Priscæ presb. card.

Ego Gratianus, SS. Cosinæ et Damiani diac. card.

Ego Gerardus, S. Adriani diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius S. Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Lotarius, SS. Sergii et Bacchi diac. card.

Ego Nicolaus, S. Mariæ in Cosmedin diac. card.

Datum Laterani, per manum Centii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi card. domni papæ camerarii, v Kalendas Junii, indictione xv, anno Dominicæ Incarnationis 1197, pontificatus vero domni Cælestini papæ III anno septimo.

CCCXII.

Sententiam a Burchardo, abbate Ebersbergensi, et Conrado præposito S. Andreæ Frisingensi, latam inter Garzenses et præpositum Ovensem confirmat.

(Laterani, Jun. 2.)

[Monum. Boica, I, 64.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis... præposito et fratribus Garzensis ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Ea quæ de auctoritate sedis apostolicæ ratione prævia statuuntur, ne in recidivæ contentionis scrupulum relabantur, apostolico convenit præsidio communiti. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, sententiam quam dilecti filii Burchardus Ebersbergensis abbas et Conradus ecclesiæ S. Andreæ Frisingensis præpositus, a sede apostolica iudices delegati super controversia ecclesiæ Purtenensis, quæ vertebatur inter vos et dilectos filios... præpositum et capitulum Oven, canonice protulerunt, vobis et ecclesie vestræ præfatam adjudicantes ecclesiam, sicut ab eis rationabiliter lata est, nec legitima appellatione suspensa, auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus, ad cuius facti majorem evidentiam sententiam ipsam de verbo ad verbum huic

A nostræ paginæ duximus inserendam; cuius tenor talis est :

« In nomine sanctæ et individue Trinitatis

« Ego Burchardus, Ebersbergensis abbas, et ego Conradus ecclesiæ S. Andreæ Frisingensis præpositus, accepto mandato a domino apostolico super lite quæ vertebatur inter Garzenses et Ovenses fratres de ecclesia Purtim; ut nos eam auctoritate ipsius determinaremus : partem utramque auctoritate apostolica in loco metropolitano Salzburgerensi convenimus dantes eis inducias ut parati ex utraque parte venirent. Consedimus igitur in ecclesia baptismali ejusdem audituri causam partis utriusque.

« Procedentes ergo... præpositus Garzensis et fratres sui promiserunt se probaturos justam possessionem habuisse in ecclesiam Purtim quadraginta annis et amplius; et violentam ejusdem possessionis spoliationem, quæ facta fuit tempore schismatis, quando Egelolfus imperatoris capellanus intrusus fuit in eandem præposituram ab ipso imperatore, ob odium Alberti Salzburgerensis archiepiscopi qui tunc eidem præsedit Ecclesiæ. Idem vero Albertus ob odium ejusdem intrusi ecclesiam Purten alienare volens a prædicto invasore permittit eam ad tempus Ovensi præposito. Conradus vero nunc Moguntinensis archiepiscopus, qui tunc Salzburgerensi præsedit Ecclesiæ, in primo capitulo suo sæpeditam ecclesiam Garzensi restituit ecclesiæ in cuius quietâ possessione fuerunt donec ab Ovensibus occasione apostolicarum litterarum non citati nec convicti rursus violenter sunt ejecti.

« Nos igitur, audita probatione superius præmissa, qua probata fuit justa eorum possessio et per Ovenses violenta ejectio; cum delegata nobis ab apostolica auctoritate prædictam ecclesiam Purtensem ecclesiæ Garzensi restituissemus, et Garzensem præpositum et fratres ejus in possessionem ejusdem capellæ cum pertinentiis suis remittimus. Henricus Salzburgerensis ecclesiæ sacerdos plebanus curatus dixit, quod ecclesia Garzensis ecclesiam Purtem cum pertinentiis suis bona fide et justo titulo possedit tempore Hugonis et Henrici, præpositorum Garzensis ecclesiæ, plusquam xl. annis usque ad tempus schismatis, in quo tempore violenter ejecti sunt. Ulscalus Salzburgerensis ecclesiæ custos juratus dixit : Garzensem ecclesiam prædictam Purtensem juste possedisse xl. annis, donec Ovenses violenter intraverunt. Conradus decanus de Plielveschirchen juratus dixit, notam sibi esse justam possessionem Garzensem in ecclesia Purtenensi sexagenariam. Bertholdus sacerdos de Sewen juratus dixit, notam sibi esse justam possessionem Garzensem in prædicta ecclesia usque ad tempus Egelolfi, qui tempore schismatis in eandem præposituram violenter intrusus fuit ab imperatore ob cuius odium dominus Albertus archiepiscopus permisit eam Ovensi præposito, quam postea dominus Conradus modo Moguntinus archiepiscopus

Joanni præposito cum omni integritate restituit.) A

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc nostræ paginam confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, etc.

Datum Laterani, iv Nonas Junii, pontificatus nostri anno septimo.

CCCXIII.

Abbati monachisque Fiscanensibus interdicit ne archidiacono Caleti annuam procurationem tribuant.

(Laterani, Jun. 3.)

[*Neustria pia*, 245.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, abbati et conventui monasterii Fiscanensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum ex injuncto nobis apostolatus officio, ecclesiarum omnium curam gerere teneamur, illarum tamen indemnitati et gravamini specialius intendere nos oportet, quæ ad nos nullo pertinent medio. Ad audientiam siquidem nostram, ex vestra conquisitione pervenit, quod archidiaconus Caleti, occasione hospitii, quod Henricus bonæ memoriæ abbas vester, charitative et liberaliter eidem archidiacono ac prædecessoribus ejus aliquoties conferebat, annuam a monasterio vestro procurationem contra privilegia Romanæ Ecclesiæ exigere non veretur. Nos ergo nolentes tantum prædicti monasterii sustinere gravamen, universitati vestræ, auctoritate præsentium, inhibemus ne eidem archidiacono super procuratione ipsa debeatis in aliquo respondere; statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et B. Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, iii Nonas Junii, pontificatus nostri anno septimo.

CCCXIV.

Monachos Nonantulanos monet, ne pravum morem in assignatione possessionum monasterii retineant.

(Laterani, Jun. 4.)

[*TIRABOSCHI, Storia di Nonantola*, II, 325.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui Nonantulanis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut ea quæ ad commodum et ecclesiarum profectum deliberatione provida statuuntur firma debent et illibata manere, ita ea quæ ad ipsarum diminutionem verguntur vel dispendium, per aliquorum insolentiam attentata, abolenda sunt et penitus extirpanda. Pervenit siquidem ad audientiam nostram quod vos cuidam pravæ consuetudinis enormiter inhærentes conductore vivente possessiones monasterii quæ ipsius conductori prius locatæ fuerant, alii locationis titulo nequaquam tradere dubitatis, ita quod si primus locator absque hærede discesserit, possessiones, quæ ad ipsum monasterium post illius obitum deberent de jure

devolvi, per successionem ad alios transeunt, etsi dictum monasterium maximum inde patitur detrimentum, cum tam sanctorum Patrum auctoritatibus quam speciali mandato felicis recordationis Urbani papæ, prædecessoris nostri, vobis hujusmodi fuerit adempta facultas. Volentes igitur honestati vestræ consulere et indemnitati vestri monasterii præcavere, universitati vestræ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quatenus ab hujusmodi locationibus et alienationibus penitus abstinentes, sæpe dictum monasterium onere debitorum de cætero nullatenus aggravetis. Vobis etiam et prioribus obedientiarum vestrarum arctius inhibemus, ne pensiones seu possessiones ad ipsum monasterium vel ad ejus obedientias pertinentes vendere seu alienare quomodolibet præsumatis. Si vero contra prohibitiones tam dicti prædecessoris nostri quam nostras fuerit aliquid attentatum, tam prædictas locationes, quam possessionum alienationes, in irritum penitus revocamus, et nullas vires decernimus obtinere.

Datum Laterani, ii Nonas Junii, pontificatus nostri anno septimo.

CCCXV.

Hugoni abbati fratribusque S. Dionysii concedit, ne quis in eos excommunicationis sententiam audeat promulgare.

(Laterani, Jun. 13.)

[*Cartulaire de N.-D. de Paris*, I, 137.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Hugoni abbati et conventui Sancti Dionysii salutem et apostolicam benedictionem.

Nobis in memoria occurrente quod in monasterio vestro, quod universis circumpositis præminere dignoscitur, puritas ordinis et observantiæ regulares adeo semper vigerint, ut ipsa famæ vestræ et honestatis auctoritas, in diversas mundi partes bonæ transfundens conversationis odorem, domum vestram et nominis sui reverentiam celebrem redderet, et terrenis etiam facultatibus locupletem; illud vobis et ecclesiæ vestræ munimen indulgentiæ duximus concedendum, quod a vobis incursantium injurias et excessus excludat, et grex vester in innocentia vitæ degens, a tumultu exemptum se gaudeat seculari. Nostro siquidem apostolatus humiliter intimastis in partibus vestris sæpe contingere quod, cum vobis sit apostolicæ sedis auctoritate indultum, ne ecclesiarum prælati, nisi de mandato summi pontificis vel legati Romanæ Ecclesiæ, in vos excommunicationis valeant sententiam promulgare, prælati ecclesiarum in odium hujus libertatis, sicut accepimus, cui non invidere sed potius congratulari deberent, pro monachorum delictis ecclesias vestras passim pro sua voluntate a divinorum celebratione suspendunt, in homines vestros et vobis communicantes excommunicationis sententiam promulgando.

Volentes igitur vobis et ecclesiæ vestræ in hoc paterna sollicitudine providere, auctoritate præ-

sentium districtius inhibemus, ne aliquis pro monachorum delictis, dummodo abbatis sui, tanquam ordinarii iudicis, voluerint stare mandato, in ecclesias vel homines vestros, vel in eos qui vobis decimas vel alios redditus tenentur exsolvere, suspensionis seu excommunicationis audeat sententiam promulgare, sive aliquid hac occasione in vestrum præjudicium attentare; in quo si temeritate propria duxerit procedendum, nos sententiam ipsam auctoritate apostolica irritam decernimus penitus et inanem.

Decernimus igitur ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, Idus Junii, pontificatus nostri anno septimo.

CCGXVI.

Ad archiepiscopum Rothomagensem. — Quid sit animadvertendum in prædatores, invasores, aut combustores ecclesiarum.

(Laterani, Jul. 2.)

[Mansi, Concil. XXII, 620.]

CELESTINUS episcopus, . . . archiepiscopo Rothomagensi, etc.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, venerabilis in Christo frater, tuis postulationibus annuentes, auctoritate tibi præsentium indulgemus, ut si quando aliqui ecclesias provincie vel earum jus aut possessiones de prædatione, vel incendio, aut alio quocunque modo invadere præsumperint, siquidem ipsi invasores de provincia tua sint, licitum tibi sit, sublato appellationis obstaculo, in personas eorum, exceptis charissimis in Christo filiis Francie et Anglie regibus illustribus, et eorum familiis, et excommunicationis, et in terras eorum interdicti sententiam promulgare. Sane si hujusmodi malefactores de aliena provincia fuerint, et eorum episcopis, cum a te super hoc fuerint requisiti, passis injuriam non fuerit satisfactum, liceat fraternitati tuæ, appellatione remota, in ipsos excommunicationis, et in terras eorum, quas intra provincie tuæ fines habuerint, proferre sententiam interdicti. Nulli ergo, etc.

Datum Laterani, sexto Nonas Julii, pontificatus nostri anno septimo.

CCCXVII.

Monasterium Amelungesbornense tuendum suscipit, ac bonis, jura atque privilegia confirmat.

(Laterani, Jul. 27.)

[Flück., Codex tradit. Corbeiens., 834.]

CELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Holkoni abbati monasterii in Amelungesborne, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuam memoriam.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacræ religionis enervet. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium in Amelungesborne, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio confirmamus; in primis siquidem statuantes ut ordo monasticus, qui secundum Deum et B. Benedicti Regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quas-cunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et liberata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, fundum vel dotem monasterii vestri in Elersen (68), in Adoldesese (69), in Oederkese (70) in Erdeshuse (71); in Grène; ad longam indaginem in Suthé, in Gese, in Luderdesse, in Aldentheib, in Waltenstide, in Oudenhusen, in Swalenhuse, in Salinis, in Hachem, in Volenberge, in Nienhachem, in Osterse, in Reihlevesen, in Reihwardesse, in Guddingen, cum pratiis, vineis, terris, nemoribus et virgulis, usagiis et pascuis, in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viti et semitis, et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis.

Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, tam de terris cultis quam incultis, sive de hortis et virgulis, et piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in vestro monasterio professionem fas sit absque abbatis sui licentia de eodem loco disce-

principatum Wollerbuttel.

(71) Erzhusen villa ad Leiram in præfectura Grène.

(68) Allerdeni ad Holtesmianam et Visurgum.

(69) Arotzen præfectura Altersen villa.

(70) Oelkassen in præfectura Wickensem intra

dere; discedentem vero absque communi litterarum A cautione nullus audeat retinere; quod si quis forte retinere præsumperit, licitum sit vobis in ipsos monachos sive conversos sententiam regularem proferre; illud districtius inhibentes, ne terras seu quodlibet beneficium ecclesiæ vestræ collatum liceat alicui personaliter dari, sive alio modo alienari absque consensu totius capituli vel majoris partis et sanioris. Si quæ vero donationes vel alienationes aliter quam dictum est factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis monachus sive conversus sub professione domus vestræ astrictus sine consensu et licentia abbatis et majoris partis capituli vestri pro aliquo fidejubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat, ultra pretium capituli vestri providentia constitutum, nisi propter manifestam domus vestræ utilitatem. Quod si quis facere præsumperit, non teneatur conventus pro his aliquatenus respondere. Licitum præterea sit vobis in causis propriis, sive civilem, sive criminalem contineant quæstionem, fratrum vestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium jus vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ne ullus episcopus vel quælibet alia persona, ad synodos vel conventus forenses vos ire, vel iudicio sæculari de vestra propria substantia vel possessionibus vestris subjacere compellat; nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel aliquos publicos conventus convocandi venire præsumat: nec regularem electionem abbatis vestri impediat, aut de instituendo vel removendo eo, qui pro tempore fuerit, contra statuta Cisterciensis ordinis se aliquatenus intronittat. Si vero episcopus in cujus parochia domus vestra fundata est, cum humilitate ac devotione qua convenit requisitus, substitutum abbatem benedicere, et alia quæ ad officium suum pertinent, vobis conferre renuerit, licitum sit eidem abbati, si tamen sacerdos fuerit, proprios novitios benedicere et alia quæ ad officium suum pertinent exercere, et vobis omnia ab alio episcopo percipere, quæ a vestro fuerint indèbite denegata. Illud adjicientes, ut in recipiendis professionibus, quæ a benedictis vel benedicendis abbatibus exhibentur, ea sint episcopi forma et expressione contenti, quæ ab origine ordinis noscitur instituta, ut scilicet abbates ipsi salvo ordine suo profiteri debeant, et contra statuta ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Pro consecrationibus vero altarium vel ecclesiarum, sive pro oleo sancto, vel alio ecclesiastico sacramento nullus a vobis sub obtentu consuetudinis vel alio modo, quicumque audeat extorquere; sed omnia gratis vobis episcopus diœcesanus impendat; alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem sanctæ sedis Romanæ habentem, qui nostrâ fretus auctoritate, vobis quod postulatur indulgeat. Quod si sedes diœcesanica episcopi forte vacaverit, interim omnia ecclesiastica sacramenta a vicinis episcopis accipere ac sine

contradictione possitis, sic tamen ut ex hoc in posterum propriis episcopis nullum præjudicium generetur. Quia vero interdum episcoporum copiam non habetis, si quem episcopum Romanæ sedis, ut diximus, communionem habentem, et de quo plenam notitiam habeatis, per vos transigere contigerit, ab eo benedictiones vasorum et vestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum auctoritate apostolicæ sedis accipere valeatis. Porro si episcopi vel alii ecclesiarum rectores in monasteria vestra vel personas inibi constitutas excommunicationis vel interdictisententiam promulgaverint, sive etiam in mercenarios vestros, pro eo quod decimas non solvitis, vel aliqua occasione eorum quæ ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros pro eo quod aliqua vobis beneficia vel obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus in quibus vos laboratis, et alii feriantur, eandem sententiam protulerint, ipsam tanquam contra apostolicæ sedis indulta prolatam duximus irritandam, nec litteræ illæ firmitatem habent, quas tacito nomine Cisterciensis ordinis et contra tenorem apostolicorum privilegiorum consiterit impetrari. Pacè quoque ac tranquillitati vestræ paternam in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates et immunitates a prædecessoribus nostris Romanis pontificibus ordini vestro concessas, nec non libertates et exemptiones secularium exactionum a regibus et principibus vel aliis fidelibus rationaliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti privilegio communimus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura; salva sedis apostolicæ auctoritate.

Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis episcopus.

Ego Joannes, tit. S. Clementis cardinalis Viterbiensis et Tuscanensis episcopus.

Ego... (*hic uni cardinalium relictus locus*).

Ego Joannes, tit. S. Stephani in Cælio monte presbyter cardinalis.

(*hic iterum cardinali absentis relictus locus*).

Ego Soffredus, tit. S. Praxedis presb. card.

Ego Bernardus, S. Petri ad Vincula presb. card. tit. Eudoxiæ.

Ego Gerardus, Sancti Adriani diac. card.

Ego Gregorius, S. Mariæ in Porticu diac. card.

(*hic relictum absentis apatium*)

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum A
diac. card.

Ego Lotharius, Sanctorum Sergii et Bacchi diac.
card.

(*Hic absentī diacono datus locus.*)

Ego Gregorius, S. Angeli. diac. card. .

Ego Bobo, S. Theodori diac. card.

Datum Laterani, per manum Centii Sanctæ
Luciæ in Orthea diac. cardin, domni papæ came-
rarii, vi Kal. Augusti, indictione xv, Incarnationis
Dominicæ anno 1197, pontificatus vero domni Cæ-
lestini papæ III anno septimo.

CCCXVIII.

Monasterio Steingadensi ecclesiam Widargeltingen-
sem asserit.

(Laterani, Aug. 7.)

[*Mon. Boic.*, VI, 503.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lecto filio præposito ecclesiæ de Staingaden, salutem
et apostolicam benedictionem.

Iustis petentium desideriis dignum est nos faci-
lem præbere consensum, et vota quæ a rationis tra-
mite non discordant, effectu prosequente complere.
Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis iustis postu-
lationibus grato concurrentes assensu, parochialem
ecclesiam de Wildrikeltingen tibi, et per te mona-
sterio tuo, sicut monasterium ipsum eam juste ac
sine controversia possidet, auctoritate apostolica
confirmamus, et præsentis scripti patrocinio com-
munimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam
nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu teme-
rario contraire. Si quis autem hoc attentare præ-
sumperit, indignationem omnipotentis Dei et bea-
torum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit
incursum.

Datum Laterani, vii Idus Augusti, pontificatus
nostri anno septimo.

CCCXIX.

Privilegium pro monasterio Teplensi.

(Laterani, Aug. 7.)

[*Hugo, Annales Præmonst.*, t. II., Probat., p. 372.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lectis filiis abbati et canonicis de Tepla salutem et
apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos et humiles
filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere
consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agi-
tentur eos tanquam pia mater suæ protectionis
munimine conservare. Eapropter, dilecti in Domino
filii, devotionem quam erga beatum Petrum et nos
ipsos dignoscimini habere attendentes, personas
vestras et ecclesiam in qua estis divino obsequio
mancipati, cum omnibus bonis quæ impræsentiarum
rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis,
præstante Domino, poterit adipisci, sub B. Petri et
nostræ protectione suscipimus, specialiter autem
villam quæ dicitur Tepla, cum teloneo et omnibus

appendiciis suis, quæ vobis vir Ibroznata nobilis
comes Bohemiæ monasterii vestri fundator provida
deliberatione concessit. Libertatem etiam hominum
vestrorum super collectis et terram quæ est inter
Sandow et terminum Bohemiæ quam bonæ memo-
riæ Henricus Pragensis episcopus, dum curam du-
catus Bohemiæ gereret, ecclesiæ vestræ dici-
tur contulisse, sicut ea omnia iuste et pacifice possidetis
et in consecutis exinde authenticis continentur, vo-
bis et per vos ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica
confirmamus et præsentis scripti patrocinio com-
munimus, statuantes ut, si vos in aliquo præseuse-
ritis aggravari, libere vobis liceat sedem apostoli-
cam appellare.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ
paginam protectionis, confirmationis et concessio-
nis infringere, vel ei ausu temerario contraire.
Si quis autem hoc attentare præsumperit, indigna-
tionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli
apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, vii Idus Augusti, pontificatus
nostri anno septimo.

CCCXX.

Ecclesiæ S. Mariæ de Arzilla Fanensis protec-
tionem suscipit, bonaque et privilegia confirmat.

(Laterani, Sept. 10.)

[*MITTARELLI, Annal. Camaldul.*, t. IV, p. 208.]

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei,
dilectis filiis BERARDO priori ecclesiæ Sanctæ Ma-
riæ de Arzilla ejusque fratribus tam præsentibus
quam futuris religiosam vitam professis, in perpe-
tuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum con-
venit adesse præsidium, ne forte cujuslibet teme-
ritatis incursum, aut eos a proposito revocet, aut
robur, quod absit! sacræ religionis infringat. Ea-
propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postu-
lationibus clementer annuimus, et præfatam
ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ specialis juris et
proprietas beati Petri existit, in qua divino man-
cipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra
protectione suscipimus, et præsentis scripti privi-
legio communimus; in primis siquidem statuantes
ut ordo canonicus qui secundum Deum et beati
Augustini Regulam in eadem ecclesia institutus esse
dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabi-
liter observetur. Præterea quascunque possessiones,
quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum
iuste et canonice possidet, aut in futurum conces-
sione pontificum, largitione regum vel principum,
oblatione fidelium seu aliis iustis modis, præstante
Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque
successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc
propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præfata ecclesia sita est, quam
nobilis vir Valerus comes Fanensis provida delibera-
tione construxit, et ei subscriptas possessiones con-
cessit, cum omnibus pertinentiis suis. Hospitale
quod est prope ecclesiam supradictam, et capella

Sancti Jacobi cum hospitali, quæ comes predictus propriis expensis copatruxit, et omnibus pertinentiis suis; domum unam in civitate Fanensi; novem hortos, qui sunt prope ecclesiam memoratam; vineam unam in plano burgi cum suis pertinentiis; omnes vineas, quæ fuerunt de dote Adjutæ. In Malliano vineas, quas idem comes acquisivit ab Hugone duce; campum unum in loco, qui dicitur P. Judis; campum unum juxta litus maris; campum unum in rivo de Arcu; campum unum juxta gurg. Volte; campum unum qui fuit quondam Honesti Alberti; et campum unum juxta Sanctum Maurum, et totum olivetum, quod fuit Bucebatallo. Sane novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de hortis et piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos, et sæculo fugientes ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in ecclesia vestra professionem, fas sit absque prioris sui licentia, nisi arctioris religionis obiectum, de eodem loco discedere; discedentem vero absque communi litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium et basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et communionem sacrosanctæ Romanæ sedis habuerit, et ea vobis voluerit sine pravitate qualibet exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque volueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem apostolicæ sedis habentem, qui vestra fretus auctoritate vobis quod postulatis impendat. Ad hæc novæ et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque ecclesiasticis secularibusve personis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illis sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstitat; salva tamen justitiâ illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum licet præfatam ecclesiam tenere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujusmodi perceptæ a sede apostolica libertatis nobis nostrisque succes-

A soribus unum bisanzium annis singulis persolvatis. Si qua igitur, etc.

Ego Coelestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Octavianus, Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Petrus, Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus.

Ego Guido, Sanctæ Mariæ Transiberin tit. Calixti presb.

Ego Hugo, presbyt. card. Sancti Martini tit. Equitii.

Ego Bernardus, Sancti Petri ad Vincula presb. card. tit. Eudoxiæ.

Ego Joannes, tit. Sanctæ Priscæ presb. card.

Ego Bernardus, Sancti Adrijani diac. card.

B Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Porticu diac. card.

Ego Gregorius, Sanctæ Mariæ in Aquiro diac. card.

Ego Gregorius, Sancti Georgii ad Velum aureum diac. card.

Ego Gregorius, Sancti Angeli diac. card.

Datum Laterani, per manum Cencii Sanctæ Lucie in Orthea diaconi cardinalis domini, papæ camerarii, iv Idus Septembris, indictione xv, Incarnationis Dominicæ anno 1197.

CCCXXI.

Canonici S. Mariæ Runcensis decimas novalium Runcensium et Stamphensium asserit.

(Laterani, Sept. 27.)

E [Vide BIANCOLINI, *Serie chronol. dei vescovi e governatori di Verona*; Verona, 1749, 4°, p. 83.]

CCCXXII.

Donationes, institutiones et dotationes factas a Guidone domino Salionis, pro institutione canonicorum in ecclesia B. Mariæ Salionis confirmat.

(Laterani, Oct. 22.)

[*Call. Christ. nov.*, IV, Instrum., 25.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis decano et canonicis B. Mariæ de Saux salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a vobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis et id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Sane sicut ex tenore litterarum venerabilis fratris nostri Lugdunensis archiepiscopi cognovimus evidenter, quod dilectus filius nobilis vir Guido dominus de Saux pro animæ suæ remedio vos in ecclesia B. Mariæ ipsius castri canonicos de novo instituit, et vobis et ipsi ecclesiæ possessiones plurimas, et redditus de mera liberalitate donavit et alias concessionem et libertates indulxit, et idem archiepiscopus, ipsius nobilis pietatis opus scripti sui pagina roboravit. Nos ergo factum ejusdem nobilis laudabile attendentes, institutionem vestram et concessionem ac liberalitates vobis, et eidem ecclesiæ factas sicut rationabiliter factæ sunt, ut supradictis nobilis authentico contingatur, vobis et per vos ipsi ecclesiæ auctoritate apostolica confirmamus, o-

præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei et B. Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani, xi Kal. Novemb., pontificatus nostri anno vii.

CCCXXIII.

Fratribus Majoris-Monasterii de reparanda capella quadam scribit.

(Laterani, Nov. 8.)

[MORICE, *Mém. pour serv. à l'hist. de Bret.*, I, 728.]

Cœlestinus episcopus, servus servorum Dei, abbati et conventui Majoris-Monasterii, etc.

Oblata nobis ex parte vestra petiitō consuebat, quod Joannes Gruel et R. milites quondam olim capellam construxerant, et eam tantos redditus assignarant, quod ad sustentationem dudum sufficere poterant monachorum, etc. Cumque processu temporis propter guerras et horribiles tempestates bellorum in partibus illis mala multa et incommoda supervenisent, et præfata capella per annos aliquot sine servitoribus remanserit destituta, clerici Deleensis Ecclesiæ reparationi ipsius ecclesiæ contradicunt, etc. Nos, etc., ut liceat vobis ad reparationem istius capellæ intendere, etc.

Datum Laterani, vi Idus Novembris, pontificatus nostri anno septimo.

CCCXXIV.

[Rainaldo] Matisconensi et [Roberto] Cabillonensi episcopi et decano Ledoniensi mandat, compellant Rainaldum, dominum Castri Rainaldi (diœc. Cabillon.), et Gilonem de Belfort (diœc. Vesontion.), ut prioratui de Lorcico, ad monasterium Trentofciense pertinenti, ablata bona restituant.

(Laterani, Nov. 25.)

[JURNIN, *Notiv. hist. de Tournaï*, Pr., p. 180.]

Cœlestinus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Matisconensi et Cabillonensi episcopis, et dilecto filio decano Ledoniensi in Bisuntinensi diœcesi constituto, salutem et apostolicam benedictionem.

Querelam dilectorum filiorum monachorum Trentochiensium ad nos delatam accepimus, quod Rainaldus, dominus Castri-Rainaldi, Cabillonensis diœcesis; et Gilot de Belfort, Bisuntinæ diœcesis, prioratus eorum de Lorcico eleemosynas quas antecessores ipsorum eis pro animabus suis contulerant ultima voluntate, et quædam alia bona auferant violenter et detinent in ipsius prioratus præjudicium et gravamen. Quia igitur sustinere non debemus ut prædictum monasterium sui iuris sustineat læsionem, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus, si præmissa vera esse vobis constiterit, memoratos R. et G. ut ablata restituant universa et de damnis et injuriis priori ejusdem domus satisfaciant competenter, per excommunicationis sententiam et interdictum terræ ipsorum, appellatione postpo-

sa, compellatis. Quod si omnes his exsecutionibus nequiveritis interesse, dubi vestrum ea nihilominus exsequantur.

Datum Laterani, vii Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno vii.

In plumbō: Cœlestinus papa III.

CCCXXV.

Episcopi Laudensem inter episcopum Papiensem et canonicos Placentinos iudicem constituit.

(Laterani, Dec. 11.)

[CAMPET, *Nist. di Piac.*, II, 576.]

Cœlestinus episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Laudensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Significante nobis venerabili fratre nostro Papiensi episcopo ad audientiam nostram noveris pervenisse, quod cum causam, quæ vertitur inter ipsum et canonicos Placentinos super quibusdam decimis, venerabili fratri nostro Bobiensi episcopo commiserimus audendam; ipse Papiensis episcopus propter guerram, quæ orta est inter quoddam castrum ipsius, et marchiohem Malaspinam, ad præsentiam dicti Bobiensi episcopi non potest accedere sine gravi terrarum suarum, ac personarum periculo et timore. Volentes itaque utrique parti paterna sollicitudine providere, et eidem causæ per tuæ discretionis studium debitum imponere finem, per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus, memoratis litteris nequaquam obstantibus, si per eas nondum est legitime in causa processum, partes ad tuam præsentiam convocæ, et quod justum fuerit inter eas, appellatione revocata statuas, et facias quod statueris, inviolabiliter observari.

Datum Laterani, iii Idus Decembris, pontificatus nostri anno septimo.

CCCXXVI.

Leontio monasterii S. Salvatoris Messanensis e jusque monachis asserit decimas a Guillelmo archiepiscopo Rhegiensi donatas. (Fragmentum.)

(Laterani, Dec. 29.)

[PINI, *Sicilia sacra*, t. II, p. 981.]

.. Decimas, possessionum vestrarum in tenimento Messæ, quas frater noster Rheginus archiepiscopus Guillelmus de consensu capituli sui, ecclesiæ vestræ remisit, super quibus questio vertebatur, sicut pacifice possidetis, auctoritate apostolica confirmamus.

Nulli ergo hominum liceat, etc.

Datum Laterani, iv Kalend. Januar., pontif. Cœlestini papæ III anno vii.

CCCXXVII.

Ad archiepiscopum Cantuariensem. — Pro monachis in Coventrensi ecclesia restituendis.

(Laterani ?)

[MANST, *Concil.*, XXII, 612.]

Cœlestinus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis archiepiscopo Cantuariensi, episcopo

Lincolniensi, et abbati Sancti Edmundi, salutem et a apostolicam benedictionem.

Sicut ea quæ a prædecessoribus nostris provida fuerunt deliberatione statuta, nullatenus irritari volumus vel infringi; sic quæ per subreptionem ab eis obtenta sunt, in honestatis ecclesiasticæ detrimentum corrigi volumus, et in statum redigi meliorem. Cum enim, sicut accepimus, imo sicut bene novimus in Coventrensi Ecclesia, fere a prima fidei Christianæ foundatione in Anglia ordo fuerit monasticus institutus, et intantum in ea observantia servierint regulari, ut ab apostolica sede privilegiari, et ab inlytæ recordationis regibus Angliæ dotari meruerint et ditari; dolemus plurimum quod venerabilis frater noster Cestrensis episcopus, occasione quarumdam litterarum, quas a bonæ memoriæ papa Clemente prædecessore nostro, ad falsam suggestionem sine conscientia nostra, et fratrum nostrorum, sicut dicitur, et quod vix credere possumus, impetravit, dilectos filios, priorem, et conventum, de eodem monasterio violenter ejecit, et canonicos in eo instituit sæculares. Cum igitur id in monasticæ religionis et totius ecclesiasticæ disciplinæ redundet opprobrium; nec nostræ intentionis sit, quod prædictus prædecessor noster tantæ irregularitatis, nisi circumventus, auctoritatem præstiterit aut favorem; fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, et in virtute obedientiæ districtè præcipimus, quatenus, prædictis litteris, vel alijs privilegijs confirmationis vel indulgentiæ nequaquam obstantibus, amotis ab eodem monasterio sæcularibus clericis qui in eo fuerunt per supradictum episcopum instituti, sine alicujus questionis impedimento, monasticum ibidem ordinem reformetis, monachos ejectos exinde redeuntes in illud, et tales in eo instituentes [i. e. redeuntes] personas, quæ beati Benedicti Regulam observare debeant et desiderent. Memoratum vero episcopum, et universos detentores bonorum ejusdem ecclesiæ ad eorum restitutionem per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellatis. Volumus etiam nihilominus et mandamus ut donationes ejusdem episcopi, infeudationes, locationes et alienationes, possessiones ejusdem ecclesiæ ab eo tempore factas, nostra freti auctoritate cassetis; eos qui contravenire presumpserint, sublato appellationis obstaculo, censura canonica percellentes; illos qui manus violentas in prædictos monachos injecerunt, denunciatis excommunicatos, et cum litterarumstrarum testimonio veniant ad sedem apostolicam absolvendi.

Datum, etc.

(72) Hic et in sequentibus locis videtur mansi nomine domus indicari.

(73) Hæc vox ut hic, ita sæpe alibi pro villa poni-

CCCXXVIII.

Monasterii Cisoniensis protectionem suscipit et disciplinam possessionesque confirmat.

(BUZELINI, Gallo-Flandria, 361.)

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cysoniensis Ecclesiæ, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Cum sitis regularem vitam, Domino inspirante, professi, paci vestræ paterna consideratione prospicimus, et ne possitis malignorum vexationibus fatigari, apostolicum vobis patrocinium exhibemus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatam ecclesiam Sancti Calixti, in qua divino estis obsequio mancipati, ad exemplar felicitis recordationis Alexandri papæ prædecessoris nostri, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes ut ordo canonicus, qui in ecclesia vestra per bonæ memoriæ Raynaldum quondam Remensem archiepiscopum, secundum Regulam B. Augustini et institutionem fratrum ecclesiæ B. Dionysii Remensis institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu alijs justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestris quoque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis diximus exprimenda vocabulis:

Locum in quo vestra ecclesia sita est, cum decimis et liberis hospitibus, ita quod super eos nullus advocacionem habeat; ecclesiam, grangiam, et terram de Lovilio cum integritate decimæ, et hospitium totius villæ; nemus præbendarum, Malum-Alnetum, nemus quod dicitur Salengretum, et possessionem ejusdem villæ, et Cysonii in terra arabili, pratis, silvis, maresco et aquis, sicut ab antiquo possidebat; cursum quoque fontis de Burgela, quem ecclesia potest ducere per necessaria sua absque alicujus prohibitione; ecclesiam de Asli cum integritate decimæ, terra arabili, et (72) manso presbyteri; ecclesiam de Bosni cum integritate decimæ, grangia et hospitibus, ecclesiam de Camphain cum integritate decimæ et hospitibus, ecclesiam de Bouvines cum integritate decimæ, et manso, grangia, tam in terra et curto (73) Beati Amandi, quam in alijs terris; ecclesiam de Gruson cum integritate decimæ; ecclesiam de Genech cum integritate decimæ, et manso et grangia; ecclesiam de Cobrin, ecclesiam de Summinio cum integritate decimæ, et terragio totius villæ, hospitibus et libero manso; capellam de Hornen cum tur. Apud Floardardum: *Quidam presbyter de Boronis curie, sic enim villa vocatur.*

Integritate decimæ et terragio, curtem de Beanre-
 paire cum nemoribus, aquis, mariscó, vivario,
 terra arabili; curtem de Vitri cum terra, hospitibus,
 et eo jure quod habetis in redditibus et decimis
 ejusdem villæ ecclesiam de Cheren, ecclesiam de
 Fys (Lys), ecclesiam de Tonfles, capellam de Nest-
 berga, curtem de Crespelan, cum terragio, hospi-
 tibus et tota villa, ita quod in ipsa nullus nisi solus
 abbas justitiam vel advocacionem exerceat; domum
 lapideam in monticulo Tornacensi, ut redditus
 ipsius usibus infirmorum ecclesiæ perpetuo depen-
 tentur; domos de Messines; quinque solidos, quos
 comes Flandrensis solvit pro arboreto.

Sane novatum vestrorum quæ propriis manibus,
 vel sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum
 animalium nullus a vobis decimas exigere vel
 extorquere præsumat. Cum autem generale inter-
 dictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis,
 excommunicatis vel interdictis exclusis, non pul-
 satis campanis, suppressa voce, divina officia cele-
 brare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse
 decernimus, ut eorum devotioni et extremæ vol-
 untati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi
 excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat,
 salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus
 mortuorum corpora assumuntur. Prohibemus insu-
 per, ut nullis fratrum vestrorum, post factam in
 eodem loco professionem, nisi arctioris religionis
 obtentu, absque abbatis sui licentia fas sit de clau-
 stro discedere; discedentem vero absque communium
 litterarum cautione nullus audeat retinere. Liceat
 vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos e
 sæculo fugientes ad conversionem recipere, et eos
 absque contradictione aliqua retinere. Interdicimus
 etiam ne episcopo vel archidiacono liceat in vos,
 vel ecclesias vestras sine manifesta et rationabili
 causa, excommunicationis, vel interdicti senten-
 tiam ferre, seu vos novis et indebitis exactionibus
 fatigare. Obeunte vero te, ejusdem loci abbate, vel
 tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet
 subreptionis astutia, seu violentia præponatur,
 nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum
 major pars consilii sanioris, secundum Dei timo-
 rem et beati Augustini Regulam, providerint eli-
 gendum. Præterea nihilominus arctius interdici-
 mus ne episcopo, archidiacono vel eorum ministerialibus
 canonicis, seu clericis aliis pro confirmatione, inthroni-
 zatione, vel benedictione abbatis vestri palefridum
 (74), cappani sericam, vel quidquam aliud facultas
 vel licentia pateat a vobis obtentu cujuslibet consue-
 tudinis exigendi. Si vero pro his a vobis exegerint,
 cum detestabile sit, et obviium (contrarium) rationi,
 libere vobis liceat eis, quod postulaverint denegare.
 Ad hæc paci et tranquillitati vestræ paterna solli-
 citudine providere volentes, auctoritate apostolica
 prohibemus ne infra clausuram locorum vestrorum

ullus violentiam, vel rapinam, seu furtum facere,
 sive homines tenere, capere, vel interficere au-
 deat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat
 præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus
 possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
 seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia
 integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione
 ac sustentatione concessa sunt, usibus omni-
 modis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate
 et diocessani episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum, etc.

Sic signatum :

Ego Cælestinus, catholicæ Ecclesiæ episco-
 pus, etc.

ANNO 1191-1198.

CCCXXIX.

*Ecclesiæ S. Thomæ de Paraclyto (Ebleholtensis)
 protectionem suscipit, possessionesque ac jura con-
 firmat.*

(LANGEBEK, *Scriptores rerum Danicarum*,
 t. VI, p. 142.)

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei,
 dilectis filiis WILLELMO abbati ecclesiæ Sancti
 Thomæ de Paraclyto, ejusque fratribus tam præ-
 sentibus quam futuris, regularem vitam professis,
 in perpetuum.

Ad hoc universalis ecclesiæ cura nobis a provi-
 sore omnium bonorum Deo commissa est, ut reli-
 giosas diligamus personas, et beneplacentes Deo,
 et religionem studeamus modis omnibus propagare.
 Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur,
 nisi de charitatis radice procedens a puritate
 religionis fuerit conservatus. Oportet igitur
 omnes Christianæ fidei amatores religionem dili-
 gere et loca venerabilia cum ipsis personis divino
 servitio mancipatis attentius confovere, ut nullis
 pravorum hominum inquietentur molestiis vel im-
 portunis angariis fatigentur. Eapropter, dilecti in
 Domino filii, vestris justis postulationibus clementer
 annuimus et præfatam ecclesiam, in qua divino
 estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostræ
 protectione suscipimus et præsentis scripti privi-
 legio communimus; in primis siquidem statuentes
 ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati
 Augustini Regulam et institutionem fratrum Sancti
 Victoris Parisiensis in ecclesia vestra institutus esse
 dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus in viola-
 biliter observetur. Præterea quascunque posses-
 siones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsen-
 tiarum juste et canonice possidet, aut in futurum
 concessione pontificum, largitione regum vel prin-
 cipum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis,
 præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis

(74) Ea consuetudo, quæ supra diximus circa privi-
 legia Eccl. Martini. Cæterum hæc adversus etiam

advocatos hujus abbatiæ dicta videntur, qui olim
 palefridum sibi vindicasse conabantur.

vestriusque accessoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriæ duximus exprimenda vocabulis :

Locum ipsum in quo præfata ecclesia constructa est cum omnibus pertinentiis suis; ecclesiam de Therby cum decimis; tertiam partem decimarum ecclesie in ecclesia de Alsentorp; tertiam partem decimarum ecclesie Annessæ; tertiam partem decimarum de Hælsinghe; tertiam partem decimarum ecclesie Crækom, Eskilso; mansionem in Synderby, cum silva, agris et pratis; terram in Saerfloux; mansionem in Jolighe cum ejusdem villæ et pratis et agris, et molendino sito juxta Værebro; mansionem in Hathelose cum silvis, pratis et agris; totam villam Naetveth, cum silvis, pratis et agris, et piscationibus; villam de Tæræby cum ecclesia, silvis, pratis et agris; terram in Halt cum particula silvæ; terram in Tolletorp cum silva, terram in Frithtoph; mansionem in Hælsingæ cum silva, agris et pratis. Sane grangiarum vestrarum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat vobis quoque clericos vel laicos liberos et absolutos e sæculo fugientes ad conversionem recipere et in vestra ecclesia absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in loco vestro professionem fas sit de eodem loco absque licentia abbatis sui nisi obtentu acrioris religionis discedere; discedentem vero sine communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. In parochialibus autem ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis clericos eligere, et diocæsano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint; episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis vero de temporalibus debeant respondere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, non pulsatis tintinnabulis, exclusis excommunicatis et interdictis, suppressa voce, divina officia celebrare. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam providerit eligendum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra et illibata serventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa

sunt vobis omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocæsani episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat, dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Redemptoris Domini nostri Jesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et his fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inveniant, Amen.

CCCXXX.

Monasterii Loci-Dei protectionem suscipit, possessionesque confirmat.

(LANGERK, *Scriptores rerum Danicarum*, V, p. 189.)

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et conventui de Loco-Dei salutem et apostolicam benedictionem.

Cum a nobis petitur quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis precibus gratum impertentes assensum, personas vestras cum omnibus bonis, quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem illa bona, quæ venerabilis frater noster Omerus Ripensis episcopus ad exemplar prædecessorum suorum, pia deliberatione vobis noscitur contulisse, sicut ea juste ac sine controversia possidetis et in ejusdem episcopi et venerabilis fratris nostri Absalonis Lundensis archiepiscopi apostolicæ sedis legati et bonæ memoriæ Escheli antecessoris sui scriptis authenticis continetur, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo omnino hominum fas sit personas seu bona vestra temere perturbare, aut hanc paginam nostræ protectionis et confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

CCCXXXI.

Domum leprosororum de valle Bugnensi tuendam suscipit, iisque e partem forestæ de Cantastru immunem ab omni exactione, asserit.

(*Histoire ecclési. d'Abbeville*, p. 387; teste Bæzquicq, *Table chron.*, IV, 47.)

SPURIA

I.

Privilegium pro monasterio Morbacensi.

(Laterani, Maii 22, anno 1190.)

[MARTEN., *Thes. Anecd.*, I, 633.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, SINTBERTO abbati monasterii Sanctorum Petri et Pauli, atque Leodegaril martyris de Morbac, ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevola compassione succurrere, et poscentibus justa et religiosa, alacri devotione assensum impertiri. Ex hoc lucri potissimum præmium a Conditore omnium Deo procul dubio promeremur, si venerabilia loca opportune ordinata, ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Propterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium, quod situm est juxta ripam quæ vocatur Morbach, impræsentiæ juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sane novalium vestrorum quæ propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere aut extorquere præsumat. Liceat vobis clericos vel laicos, a sæculo fugientes, liberos et absolutos ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum, post factam in eodem loco possessionem, fas sit, absque abbatis sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare. Sepulturam ipsius loci præterea liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obente vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi omnium consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti Regulam perviderint eligendum. Cæterum vero hoc deliberantes decernimus, ut congruis hoc temporibus nostræ sollicitudini ecclesiasticæ intimetur, qualiter religio monastica regulari habitu dirigatur, concordiaque convenienti ecclesiasticæ mancipetur, ne forte, quod absit! sub hujus privilegii obtentu, animus congressusque rectitudinis vestræ a norma justitiæ aliquo modo retorqueatur. Nullam sane potestatem in eodem loco Basiliensi episcopo cujuslibet vel minimæ rei gerendæ, aut ordinandæ, nisi pro communi fratrum et abbatis voluntate concedimus; nec a quolibet episcopo vel archiepiscopo, nisi a solo apostolicæ sedis præsule in ipsum abbatem, vel ejus monasterium, excommunicationis sententiam pro quacunque causa dari permitimus. Hoc quoque speciatim subjicientes, ut idem cœnobium cum atrio suo, cum omnibus sibi pertinentibus, ab omnibus quorumlibet hominum incursio sit liberum, nec non ab episcopi Basileensis, seu episcoporum omnium, sive episcopaliū ministrorum, regumque imperatorum, ducum, comitum, omniumque hominum omnimodis servitiis et gravaminibus sit alienum. De advocatiæ vero constitutione ita decernimus, ut nullus hanc velut jure hæreditario sibi debitam sortiatur, nisi qui communi vel saniori fratrum electione constituatur; qui tamen advocatum locum illum, vel possessiones ibidem Deo servientium nunquam injuste, vel violenter attingat, nec liceat ei, invito abbate, monasterium ipsum, aut monasterii rusticos vel familiam frequentis, hospitibus aggravare, nec quaslibet exactiones ab eis extorquere, sed nec aliqua in eis judiciorum placita, nisi ab abbate invitatus exerceat, nec de placitorum multis quas vocant justitias supra tertiam partem quæ illi ex consuetudine debetur, accipiat; illorum videlicet tantum placitorum, ad quæ ab abbate invitatus fuerit; quod si horum transgressor fuerit, inutilis monasterio repertus, et secundo tertiove communitus, culpam non correxerit, amoto eo, alius qui placuerit, aut nullus, si placuerit, substituitur.

Locum illum omnimoda libertate donatum, tam ab omnium mortalium jure quam ab omni molestiarum temeraria inquietudine tutum semper et absolutum fore decernimus, et abbatiam illic perpetuum haberi, et sub apostolicæ sedis tutela semper protegi, aureumque ex hoc bizantium apostolico palatio annualiter persolvendum in signum perpetuæ libertatis, ac præter ejusdem census debitum nihil servitiis Romanæ Ecclesiæ amplius ab eo quolibet modo requirendum. Usuin quoque dalmaticæ et sandaliorum in pissarum solemnibus licentia nostræ apostolicæ auctoritatis concedimus, tam tibi quam successoribus tuis, secundum quod in privilegiis prædecessorum nostrorum habetur. Abbas vero non nisi

a nostra apostolica sede benedicatur a qua benedicti debet; et si in aliquo crimine accusatus fuerit, de eadem nostra apostolica sede tantum iudicium expectet. Illud etiam generaliter attendendum duximus ut qui quid auctoritate antecessorum quorumlibet nostrorum regum et imperatorum, ipsi Morbacensi monasterio constat esse concessum; sit etiam nostra apostolica auctoritate per hoc nostrum privilegium confirmatum atque corroboratum, statuentes sub apostolica censura, et sub divini iudicii obtestatione, ne quis nunquam nostrorum successorum pontificum Romanorum, regum, ducum, marchionum, comitum, et præterea archiepiscoporum, ac eujuslibet dignitatis vel conditionis hominum, contra hoc privilegium quidquam audeat attentare. Quod si quis præsumpserit, sciat se nostri anathematis vinculo usque ad condignam satisfactionem insolubiliter innodatum. Qui autem pro intuitu custodierit, et ne in aliquo infringatur, in se observaverit benedictionis gratiam, et peccatorum suorum absolutionem a retributore omnium bonorum Deo consequi mereatur, ut in cœlesti sede glorietur. Amen.

Ego Cœlestinus, catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Leo, tituli Sanctæ Crucis in Jerusalem presbyter cardinalis.

Ego Guala Sancti Martini presbyter cardinalis tituli Equitii.

Ego Stephanus, basilicæ XII Apostolorum presbyter cardinalis.

Ego Gregorius, tituli Sanctæ Anastasiæ presbyter cardinalis.

Ego Thomas, tituli Sanctæ Sabinae presbyter cardinalis.

Ego Pelagius, Albanensis episcopus.

Ego Nicolaus, Tusculanus episcopus.

Ego Otto, Sanctorum Sergii et Bacchi diaconus cardinalis.

Ego Gregorius, Sancti Angeli diaconus card.

Ego Romanus, Sancti Theodori diaconus card.

Ego Stephanus, Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Petrus, Sancti Georgii ad Velum aureum diaconus cardinalis.

Datum Laterani, per manum magistri Guntheri domni papæ notarii, xi Kalendas Junii, indictione viii, incarnationis Dominicæ anno 1199, pontificatus vero domni Cœlestini papæ III anno i.

II.

Privilegium pro monasterio S. Modesti Beneventano.

(Romæ, ap. S. Petrum, April. 3, anno 1195.)

[UCHELLI, *Italia sacra*, VIII, 127.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio RICARDO abbati monasterii Sancti Modesti, quod constructum est in Beneventana civitate, ejusque successoribus canonice eligendis, in perpetuum.

In eminenti apostolicæ sedis specula, disponente Domino, constituti, de universarum Ecclesiarum

statu tenemur ex officio apostolatus nostri sollicite cogitare, plus tamen sollicitius volumus, et debemus intendere locis illis in quibus fervor religionis et ordinis observatur, et ad Romanam Ecclesiam, nullo mediante, subjecta. Eapropter, dilecte filii in Christo Richarde, vestris justis precibus clementer annuimus, et præfatum Sancti Modesti monasterium quod ad jus et proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere dignoscitur, specialiter sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis privilegii scripto communitus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et B. Benedicti Regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bonæ idem monasterium juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc duximus adnotanda;

Locum in quo monasterium ipsum situm est cum universis ad eum tam in civitate Beneventana, quam extra spectantibus, videlicet ecclesiam S. Nazarii, juxta præscriptum monasterium sitam, ecclesiam Sancti Angeli a porta Rufina, et ecclesiam S. Nicolai positam in suburbio ejusdem portæ, necnon et alias ecclesias quas extra civitatem possident nominatam, cum casis, apothecis, balneo, olivetis, vineis, molendinis, terris, hortis, pratis, silvis et ischis. Volumus quoque ut tam tu, filii charissime, quam etiam successores tui, quemcunque episcopum volueritis vocare ad consecrationem ecclesiarum vestrarum, aut ordinationem clericorum vestrorum, sine contradictione alicujus episcopi, id vestra auctoritate agere valeatis, nec quispiam missarum solemnitates celebrare præsumat, nisi ab abbate ipsius monasterii fuerit invitatus, apostolica censura omnimode statuentes, et prohibentes omnem ecclesiasticam sæcularemque dignitatem in præfato venerabili monasterio conditionem quamlibet, aut novam consuetudinem inducere. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos e sæculo fugientes, liberos et absolutos recipere, et eos sine contradictione aliqua retinere, et non liceat tam archiepiscopis quam episcopis ecclesiam monasterio vestro subjectas, et sacerdotes vel clericos earum interdicere, aut parochianos excommunicare, et si quis hominum habens patrocinium alicujus ecclesiæ illud voluerit dare vestro monasterio, liceat hoc ei facere de nostræ concessionis licentia. Antiquas quoque et rationabiles consuetudines, et immunitates, seu etiam libertates vobis et monasterio vestro concessas et hactenus observatas ratas habemus, et eas futuris temporibus integras et illibatas manere sancimus. Mitram quoque ac annulum, tam tibi, dilecte filii Richarde, quam successoribus tuis in eodem cenobio Domino servituris

perpetualiter habere concedimus. Obeunte te vero, A nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres de communi consensu, vel major pars sanioris consilii secundum Dei timorem et B. Benedicti Regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum pontificem benedicendus accedat. Sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni extremæ voluntatis qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati, vel interdicti fuerint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra et illibata permaneant eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostram constitutionem sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini, quatenus ab eo fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Cælestinus, cath. Eccl. episc.

Ego Octavianus, Ostien. et Velletrën. episcopus.

Ego Albinus, Albanen. episc.

Ego Joannes, episc. Prænest.

Ego Petrus, Portuen. et S. Rufinæ episc.

Ego Pandulphus, presb. card. basilicæ XII Apostolorum.

Ego Petrus, presb. card. tit. S. Cæciliæ.

Ego Petrus, presb. cardin. S. Petri ad Vinc. tit. Eudoxiæ.

Ego Jordanus, presb. card. S. Pudentiænæ tit. D Pastoris.

Ego Gratianus, SS. Cosmæ et Dam. diac. card.

Ego Joffredus, Sanctæ Mariæ in Via Lata. diac. card.

Ego Joannes, S. Theodori diac. card.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manus Ægidii S. Nicolai in Carcere Tulliano diaconi cardinalis, tertio Nonas Aprilis, Indictione xiii, Incarnationis Dom. anno 1195, pontif. vero D. Cælestini papæ III anno v.

III.

Philippo, episcopo Bellovacensi responset, merito eum in malis versari, quod e præsulem pacificum exuens militem bellicosum induerit, eoque ad juvatore e rex Galliæ, qui regi Anglorum sacramento corporaliter præstito tenebatur astrictus super indemnitate tam oppidorum quam terrarum observanda, contra fidem et sacramentum impudenter veniens oppida regis violenter occupaverit, terram hostili manu crudeliter vastaverit. — *Ab ergastulo tandem redientem regi Francorum regem Angliæ viriliter occurrisse; pro quo contra superbiam humilitatem, contra injuriam jus et æquitatem, contra arrogantiam et intemperantiam modum et modestiam dimicasse.* Addit, *e se regi Anglorum pro eo litteras direxisse supplicatorias.*

(Mansi, Concil., XXII, 611.)

CÆLESTINUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri PHILIPPO Bellovacensi episcopo, salutem et ab exorbitatione redditum maturare.

Sinistre licet tibi evenerit, nec mirum: cunctorum enim meretur odium, qui omnium se in commune approbat inimicum. Præsulem namque pacificum exuens, militem bellicosum induisti; clypeum pro infula, gladium pro stola, lorica pro alba, galeam pro mitra, lanceam pro baculo pastoralis, ordinem rerum et seriem pervertens, temerarius bajulasti; non vim, sicut allegas, sed virtutem vi repellere volens; non pro patria, sed contra patriam pugnavit. De Gallia namque vestra jam publice declamare possumus: *Væ terræ cujus rex puer est (Eccle. x)*. Rex namque vester regi Anglorum sacramento corporaliter præstito tenebatur astrictus super indemnitate tam oppidorum, quam terrarum suarum, sibi fideliter observanda, saltem usque ad redditum ab itinere peregrinationis suæ. Sed contra fidem et sacramentum impudenter veniens oppida prædicti regis violenter occupavit, terram hostili manu crudeliter vastavit: ab ergastulo tandem rediens regi vestro rex ille viriliter occurrit, non de multitudine, sed in Domino Deo spem ponens. Non enim virorum vel virium, sed virtutum copia bella vincuntur. Pro rege quidem Angliæ contra superbiam humilitas, contra injuriam jus et æquitas, contra arrogantiam et intemperantiam modus et modestia lucusque dimicaverunt. Numerosis enim virtutibus non viribus armis viri victoriam consequuntur. Injuriam imis irrogatam armorum propulsare remedio leges et jura permittunt. Nunc vero tandem, licet sero, rex Angliæ se suamque manifestavit animositatem; quoniam vix est, ut virtus clausa celari, ut animositatis ardor extinguatur, ut probitatis scintilla comprimatur valeat et concludi. Virtus enim claudi nescit, et ignis oppressus in flammam erumpit. Effrenem siquidem domini tui vesaniæ non solum consiliarium, sed et complicem te tam insipientem quam insolentem exhibuisti; quæsisisti, et invenisti; pulsasti, et pulsatus procubuisti; in foveam quam fecisti, merito incidisti; ubi autem inventus, ibi judicatus. Sicut igitur ex litterarum tuarum nobis directarum tenore perpendimus, excessus patrios nobis impu-

tans, culpam tuam in nos retorquere laboras, nos tepidos asserens et dissimulatores. Quid ergo si ovis in pastorem, in patrem filius insurgat? nec pastor, quem non pavisse, nec pater erit, quem non possit educasse. Nocens ergo in homine telum est, simplicitatis imagine malignam astutiam passiare. Regi tamen Anglorum pro te litteras dirigimus supplicatorias. Qualitate namque captivitas tua mediocriter inspecta, in tali casu non possumus nec debemus imperare, sed tantum supplicare. Victor ergo sapienter vincendus est, quia sic legitur: *Sapientia vincit malitiam (Eccle. vii)*. Nos autem pro te supplicamus, non importune, sed opportune. Argumentum enim dissidentiae est importuna precum instantia. Debitum quoque facilius exsequitur patiens expectatio, quam extorquet importuna petitio. Interim vero vinculis et lamentis mancipatus, vincula tua et lamenta leniter patienterque sustinens iuxta illud poetæ (Ovid., *Her.*, v. 7):

*Leniter ex merito quiddid patiare, ferendum est.
Quæ venit indigne poena, dolenda venit.*

Et illud merito lamentis expiandum est, quod cum pudoris dispendio venter acquirit.

Datum, etc.

IV.

Altare S. Mariæ ecclesiæ S. Stephani Bononiensis quæ visitaverint et manus pro ipsius ecclesiæ statu et conservatione porrexerint adjutrices, et ita peccata condonat.

(Laterani, Maii 8.)

[Acta SS., Febr. t. II, 48.]

COELESTINUS episcopus, servus servorum Dei, universis Christi fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Vita personis gloria, qua mira benignitas Conditoris omnium beatam coronat aciem civium superorum, a redemptis pretio sanguinis fusi de pretioso corpore Redemptoris meritum debet acquiri virtute: inter quæ illud esse prægrante dignoscitur, quod ubique, sed præcipue in sanctorum ecclesiis majestas Altissimi collaudetur. Cum itaque in templo gloriosi protomartyris Stephani, quod dicitur Hierusalem de Bononia, quod servus Dei Petronius ejusdem civitatis episcopus, instar sepulcri Domini nostri Jesu Christi in Jerusalem crexit et construxit, quæ plurimum sanctorum reli-

(75) Erat valetudinem.

quæ requiescent, maxime vero corpora martyrum Vitalis et Agricolæ, Floriani cum quadraginta sociis, quinque corpora Innocentium, et S. Julianæ victricis; ac mysteria fere cuncta Salvatoris nostri Jesu Christi ibidem devotissime designantur ac demonstrantur; ubi multa miracula Deo optimo maximo, ipsorum sanctorum intervenientibus meritis, operatur; universitatem vestram rogamus et hortamur in Domino, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus ad præfatum templum, imploratori a Domino delictorum veniam, in humilitate spiritus accedatis. Nos enim, ut Christi fideles quasi per præmia salubriter ad merita invitemus, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui in dicto templo altare S. Mariæ Virginis devotionis gratia quoties visitaverint, et manus pro ipsius ecclesiæ statu et conservatione porrexerint adjutrices, annos ducentos; et altare S. Petri, funcentum sexcentos; et S. Jacobi centum; S. Catharinæ centum et quinquaginta; S. Mariæ Magdalenzæ centum et quinquaginta; S. Joannis Baptistæ, centum et sexaginta; S. Stephani, trecentos; S. Agnetis, ducentos; et Sanctæ Trinitatis, trecentos; columnam vero ad similitudinem illius, in qua Redemptor noster flagellatus existit, ducentos; nec non S. Julianæ centum; et Sanctorum martyrum Vitalis et Agricolæ, ducentos et quinquaginta; ac BB. Floriani et sociorum ejus sepulcra in dicta ecclesiâ consistentia, quadringentos; et locum qui appellatur Galvarie, trecentos et sexaginta; similiter et qui in Nativitatis Domini, Circumcisionis, Epiphaniæ, Ascensionis, et Pentecostes, et S. Stephani festivitatis et celebritate Omnium Sanctorum dictum templum annuatim visitaverint, septingentos; sepulcrum vero ad instar sepulcri Domini fabricatum, sexta feria majoris hebdomadæ, et in Paschate Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, et duobus sequentibus diebus annuatim devotionis causa intrantibus, et manus porrigentibus adjutrices, omnium peccatorum remissionem plenariam de injunctis eis poenitentibus misericorditer relaxamus, et concedimus perpetuam (75) valituram.

Datum Lateranense, viii Idus Maii, pontificatus nostri anno quinto.

COELESTINI III DECRETA

I. *Episcopo Ambulen. [al. Abulen.] respondet, et Templariis, Hospitalariis et aliis, oratoria habentibus in domibus suis, non licere campanas in eisdem ponere publicæque pulsare.* (Augustini Tarr.

Opp., IV, 417.)

II. *Episcopo Abian. [al. Ambianensi] præcipit, ut I. prae* *stituat.* (Augustini Tarr. Opp., IV